

Таграм.

TABPAT

ИНСТИТУТ ЯЗЫКА, ЛИТЕРАТУРЫ
И ИСКУССТВА ИМ. Г. ЦАДАСЫ
ДАГЕСТАНСКОГО ФЕДЕРАЛЬНОГО
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО ЦЕНТРА РАН

РОССИЯЛЪУЛ ПЕЛМАБАЗУЛ АКАДЕМИЯЛЪУЛ
ДАГЪИСТАНАЛЪУЛ ФЕДЕРАЛИЯБ
ЩЕХ-РЕХАЛЪУЛАБ ЦЕНТРАЛЪУЛ ЦАДАСА ХІАМЗАТИЛ
ЩАРАЛДА БУГЕБ МАЩАЛЪУЛ, АДАБИЯТАЛЪУЛ
ВА ИСКУССТВОВАЛЪУЛ ИНСТИТУТ

ТАВРАТ

АЛЛАГЪАСУЛ КАЛИМА ТАРЖАМА ГЪАБИЯЛЪУЛ ИНСТИТУТ
МОСКВА, 2025

ТАВРАТ

Электронияб форматалда гъаб тІехъ
нужеда батила Аллагъасул Калима таржама
гъабиялъул институталъул сайталда:
<https://ibt.org.ru/ru/media?id=AVR>

ISBN 978-5-93943-358-7

© Институт перевода Библии, 2025

Байбихъи

ЦеберагІи

Дуца цІализехъин буго маГІарул мацІалде буссинабу-
раб Аллагъасул Калимаялзул тІоцебесеб тІехъ. Аллагъасул
Калимаялзул буго кІиги бутІа – «НекІсияб КъотІи» ва «ЦІияб
КъотІи» («Инжил»). Гъеб гІуцІун буго гІемерал гІасрабазул
заманалда хъвараб 66 тІехъалдасан. Гъезда бицунеб буго ду-
нял бижаралдаса нильер эраялзул тІоцересел гІасрабазде
щвезегІан ккарал лъугъа-бахъиназул хІакъалзулъ.

«НекІсияб КъотІиялда» гъоркъобе уна «Таврат» (гъелда
абула Мусал «Щуго тІехъиланги»), аварагъабазул тІахъал,
гІакъиллъиялзул тІахъал, тарихиял ва шигІриял тІахъал.
«Тавраталда» буго Муса аварагасде ва гъесда нахърилъльа-
разде рещтІараб Аллагъасул калам.

«Байбихъи» ккола «Тавраталзул» тІоцебесеб тІехъ. Гъеб
хъван буго жугъутІ мацІалда. БатІи-батІиял мацІазде гъеб
буссинабулаго, гІемерисез гъелда цІар лъезе пайда босула
тІоцебе гъеб грек мацІалде буссинабизе хІалтІизарурал «лъу-
гъин», «бижи» маГІнаялзул раГІабаздаса. ЖугъутІаз гъелда
цІар лъун буго «Авалалда» абун.

Гъаб тІехъалзул буго 50 бетІер. МаГІнаялхухъ балагъун
гъел рикъизе бегъула кІиги аслияб бутІаялде. ТІоцебесеб 11
бетІералда бицунеб буго Аллагъас жиндирго РаГІудалхун ду-
нял, ай зобал, ракъ, гъветІ-хер, рухІчІаголъаби ва тІоцересел
гІадамал Адамги ХІаваги рижиялзул хІакъалзулъ. Адамицаги
ХІавацаги, Аллагъасул амруялхухъги гІенеккичІого, кванана
гъез яшав гъабулеб Эдемалзул ахикъ бижараб, лъикІлъиги
квешлъиги лъазабулеб гъотІодаса пихъ. Гъелдалхун гъез ду-
нял мунагъалхукъе ккезабуна. Хадубги бицунеб буго Адамил
лъимал КъабиллгИ ГъабиллгИ ГІумруялзул ва мунагъазул

цIураб дунялалде тIаде Аллагъас тIупан тIеялzul хIакъалzulь.
Гъеб тIупаналдалzulн кинабго рухI бугебщинаб жо хвана,
Аллагъасул амруялдалzulн, НухI аварагас жиндирго гамиде
рачун рукIарал хутIизегIан.

Вавилоналzul сиялzul хIакъалzulь къисаялда бицунеб буго,
гъезул пахрулги сабабzulн, Аллагъас доб заманалzulь
Iадамазе тамихI кин гъабурабали.

«Байбихи» абураб тIехъалzulь кIиабилеб бутIаялда (12–50
бутIрул) нужеца цIалила, жидер умматалzulь эменлzulн
Ибрагъм авараг кколеб, жугъутI халкъалzulь умумузул
хIакъалzulь. Пумруялzulь ахиралде швезегIан Аллагъасе
ритIухъавлzulн хутIана Ибрагъм авараг. Аллагъас жиндир
хIалбихъулеб мехалда, жив Гъесие мутIигIав вукIин бихи-
забизе, цохIо вугев хирияв вас ИсхIакъ къурбаналъе хъвезе-
гицин разилzulн вукIана гъев. Гъелдаса хадув Аллагъ гъедана:
«Дица дуде баракат рещIинабила! Дица дуде тIемерал наслаби
къела – зодихъ цIвабигIанги, ралъдал рагIалда салигIанги
цIикIкIинабила гъезул къадар. Ва дур наслабаз тушбаба-
зул шагъарал кверде росила. Мун Дие мутIигIлъаралъухъ,
дунялалzulь киналго халкъазе баракат швела гъездасан»
(Байбихи 22:17-18).

Ибрагъм аварагасул хIакъалzulь къисаялда бицунеб буго,
гъесул вас ИсхIакъил, гъесул чIужу Ривкал ва жиндир наслу-
ялдалzulн жугъутI халкъалzulь анцила кIиго къавмалъе кучI
лъурав гъезул вас Якъубил хIакъалzulьги. Гъез яшав гъабулеб
букIана Ханааналzulь ракъалда. Гъел рихъизарун руго Алла-
гъас цIакъго кIудияб мурадалъе тIаса рищарал Iадамаллzulн.
Гъенибго бицунеб буго, гIараб халкъалzulь эменлzulн кколев,
гъесул цогидав вас ИсмагIилл хIакъалzulьги.

Ханааналzulь ракъалда бижараб жугъутI халкъалzulь
анцила кIиго къавмалzulь эмен Якъуб рехсон вуго тIизраил
абураб цIаралдалzulнги.

Ахирисел бутIрузда тIатидго бицунеб буго Якъубил
гъитIинав вас Юсупил къисматалzulь. ГъитIинго вацаз вичун,
гъев Мисриялде ккана. ХIехъезе ккарал тIемерал захIмалъабиги
къезарун, Аллагъасул кумекалдалzulн гъев вахуна тIадегIанаб
даражаялде, лъугуна Мисриялzulь квершелчилzulн. Гъес ракъул
соназда хвалдаса хвасар гъаруна жиндирго тIагарал Iадамал –

гИзраилал. Юсуп аварагасул хІакъалъуль маГарулазда лъала Юсупил ва Зулайхал къисаялдасанги.

Гъаб тІехъалда гъединго бихъизабулеб буго жугъутІ халкъалъул умумул жидеда Аллагъас баракат лъураллъун рукІараблъи. Аллагъас рештІинабураб гъеб баракат наслуялдаса наслуялде ирсалъе шолеб букІана.

«Байбихъи» тІехъалда бицунеб буго, тІоцебе дунял бижаралдаса нахъе гІага-шагарго цебесеб эряялгул анЦІила шуабилеб гІасруялде швезегІан ккарал лъугъа-бахъиназул хІакъалъуль.

ТІехъалда буго

Зобги ракъги бижи (1:1–2:3)

Адамги ХІаваги Эдемалъул ахикъ; инсанас мунагъ гъаби
(2:4–4:26)

Адамил наслаби (5:1–32)

НухІил хІакъалъуль къиса; кІудияб тІупан (6:1–9:29)

Халкъал рижи; Вавилоналъул си (10:1–11:26)

Ибрагъм аварагасул хІакъалъуль къиса (11:27–23:20)

Аллагъас бихъизабураб ракъалде Ибрам гочи
(11:27–12:20)

Ибрамги ЛутІги (13:1–14:24)

Аллагъас Ибрагъм аварагасулгун КъотІи гъаби; наслу къелилан раГІи къей (15:1–18:15)

Содомалъеги Гоморраялъеги жаза гъаби (18:16–20:18)

ИсхІакъ гъави; Аллагъас Ибрагъм аварагасул хІалбихъи (21:1–23:20)

ИсхІакъил хІакъалъуль къиса (24:1–26:35)

ИсхІакъие лъади ячин; Ибрагъм аварагасул хвел
(24:1–25:18)

ИсхІакъил васал: ГІисав ва Якъуб (25:19–34)

ИсхІакъ ва Авимелех (26:1–35)

Якъубил хІакъалъуль къиса (27:1–35:29)

Якъубие инсуца баракат къей (27:1–40)

Якъуб инсул рокъоса лъути ва Лаванихъ чІей
(27:41–30:43)

Якъуб Ханааналде тІадвуссин; Якъубица Писавилгун
рекъел гъаби (31:1–33:20)

Дина басра гъаюралгъухъ вацаз рецел боси;

ИсхІакъил хвел (34:1–35:29)

Писавил наслаби (36:1-43)

Юсупил хІакъалгъуль къиса (37:1–50:26)

Юсуп вацаз лагълуде вичи (37:1–36)

Ягъудаги Тамарги (38:1-30)

Мисриялда Юсуп тІадеГанлъи (39:1–41:57)

Юсупидаги вацаздаги гъоркъоб рекъел ккей

(42:1–45:28)

Якъубил хъизан-къай Мисриялде гочин; Юсупил

Гумруялгъул ахирисел лгъугъа-бахъинал (46:1–50:26)

Аллагъас дунял бижи

1 ¹Бищунго цебе Аллагъас зобги ракъги бижана. ²Чобого букІана
жеги ракъ ва гъелгъул куц букІинчІо: бецІаб накІкІ тІад тІупараб
тІину лъалареб гъварилгъиги, гъваридал лъиназда тІад гъури гІадин
боржанхъулеб гІицІго Аллагъасул РухІги букІана.

³Аллагъас абуна:

«Бижа канлъи!» – ян.

Ва канлъи бижана. ⁴Аллагъасда бихъана канлъиялгъул лгъикІлъи,
ва Гъес канлъи бецІлъиялдаса батІа гъабуна. ⁵Канлъиялда цар
къойилан лгуна, бецІлъиялда цар сордойилан ахІана.

БукІана къасимех, нахъеги рогъел – гъедин ана тІоцебесеб къо.

⁶Цинги Аллагъас абуна:

«Лъинал кІийиде рикъизе, гъезда гъоркъоб къвакІараб пардав
бижа!» – ян. Ва гъедин ккана. ⁷Аллагъас къвакІараб пардав би-
жана ва гъелда гъоркъги тІадги лъинал кІийиде рикъана. ⁸Гъеб
пардавалда цар Аллагъас зобилан лгуна.

БукІана къасимех, нахъеги рогъел – гъедин ана кІиабилеб къо.

⁹Ва Аллагъас абуна:

«Зобалазда гъоркъ ругел киналго лъинал цойиде ракІаре ва
ракъдаллъи къватІибе бакка», – ян.

Ва гъедин ккана. ¹⁰Ракъдаллъиялда цIар Аллагъас ракъилан лъуна, цоцазде данделъарал лъиназда цIар ралъадал абун ахIана. Аллагъасда бихъана гъеб лъикI ккей.

¹¹Аллагъас абуна:

«Ракъаль батIи-батIияб гIурччинлъи бижизабе: хьон бугеб тIегъ-херги, бугIа-ролъги ва хьон бугеб пихъ къолел гъутIбиги».

Ва гъедин ккана. ¹²Ракъаль бижизабун батIи-батIияб гIурччинлъи: тIегъ-херги, бугIа-ролъги, пихъ къолел гъутIбиги; гъезул щибалъул жинди-жиндир тайпаялъул хьонги букIана, ракъуль бекъани, цIидасан жиб бижулел. Аллагъасда бихъана гъеб лъикI ккей.

¹³БукIана къасимех, нахъеги рогъел – гъедин ана лъабабилел къо.

¹⁴Аллагъас абуна:

«Зодил пардавалда рижа, сордоги къоги батIа гъабулел, замана-лъул батIи-батIияб ригъги гIужги бихъизабулел ва къоялги соналги рикIкIине бажарулел, гвангъарал чирахъал. ¹⁵Зодил пардавалда кенчезе риччанте гъел, ракъалье канлъи къезе».

Ва гъедин ккана. ¹⁶Аллагъас кIиго кIудияб чирахъ бижана: гъезул кIудияб – къоязе ханлъи гъабизе, гъитIинаб – сардазе ханлъи гъабизе, гъединго цIвабиги рижана. ¹⁷Аллагъас гъел зодил пардавалда лъуна: гъез дунял гвангъизабизе, ¹⁸къоязеги сардазеги ханлъи гъабизе ва канлъиги бецIлъиги цоцаздаса батIа гъабизе. Аллагъасда бихъана гъеб лъикI ккей.

¹⁹БукIана къасимех, нахъеги рогъел – гъедин ана ункъабилел къо.

²⁰Аллагъас абуна:

«Лъиназ бижизабе гIемераб рухIчаголъи. Зодихъ гъаваялда хIанчIиги роржанхъе».

²¹Гъедин Аллагъас рижана ралъдал аздагъабиги, лъадалъ рукIунел гIемерал батIи-батIиял рухIчаголъабиги, зодихъ роржанхъулел батIи-батIияб тайпаялъул хIанчIиги.

Аллагъасда бихъана гъеб лъикI ккей ²²ва, гъеб киналдаго баракатги лъун, Аллагъас амру гъабун:

«Нужерго тIинчI-къед цIикIкIинабе, нужго гIемерлъизаре ва ралъадазул лъинал нужедалъун цезаре. Риччанте ракъалда тIад хIанчIиги гIемерлъизе».

²³БукIана къасимех, нахъеги рогъел – гъедин ана шуабилел къо.

²⁴Аллагъас абуна:

«Ракъаль рижизаре батIи-батIияб тайпаялъул рухIчаголъаби: хIайваналги, ракъалдасан шурулел жалги ва гIалхул жанаваралги».

Ва гъедин ккана. ²⁵ Аллагъас рижана батГи-батИяб тайпаялъул галхул жанаварал, хІайванал ва ракъалдасан шурулеб батГи-батИяб рухІаголъи. Аллагъасда бихъана гъеб лъикІ ккей.

²⁶ Аллагъас абуна:

«РачІа Нильер сураталда ва Нильер сипаталда рекъон инсан* вижизе Нильеца, ва биччанте гъес ралъдалъ ругел ччугІбуздаги, зобалазда роржанхъулел хІанчІаздаги, хІайваназдаги, ракъалдасан шурулелщинал жалаздаги, тІолабго ракъалдаги тІад кверщел гъабизе».

²⁷ Гъедин Аллагъас инсан вижана Жиндирго сипат-сураталда рекъон.

Аллагъасул сипат-сураталда вижана Гъес инсан:

бихъинчиги чІужугІаданги – кІиялго рижана.

²⁸ Аллагъас гъезда баракат лъуна ва гъадин абуна:

«Нужеца лъимал цІикІкІун гъаре, нужго гІемерлъизе рукІине – ракъ цезабе ва гъелда тІад кверщел гъабе. Ралъадазулъ ругел ччугІбуздаги, зобалазда роржанхъулел хІанчІаздаги ва ракъалдасан хъвадулелщинал жалаздаги тІад кверщел гъабе».

²⁹ Жеги Аллагъас абуна:

«Гъале дица нужее нигІматлъун къуна ракъалда бижарабщинаб – хъон бугеб тІегъ-хер ва хъон бугеб пихъ къолел гъутІби. ³⁰ Галхул жанаваразеге, хІанчІазеге, ракъалдасан шурулелщинал жалазеге, ай рухІ бугебщиналъе, Дица кинабниги гІурччинаб хер къолеб буго кваназе».

Ва гъедин ккана. ³¹ Аллагъ валагъана Жинцаго бижанщиналъухъ – цІакъ лъикІ букІана гъеб.

БукІана къасимех, нахъеги рогъел – гъедин ана анлъабилеб къо.

2 ¹ Гъедин рижана зобги ракъги ва зоб-ракъалда бугебщинабги. ² Анкъабилеб къоялде Аллагъас Жиндирго хІалтІи рагІалде бахъинабуна ва, киналго хІалтІабиги къотІизарун, анкъабилеб къоялъ Гъес хІалхъи гъабуна. ³ Анкъабилеб къоялда баракатти лъун, Аллагъас гъеб хирияб къолъун гъабуна, шайгурелъул киналго ишалги тІуран, гъеб къоялъ Гъес хІухъбахъидал.

* 1:26 *Инсан* – жугъутІ мацІалда, «адам». «Адам» абураб рагІул магІна буго «инсан» ялъуни «инсаният».

Адамги ХIаваги

⁴Гъале гъадианаб буго зобги ракъги кин бижарабали бицунеб къиса. БЕТIЕРГЪАН Аллагъас ракъги зобги бижараб къоялъ, ⁵ракъалда жеги букIинчIо цониги хъарахъ яги цониги харил сум, шайгурелгъл БЕТIЕРГЪАН Аллагъас ракъалде жеги цIад базабулеб букIинчIелгъл ва ракъ хIалтIизабизе инсанги вукIинчIелгъл. ⁶Ракъалге регьел къолеб букIана гIицIго ракъул чохъонисан бачIунеб хIухъелалъ.

⁷БЕТIЕРГЪАН Аллагъас инсан гъавуна ракъул хIурудасан ва, гъесул магIарзухъе гIумруялгъл хIухъелги пун, гъев чIагояб рухIлъун лгъугъинавуна.

⁸Хадуб Эдемалда, бакъбаккуда, БЕТIЕРГЪАН Аллагъас ах би-жизабуна ва Жинцаго вижарав инсан гъенив тана. ⁹БЕТIЕРГЪАН Аллагъас гъенир рижизаруна батIи-батIиял пихъил гъутIби – рихъи-зе берцинал ва пихъ гъуинал. Ах бакъулъ бижизабуна гIумруялгъл гъветIги лъкIлъи-квешлъи лъазабулеб гъветIги.

¹⁰Эдемалдасан, гъеб ахги лъалъалаго, чвахулеб букIана кIудияб гIор, цинги эхебегIан ункъиде бикъулеб букIана, гъитIинал гIорал лгъугъун. ¹¹Гъезул доялда цIар ккола Пишон – гъеб чвахула месед гIемераб ХIавила абураб улка къотIун. ¹²(Гъениб меседги буго, махIгъуинал пицIалги руго, оникс абулеб багъа хирияб жавгъарги буго.) ¹³КIиабилеб гIоралда цIар буго Гихон, гъеб чвахула гIолабго Куш улкаяддасан. ¹⁴Лъабабилеб гIоралда цIар буго Тигр*, гъеб чвахула Ассириялгъл бакъбаккудехун. Ункъабилеб гIор ккола Ефрат.

¹⁵Эдемалгъл ахикъ тана БЕТIЕРГЪАН Аллагъас инсан, гъеб ах хIалтIизабизе ва гъелгъл гIалаб гъабизе. ¹⁶БЕТIЕРГЪАН Аллагъас инсанасда лъазабуна:

«Бокъараб гъотIодаса пихъ кваназе бегъула дуца, ¹⁷амма лъкIлъиги квешлъиги лъазабулеб гъотIодаса пихъ кванаге – нагагъ гъеб дуца кванани, мун гъеб къоялъго хвезе вуго».

¹⁸Хадуб БЕТIЕРГЪАН Аллагъас абуна:

«Живго цохIо вукIин инсанасе лъкI гъечIо. Гъесие данде ккол-лев кумекчи вижила Дица».

¹⁹БЕТIЕРГЪАН Аллагъас ракъудасан рижана киналго хIайваналги зобалазул хIанчIиги. Гъел киналго Гъес инсанасда аскIоре рача-на, гъезда инсанас кинал цIарал лъолелали хал гъабизе. Инсанас кинаб цIар лгъуниги, гъеб цIар хутIана шибаб рухIчIаголгъиялда.

* 2:14 *Тигр* – жугъутI мацIалда, «Хиддекель».

²⁰ Инсанас царал лъуна киналниги рукълъул хІайваназда, киналниги зобалазул хІанчІазда ва киналниги гІалхул жанаваразда, амма жиндие данде кколев кумекчи гьесда ватичІо. ²¹ Гьебмехалда БЕТІЕРГЪАН Аллагъас инсанасде гъваридаб макъу бачІинабуна ва, гъев кижун ккаравго, гьесул цо хъабалахъагІучІги бахъун, гъеб букІараб бакІ гъанаца бацана. ²² Гъеб хъабалахъагІучІалдасан БЕТІЕРГЪАН Аллагъас чІужугІаданалъе куц-мухъ гъабуна ва гъей инсанасда аскІое ячана. ²³ Инсанас абуна:

«Гъале дир ракъаялдасан — ракъа,
дир черхалдасан — черх!
ЧІужугІадан букІина гьелда цар,
бихъинчиясдасан йосарай йигельул*».

²⁴ Гъединлъидал, эбел-эменги рехун тун, жиндирго чІужугун вукІина бихъинчи ва, гъел кІиялго цолъун, цохІо черх гІадин лъугъина.

²⁵ Гъел кІиялго — бихъинчиги чІужугІаданги — гІицІго рукІана, амма гъел гьелдаса нечолароан.

Инсан мунагълъукъе ккей

З ¹ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас рижарал киналго гІалхул рухІчаголъабазда гьоркъоб бищунго сихІираб букІана борохъ. Гъель чІужугІаданалда гьикъана:

«Гъаб ахикъа цониги гъотІодаса пихъ кваназе биччалеб гъечІин нужее Аллагъасилан абураб жо битІараб бугищ?» — абун.

² «Ахикъ ругел гъутІбуздаса пихъ кваназе нижее изну буго, — ян жаваб къуна чІужугІаданалъ. — ³ Амма ах бакъулъ бугеб гъотІол рахълъ Аллагъас абуна, гьелда гІаса пихъ кванагейилан, гьелда кверцин хъвагейилан, гурони, ниж холилан».

⁴ «Холарелха! — ян абуна борхъица. — ⁵ Аллагъасда лъала гъеб гъотІол пихъ квараб мехалда нужер берал рагъулеблъи ва, Аллагъасда гІадин, лъикІлъиги квешлъиги лъалел гІадамаллъун нуж лъугъунеблъи».

⁶ Гъебмехалъ чІужугІаданалда бихъана гъеб гъотІол пихъ кваназе лъикІабги, бихъизе берцинабги, гІакъиллъи-цІодорлъи кьолеб букІиналъ жинде гъира ккезабулебги букІин. Гъебмехалъ гъель

* 2:23 ЖугъутІ мацІалда цоцазда релълъарал руго «бихъинчи» ва «чІужугІадан» абурал рагІаби — «иш» (бихъинчи) ва «иша» (чІужугІадан).

гъеб гъотЮдаса пихъ тЮна, кванана ва аскЮв вукЮарав росасеги кюна – гъесги кванана. ⁷ ГъебсагАталдаго гъезул берал рагюн рачАна ва жалго гИцЮго рукЮин бихъана. Гъебмехаль инжиралгъл гъотЮл тАнхазул хухъун, жидерго гАврат бахчизе жо гъабуна гъез.

⁸ БакъанигУжалгъл гъогъомараб гъури бахъиндал, гъезда рагАна БЕТЮЕРГЪАН Аллагъ ахикъан вачЮнев, ва гъутЮбузда нахъа рахчана гъел кИиялго.

⁹ «Мун кив вугев?» – ин аХАна БЕТЮЕРГЪАН Аллагъас инсанасде.

¹⁰ «Дида рагАна Мун ахикъан вачЮнев, – абун жаваб кюна гъес. – Дудаса хИинкъун, вахчун вуго дун, щайгурелгъл дун гИцЮго вугелгъл».

¹¹ «Лъица дуда абураб мун гИцЮго вугилан? Дица дуда кванагеян абун букЮараб гъотЮдаса пихъищ кванараб?» – ин цАехана Гъес.

¹² Инсанас Гъесие жаваб гъабуна:

«Дуца дие кюрай чЮжугАдан йиго дунгун – гъель кюна дие доб гъотЮдаса пихъ, дицаги кванана», – ян.

¹³ «Дуца гъабураб щиб?» – ан гъикъана БЕТЮЕРГЪАН Аллагъас чЮжугАданалда.

Гъель жаваб кюна:

«Борхъица гуккана дун, гъедин квана дица гъеб».

¹⁴ Цинги БЕТЮЕРГЪАН Аллагъас борхъида абуна:

«Дуца гъедин гъабуралгълхъ, нагАна буго дие. Киналго жанавараздаги хАйваназдаги гъорлъ нагАнабатадлгъл букЮина мун: тЮлабго гУмруялъ мун чехълда хъуршила, дур квенлгълнги хЮр букЮина. ¹⁵ Мунги чЮжугАданги цоцазе тушбабилгълн гъарила Дица, тушманлъи букЮина дур тАнчАздаги гъелгъл наслуялдаги гъоркъоб. Гъелгъл васас дур бетЮер чИнтЮила, дуца гъесул хАтАиагъада хАнчЮила».

¹⁶ ЧЮжугАданалда Гъес абуна:

«Лъимадул хАра чАвараб мехаль, гАзаб цИкЮкЮинабила Дица дие – гАзаб-гАкъубаялда гъарила дуца лъимал. Бугониги, рос вокъила дие, амма росас дуда тАд квершел гъабила».

¹⁷ Адамида БЕТЮЕРГЪАН Аллагъас гъадин абуна:

«Дурго лъадухъги гЮнеккун, кванагеян Дица дуда лъазабун букЮараб гъеб пихъ кванана дуца! Гъанже мун сабаблгълн гъаб ракъальеги нагАна буго: гАзаб-гАкъуба бихъун хАлтЮила мун тЮлабго гУмруялъ, ракъалдаса нигМат щвеялъе гЮло. ¹⁸ Зазги чАхИги бижила ракъаль дие ва хуриса бачАараб жо букЮина дие

квание. ¹⁹ ПетІ беЦІун гурони швеларо дуе квине жо, ракъалдасан вижарав мун ракъулъе тІад вуссинегІан, – мун ракъ вугелъул, нахъеги ракъуде сверизе вуго».

²⁰ Адамица* жиндирго лъадуда цІар ХІава** лъуна, шайгурелъул инсанияталъулго эбеллъун лъугъиндал гъей.

²¹ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас къохъол партал гъабуна Адамиеги гъесул лъадуеги ва гъеб гъезда ретІана. ²² Цинги БЕТІЕРГЪАН Аллагъас абуна:

«Гъале гъанже инсан лъугъун вуго Нилъер цояв гІадинав: лъикІлъиги квешлъиги лъана гъесда! Гъанже доб ГІумруялъул гъотІодеги квер бегъизе гурин гъес, гъелъул пихъги кванан, хвел гъечІевлъун лъугъине!»

²³ Цинги БЕТІЕРГЪАН Аллагъас инсан Эдемалъул ахикъа къватІиве гъуна ва жиндасан гъев вижараб ракъ хІалтІизабизе витІана. ²⁴ Аллагъас, инсанги къватІиве гъун, Эдемалъул ахил бакъ-баккул рахъалда, кинабго рахъалде хъвагІулеб цІадул хвалченгун, херувимал*** тана хъаравулзабилъун – ГІумруялъул гъотІохъе унеб нух цІунизе.

Гъабилги Къабилги

4 ¹ Адам жиндирго лъади ХІавада аскІов вегана. Гъелъул ургъибе лъимер ккана ва Къабил**** абурав вас гъавуна.

Гъель абуна:

«БЕТІЕРГЪАНАСУЛ кумекалдалъун дие инсан швана», – ян.

² Хадув гъелъие гъавуна Къабиллил вац Гъабил.

Гъабил гІиявехълъун лъугъана, Къабилин абуні, векъарухъанлъун вахъана. ³ Цо заманалдасан Къабилица БЕТІЕРГЪАНАСЕ хурул

* ^{3:20} *Адам* – ЖугъутІ мацІалда «адам» абураб рагІи бачІана «адама» (ракъ, яги хІатІ) абураб рагІудасан, «ГІадан» ялъуни «инсан» абураб магІнаялда. «Инсан» абураб магІнаялда хІалтІизабула гъеб рагІи гъаб тІехъалъул тІоцебесеб кІиги бетІералда. Дунялалда цогидал гІадамал рижун хадуб «Адам» абураб рагІи тІоцевесев бихъинчиясул цІар ХІисабалда хІалтІизабизе лъугъана.

** ^{3:20} *ХІава* – жугъутІ мацІалда гъаб цІар релълъуна «ГІумру» абураб рагІуда.

*** ^{3:24} *Херувим* – куркъбал ругел къуватал малаикзаби ва малаикзабазда гъоркъорги бишун тІадегІаназул цо тайпа, Зобалазул ва Мукъадасабщи-налъул хъаравулзаби (3 Пач. 6:23-28).

**** ^{4:1} *Къабил* (קַיִן) – жугъутІ мацІалда гъеб цІар релълъуна «швараб» яги «босараб» абурал рагІабазда.

бачИналда тІаса хирияб садакъа къуна. ⁴Гъабиллицаги, жиндирго рехъалгъа тІощере гъарурал хухалги хъун, тІаса ришарал къари-къари-ял гъанал кескал БЕТІЕРГЪАНАСЕ къурбан гъаруна. Гъабиллицадаги гъесул къурбан-садакъаялдаги разилгъана БЕТІЕРГЪАН. ⁵Къабилхъиги гъесул хирияб садакъаялгъухъигян абуни, Гъев валагъизецин валагъичІо. Гъебмехалъ ццидаца къерхинабуна Къабиллил гъумер.

⁶ БЕТІЕРГЪАНАС Къабиллицада абун:

«Шай дур щин бахъараб? Шай дур гъумер къерхараб? ⁷ Дуца битІараб гъабубеб бугони, гъумер битІун валагъиларищ мун? Амма дуца битІараб гъабубеб гъечІони, мунагъ буго дур нуцІихъ бахчун чІун. Дуда тІад квершел гъабизе бокъун буго мунагъалгъе, амма мунагъалда тІад ханлги гъабизе ккола дуца».

⁸ Къабиллица жиндирго вац Гъабиллицада абун:

«Рилгъа цо магъилгъе тира-сверизе*», – ян.

Гъенире шваралго, Къабиллица, тохлгъукъе тІадги речІчІун, жиндирго вац Гъабил чІвана.

⁹ «Дур вац Гъабил кив вугев?» – ин гъикъана БЕТІЕРГЪАНАС Къабиллицада.

«Дида лъаларо, – ян жаваб къуна гъес. – Дун гъесда тІад тарав хъаравулищ?»

¹⁰ «Дуца гъабураб жо щиб? – ин абун БЕТІЕРГЪАНАС. – Дур вацасул тІодобе тІураб би буго ракъулгъан Диде ахІи балеб. ¹¹ Гъанже абадиялгъул нагІана буго дуге: дур вацасул дуца тІодобе тІураб би гъекъараб ракъалъ мунги нахъ чІвана гъанже. ¹² КигІан цикІкІун мун хІалтІаниги, тІокІалъ хъихиларо гъелъ мун. Гъанжеялдаса хадув мун апаралгъуда ракъалда тирулев хутІила».

¹³ «Дида баччизе кІолареб тамихІ-жаза буго гъеб, – ин абун Къабиллица БЕТІЕРГЪАНАСДА. ¹⁴ – Гъале Дуца ракъалдаса нахъе къотІулев вуго дун, Дур берда цевеса нахъе гъавулев вуго. Апаралгъуда, бакІ-бакІалде гочун, ракъалда тирулев хутІарав дун цевеккарав чияс чІван рехиларищ?»

¹⁵ «Лъицаниги Къабил чІвани, гъесдаса анкъцІулго къисас босизе буго», – ян абун БЕТІЕРГЪАНАС.

Цинги БЕТІЕРГЪАНАС Къабиллицада хасаб гІуж лъуна, гъев кив ватаниги, лъицаго чІвачІого вукІине. ¹⁶ Цинги Къабил

* 4:8 Къабиллица Гъабиллицада абурал гъал рагІаби жугъутІ мацІалгъул тексталда хутІун гъечІо, гъел руго некІсиял тІахъазда.

БЕТИЕРГЪАНАСДА аскЮса нахъе ана ва Эдемалъул бакъбаккул рахъалда бугеб Нод улкаялда чІана.

¹⁷ Къабил жиндирго чІужуялда аскЮв вегана, гьелъул ургъибе лъимер лъугъана ва гьесие вас гъавуна, Енох абун цІарги лъуна. Къабиллица гъеб заманалда шагъар балеб букІана – гъеб шагъаралдаги лъуна гьес жиндирго васасул цІар Енох.

¹⁸ Енохие гъавуна вас ГІирад, ГІирадие гъавуна МехІуяэл, МехІуяэлие гъавуна Метушаэл, Метушаэлие гъавуна Ламех. ¹⁹ Ламехица ячана кІиго лъади: цоялда цІар букІана Гада, цогидалда – Цилла. ²⁰ Гадаца гъавуна вас Явал. Гьесдасан лъугъана чадразухъ яшав гъабулел ва ГІи-боцІи хьихъулел гадамал. ²¹ Гьесул вац Ювалидасан лъугъана лираялда ва щвантІихалда бакънал рачине лъалел чаГІи. ²² Циллаца гъавуна вас Тувал-Къабил – мазгарул ва маххул тІагІелал гъарулев устар. Тувал-Къабилл йикІана НагІамайин абудей яц.

²³ Ламехица жиндирго лъудбузда абун:

«Дихъ гІенеккея нуж, Гада ва Цилла!

Дица бицунелъухъ гІинтІаме, Ламехил лъудби!

Дица бихъинчи чІвана гьес дун лъукъаралъухъ,

ГъитІинав ГІолохъанчиги чІвана гьес дида къабуралъухъ!

²⁴ Къабил чІварасдаса къисас анкьго нухаль цІикІкІун босула, амма Ламех чІварасдаса къисас лъабкъоялда анцІила анкьго нухаль цІикІкІун босила!»

²⁵ Адам нахъеги чІужуялда аскЮв вегана. Гьелъ вас гъавуна ва гьесда цІар Шет лъуна. Гьелъ абун: «Къабиллица чІварав Гъабилл бакІалда Аллагъас дие цоги лъимер къуна*», – ян. ²⁶ Шетиеги вас гъавуна ва гьесда цІар Эношилан** лъуна.

Гьелдаса нахъе гадамаз байбихъана БЕТИЕРГЪАНАСЕ тІагІат-Гібадат гъабизе.

Адамил наслаби

5 ¹ Гъале Адамил наслабазул хІакъалъулъ къиса. (Аллагъас инсан вижараб мехаль, Жиндирго сипат-сураталда вижана Гьес гъев. ² Аллагъас рижана бихъинчиги чІужугІаданги

* 4:25 *Шет* – гъаб цІар рельъуна «лъуна (къуна)» абураб раГІуда.

** 4:26 *Энош* – «адам» абураб раГІулго гІадин, «инсан» абураб маГІна буго гъаб раГІул.

ва гъезда баракат лъуна; Гъел рижараб къоялъ, Гъес гъезда цIарги «инсан» абун лъуна.)

³Адамица нусиялда лъеберго сон бараб мехаль, жиндирго гIадаб сипат-сураталъул вас гъавуна гъесие. ⁴Шет абун цIар лъуна Адамица гъесда. Шет гъавун хадубги Адамица дунялалда бана микънусго сон. Гъесие жеги васал-ясалги гъаруна. ⁵Кинабниги ичIнусиялда лъеберго сонги бан, Адам хвана.

⁶Шетица нусиялда шуго сон бараб мехаль, гъесие гъавуна вас Энош. ⁷Энош гъавун хадубги Шетица дунялалда бана микънусиялда анкьго сон. Гъесие жеги васал-ясалги гъаруна. ⁸Кинабниги ичIнусиялда анцIила кIиги сонги бан, Шет хвана.

⁹Эношица ункъоялда анцIго сон бараб мехаль, гъесие гъавуна вас Кенан. ¹⁰Кенан гъавун хадубги Эношица дунялалда бана микънусиялда анцIила шуго сон. Гъесие жеги васал-ясалги гъаруна. ¹¹Кинабниги ичIнусиялда шуго сонги бан, Энош хвана.

¹²Кенаница лъабкъоялда анцIго сон бараб мехаль, гъесие гъавуна вас Магьалалэл. ¹³Магьалалэл гъавун хадубги Кенаница дунялалда бана микънусиялда кIикъого сон. Гъесие жеги васал-ясалги гъаруна. ¹⁴Кинабниги ичIнусиялда анцIго сонги бан, Кенан хвана.

¹⁵Магьалалэлици лъабкъоялда шуго сон бараб мехаль, гъесие гъавуна вас Еред. ¹⁶Еред гъавун хадубги Магьалалэлици дунялалда бана микънусиялда лъеберго сон. Гъесие жеги васал-ясалги гъаруна. ¹⁷Кинабниги микънусиялда ункъоялда анцIила шуго сонги бан, Магьалалэл хвана.

¹⁸Ередица нусиялда лъабкъоялда кIиги сон бараб мехаль, гъесие гъавуна вас Идрис*. ¹⁹Идрис гъавун хадубги Ередица дунялалда бана микънусго сон. Гъесие жеги васал-ясалги гъаруна. ²⁰Кинабниги ичIнусиялда лъабкъоялда кIиги сонги бан, Еред хвана.

²¹Идрисица лъабкъоялда шуго сон бараб мехаль, гъесие гъавуна вас МетушелахI. ²²МетушелахI гъавун хадубги Идрисица дунялалда бана лъабнусго сон. РакI-ракIальго Аллагъасе хIелун хъвадана гъев. Гъесие жеги васал-ясалги гъаруна. ²³Кинабниги лъабнусиялда лъабкъоялда шуго сон бана Идрисица. ²⁴РакI-ракIальго Аллагъасе хIелун хъвадана Идрис. Цинги гъев тIагIана, щайгурелъул Аллагъас гъев жиндихъего Зобалазде вачун ана.

* 4:26 *Энош* (עֵנֹשׁ) — «адам» абураб рагIулго гIадин, «инсан» абураб магIна буго гъаб рагIул.

²⁵ МетушелахИица нусиялда ункъоялда анкъого сон бараб мехалъ, гъесие гъавуна вас Ламех. ²⁶ Ламех гъавун хадубги МетушелахИица дунялалда бана анкънусиялда ункъоялда кИго сон. Гъесие жеги васал-ясалги гъаруна. ²⁷ Кинабниги ичИнусиялда лъабкъоялда ичИго сонги бан, МетушелахИ хвана.

²⁸ Ламехица нусиялда ункъоялда кИго сон бараб мехалъ, гъесие вас гъавуна. ²⁹ Васаса НухИлан цIарги лъун, гъес абунa: «Нилъер ишазулъ ва БетIергъанас наIгана къураб гъаб ракъалда гъарулел хIалтIабазулъ нилъер рекIее хIалхъи лъугъинабила гъас», – абун.

³⁰ НухИ гъавун хадубги Ламехица дунялалда бана щунусиялда ункъоялда анцIила шуго сон. Гъесие жеги васал-ясалги гъаруна. ³¹ Кинабниги анкънусиялда лъабкъоялда анцIила анкъого сонги бан, Ламех хвана.

³² НухИица щунусго сон бана ва гъесие гъаруна васал: Шем, Хам ва Яфет.

ТIупан

Б¹ Дунялалда гIадамал гIемерлъизе лъугъана ва гъезие ясалги гъарулел рукIана. ² ГIадамил ясазул берцинлъи бихъун, Аллагъасул васаз* гъел рачунел рукIана, рекIее йокъа-йокъарайги тIаса йищун.

³ Цинги БЕТIЕРГЪАНАС абунa:

«Инсанасулъ дир хIухъел-рухИ абадиялъго букIине гъечIю. Гъев – гIицIаб гъанал черх, гъединлъидал гъесул гIумруги нусиялда къого соналдаса гIаде ине гъечIю».

⁴ Гъеб заманалдаги гъелдаса хадубги ракъалда тIад рукIана нефилималин абулел, борхатаб лага-черхалъул, залимал гIадамал: Аллагъасул васал хъвадулел рукIиндалха гIадамазул ясазухъе ва гъездасан лъималги гъарулел рукIиндал. Цебе заманалдаго цIар рагIарал гучал бахIарзал рукIана гъел.

⁵ Цинги БЕТIЕРГЪАНАСДА бихъана ракъалда гIадамазул квешлъи хIаталдаса ун гIемерлъун букIин, гъезул кинабго пикру-къасдги

* ^{6:2} *Аллагъасул васал* – гъаб рагIул батIи-батIиял магIнаби руго. 1. Аллагъас тIаса ришарал чагIи (бал. Тархъ. 4:22, 23; Къан. 14:1). Гъел рукIине бегъула Шетил наслуялъул васал. 2. БетIергъанасе мутIигIал, гIадатиял гурел, зобалазул жал (Аюб 1:6; 2:1; 38:7; Заб. 28:1; 88:7). 3. Септуагинтаялда гъеб рагIул магIна гъабула битIахъе (Забуралда), ялъуни буссинабула «Малаикзаби» абун (Аюб аварагасул тIехалда).

чечюго квешлъиялъе хІалтІулѣб букІин. ⁶Ракълда инсан вижиялдаса ракІ бухІана БЕТІЕРГЪАНАСУЛ ва, кутакалда рекІекълъун, ⁷БЕТІЕРГЪАНАС абуна:

«Дицаго рижарал киналго гІадамалги, гъездаго цадахъ хІайваналги, жанаваралги, хІанчІиги ракъалдаса лъугІизарила Дица. Дир ракІ бухІана гьел рижиялдаса».

⁸ГіицІго НухІидаса разиго вукІана БЕТІЕРГЪАН.

⁹Гъале НухІил ва гьесул наслуялъул хІакълъулъ къиса.

Доб заманалъул гІадамазда гъоркъов гІицІго НухІ вукІана Аллагъасе мутІигІав, ракІбацІцадав ва витІарав чи. ¹⁰НухІил вукІана лъабго вас: Шем, Хам ва Яфет.

¹¹Аллагъасда цебе дунял тІубан пасалъараб заман бачІана – квешлъиялъги зулмуялъги цІун букІана ракъ. ¹²Аллагъасда бихъана дунял пасалъун букІин ва дунялалда бижарабщинабги къосун ккун букІин.

¹³Цинги Аллагъас НухІида абуна:

«Ракълда бижанщинаб тІагІнабизе хІукму гъабуна Дица, щайгурелъул гъезул квешлъиялъги зулмуялъги цІезабун буго дунял. Дица гьелги гъездаго цадахъ ракъги тІагІинаризе руго.

¹⁴Амма дуца дуего гъабе гофер абураб цІулал гама ва жанисанги къватІисанги гьелда хъил бахе. ¹⁵Гьелъул халалгъиялда букІине ккола лъабнусго натІ, гІеблъиялда – кІикъоялда анцІго ва борхалгъиялда – лъеберго натІ*. ¹⁶Гамил тІохги гъабе гьелъул цоцада данде бачараб бакІалъул бегІерлъи цо натІца борхалъулѣдхъ. Хъибилалда нуцІаги гъабе. Гамида жаниб букІине биччанте тІоцебесебги, кІиабилебги ва лъабабилебги тІала.

¹⁷Дицайин абунѣ, ракъ лъадалъ тІерхъинабила ва зобалазда гъоркъ рухІ бугебщинаб жоги тІагІинабила. Ракълда бугебщинаб жо хвѣла.

¹⁸Амма дургун дица къотІи гъабила. Дурго васалгун, лъадигун ва васазул лъудбигун цадахъ мун гамида жанивѣ лъугъина. ¹⁹Дуца цадахъ баче киналго рухІчаголъабазул щѣбаб тайпаялъул цо бѣхъинабги цо цІуябги, дуда цадахъ гьелги чІаго хутІизе. ²⁰Щѣбаб хІинчІ-гъѣдуюлъул, щѣбаб хІайваналъул ва ракъалдасан шурулелщинал жалазул кІи-кІияб лъугъинабе дудаго цадахъ гамида

* 6:15 *Ham I* – гІага-шагарго 45 см.

жанибе, гъел чѣго хутѣзе. ²¹ Батѣи-батѣияб кванил нигѣматалги росе цадахъ, дуеги гъезиеги гѣлеб къадаралда».

²² Гъедин Аллагъас амру гъабунщинаб тѣубазабуна Нухѣица.

7 ¹ БЕТѢРГЪАНАС Нухѣида абун:

«Дурго хъизан-лъималги рачун, гамиди жаниве лъугъа. Дида бихъулеб буго, гъаб гѣлалда гъоркъов Дида цеве ракъабачѣадав чи цохѣо мун вугеблъи. ² Дуца цадахъ раче хѣлалал хѣйваназул киналго тайпабаздасан анкъго бихъинабги анкъго цѣуябги, квание хѣарамал хѣйваназул киналго тайпабаздасан цо бихъинабги цо цѣуябги ³ ва зобалазул хѣанчѣаздасанги анкъго бихъинабги анкъго цѣуябги – гъезул тайпаби ракъалда чѣго хутѣзе рукѣине.

⁴ Анкъго къоялдасан Дица ракъалде цѣад базабила – кѣикъого сордо-къоялъ гъоркъов къотѣичѣого базе буго гъеб цѣад. Ва Дицаго ракъалда бижараб хѣухъел цѣалебщинаб жо Дица дунялалдаса тѣагѣинабизе буго».

⁵ Гъедин БЕТѢРГЪАНАС амру гъабунщинаб тѣубазабуна Нухѣица.

⁶ Ракъалде тѣупан тѣезе байбихъараб мехаль, Нухѣица анлънусго сон бан букѣана. ⁷ Жиндирго васалгун, лъадигун ва васазул лъудбигун цадахъ гамиде вахана гъев, тѣупаналдаса хвасарлъизе. ⁸ Раѣѣадалги хъубалги хѣйваназул, гъединго хѣанчѣазул ва ракъалда букѣарабщинаб рухѣѣаголъиялъул, ⁹ бихъинабги цѣуябги кѣи-кѣи рекъон бачѣана Нухѣихъе ва гъел киналго гамиди жанире лъугъана, Аллагъас амру гъабун букѣараб куцаль.

¹⁰ Анкъго къо ана ва ракъалде тѣупан тѣезе лъугъана. ¹¹ Нухѣил гѣумруялъул анлънусабилеб сональ, лъагѣалил кѣиабилеб моѣцаль, гъеб моѣѣрол анѣила анкъабилеб къоялъ, кѣудияб гъварилъиялъул ищцал къватѣире кѣанѣана, зобалазул гордал рагъана ¹² ва кѣикъого сордо-къоялъ ракъалде тѣупан тѣуна.

¹³ Гъеб къоялъ Нухѣи, гъесул васалги – Шемги, Хамги, Яфетги – Нухѣил лъадиги, лъабавго васасул лъудбиги гамиде рахана. ¹⁴ Гъесда цадахъ гъенире рахана жанаваразул ва гѣи-боѣѣул щибаб тайпа, ракъалдасан шурулел жалазул щибаб тайпа, киналго хѣанчѣазул ва роржунелщинал жалазул щибаб тайпа. ¹⁵⁻¹⁶ Нухѣиде Аллагъас амру гъабун букѣараб куцаль, гъел киналго гъесда аскѣоре гамиди жанире рачѣана кѣи-кѣиккун, хѣухъел цѣалебщиналъул бихъинабги цѣуябги.

Цинги Аллагъас Нухѣида хадуб гамил нуѣѣа къана.

¹⁷Кикъого къоялъ гьоркъоса къотичого ракъалде лъим чвахана. Лъим тIаде бахиндал, гъадаца гама кодобе босана. ¹⁸Лъим эхеде бахунебго бахунеб ва ракъ гъадалъе тIерхъунеб букIана, гамаги лъедон унеб букIана. ¹⁹Гъедин лъим эхеде бахана, зобалазда гьоркъ ругел бишунго рорхатал мугIрул гьорлъе тIерхъинегIан. ²⁰Гъездасаги анцила шуго нагIалъ эхеде бахана лъим, мугIрулги гъадалъе тIерхъана.

²¹Гъебмехалда ракъалда букIарабщинаб рухIчаголъи хвана: хIанчIиги, хIайваналги, ракъалдасан шурулел жалги ва киналго гIадамалги хвана. ²²МагIарзухъан хIухъел цIалепщинаб ракъдаллъиялъул агълу хвана. ²³Ракъалда рукIаралщинал киналго гIадамалги, хIайваналги, цогидал рухIчаголъабиги – кина-щиналго ракъалдаса тIагIинаруна. ЧIаго хутIана гIицIго НухIги, гъесда цадахъ гамида рукIаралги.

²⁴Нусиялда кIикъоялда анциго къоялъ ракъ гъадалъ гъанкъун букIана.

8 ¹Амма Аллагъасда кIочон течIо НухIги ва НухIида цадахъ гамида рукIарал ракъалъул хIайваналги гIалхул жанаваралги. Аллагъас ракъалде гъури битIана ва лъим нахъе къазе байбихъана. ²КIудияб гъварилъгиялъул ищIалги къотIана, зобалазул гордалги къана, шIадал чвахиги лъугIана.

³Лъим дагъ-дагъккун ракъалдаса нахъе ине байбихъана. Нусиялда кIикъоялда анциго къоялдасан ракъалдаса лъим жеги нахъе унеб букIана, ⁴ва анкъабилеб моцIалъул анцила анкъабилеб къоялъ гама Арарат магIарда тIад чIана. ⁵ЛъагIалил анциабилеб моцI швезегIан, лъим дагъ-дагъккун нахъе унеб букIана ва анциабилеб моцIрол тIоцебесеб къоялъ мугIрузул тIогъал къватIире раккана.

⁶Гъелдаса хадубги кIикъого къо ана. Гамил гордоги рагъун, ⁷НухIица гъеду къватIибе биччана. Цин ун, цинги тIад буссун, боржанхъулеб букIана гъеб, ракъ бакъвазегIан.

⁸Цинги миккиги биччана НухIица, ракъалдаса лъим лъугIун бугищали лъазе. ⁹Амма миккиялда рещтIине бакъвараб бакI батичIо ва, тIолабго ракъ жеги гъадалъ тIерхъун букIун, гъеб тIадбуссун бачIана. КъватIибе кверги бегъун, тIадбуссун гамида жанибе бачана НухIица микки. ¹⁰Анкъго къоялдасан гъес микки нахъеги къватIибе биччана. ¹¹Къасиялдехун тIадбуссун бачIана гъеб, кIалдиб ккун зайтуналъул гъотIол тIамахгун, ва НухIида бичIчIана ракъалдаса

лъим лъугун букин. ¹² Жеги анкьго къоялъги чун, нахъеги боржине биччана гьес микки, — гьеб тЮкIалъ тIадбусун бачинчЮ.

¹³ НухИил гIумруялъул анлънусиялда цоабилеб соналъул тIоцебесеб моцIалъул тIоцебесеб къоялъ ракъалдаса лъим тIубан нахъе ана ва, НухИица гама рагъараб мехаль, гьесда бихъана ракъ бакъвалеб букин.

¹⁴ Киабилеб моцIалъул анкьабилеб къоялъ, ракъ тIубанго бакъ-вараб мехаль, ¹⁵ Аллагъас НухИида абуна:

¹⁶ «Хъизангун, васалгун, васазул лъудбигун цадахъ гамидаса къватIиве лъугъа. ¹⁷ Кинабго рухIчаголъиги къватIибе баче: хIанчIиги, хIайваналги, ракъалдасан шурулел жалги. Биччанте гъез ракъ цIезабизе, биччанте гъезул тIинчI-къед цIикIкIине ва жалгоги гIемерлъизе».

¹⁸ Цинги васалгун, лъадигун ва васазул лъудбигун цадахъ НухИ гамидаса къватIиве лъугъана; ¹⁹ гъездаго хадур жанаварал, ракъалдасан шурулел жал, хIанчIи — гъезул киналго тайпаби — цоялда хадур цоял къватIире рахъана.

²⁰ Гьебмехаль НухИица БЕТIЕРГЪАНАСЕ къурбан-бакI бана, ва киналго хIалалал хIайваназдасанги хIанчIаздасанги цо-цо жо тIубанго бухIулеб къурбаналъе хъуна. ²¹ Къурбаналъе рухIарал хIайваназул ва хIанчIазул гъуинаб махI чIвана БЕТIЕРГЪАНАСДА, ва БЕТIЕРГЪАНАС Жиндаго абуна:

«Падамал сабаблъун ракъалъе нагIана къеларо Дица тIокIалъ. ГъитIинаб мехалдасаго гъезул пикраби квешлъиялде руссарал ругониги, гъаб хIалалъ кинабго чIагоябщинаб тIокIалъ хвезабиларо Дица.

²² Дунял бугебгIан заманалда гъоркъоса къотIиларо: рекъиги лъильиги, цIоройги хинлъиги, рииги хаселги, къоги сордоги».

Аллагъас НухИилгун гъабураб къотIи

9 ¹ НухИидаги гьесул васаздаги баракат лъун, Аллагъас абуна: «ГIемерал лъимал гъаре, нужерго къадар цIикIкIинабе ва гъаб ракъ цIезабе. ² Киналго ракъалда ругел жанаваралги, зобалдасан роржанхъулел хIанчIиги, ракъалдасан шурулел жалги, ралъадазулъ ругел ччугIбиги нужедаса хIинкъизе риччанте: гьел нужер ихтияралде къун руго. ³ Кинабниги рухIчаголъи нужее квание къолеб буго Дица; цебе нужее квание ракъул нигIмат къун

букІараб гладин, гъеб кинабоги кьолеб буго нужее кваназе. ⁴Ам-ма жеги жиндиль рухІ бугеб, ай жиндиль би бугеб* гъан кванаге.

⁵Нужер гІодобе тІураб бидухъ, ай нужер рухІал рахъаралъухъ, инсан чІвараб жанавар букІаниги яги цогидав чи чІварав инсан вукІаниги, гІайибиял Дица жавабалде цІала.

⁶ Лъицаниги пуланав чиясул би гІодобе тІуни, цогидас гъев бидуласул биги гІодобе тІела. Инсан вижун вугелъулха Аллагъасул сураталда!

⁷Нужеца гІемерал лъимал гъаре, нужерго къадар цІикІкинабе ва гъаб ракъ цІезабе».

⁸Хадуб Аллагъас НухІидаги гъесул васаздаги абуна:

⁹«Дица нужергун ва нужер наслуялъулгун къотІи гъабудеб буго, ¹⁰гъединго гамидаса къватІибе лъугъанщинаб рухІІаголъиялъулгун: хІанчІазулгун, хІайваназулгун ва жанаваразулгун, ай дунялалъул кинабо рухІІаголъиялъулгун. ¹¹Нужергун Дица гъадианаб къотІи гъабудеб буго:

– Гъанжеялдаса хадуб, тІупаналъул гъадалъ гъанкъун, тІолабго чІагоябщинаб хвезе гъечІо. ТІокІалъ киданиги тІупаналъ дунял хвезабизе гъечІо».

¹²Аллагъас абуна:

«Дица нужергун ва кинабо чІагоябщиналъулгун гъабудеб бугеб наслабазухъа наслабазухъе кьолеб абадияб къотІиялъул гІаламат гъале: ¹³Дица накІІазда гъоркъоб нур** чІезабуна. Гъеб букІине буго Дида ва гъаб дунялалда гъоркъоб гъабураб къотІиялъул гІаламат.

¹⁴Дица зодир накІІал данде ракІарараб мехалъ, гъезда гъоркъоб нур чІезе буго. ¹⁵Гъелдалъун Дида ракІалда букІина нужергунги чІагоябщиналъулгунги гъабураб Дирго къотІи, – тІолабго чІагоябщинаб хвезабудеб тІупанги тІокІалъ букІинаро. ¹⁶НакІІазда гъоркъоб нур лъугъина ва, гъеб бихъарабго, Дида ракІалде швела дунялалда кинабо чІагоябщиналъулгун гъабураб Дирго абадияб къотІи».

¹⁷Аллагъас НухІида абуна:

«Гъеб буго дунялалда бугеб тІолабго чІагоябщиналъулгун Дица гъабураб къотІиялъул гІаламат».

* ^{9:4} НекІсияб КъотІиялда рекъон, бидулъ букІуна чІагоябщиналъул гІумру ва гІумруялда гІад ихтиярги цохІо Аллагъасухъ букІуна; Бал. Лев. 17:10-14 – бигун цадахъ гъан кваназе гъукъи.

** ^{9:13} Нур – радуга.

НухИил васал

¹⁸ Гъале гамидаса къватИре лъугъарал НухИил васал: Шем, Хам ва Яфет (Хам вуго Ханаанил эмен). ¹⁹ Гъел лъабалго рукІана НухИил васал, ва гъездасан лъугъана дунялалъул киналго халкъал.

²⁰ НухИица ракъ хІалтІизабизе байбихъана ва цІолбол ах чІана. ²¹ Цо къоялъ, цІолбол чагъирги гъекъон, мехтана НухІ ва, тІад ретІелги гъечІого, чадиралъув вегун вукІана. ²² Гъедин гІицІго вугев эмен вихъана Хамида (Ханаанил инсуда) ва, чадиралъуса къватИвеги вачІун, гъеб вацазда бицана. ²³ Гъебмехалда Шемицаги Яфетицаги партал мугъалде рехана ва, нахъаса-нахъе ун, инсул чадиралда жанире лъугъана. ТІаде парталги рехун, бахчана гъез инсул гІицІаб черх. Гъел инсул рахъалде ралагъичІо, гъединлъи-дал гъезда инсул гІицІлъиги бихъичІо. ²⁴ НухІ мехталидасаги ма-къидасаги вигъаравго, жиндирго гъитІинав васас гъабураб жоги лъан, ²⁵ гъес абуна:

«Ханаание нагІана батаги!

Жиндирго вацазул бищун гІодовегІанав лагълъун вукІина гъев».

²⁶ Цоги гъес абуна:

«Шемица гІибадат гъабулев БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе рецц!
Ханаанин абун, гъесул лагълъун вукІина.

²⁷ Биччанте Аллагъас цІикІкІинабизе Яфетил мал-мулк*!
Яфет вукІине виччанте Шемил чадразухъ!
Ханаанин абун, гъесул лагълъун вукІина».

²⁸ ТІупаналдаса хадубги НухИица бана жеги лъабнусиялда кІикъоялда анцІго сон. ²⁹ Кинабниги ичІнусиялда кІикъоялда анцІго сонги бан, НухІ хвана.

Халкъал лъугъараб куц

10 ¹ Гъале НухИил васал Шемил, Хамил, Яфетил ва гъездасан лъугъарал наслабазул къиса.

ТІупаналдаса хадуб Шемиеги, Хамиеги, Яфетиеги лъимал гъаруна.

² Яфетил васал: Гомер, Магог, Мадай, Яван, Тувал,
Мешех ва Тирас.

³ Гомерил васал: Ашкеназ, Рифат ва Тогарма.

* ^{9:27} *Яфет* – жугъутІ мацІалда гъаб цІар релълъуна «цІикІкІин» абураб рагІуда.

4 Яванил васал: Элиша, Таршиш, Киттим ва Доданим.
 5 (гъел чІана ралъдал раГалда ругел ракъазда).

Гъединал рукІана гъезул ракъалги, къавмалги, тухумалги ва гъезул киназулго жиде-жидер маЦги букІана.

6 Хамил васал: Куш, Мисри, Пут ва Ханаан.

7 Кушил васал: Сева, ХІавила, Савта, РаГІма ва Савтеха.
 РаГІмал васал: Шева ва Дедан.

8 Кушил вукІана Нимрод абурав вас – дунялалгъул тІоцевесев гуч бергъарав багъадур 9 ва БЕТІЕРГЪАНАСДАСАН гъунар шварав бищун цІакъав чанахъан. (Гъелдасан бачІараб буго гъадианаб абиги: «БЕТІЕРГЪАНАСДАСАН гъунар шварав Нимрод гІадав цІакъав чанахъан».) 10 Цин гъесул ханлгъиялда гъоркъобе унаан Вавилон, Эрех ва Аккад; гъел киналго рукІана Шинар улкаялда. 11 Гъеб улкаялдаса гъев ана Ассириялде. Гъенир гъес рана Ниневия, Реховот-Ир ва Калах абурал шагъарал, 12 гъединго Ниневиялдаги Калахалдаги гъоркъоб Ресен шагъарги (гъеб букІана кІудияб шагъар).

13 Мисридасан лгъугъана: лудиял, анамиял, легъавиял, нафтухІиял, патрусиял, 14 каслухиял (гъездасан лгъугъана пилистимал) ва кафториял.

15 Ханаанидасан лгъугъана: Сидон (гъесул тІоцеве гъавурав вас) ва Хет, 16 гъединго евусиял, амориял, гиргашиял, 17 хивиял, гІаркиял, синиял, 18 арвадиял, цемариял ва хІаматиял.

Заманалдасан ханааниязул къавмал киса-кирего тІиритІана: 19 Сидоналдаса бахъараб Гераралгъул рахъалдехун Газаялде швезегІан ва Содомалгъул, Гоморраялгъул, Адмаялгъул ва Цевоималгъул рахъалдехун ЛашаГалде швезегІан ракъал гъезухъ рукІана.

20 Гъел руго Хамил наслаби ва гъесдасан лгъугъарал халкъал, жиде-жидер маЦалгун ва ракъалгун.

21 Шемилги рукІана лгъимал. Гъев ккола Яфетил кІудияв вац ва Еверил наслуялгъул эмен.

22 Шемил васал: Елам, Ашур, Арпахшад, Луд ва Арам.

23 Арамил васал: ГІуц, ХІул, Гетер ва Маш.

24 Арпахшадил вас вукІана Шелах, Шелахил вас ккола Евер. 25 Еверие гъавуна кІиги вас: гъеб заманалда

ракъал рикъун рукИнда, цоясда цар лъуна
Пелег*, цогидасда – Яктан.

²⁶ Яктанил васал рукІана: Алмодад, Шелеф, Хацармавет,
ЯрахІ, ²⁷ Гъадорам, Узал, Дикла, ²⁸ ГІовал,
Авимаэл, Шева, ²⁹ Офир, ХІавила ва Йовав. Гъел
киналго руго Яктанил васал, ³⁰ гъезул ракъалги
руго Мешаялдаса бахъараб бакъбаккудехун
Сефараялъул мугІрузде швезегІан.

³¹ Гъел руго Шеמידасан лъугъарал наслаби ва гъесдасан лъугъа-
рал халкъал, жиде-жидер мацІалгун ва ракъалгун.

³² Гъединал руго НухІил васазул наслабиги, гъездасан лъугъа-
рал къавмалги халкъалги; тІупаналдаса хадуб гъездасан лъугъана
дунялалъул тІолалго халкъал.

Вавилоналъул си

11 ¹Доб заманаялда тІолабго дунялалда букІана цого мацІ,
цого лугъат. ²Бакъбаккул рахъалдасан гІадамал рилълъана
Шинар улкаялъул гІатІиракъалде швезегІан ва гъенир чІана.

³«РачІа нильеца хІаршул кирпичал гъаризе, цІадулъги режун», –
ин абуна гъез цоцазда.

Цинги гъез байбихъана ганчІил бакІалда хІаршул кирпич
хІалтІизабизе, хІаршул бакІалдаги къадае хъил хІалтІизабизе.

⁴«РачІа нильеца, зодиб цулеб сиги бугеб шагъарги бан, нильер-
го цар кІодо гъабизе, нильго дунялалда киданиги рикъа-риххун
инчІого рукІине», – ян абуна гІадамаз.

⁵Гъебмехалъ БЕТІЕРГЪАН гІодове рещтІана, гІадамаз гІаделъун
балербугеб шагъарги сиги бихъизе. ⁶Цинги БЕТІЕРГЪАНАС абуна:

«Гъале цолъараб халкъги киназулго цого мацІги. Авалалдаго
гъадиаб иш гъабизе байбихъун батани, гъезухъа гъабун бажар-
улареб жоги щибго букІине гъечІо! ⁷РачІа, гъезухъе рещтІун,
Нильеца гъезул мацІал рикъизаризе, гъел цоцазда ричІчулареб
хІалалъ!»

⁸Цинги БЕТІЕРГЪАНАС гъел тІолабго дунялалда рикъа-риххи-
заруна, ва шагъар бан лъугІизабизе кІвечІо гъезда. ⁹(Гъединлъидал

* 10:25 Пелег – жугьутІ мацІалда гъаб цар рельълуна «рикъизе» абураб
рагІуда.

гъеб шагъаралда цIарги буго Вавилон* – гъениб БЕТIЕРГЪАНАС дунялалгъул кинабго гIаламалгъул мацI хис-хисизабуна ва Гадамалги, гъениса рикъа-риххизарун, тIолабго дунялалда тIиритIизаруна.)

Шемил наслаби

¹⁰ Гъале Шемил ва гъесдасан лъугъарал наслабазул хIакъалгъул къиса.

ТIупаналдаса хадуб кIиги лъагIел индал, Шемица нусго сон бараб мехалда, гъесие гъавуна вас Арпахшад. ¹¹ Арпахшад гъавун хадубги Шемица бана щунусго сон ва гъесие жеги васал-ясалги гъаруна.

¹² Арпахшадица лъебералда щуго сон бараб мехалда, гъесие гъавуна вас Шелах. ¹³ Шелах гъавун хадубги Арпахшадица бана ункънусиялда лъабго сон ва гъесие жеги васал-ясалги гъаруна.

¹⁴ Шелахица лъеберго сон бараб мехалда, гъесие гъавуна вас Евер. ¹⁵ Евер гъавун хадуб Шелахица бана ункънусиялда лъабго сон ва гъесие жеги васал-ясалги гъаруна.

¹⁶ Еверица лъебералда ункъго сон бараб мехалда, гъесие гъавуна вас Пелег. ¹⁷ Пелег гъавун хадуб Еверица бана ункънусиялда лъеберго сон ва гъесие жеги васал-ясалги гъаруна.

¹⁸ Пелегица лъеберго сон бараб мехалда, гъесие гъавуна вас Регу. ¹⁹ Регу гъавун хадуб Пелегица бана кIинусиялда ичIго сон ва гъесие жеги васал-ясалги гъаруна.

²⁰ Регуца лъебералда кIиги сон бараб мехалда, гъесие гъавуна вас Серуг. ²¹ Серуг гъавун хадуб Регуца бана кIинусиялда анкъго сон ва гъесие жеги васал-ясалги гъаруна.

²² Серугица лъеберго сон бараб мехалда, гъесие гъавуна вас Нахор. ²³ Нахор гъавун хадуб Серугица бана кIинусго сон ва гъесие жеги васал-ясалги гъаруна.

²⁴ Нахорица къоло ичIго сон бараб мехалда, гъесие гъавуна вас ТерахI. ²⁵ ТерахI гъавун хадуб Нахорица бана нусиялда анцила ичIго сон ва гъесие жеги васал-ясалги гъаруна.

²⁶ Терахица лъабкъоялда анциго сон бараб мехалда, гъесие гъаруна васал Ибрам, Нахор ва Гъаран.

²⁷ Гъале ТерахIил ва гъесдасан лъугъарал наслабазул къиса.

* 11:9 *Вавилон* – жугъутI мацIалда, «Бавел». Гъеб рагIи релъгъуна «балал» абураб рагIуда ва гъелгъул магIна буго «хис-хисизабизе», яги «бикъизабизе», ялгъуни «жубазабизе» абураб.

ТерахИе гъаруна васал Ибрам, Нахор ва Гъаран. Гъаранил вас вукІана ЛутІ. ²⁸ Гъаран хвана эмен ТерахІ чІаго вугеб мехалдаго, жиндирго ватІаналда – халдеязул Ур абулеб бакІалда. ²⁹ Ибрамицаги Нахорицаги лъудби рачана; Ибрамица ячана Сарай, Нахорица ячана Милка – Гъаранил яс. Гъаран ккола Милкалги Искалги эмен. ³⁰ Сарай йикІана лъимер гъабударей Гадан.

³¹ Халдеязул Урги тун, Ханааналъул ракъалдехун нухда вахъана ТерахІ, цадахъ жиндирго вас Ибрамгун, васасул вас (Гъарунил вас) ЛутІгун ва Ибрамил лъади жиндирго нус Сарайгун. Харран абулеб бакІалде шведал, гъенир чІана гъел. ³² Гъенив, кІинусиялда щуго соналъул гІумруялде вахараб мехалда, ТерахІ хвана.

Аллагъас Ибрам гІаса виши

12 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Ибрамида абуна:

«Дурго улкаги, гІагарлъиги, инсул рукъги рехун тун, Дица бихъизабураб ракъалде а! ² Дица дудасан кІудияб халкъ лъугъинабила ва дуде баракат рещтІинабила; Дица дур цІар кІодо гъабила ва мун баракатавлъун гъавила!

³ Дуде баракат гъарулезда Дицаги баракат лъела!
Дуде нагІана къуразе Дицаги нагІана къела!

Дудасан баракат швезе буго дунялалъул киналго халкъазе!»

⁴ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, Ибрам сапаралъ вахъана. ЛутІги ана гъесда цадахъ. Харраналдаса къватІиве вахъараб мехалда, Ибрамица бан букІана лъабкъоялда анціила щуго сон. ⁵ Гъес цадахъ рачана жиндирго лъади Сарайги, вацасул вас ЛутІги, жиндирго боцІи-панзги, Харраналда ричун росарал лагъзалги; ва гъелгун цадахъ Ибрамица Ханааналде сапар бухъана.

Ахирги гъел швана Ханааналде, ⁶ Шехем шагъаралда аскІюб бугеб Морэ абулеб миккил гъотІохъе. Доб заманалда гъеб ракъалда гІумру гъабубеб букІана ханаанияз. ⁷ Гъенив БЕТІЕРГЪАН загъирлъана Ибрамие ва Гъес абуна:

«Гъаб ракъ Дица дур наслабазе къезе буго!» – ян.

Жиндие загъирлъарав БЕТІЕРГЪАНАСЕ Ибрамица гъениб къурбан-бакІ бана. ⁸ Гъелдаса хадув гъев ана Бет-Эл шагъаралъул бакъбаккуда ругел мугІрузде ва гъениб чІел гъабуна. Гъесдаса бакътІерхъудехун букІана Бет-Эл, бакъбаккудехун – Гай. Ибрамица гъениб цоги къурбан-бакІ бана ва БЕТІЕРГЪАНАСЕ гІибадат гъабуна. ⁹ Гъенисаги ана Ибрам, бакІ-бакІалда чІелги гъабулаго, Негевалдехун валагъун.

Ибрам Мисриялде ин

¹⁰ Квешаб ракъи тѳибитІана гъеб ракъалда. ЦІакъ кутакаб ракъи букІана гъеб, гъединлъидал Ибрамица Мисриялде сапар бухъана.

¹¹ Мисриялде пІагарлъараб мехалда, гъес Сарайида абуна:

«Дида лъала мун цІакъ берцинай пІадан йигеблъи. ¹² Мисриязда мун йихъила ва дир лъади йикІин бичІчила, цинги гъез мун чІаго тела, дун чІвала! ¹³ Дуца гъезда абе мун дир яц йигилан, гъебмехалда, мун сабаблъун, гъел дидехун лъикІ рукІина ва дун чІаго тела!»

¹⁴ Ибрам Мисриялде щвана ва Мисриязда бихъана Сарайил берцинлъи. ¹⁵ ПиргІавнасул рагъІателаздаги йихъана гъей, ва гъез пиргІавнасе беццана гъелъул берцинлъици гъайбатлъици, ва Сарай пиргІавнасухъе кІалгІаялде ячун ана. ¹⁶ Гъедин, Сарайие пІоло Ибрамил иш лъикІ букІана: гъесие щвана пІи-боцІиги, хІамулги, лагъзалги, гъаравашалги, варанабиги. ¹⁷ Амма БЕТІЕРГЪАНАС пиргІавназдеги гъесул чагІаздеги квешал унтаби рещтІинаруна, Ибрамил лъади гъес жиндихъего ячаралъухъ. ¹⁸ Гъебмехалъ пиргІавнас Ибрам пІаде ахІана ва гъесда абуна:

«Дуца дие гъабураб щиб? ¹⁹ Гъай дур лъади йикІин щай балъго гъабураб? Гъай яц йигилан щай абураб? Гъедин абидал гурищ дица гъай диго лъадилъун йикІине ячарай!»

Гъале дур лъади, яче гъейги, нахъе а!» — ян абуна пиргІавнас.

²⁰ Цинги пиргІавнас жиндирго чагІазде амру гъабуна, цадахъ лъадигун, пІи-боцІигун ва кинабго бечелъигун, Ибрам гъениса нахъе витІейилан.

Ибрамги ЛутІги цоцаздаса ратІалъи

13 ¹ Мисриялдаса пІадги вуссун, нахъеги Негевалде гочана Ибрам, жиндирго лъадигун ва кинабго боцІи-бечелъигун цадахъ. Гъесда цадахъ вукІана ЛутІги. ² Ибрам цІакъ бечелъана: пІемераб боцІиги пІарац-меседги букІана гъесул. ³ Негевалдасаги ун, гъев гочана Бет-Элалде, Бет-Элалдаги Гайалдаги гъоркъоб жинцаго себе чІел гъабун букІараб ва ⁴ ПІоцеве гъениве щвараб мехалъго къурбан-бакІ бан букІараб бакІалде. Гъениб БЕТІЕРГЪАНАСЕ пІибадат гъабуна Ибрамица.

⁵ Ибрамида цадахъ гочарулев вугев ЛутІилги букІана пІи-боцІиги жиндирго чадралги. ⁶ Гъанже кІиязего гъеб ракъ пІолеб букІинчІо: боцІи-бечелъи пІемерлъун, цадахъ чІезе бакІ къварилъана гъезие. ⁷ Ва Ибрамилги ЛутІилги пІухъбузул дагІба-рагІи кколеб букІана.

(Доб заманалда гъеб ракъалда гѹмру гъабубеб букІана ханааниязги перизиязги.) ⁸ Гъебмехаль Ибрамица ЛутІида абунa:

«Ниль гІагарал чагІи ругельул, я нильеда гъоркъоб, яги дурги дирги гѹхъбузда гъоркъоб къал букІине бегъуларо! ⁹ Гъале кинабго ракъ дуда цебе буго – рачІа ниль ратІалъизе. Мун квегІиса ани, дун квараниса ина. Мун квараниса ани, дун квегІиса ина.»

¹⁰ ЛутІ сверухъе валагъана ва гъесда бихъана Иорданалъул Расалъи. БетІергъанасул ах Гадаб бакІ букІана гъеб, ЦогІар шагъаралде гІунтІун лъалъазе лъимги гъарзаяб, Мисриялъул гІадаб беэнаб ракъги бугеб. (БетІергъанас Содомги Гоморраги гІагІинабилалде цебе заман букІана гъеб.) ¹¹ Цинги ЛутІица Иорданалъул Расалъи гІаса бищана ва бакъбаккудехун валагъун ана. Гъедин рикъана гъезул нухал: ¹² Ибрам Ханааналда чІана, ЛутІ Расалъиялъул шагъаразда чІана. ЛутІица жиндирго чадрал чІвана Содомалде швезегІан. ¹³ Содомалъул алкъин абуни, цІакъ квешлъун букІана, БЕТІЕРГЪАНАСЕ рихарабщинаб гъабубеб букІана гъез.

¹⁴ ЛутІ нахъе араб мехаль, БЕТІЕРГЪАНАС Ибрамида абунa:

«Дуца киса-кибего сверухълъиялде бер швезабе! Мун валагъе шималалъулги къилбаялъулги рахъалде, валагъе бакъбаккулги бакъІерхъулги рахъалде. ¹⁵ Гъеб тІолабго дуда бихъубебщинаб ракъ Дица абадиялъего дугеги дур наслабазеги къолеб буго. ¹⁶ Ракъул хІурганги гІемерлъызарила дица дур наслаби: хІурул къатІраби рикІкІине бажарулеб батани, дур наслуялъул гІадамалги рикІкІине бажарила.»

¹⁷ Гъанже гъеб ракъалъухъ валагъизе а, гъелъул гІеблъухъеги халалъухъеги шва, дуге къолеб бугелъул Дица гъеб».

¹⁸ Ибрам гъенисан ана Хевроналда гІагарлъухъе, Мамрел миккил гъутІби ругеб бакІалде швезегІан, ва гъенив чІана. Ибрамица гъенибги БЕТІЕРГЪАНАСЕ къурбан-бакІ бана.

Ибрамица ЛутІ хвасар гъави

14 ¹ Доб заманалда Шинаралъул хан Амрафелги, Элласаралъул хан Ариохги, Еламалъул хан Кедорлаомерги, Гойималъул хан ТидгІалги ² рагъулел рукІана Содомалъул хан БерагІидаги, Гоморраялъул хан БиршагІидаги, Адмаялъул хан Шинавидаги, Цевоималъул хан Шемевеидаги, БелагІалъул (ай, ЦогІаралъул) ханасдаги данде. ³ Гъезул киналго боял данде ракІарун рукІана Сиддималъул расалъиялда (гъанже гъениб ЦІамгІалаб ралъад буго). ⁴ АнцІила

кИго сональ Кедорлаомерил лагълъиялда гьоркъ рукІана гьел, ама анЦила лъабабилеб сональ гьез дандечІей гьабизе байбихъана. ⁵АнЦила ункъабилеб соналъин абуни, жиндир рахъ ккурал ханзабигун цадахъ Кедорлаомерица гъурана Аштерот-Карнайималда рефаимал*–, Гьамалда – зузиял, Шаве-Кирятаймалда – эмеял. ⁶Ва мугІрузул улка Сеиралда чІарал хориялги гъурана, ГицІаб авлахъалъул рагІалда бугеб Эль-Параналде швезегІан гьезда хадурги лъугъун. ⁷Гьениса гьел сверана Эн-Мишпаталде (гьебго Кадеш) ва Хацецон-Тамаралда чІарал амалекиязулги амориязулги киналго ракъал рахъана.

⁸Гьезда данде рахъана Содомалъул, Гоморраялъул, Адмаялъул, Цевоималъул ва БелагІалъул (ай, ЦогІаралъул) ханзаби. Сиддималъул расалъиялда гьез рагъ гьабун ⁹Еламалъул хан Кедорлаомеридаги, Гойималъул хан ТидгІалидаги, Шинаралъул хан Амрафелидаги, Элласаралъул хан Ариоксидаги данде. Ункъго хан вагъулев вукІана шугоясда данде. ¹⁰Сиддималъул расалъиялда рукІана тІабигІияб пицІил цІурал гІемерал гвендал. Содомалъул ва Гоморраялъул ханзаби лъутизе лъугъана. Лъутун унел рукІарал гьезул гІемерисел рагъухъаби пицІил гвендазухъе рортана ва гьенир къан хутІана, хутІарал мугІрузде лъутун ана. ¹¹Тушбаби абуни, Содомалъул ва Гоморраялъул тІолабго бечелъигун хазина-нахърателги хъамал гьабун, гьениса нахъе ана. ¹²Гьез цадахъ вачун ана Содомалда яшав гьабун вукІарав Ибрамил вацасул вас ЛутІги ва гьесул кинабго боцІи-бечелъиги хъамал гьабун.

¹³Лъутун хвасарлъараздасан цо чи вачІана жугъутІав Ибрамихъе ва гьесда кинабго бицана. Мамре абулев амориясул миккил гъутІбузда аскІуб чІел гьабун букІана гьеб заманалда Ибрамица. Мамрелгун ва гьесул вацал Эшколилгун ва ГІанерилгун Ибрамил букІана къотІи-къаялъулаб бухъен. ¹⁴Вацасул вас асирлъун вачун ун вукІин лъайдал, Ибрамица данде ракІарана жиндирго гІадамал – гъавураб къоялдасаго гьесул мулкълъиялда вукІарав лъабнусиялда анЦила микъго рагъде вахъине ярагъунев чи, ва тушбабазда хадув

* ^{14:5} *Рефаимал* – НекІсияб КъотІиялда гІемер рехсарал, кІудияб къаркъалалялъул ва къуватал, цІар рагІарал гІадамал. Къанун абураб гІехъалъул кІиабилеб бетІералъул 10, 11, 20, 21-абилел мухъазда хъваралда рекъон, гьезда гьоркъоре унаан: МогІавиялде могІавиял рачІинегІан гьенир рукІарал «эмеял» ва Аммониялде аммониял рачІинегІан гьенир рукІарал «замзуммеял» (гьелго «зузеял»).

лъугъана. Даналда Гагарлъухъ, ¹⁵ сардилъ, гъес жиндирго чагИи къо-къаби гъарун рикъана. Цинги гъел тушбабазде тIаде кIанцIана ва тушбаби лъутизаруна: Дамаскалдаса шималалдехун бугеб Ховаялде швезегIан лъутизаруна гъел. ¹⁶ Гъес тушбабазухъа кинабго нахъе бахъана. Гъединго лутIги, гъесул боцIи-бечелъиги, руччабиги ва цогидал киналго асиралги нахъе рачана.

¹⁷ Кедорлаомерида ва гъесул рахъ ккурал ханзабазда тIад бер-гъенлъиги босун, Ибрам нахъвуссун вачIунеб заманалда, Шаве расалгъиялде (ай, Ханасул расалгъиялде) гъесда дандчIвазе вачIана Содомалгъл хан.

Ибрамги Мелкицедекги

¹⁸ Салималгъл хан Мелкицедек вачIана Ибрамида данде чедги чагъирги босун. ТIадегIанав Аллагъасе* гIибадат гъабулев кашиш вукIана гъев. ¹⁹ Ва гъес Ибрамие дугIа гъабун, абуна:

«Зобги ракъги бижарав ТIадегIанав Аллагъасул баракат
рещтIаги Ибрамиде!

²⁰ Дур тушбаби дур кверде къурав ТIадегIанав Аллагъасе рещтI!»
Ибрамица Мелкицедекие къуна тIолабго давляялгъл анцIил бутIа.

²¹ Содомалгъл ханас Ибрамида абуна:

«Дир гадамал нахъе къе, давла дуего те», – ян.

²² Ибрамица жаваб къуна:

«Зобги ракъги бижарав БЕТIЕРГЪАНАСДА – ТIадегIанав Алла-гъасда – цере кверал ккун гъедулев вуго дун, ²³ дур бечелгъиял-дасан цо кун-кваргицин яги хъитал рухъунеб чIологицин дица диго босиларилан. Дица бечелгъизавунин Ибрамилан цо къоялгъл дуца абицIого букIине. ²⁴ Дие щибниги хIажат гъечIо, дир гадамаз кванараб жо хутIизегIан. Дида цадахъ рагъарал ГIанерицаги, Эш-колицаги, Мамрецаги босеян абе жидерго бутIа.»

Аллагъас Ибрамие КъотIи гъабуна

15 ¹ Гъелдаса хадуб, илгъам** лъугъун, Ибрамида БЕТIЕРГЪАНАС гъадин абуна:

«Мун хIинкъуге, Ибрам,

* 14:18 *ТIадегIанав Аллагъ* – ЖугъутI мацIалда, «Эль-Эльон».

** 15:1 *Илгъам гъаби (лъугъи)* – Аллагъас Живго загъир гъави, цебетIамиялдалгълун инсанасухъе вачIин.

Дун дие хъалхъанлъун вукІина,
Дие щевезе бугеб шапакъат цІакъ кІудияб буго».

²Ибрамица абуна:

«Я дир ХІалкІолев БЕТІЕРГЪАН, щиб Дуца дие къелеб, лъимер-го гъечІев чиясе? Дир ирсилавлъунги гъав Дамаскалдаса Элиезер вукІина».

³Ибрамица жеги абуна:

«Дуца дие наслу къечІелъулха, дир къавуль гъавурав лагъ вукІина дир ирсилавлъун!» – абун.

⁴Амма БЕТІЕРГЪАНАСДАСАН гъадианаб калима рещІана Ибрамие:

«Гъев вукІине гъечІо дур ирсилавлъун,
дурго хъоналдасан лъугъина дие ирсилав!»

⁵КъватІивеги вачун, Гъес Ибрамида абуна:

«Зодихъе валагъе ва дол цІваби рикІкІе, гъел рикІкІине духъа бажарулеб батани!»

Цинги БетІергъанас абуна:

«ГъедиГанги гІемер рукІина дур насаби!» – ян.

⁶Ибрам БЕТІЕРГЪАНАСДА божана ва гъелдалъун БетІергъанасда бихъана гъев Жиндие ритІухъав чи вукІин.

⁷Ибрамида БЕТІЕРГЪАНАС абуна:

«Дун вуго, гъаб ракъ дур мулкълун дие къезе, халдеязул Уралдаса мун гъаниве вачарав БЕТІЕРГЪАН».

⁸«Я дир ХІалкІолев Аллагъ! – ин абуна Ибрамица. – Гъаб ракъ хІакълъунго дир букІиналда сундалъун дун божилев?»

⁹БетІергъанас абуна:

«Гъанире Дида цере раче лъабго сон бараб гІакаги, лъабго сон бараб цІцеги, лъабго сон бараб лъабго куйги, гъединго рохъил миккиги миккидул тІинчІги».

¹⁰Ибрамица гъедин гъабуна. Гъес хІайванал кІихІи къотІана ва цояб ракъхъен цогидалда дандбитІун лъуна*. Амма хІанчІи кІихІи къотІичІо гъес. ¹¹КватІичІого чудкал роржун рачІана, амма Ибрамица

* 15:10 БетІергъанасги Ибрамицаги КъотІи гъабудеб буго некІсияб бакъ-баккул рахъалда тІибитІараб цебесеб гІадаталда рекъон: къотІи-къай шула гъабизельун, къотІи гъабудел чаГи унаан кІихІи къотІараб хІайваналъул цоада дандритІун лъурал ракъхъеназда гъоркъосан. Гъелъул маГІна кко-лаан, гъеб кІихІи къотІараб хІайваналъул гІадианаб къисмат букІине бугин гъеб къотІи-къай хвезабурав чиясул абураб (бал. Йирм. 34:18).

асКоре къазе риччалел рукИнчЮ гьел. ¹² Бакъ тПерхунеб гУжалда Ибрамиде цаКъ бакІаб макьу рещІана. Ва гьале циндаго кутакалда хІинкъараб беЦлъукье ккана Ибрам.

¹³ Ва БетПергъанас гьесда абунa:

«Дуда лъан букІа, ункънусго сональ дур наслабаз чияр раКьалда лагълъиялдаги зулмауялдаги гъоркь яшав гъабизе буго. ¹⁴ Амма гьел лагълъиялде ккезабураб халкьалъе дица диван кьотІила — гьебмехаль дур наслабиги гьениса нахъе ина гемемераб бечелъигун.

¹⁵ Мунин абуни, парахатго ина дурго умумузда асКове — гемемерал соналги ран, херлъиялде вахиндал ина хабалъе.

¹⁶ Дудасан лъугъарал наслабазул ункъабилеб кьер* тІадбусина гъанибе, амориязул** мунагъазул гъир жеги букІине кколеб роцаде бахун гьечІелъулха».

¹⁷ Бакъги тПерхун дунял беЦлъарабго, циндаго баккун бачІана кІкІуйдуца бацараб боркъараб кьоноги гьелегъараб цадуль босараб сунтурги ва кІихІи кьотІарал хІайваназул раКьхъеназда гъоркьосан ана.

¹⁸ Гьеб кьоялъ БЕТПЕРГЪАНАС Ибрамилгун КьотІи гъабунa:

«Дур наслабазе кьолеб буго Дица гъаб раКь, Мисриялгъл лъарахъа*** бахъараб кІудияб Ефрат гІурухъе щвезегІан: ¹⁹ — кениязул, кенизиязул, кадмониязул, ²⁰ хитиязул, перизиязул, рефаимазул, ²¹ амориязул, ханааниязул, гиргашиязул ва евусиязул тІолалго раКьал».

ИсмагІилги Гъажарги

16 ¹ Ибрамил гъади Сарайе лъимер гъабулеб букІинчЮ. Гъажарилан цаР бугей Мисриялдаса гъараваш йикІана гьелгъл.

² Сарайица Ибрамида абунa:

«БЕТПЕРГЪАНАС дие лъимер кьолеб гьечЮ. Гъай дир гъараваш яче — гьелдасагІаги дие вас щвезе бегъула****».

* 15:16 Гага-шагарго 400 соналдасан.

** 15:16 *Амориял* — гъаб бакІалда амориялин абудеб буго доб заманалда Ханааналда гІумру гъабудел рукІарал тІолалго халкъазда.

*** 15:18 *Мисриялгъл лъар* — гемемерисел гІалимзабаз абула гьеб «Аль-Ариш» абудеб, Ханааналгълги Мисриялгълги гІорхъода бугеб лъар бугилан.

**** 16:2 НекІсияб ГІагардасеб Бакъбаккул рахъалда букІараб гІадаталда рекъон, лъимер гъабударей чІужугІаданаль жиндирго гъараваш кьолаан жиндирго росасе, ва гьель гъабураб лъимер жиндиего бачунаан.

Ибрам Сарайихъ гѣнеккана. ³Гьель жиндирго гъараваш къуна Ибрамие – Мисриялдаса Гъажар. Ибрам Ханааналда чІун анцІго сон араб заман букІана гьѣб. ⁴Ибрам Гъажарида аскІов вегана ва гьѣлъул ургъибе лъимер ккана. Жийго гъимаде йикІин лъайдал, хважаин хІакъир гъайизе лъугъана Гъажар.

⁵«Дун хІакъир гъайиялъе гІайибияв мун вуго, – ян абуна Сарайица Ибрамида. – Дица дирго гъараваш дуда аскІой егизе къуна, гъанже лъимер ургъибе ккедал, гьѣлъ дун рикІкІуней гьѣчІо. Биччанте БЕТІЕРГЪАНАС хІукму къотІизе дудаги дидаги гьоркъоб!»

⁶Ва Ибрамица абуна:

«Гъей дур гъараваш йigo, дуго бокъараб гъабе гьѣлда».

Цинги Сарайица Гъажарие гІумру къварид гъабуна, ахирги гьѣлда аскІоса лъутун ине ккана Гъажар. ⁷ГІицІаб авлахъалда, Шуралде унеб нухда, цо ищухъ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ малаикасда ятана Гъажар. ⁸Гъес гъикъана:

«Я Сарайил гъараваш Гъажар, мун киса ячІуней йигей ва кие уней йигей?» – абун.

Гьѣлъ жаваб къуна:

«Дирго хважаин Сарайида аскІоса лъутун уней йigo дун», – ин.

⁹БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Малаикас абуна:

«Дурго хважаиналда аскІое гІадюсса ва гьѣлъие мутІигІлъ».

¹⁰БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Малаикас жеги абуна:

«Дица дур наслуялъул гІадамал рикІкІун хІал кІолареб хІалалъ гѣмерлъизарила».

¹¹«Дур ургъиб лъимер буго, – ян абуна БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Малаикас. – Дуге вас гъавила. ИсмагІил гъѣ дуца гъесда цІар, дур къварилгъи БЕТІЕРГЪАНАСДА рагІун бугѣлъул.

¹² ГІалхул хІама гІадав вас вукІина дур,

киналгогун къалда вукІина гъѣв, киналго гъѣвгунги къалда рукІина».

Вацазулгун къалда ина гъесул гІумру.

¹³Жиндехун кІалъарав БЕТІЕРГЪАНАСДА Гъажарица лъуна «Эль-Рои*» абураб цІар. Щайгурѣлъул, гьѣлъ пикру гъабидал: «Дун йихъулев Аллагъ вихъана дида», – ян.

* 16:13 *Эль-Рои* – жугъутІ мацІалда гьѣлъул магІна буго «дун йихъулев Аллагъ».

¹⁴ (Гъединлъидал доб гъуялда цIар буго Беэр-Лахай-Рои*. Гъеб буго Кадешалдаги Бередалдаги гьоркъоб.)

¹⁵ Гъажарица Ибрамие вас гъавуна, ва гъев васасда цIар Исмагил лъуна Ибрамица. ¹⁶ Гъеб заманалда Ибрамица бан букIана ункъоялда анлъго сон.

Суннат – БЕТІЕРГЪАНАСУЛ КъотИиялъул гIаламат

17 ¹ Ибрамица ункъоялда анцIила ичIго сон бараб мехалда, илгъам гъабун, БЕТІЕРГЪАНАС гъесда абуна:

«Дун вуго ХIалкIолев Аллагъ**. Дида цева вацIцIадго хъваде! ² Дица КъотИи гъабила Дидаги дудаги гьоркъоб ва рикIкIун хIалкIоларелгIан гIемерал наслаби къела дуге».

³ Ибрам Аллагъасда цева кIалагъоркъе ккана ва Аллагъас жеги абуна:

⁴ «Гъале Дица дургун КъотИи гъабулеб буго – мун вукIина гIемерал халкъазул эменлъун. ⁵ Дуда цIарги Ибрам букIинаро, Ибрагъим*** букIина, Дица мун гIемерал халкъазул эменлъун гъавулев вугелъул. ⁶ Кутакалда гIемерлъизабила Дица дур наслу: дудасан халкъал лъугъина, дур наслуялдасан ханзаби рахъина.

⁷ Дица Дидаги дудаги ва дур рукIинесел наслабаздаги гьоркъоб КъотИи гъабила. Наслабаз наслабазухъе къолеб абадияб КъотИи букIина гъеб: Дун вуго Аллагъ – дурги дур наслабазулги Аллагъ!

⁸ Дица дуге ва дур наслабазе къезе буго дуге гъабсагIат чияраблъун кколеб гъаб ракъ – Ханааналъул тIолабго ракъ абадияб мулклъун къезе буго Дица дур наслабазе ва гъел Дир халкълъун рукIине руго».

⁹ Аллагъас Ибрагъимида абуна:

«Амма дуцаги Дир КъотИи тIубазабе – дуцаги дур наслабазул щибаб къералъги тIубазабизе ккола гъеб. ¹⁰ Гъаб Дидаги дудаги ва дур наслабаздаги гьоркъоб гъабураб КъотИи тIубазабизелъун, нужер киналго бихъиназе суннат гъабизе ккола. ¹¹ Суннат гъабун,

* 16:14 *Беэр-Лахай-Рои* – жугъутI мацIалда гъелъул магIна буго «дун йи-хъулев ХIакъикъиясул гъуй».

** 17:1 *ХIалкIолев Аллагъ* – жугъутI мацIалда, «Эль-Шадаи». Гъелъул магIна – хIалкIолъи цикIкIарав, Бечедав, Гъарзаяв Аллагъ.

*** 17:5 *Ибрам* – жугъутI мацIалда, «Аврам». Гъаб цIаралъул магIна буго «тIадегIан гъавурав эмен». *Ибрагъим* – жугъутI мацIалда, «Аврагъам». Гъелъул магIна буго «гIемерал халкъазул эмен».

гавраталъул рагIал къотIе – гъеб букIине буго Дидаги нужедаги гьоркъоь гъабураб КъотIиялъул гIаламатлъун.

¹² Нужер шивав васасе, гъавун микъабилеб къоялъ, суннат гъабизе тIадаб буго. Гъедин гъабе киналго рачIунел гIелазги, дурго рокъов гъавурасе гуребги, дур хьоналдасан лъугъинчIев, батIияб халкъалгъухъа вичун восарав лагъасеги. ¹³ Рокъов гъавурасеги вичун восарасеги чара гъечIого суннат гъабизе ккола. Гъедин хисулареб мугъру-гIаламатлъун букIина Дир абадияб КъотIи нужер черхалда. ¹⁴ Суннат гъабичIев, ай гIавраталъул рагIал къотIичIев бихьинчи халкъалда гьоркъоса тIагIинавизе вуго, Дир КъотIи гъес хвезабуралгъухъ».

¹⁵ Цоги гъадин абуна Аллагъас Ибрагъимида:

«Гъанжеялдаса нахъе дур лъадуда цIар Сарай гуреб, Сара букIине буго*. ¹⁶ Дица гъелда баракат лъела ва гъелдасан дуге вас гъавила. Дица гъелда баракат лъела ва гъелдасан халкъал лъугъина. Гъеллъул наслуялдасан халкъазул пачазаби рахъина».

¹⁷ Гъебмехаль Аллагъасда цеве кIалагъоркъе ккарав Ибрагъим жанисанго вельанхъана ва гъес пикру гъабуна: «Нусго сон барав херав чиясдасан лъимер лъугъунебиш? Ункъоялда анцIго сон барай Сарацаги лъимер кин гъабубеб?» – ин.

¹⁸ Цинги гъес Аллагъасда гъарана:

«ИсмагIилидагIаги Дуца баракат лъолебаниха!» – ян.

¹⁹ Аллагъас абуна:

«Дур лъади Сараца гъавизе вуго дуге вас ва дуца гъесие ИсхIакъ абун цIарги къезе буго. Гъесулгун ва гъесул наслабазулгун букIине буго Дир КъотIи – абадияб КъотIи.

²⁰ ИсмагIилил рахъаль дур гъариги Дица къабул гъабуна: гъедаги баракат лъела Дица ва, гIемерал лъималги къун, гъесул наслабазул къадарги цIикIкIинабила. ИсмагIилидасан вахъина халкъаллъул анцIила кIуго цевехъан ва кIудияб халкъаллъул эменлъун лъугъина гъев.

²¹ Амма Дирго КъотIи Дица гъабила ИсхIакъилгун – цо лъагIалидасан гъабго заманалда Сараца дуге гъавизе вугев васгун».

²² Ибрагъимида гъединги абун, Аллагъ нахъе ана.

²³ Гъебго къоялъ жиндирго вас ИсмагIилиеги, жиндасан лъугъарал киналго бихъиназеги, ричун росарал жиндирго

* 17:15 *Sara* – гъаб цIараллъул магIна ккола «бика».

лагъзадериеги — къавуль ругелшинал киналго бихъиназе — суннат гъабуна Ибрагъимица. Аллагъас жинде амру гъабуншинаб тубазабуна гъес. ²⁴ Ибрагъимица ункъоялда анцила ичго сон бан буклана жиндиего суннат гъабураб заманалда. ²⁵ Гъесул вас Исмагилил буклана анцила лъабго сон. ²⁶ Цохло къояль суннат гъабуна Ибрагъимиеги, гъесул вас Исмагилиеги, ²⁷ Ибрагъимил къавуль гъарурал бихъиназеги, гъединго цогидал халкъазухъа ричун росарал лагъзадериеги.

Лъабго гъобол

18 ¹ Бакъ бухIараб къальул гужалда, Мамрел миккил гъутIби ругеб бакIалда, жиндирго чадиралъул рагъдухъ гIодов чIун вукIарав Ибрагъимие загъирлъана БЕТIЕРГЪАН. ² БетIер борхун валагъидал, Ибрагъимида вихъана лъабго чи. Гъезда дандеги вортун, ракъалда нодо чIван гIодовеги къулун, ³ гъес абуна:

«Я БетIергъан, бегъулеб батани, дур лагъасда рещтIинчIого унге. ⁴ Нужер хIатIал чуризе гъабсагIат лъимги бачIина ва гъаб гъотIода гъоркъ нужеца хIалхъиги гъабила. ⁵ Дицайин абун, нуже квентIех хIадурила, сапаралда нужер хIал дагълъичIого букIине. Дида — нужер лагъасда — аскIосан унеллъидалха нуж ругел».

«ЛъикI буго, — ян абуна гъез гъесда. — Дуцаго абухъе гъабе».

⁶ Векерун чадиралда жанивеги ун, Ибрагъимица Сарада абуна: «Бищунго лъикIаб ханжал цо къалиги буцун, хехго чед беже».

⁷ Цинги гъев векерана жиндирго рехъед бугеб бакIалде, ва къарияб тIаса бищун бечеги бачун, лагъасда лъазабуна, хехго гъебги хъун, гъан хIадурейан. ⁸ Хадуб Ибрагъимица жинцаго босун, гъалбадерида цебе лъуна хIанги, рахъги, бачил гъанги ва, гъел кванан рахъинегIан, гъотIода гъоркъ вахъун чIана.

⁹ «Дур лъади Сара кий йигей?» — ян гъикъана гъез Ибрагъимида.

«Гъаний чадиралъуй йиге», — ян жаваб къуна гъес.

¹⁰ «Дун ичIго моцIидасан тIадвуссина гъаниве, — ян абуна гъезул цояс. — Гъебмехалда дур лъади Сарал вас вукIине вуго».

Чадиралъул кIалтIа, гъесда нахъа чIун, гIенеккун йикIана Сара.

¹¹ Гъел кIиялго — Ибрагъимги Сараги — рукIана церего гIолохъанлъиялдаса арал, херал чагIи. Руччабазул хIайиз бачIинги къотIун букIана Сарал. ¹² Гъединлъидал релъи бачIун, гъель пикру гъабуна: «Гъанже дун тIуян херлъараб мехаль гъединаб рохел щвеларищха дие! Дир бетIергъанчиги херлъун вугельул», — абун.

¹³ Амма БЕТІЕРГЪАНАС Ибрагъимида абунa:

«Щай дур лъади Сара елъанхъулей йигей, жинца, херай Пѣдамалъ, лъимер кин гъабулебиланги абун? ¹⁴ БЕТІЕРГЪАНАСДА хІалкІюлареб щибниги жо бугебиш? Дица абураб заманалда, ичІго моцІидасан, Пѣдвуссине вуго Дун духъе, гъебмехалда Сарал кодов вас вукІине вуго».

¹⁵ «Дун елъанхъичІю», – ян гъереси бицана хІинкъарай Сараца.

«Гуро, – ян абунa Гъес гъелда. – Мун елъанхъана».

Содомалда гурхІайилан Ибрагъимица гъари

¹⁶ Жидерго нухда ине Пѣде рахъана гъел чагІи. Цинги гъоре раса-лъуде, Содомалъул рахъалдехун ралагъана. Ибрагъим гъел ПѣоритІизе гъезда цадахъ вильлъана. ¹⁷ Цинги БЕТІЕРГЪАНАС абунa:

«Дида ракІалда бугеб жо Ибрагъимидаса балъго гъабилещ Дица?

¹⁸ Ибрагъимидасан лъугъине бугелъулха кІудияб ва гучаб халкъ. Дунялалъул киналго къавмазе баракатги щевезе бугелъул Ибра-гъимидасан. ¹⁹ Дица Пѣаса вищана Ибрагъим, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ нухдасан хъвадейилан, ритІухъго ва хІалалго Пумру гъабейилан жиндирго лъималазеги жиндасан лъугъарал наслабазеги гъес ам-ру гъабизе; ва БЕТІЕРГЪАНАСГИ Пѣубазабила Ибрагъимие рагІи къун букІарабщинаб».

²⁰ Цинги БЕТІЕРГЪАНАС абунa:

«Содомалъул ва Гоморраялъул халкъалъул квешлъиялъул хІакъалъулъ кутакал гъаркъал рагІулел руго Дида – Пѣасиял му-нагъал гъарулел руго гъез. ²¹ Гъеб кинабго Дихъе бачІараб квешаб ахІи битІараб бугищали хал гъабизе гъезухъе рещТина Дун. Гъедин бугиш яги гъечІищали гъелъул хал гъабила».

²² Содомалъул рахъалдехун сверун ана гъел чагІи. Амма БЕТІЕРГЪАН Ибрагъимида аскІов чІовухъе вукІана. ²³ Цинги, Гъесда аскІовегІан къан, Ибрагъимица абунa:

«Квешал чагІазда цадахъго божи-иманалъул чагІиги хвезари-лищха Дуца? ²⁴ Нагагъ гъеб шагъаралда ватани кІикъоялда анцІго муъминав чи, гъев кІикъоялда анцІгоясе ПѣологІаги гурхІел-цІоб гъабичІого, гъеб шагъар ПѣагІине гъабилещха Дуца? ²⁵ Гъединаб жо Дуца гъабуларелъулха! Квешазда цадахъ лъикІал чагІиги хве-зариларо, ритІараздеги Пѣекъаздеги цого жаза рещТинабиларо. Гъединаб жо букІине рес гъечІю! Пѣолабго дунялалъул Диванчияс ритІухъаб диван къотІиларищха».

²⁶ Цинги БЕТІЕРГЪАНАС жаваб къуна:

«Содомалда Дида кИкьоялда анцІго муъминчи ватани, гъезие
Голо Дун гъеб шагъаралда гурхИла».

²⁷ Гъебмехалда нахъеги Ибрагъимица абуна:

«Дун Дуда цеве зарра вуго, хІур вуго, бугониги дир БетІергъанасда
кІалъазе дица таваккал тІамила: ²⁸ кИкьоялда анцІго гъезе шуго
камурав муъминчи гъенив ватани, гъев шугояв камунилан, Дуца
тІубараб шагъар пасалъизабилищха?»

Цинги БетІергъанас абуна:

«КИкьоялда шуго муъминчи гъенив ватани, Дица гъеб паса-
лъизабиларо».

²⁹ Ибрагъимица нахъеги гъикъана:

«Нагагъ кИкього гурони муъминчи гъенив ватичІони?»

Цинги БетІергъанас жаваб къуна:

«КИкього ватаниги, пасалъизабиларо Дица гъеб».

³⁰ Ибрагъимица абуна:

«Дица абуралда щцин бахъунгеа дир БетІергъанасул: нагагъ
гъенив лъеберго гурони муъминчи ватичІони?»

Цинги БетІергъанас жаваб къуна:

«Гъенив лъеберго муъминчи ватани, гъеб шагъаралда Дун
гурхИла».

³¹ Ибрагъимица абуна:

«Гъале дица Дир БетІергъанасда гъикъулеб буго: къого гурони
ватичІони?»

Цинги БетІергъанас жаваб къуна:

«Къогоясе ГІологи Дун гурхИла гъеб шагъаралда».

³² Ибрагъимица абуна:

«Дир БетІергъанасул щцин бахъунгеа, ахирисеб нухалъги
кІалъалин: гъенив анцІго гурони муъминчи ватичІони?»

Цинги БетІергъанас жаваб къуна:

«АнцІгоясе ГІологи гъеб шагъар тІаГІинабиларо».

³³ Гъединги абун, БЕТІЕРГЪАН гъесда цевеса нахъе ана. Ибра-
гъимги рокъове тІад вуссана.

Содомги Гоморраги паналъизаби

19 ¹ КИго малаик вачІана Содомалде маркІачІубер рукІкІунеб
ГІужалда. Шагъаралгъл кавабахъ годекІанив ГІодов чІун
вукІана ЛутІ. Гъел рихъидал, тІадеги вахъун, гъезда данде ана гъев
ва ГІодоб гъумер цузегІан гъезие бетІер къулана. ² Цинги гъес абуна:

«БетПерЧахъаял, рилълъа дир – нужер лагъасул – бакІалде, нужерго хІатІалги чуризе хІалхъиги гъабизе. Радал ине бегъила нужерго нухда».

«Рилълъинаро, – ян абуна гъез. – Гъанир къотІнорго чѣла ниж къаси».

³Амма ЛутІица тІаса вичІичІого гъаридал, гъел разилъана ва гъевгун цадахъ гъесул рокъоре рилълъана. ЛутІица, реччѣб тѣчѣл панкълалги режун, лъикІаб гъоболлъи гъабуна гъезие, ва гъел квана-на. ⁴Къаси гъел регилалде, шагъаралъул гІадамаз, ГІолохъабаздаса бахъараб харабазде гІунтІун Содомалъул киналго бихъиназ, ун-къабго рахъалдасан сверун ккуна ЛутІил мина.

⁵«Духъе сордо базе рачІарал гІадамал кир ругел? – абун ахІдана гъел. – Гъанире нижехъе къе гъел, гъездасан нижеца лазат босизе!»

⁶Жиндаго хадуб нуцІаги къан, ЛутІ къватІиве вачІана. ⁷Гъес абуна:

«Те, вацал, гъеб иш! Гъабуге гъеб хъублъи. ⁸Дир кІиго яс йиго, кІияйгоги ясГІадан – гъел къела дица нухехъе. Нухеего бокъараб гъабе гъезие, амма гъал чагІазда хъваге, гъал дир къавулъе рачІарал дир гъалбал ругелъул!»

⁹«ТІагІа цевеса! – ян абуна гъез гъесда. – Мун вуго чияр ра-къалдаса вачІарав апарак, гъанже нижеда малълъаризейищ къасд ккараб? Гъезиеялдасаги квешаб гъабила нижеца дуе!»

Гъедин ахІи-хІуралда гъел ЛутІида тІадельана ва нуцІа беки-зе лъугъана. ¹⁰Гъебмехалъ, ЛутІил кІиявго гъоболас, къватІире квералги регъун, рокъове жаниве цІан ана ЛутІ ва жанисахун нуцІа рахана. ¹¹Ва рагъдухъе ракІарун рукІаралшинал – ГІисинал чІахІиял киналго бихъинал – беццлъизаруна гъез; кигІан балагъа-ниги рукълъул каву батулѣб букІинчІо гъезда. ¹²Цинги кІиявго чияс ЛутІида абуна:

«Гъаб шагъаралда цоги шив вугев дур? Дурцал, васал, ясал яги цоги шал ратаниги, киналго гъаниса нахъе раче. ¹³Нижеца гъаб ша-гъар тІагІинабизехъин буго! Гъаб шагъаралъул гІадамазул гІорхъолъа араб квешлъиялъул кутакаб хъуй рагІулеб буго БЕТІЕРГЪАНАСДА, ва БЕТІЕРГЪАНАС ниж ритІун руго гъаб шагъар пасат гъабизе!»

¹⁴Жиндирго ясал абурал ГІолохъабазухъе вилълъана ЛутІ ва гъес абуна:

«Хехго гъаб шагъаралдаса нахъе а! БЕТІЕРГЪАНАС гъалда тІаде балагъ биччазехъин буго!»

Амма гъезда ккана ЛутИл махсара батилилан.

¹⁵ ХъахІлъи балеб гужалда малаикзаби лъугъана ЛутІ ГедегІзавизе: «Дурго лъадиги ясалги рачун, хехго гъаниса нахъе а! Гъаб шагъаралъе жаза гъабулеб мехаль мунгоги хвезе гурин!»

¹⁶ Кингоги ЛутІ ГедегІулев вукІинчІо. Амма БЕТІЕРГЪАН гурхІана ЛутІида, гъединлъидал, ккун квералгун, ЛутІги, гъесул лъадиги, кІияйго ясги малаикзабаз жидецаго шагъаралдаса къватІире швезаруна.

¹⁷ Шагъар тун къватІире шведеал, гъезул дояс ЛутІида абуна:

«Гъанже лъута, хвасарлъизе гІамал гъабе! Я нахъе валагъуге, я гъаб расалгьялда кивниги лъалхъуге – мугІрузде лъута, гурони мунги хвезе вуго!»

¹⁸ «Бажаруларо, дир БетІергъан! – ин жаваб гъабуна ЛутІица.

¹⁹ – Дие, дурго лагъасе, лъикІлъи гъабулеб буго Дуца! Дидехун дур гурхІел-цІобги кІудияб буго! Дуца дир гІумру хвасар гъабунна! Амма мугІрузде лъутизе дихъа бажаруларо – гъеб балагъ дида хадуб гІунтІила, дунги хвела. ²⁰ Доле цо гІагардаго бугеб шагъар, дове швезегІан векеризе кІвела дида. Дове векеризин дун, доб гъитІинабго шагъар бугелъул – дова дунги хвасарлъилага!»

²¹ «ЛъикІ буго, – ян абуна малаикас. – Дие гІоло гъебги гъабилла дица: дуца бицунеб бугеб гъеб гъитІинаб шагъар хвезабилаго. ²² Гъа, гъанже хехго векере: мун дове швезегІан дица щибго байбихъизе бегъуларин». (Гъединлъидалин гъеб шагъаралда цІар ЦогІар* бугеб.)

²³ Бакъ баккулеб гужалда ЛутІ ЦогІаралде швана. ²⁴ Цинги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялдалъун Содомалдеги Гоморраялдеги, зобалаздасан цІад гІадин, цІа рекІараб чІабатІ чвахана – БЕТІЕРГЪАНАСДАСАН бачІана гъеб. ²⁵ Ва пасат гъабуна кІиябго шагъарги, гІолабго расалгьиги, киналго гъенир рукІарал гІадамалги, ракъалда бижарабщинабги. ²⁶ ЛутІида цадахъ лъутун уней йикІарай гъесул лъадийин абуни, нахъюссун ялагъана ва гъебсагІатго цІамул хІубиялде сверана.

²⁷ Радал хехго вахъун, Ибрагъим вильлъана ноль БЕТІЕРГЪАНАСДА цева живго вахъун чІун вукІараб бакІалде. ²⁸ Содомалдехунги, Гоморраялдехунги ва расалгьялдехунги валагъидал, корохъ гІадин кІкІуйдуца бацун бихъана ракъ.

* 19:22 ЦогІар – «ГъитІинаб».

²⁹ ПалхІасил, расалгьялгул шагьарал пасат гьарулеб мехаль, Аллагьасда Ибрагьим раКалде швана. ЛутІ вукІарал шагьарал тІагІинарулеб мехаль, Аллагьас ЛутІ балагьалгьукьа ворчІизавуна.

ЛутІги гьесул ясалги

³⁰ ЦогІаралда чІезе хІинкьун, кІияйго ясги ячун, ЛутІ мугІрузде ана. Гьенив цо нохьода чІана ЛутІ жиндирго ясалгун.

³¹ Цо кьояль кІудияй ясаль гьитІиналда абунa:

«Эмен херлбулев вуго. Гьаб дунялалгул гІадаталда рекьон нильгун рукІине тІокІаль бихьиналги гьечІо раКалда. ³² РачІа нильеца, чагьирги гьекъезе кьун, эмен мехтизавизе ва гьесда аскІор регизе. Гьедин нильерго инсул наслу тІагІине биччаларо нильеца!»

³³ Гьаб сордояль гьез эмен гьекъезавуна. КІудияй яс гьесда аскІой егана, амма гьесда шибго бичІІичІо – кин гьей жинда аскІой егараялиги, кин нахъе араялиги. ³⁴ Нахъисеб кьояль гьель яцалда абунa:

«Ноль дун инсуда аскІой егана. РачІа чагьирги кьун, кьасиги гьев мехтизавизе, ва мунги егизе гьесда аскІой. Гьедин нильерго инсул наслу тІагІине биччаларо нильеца!»

³⁵ Гьаб сордояльги гьез эмен гьекъезавуна. Цинги гьитІинай ясги егана гьесда аскІой. Амма гьесда шибго бичІІичІо – кин гьей жинда аскІой егараялиги, кин нахъе араялиги.

³⁶ Гьедин жидерго инсудасан ЛутІил кІияйго ясалгул ургьибелъимер ккана. ³⁷ КІудиялъе вас гьавуна, гьесда цІар МоГІав лъуна. Гьесдасан лъугьарал руго дол моГІавиял. ³⁸ ГьитІиналъеги вас гьавуна, гьесда цІар Бен-Амми лъуна. Гьесдасан лъугьарал руго дол аммониял.

Ибрагьимги Авимелехги

20 ¹Ибрагьим гьениса Негевалде ана ва Кадешалдаги Шуралдаги гьоркъоб бугеб Гераралда яшав гьабун чІана. ²Сара жиндир яц йигилан абунa гьес, гьединлгьидал Гераралгул хан Авимелехица Сарада хадур чагІи ритІана ва гьей жиндихъего ячана. ³Амма цо сордояль макьиль Аллагьас Авимелехида абунa:

«Гьей гІадан духъего ячаралгьухъ мун хвезе вуго. Гьелгул рос вуго».

⁴Авимелех жеги гьелда хъван вукІинчІо.

«Я дир БетІергьан! – абун гьардана гьев. – ГІайибго гьечІеб халкъги хвезабилебишца Дуца?» ⁵Гьев чияс дида абунa гьей жиндир

яц йигилан! Гьель жинцагоги абуна гьев жиндир вац вугин! Гьеб ишалъулъ дир намус баццџадаб буго, дица мунагъги гьабичџо!»

⁶«Битџараб буго, – ян абуна Аллагъас макъиль. – Дида лъала дур намус баццџадаб букџин. Гьединлъидал Дица мун мунагъалдаса цџунана – Дица виччачџо мун гьелда хъвазе. ⁷Амма гъанже дуца гьей гџадан росасухъе нахъ юссинае. Гьев авараг вугельул, гьес дугџа гьабила мун чџаго хутџагийилан. Дуда лъайха: гьей росасухъе нахъе къечџони, мунги дур тџолабго гџагарлъйиги хваликъа рорчџизе гьечџо!»

⁸Радал Авимелехица жиндирго чукъа-рахъан данде ахџана ва ккарабщинаб гьезда бицана. Гьебмехаль гьел киналго кутакалда хџинкъана. ⁹Цинги Ибрагъим жиндихъего ахџана Авимелехица ва гьесда абуна:

«Дуца нижее гьабураб жо шиб? Дица дуге шиб квешлъи гьабун букџараб, гьедигџан кџудияб мунагъалде дунги дир тџолабго ханлъйиги цџазе ккани? Гьединаб жо гьабизе бегъуларогури! ¹⁰Шай дуца гьедин гьабураб?» – ин гьикъана Авимелехица Ибрагъимида.

¹¹Ибрагъимица жаваб къуна:

«Дида ракџалде ккана гьаб ракъалда гџадамал Аллагъасукъа хџинкъулел гьечџин ва лъади сабаблъун дунги чџвалин. ¹²Гьелда гџадеги, хџакъикъаталдаги гьей дир яц ккола, дир инсуе цогидай чџужуялъ гьаюрай яс йигелъул; гьей дир лъадилъун лъугъана. ¹³Ва, инсул рукъги рехун тун, сапаралде вахъайилан Аллагъас дие амру гьабураб мехаль, дица гьелда абуна: „Дие лъикџи букџине бокъун батани, ниль кире шваниги, дуца абе дун дур вац вугилан“».

¹⁴Гьебмехаль Авимелехица Ибрагъимие гџиги, гџачиги, лагъзалги, гъаравашалги сайгъат гъаруна ва Сараги нахъе къуна. ¹⁵Гьес Ибрагъимида абуна:

«Гьаб кинабго дир ракъ дуда цебе буго: дуего бокъараб бакџалда яшав гьабе».

¹⁶Сарада гьес абуна:

«Дица дур вацасе къолеб буго азарго гџарцул шеке. Дур ракџи хъезабиялъухъ рецџалие ва дур тџолабго гџагарлъйиялда цее мун намус баццџадаб йикџин лъазе къолеб буго гьеб».

¹⁷Цинги Ибрагъимица Аллагъасде дугџа гьабуна, ва Аллагъас Авимелехги, гьесул лъадиги, гъаравашалги сахлъизаруна: нахъеги лъимал гъаризе байбихъана гьез. ¹⁸(Ибрагъимил лъади Сара сабаблъун Авимелехил къавулъ ругел киналго руччаби лъимал гъарулареллъун лъугъинарун рукџана БЕТџЕРГЪАНАС.)

Ибрагъимие ИсхІакъ гъави

21 ¹Жинцаго рагІи кьун букІараб къагІидаялъ, БЕТІЕРГЪАНАС Сараде баракат рещтІинабуна: Жиндирго рагІи БЕТІЕРГЪАНАС тубазабуна.

²Сарал ургъибе лъимер лъугъана ва, Аллагъас абураб болжал щварабго, херав Ибрагъимие гьель вас гъавуна. ³Сараца гъавурав жиндирго васасда цар ИсхІакъ лъуна Ибрагъимица ⁴ва, гъавун микъабилеб къоялъ, Аллагъасул амруялда рекъон, гьесие суннат гъабунна. ⁵ИсхІакъ гъавураб мехаль Ибрагъимица нусго сон бан букІана. ⁶Гьебмехалда Сараца абуна:

«Рельанхъизе бачІунеб иш гъабунна дие Аллагъас:

Гъаб хабар рагІаравщинав чи вельанхъила»*.

⁷Жеги гьель абуна:

«Керен кьун Сараца лъимер хахизабизе бугилан Ибрагъимида абизе лъидаго рагІалдецин ккелароан. Амма гъале, хераб къоялъ, гьесие дица вас гъавуна!»

Гъажарги ИсмагІилги

⁸Лъимер кІудияб Голеб букІана. Гъев карандаса тІураб къоялъ Ибрагъимица кІудияб сухІмат гъабунна.

⁹Ибрагъимидасан мисрияй Гъажарица гъавурав вас жиндир вас ИсхІакъгун васандулев вихъидал, ¹⁰Сараца Ибрагъимида абуна:

«Гъагъай гъараваш, гъольул васгун цадахъ, нахъе ячახъе гъаниса! Дир вас ИсхІакъида башад гъев гъаравашалъул васги дур ирсилавлъун вукІине гьечІо!»

¹¹Жиндирго васасул рахъаль абурал гьел рагІаби рекІель хІунсана Ибрагъимида, ¹²амма Аллагъас гьесда абуна:

«Я васасул, яги гъей гъаравашалъул пикрабаз рагІ къварилъуге дур. Сараца абураб гъабе — ИсхІакъидасан лъугъине руго дур наслаби. ¹³Амма гъаравашалъул васасдасанги Дица тубараб халкъ лъугъинабила. Гъевги дур лъимерлъидалха!»

¹⁴Нахъисеб къоялъ радал Ибрагъимица Гъажарихъе квенги лъадал цІураб рахълъенги кьуна. Гьельул мугъзада гъебги лъун, гьес абуна васги вачун нахъе айилан. Гъажар гьениса ана ва Беэр-Шеваялъул гІицаб авлахъалда нухги къосун хутІана. ¹⁵КватІичІого рахълъеналъуб букІараб лъимги лъугІана. Гьебмехаль жиндирго

* 21:6 *ИсхІакъ* — гъаб царалъул магІна буго «гъев вельанхъулев вуго» абураб.

васги цо хъархъида гъоркъ тун, ¹⁶ доеган ана гъей, холев вугев гъев вихъизе бокъичюго. Чорбуталъ речичулеб чорил манзилалъ рикикадеги ун, годой чана ва гек-гекиялда годана гъей. ¹⁷ Амма Аллагъасда васасул годи рагана, ва Аллагъасул малаикас зобалаздасан Гъажариде ахана:

«Дуе щиб, Гъажар? Мун хинкъуге! Дуца дова тарав вас годулеб гъаракъ рагана Аллагъасда. ¹⁸ Яхъун гъанже дурго васасда аскюе а ва гъев, кверги ккун, таде вахъинаве. Кудияб халкъ лъугъинабизе буго Дица гъесдасан».

¹⁹ Ва Аллагъас Гъажарида бихъизабун гъуй бугеб бакI. Аскюе ун, гъель рахълъен цезабун ва васасе гъекъезе лъм кьуна.

²⁰ Гъелдаса нахъе Аллагъас гъев вас рехун течю. Гъев кудияв гуна, галах-авлахъалда яшав гъабун чана, чорбуталъ чан гъабизе ругъунлъана. ²¹ Паран абубеб салул авлахъалда яшав гъабубеб букана гъес, Мисриялдаса лъадиги ячана эбелалъ гъесие.

Безр-Шеваялда гъабураб къотIи

²² Гъеб заманалда жиндирго бодул цевехъан Пихолгун цадахъ вачун, Авимелехица Ибрагъимида абун:

«Дур кинабго кверрагъариялъулъ Аллагъас дуе кумек гъабубеб буго. ²³ Гъанже мун гъеде я дие, я дир лъмалазе, я дир кинабго наслуялъе хиянат гъабиларилан ва дуе дир раги хвечлеб гадин, дие ва мун къабул гъавураб дир улкаялъе дур рагиги хвеларилан!»

²⁴ Ибрагъимица абун:

«Дун дуе гъедила», – ян.

²⁵ Амма цин гъес Авимелехие бадибчIвай гъабун гъесул чагIаца жиндир гъуй нахъе бахъанилан.

²⁶ «Гъеб лъица гъабурабали дида лъаларо, – ян абун Авимелехица. – Дуца гъелъул рахълъ дида щибго бицинчюгури. Пцобе рагулеб буго дида гъеб».

²⁷ Цинги Ибрагъимица Авимелехие сайгъат гъаруна гIиги гIачиги ва гъесулгун ракълил къотIи-къайги гъабун. ²⁸ Ибрагъимица анкьго хух батIа чезабун букана. ²⁹ Ва Авимелехица гъикъана:

«Гъаб анкьабго хух дуца батIа гъабиялъе гIилла щиб?» – абун.

³⁰ «Гъелги раче дуго, гъаб гъуй дица бухъараб букиналда дур разилъи тасдикъ гъабун», – ин жаваб кьуна Ибрагъимица.

³¹ (Гъединлъидал гъез цоцазе гъа бараб къоялдаса нахъе гъеб бакІалда цІар лъуна Беэр-Шева абун.)*

³² Гъедин гъеб Беэр-Шеваялда гъез ракълил къотІи-къай гъабуна, цинги Авимелехги гъесул бодул цевехъан Пихолги рокъоре – пилистимазул ракъалде – тІадрусун ана.

³³ Ибрагъимица Беэр-Шеваялда тамарискалъул гъветІ чІана ва, Абадияв БЕТІЕРГЪАН Аллагъасде гъардон, дугІа гъабуна.

³⁴ Гъелдаса хадубги гІезегІан заманаялъ яшав гъабуна Ибрагъимица пилистимазул ракъалда.

Аллагъас Ибрагъимил хІалбихъи

22 ¹ Цинги Аллагъас Ибрагъимил хІалбихъана.
«Ибрагъим!» – ин абуна гъес.

«Гъале дун!» – ин данде жаваб гъабуна Ибрагъимица.

² Цинги Аллагъас абуна:

«Гъев цохІо вугев дурго хирияв вас ИсхІакъги цадахъ вачун, Мория абулеб ракъалде а. Гъениб Дица бихъизабураб магІарда тІубан бухІулеб къурбаналъе хъве дуца гъев».

³ Нахъисеб къоялъ радал цудунго вахъун Ибрагъимица хІама къолона. КІиго рагъІателги цадахъ вачана, жиндирго вас ИсхІакъги вачана ва, къурбан бухІизе цІулги бичІун, Аллагъас жинда абураб бакІалдехун валагъун нухда вахъана Ибрагъим. ⁴ Нухда вахъун лъабабилеб къоялъ, цеве валагъидал, Ибрагъимида рикІІадасанго гъеб бакІ бихъана.

⁵ «Гъаб хІамил тІалаб гъабун гъанир чІа нуж, – ин абуна гъес рагъІателазда. – Дунги васги Аллагъасе гІибадаталъе ина ва гъанире нахъ руссина».

⁶ Къурбан бухІизе хІадурараб цІул гъес ИсхІакъил мугъалда лъуна. Цинги цІаги нусги босана ва, ИсхІакъги вачун, гъев цевехун ана.

⁷ «Дада!» – ян ахІана ИсхІакъица Ибрагъимиде.

«Щиб, дир вас?» – ин абуна Ибрагъимица.

Васас гъикъана:

«Нильехъ цІаги буго, цІулги буго, къурбаналъе хъвезе къегІер кибха бугеб?»

⁸ «Аллагъас бихъизабила, дир вас, Жиндиего къурбаналъе хъвезе къегІер киб бугебали!» – ян абуна Ибрагъимица.

* 21:31 *Беэр-Шева* – «Гъедиялъул гъуй» ялъуни «Анкъогоязул гъуй».

Жеги церехун ана гьел кІиялго.

⁹ Аллагъас жинда абун букІараб бакІалде шведеал, Ибрагъимица кърбаналгье бакІ къачІана ва гъениб цІул рекъезабуна. Цинги гьес ИсхІакъ вухъана ва, кърбаналгье къачІараб бакІалда цІулада тІад гъевги лъун, ¹⁰ вас хъвезе нус кодобе босана. ¹¹ Амма цинтІаго зобалаздасан БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Малаикас гьесде ахІана:

«Ибрагъим! Ибрагъим!»

«Гъале дун!» – илан жаваб къуна гьес.

¹² «Васасде квер борхуге, – ян абуна малаикас, – шибго гъабуге гьесие! Гъанже Дида лъана мун Аллагъасукъа хІинкъулев чи вукІин. ЦохІо вугев дурго вас Дие къезе барахшичІо мун!»

¹³ Цинги цева валагъидал, Ибрагъимида бихъана гъениб хърхъазуль лълърдулги къан хутІараб куй. АскІове ун, гьес куй цеба бачана ва васасул бакІалда тІубан бухІулеб кърбаналгье гъеб хъуна.

¹⁴ Гъеб иш ккараб бакІалда цІар «БЕТІЕРГЪАНАС Къела»* абун лъуна Ибрагъимица.

(Гьелдасан бачІараб буго: «БЕТІЕРГЪАНАСУЛ МагІарда сабаб батила», – ян абиги).

¹⁵ Зобалаздасан кІиабизеги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Малаикас Ибрагъимиде ахІана.

¹⁶ Ва Гьес абуна:

«Дуца гъедин гъабуралгъухъ, цохІо вугев вас къезе мун барахшичІелъул, Дирго ЦІаралдалъун гъедулев вуго Дун, ¹⁷ Дица дуде баракат рещтІинабила! Дица дуде гемемерал наслаби къела – зодихъ цІвабигІанги, ралгъдал рагІалда салигІанги цІикІинабила гъезул къадар. Ва дур наслабаз тушбабазул шагъарал кверде росила.

¹⁸ Мун Дие мутІигІлгъаралгъухъ дунялалгъул киналго халкъазе баракат швела гъездасан».

¹⁹ Цинги рагътІателал тун рукІараб бакІалде тІад вуссана Ибрагъим ва гьелгун цадахъ Беэр-Шеваялде ана. Беэр-Шеваялда яшав гъабун чІана Ибрагъим.

Нахорил наслаби

²⁰ Цо заманалдасан Ибрагъимида лъана жиндир вац Нахорилги рукІин гьесул лъади Милкаца гъарурал васал: ²¹ ГІуцги (гІоцевесев

* 22:14 ЖугъутІ мацІалда, *ЙГЪВГЪ-Ире* – гьелгъул магІна ккола «БЕТІЕРГЪАНАС къела», ялъуни «БЕТІЕРГЪАНАС бихъизабила».

вас), гьесда хадусев Бузги, Кемуэлги (гьев ккола Арамил эмен),
²² Кеседги, ХІазоги, Пилдашги, Идлафги, Бетуэлги.

²³ Бетуэлие гьаюна яс Ривка.

Гьев микъавго вас гьавуна Милкаца Ибрагьимил вац Нахорие.

²⁴ Гьезда гІадеги, Реума абун цІар бугей Нахорил гьаравашалъги гьесие гьаруна Тевах, Гахам, Тахаш ва МагІаха абурал гьимал.

Сара хвей

23 ¹ Сараца бана нусиялда къоло анкьго сон. ² Гьей хвана Кирят-АрбагІалда (Хевроналда), ханааниязул ракъалда. Гьениб Сарахъ магІу тІуна Ибрагьимица, гьелъул жаназаялде къулун гІек-гІекиялда гІодана гьев. ³ Цинги лъадул жаназаялда аскІоса вахъун ун, гьев хитиязда кІалъана:

⁴ «Дун вуго къватІиб ракъалдаса гочун вачІарав апараг, нужеда гьоркъоб гІумру гьабизе рес щварав чи. Дир хварай лъади юкъизе бакІ кье дие нужер ракъалда».

⁵ Хитияз Ибрагьимие жаваб къуна:

⁶ «Генекке, бетІерчІахъад! Мун вуго къадруяв, Аллагьасе хирияв чи, — ян абун хитияз. — Нижер хабалазул бищунго лъикІаб бакІ тІаса бище ва гьений юкъе дурго лъади: бокъарав чияс изну къела дие жиндирго тухумалъул хабалалъ гьелъие бакІ гьабизе».

⁷ Гьеб ракъалъул гІадамазе, ай хитиязе бетІерги къулун, ⁸ Ибрагьимица абун:

«Дир хварай лъади гьаний юкъизе нужер изну бугеб батани, дир гьари къабул гьабун, Цохарил вас Эфронида абе, ⁹ гьесул хурул рагІалда бугеб Махпелаялъул нохъо дие къейилан. Нужги нугІзаллъун рукІаго, дица гьеб бичун босила гІураб багъаги къун, хабалазе букІине».

¹⁰ Шагьаралъул кавудухъе годекІанире ракІарарал хитиязда гьоркъов гІодов чІун вукІана живго Эфронги ва, киназдаго рагІун, гьес Ибрагьимида абун:

¹¹ «Бичун къеларо, дир бетІерчІахъад. Генекке дихъ, гьеб хурги нохъоги чІобого къолеб буго дица дие. Гьал дир ракъоюзда цебезан дица дие къолеб буго гьеб, гьений дурго хварай лъади юкъизе».

¹² Гьеб ракъалъул гІадамазе нахъеги бетІерги къулун, ¹³ Ибрагьимица киназдаго рагІун Эфронида абун:

«Гьарула дуда, гьеб хурухъ кколеб гІарац босе дихъа, цинги дица дир хварай лъади юкъила гьений».

¹⁴ Гьeбмexалъ Эфронича абуна:

¹⁵ «Генекке, бетерч! Гьeб хурул багъа буго ункънусго шекел г!арцул. К!удияб багъайищ гьeб бугеб дуеги диeги?! Дурго хварай гъади юкъе гъeний».

¹⁶ Эфронича абураб багъаялда рекъана Ибрагъим ва, хитиялги нуглъиялъе чезарун, гъeс бихъизабураб къадаралда, базаргабазда гъоркъoб билълъанхъараб бак!лъиялъул ункънусго шекел г!арцул къуна гъeсие. ¹⁷ Гъедин Мамреялъул бакъбаккул рахъалда Махпелаялда бугеб хурулги, гъелдаго цадахъ нохъодулги ва гъeб хурир ругелщинал гъут!бузулги ¹⁸ бетергъанлъун вахъана Ибрагъим. Гъелъие нуг!заллъунги рук!ана шагъараллъул кавудухъ годек!анире рак!арарал хитиял.

¹⁹ Цинги Ибрагъимица жиндирго гъади Сара юкъана ханааниязул ракъалда, Мамреялда (гъанже гъелда Хеврониан абула) г!агарлъухъ Махпелаялъул хуриб бугеб нохъода. ²⁰ Гъeб хурги нохъoги, хабалазе бак! х!исабалда, хитиязухъан Ибрагъимил бетергъанлъиялде бач!ана.

Исх!акъги Ривкаги

24 ¹ Ибрагъим ц!акъго херлъун вук!ана. Ва сундулъго БЕТЕРГЪАНАСУЛ баракатги насиблъун бук!ана гъeсие.

² Цинги Ибрагъимица жиндирго рукъаллъул ишги маг!ишатги г!адкъарав к!удияв лагъасда абуна:

«Гъаб дир мач!алда кверги лъун*³, зобалазулги ракъалъулги БЕТЕРГЪАН Аллагъасул ц!арги рехсон, гъеде мун, дуца дир васасе гъаб ракъаллъул ханааниязда гъоркъoса яс ячинарилан. ⁴ Мун а дир улкаялде, дир г!агарал чаг!азухъе, ва гъениса яче Исх!акъие гъади».

⁵ Лагъас гъикъана:

«Дида цадахъ гъание, гъаб ракъалде яч!ине дояса ясалъе бокъич!они, щиб гъабилеб? Гъeбмexалъ дица дур вас доб мун нахъе гочараб улкаялде щезавизе кколевищ?» – абун.

⁶ «Ворегиха щезавуге! – ян жаваб къуна гъeсие Ибрагъимица. – Дир вас дове вачунге дуца! ⁷ Дирго инсул рукъги рехун тун, дун чияр ракъалде вачарав Зобалазул БЕТЕРГЪАН Аллагъ к!алъана дунгун ва гъев гъедана гъаб ракъ дир наслуялъе къелилан. Гъeс Жиндирго малаик вит!ила дуда цеве-цеве, дир васасе гъадиги ячун

* 24:2 Мач!алда квер лъолаан гъа рит!ухъаб бук!ин бихъизабизе.

вачӀине дуге кумекалъе. ⁸ Дуга цадахъ ячӀине ясалъе бокъичӀони, дур гъедиялдаса мун эркенлъила, амма дир вас дуца дове вачунге!»

⁹ Жиндирго хважаинасул мацӀалда кверги лъун, лагъ гъедана гъедин гъабиллан. ¹⁰ Цинги жиндирго хважаинасул варанабазда гьоркъо-са анцӀго вараниги бачун, хири-хириял сайигъаталги росун, гъев сапаралде вахъана Арам-Нагъараималде, Нахор вугеб шагъаралде.

¹¹ БакътӀерхъул гӀуж букӀана шагъаралда гӀагарлъухъ гъуялда аскӀор гъес жиндирго варанаби чӀезарураб мехалда. Гъеб букӀана шагъаралдаса руччаби лъеде рачӀунеб гӀуж. ¹² Цинги Ибрагъимил лагъас дугӀа гъабуна:

«Я БЕТӀЕРГЪАН, дир хважаин Ибрагъимил Аллагъ! Гъарула Дуга, жакъа дие икъбал насиб гъабе ва дир хважаинасул рекӀел мурад гӀубазабе! ¹³ Гъале дун гъанив, гъуялда аскӀов, шагъаралдаса ясал гъадаре рачӀунеб бакӀалда вахъун чӀела. ¹⁴ Дица гъание ячӀарай ясалда абун дур гӀертӀиниса лъим къейилан ва гъель гъекъейин, дур варанабиги гъекъезарилин жинцяйн жаваб къуни, гъелдалъун бичӀчӀила дида Дуца дурго лагъ ИсхӀакъие бахӀарай гӀаса йищараблъи. Гъебмехалда дида бихъила Дуца рахӀму-цӀоб лъун букӀин дир хважаинасда!»

¹⁵ Гъел рагӀлаби кӀалдиса къватӀире рачӀиналде, гӀеретӀги гъажилда бан, гъадал цӀезе ячӀана Милкалги Ибрагъимил вац Нахорилги вас Бетуэлил яс Ривка. ¹⁶ Гъей йикӀана цӀакъ берцинай, жеги росасе инчӀей яс. Гъуялъухъе ун, гӀеретӀ цӀуна гъель. Гъей нахъюссун унаго, ¹⁷ хадувги векерун, Ибрагъимил лагъас абун:

«Бегъулеб батани, дие гъекъезе лъим къе дур гӀертӀиниса!» – ян.

¹⁸ «Гъекъе, хӀурматияв», – ин жаваб къуна гъель.

Ва гъебсагӀатго гъажилдаса гӀеретӀги бахъун, Ибрагъимил лагъасе гъекъезе лъим къуна. ¹⁹ Цинги гъель абун:

«ГъабсагӀат дица дур варанабазеге баччила лъим, гӀорцӀизегӀан гъекъезе».

²⁰ БоцӀи гъекъезе лъураб росонибе хехго гӀеретӀги чӀехъон, нахъеги гъуялъухъе екерана гъей – гъедин лъим баччана киналго варанаби гӀорцӀизегӀан. ²¹ ВуцӀцӀун чӀун, гъельухъ валагъун вукӀана лагъ, Аллагъас гъесул сапаралда баракат лъун букӀиналда ракӀчӀезегӀан. ²² Варанаби гъекъон рахъараб мехалда гъес гъельие къуна, бащдаб шекеалалъул* бакӀлъи бугеб, магӀарзукъалазда балеб меседил

* 24:22 *Шекел* – 11 грамм.

кИиликИги, анцИго шекелалъул бакІлъи бугеб, кИго меседил курхъенги. ²³ Гъес гъелда гъикъана:

«Мун лъил яс кколей? Дур инсул къайи-свериялда нижее сордо базе бакІ гъечЮдай?» – абун.

²⁴ Гъель жаваб къуна:

«Милкалги Нахорилги вас Бетуэлил яс йиго дун».

²⁵ Гъель Падеги жубана:

«Нижер Пемеераб наккуги буго варанаби тІад регизе, гъезие къезе кІалцІи-херги буго; нужее сордо базе бакІги букІина».

²⁶ Цинги накабздеги ккун, гІодоб нодоги чІван, БЕТІЕРГЪАНАСЕ рецц гъабуна гъев чияс. ²⁷ Ва гъес абуна:

«ЦІоб гІатІидав ва рагІи холарев вуго дир хважаин Ибрагъимил БЕТІЕРГЪАН Аллагъ! Гъес дир хважаин рехун течІо! БЕТІЕРГЪАНАС дун вачана битІахъе дир хважаинасул вацасул рокъове!»

²⁸ Екерун рокъоеги ун, Ривкаца эбелалда бицана кинабго ккара-таралъул хІакъалъуль. ²⁹ Лаван абун цІар бугев вац вукІана Ривкал. Гъев гъуялгъухъе векерана нухлуласда аскІове. ³⁰ Яцалъул кИиликИги курхъабиги рихъидал ва гъес Ривкада абурабги рагІидал, Лаван гъев чиясухъе гІедегІана. Ибрагъимил лагъ, жиндирго варанабигун, жеги гъуялда аскІовго чІун вукІана. ³¹ Гъесда Лаваница абуна:

«ЛъикІ шварав, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ баракат рещІарав! Гъанив вахъун чІун шибулев мун? Дица дуге рукъги дур варанабазе бакІги къачІан буго».

³² Гъебмехалъ Ибрагъимил лагъ гъесул бакІалде виллълана. Варанабаздаса къайи бахъана, гъезие наккуги кІалцІи-херги бачІана. Гъоболасеги гъесда цадахъ рукІаразеги хІатІал чуризе лъимги бачІана. ³³ Хадуб гъезда цебе квен лъуна, амма лагъас абуна:

«Гъаниве дун шай витІаравали бицун бахъинегІан кваналаро дун».

«Бицеа», – ян абуна гъесда Лаваница.

³⁴ Гъес абуна:

«Дун вуго Ибрагъимил лагъ. ³⁵ БЕТІЕРГЪАНАС кІудияб баракат лъун буго дир хважаинасда ва гъесие кун буго Пемеераб бечелъи: гІиги, гІачиги, гІарац-меседги, лагъзалги, гъаравашалги, варанабиги, хІамулги. ³⁶ Дир хважаинасул лъади Сараца гъесие вас гъавуна херлъараб мехалъ, ва жиндирго бугебщинаб хазина-бечелъи дир хважаинас гъев васасе къезе амру гъабуна. ³⁷ Дир хважаинас дун гъедизавуна, дица гъесул васасе доб ханааниязул ракъалдаса

гІадан ячинарилан ³⁸ва гьесул ватІаналде, гьесул гІагарлЪиялЪухъе ун, гьениса гьесул васасе бахІарайги ячун вачІинилан.

³⁹Дица дирго хважаинасда цІехана, гьениса ясалЪе дида цадахъ ячІине бокъичІони, щиб гьабилебилан. ⁴⁰Гьес дие жаваб къуна: „Дун божарав дир БЕТІЕРГЪАНАС дуда цадахъ Жиндирго малаик витІила ва Гьес дур сапаралда баракат лъезабила, дир тухумалдаса, дир инсул къолбодаса ясги дир васасе ячун мун вачІине. ⁴¹Мун дир гІагарал чагІазухъеги шун, гьез дуда цадахъ яс йитІизе инкар гьабун, мун дурго гьаялдаса эркенлъила“, – ян.

⁴²ЖакЪа гъуялда аскІове шведал, дица дугІа гьабун: „Я БЕТІЕРГЪАН, дир хважаин Ибрагъимил Аллагъ, гьарула Дуда, дир гьаб сапаралда баракат лъе! ⁴³Гьале дун гьаб гъуялда аскІов вахъун чІела. Лъадал гІеретІ цІезе гъание яс ячІараб мехалда, дица гьелда абила дур гІертІиниса лЪим гьекъезе къейилан. ⁴⁴Гьель дие жаваб къуни: ‘Гьекъе, дур варанабазеги баччила дица лЪим’, – абун, гьельул магІна букІина БЕТІЕРГЪАНАС гьей яс гІаса йишун йикІин дир хважаинасул васасе лъадилъун ячине“.

⁴⁵Гьедин дугІа гьабун бахЪиналдего, гьажилда гІеретІги лъун ячІана Ривка. ГъуялЪухъеги ун, гьель гІеретІ лъадал цІедал, гьекъезе лЪим къейилан гьарана дица гьелда. ⁴⁶„Гьекъе, дур варанабазеги баччила дица лЪим“, – ин абуна гьель, гьесбагІат гьажилдаса босун гІеретІги дихъе къун. Дица лЪим гьекъон бахЪиндал, варанабазеги баччана гьель лЪим. ⁴⁷Мун лъил ясилан гьикъидал, гьель жаваб къуна: „Милкалги Нахорилги вас Бетуэлил яс йиго“, – ян. Гьебмехалда дица гьелЪие магІарзукъалазда базе кІиликІги кверазда ххезе курхъабиги къуна. ⁴⁸Цинги дица БЕТІЕРГЪАНАСЕ сужда гьабун ва БЕТІЕРГЪАНАСЕ – дир хважаин Ибрагъимил Аллагъасе – рецц-бакъ гьабун, хважаинасул васасе гьесул къолбодаса яс ячине Гьес дун битІахъе гъаниве тІовитІаралЪухъ. ⁴⁹Гъанже нужеца щиб абилеб? Нужее къабуллъилищ дир хважаинасул гъари тІубазабизе? Дица щиб гьабилебали лъазе, жаваб къеха гъанже нужеца».

⁵⁰Лаваницаги Бетуэлицаги жаваб къуна:

«Гьеб БЕТІЕРГЪАНАСДАСАН лъугъараб иш буго: я квешаб яги лъикІаб бицун гьелда тІад кІалъазе бакІ гьечІо нижее. ⁵¹Гьале Ривка – яче гьей дудаго цадахъ. БЕТІЕРГЪАНАСЕ бокъухъе букІине биччанте гьеб иш ва дур хважаинасул васас гьей лъадилъун ячине йиччанте».

⁵² Гъеб рагИдал, Ибрагъимил лагъас БЕТЕРГЪАНАСЕ нодо чІван, сужда гъабуна. ⁵³ Цинги гъес къватІре рахъана Ривкае ритІарал меседилги Парцулги тІагІелал, ретІел-кун, гъединго гъелъул ваца-сеги эбелалъеги ритІарал хириял сайгъатал. ⁵⁴ Цинги гъевги гъесда цадахъ рукІаралги квана-гъекъана ва къижизе регана. Радал тІаде рахъиндал, Ибрагъимил лагъас абуна:

«Дирго хважаинасухъе тІад вуссине изну къе дие», — ян.

⁵⁵ Ривкал вацасти эбелалъги абуна:

«Йиччанте анцІго къоялъги гъей нижеда аскІой чІезе. Цинги нуж гъейгун цадахъ нухда ритІила».

⁵⁶ «Гъанив чІун заман инабуге дир. БЕТЕРГЪАНАС дир сапаралда баракат лъун букІаго, виччанте дун дирго хважаинасухъе нахъ вуссине!» — ян абуна Ибрагъимил лагъас

⁵⁷ «Дой ахІизин, долъ шиб абулищали цІехезе», — ян абуна гъез.

⁵⁸ Гъез Ривка ахІана ва гъелда гъикъана:

«Гъав чиясда цадахъ ине рази йигищ мун?» — ин.

Гъелъ жаваб къуна:

«Рази йиго», — ян.

⁵⁹ Гъебмехалда Ривкаги, гъелъул рахъдал эбелги, Ибрагъимил лагъги, гъесда цадахъ рукІарал чагІиги нухарегІизе хІадурлъана гъел. ⁶⁰ Гъезулгун къо-лъикІ гъабулелъул, Ривкада баракат лъегиян гъадианаб дугІа гъабуна гъез:

«Я нижер яц, гІемерал наслаби лъугъаги дудасан ва аза-азар, анцІаза-азар чи гІеги гъезул!

Дур лъималаз кверде росаги тушбабазул шагъарал!»

⁶¹ Ривкаги гъелъул гъаравашалги варанабазда рекІана ва Ибрагъимил лагъасда цадахъ къватІре рахъана. Гъедин, Ривкаги ячун, рокъове къокъана гъев.

⁶² ИсхІакъ Беэр-Лахай-Роиялдаса (доб заманалда гъев Негевалда яшав гъабун вукІана) рокъове тІадвуссараб гІуж букІана гъев.

⁶³ БакътПерхъл гІужалъ гъев магъилъе ана ургъизе ва дугІа гъабизе. БетІер борхидал, рикІІадасанго варанабазул къапила бачІунев би-хъана гъесда. ⁶⁴ Ривкадаги вихъана ИсхІакъ. Гъев параялъго варани-ялдаса гъоркъеги рещтІун, ⁶⁵ гъелъ Ибрагъимил лагъасда гъикъана:

«Нильеда данде вачІунев вугев гъадав чи шив?» — ан.

«Дов дир хважаин вуго», — ян абуна лагъас.

Гъебмехалда Ривкаца чадраялъ гъумер бахчана.

⁶⁶ Лагъас ИсхІакъида бицана сапаралда ккара-таралъул хІакъалъуль. ⁶⁷ Цинги ИсхІакъица Ривка ячана жиндирго эбел Сарал букІараб чадиралъуе, ва Ривка гъесул гъадилъун лъугъана. ИсхІакъие йокъана Ривка ва хварай эбелалъухъ рухІел гІодоцана.

Ибрагъим хвей

25 ¹ Ибрагъимица цоги чІужу ячана – гьелда цІар Кетура букІана. ² Гьель гъесие гъаруна васал: Зимран, Йокшан, Медан, Мидян, Ишбакъ ва ШуахІ. ³ Йокшание гъаруна Шева ва Дедан. Деданил наслуялъул ккола ашуриял, летушиял ва леумиял. ⁴ Мидянил васал ккола: Гефа, Гефер, Енох, Авида ва Элдага. Гьел киналго руго Кетурал наслаби.

⁵ Жиндирго тІолабго бечелъи Ибрагъимица ИсхІакъие къуна. ⁶ Ибрагъимица, живго чІаго вугеб мехалдаго, бечедал сайгъаталги къун, бакъбаккудехун ругел ракъазде ритІана гъаравашаз гъарурал васал, ИсхІакъидаса рикІІад гъарун.

⁷ Ибрагъимица кинабниги нусиялда лъабкъоялда анцІила щуго сон бана.

⁸ Цакъго херлъараб мехалда, гІумруялъул соназдасаги гІорцІун, жиндирго умумузда хадув ана Ибрагъим.

⁹ Гъесул васаз – ИсхІакъицаги ИсмагІилицаги – гъев вукъана Мамреялда гІагарлъухъ Махпелаялъул хуриб бугеб нохъода, ай Цохарил вас хитияв Эфронил ракъалда. ¹⁰ Ибрагъимица хитиязухъа босун букІана гъеб хур. Гъенир рукъун руго Ибрагъимги Сараги. ¹¹ Ибрагъим хун хадуб, гъесул вас ИсхІакъиде баракат рещтІинабуна БЕТІЕРГЪАНАС. ИсхІакъица яшав гъабубеб букІана Беэр-Лахай-Роиялда гІагарлъухъ.

ИсмагІилил васал

¹² Гъале Сарал гъараваш Мисриялдаса Гъажарица Ибрагъимие гъавурав вас ИсмагІилилги гъесул наслуялъулги къиса.

¹³ ЦІикІІарасдасан байбихъун ИсмагІилил васазул цІарал: Невайот (ИсмагІилие тІоцеве гъавурав), Кедар, Адбеэл, Мивсам, ¹⁴ Мишма, Дума, Масса, ¹⁵ ХІадад, Тема, Етур, Нафиш ва Кедма. ¹⁶ Гьел руго ИсмагІилил васал – анцІила кІиги къавмалъул анцІила кІиги бетІер. ИсмагІилил васазул цІарал лъун руго гьел чІун рукІарал бакІазда ва росабазда.

¹⁷ Кинабниги нусиялда лъебералда анкъго сонги бан, ИсмагІил хвана ва жиндирго умумузда хадув ана. ¹⁸ Гъесдасан лъугъарал

наслаби чІана ХІавилаялдаса бахъараб Шуралде швезегІан ругел ракъазда. Гъеб Шур буго Мисриялдаса бакъбаккул рахъалдехун, Ассириялде унеб нухда. Жидерго киналго вацазулгун тушманлъиялда рукІана гъел.

Якъубги Писавги

¹⁹ Гъале Ибрагъимил вас ИсхІакъилги гъесул наслабазулги къиса.

Ибрагъимие гъавуна вас ИсхІакъ. ²⁰ КІикъого сон бараб мехалда, ИсхІакъица лъадилъун ячана Паддан-Арамалдаса арамеяв Бетуэлил яс Ривка. Гъей йикІана арамеяв Лаванил яц. ²¹ ИсхІакъил лъадуе лъимер гъабулеб букІинчІо. Жиндир лъадуда гурхІаян гъардана ИсхІакъ БЕТІЕРГЪАНАСДА. Ва БЕТІЕРГЪАНАС гъесул гъари къабул гъавуна: Ривкал ургъибе лъимер лъугъана. ²² Гъелбул ургъир лъимал цоцада тенкезе лъугъана.

«ВахІ, – ин абуна Ривкаца. – гъадин букІине батани, шай дие гъаб къваригІараб?»

Цинги гъелда бан БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амру лъазе дугІа гъавуна гъель. ²³ БЕТІЕРГЪАНАС гъелда абуна:

«КІиги халкъ буго дур ургъиб,
кІиги къавм бачІина дур чохъониса къватІибе.
Цояб къавм цоялдаса къуватаб букІина,
кІудиявав вукІина гъитІинасул лагълъун».

²⁴ Лъимер гъабизе заман шведал, гъелбул ургъиб кІиги лъимер букІин загъирлъана. ²⁵ Тіоцеве гъавуна багІарккараб къералбул, кІургІараб расуца тІубанго черх бацарав вас. Гъесда цар лъуна Писав*. ²⁶ Писавил хІатІил эгъеги къан ккун, гъесдаго хадув цогидавги вачІана. Гъесда цар лъуна Якъуб**. Гъел гъарураб мехалда, лъабкъого сон бан букІана ИсхІакъица.

²⁷ Васал кІудиял гІуна. Писав лъугъана гъунар бугев чанахъан, мегъ-ракъалбул чи. Якъуб вукІана рокъов вукІине бокъулев, паратав чи. ²⁸ Гъезул эмен ИсхІакъие чанил гъан бокъулаан, гъединлъидал гъесие Писавги вокъулаан. Амма Ривкае Якъуб вокъулаан.

²⁹ Цо нухалда Якъуб чурпа гъабулев вугеб мехалда, чанаса вуссун вачІана свакан тату хварав Писав.

* ^{25:25} Писав абураб цар бухъараб буго «расуца бацараб» абураб магІанаялда.

** ^{25:26} Якъуб – жугъутІ мацІалда гъаб цар релълъуна «эгъе ккурав» ва «гукки» абураб магІна бугел рагІабазда.

³⁰ «Дун вакъуца холев вугин, гьеле гьєб дур багІараб чурпа кье дие кваназе», — ян абуна гьєс Якъубида. (Гьединлъидалин гьєсда Эдом* абун тЮкІцІар лъураб.)

³¹ «ТЮцєвє гъавурасул ихтияр дие бичани, кьєла», — ян абуна Якъубица.

³² «ТЮцєвє гъавурав вукІиналъул пайда щиб дие, дун вакъуца хвезехъин вугєб мехаль», — ин абуна Писавица.

³³ «Гьедин батани гьєдєх!» — ян абуна Якъубица.

Писав гьєдана ТЮцєвє гъавурасул даража Якъубие бичанилан.

³⁴ Гьєбмехаль Якъубицаги гьєсие чедги хилъалодул чурпаги кьуна. Гьєв кванана, гьєкъана, цинги тІадє вахъун, нахъє ана. Гьедин щибго къимат гъабичЮго тана Писавица ТЮцєвє гъавиялъул даража.

ИсхІакъги Авимелєхги

26 ¹Улкаялда гъанжеги ракъул заман бачІана (цєбє доб Ибрагъимил заманалдаго тІадин). Гьединлъидал пилистимазул хан Авимелєхихъє Гераралде ана ИсхІакъ. ²Гьєнив БЕТІЕРГЪАН загъирлъана ИсхІакъие ва Гьєс абуна:

«Мун Мисриялде унге, Дица дуда бихъизабураб ракъалда чІа.

³Гьєнив мун лъикІ вукІина, Дица дудє кумєк гъабила ва дудє баракатги рєщтІинабила. Гъал киналго ракъал дуєги дур наслабазєги кьєлилан дур эмен Ибрагъимие гьєдараб гъаги Дица тІубазабила.

⁴Дица дур наслабазул тІадамал зодихъ цІвабигІанги тІємерлъызарила, ва гьєзие кьєла гъал киналго ракъал. Дунялалъул тІюлалго халкъазє баракат швєзє буго дур наслуялдасан, ⁵ — дур эмен Ибрагъим дихъ тІєнєккаралъухъ ва дир амрабиги, тІадкъаялги, къануналги, хІукмабиги гьєс тІуразаруралъухъ».

⁶Цинги ИсхІакъ Гераралда чІана. ⁷Гьєб бакІалъул тІадамаз Ривка щийилан гъикъидал, гъай дир яц йигилан абуна гьєс. Берцинай Ривка сабаблъун живго чІвалилан, гьєй жиндир лъади йигилан абизє хІинкъана гьєв.

⁸Гьедин ана лъикІаланго заман. Цо нухалда пилистимазул хан Авимелєхида гордухъан бихъана ИсхІакъица Ривка єдулей. ⁹Цинги гьєс ИсхІакъ жиндихъєго ахІана ва гьєсда кІалъана:

«Дур лъади йикІун йигогури гъай! Шайха цинги дуца гьєй дур яц йигилан абураб?»

* 25:30 Эдом — багІараб.

ИсхІакъица жаваб къуна:

«Гъей сабаблъун дунго чІвалилан хІинкъана дун», – ин.

¹⁰ «Дуца нижее гъабулеб бугеб шиб? – ан абуна Авимелехица. – Нижер цонигияв дур лъадуда аскІов вегаравани, шиб гъабилеб букІараб? КІудияб мунагъалде ккелароанищ ниж?!»

¹¹ Ва Авимелехица жиндирго халкъалда лъазабуна:

«Гъав чиясда яги гъасул лъадуда хъварав чи чІвазе вуго», – ян.

¹² Гъенир хурзал рекъизе байбихъана ИсхІакъица. БЕТІЕРГЪАНАС кІудияб баракат лъуна гъесда: нусго нухаль цІикІкІараб бачІин швана гъесие гъеб сональ. ¹³ ИсхІакъ бечелъулевго бечелъулев вукІана. Ахирги кутакалда бечедав чи лъугъана гъесул: ¹⁴ гъанже гъесул рукІана гІиял рехъабиги, гІачиязул рехъедалги, гІемерал лагъзалги. Гъединлъидал Пилистимазул гъесде жахІа ккезе байбихъана. ¹⁵ Ва Ибрагъимил заманалдаго гъесул лагъзадерица рухъун рукІарал киналго гъуял рацизаруна гъез. ¹⁶ Авимелехицаги ИсхІакъида абуна:

«Нахъе а нижер ракъалдаса. Нижеда дандеккун, гІемерго къуватавлъун лъугъана мун гъанже».

¹⁷ Гъениса нахъе ун, ИсхІакъица Герар абулеб расалгьялда чадрал чІвана ва гъенив чІана. ¹⁸ Ибрагъимил заманалдаго рухъун рукІарал ва, Ибрагъим хун хадуб, пилистимаз жанибе ракъ бан рацарал гъуял цІидасан рухъана гъес. Кидаялиго Ибрагъимица гъезда лъун рукІарал цІаралги цІидасан лъуна гъес гъел гъуязда. ¹⁹ Цо нухалда гъесул лагъзал рукІана расалгьялда лъим балагъизе ракъ бухъулел ва гъезда гъениб ицц батана. ²⁰ Амма, гІаде рачІун, Гераралъул гІухъби ИсхІакъил гІухъбигун дагІбадизе лъугъана гъеб жидер лъим бугилан. Гъеб гъуй сабаблъун дагІба ккедал, Эсек* абун лъуна гъелда цІар. ²¹ Цоги гъуй бухъана ИсхІакъил лагъзадерица, амма гъеб сабаблъунги ккана питна ва гъелда цІарги Ситна** лъуна. ²² Гъебмехалда ИсхІакъ гъеб бакІалдаса дагъавги довегІан гочана ва цоги гъуй бухъана. Гъаб нухаль шибго дагІба-къец ккечІо.

«Гъаб ракъалда нилъ гІемерлъизе, ахирги БЕТІЕРГЪАНАС гІатГилъи къуна нилъее», – янги абун, ИсхІакъица гъеб гъуялда цІар лъуна Реховот***.

* 26:20 Эсек – «ДагІба».

** 26:21 Ситна – «Гушманлъи».

*** 26:22 Реховот – «ГІатГилъи».

²³ Цинги ИсхІакъ Беэр-Шеваялде тІад вуссана. ²⁴ Гъениве швараб сордоялъго, илгъам лъугъун, БЕТІЕРГЪАНАС гъесда абуна:

«Дун вуго дур эмен Ибрагъимил Аллагъ. Мун хІинкъуге, Дица кидаго кумек гъабизе буго дуге. Дир лагъ Ибрагъимие гІоло Дица дуда баракат лъела ва дур наслуги цІикІинабила».

²⁵ Гъениб къурбаналгъе бакІги бан, Аллагъасе дугІаги гъабун, ИсхІакъица жиндирго чадрал чІвана, гъесул лагъзалги гъуй бухъизе лъугъана. ²⁶ Гъеб заманалда Авимелех вачІана Гераралдаса ИсхІакъихъе, жиндирго вазир Ахузатгун ва бодул цевехъан Пиколгун цадахъ.

²⁷ ИсхІакъица гъезда абуна:

«Нуж шиб къваригІун рачІарал? Нужее вокъичІого, нахъе къотІанагури дун нужеца!» — ян.

²⁸ Гъез абуна:

«Нижеда бихъулеб буго БЕТІЕРГЪАНАС дуге кумек гъабулеб букІин. Гъединлъидал нижее бокъун буго нильеца цоцае рагІи къезе ва дудаги нижедаги гъоркъоб ракълилаб къотІи-къай букІине. РачІа къотІи гъабизе, ²⁹ дуца нижее квешлъи гъабиларилан. Нижецаги дуге, лъикІлъи гурони, шибго квешлъи гъабичІо, ва парахат нахъе ине ресги къуна дуге. Гъанже БЕТІЕРГЪАНАС дуге баракат рещІинабун буго!»

³⁰ Гъебмехалъ ИсхІакъица гъезие кІудияб квана-гъекъей гъабуна. ³¹ Нахъисеб къоялъ радалго тІадеги рахъун, гъез цоцазе гъаял гъедана. Цинги ИсхІакъица гъалбал нухарегІана, гъелги парахатго нахърусун ана.

³² Гъебго къоялъ, гъуй бухъулел лагъзас ИсхІакъида лъазабуна лъим батанилан.

³³ ИсхІакъица гъеб гъуялда цар лъуна Шива* абун. (Гъелдасан бачІараб буго гъанже шагъаралгъул цар Беэр-Шева**.)

Гисавил лъудби

³⁴ КІикъого сон бараб мехалда Гисавица лъудби рачана: хитияв Беэрил яс Егъудит ва хитияв Элонил яс Басемат. ³⁵ ИсхІакъиеги Ривкаеги гІемераб ракъІбакъвай букІана гъел сабаблъун.

* 26:33 *Шива* — «Гъа гъеди», ялъуни «Анкъго».

** 26:33 *Беэр-Шева* — «Гъедиялъул гъуй», ялъуни «Анкъгоязул гъуй».

Гписавие швезе кколеб баракат Якъубие швей

27 ¹Херлъунги беццлъунги вугев ИсхІакъица цо къоялъ кІудияв вас жиндаго аскІове ахІана:

«Я дир вас!» – ин ахІана гъес.

«Дун гъанив вуго, дада», – ян жаваб къуна Гписавица.

²ИсхІакъица абуна:

«Дун гъанже херлъун вуго, хвезе чан къо хутІун бугебалиги лъаларо. ³Босе дурго ярагъги – чІорбутІги чІоралги – ва чанаве а. ⁴Чанил гъанги босун вачІун, гъелъул квен гъабе дие бокъулеб къагІидаялъ. Гъебги кванан, дунго хвелалде себе дица дугІа гъабила, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ баракат дуде рещтІине*».

⁵Ривкада рагІана ИсхІакъица жиндирго вас Гписавида абурал гъел рагІаби. Гписав чанаве аравго, ⁶гъель Якъубида абуна:

«Дида рагІана дур инсуца Гписавида абубеб:

⁷„Чанил гъанги босун вачІун, дие бокъулеб къагІидаялъ гъелъул квен гъабе. Гъеб гъанги кванан, дунго хвелалде себе дица дугІа гъабила, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ баракат дуде рещтІине“, – ян.

⁸Гъанже, дир вас, мун мухІканго дихъ гІенекке ва дица малъараб гъабе. ⁹Векерун ун, рехъалъа тІаса бищун, кІиго лъикІаб бурутІги бачун вачІа. Дица гъезул гъанал, дур инсуе бокъулеб къагІидаялъ, тІагІамаб квен гъабила. ¹⁰Гъебги босун мун инсухъе ина, гъес, гъебги кванан, дугІа гъабизе ва живго хвелалде себе баракат-ги дугІа къезе».

¹¹Амма ИсхІакъица Ривкада абуна:

«Дир вац вуго расул цІурав чи. Дирин абуні, цІвакараб тІом буго. ¹²Нагагъ инсуца дида квер хъвани, щиб гъабилеб? Дица гъев гуккулев вукІин тІатани, гъес дие баракат къеларо, нагІана къела».

¹³Амма эбелалъ абуна:

«Гъеб нагІана дица дидаго тІаде босила, дир вас. Мунин абуні, дихъ гІенекке. БуртІал рачине а».

¹⁴Якъубица буртІал рачун рачІана. Ривкаца ИсхІакъие бокъулеб къагІидаялъ тІагІамаб квен хІадурана. ¹⁵Цинги гъель къавуль батараб жиндирго цІикІкарав вас Гписавил бищунго лъикІаб ретІел гъитІинав вас Якъубида ретІинабуна. ¹⁶Гъесул квералги габурги

* 27:4 ТІоцеве гъавурав васасухъе Инсуца хвалда себе къезе кколаан кинабго жиндир буголгІиялъул квершел ва Аллагъасдасан швараб баракат. Гъедин гъабураб васият хисизабизе рес букІинчІо.

буртІазул цакаца рацизаруна. ¹⁷ Цинги бухІилаго квенги чедги Якъубихъе къуна.

¹⁸ «Дада», – ян абуна гъес, инсуда тІадеги ун.

«Я дир вас! – ин абуна ИсхІакъица. – Мун кинавав?»

¹⁹ «Дун ГІисав вуго, дуге тІоцеве гъавурав, – ин жаваб къуна Якъубица инсуе. – Дуца абурабщинаб гъабуна дица. ТІаде ворхун, Подов чІа, чанил гъан кваназе ва дие баракатги къезе».

²⁰ ИсхІакъица гъикъана:

«Я дир вас, гъедигІан хехго чан кин духъе швараб?»

Гъес жаваб къуна:

«БЕТИЕРГЪАНАС – дур Аллагъас – квербакъана дие», – ян.

²¹ «Гъаниве аскІовеГІан вачІа, дир вас, – ин абуна ИсхІакъица. – ХІакълъунго мун ГІисав вугищали цо квер квашилин дуда».

²² Якъуб инсуда аскІове ана ва гъес, гъасда кверги кващун, абуна:

«Гъаракъ Якъубил буго, кверал ГІисавил руго», – ян.

²³ ГІисавилго тІадин, гъесул квералги расул цІун ратидал, ИсхІакъида лъачІо гъев Якъуб вукІин ва гъесие дугІа гъабизе лъугъана.

²⁴ «Мун дир вас ГІисавищха?» – ян гъикъана гъес Якъубида.

«У, дир дада», – ян абуна гъас.

²⁵ ИсхІакъица абуна:

«Дуца бачІараб чанил гъан къе, дир вас, кваназе, хадуб дица дуге баракат къолеб дугІа гъабила».

Якъубица инсуда цебе лъуна квенги чагъирги. Квана-гъекъон вахъараб мехалда, ²⁶ ИсхІакъица абуна:

«АскІове вачІун, убач гъабе, дир вас, дида».

²⁷ Инсуда аскІовеГІанги къан, убач гъабуна Якъубица. Гъесул ратІлидасан махІ чІвайдал, гъесие баракат къун, ИсхІакъица гъадин абуна:

«БЕТИЕРГЪАНАС баракат лъураб

меГІер-гІалахалъул махІ буго дир васасдасан.

²⁸ Аллагъас дуге гъарзаго къеги

зобалаздасан роГъалил шубги ракъалдасан ниГІматалги.

Дур хурул бачІин цІикІаги, чагъирги ГІемерлъаги.

²⁹ Биччанте халкъаз дуй хъулухъ гъабизе,

къавмазги биччанте дуге бетІер къулизе.

Вацазда тІадги мун хан вукІина:

дур эбелалъул наслабаз бетІер къулила дуге.

Дуе наглана кьуразе наглана швела,
луда баракат лъегиян абуразда баракатги лъела».

³⁰ ИсхІакъица баракатги кьун, Якъуб ИсхІакъида аскІоса къватІиве лъугъаравго, чанаса вуссун тІаде швана гьесул вац ГІисав. ³¹ Инсуе бокъулеб квен гъабуна гьесги ва, гьебги босун вачІун, инсуда абуна:
«ТІаде ворха, дир дада, дица бачІараб чанил гъан кваназе, ва дида баракат лъолеб дугІаги гъабизе».

³² «Мун шив?» – ан гьикъана ИсхІакъица.

«Дун вуго дур вас, дуе тІоцеве гъавурав вас ГІисав», – абун жаваб кьуна гъас.

³³ Гъаргъар шун сородана цинги ИсхІакъ ва гьес абуна:

«Чанил гъан дида кваназабурав дов чи шивха кколев, гьедин батани? Мун вачІиналде цебе дица гьесие баракатги кьун, гъабунагури дугІа! Гьесда тІад букІина гъанже гьеб баракат!»

³⁴ Гъел рагІаби рагІидал, чара бухІун ахІдезе лъугъана ГІисав. Цинги гьес инсуда гъарана:

«Диеги баракат къеха, дир дада, диеги баракат къеха!» – абун.

³⁵ Амма гьес жаваб кьуна:

«Дур вацас вачІун махароде ккуна дун, ва гьес бахъун ана дуе кьезе кколеб букІараб баракат».

³⁶ ГІисавица абуна:

«ЧІалгІаде гуро досда Якъубилан абулеб – кІицІулго гуккана дос дун!* Цо бугони, дос дихъа бахъун ана тІоцеве гъавурасул даража. Гъале гъанже дие швезе кколеб букІараб баракатги ана бахъун».

Цинги ГІисавица инсуда абуна: «Дие кьезе баракатгойишха дур хутІичІеб?» – ин.

³⁷ ИсхІакъица жаваб кьуна:

«Дуда тІад ханлъун гъавуна дица дов, кинабго гІагарлъиги досул лагъзаллъун гъаруна, хурул бачІинги чагъирги досие насиблъизе гъабуна. Гъанже дица дуе шибха къелеб, дир вас?»

³⁸ «ЦохІо баракатишха, дир дада, дур букІараб? Диеги къеха, дада, баракат!» – инги абун, ГІисав гІек-гІекиялда гІодана. ³⁹ Ва ИсхІакъица абуна:

«ЛъикІаб тІоршел бижулел хурзабаздасаги
зодисан рештІунеб рогъалил шубалдасаги

* 27:36 *Якъуб* – жугьутІ мацІалда гъаб цІар релълъуна «эгъе ккурав» ва «гукки» абураб магІна бугел рагІабазда.

рикІІад рукІина дуца яшав гъабулел бакІал.
⁴⁰ Дур бетІербахъиги хвалчадалъун букІина,
 дурго вацасе лагълъун вукІина мун.
 Амма мун гъесда данде къркъела,
 ва гъесул рукъги тІаса рехун, эркенлъи швела».

Якъуб Лаванихъе лъути

⁴¹ Инсул баракат гъесие швеялъ, Якъубида кутакалда щин ба-
 хъун вукІана ГІисав.

«Инсухъ чІегІер барал къоял рачІиндал, чІван рехила дица дирго
 вац Якъуб», – абун пикрабазда вукІана гъев.

⁴² Амма Ривкада лъана гълъул кІудияв васасул ракІалда бугеб
 къасд. ГьитІинав вас Якъубги аскІове ахІун, гълъе абун:

«Мун чІвазе къасд буго дур вац ГІисавил. ⁴³ Дица малъараб
 гъабе, дир вас. Дир вац Лаванихъе Харраналде лъута мун. ⁴⁴ Дур
 вацасул щин ГІодобуссинеГІан, ⁴⁵ дуде бугеб гъесул гъалагаб щин
 чучизегІан ва дуца гъесие гъабураб хІилла-макру гъесда кІочон
 тезегІан дова чІа. Хадуб дица дуда хадув чи витІила мун доваса
 нахъе вачине. Гурони, цого къоялъ кІиявго васасдаса ятІалъараб
 къо бачІинехъин буго дида тІаде».

⁴⁶ Ривкаца ИсхІакъида абун:

«Гъал хитиязул ясаз дунял рихинабун буго дида. Гъанже гъаз-
 даго рельеъарай хитияй Якъубицаги ячани, ГІумруго шай дие?»

28 ¹ ИсхІакъица Якъуб аскІове ахІана ва, гъесие баракатги
 гъарун, гъадианаб насихІат гъабун:

«Ханааниязул яс ячунге дуца. ² Паддан-Арамалде а дурго эбе-
 лалъул инсул улкаяде ва эбелалъул вац Лаванил ясаздасан цояй
 яче лъадилъун. ³ ХІалкІолев* Аллагъасул баракат лъеги дуда. Гъес
 дур тІинчІ-къед ГІемер гъабеги ва дур наслаби цІикІІинареги,
 дудасан ГІемерал халкъал лъугъине. ⁴ Ибрагъимие швараб баракат
 дудеги дур наслабздеги рещтІинабеги Аллагъас, жакъа мун апа-
 раг хІисабалда хъвадулев вугеб ва Аллагъас Ибрагъимие сайгъат
 гъабураб гъаб ракъ дур мулкълъун лъугъине».

* 28:3 *ХІалкІолев Аллагъ* – жугъутІ мацІалда «Эль-Шадай». Гълъул маГІна –
 хІалкІолъи цІикІІарав, Бечедав, Гъарзаяв Аллагъ.

⁵ Хадуб ИсхІакъица васасулгун къо-лъикІ гъабуна ва Якъуб Паддан-Арамалде Лаванихъе ана. Гъев Лаван вукІана Якъубилги ГІисавилги эбел Ривкал вац арамеяв Бетуэлил вас.

⁶ ГІисавида лъана, баракаталгул дугІаги гъабун, ИсхІакъица Якъуб гъади ячине Паддан-Арамалде витІаравлъи. Гъединго раІана, баракат лъеянги гъарун, гъес Якъубида лъазабураблъи ханааниязул яс гъадилгун ячунгейилан ⁷ ва Якъуб, инсуцаги эбелалги малъараб гъабун, Паддан-Арамалде ун вукІинги. ⁸ Гъебмехалда, ханаанияздасан рачарал нусал инсуе рекІее ГІолел гъечІолъиги бичІчІун, ⁹ ГІисав исмагІилилазухъе ана ва гъениса жиндиго ячана МахІалат абудей цоги гъади. Гъей йикІана Ибрагъимил вас ИсмагІиллил яс ва Невайотил яц.

Якъубида бихъараб макъу

¹⁰ Беэр-Шеваялдаса ун, Якъуб Харраналдехун валагъун сапаралде вахъана. ¹¹ Цо пуланаб бакІалде швараб мехалда, маркІачІубер рукІкІунеб букІун, сордо базе рещІана гъев ва, къаданиб гамачІи лъун, вегана. ¹² Гъеб бакІалда макъу бихъана Якъубида: Макъиль цо мали бихъана гъесда зодибги ГІодобги цураб, ва Аллагъасул ма-лаикзаби рукІана гъенисан цоял гъоркъе рещІунел, цогиял тІаде рахунел. ¹³ Гъеб малиялгул ГІогъив чІун вукІана БЕТІЕРГЪАН ва Гъес Якъубида абун:

«Дун вуго БЕТІЕРГЪАН – дур кІудияв эмен Ибрагъимилги дур эмен ИсхІакъилги Аллагъ. Мун тІад вегун вугеб гъеб кинабго ракъ дуеги дур наслабазеги сайгъат гъабудеб буго Дица. ¹⁴ Салиган гІемер рукІине руго дур наслаби, ва гъел чІезе руго бакътІерхъудехунги, бакъбаккудехунги, шималалдехунги, къилбаялдехунги. Киналго халкъазе баракат швезе буго дудасан ва дур наслуялдасан. ¹⁵ Дуда кІочонге Дун мунгун вукІин. Киве кканиги, Дица цІунила мун ва гъаб ракъалде тІад вуссинавила. Дица мун рехун теларо: две къураб рагІи тІубазабила».

¹⁶ Макъидаса вигъиндал, Якъубица абун:

– «ХІакълъунго БЕТІЕРГЪАН вуго гъаб бакІалда: дидани лъачІо гъеб!»

¹⁷ Кутакаб хІинкъи рекІелъе лъугъарав Якъубица абун:

«КигІан хІинкъараб бакІахъа гъаб бугеб! Аллагъасул рукъ бугогури гъаб! Зобалазул каву бугогури гъаниб!»

¹⁸ Радал тІаде вахъиндал, гъеб бакІалда бахъун чІезабуна Якъубица къаси жиндирго къаданиб лъун букІараб гамачІи ва гъелда тІаде

зайтуналъул нах тІуна*. ¹⁹ Бет-Эл абун лъуна гьес гьеб бакІалда цар**, – цебе гьеб бакІалда цар Луз букІана.

²⁰ Цинги Якъубица, Аллагъасда цебе назру гъабун, гъадин абун:
«Гъаб сапаралда дие кваназе квенги кьун, ретІине парталги кьун, Аллагъас дун цІунани ²¹ ва сах-саламатго дун дирго инсул рокъовеги тІадвуссани, гІумруялъго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе гІибадат гъабила дица. ²² Гъаб гамачІ эхетараб бакІги Аллагъасул Рукълъун лъугъина. Ва Аллагъас дие кьунщиналъул анЦил бутІа дица Аллагъасеги къела».

Якъуб Паддан-Арамалде вачІин

29 ¹ Цинги Якъуб жиндирго нухда ана. Машрикълъул халкъа-зул ракъалде шведал, ² авлахълалда цо гъуй бихъана гьесда, гьелда аскІоб гІиял лъабго рехъенги бугоан (гьеб бугоан боЦи гьекъолеб бакІ). Гъуялъул кІалтІуялда тІад кІудияб гамачІ лъун букІана. ³ Киналго рехъаби гъенире ракІарараб мехалда гІухъбуз гамачІ нахъе хъурщизабулаан ва, гІиги гьекъезабун, нахъеги гъуялъул кІалтІу бацулаан.

⁴ «Нуж киса, вацал?» – абун гьикъана Якъубица гІухъбузда. Хараналдаса ругилан жаваб кьуна гьез.

⁵ «Нахорил васасул вас Лаван лъалищ нужеда?» – ян гьикъана гьес. Лъалилан жаваб кьуна гьез.

⁶ «Гъев кинха вугев?» – ин гьикъана Якъубица.

«ЛъикІ вуго, – ян жаваб кьуна гьез. – Доле досул яс Рахел ячІуней йиго гІи гьекъезабизе».

⁷ «Бакъ тІерхъинегІан жеги гІезегІан заман бугогури, – ян абун Якъубица гІухъбузда. – ГІи данде бакІаризе заман шун гьечІо. ГІи гьекъезабе ва нахъеги гІалахалде раче рехъаби».

⁸ Амма гьез абун:

«Киналго рехъаби данделъичІого, гІи гьекъезабун бажаруларо. Гьебмехалда нахъе хъурщизабила гъуялъул кІалтІа бугеб гамачІ. Цинги нижеца гІиги гьекъезабила».

⁹ Гъедин гаргадулел гьел ругеб мехалда, Рахел тІаде швана, инсул гІиял рехъенги бачун. ГІиявехълъи гъабулеб букІана гьелъ.

¹⁰ ИмгІал Лаванил гІиял рехъенги бачун Рахел ячІуней йихъидал,

* 28:18 НекІсияб ГІагардасеб Бакъбаккул рахълъул халкъаз мукъадасал абулел ганЦал эхетизарулаан аллагъзабазул рукъзал хІисабалда.

** 28:19 *Бет-Эл* – «Аллагъасул рукъ».

Якъуб гъуялъухъе ана ва, гамачІги нахъе хъуршизабун, гъелъул ГИ гъекъезабун. ¹¹Цинги, гъелда убачги гъабун, Гек-Гекиялда гІодана Якъуб, ¹²жив дур инсул яц Ривкал вас вугиланги абун. Гъеб инсуда бицине екерун ана Рахел. ¹³Яцалъул вас вачІун вугилан раГидал, Лаван векерана гъоболасда дандчІвазе; каранде къан, гъесда къочардана ва гъев рокъове вачана. Цинги Якъубица гъесда кинабго ккара-тараб бицана. ¹⁴Лаваница абун:

«ХІакълъунго мун дир Гагарав чи вуго!» – ян.
Гъедин Якъубица Лаванил бакІалда моцІ бана.

Леяги Рахелги – Якъубил лъудби

¹⁵Цинги Лаваница гъесда абун:

«Мун дир Гагарав чи вугинги абун, чІового хІалтІизавизе бегъиларо. Бице дида, кинаб мухъ две къелеб?»

¹⁶Лаванил йикІана кІуго яс: кІудиялда цІар букІана Лея, гъитІиналда – Рахел. ¹⁷Леял берал цодагъал загІипал рукІана. Рахелин абун, лага-чорхолъанги гъайбатай гъумерги берцинай яс йикІана. ¹⁸Якъубил Рахелихъ рокъи ккана. Гъес Лаванида абун:

«Дур гъитІинай яс Рахел дие къуни, дун анкыго сональ хІалтІила дуда цева», – ян.

¹⁹«ЛъикІ буго, – ян абун Лаваница. – Чияе къеялдаса гъей две къей лъикІ. Гъанив чІа дурго».

²⁰Рахелие гІоло анкыго сональ хІалтІана гъесда цева Якъуб, амма гъеб анкыабго сон кин арабали лъачІого ана – гъей йокъулей йикІиндалха гъесие. ²¹Гъале ахирги гъес Лаванида абун:

«Дир хІалтІул сонал ахиралде швана, гъанже къе дие дир бахІарай», – ян.

²²Гъебмехаль Лаваница киналго росуцоялги ахІун, бертин гъабун. ²³Амма сордо рукІкІараб мехаль, гъес ячун жиндирго яс Лея швезаюна Якъубихъе, ва Якъуб гъелда аскІов вегана. ²⁴(Лея рагътІател хІисабалда Лаваница къуна жиндирго гъараваш Зилпа.)

²⁵Сордо рогъана – гъале Якъубида цее йуго Лея!

«Дуца дие гъабураб шиб? Рахелие гІоло гуревещ дун дуда цева хІалтІарав? Шай дуца дун гуккарав?» – ин абун Якъубица Лаванида.

²⁶«КІудияйги рокъой тун, гъитІинай яс росасе къолеб гІадат гъечІо нижер рахъалда, – ян абун Лаваница. – ²⁷Гъаб бертадул анкъ арабго, гъитІинайги къела нижеца две, мун жеги анкыго сональги дида цева хІалтІани».

²⁸ Якъубица гъес абухъе гъабуна. Бертадул анкъ арабго, Лаваница гъесие жиндирго яс Рахелги къуна. ²⁹ (Гъельые рагъІателлъун гъес къуна жиндирго гъараваш Билгъа.) ³⁰ Якъуб Рахелида аскІов вегана ва Леядаса щикІкІун йокъана гъесие гъей. Жегі анкъго соналъги Лаванида цеве хІалІана Якъуб.

Якъубие лъимал гъари

³¹ Лея йокъулей гъечІолъиги бихъун, БЕТІЕРГЪАНАС гъелъул ургъибе лъимер ккезабуна, Рахелин абуні, лъимер лъугъунарейлъун гъаюна. ³² Леял ургъибе лъимер лъугъана, гъель вас гъавуна ва гъесда цар Рувим* лъуна.

«Дир пашманлъи БЕТІЕРГЪАНАСДА бихъана, — ян абунa гъель. — Гъанжени дун росасе йокъила».

³³ Гъелъул ургъибе нахъеги лъимер ккана — цоги вас гъавуна.

«Дун йокъулей гъечІолъи рагІана БЕТІЕРГЪАНАСДА, — ян абунa гъель. — Цоги вас къуна дие!»

Цинги гъев васасда цар Шимеон лъуна**.

³⁴ Нахъеги лъимер ккана гъелъул ургъибе, гъаб нухалъги вас гъавуна.

«Гъанжени дидехун хурхен шулалъила дир росасул, — ин абунa гъель. — Дица гъесие лъабго вас гъавидалха!»

Цинги гъев васасда цар Левий лъуна***.

³⁵ Цоги нухалъ ккана гъелъул ургъибе лъимер — гъанжеги вас гъавуна.

«Гъанже дица БЕТІЕРГЪАНАСЕ рещ гъабила, — ян абунa гъель ва васасда цар Ягъуда лъуна****». Гъелдалъун лъимал гъариги къотІана.

30 ¹ Якъубие жинцаго лъимер гъабизе бажарулеб гъечІолъи бихъун, яцалдехун бугеб жажІдаялъ кверде йосун йикІана Рахел.

* ^{29:32} *Рувим* — гъаб цар рельељуна «Досда бихъана дир къварилъи» абураб магІна бугеб рагІуда.

** ^{29:33} *Шимеон* — гъаб цар рельељуна «Досда рагІана» абураб магІна бугеб рагІуда.

*** ^{29:34} *Левий* — гъаб цар рельељуна «хурхинабизе» яги «бухъине» абураб магІна бугеб рагІуда.

**** ^{29:35} *Ягъуда* — гъаб цар рельељуна «рещ гъабизе» абураб магІна бугеб рагІуда.

«Дие лъимал къе яги дун хвела», – ян абуна гьелъ Якъубида.

² Якъубил гьелда ццин бахъана ва гьес абуна:

«Дун Аллагъиш вугев? Гьеслъидал дие лъимал къолел гьечИел!» – ин.

³ Гьебмехалъ гьелъ абуна:

«Гъале дир гъараваш Билгъа. Биччанте гьелъ, дир накабазда лъезе, лъимер гъабизе. Цинги гьелдасан ккаралГаги лъимал рукІина дир!»

⁴ Гьедин Рахелица гьесие къуна жиндирго гъараваш Билгъа. Якъубица гьейгун бусен гІахъал гъабизе байбихъана; ⁵ гьелъул ургъибе лъимер ккана ва гьелъ вас гъавуна.

⁶ «Аллагъас хІукму къотІана, – ян абуна Рахелица. – Дир гъаридугІа къабул гъабун, вас къуна дие».

Гьединлъидал гьелъ васасда цІар Дан лъуна*.

⁷ Рахелил гъараваш Билгъал ургъибе нахъеги лъимер ккана ва Якъубие гьелъ цоги вас гъавуна.

⁸ «Дирго яцалда данде кутакалда къеркъана дун ва ахирги бергъана», – ян абуна Рахелица.

Ва гьелъ васасда цІар Нафтали лъуна**.

⁹ Гьеб заманалда, жиндир тІокІаб лъимер букІунариланги ккун, Леяца Якъубие жиндирго гъараваш Зилпа къуна. ¹⁰ Зилпацаги кватІичІого Якъубие вас гъавуна.

¹¹ «Икъбал ккана!» – ян абуна Леяца.

Ва гьелъ васасда цІар Гад лъуна***.

¹² Зилпаца Якъубие кІиабилевги вас гъавуна.

¹³ «ТалихІ ккана! – ян абуна Леяца. – ТалихІайилан абила дида руччабаз!»

Ва гьелъ васасда цІар Ашер лъуна****.

¹⁴ Цо нухалда, роль лъилъулеб Гѹжалда, Рувимида хурир ратана мандрагораби***** ва жиндирго эбел Леяе рокъоре росана гьел. Рахелица Леяда гъарана:

«Дур васасда ратарал мандрагораби къе дие», – ян.

* 30:6 Дан – «Дос хІукму къотІана», ялъуни «Дос ритІухъ гъавуна».

** 30:8 Нафтали – «Къеркъей».

*** 30:11 Гад – «Икъбал».

**** 30:13 Ашер – «ТалихІ».

***** 30:14 Мандрагора – магиль бижулел, инсанасул сипаталда рельгъарал риццатал къалбалги ругеб, тегъги балеб хер. Гьелъул къалбазул лъим къолаан жиндихго рокъи ккезабизе. Гьеб гьекъезе къолаан лъимер гъабуларей чІужугІаданалъеги.

¹⁵ «Дир рос дуца дида кодоса вахъарав Гун гъечѣиш дуге? Дир васасда ратарал мандрагорабигийиш дуге гъанже къваригун ругел?» – ин абуна Леяца.

«Гъел мандрагораби дие къуни, дица къаси рос дуда аскѣове виччала», – ян абуна Рахелица.

¹⁶ Къаси Якъуб рокъове вачѣунеб мехалда, гъесда данде ана Лея ва гъель абуна:

«Дихъе вильлъа. Дир васасда ратарал мандрагорабазухъ хисун босана дица яцалъухъа къаси сордо».

Гъеб сордо Якъубица Леяда аскѣоб бана. ¹⁷ Аллагъас къабул гъабунуна гъелъул гъари: гъанжеги гъелъул ургъибе лъимер ккана ва гъель Якъубие шуабилевги вас гъавуна.

¹⁸ «Росасе дица дирго гъараваш къедал, Аллагъас дие шапакъат къуна», – ян абуна Леяца.

Гъединлъидал гъель васасда цѣар Иссахар лъуна*.

¹⁹ Нахъеги Леял ургъибе лъимер ккана ва гъель Якъубие анлъабилев вас гъавуна.

²⁰ «Аллагъас кѣудияб баракат къуна дие. Гъанжени росас кѣодо гъайила дун, дица гъесие анлъого вас гъавидалха!» – ян абуна гъель.

Ва гъель васасда цѣар Зевулун лъуна**.

²¹ Хадуб Леяе ясги гъаюна ва гъелда цѣар Дина лъуна.

²² Рахелидаги гурхѣана Аллагъ ва гъелъул гъари къабул гъабунуна – ургъибе лъимер кколейлъун гъаюна гъейги.

²³ Гъелъул ургъибе лъимер лъугъана ва гъель вас гъавуна. Цинги Рахелица абуна:

«Аллагъас рогъо-нич тѣаса босана дидаса», – ян.

²⁴ «Бетѣргъанас дие цоги вас къеги!» – янги абун, гъель васасда цѣар Юсуп*** лъуна.

Якъубил боцѣи-бечелъи цѣикѣин

²⁵⁻²⁶ Юсуп гъавураб мехалда Якъубица Лаванида абуна:

«Дирго лъималги ва жидее гѣоло дун дуда цеве хѣалтѣарал лъудбиги рачун, рокъове – дирго ватѣаналде – тѣад вуссине изну къе дие. Дудаго лъалаха кигѣан гѣемер дун дуда цеве хѣалтѣаравали».

* 30:18 *Иссахар* – «Шапакъат».

** 30:20 *Зевулун* – «Адаб-хѣурмат».

*** 30:24 *Юсуп* – гъеб цѣар релълъуна «Дос жеги къеги» абураб магѣна бугеб рагѣуда.

²⁷ Лаваница абуна: «Бегулеб батани, дихъ гненекке. Дие глого диеги БЕТЕРГЪАНАСУЛ баракат щун букИин бичИчИана дида. ²⁸ Дие хИалТаралхухъ дуего бокъараб мухъ абе ва дица къела гъеб», – ин.

²⁹ Якъубица абуна:

«Дудаго гъала кин дун дуда цева хИалТаравали, дица хыхьун дур рехъаби кигИан кИодолъаралали. ³⁰ Гемеараб гИи букИинчЮ дур дун гъаниве вачИараб мехалда. Гъанже гъезул гемемерлъи бихъулищ! Гъеле гъедин баракат лъуна БЕТЕРГЪАНАС дуда дун вачИаралдаса нахъе. Дирго хъизан-лъималазе дун киди хИалТизе вугев?»

³¹ Лаваница гъикъана: «Кинаб ужра-мухъа дие бокъун бугев?» – ин.

Якъубица жаваб къуна:

«Дудасан дие щибниги хИажат гъечЮ. Гъадианаб къотИиялда мун разилъани, дица гъанжеялдаса нахъеги хыхъила дур гИи ва гъелъул тIалабги гъабила. ³² РачИа жакъа ниль рилълъинин рехъаби рихъизе. Дуца гъениса нахъе раче киналго тIанкIал ругелги, чаралги, чегIералги гИиял ва гъединго тIанкIал ругелги чаралги цIцIани. Хадубккун гъедианаб тайпаялъул гИи-цIани дие мухъалъе рукIине риччанте. ³³ Дир ракIбацIцIалъи лъазе бигъа букИина дие: гъанжеялдаса хадуб дие мухъдахъ къуразда гъоркъоб тIанкIал ругелги чаралги гурони цIцIани яги чегIераб къер гъечIеб гИи батани, гъел дур рикъараллъун рикIКине бегъила дуца».

³⁴ «Гъеб къотИиялда дун рази вуго, – ян абуна Лаваница. – Дуца абухъе букIине биччанте».

³⁵ Гъебго къоялъ Лаваница рехъалъа ратIа гъаруна киналго тIанкIал ругелги чаралги дугIби, киналго тIанкIал ругелги чаралги (ай хъахIчарал) цIцIани, киналго чегIерал гИиял. Рачун жиндирго лъималазухъе къуна гъес гъел. ³⁶ Ва Якъубил къайи чIвараб бакIалдаса лъабго къойил нухалъ рикIкадегИан ана гъел. Лаванил цогидал гИи-цIани хыхъун Якъубги хутIана.

³⁷ Бигъародул, миндалалъул, чинаридул гъутIбузул цIи кIанцIарал чIорал къотIана Якъубица ва гъезда тIаса хъал бахъана, чIалал гъарун, бакIбакIалдаса хъахIаб цIул баккизергИан. ³⁸ Гъел чIорал гъес лъуна боцIи гъекъолеб бакIалда – рехъен гъекъезе бачIараб мехалда, куйдукъе яги дагIникъе ине къачIарал гИи-цIаназда гъел рихъулеб куцалда. ³⁹ Куйдукъе яги дагIникъе ине къачIарал гИи-цIани гъел чIалал гъарун хъал тIаса бахъарал чIоразухъ ралагъулаан, ва гъезие гъарулаан тIанкIал ругел ва чарал къагИи-буртIал.

⁴⁰ Якъубица ратIа гъарулаан чаралги чегIералги гИи-цIани ва

Лаванил ги-цѣназдаса батѣаго хъихъулаан. Гьединаб хѣлалда Якъубил живго бетѣргъанал рехъаби голел рукѣана. ⁴¹ Къариял ва чѣхѣиял ги-цѣани куйдукъе яги дагѣникъе унеб заманалда, Якъубица гьел чѣорал лѣим гьекъолеб бакѣалда лъолаан, гьезда рихъулеб бакѣалда, гьел чѣоразда аскѣор гьел тѣаде кѣанцѣизе. ⁴² Хѣалакъал-къадаразде кѣанцѣулеб заманалда гьес чѣорал нахъе росулаан. Гьедин хѣалакъаб-къадараб ги Лавание унаан, къарияб-чѣхѣияб ги Якъубие шолаан. ⁴³ Кутакалда бечедав чи лъугъана Якъуб. Гъанже гьесул рукѣана гѣязулги цѣцѣаназулги рехъаби, гъаравашал ва лагъзал, варанаби ва хѣамул.

Якъуб Лаванида аскѣоса лъути

31 ¹ Жиндир хѣакъалъуль Лаванил васаз гъадин абулеб букѣин рагѣана Якъубида:

«Нильер инсул букѣарабщинаб бечелъи кверде босанагури Якъубица. Инсул боцѣи-рикъзиялдалъун бечелъарав чи вуго дов!»

² Якъубида жиндагоги бихъулеб букѣана доб цебе гѣадаб гъуинлъи-гъоркъоблъи Лаванил жиндехун гьечѣлебъи. ³ Цинги БЕТѢРГЪАНАС Якъубида абун:

«Дурго умумузул ракъалде ва дурго гѣагарлъиялъухъе гѣад вусса: Дица дѣе кумек гъабила».

⁴ Якъубица Рахелидеги Леядеги ругъел битѣана рехъаби кваналѣб гѣалахалде рачѣайилан. ⁵ Цинги гьес гьезда абун:

«Нужер эмен гъанже дихъ цева гѣадин валагъулев гьечѣевлъи бихъулеб буго дида. Амма дир инсуца гѣибадат гъабулев Аллагъас дун рехун течѣо. ⁶ Нужеда гъала, рухѣги жанги къун хѣалтѣана дун нужер инсуца цева, ⁷ амма гьес дун гуккана, ва дие бихъизабураб мухъги чамалиго нухалъ хисизабун. Гѣицѣго Аллагъас биччачѣо гьес дие квешлъи гъабизе. ⁸ Нужер инсуца дида абуни тѣанкѣал ругел дѣе мухъалъе къелилан, кинабго тѣинчѣ тѣанкѣал ругеб лъугъунаан. Чаралцинал дѣе мухъалъе къелилан гьес абураб мехалда, кинабго тѣинчѣ чараб лъугъунаан. ⁹ Гъеле гьедин, нужер инсухъаги рахъун, Аллагъас дие къуна рехъаби.

¹⁰ Цо нухалда гѣи данде биччараб заманалда макъу бихъана дида. Гъеб макъиль цѣцѣаналъе риччарал киналго дугѣби тѣанкѣал ругел яги чарал рукѣана.

¹¹ „Якъуб“, – ин ахѣана макъиль Аллагъасул малаикас диде. „Я“, – абун жаваб къуна дица. ¹² Цинги гьес дида абун:

„Рихъулищ, щЦаназде кІанцІулел ругел киналго дугІби руго, я тІанкІал ругел, яги чарал. Дида бихъулеб буго Лаваница две гъабурабщинаб! ¹³Дун вуго, доба Бет-Эелалда эхетараб ганчІиде зайтуналъул нахги тІун, мун Дие гьедарав Аллагъ. Гъанже гъаб ул-каялдаса нахъе а мун – дурго гІагараб ракъалде гІадвусса“, – ян.

¹⁴Гьебмехаль Рахелицаги Леяцаги Якъубида абун:

«Инсул мулкалдасан нижее кинабгІаги бутІа бугебищ? ¹⁵Чияр чагІаздохун гІадаб гуребищ гьесул нижедохун бербалагъи бугеб? Гьес ричана ниж ва нижее къезе кколеб букІарабги жинцаго кванана. ¹⁶Гъайгъай, Аллагъас нижер инсухъа бахъарабщинаб боцІи-бечелъиялъул бетІергъаби руго нильги нильер лъималги. Гьединлъидал, Аллагъас дуда абухъе гъабе».

¹⁷Якъубица лъималги лъудбиги варанабазда рекІинаруна ва, ¹⁸жиндирго Паддан-Арамалда швараб кинабго бечелъиги бакІа-бахарун, гІи-боцІул рехъабиги цере къотІун, жиндирго эмен ИсхІакъихъе Ханааналде ине, нухда вахъана. ¹⁹Гьеб заманалда Лаван рокъов вукІинчІо, гІи къунцІизе ун вукІана. Рахелицаин абун, инсул рукІарал рукъалъул аллагъзаби рикъана. ²⁰Гьедин арамеяв Лаванги тохлъизавун, щибниги гьесдаги абичІого, ана Якъуб, ²¹жиндиого швараб кинабго боцІи-рикъзиги босун. Ефрат гІорги бахун, ГилгІадалъул мугІруздохун валагъун къокъана гьев.

Лаван Якъубида хадув гІунтІи

²²Лъабабилеб къоялъ Лаванихъе хабар швана Якъуб нахъе ун ву-гилан. ²³Жиндирго гІагарал чагІиги рачун, Лаван Якъубида хадув лъугъана ва анкьго къоялдасан, ГилгІадалъул мугІрузда, гьесда хадув гІунтІана. ²⁴Гьеб сордоялъ макъиль Аллагъас арамеяв Лаванида абун:

«Воре, дуца Якъубида, я лъикІаб, я квешаб – щибниги абуге!» – ян.

²⁵Лаван гъанже Якъуб вугеб бакІалде гІагарлъун вукІана. Якъуб ГилгІадалъул мугІрузда рештІун вукІана. Гьесда гІагарлъухъ Лаван-ги чІана жиндирго чагІигун цадахъ. ²⁶Лаваница Якъубиде ахІана:

«Дуца гъабураб щиб? Дуца гукканагури дун! Рагъда асирлъуде росарал чагІи гІадин, дир ясал хъамулел руго дуца. ²⁷Дидаса балъго щай мун арав, щибниги дида цІарги бахъичІого? КІудияб рохали-да, жергъен кІутІун, бакънал рачун, авадалан кучІудлги ахІулаго гІовитІилаангури дица мун. ²⁸Дир ясазулгун ва гьезул лъимала-зулгун къо-лъикІ гъабизецин рес къечІо дуца дие! ГІантаб жойин дуца гъабураб. ²⁹Дица гьелъухъ лъикІго рецІел босилаан дудаса,

амма ноль дур инсул Аллагъас абуна дида: „Воре, дуца Якъубие щибниги гъабуге!“ – ян.

³⁰ Гъа, гъанже ун вуго мун, – ин кІалъана нахъеги Лаван. – Мун дида аскІоса нахъе ун ватизе бегъула дурго инсул рокъобе раКІшун букІун. Амма дир аллагъзаби шай рикъарал дуца?»

³¹ «ХІинкъун вукІана дун, дуца хІал гъабун дурго ясал дихъа нахъе рачинилан раКІалдеги ккун, – ин жаваб къуна Лавание Якъубица.

³² – Амма дур аллагъзаби кодор ратарав чиясе гІумру букІине гъечІо! НугІлъиялъе гъел нилъер гІагарал чагІиги чІезарун, чІухъ бай дир гъаниб бугебщиналъул: мун бетІергъанаб жо батани, нахъе босе!»

(Якъубида лъалеб букІинчІо гъел аллагъзаби Рахелица рикъун рукІин.)

³³ Лаваница чІухъ бана Якъубил, Леял ва кІияйго гъараваша-лъул чадразухъ, амма щибниги батичІо гъениб. Леял чадиралгъуса Рахелил чадиралгъуве вилгълъана гъев. ³⁴ Рахелица гъел рукъалгъул аллагъзаби варанидул къолода жанир рахчана, жийгоги гъелда гІад гІудой чІана. Инсуца гъелгъул чадиралгъубги чІухъ бана, амма щибго батичІо. ³⁵ Рахелица гъесда абуна:

«Дур дида ццин бахъуге, дир эмен. Дуда цее яхъун чІезе бегъулеб хІал гъечІо дир: руччабазул букІунеб гІузру-хІайиз лъугъун буго».

Лаваница кинабго бега-битІана, амма аллагъзаби ратичІо.

³⁶ Гъанже Якъубил кутакалда ццин бахъана Лаванида ва, гъесда кІалгъыкъизе лъугъана:

«Шай мун дида хадув лъугъарав: щиб гІайиб букІун, щиб такъсир букІун? ³⁷ Дуца дир кинабго къайи бега-битІана – мун бетІергъанаб жо щибха дуда гъениб батараб? Бихъизабе дурго, дур гІагарал чагІаз нилъее диван къотІизе.

³⁸ Къого сональ хІалтІана дун дуда цеве. Цониги чахъдаца яги цІцІеца тІинчІ рехизе биччачІого, вехълъи гъабуна. Дур рехългъа куйдул хъун гъанги дица кванаचІо. ³⁹ Нагагъ рехългъ хъумур речІчІун чахъу-цІцІе чІвани, гъебги босун дуда аскІове вачІинчІо, дицаго бецІана. Къад гІагІаралгъухъги къаси бикъаралгъухъги рецІел гІалаб гъабуна дуца дидаса. ⁴⁰ Къад бакъуца воркъулаан, къаси квачаль гІазаб къун, бер данде бачунароан. ⁴¹ Къого сон ана гъедин дуда аскІоб. АнцІила ункъго сональ хІалтІана дур ясазе хъалималгъе, анлъго сональ диего гІи гІезабизеги хІалтІана. АнцІго нухаль хис-хисизабуна дуца дие бихъизабураб мухъги. ⁴² Дир инсулги Ибрагъи-милги Аллагъас – ИсхІакъ жиндикъа хІинкъулев Аллагъас – дие

кумек гъабичебани, дуца дун ч'ового нахъе витилаан. Амма Аллагъасда бихъана дица х'ехъараб къварилъиги баччараб зах'матги. Живго Аллагъ вахъана ноль дие х'Алае!»

⁴³ Лаваница Якъубида абуна:

«Гъал руччабиги дир ясал руго, лъималги – дир лъималазул лъимал, гъал рехъабиги – дир, гъаб кинабго дур берда цебе бугеб бечелъиги – дир. Дирго ясалги гъезул лъималги дица къварид гъарилиш? ⁴⁴ Гъединлъидал рач'а нильеца къот'и-къай гъабизе, гъелье нуг'ги бук'ине биччанте».

⁴⁵ Гъебмехалда Якъубица цо к'удияб гамач'и бахъун ч'езабуна ⁴⁶ ва ганч'ал рак'арейн абуна жиндирго п'агарал чаг'азда.

Гъез рак'арун ганч'азул гох'и лъугъинабуна ва гъелда аск'юб кваназе г'одор ч'езе бак'иги къач'ана. ⁴⁷ Лаваница гъеб гох'алда царлъуна Егар-Сахадута, Якъубица лъуна – Гал-Эд*.

⁴⁸ Лаваница абуна:

«Нильер къот'иялъул нуг'и буго гъаб гох'и», – ин.

Гъединлъидал гъеб гох'алда цар буго Гал-Эд. ⁴⁹ Цогидаб цар буго Мицпа** – гъениб Лаваница гъадин абидалха:

«Цоцаздаса ниль рат'алъараб ва рик'к'алъараб мехаль, биччанте БЕТ'ЕРГЪАНАС нильеда хадуб хал кквезе. ⁵⁰ Дуца дир ясал къварид гъаруни яги гъазда т'аде лъудби рачани, дуда лъан бук'а: инсан гурев, Аллагъ вук'ина нилье нуг'лъун!»

⁵¹ Цинги Лаваница Якъубида абуна:

«Гъаб ганч'азул гох'алъухъги, нильеда гъоркъоб дица бахъун ч'езабураб ганч'ихъги валагъе; ⁵² гъел руго нильер къот'иялъул нуг'зал. Квешаб къасдгун дун вач'инаро, гъаб гох'иги бахун, дур рахъалдехун, мунги квешаб къасдгун вач'унге, гъаб гох'иги мукъадасаб гамач'иги бахун, дир рахъалдехун. ⁵³ Биччанте Ибрагъимиги, Нахорилги, гъезул инсулги Аллагъас диван къот'изе нильеда гъоркъоб».

Гъебмехаль Якъуб гъедана жиндирго эмен Исх'акъ х'инкъулев Аллагъасул царги бахъун. ⁵⁴ Хадуб Якъубица гъениб маг'арда къурбан хъуна ва кинабго п'агарлъи кваназе ах'ана. Квананги рахъун, сордо базе гъенир ч'ана гъел. ⁵⁵ Радал Лаваница жиндирго

* 31:47 *Егар-Сахадута* – арамеязул мац'алда гъельул маг'на буго «Нуг'лъиялъул гох'и». *Гал-Эд* – жугъут'и мац'алда гъебго маг'наиялъул цар.

** 31:49 *Мицпа* – «Халкколеб си».

ясазулгун ва гъезул лъималазулгун къо-лъикІ гъабуна. Гъезие баракатги гъарун, гъезда убачал гъаруна ва рокъове нахъвуссун ана.

Гисавида дандчІвазе Якъуб хІадурлъи

32 ¹Гъедин нухда унаго, Аллагъасул малаикзаби данде ккана Якъубида. ²Гъел рихъидал, Якъубица абуна:

«Аллагъасул боялъ урду чІвараб бакІ бихъула гъаб!» – ин. Ва гъеб бакІалда цІар лъуна Маханаим* абун.

³Жиндирго вац Гисавихъе Эдомалъул улкаядде, Сеиралъул ракъалде, чапарзаби цере ритІана Якъубица, ⁴жиндир бетІергъан Гисавида гъадин абейилан тІадкъайгун:

«Дур лагъ Якъубица гъадин абулеб буго: гъанжелъизегІан Лаванида аскІуб гІумру гъабуна дица. ⁵Гъанже дир руго оцалги, хІамулги, гІи-цІаниги, лагъзалги, гъаравашалги. Дица битІулеб буго духъе – дирго бетІергъанасухъе – гъаб хабар, дидехун дур ракІ лъикІлъилилан хъулгун».

⁶ТІадрусун рачІун, чапарзабаз Якъубида абуна:

«Ниж дур вац Гисавихъе щвана. Гъанже ункънусго чигун цадахъ, дуда данде вачІунев вуго дов».

⁷Гъебмехалъ кІудияб хІинкъи рещтІана Якъубил рекІелъе. Ургъа-лабаз чІвалев гъес жиндирго гІадамалги, гІи-боцІиги, варанабиги кІийиде рикъана ва кІиги батІияб бакІалда чІезаруна.

⁸«Цо къавуде Гисав тІаде кІанцІани, – ян пикру гъабуна Якъубица, – цогидаб къавуда ругелалгІаги лъутун рорчІила». ⁹Цинги Якъубица дугІа гъабуна:

«Я хирияв Аллагъ – дир кІудияв эмен Ибрагъимилги дир эмен ИсхІакъилги Аллагъ! Рокъове гІагарлъиялъухъе тІадвуссайилан дие амру гъабурав ва дие хІалае вахъине рагІи къурав **БЕТИЕРГЪАН!**

¹⁰Нахъаса къотІичІого Дуца диде – Дурго лагъасде – рещтІинабураб баракаталъеги Дур рахІмуялъеги мустахІикъав гъечІо дун. Гъаб Иордан гІор бахараб мехалъ, дир хъатикъ гІанса гурони букІинчІо, гъанже дир кІиги къавуялъе гІураб гІи-боцІи буго. ¹¹Гъарула Дуда, дир вац Гисавидаса хвасар гъаве дун! Дун хІинкъун вуго, вачІун гъес руччабигун, лъималгун цадахъ, ниж киналго гъурилилан.

¹²Дуца дие рагІи къун букІиндал дида баракат лъелилан ва ралъдал салигІанги гІемер наслаби дидасан лъугъинарилилан!»

* 32:2 *Маханаим* – «КІиги урду».

¹³ Якъубица сордо гъениб бана. Ва Гисавие сайгъаталъе къезе, жиндирго рехъабалъа тІаса ришун, ратІа гъаруна: ¹⁴ кІинусго цІше, къого дегІен, кІинусго чахъу, къого куй, ¹⁵ лъеберго бечІулеб вара ни ва гъезул тІанчи, кІикъого тІака, анцІго оц, къого цІухІама ва анцІго бихъинхІама. ¹⁶ Гъес гъел лагъзадериде цере гъуна, щибаб рехъадуц цо-цо вехъ кколеб хІалалъ, цинги гъезда абуна:

«Гъанже нуж цере-цере а, цоцазда гъоркъоб манзилги тун. ¹⁷ Дир вац Гисав дандчІвараб мехалъ, — ин абуна Якъубица бишунго цеве витІулев вугев вехъасда, — дос дуда гъикъила: „Мун лъил лагъ? Киве унев чи? Гъаб дуда цебе бугеб боцІи лъил?“ — абун. ¹⁸ Дуца жаваб къе: „Дур лагъ Якъубил боцІи буго гъаб, гъес жиндирго бетІергъан Гисавие сайгъаталъе битІараб. Живго Якъубги хаду-хадув вачІунев вуго“, — ян».

¹⁹ Гъелго рагІаби абейин Гисавидаян амру гъабуна Якъубица кІиабилев вехъасдеги, лъабабилесдеги ва цогидаздеги.

²⁰ «Чара гъечІого тІаде жубай: „Дур лагъ Якъубги хаду-хадув вачІунев вуго“, — ян лъазабуна гъес гІухъбузда.

Гъедин цере ритІарал сайгъатаз Гисав жиндаго гурхІизавилародаян хъул букІана Якъубил. «Цинги дунгоги гъесда аскІове щвараб мехалъ, дида лъикІаб дандчІвай гъабизеги бегъула гъес», — ян пикру гъабуна Якъубица.

²¹ Гъедин, сайгъаталги цере ритІун, Якъуб жиндирго къайи чІвараб бакІалда сордо базе чІана.

Якъубие цІяб цІар къей

²² Гъеб сордоцалъ Якъубица кІияйго лъадиги, кІияйго гъаравашги, анцІила цо васги тІаде рахъинаруна ва гъезда Яббок гІор бахи-набуна. ²³ Гъел киналго гъес гІурул доб цояб рагІалде щвезаруна, жиндирго кинабго бечелъигун цадахъ. ²⁴ Живго гъаб рахъалда чІана.

Ва цо Шивалиго къеркъезе лъугъана гъавгун — тІубараб сордо ана гъедин. ²⁵ Якъуб къуркъызавизе кІолев гъечІолъи бихъун, Гъев гъесул мацІалда хъвана ва ракъаялдаса щекІ батІалъизабуна.

²⁶ Цинги гъес Якъубида абуна:

«Дун виччанте, хъахІлъи балеб бугин».

«Дие баракат къечІого виччаларо», — ян жаваб къуна Якъубица.

²⁷ «Дуда цІар щиб?» — ан гъикъана гъес.

«Якъуб буго».

Цинги гъес абуна:

²⁸ «Гъанжеялдаса хадуб мун Якъуб гуру, ГПизраил* вуго. Аллагъ-гунги гџадамалгунги къркъон бергъиндалха мун».

²⁹ «Дур цџарги бицеха дида», — ян гъарана Якъубица.

«Дир цџар лъан шай дуге?» — ян жаваб къуна гъес.

Цинги Гъес Якъубида баракат лъуна.

³⁰ Гъеб иш ккараб бакџалда цџар Пени-Эл** лъуна Якъубица. «Гъанив дида гъумер дандбитџун Аллагъ вихъана ва чџаго хутџана», — ян абуна гъес***.

³¹ Бакъ баккулеб букџана Якъуб Пени-Элалдаса нахъе унеб мехаль; ва гъев рекъдулев вукџана.

³² (Гъединлъидал ГПизраилил наслабазул гџадамаз гџи-боцџул мацџалзул гъан кунаро: Дов хъвайдалха Якъубил мацџалда.)

Якъубги Гџисавги дандчџвай

33 ¹Цеве валагъидал, Якъубида рикџџадасанго Гџисав вихъана жинда данде вачџунев, ункънусго чигун цадахъ. Якъубица Леялги, Рахелилги ва кџияйго гъаравашалгъулги лъџималазда лъазабуна жидерго улбузда аскџор рахъун чџаян. ²Гъадин чџезаруна гъес гъел: бищунго цере — гъаравашалги гъезул лъџималги, гъезда нахъа — Леяги гъелгъул лъџималги, гъездаги нахъа — Рахелги Юсупги. ³Живго Якъуб цеве вачџана ва, вацасде гџагарлъџилалде, анкъго нухаль къулана гъесие, гџодоб ногоги цун. ⁴Амма Гџисав гъесда аскџове кџанцџун вачџана, къвалги бан, каранде къана ва убач гъабуна. Цинги кџияялго гџодана. ⁵Руччабиги лъџималги рихъидал, Гџисавица гъџкъана:

«Гъал киналго шал дуге кколел?» — ин.

Якъубица жаваб къуна:

«Дур лагъасе, Аллагъас цџоб лъун, гъарурал лъџимал руго гъал».

⁶Гъаравашал жидерго лъџималгун цадахъ цере рачџана ва Гџисавие къулана. ⁷Цинги, жиндирго лъџималги рачун, Лея аскџоие ячџана ва гъесда цее къулана. Бищун ахиралда Рахелги къулана гъесие Юсупгун цадахъ.

* 32:28 *ГПизраил* — жугъутџазул мацџалда гъаб цџаралгъул магџана буго «Аллагъ къркъана» яги «Аллагъгун къркъана» абураб.

** 32:30 *Пени-Эл* — «Аллагъасул гъумер».

*** 32:30 Некџсияб Къотџиялда рекъон, Аллагъасул гъумер бихъарав чи чџаго хутџулароан.

⁸ «Дида данде ккарал ггадал рехъаби цере ритИиялъул магІна щиб?» – абун гъикъана ГПисавица.

«Мун гурхІилародайилан ритІун рукІана, дир бетІергъан», – абун жаваб къуна Якъубица.

⁹ «ГІунги тІокІаб бечелъи буго, вац, дир, – ан абун ГПисавица. – Дурго боцІи дуеуго те».

¹⁰ «Гъарула, дидехун дур ракІ бацІадаб батани, гъал дир сайгъатал нахъчІваге, – ян абун Якъубица. – Мун гъедин лъикІ дандчІвайдал, Аллагъ вихъиялда башалъана дие гъеб. ¹¹ Гъединлъидал гъарула дуда, къабул гъаре дир сайгъатал. Аллагъас дие гІемераб боцІи-рикъзи къуна, кинабго гІунги тІокІаль буго дир».

Якъубица гъара-кІачун, ГПисав разильана гъесул сайгъатал росизе.

¹² Хадуб ГПисавица абун:

«Гъанже нухда рахъун лъикІ. Дун дуда цадахъ вильлъина».

¹³ Амма Якъубица абун:

«Дуда лъалаха, дир бетІергъан, лъимал загІипал жал рукІунеблъи. Гъединго, речІчулел чахъабиги гІачиги руго нижеда цадахъ. Къабун гъел цере рачани, гъоб къоялъго гІодор ккун хвела. ¹⁴ Мун, дир бетІергъан, цеве ун лъикІ, дун – дур лагъ, боцІиги лъималги рачун бажарулеб хІалалъ, бигъа гъавун хадув вачІина духъе – дир бетІергъанасухъе – Сеиралде».

¹⁵ Цинги ГПисавица абун:

«РачІа дица дир гІадамаздасан цо къокъа дуда цадахъ телин», – ан. Амма Якъубица жаваб гъабун:

«Щай? Дир бетІергъан дидехун лъикІ вукІинги гІун буго дие».

¹⁶ Цинги, гъеб къоялъго, ГПисав нахъвуссун Сеиралде ана. ¹⁷ Якъубиги Суккоталдехун валагъун ана. Гъенир гъес рана жиндиего минаги боцІуе гІадхъелалги. (Гъединлъидал гъеб бакІалда цІар буго Суккот.)*

¹⁸ Паддан-Арамалдаса вахъарав Якъуб сах-саламатго швана Хаанаалда бугеб Шехем шагъаралде ва гъенив гІагарлъухъ чІана.

¹⁹ Хаморил васазухъа, гІарцул нусго шекелги къун, Якъубица жиндиего ракъ босана. Хамор вукІана Шехемил эмен. ²⁰ Гъениб гъес къурбаналъе бакІ бана ва гъелда цІарги Эл Элогъе-ГІизраил** абун лъуна.

* 33:17 Суккот – гъаб рагІул магІна ккола: «Хъошал», «Чадрал», ялъуни «ГІадхъелал».

** 33:20 Эл Элогъе-ГІизраил – «Аллагъ-ГІизраил Аллагъ».

Якъубил васаз Шехем шагъар пасат гъаби

34 ¹Якъубилги Леялги яс Дина ийлълъана цо къоялъ гъеб бакІалтул ясалгун лъай-хъвай гъабизе. ²Гъеб улкаялъул хан хивияв Хаморил вас Шехемида йихъана гъей ва, ккун ячун, басра гъаюна. ³Гъелдаса хадуб Динахъ кутакалда рокъи ккана гъесул: гъелда хІеренго гаргадизе жувана. ⁴Ва гъес жиндирго эмен Хаморида абунa:

«Гъай яс дие яче», – ян.

⁵Якъубида лъана жиндир яс Дина басра гъаюн йикІин. Гъеб заманалда гъесул васал боцІи хъихъун гІалахалда рукІана. Гъел рачІинегІан сихІ къотІун чІана Якъуб. ⁶Гъебго заманалда Шехемил эмен Хамор вачІана Якъубихъе, гъесда кІалъазе. ⁷Ккараб жо лъараб сагІаталдаго, Якъубил васалги рокъоре рачІана. Кутакалда щидлахун рукІана гъел. Щайгурелъул Шехемица Якъубил ясги басра гъаюн, кІудияб рогъо бачана ГІизраилиде – кутакалда инжитаб-къабихІаб жо гъабунa гъес.

⁸Хаморица абунa:

«Дир вас Шехем нужер ясалъ хІайран гъавун вуго. Гъей гъесие къейилан гъаризе вачІун вуго дун. ⁹Нилъеда гъоркъоб гІагарлъиги лъугъина, нужер ясал нужер васазеги къела, нужер ясал нужер васазги рачина. ¹⁰Нижеда аскІор гъанир чІа. Гъаб нужер улка нужеда цебе буго: эркенго яшав гъабе, даран-базаралде русса ва боцІи-бечелъи цІикІинабе».

¹¹Шехемица Динал инсудаги вацаздаги абунa:

«Нужеца дун къабул гъавуни, дица нужее шиб бокъаниги къела.

¹²Бищун кІудияб хъалимги чІезабе бахІаралъухъ, бищун бечедал сайгъаталги гІалаб гъаре, кинабго къела, гІицІго гъей яс къе дие».

¹³Гъанже Шехемиеги гъесул эмен Хамориеги Якъубил васаз сихІираб жаваб къуна, Шехемица гъезул яц Дина басра гъаюн йигелъул:

¹⁴«Гъеб гъедин гъабизе кІоларо нижеда, – ян абунa гъез. – Ничее рогъо-нич буго суннат гъабичІев чиясе нужер яц къей. ¹⁵Ниж разилъизе ккани, цо шартІ буго гъелда гъоркъоб: нужер киналго бихъиназги суннат гъабизе ккола, нижеда релълъине. ¹⁶Гъелдаса хадуб нижеца нужерго ясал нужер васазеги къела ва нужер ясал нижееогои рачина. Цинги нижги нужеда аскІор гъанир чІела ва нужеда цадахъ цо халкълъун лъугъина. ¹⁷Амма нуж нижехъ

ГенеккичІони ва суннатги гъабичІони, нижерго яцги ячун, ниж нахъе ина гъаниса».

¹⁸ Хаморидаги Шехемидаги лъикІ бихъана гъеб. ¹⁹ НахъбахъичІого тІубазабуна Шехемица гъез тІалаб гъабураб жо, кутакалда Якъубил яс йокъун йикІиндал гъесие. Гъев Шехемин абуні, инсул тухум-къибилалда жанив бишунго къадру-къимат бугев чи вукІана. ²⁰ Гъале шагъаралъул кавабазухъги чІун, Хаморицаги Шехемицаги шагъаралъул халкъалде хитІаб гъабуна:

²¹ «Гъал Гадамаздасан щибго хІинкъи гъечІо нилье. Риччанте гъал нильер ракъалда чІезе ва гъез эркенго магІишат гъабизе. Гъезие ракъ ГъезегІан буго гъаниб. Нильеца гъезул ясал рачина, гъезие нильерго ясалги къела. ²² Амма нильеда аскІор чІезе ва нильеда цадахъ цого халкълъун лъугъине гъал разильулел руго гъадиаб шартІалдалъун: гъезул бихъиналго гІадин, нильер бихъиналги суннат гъабурал рукІине ккола. ²³ Гъезул рехъабиги, гъезул бечелъиги, гъезул боцІиги – гъеб кинабго нильер букІинаришха, гъезул шартІ нильеца къабул гъабуні ва гъел нильгун гІумру гъабун чІани!»

²⁴ Кавабазухъе годекІанире рачІун рукІаралщинал Хаморицаги Шехемицаги бицаралда разилъана ва шагъаралъул киналго бихъиназ суннат гъабуна. ²⁵ Амма лъабабилеб къоялъ, гъел унтун бусада рукІаго, Якъубил васал, ай Динал вацал Шимеонги Левийги, рахъун хвалчабигун, тохлъукъе шагъаралда жанире лъугъана ва цо хутІичІого гъезул бихъинал чІвана. ²⁶ Хвалчаца хъуна гъез Хаморги Шехемги ва, Шехемил рокъоса Динаги ячун, нахъе ана.

²⁷ Цинги Якъубил васаз талавур гъабуна жидер яц басра гъаяраб гъеб шагъар. ²⁸ Гъез гъениса хъамуна гІи-боцІи, хІамул ва шагъаралдаги магІилъги батарабщинаб кинабго жидеого босана: ²⁹ шагъаралъул Гадамазул букІараб кинабго бечелъи хъамал гъабуна, гъезул лъималги руччабиги асир гъаруна ва гъезул рокъоб букІарабщинабги босана.

³⁰ Цинги Якъубица Шимеонидаги Левийидаги абуна:

«Дир бетІералде балагъ бачана нужеца! Гъаб ракъалъул Гадамазда – ханаанияздаги перизияздаги – дун рихинавуна. Дир гІемерал чагІи гъечІелъул! Гъелин абуні цолъила, цинги тІаде кІанцІун, дунги чІвала ва дида цадахъ кинабго дир агълуги хвела».

³¹ Амма Шимеоницаги Левийицаги абуна:

«Нижер яц хъахІба гІадин басра гъайизейишха бегълуй йикІарай?!»

Якъуб Бет-Элалде тIадвуссин

35 ¹Гьeбмexаль Аллагьас Якъубида абуна:

«Гьанже мун Бет-Элалде а. Дова рещтIа ва дурго вац Писавидаса лъутун мун унеб мехаль due загьирлъарав Аллагьасе къурбан-бакI бай гьениб».

² Якъубица жиндир кинабго хъизамалда ва жиндир киналго Падмазда абуна:

«Нужехъ ругел киналго чияр аллагьзаби нахъе рехе, черхги чуре, ретIелги хисе. ³Гьанже ниль Бет-Элалде рилългине руго. Дица доба базе ккола диде балагъ бачIараб мехаль хIалае ватарав ва сапаразда дие кумек гьабурав Аллагьасе къурбан-бакI».

⁴ Гьез Якъубихъе къуна жидехъго рукIарал чияр аллагьзаби, гундуздаса рахъун кIилкIалги къуна. Гьeб кинабго Якъубица Шехемалъул миккил гьотIокъ букъана.

⁵ Гьанже гьал нухда рахъана. Якъубил Аллагьасукъа гIемер хIинкъиялъ, гьесул васазда хадур лъугьинеян пикруцин гьабичIо сверухъ ругел шагъаразул Падмаз.

⁶ Жиндирго Падамалгун цадахъ Якъуб швана ханааниязул ракъалда бугеб Луз (гьeбго Бет-Эл) шагъаралде ⁷ ва гьениб къурбан-бакI бана. Гьес гьeб бакIалда цар лъуна «Эль-Бет-Эль» абун, вацасдаса лъутун унеб мехаль гьенивлъидалха гьесие Аллагъ загьирлъарав*.

⁸ Гьений хвана Ривкал рахъдал эбел Девора. Гьей юкъана Бет-Элалда Пaгарлъухъ миккил гьотIода гьоркъ. Цинги гьeб миккил гьотIода цар лъуна Аллон-Бахут**.

⁹ Паддан-Арамалдаса Якъуб тIад вуссараб мехалда, Аллагъ нахъеги загьирлъана Якъубие ва гьесда баракат лъуна. ¹⁰ Аллагьас гьесда абуна:

«Дуда цар Якъуб буго, амма тIокIаль дуда Якъубилан абизе гьечIо, гьанжеялдаса нахъе дуда цар Пизраил буго!»

Гьедин Аллагьас гьесие Пизраил абураб цар къуна.

¹¹ Цинги Аллагьас гьесда абуна:

«Дун вуго ХIалкIюлев Аллагъ, биччанте due лъимал гIемер гьаризе ва дур наслабиги цIикIкине: дудасан халкъ лъугьина, халкъазул тIубараб читIир лъугьина. Дудасан ханзаби лъугьина!»

* 35:7 *Эль-Бет-Эль* – жугьутI мацIалда гьелъул магIна ккола «Бет-Эл-лъул Аллагъ».

** 35:8 *Аллон-Бахут* – гьелъул магIна буго «жинда гьоркъ магIу бахъараб миккигъветI».

¹² Дица Ибрагъимие ва ИсхІакъие къураб ракъги дугеги дур насла-
базеге къела».

¹³ Аллагъ Якъубида цевеса араб мехаль, ¹⁴ Якъубица мукъадасаб
гамачІ лъуна Аллагъ жинда кІалъараб бакІалда ва, Аллагъасе хи-
рияб сайгъат хІисабалда, гьелда тІаде тІуна чагъирги зайтуналгъул
нахги. ¹⁵ Аллагъ живгун кІалъараб бакІ букІиналгъин Якъубица
гъеб бакІалда цІар Бет-Эл лъураб.

Рахелги ИсхІакъги хвей

¹⁶ Бет-Элалдаса рахъун ун, Эфратаялде гІагарлъидал, лъимер
гъабизе хІара чІвана Рахелида; лъимер гъабизе цІакъ захІмалгъулеб
букІана. ¹⁷ Газаб-гІакъубаялда йикІана гъей, ва чІарахъаналь абун:
«ХІинкъуге, гъале дуге цоги вас гъавуна!» – ян.

¹⁸ Хoley йигей Рахелица, ахирисеб хІухъел цІалаго, васасде цІар
ахІана Бен-Они абун. Амма инсуца гъесда цІар Бунямин лъуна*.

¹⁹ Гъедин хвана Рахел. Эфратаялде унеб нухда (гъанже Бет-
Лехем абугеб бакІалда) юкъана гъей. ²⁰ Якъубица гъелгъул ха-
бада зани чІвана. Гъанжеги буго гъениб гъеб Рахелил хабада
чІвараб зани.

²¹ Гъенисаги ун, ГІизраил Едер абугеб сиялда нахъа лъалхъана.
²² Гъениб къайи чІван чІун ругеб заманалда, Рувим жиндирго инсул
гъараваш Билгъада аскІове лъугъана ва гъейгун вегана. Инсудаги
лъана гъеб.

Якъубил вукІана кинавниги анціла кІиго вас. ²³ Леял васал: Ру-
вим (Якъубие тІоцеве гъавурав), Шимеон, Левий, Ягъуда, Иссахар
ва Зевулун. ²⁴ Рахелил васал: Юсуп ва Бунямин. ²⁵ Рахелил гъараваш
Билгъал васал: Дан ва Нафтали. ²⁶ Леял гъараваш Зилпал васал:
Гад ва Ашер. Гъел руге Паддан-Арамалда гъарурал Якъубил васал.

²⁷ Ахирги Кирят-АрбагІалда (Хевроналда) бугеб Мамреялде жин-
дирго эмен ИсхІакъихъе швана Якъуб. Кидаялиго гъениб гІумру
гъабулеб букІана Ибрагъимица, хадуб ИсхІакъицаги.

²⁸ Кинабниги нусиялда ункъого сон бана ИсхІакъица.
²⁹ ГІумруялги гІорціун, тІуван херлъизеги херлъун, хвана ИсхІакъ
ва жиндирго умумузда хадув ана. Гъесул васаз – ГІисавицаги
Якъубицаги – вукъана гъев.

* 35:18 *Бен-Они* – гъелгъул магІна ккола «дир пашманлъиялгъул вас»; *Бу-
нямин* – «дир кваранаб квералгъул вас».

Гписавил наслу

36 ¹Гъале Гписавил (Эдомил) ва гъесул наслабазул къиса. ²Гписавица лъудби рачана ханааниязда гьоркъоса – Гада ва Оголивама. Гада йикІана хитияв Элонил яс, Оголивама – хивияв Цивеонил вас Панал яс. ³Гъезда тІаде гъес Басематги ячана. Гъей йикІана ИсмагИлил яс ва Невайотил яц. ⁴Гписавие Гадаца гъавуна Элифаз, Басематица гъавуна Регуэл, ⁵Оголивамаца гъаруна Егуш, Яглам ва КъорахІ. Гъел руго Ханааналда Гписавие гъарурал васал.

⁶Жиндирго лъудбигун, васалгун, ясалгун ва киналго Гадамалгун цадахъ, Ханааналда данделъараб кинабго боцІи-бечелъигун, Гписав Якъубида аскІоса цогидаб ракъалде гочана. ⁷Гъезда данделъун букІана Пемеараб боцІи ва цадахъ чезе бакІ къварилъана гъезие: гъел чІараб ракъ гъанже гъел кІиязулго рехъабазе гІолеб букІинчІо. ⁸Гъединлъидал Гписав (Эдом) рещІана Сеир магІарда гІагарлъухъ.

⁹Гъале Сеиралъул мугІрузда чІарал эдомилазул эмен Гписавилги гъесул наслабазулги къиса.

¹⁰Гписавил васал: Элифаз – Гписавие Гадаца гъавурав, ва Регуэл – Гписавие Басематица гъавурав.

¹¹Элифазил васал: Теман, Омар, Цефо, Гатам ва Кеназ. ¹²Элифазил гъараваш Тимнаца гъесие гъавуна Амалек. Гъел руго Гадаца гъарурал васаздасан лъугъарал Гписавил наслаби.

¹³Регуэлил васал: НахІат, ЗерахІ, Шамма ва Миза. Гъел руго Гписавие Басематица гъарурал васал.

¹⁴Цивеонил Панал яс Оголивамаца Гписавие гъаруна Егуш, Яглам ва КъорахІ.

¹⁵Гъеле Гписавидасан лъугъарал тухумазул бутІрул.

Гписавие тІоцеве гъавурав вас Элифазил наслаби: Теманил тухум, Омарил тухум, Цефол тухум, Кеназил тухум, ¹⁶КъорахІил тухум, Гатамил тухум ва Амалекил тухум. Гъел руго Элифазил тухумал – Гадаца гъарурал васаздасан лъугъарал Гписавил наслаби. Гъез яшав гъабула Эдомалъул ракъалда. ¹⁷Гписавил вас Регуэлил наслаби: НахІатил тухум, ЗерахІил тухум, Шаммал тухум ва Мизал тухум. Гъел руго Регуэлил тухумал – Басематица гъарурал васаздасан лъугъарал Гписавил наслаби. Гъезги яшав гъабула Эдомалъул ракъалда. ¹⁸Оголивамаца гъарурал васаздасан лъугъарал Гписавил наслаби: Егушил тухум, Ягламил тухум ва КъорахІил тухум. Гъел руго Панал яс Гписавил лъади Оголивамаца гъарурал васаздасан

лӱгьгарал тухумал. Гьединал руго ¹⁹ Гисавил (Эдомил) наслаби ва гьезул тухумал.

²⁰ Гьѐб улкаялда рукIарал хорияв Сеирил васал: ЛутIан, Шовал, Цивеон, ГIана, ²¹ Дишон, Эцер ва Дишан. Гьел руго Эдомалӱл ракъалда рукIарал, хорияв Сеиридасан лӱгьгарал тухумал.

²² ЛутIанил васал: Хори ва Гемам. ЛутIанил яцалда цIар букIана Тимна.

²³ Шовалил васал: Алван, Манахат, Гевал, Шефо ва Онам.

²⁴ Цивеонил васал: Айя ва ГIана (жиндирго эмен Цивеонил хIамул хьихьун вугеб мехаль гIицIаб авлахьалда ицц батарав ГIана вуго гьѐв).

²⁵ ГIанал лӱмал ккола вас Дишонги яс Оголивамаги.

²⁶ Дишонил васал: Хемдан, Эшбан, Йитран ва Керан.

²⁷ Эцерил васал: Билгьан, Зааван ва Акан.

²⁸ Дишанил васал: Гуц ва Аран.

²⁹ Гьадинал руго хориязул тухумал: ЛутIанил тухум, Шовалил тухум, Цивеонил тухум, ГIанал тухум, ³⁰ Дишонил тухум, Эцерил тухум ва Дишанил тухум. Сеиралӱл ракъалда рукIарал хориязул тухумазул сияхI буго гьѐб.

Эдомалӱл ханзаби

³¹ Гьале гIизраилазул пачалги лӱгьгиналдего Эдомалда рукIарал ханзаби. ³² Эдомалда гIоцеве ханлӱн вукIана Беорил вас Бела, гьѐсул тахшагьаралда цIар букIана Дингьава. ³³ Бела хвараб мехалда, гьѐв хисана Боцраялдаса ЗерахIил вас Йовавица. ³⁴ Йовав хун хадуб ханлги гьабун Теманил наслабазул улкаялдаса ХIушамица. ³⁵ ХIушам хун хадуб ханлги гьабун Бедадил вас Гьададица (гьѐсин Могавалӱл авлахьазда мидяниал гьурарал). Гьѐсул тахшагьаралда цIар букIана Авит. ³⁶ Гьадад хун хадуб ханлги гьабун Масрека-ялдаса Самлаца. ³⁷ Самла хун хадуб ханлги гьабун Ефрат гIурул рагIалда бугеб Реховоталдаса Шаулица. ³⁸ Шаул хун хадуб ханлги гьабун Ахборил вас БагIал-Хананица. ³⁹ Ахборил вас БагIал-Ханан хун хадуб ханлги гьабун Гьадарица. Гьѐсул тахшагьаралда цIар букIана Пагу ва гьѐсул лъади йикIана Мегьетавэл, Ме-Загьавил ясалӱл – Матредил – яс.

⁴⁰ Гьале Гисавидасан лӱгьгарал тухумал (гьѐл тухумазул бутIрузул цIарал кьун рукIана гьезул кьибилазеги росабазеги): Тимнал тухум, Алвал тухум, Ететил тухум, ⁴¹ Оголивамал тухум, Элал тухум,

Пинонил тухум, ⁴² Кеназил тухум, Теманил тухум, Мивцарил тухум, ⁴³ Магдиэлил тухум ва Ирамил тухум.

Гъанир рехсон руго эдомиязул тухумалги гъезул росабиги. Эдомиязул халкъалгул эмен ккола Писав.

Юсупида рихъарал макъаби

37 ¹Якъубин абун, цеве жиндирго эмен вукIараб бакIалда — Ханааналда — гIумру гъабун чIана.

²Гъале Якъубилги гъесул наслабазулги къиса.

Юсуп вукIана анцила анкъго сон барав гIолохъанчи. Вацазда цадахъ гIи хъихъун вукIана гъев, Билгъал ва Зилпал васазе кумек гъабун. Гъез щиб гъабуниги, гъев Юсупица инсуда бицунаан. ³Юсуп вукIана Якъубие хераб къоялъ гъавурав вас. Гъединлъидал цогидал васаздаса цIикIкIун вокъулаан Якъубие гъев ва накъишал угъараб хирияб гурдецин сайгъат гъабуна гъес Юсупие*. ⁴Инсуе Юсуп жидедасаго цIикIкIун вокъулев вукIин бихъун, вацазул гъесдехун рокъукълъи букIана. Берцинаб кIалцин кIалгъалароан гъез гъасда.

⁵Цо нухалъ Юсупида макъу бихъана. Жиндирго вацазда гъев макъу бицаралдаса хадуб, жеги цIикIкIун рихана гъезие гъав.

⁶«ГIенекке, — ян абуна гъес. — Дида бихъараб макъу бицинин!

⁷Ниль руго хурир гул къалел. Цинги дир гул бахъун чIана, амма нужер гулаз, гъелда сверухъ чIун, гъельие сужда гъабуна!»

⁸Вацаз абуна:

«Гъа, гъанже нижер ханлъунги вахъун, нижее бетIерлъи гъабизе къасдцин гуриш дур бугеб?»

Цинги жеги цIикIкIана гъезуль гъасде рокъукълъи — гъесул макъаби сабаблъунги, харбал сабаблъунги. ⁹Цинги нахъеги макъу бихъана Юсупида ва гъебги бицана жиндирго вацазда:

«Цоги макъу бихъана дида: бакъги, моцIги, анцила цо цIваги дида цере суждаялда чIана!»

¹⁰Гъев макъу гъес инсудаги вацаздаги бицинал, эмен гъесде семана:

«Гъалго кинал макъаби дуда рихъулел ругел? Унго-унголъунги дуда ракIалдейиш кколеб, ниж киналго — дунги, дур эбелги, вацалги — рачIун, дуда цере суждаялда чIезе ругин абун?»

* 37:3 Накъишал гIад угъараб гурде рикIкIунаан кутакалда хирияб ва чIухIараб ретIеллъун.

¹¹ Вацазул кІудияб жахІда букІана Юсупидехун, амма инсуца рекІель цІунана гьес бицараб макъу.

Вацаз Юсуп лагълъиялде вичи

¹² Цо нухалда Юсупил вацал инсул гІи кваназабизе ана Шехемалда гІагарлъухъе.

¹³ ГІизраилица Юсупида абунa:

«Дур вацал Шехемалда гІагарлъухъ гІи кваназабулел руго. Дица мунги витІилин гьезда хадув».

«Ине хІадур вуго, дада», — ян абунa Юсупица инсуда.

¹⁴ «Аха, дир вас, — ин абунa гьес. — Дол сах-саламат ругищали ва гІи кин бугебали хал гъабе. Цинги тІадвуссун вачІун дида бице».

Гьединги абун, инсуца Юсуп нухарегІана. Хевроналъул расалъиги нахъа тун, гъев Шехемалде ана. ¹⁵ Гъенив гьесда цо чи дандчІвана.

«Щиб дуца гъаниб балагъулеб бугеб?» — ин гъикъана гьес авла-хъалда тирулев ватарав Юсупида.

¹⁶ «Дирго вацал ралагъулев вуго, — ян жаваб къуна Юсупица. — Рехъабигун гьел ругеб бакІ лъаларищ дуда?»

¹⁷ «Гъел гъаниса ана, — ян абунa дос. — Дида рагІана гьез Дотаналдехун* ине ругин абулеб».

Юсуп вацазда хадув ана ва Дотаналда ратана гьесда гъел.

¹⁸ РикІкадасанго вихъана гьезда Юсуп, ва, гъев аскІове гІагарлъилалде, гьезул къотІи ккана вац чІвазе.

¹⁹ «Доле нилъер макъаби рихъулев чи! — ян абунa гьез цоцазда.

²⁰ — ЧІвазеги чІван, гъанив цо гвандиниве рехила нилъеца дов ва жанаваралъ чІванилан абила. Гьебмехалда бихъила досул макъаби кин тІуралелали!»

²¹ Амма Рувимида гьеб рагІидал, гьес Юсуп чІвазе виччачІо.

«ЧІвазе ккеларо дов, — ин абунa гьес. ²² — Би гІодобе тІун шай нилъее? Гьедин досде квер борхиялдаса, доле доба гІицІаб авла-хъалъул бакъулъ бугеб гвандиниве рехун лъикІ нилъеца дов».

(ХІакъикъаталда гьесие бокъун букІана Юсуп хвасар гъавизе ва гъев инсухъе нахъ вуссинавизе.)

²³ Юсуп вацазда аскІове щваравго, гьез гьасда тІаса бахъана батІи-батІиял накъишал тІад угъараб гурде ²⁴ ва, кквезеги ккун,

* 37:17 *Дотан* — гьеб шагъар Шехемалдаса шималалъул рахъалдехун 20 километраялъул манзилалда букІана.

гвандиниве рехана. Гъеб лъим бакІарулеб гвенд гъеб заманалда чІобого букІана. ²⁵ Цинги вацал кваназе Годор чІана. Годор чІун мех балелде ГилГіадалъул рахъалдасан бачІунеб бихъана исмаГіилилазул къапила – варанабазда лъун махІгъуинал пицІалги, ладанги, бальзамги босун, Мисриялде унел рукІана гьел.

²⁶ Ягъудаца жиндирго вацазда абунa:

«Гъев чІваялдаса ва Годобе тІураб би балъго гъабиялдаса шиб пайда нилъее бугеб? ²⁷ РачІа нилъеца гъев исмаГіилилазе вичизе, цинги нилъеда тІад бидул хІакъги букІинаро. Нилъер вацлъидалха гъев».

Вацал гьелда разилъана. ²⁸ Мидяналъул базаргаби аскІореГІан швараб мехалда, вацаз, гвандинисаги вахъун, Юсуп исмаГіилилазе вичана ГІарцул къого шекелалхъхъ, ва гъезги гъев Мисриялде вачун ана.

²⁹ Цодагъаб заманалдаса Рувим тІадвуссун вачІана ва гвандихъе ана, амма Юсуп гъенив ватичІо! Гъебмехалъ чара бухІун жиндаго тІад букІараб ретІел бихъана Рувимица.

³⁰ Вацазда аскІовеги вачІун, гъес абунa:

«Вас дова гъечІогури! Гъанже дица шиб гъабилеб, дун киве кІанцІилев?!»

³¹ Вацазин абуни, Юсупил накъишал тІад угъараб гурде, цо дегІенги хъун, гьелъул бидул цІезабунa. ³² Цинги гъебги босун инсухъе рилълъана ва гъесда абунa:

«Балагъе нижеда батараб жо! Дур васасул гурде бугищ гъабали халгъабе».

³³ Балагъараб саГІаталъго гъебги лъан, Якъубица абунa:

«Вай, дир васасул гурде! Жанаваралъ чІван вуго дир вас! ЧІвазеги чІван, гьель тІутІун ван вуго Юсуп!»

³⁴ Жиндаго тІад букІараб ретІелги бихъ-бихъун, хІебтил ххамил цо кесекги ГІицІаб черхалда жемун, ГІемерал къояз тІатІала Юсупихъ маГІу тІуна Якъубица. ³⁵ Киналго лъимал рачІана гъесда аскІоре, гъесул раКІбатизабизе, амма Якъубил рекІее шибниги бигъалъи букІинчІо.

«Те дун! Годилевго Годилев вукІина ва тІолаго маГІугун ина дирго васасухъе барзахалдеги!»

Гъедин Юсупихъ Годилев вукІана Якъуб.

³⁶ Гъеб заманалда мидянияз Юсуп Мисриялде вачана ва Потифарие вичана. Гъев вукІана пирГІавн цІунулел раГъухъабазул бетІер.

Ягьудаги Тамарги

38 ¹Гьѣб заманалда Ягьуда, вацалги тун, цогигаб бакІалде ана гІумру гьабизе ва Хира абун цІар бугев Адуламалдаса цо чиясда аскІов чІана. ²Гьений гьесда йихъана ШуагІ абурав цо ханааниясул яс, ва гьей ячана Ягьудаца жиндиего лъадилъун. ³Гьелъул ургьибѣ лъимер ккана ва гьелъие вас гьавуна; Ягьудаца гьесда цІар Гер абун лъуна. ⁴Гьесул лъадуде нахъеги лъимер ккана, кІиабилевги вас гьавуна ва гьесда цІар Онан лъуна. ⁵Хадуб гьелъ цоги вас гьавуна ва гьесда цІар Шела лъуна (гьѣб ккана Кезивалда). ⁶Жиндирго кІудияв вас Герие Ягьудаца ячана Тамар абун цІар бугей яс. ⁷Амма, Герил квешаб гІамал сабаблъун, БЕТІЕРГЪАНАСДА рихана гьев ва БЕТІЕРГЪАНАС гьесие гІажал батана. ⁸Ягьудаца Онанида абун:

«Вацасул йикІарай чІужу яче. Вацасул бакІ ккве, гьесул наслу букІине», – ян.

⁹Амма Онанида лъалаан Тамарица гьабураб лъимер жиндирлъун рикІкІунареблъи. Гьединлъидал гьелда аскІов веганщинахъе жиндирго бачІунѣб мани гьес гІодобе чвахизабулаан, вацасул цІар чІвазе ва гьесул наслулъун лъугьине лъимер гьабичІого букІине. ¹⁰Амма гьѣб БЕТІЕРГЪАНАСЕ бокьулареб иш гьабуралъухъ, гьесиеги БЕТІЕРГЪАНАС гІажал батана. ¹¹Гъанже, кІудиял васалго гІадин, гьитІинавги хвезе гурин хІинкъарав Ягьудаца жиндирго нус Тамарида абун:

«Дир вас Шела кІудияв гІезегІан, дурго эбел-инсуда аскІое ун, кьороллъуда чІа», – ян.

Гьедин Тамар жиндирго эбел-инсул рокъое нахъ юссана.

¹²Гьелдаса нахъе гІемераб заман ана. Ягьудал лъади – ШуагІил яс хвана. Гьелда хадур магІил кьоял ахиралде щведал, Ягьуда, Адуламалдаса жиндирго гьудул Хираги цадахъ вачун, Тимнаялде вильлъана жиндирго гІи кьунцІизе.

¹³Вакъад Тимнаялде гІи кьунцІизе унев вукІин лъана Тамарида.

¹⁴Гьелъ кьоролалъул ретІел гІаса бахъана ва, чадраялъ гьумерги бацун, Тимнаялде унеб нухда бугѣб Енаим шагъаралъул кавудухъ гІодой чІана. (Гьелда бихъулеб букІиндалха, Шела кІудияв гІун вугониги, гьесие жий ячуней гьѣчІолъи.)

¹⁵Гьей йихъидал, Ягьудада ккана гьей хъахІба йигилан, чадраялъ бахчун букІиндал гьелъул гьумер. ¹⁶Гьев гьелда аскІове вачІана. Нухлул рагІалда гІодой чІун йигей гьелда Ягьудаца абун:

«Йилълъа дунгун егизе», – ян. Гьесда лъалеб букИинчЕлъулха гьей жиндирго нус йигеблъи! Гьель гьикъана:

«Дунгун вегаралъухъ дуца дие щиб къелеб?» – ин.

¹⁷ «Дица дие цо бурутІ битІила», – ян жаваб къуна гьес.

«Гьеб битІун бачІинеГІан, гъоркълъалие щибниги къелебищ?» – ан абуна гьель.

¹⁸ «Гъоркълъалие щиб дие бокъилеб?» – ан гьикъана Ягъудаца.

Гьель жаваб къуна:

«Чалуялда бухъараб дур мугъруги, дуда кодоб бугеб ГІансаги къе», – ян.

Гьель абураб къуна гьес гьельѝе. Гьев гьелда аскІов вегана, ва Тамарил ургъѝе лъѝмер ккана.

¹⁹ Хадуѝ гьей рокъое ГІадѝссана ва, гъурмадаса чадраги нахъе рехун, нахъеги къоролалъул ретІел ретІана.

²⁰ Адуламалдаса дов жиндирго гъудул витІана Ягъудаца гьельѝе бурутІги бачун, дол гъоркълъалие лъурал жал нахъе росизе. Амма, кигІан ялаганиги, гьесда гьей ятичІо. ²¹ Гьеб бакІалъул ГІадамазда цІехолдизе лъугъана гьев:

«Енаималда нухда ГІодой чІун йикІарай хъахІба кий йигей?» – абун.

«Доя гьединая ГІадан йикІинчІо», – ян жаваб къуна гьез.

²² ГІадвуссун вачІун, гьес Ягъудада абуна:

«Дида доѝ ятичІо. Доб бакІалъул ГІадамазги абуна доѝ хъахІба йикІинчІилан».

²³ Ягъудаца абуна:

«Риччанте гьел жал долъухъго хутІизе, нилъедаго ГІад ГІадамал релъанхъичІого рукІине. Дица ракІбацІацІадго мун гьельѝе бурутІги бачун витІана, духъайин абунѝ, гьей ялагъун бажаричІо!»

²⁴ Лъабго моцІГІан заман индал, Ягъудахъе хабар бачІана:

«Дур нус Тамарица зина гъабун раГІула, лъѝмерги ккун буго гьелде».

«Шагъар тун къватІѝехунги ячун, цІадуца юхе гьей», – ян абуна Ягъудаца.

²⁵ ЧІвазе рокъоса къватІѝе гьей ячине лъугъараб мехалда, Тамарица хабар битІана вакъадасухъе:

«Гъале гъазул хважаинасдасан ккана диде лъѝмер. Валагъун вихъе гъазухъ. Гъаб чалуялда бухъараб мугъруги гъаб ГІансаги лъѝл кколебали лъалищ дуда?»

²⁶ Ягъудада лъана гьел жиндир рукІин. Гьебмехаль гьес абуна:

«Гъей йитIарай йиго, дун мекъи вуго. Гъеб кинабго ккана гъей дица дирго вас Шелае ячинчIолъи сабаблъун».

ТIокIалъ гъелда аскIов вегичIо Ягъуда.

²⁷Тамарица лъимер гъабизе мех швана, кIиго лъимер ккун батана гъелда. ²⁸Лъимер гъабулеб заманалда, цо квер къватIибе баккана. ЧIарахъаналъ гъелда баIараб чIоло бухъана:

«Гъав цева гъавуна», – янги абун.

²⁹Амма гъеб лъимаца квер нахъбуссун жанибе босун ана ва гъесдаса цева къватIиве вачIана гъесул вац.

«ВахI, кин дуца къватIибе нух бахъараб!» – абун гIажаиблъана чIарахъан. Цинги гъеб лъимада цIар лъуна Парец*. ³⁰Гъесда хадув гъавуна кверда баIараб чIоло бухъаравги. Гъесда цIар лъуна ЗерахI**.

Юсупги Потифарил лъадиги

39 ¹Юсуп исмагIилилаз Мисриялде вачана ва гъенив Потифар абун цIар бугев цо мисриясе вичана. Потифар вукIана пирIавнасул хIаким ва гъев цIунарал рагъухъабазул бетIер.

²БЕТИЕРГЪАН Аллагъас Юсупие кумек гъабулеб букIана, ва жиндирго хважаинасул рокъоб сундулъгоги битI кколеб букIана гъесие. ³Гъев чиясда бихъана Юсупгун БЕТИЕРГЪАН вукIин ва Юсупица щиб гъабулеб бугониги, БЕТИЕРГЪАНАС гъесие квербакъулеб букIин. ⁴Мисрияс, гъесдаса разилъун, жиндирго кумекчилъун тIамуна Юсуп; къватIичIого жиндирго бугебщинабги Юсупил тIалабчилъиялда гъоркъе къуна гъес. ⁵Гъелдаса хадув, Юсупие гIоло БЕТИЕРГЪАНАС баракат рещтIинабуна гъев мисриясул кинабго буголъиялде – рукъ-къаялдеги ах-хуралдеги. ⁶Жиндирго бугебщинаб жо Юсупил кверщаликъе къуна гъесул хважаинас; квана-гъекъей гурони, тIокIаб жоялъул ургъел гъечIого, рахIаталда вукIана гъанже мисрияв.

Юсуп вукIана гъумерги берцинав лага-черхги чIурканав чи. ⁷Хважаинасул лъадуца берал речIчIаризарулел рукIана гъесде. Цо къоялъ гъелъ гъесда абуна жинда аскIов вегайилан. ⁸Амма, инкар гъабун, Юсупица абуна:

* 38:29 *Парец* – гъаб цIар рельлъуна «къватIиве ворчIарав», ялъуни «нух (каратI) борлъарав» абураб магIна бугел рагIабазда.

** 38:30 *ЗерахI* – кунчIизе, гвангъизе. Гъаб цIар рельлъуна «баIарккараб рогъалил гвангъи» абураб магIна бугеб рагIуда.

«Хважайнас дир ихтияралде къуна жиндирго бугебшинаб, гьединлъидал гьес сундулго ургъел гъабизе кколаро. ⁹ Гъаб къавуль гьесда башадго амру-буюрухъ къезе изнуги буго дие. Дие гъукъараб жоги шибго гъечЮ гъаниб, цохЮ мун хутГизегІан: мун гьесул лъади йигелъул. Цинги гъединаб хІалихъалъи кинха дица гъабилеб? Аллагъасда цебе гъединаб мунагъ кин биччалеб?»

¹⁰ Къойидаса къойиде гъев мукІур гъавизе тІаделъана гъей, амма Юсуп гьелда аскІов вегизе разилъичЮ. ¹¹ Цо нухалда жиндирго хъулухъ тІубазабизе Юсуп хважайнасул рокъове лъугъиндал, рукъалбул агъуялъул цониги чи вукІинчЮ гъенив. ¹² Гъебмехалда гъей гІаданалъ къан ккуна гъасул ретІел, жинда аскІов вегайиланги абун. Амма гьелъул хъатикъ жиндирго ретІелги тун, Юсупица хехго нуцІихъе нух босана ва минаялдаса къватІиве лъутана.

¹³ Юсуп лъутун аравлъи бихъидал ва гьесул ретІелги жинда кодоб хутІидал, ¹⁴ рагътІателазде ахІи бан, гьель гьезда абун:

«Бихъулищ гъагъав жугъутІав вачун вачІана гъаниве, ниль инжит-хІакъир гъаризе! ВачІун тІадегун, дун басра гъайизе бокъун лъугъана гъов, амма дица ахІи бахъинабуна. ¹⁵ Дун ахІдезе лъугъиндал, жиндирго ретІелцин гъанибго тун, къватІиве кІанцІана ва лъутун ана!»

¹⁶ Рос вачІинегІан жиндихъго тана гьель Юсупил ретІел. ¹⁷ Цинги росадаги гъебго хабар бицана:

«Дихъе вачІун, дун басра гъайизе лъугъун вукІана гъагъав дуща вачун вачІарав жугъутІав лагъ! ¹⁸ Дун ахІдезе, чІчІичІидизе лъугъараб мехалда, ретІелги гъанибго тун, тІурун ана къватІиве!»

¹⁹ Дур лагъас жий инжит гъайизехъин йикІанилан лъадуца хабар бицинал, Юсупил хважайнасул щин гъалагъана. ²⁰ Ккун вачун, Юсуп пачаясул туснахъалде рехейилан буюрана гьес.

Гъедин туснахъалъуве ккана Юсуп. ²¹ Амма БЕТІЕРГЪАНАС рехун течЮ гъев ва гьесда рахІму-цІоб лъуна: туснахъалъул бетІерасе рекІее тІуна Юсуп. ²² Жанир тІамун ругел киналго туснахъал гьес Юсупил ихтияралде къуна. Гъанже туснахъалъул бетІерасул бакІалда Юсупица гъабулеб букІана кинабго, ²³ гъевин абун, сундулго ургъел гъечЮго, парахат вукІана. Юсупгун БЕТІЕРГЪАН вукІиндалха, гъабулебщиналъулъ Гьес Юсупие квербакъулебги букІиндал!

Юсупица кІиги туснахъасул макъаби къотІи

40 ¹ Цо заманалдасан Мисриялъул пачаясул кІудияв чагъир-чиясулги чед бежулев чиясулги жидерго пачаясда цебе

такъсир ккана. ²ПирГавнасул кутакалда ццин бахъана гьел жиндирго хъулухъчагІазда — чагъирчиясаги чед бежулев чиясадаги. ³Ва гьес гьел жиндирго хъаравулзабазул бетІерасул рокъоб бугеб туснахъалда тІамуна. Гъенивго вукІана Юсупги. ⁴Хъаравулзабазул бетІерас Юсуп тІамуна гъезие хъулухъ гъабулев чилъун ва гъедин унеб букІана заман. ⁵Цо сордоялъ гъев кІиявго туснахъасда — пачаясул чагъирчияса ва пачаясул чед бежулев чияса — макъаби рихъана. Шивасул макъуялълул жиндирго магІнаги букІана. ⁶Радал гъезда аскІове вачІараб мехаль, гьел рахІат хун пашманго ратана Юсупида.

⁷«Шай нуж пашманго ругел?» — ин гъикъана Юсупица. Юсупида цадахъ гьесул хважаинасул рокъор туснахъалда тІамун ругел гьел пирГавнасул хъулухъчагІаз ⁸жаваб къуна:

«Нижеда макъаби рихъана, амма гьел къотІизе чи гъанив гъечІо», — ян. Юсупица абуна:

«Макъу къотІи Аллагъасдасан гурищ букІунеб? Дида рице нужер макъаби», — ян.

⁹Цинги бетІерав чагъирчияс бицана:

«Дида макъиль бихъана цо цІолбол гъабу. ¹⁰Гьелда букІана лъабго чІор. Гьел халалълун рачІана, тІегъана, цІолбол хъопал рижана ва цІибил барщана. ¹¹Дир хъатикъ букІана пирГавнасе чагъир тІолеб шурун. Дица цІолбол хъопал тІуна, гьел шурминире цІцІуна ва пирГавнасухъе къуна».

¹²«Гъале гъеб макъуялълул магІна, — ян абуна гьесда Юсупица. — Лъабго чІор ккола лъабго къо. ¹³Лъабго къоялдасан пирГавнас мун нахъеги тІадеган гъавила: дурго букІараб ишалде тІад вуссинавила ва, цебего тІадин, нахъеги гьесул шурминибе чагъир тІела ва гъеб гьесухъе къела. ¹⁴Цо лъикІлъи гъабе дие — талихІаль дуда къвал бараб къоялъ дунги ракІалде шва. ПирГавнасулгун хабар ккараб бакІалда дир рахъалъ кІалъай гъабе ва гъаниса къватІиве ворчІизаве дун. ¹⁵Дун вуго жугъутІазул ракъалдаса хъамурав чи! Туснахъалда тІамизегІанасеб квешлъи гъанибги гъабичІо дица!»

¹⁶БетІерав чед бежулев чияса бихъана гьес макъу лъикІалъе къотІулеб букІин ва гьес Юсупида абуна:

«Дидаги бихъана макъу: дир бетІералда тІад лъабго чІеп букІана. ¹⁷Бишун тІаса бугеб чІепалълуб букІана пирГавнасе бежараб батІибатІияб нигІмат. Ва хІанчІи рукІана дир ботІрода лъураб гъеб чІепалълусан кваналел».

¹⁸ «Гъале гъеб макъуялъул магІна, — ян абуна Юсупица гъеда. — Лъабго чІеп ккола лъабго къо. ¹⁹ Лъабго къоялдасан пиргІавнас мунги „ГІаде ворхизавила“: хІобода вала гъес мун ва дур черхги хІанчІаз тІутІун бала».

²⁰ Лъабго къоялдасан букІана пиргІавн гъавураб къо. Жиндирго хъулухъчагІазе бертин-той гъабуна гъес ва, киназдаго цересан, бетІерав чагъирчиги бетІерав чед бежулев чиги туснахъалдаса къватІире рачана. ²¹ БетІерав чагъирчи нахъеги жиндирго ишалде тІамуна ва гъес цІидасан, чогъролги цІун, шурун пиргІавнасухъе къуна. ²² БетІерав чед бежулев чиясе хІукму къотІана ва гъев хІобода вана. Кинабго ккана Юсупица макъу къотІараб къагІидаялъ.

²³ Амма бетІерав чагъир тІолев чиясда Юсупги гъесул гъариги ракІалдецин швечІо, гъеда кІочон тана гъеб.

ПиргІавнаса рихъарал макъаби

41 ¹ Гъелдаса хадуб ана кІиги сон ва цо сордоялъ пиргІавнаса макъу бихъана. Макъиль гъев Нил гІоралъул рагІалда вахъун чІун вукІана, ва ² ГІурулъа къватІибе анкъго берцинаб къарияб гІака бачІана. Гъел гІачи лъугъана гъениб рагІалда букІараб муцІи кваназе. ³ Гъездаго хадуб Нил гІурулъа къватІибе бачІана цІакъго хІалакъаб сурукъаб жеги анкъго гІака ва дозда аскІор Нил гІурул рагІалда чІана гъел. ⁴ Гъале хІалакъал сурукъал гІачияз кІкІун рехулел руго дол берцинал къариял гІачи. Цинги ПиргІавн макъидаса вигъана. ⁵ Нахъеги кѳижун ккедал, батІияб макъу бихъана гъеда: цо хІобода бижун буго, мугъ цІубараб, лъикІаб анкъго тІор. ⁶ Гъездаго хадуб ракъалдасан баккана, бухІараб гъороца бакъвазабураб, гъодораб анкъго тІорги. ⁷ Гъале гъел ракъварал тІораз къулчІун рехана дол мугъ цІубарал тІорал! Ва ПиргІавн макъидаса ворчІана. Гъединаб букІана гъеда бихъараб макъу.

⁸ Гъеб макъуялъ рахІат хвезабурар гъес, радал тІадеги вахъун, Мисриялъул киналго сихІручагІиги, макъу къотІулел чагІиги, гІакъилал гІадамалги ракІарун, гъезда бицана жиндирго макъу. Амма лъиданиги кІвечІо гъеб макъу къотІизе. ⁹ Гъебмехалда бетІерав чагъир тІолев чияс пиргІавнаса абуна:

«Гъанже дида ракІалде швана дирго хатІа! ¹⁰ Цо къоялъ пиргІавнасул щин бахъана жиндирго лагъзадериде ва дун дова хъаравулзабазул бетІерасул бакІалда жанив тІамеян буюрана. Дида цадахъ жанив тІамуна бетІерав чед бежулев чиги. ¹¹ Цо сордоялъ ниж кІияздаго

макъаби рихъана, щивасул макъуялъул жиндирго хасаб магІнаги букІана. ¹²Нижее хъулухъалъе тун вукІана цо жугъутІав, хъаравул-забазул бетІерасул лагъ. Нижеца гъесда рицана нижерго макъаби ва гъес бицана щивасул макъил магІна. ¹³Гъес нижеда бицухъе ккезеги ккана: дун дирго цебе букІараб ишалде тІад вуссиनावуна, дов цояв, кваридаги ван, гъанкъана».

¹⁴Гъебмехалъ ПиргІавнас Юсуп вачине чи витІана. Хехго тус-нахъалдаса къватІивеги вачун, мегеж-бетІерги кІкІван, цІияб ретІелги ретІун, пиргІавнаса цева чІезавуна гъев. ПиргІавнас Юсупида абуна:

¹⁵«Дида цо макъу бихъана, амма лъиданиги кІюлеб гъечІо гъеб къотІизе. Дида рагІана, бицараб сагІатальго макъу къотІизе лъалин дудайилан».

¹⁶«Дица гуро, Аллагъас къотІила гъеб макъу пиргІавнасе лъикІалъе», – ян абуна Юсупица.

¹⁷Цинги пиргІавнас Юсупида макъу бицана:

«Дида макиль бихъана дун Нил гІоралъул рагІалда вахъун чІун. ¹⁸Цинги Нил гІурулъа къватІибе бачІана къарияб, берцинаб анкьго гІака. Гъел гІачи лъугъана гъениб рагІалда букІараб муцІи кваназе. ¹⁹Гъездаго хадуб Нил гІурулъа къватІибе бачІана, рокъода гъан бакъвараб, хІалакъаб, къадараб анкьго гІака. Мисриялда кирниги рихъичІо дида гъедигІанго хІалакъал гІачи. ²⁰Гъел хІалакъал, къадарал гІачияз кванана доб анкьабго къарияб гІака. ²¹Гъел ургъире аниги, гъезул чяхъал рукІахъе хутІана: рукІарал гІадал хІалакъал, къадарал жал хутІана гъел гІачи. Цинги дун макъидаса ворчІана. ²²Гъелдаса хадуб дида цоги макъу бихъана: цо хІубода бижана, мугъ цІубараб, лъикІаб анкьго тІор. ²³Гъездаго хадуб тІаде баккун бачІана тІеренаб, гъодораб, бухІараб гъороца бакъвазабураб анкьго тІорги. ²⁴Гъел тІеренал тІораз тІубанго къулчІана доб анкьабго лъикІаб тІор! Макъу къотІулел чагІазда рицана дица гъел дида рихъарал макъаби, амма гъел макъаби къотІизе бажаричІо гъезухъа».

²⁵Цинги Юсупица пиргІавнаса абуна:

«ПиргІавнаса кІиги гуреб, цо макъу бихъун буго: Аллагъас пиргІавнасе рагъулеб буго Жиндирго хІукму. ²⁶Анкьго къарияб лъикІаб гІака ккола анкьго сон, анкьго лъикІаб тІорги ккола анкьго сон. Гъединлъидал гъеб буго цого макъу. ²⁷Доздаго хадуб цун анкьго хІалакъаб, къадараб гІака бачІиналъул магІна ккола хадусеб анкьго сон. БухІараб гъороца бакъвазабураб, гъодораб

анкыго тІоралъул магІнаги гьединабго буго – гьєб ккола анкыго ракъул сон. ²⁸ Гьелъин дица абулеб букІараб, Аллагъас пиргІавнасе жиндирго хІукму рагъулеб бугилан.

²⁹ Мисриялъул тІолабго ракъалда кутакалда гьарзаяб анкыго сон бачІунєб буго. ³⁰ Амма гьездаса хадуб анкыго ракъул сонги бачІине буго. Цебе букІараб гьарзалъиялъул лъалкІцин нахъе хутІиларо гьел соназ. Ракъул гІазабаль улка-ракыго чІунтизабила. ³¹ ГІасияб ракъи букІине буго гьєб, цебесеб гьарзалъиялъул лъалкІцин нахъе хутІуларєб. ³² КІиги нухаль макъу бихъиялъул магІна ккола ракъІІун Аллагъас хІукму къотІун букІин ва гьєб Гьєс кватІичІого тІубазабизе букІин.

³³ Биччанте гьанже пиргІавнас тІаса вищизе иш лъалєв ва гІакъилав чи ва гьєсда тІад къазе Мисриялъе бетІерлѳи гьабизе. ³⁴ Биччанте пиргІавнас тІолабго улкаялда хъулухъчагІи тІамизе, тІаде шолєб бугєб анкыабго сональ хуриса бачІараб тІорщалил шуйил бутІа халкъалтхухъа бакІаризе. ³⁵ Биччанте гьєз бакІаризе гьел лъикІал соназ щвараб тІолабго бачІин ва, пиргІавнасул амруялдалтхун, шагъаразда хІалухъєн бакІарулєл бакІал нахъратєлалтхул цєзаризе. ³⁶ Гьєдин гьабуни, Мисриялда букІина доб бачІунєб анкыабго ракъул сональє гІураб нахъратєл ва бакъуца хвеларо Мисриялъул халкъ!»

³⁷ ПиргІавнасеги гьєсул хъулухъчагІазєги рекІєє гІуна Юсупил гьел рагІаби.

³⁸ «Гьадиав чи нилъєє тІокІав щвеларо! – ян абуна пиргІавнас жиндирго чукъа-рахъаналда. – Аллагъасул РухІ буго гьасда тІад!»

³⁹ Цинги гьєс Юсупида абуна:

«Аллагъас дугьєб кинабго рагъун бугєлтхул, дудаса гІакъилавги бичІІи бугєвги чи тІокІав ватуларо. ⁴⁰ Гьанжеялдаса хадуб дуца кверщєл гьабизе буго дир ракъалда тІад ва дир халкъги духъ гІенєккизе буго. ГІицІго пачаясулаб даражаяль дудаса тІадегІанавлтхун вукІина дун».

ТІолабго Мисриялъул кверщєлчилтхун Юсуп ккей

⁴¹ «Генєккє, – ян абуна пиргІавнас Юсупида, – тІолабго Мисриялъул кверщєлчилтхун гьавулєв вуго дица мун!»

⁴² Бахъун, гьєс Юсупил килщида ххуна жиндирго мугъру тІад бикІараб баргъич. Гьєс Юсупида тІад рєтІана лъольоль куналь бессараб хирияб ххамил рєтІєл ва месєдил рахасги бана гьєсул гарбида. ⁴³ Пачалихъалда кІиабилєб даражаялтхул чиясул чолгъокоги

чуялги къуна пиргIавнас Юсупие. Гьелда рекIун Юсуп унеб мехалъ, пиргIавнасул чагIаз ахIулаан: «Накабазда чIа!» — ян. Гьедин пиргIавнас Юсуп тIолабго Мисриялъул квершелчилъун гьавуна.

⁴⁴ ПиргIавнас Юсупида абун:

«Гьале дир амру — пиргIавнасул амру. Гьанжеялдаса хадуб, дур изну гьечIого, Мисриялъул тIолабго ракъалда лъицаниги, я хIетIе, я квер багъаризе гьечIо».

⁴⁵ ПиргIавнас Юсупида цIияб цIар лъуна Цафнат-Панеах абун. Он абураб шагъаралъул кашиш Потти-Ферил яс Асенатти ячана гьесие. Гьедин, Мисриялъул тIолабго ракъалда тIибитIана Юсупил ихтиярчилъи.

⁴⁶ Мисриялъул пачаясе, ай пиргIавнасе хъулухъ гьабизе байбихъараб заманалда Юсупица бан букIана лъеберго сон. Ва Мисриялъул тIолабго ракъалъухъ балагъизе сапар бухъана гьес.

⁴⁷ Гьарзаяб анкьго соналъ кутакалда гемеараб тIоршел бакIарана Мисриялъул ракъаздаса. ⁴⁸ Гьел соназда Мисриялда бакIараб тIоршел Юсупица шагъаразда гьоркъоб бикъана: щибаб шагъаралда пиргIавнасе нахърател гьавуна гьеб шагъаралда сверухъ ругел ракъаздаса бакIараб тIорщалил. ⁴⁹ Ралъдал салигIан гемеараб хIалухъен бакIарана Юсупица: гьелъул хIисаб гьабидин тана, гемемерлъиялъ, гьеб гьабизе кIолеб хIал букIинчIо.

⁵⁰ Гьеб заманалда, жеги ракъи баккилалде, Он шагъаралъул кашиш Потти-Ферил яс Асенатица Юсупие кIиги вас гьавуна. ⁵¹ «Аллагъас дида кIоченабуна дир къварилъиги эбел-инсул рукъалъухъ урхъиялъул рухIиги», — янги абун, тIоцеве гьавурасда Юсупица Манасс* абун цIар лъуна. ⁵² «Дие гIазаб-гIакъуба букIараб ракъалда хур цIун бачIинабуна дие Аллагъас», — инги абун, кIиабилесда цIар Юсупица Ефраим** лъуна.

⁵³ Мисриялъул ракъалда гьарзаяб бачIиналъул анкьго сон ахиралде щвана. ⁵⁴ Ва, Юсупица цебеккунго бицун букIаралда рекъон, анкьго ракъул сон тIаде гIунтIана. Гьеб ракъи тIибитIана киналго улкабазда, амма Мисриялда киса-кибго тIорщалил нахърател гьабун букIана. ⁵⁵ Мисриялъул халкъалда гьоркъоб ракъи багъаридал, тIоршел гьарун пиргIавнасухъе рачIине лъугъана гIадамал. Цинги гьес абун:

* 41:51 *Манасс* — «КIочон тезабизе».

** 41:52 *Ефраим* — «БачIин цIикIинабулев».

«Нуж Юсупихъе а ва гъес абураб гъабе», – ян.

⁵⁶Тлоабго улкаялда тIибитIана ракъи. Юсупица нахърателалгъул рукъзал рагъана ва мисриязе тIоршел бичизе байбихъана (гIасияб ракъи букIана Мисриялда). ⁵⁷Киналго ракъыздаса гIадамал Мисриялде Юсупихъе рачIунел рукIана тIоршел босизе, шайгурелгъул Тлоабго дунялалда тIибитIана кутакаб ракъи.

Юсупил вацал Мисриялде рачIин

42 ¹Мисриялда тIоршел бугеблIи лъана Якъубида, ва гъес ва-сазда абуна:

«КидалгъизегIан нуж цоцахъ ралагъун чIезе ругел? ²Мисриялда тIоршел бугилан абулеб буго. Нильго ракъуца хвелалде, гъениреги ун, тIоршелги босун рачIа».

³Юсупил анцIавго вацас Мисриялде сапар бухъана, гъениса тIоршел босизе. ⁴Юсупил тIул бикъарав вац Бунямнин абуни, Якъубица гъезда цадахъ виччачIо, гъесие шибIаги ккезе гурилан хIинкъун.

⁵ТIоршел гъарун Мисриялде рачIарал гIадамазул руккалилъе ккана ГIизраиллил васалги – тлоабго Ханааналдаго ракъул гIазаб рещIун букIиндалха. ⁶Гъел рачIараб улкаялгъул квершелчилъун Юсуп вукIана ва гъенире рачIаралщинал гIадамазе тIоршелги гъес бичулеб букIана. Вацал рачIана Юсупихъе ва, гIодоб гъумерги цун, гъесда цере накабазда чIана. ⁷Бер кIутарабго лъана гъесда гъел, амма гъев чияр чи гIадин чIана ва хъачIго гъикъана:

«Киса рачIарал чагIи нуж?» – ин.

«Ханааналдаса рачIун руго тIоршел босизе», – ян жаваб къуна гъез. ⁸(Юсупида вацал лъаниги, гъезда гъев лъачIо.)

⁹Гъезул рахъаль жиндаго цере рихъун рукIарал макъабиги ракIалде шун, Юсупица абуна:

«Нуж руго балъгоял жасусал! Нижер улкаялгъул загIипал бакIал ралагъизе рачIарал чагIи ратула нуж».

¹⁰«Гуро, нижер бетIергъан! – абун жаваб къуна гъез. – Ниж руго тIоршел бичун босизе рачIарал дур лагъзал. ¹¹Ниж киналго вацал руго – цо инсул васал, ракI бацIадал гIадамал руго ниж. Ниж руго дур лагъзал ва жасусаллъунги киданиги рукIинчIо».

¹²«Гъереси буго, – ян абуна Юсупица. – Нижер улкаялгъул загIипал бакIал ралагъизе рачIун руго нуж!»

¹³Амма гъез абуна:

«Нижер, дур лагъзадерил, анџила кІиго вац вукІана. Ханаа-налдаса цо инсул лъимал руго ниж. ГьитІинав вац инсуда аскІов тана. Нижер цо вацги цевега тІагІана».

¹⁴ «Гъелеха, – ян абуна Юсупица. – Дица абичІищ нуж жасусал ругилан. ¹⁵ Дица хІалбихъила нужер. ПиргІавнасул гІумруялхІа, гьитІинав вац гъаниве вачІинчІого, нуж гъаниса нахъе ине гъечІо. ¹⁶ Нужер цояв витІе гъесда хадув, хутІарал гъанир туснахъалда рукІина. Цинги балагъила нужер гъел харбал ритІарал ругищали. БитІараб бицунеб батичІони, пиргІавнасул гІумруялхІа, нуж жасусал ккола!»

¹⁷ Цинги Юсупица гъел лъабго къояль туснахъалъур тІамуна.

¹⁸ Лъабабилеб къояль гъес гъезда абун:

«Дица абураб гъабуни, нуж чІаго хутІила – дун Аллагъасукъа хІинкъулелъулха! ¹⁹ Нуж ракІбаџІаџадал гІадамал ратани, нужер цояв гъанив туснахъалъув чІа, хутІарал нахъе а, нужер ракъун ру-гел хъизамазе тІоршелги босун. ²⁰ Цинги, гьитІинав вацги вачун, тІад русса. Нужер гъел рагІаби ритІухълъани, нуж чІаго хутІила».

Гъел гъедин гъабизе мукІурлъана.

²¹ «Вацасул хІакъ беџІулеб буго нилъеда. Нилъеда бихъана досда чІун букІараб къо, амма кигІан дов гъарданиги, ниль гурхІичІо. ГъединлгІадалин нилъеда тІаде гъаб балагъ бачІараб!» – ин абун, кІалъана гъел цоцазда.

²² Рувимица тІаде жубана:

«Дица абичІищ нужеда гъев васасе квешлъи гъабугеян! Нуж дихъ гІенеккичІо. Гъанже нилъеда беџІулеб буго гъесул бидул хІакъ!»

²³ Вацазда лъалеб букІинчІо жидер хабар Юсупида бичІІулеб букІин. Юсуп гъелгун кІалъалев вукІиндалха таржамачиясул кумекалдалъун. ²⁴ ДовегІанги ун, гІодана Юсуп. Хадув, аскІове вачІун, гъелгун кІалъана. Ва, вацазда гъоркъоса Шимеонги тІаса вищун, гъезул берда цебе амру гъабун гъев вухъейилан. ²⁵ Хадуб, Юсупил буюрухъалдалъун, гъезул къандалъаби тІорщалил цезаруна, щивасул къандалъояльуб гъесухъа тІорщалихъ босараб гІарацги бахчана, нухда хІажалъулеб квен-тІехги къуна. ²⁶ Гъиралги хІамузда къан, вацаз рокъоре тІадрусине сапар бухъана.

²⁷ Сордо базе чІараб бакІалда гъезул цояс, хІамие кІалџи ба-зе, жиндирго къандалъояльул кІал бичана ва къандалъояльул кІалалдаго батана жиндирго гІарац.

²⁸ «Дир гІарац лъун буго гъаниб! Гъале гъаниб, дир къандалъо-яльуб!» – ин ахІана гъес.

«Гъаб шиб Аллагъас нилъее гъабулеб бугеб жо?!» – янги абун, раки тлун араб глдин лъугъана гъл гъебмехаль ва гемемер хинкъяль сородана.

²⁹ Гъеб хлалалда Ханааналде инсухъе тлад руссана вацал, ва кинабго жидеого лъугъараб-таралгъл хлакългъл гьесда бицана.

³⁰ «Доб ракъалгъл кверщелчи нижедехун хъачго клалъана – ниж жасусал ругилан ккана досда. ³¹ Нижеца абун ниж жасусал гурин, ракибацлаладал глдамал ругин, ³² нижер анцила клго вац вугин – цо инсуге гъарурал. Цо вац тлагланин, цогидав, бишунго гьитинав, Ханааналда инсуда асклов танин. ³³ Амма доб ракъалгъл кверщелчияс абун: „Гъале глдин хал гъабила дица нужеца битараб бицунеб бугишали. Нужер цо вац гъанив те, хутларалин абун, ракъун ругел хъизамазе тлорщелги босун, нужерго нухда а. ³⁴ Цинги бишунго гьитинав вацги вачун рачла. Гъебмехалда гъала дида нуж жасусал гурел, ракибацлаладал глдамал руклин. Нужер вацги нахъе виччала, дир тлолабго ракъалда даран-базар гъабизе нужее изнуги къела“, – ян».

³⁵ Жидерго къандалгъаби чехъезе гъл лъугиндал, шивасул къандалгоялгуб батана глрац лъураб киса. Гъеб бихъидал, эменги васалги кутакалда хинкъана.

³⁶ «Цоцада хадур дихъа лъмал рахълел руго нужеца, – ян абун гъезул эмен Якъубица. – Юсуп тлоклав гъечло, гъанже Шимеонги гъечло. Буняминги вачинехъин вуго. Кинабго дида данде багъана гъанже!»

³⁷ Гъебмехаль Рувимица инсуда абун:

«Буняминги вачун дун тладвусун вачинчлони, дир клго вас члвазе къела дица. Дида божилги гъабун витле – дица гъев духъе тладвусун вачина».

³⁸ Амма Якъубица абун:

«Дир вас нужеда цадахъ виччаларо дица. Гъесул тлун бикъарав вац хвана. Бунямин цохло хутлун вуго дие. Нухда гъесие къварилги ккани шиб гъабилеб? Нужер глайбалдалгун дун, бетлер хъахлъарав херав, гъесда хадуб бухлараб раклаль барзахалде ккеларищ!»

Мисриялде клибилеб сапар

43 ¹ Амма ракъул кутак жеги цикклана ракъалда. ² Мисриялдаса бачлараб тлорщел лъуглараб мехаль, инсуца васазда абун: «Нахъеги доре ун, цодагъабги тлорщел босун рачла», – ян.

³ Амма Ягъудаца абун:

«Дов чияс нижеда цаакъ къварун лъазабуна, гьитинав вац цадахъ вачинчлого жинда рихъулеб бакIалде ракугейилан. ⁴ Дуца гьев нижеда цадахъ виччани, дие тIоршел босизе ина ниж. ⁵ Дуца гьев виччачIони, гьенире иналтIул пайда гьечIо, вац вачинчлого жинда рихъулеб бакIалде ракугейилан лъазабун бугелтIулха дов чияс».

⁶ «Шайха нужеца гьаб балагъ диде бачIинабураб?! – ин абунa Пизраилица. – Нужер цоги вац вугилан шай бицараб?»

⁷ Гьез жаваб къуна:

«Кинабго цIехедалха дос: нижерго хIакъалтIулъги нижер гIагарлъиялтIул хIакъалтIулъги. Эмен чIаго вугишилан гьикъана, нижер цогиги вацал ругишилан цIехана. Гьес цIехедалин нижеца гьеб бицараб. Лъидаха гьалеб букIараб гьитинав вацги вачун жиндихъе рачIайилан гьес амру гьабулеблъи?»

⁸ Цинги Ягъудаца жиндирго эмен Пизраилица абунa:

«Виччай гьев нижеда цадахъ, ниж хехго нухда ине ва нижги, мунги, нижер лъималги ракуца хвечIого рукIине. ⁹ БетIер къотIизе къела дица гьев тIад вуссинчIони. Дица дидаго тIаде босила гьелтIул гIайиб: дуда аскIове гьев тIадвуссун вачине бажаричIони, хвезегIан дуда цева гIайибиявлъунги хутIила дун. ¹⁰ Гьадин нилъецаго квалквалал гьаричIелани, некIого кIицIулниги дореги шун тIадрусинаан!»

¹¹ Гьебмехалъ Пизраилица абунa:

«Гьедин хъван батани, шибха гьабилеб! Нужеца гьадин гьабе: гьаб нилъер ракуалтIул нигIматаздасан сайгъатал росе досие – бальзамги, гьоцIоги, ладанги, махIгъуинал пицIалги, фишашкабиги, миндальги.

¹² КIиго нухалъ цIикIкIун гIарацги босе цадахъ – доб нужер къандалгъабазухъ гьун батарабги нахъ буссинабизе. Доба дозул гьалатI ккун буго, дир хIисабалда. ¹³ Буняминги цадахъ ваче ва нахъеги а дов чиясухъе. ¹⁴ ХIалкIолев Аллагъас дов нужеда гурхIизавеги, дова тарав вацги Буняминги дос нахъе риччазе! Дунин абуни, лъималдаца махIрумлъизе хъван батани, махIрумлъун вукIинаха!»

¹⁵ Вацаз сайгъатал къачIана, себе букIаралдасаги кIиго нухалъ цIикIкIун гIарацги босана цадахъ. Цинги, Мисриялде рачIун, Юсупида цере чIана – гьаб нухалда Буняминги вукIана цадахъ.

¹⁶ Гьезда цадахъ Бунямин вихъараб мехалда, Юсупица жиндирго рукъ-къаялтIул бетIерав хъулухъчияса абунa:

«Гьал чагIи дихъе рокъоре раче. Цо жоги хъун, квен гьабе: жакъа къалтIуда гьез диргун квен гIахъал гьабизе буго».

¹⁷ Юсупил буюрухъ тубазабун, хьулухъчияс вацал гьесул бакIалде рачана. ¹⁸ Амма гьенире унаго, нухда хIинкьи рекIелъе ккун, вацал цоада гаргадизе лъугъана:

«Доб мехалда нильер къандалъабахъ лъун батараб гIарац сабаблъун рачунел ратила ниль доре. ТIаде кIанцIун, доз ниль кквела ва лагъзаллъун гъанир чIезарила, нильер хIамулги рахъила!»

¹⁹ Юсупил минаялъул рагъдухъе швараб мехалда, хьулухъчиясда аскIоре гIанги рильлъун, гъез абун:

²⁰ «БетIерчIахъад, цо кIалъазе изну къе! Цереги цо нухаль гъанире тIоршел босизе рачIун рукIана ниж. ²¹ Нахърусун унаго, сордо базе рещIараб бакIалда, нижерго къандалъабазул кIал бичана нижеца. Нижер шивасда къандалъабазул кIалалдаго, тIаса камичIого, батана жинди-жиндир гIарац. Нижеца гъеб нахъбуссун гъанибе босун буго. ²² ЦИяб тIоршалихъ къезе тIадеги гIарацги босун буго. Доб мехалда нижер къандалъабахъ гъеб гIарац лъица лъурабалиги гъаларо нижеда».

²³ «Нужеда ургъел ккоге, нуж хIинкъизе бакI гьечIо, — ян абун гъезда хьулухъчияс. — Нужер Аллагъас — нужер инсул Аллагъас — балъго лъун батила гъеб гъениб. Доб мехалда нужеца къураб гIарац дихъе тIаса камичIого швана!»

Цинги гьес гъезда аскIове Шимеон вачун вачIана. ²⁴ Гьел киналго цадахъ гьес Юсупил рокъоре рачана, гъезул хIатIал чуризе лъимги къуна, хIамузе кIалцIиги бана. ²⁵ Вацаз жидерго сайгъатал цере рахъана, ва къальул гIужалда Юсупида дандчIвазе хIадурлъана гьел: гъезда абун букIана дора къаде кваназе ругин нужилан. ²⁶ Юсуп рокъове вачIараб мехалда, гъаз гьесие сайгъатал къуна ва, гIодоб гьумерги цузабун, гьесда себе сужда гъабун. ²⁷ Цинги гъезулгун салам-каламги гъабун, Юсупица гьикъана:

«Нужеца дида бицун букIарав, нужер херав эмен кин вугев? Гъев жеги сах-саламат вугиш?» — ан.

²⁸ Гьесие бетIерги къулун, вацаз абун:

«Дур лагъ, нижер эмен, сах-саламат вуго», — ян.

²⁹ Гъебмехалда жиндирго тIул бикъарав вац Бунямин вихъана Юсупида, ва гьес абун:

«Гъавиш дов нужер гьитIинав вац? Аллагъасул цIоб лъеги дуда, дир вас!» — ин.

³⁰ Вацасдехун рекIелъ гьулчараб хIеренлъи-недегълъиялъул карачелаль, Юсупил гIодизе бачIана. Хехго цояб рокъовеги лъугъун,

Подана гъев. ³¹Цинги беркІалги чурун, нахъеги гьалбадерида аскІове вильгъана Юсуп ва, яхІ гъабун, квен босейилан буюрана. ³²Юсупие батІаго, гьалбадерие батІаго, мисриязе батІаго лъуна квен (мисриязул диналда рекъон, жугъутІазда цадахъ кваназе гъезие гьукъараб букІана). ³³КІудиясдаса гьитІинасде швезегІан иргадал Юсупида цере Подор чІезаруна вацал. ХІикмалгун цоцахъ ралагъана гъел. ³⁴Жиндирго тепсиялдаса квен битІун бачІунеб букІана гъазие Юсупица, ва Буняминие кьолеб бутІа цогидазуладдаса шуго нухаль цІикІараб букІана. Гъедин Юсупида цадахъ гІорцІизегІан квана-гъекъана гъел.

Юсупица вацазул хІалбихи

44 ¹Юсупица жиндирго хъулухъчиясе буюрухъ кьуна: «Гьал чагІазул къандалгъаби ругІун цІезаре, баччизе кІолебгІан тІоршелги бан. Шивасул къандалгъоялгъуб лъе гъес кьураб гІарацги. ²Бишун гьитІинасул къандалгъоялгъуб гІарцуа цадахъ дир гІарцул шурунги лъе».

Юсупица абухъе гъабуна хъулухъчияс. ³ХъахІлъи барабго, хІамулги рачун, гьалбал нухда лъуна. ⁴Амма вацал шагъаралдаса рикІалгъилелдего, Юсупица хъулухъчиясда абуна:

«Хехго дозда хадув а! Ва дозда абе: „ЛгъикІлгъиялгъухъ квешлгъи шай нужеца гъабураб? ⁵Дир бетІергъанас чагъир гъекьолеб, гъединго балгъолгъи тІатинабулеб ва букІинесеб лъазабулеб шурун гуриш гъеб? КІудияб квешлгъи гъабун буго нужеца!“ — ян».

⁶Гъезда хадув гІунтІидал, хъулухъчияс жинда тІадкъараб гъабун, гъезда гъел рагІаби абуна.

⁷Вацаз жаваб кьуна:

«Шай, нижер бетІергъан, дуца гъедин абулеб? Аллагъас цІунаги дур лагъзал гъединаб жо гъабиялдаса! ⁸Цебесеб нухаль нижер къандалгъабахухъ батараб гІарацгичин нижеца Ханааналдаса тІад буссинабураб мехаль, дур бетІергъанасул рокъоса гІарац яги месед кин нижеца бикъулеб? ⁹Нижер цонигиясухъ бикъараб жо батани, биччанте гъевги чІвазе ва ниж киналгоги нижер бетІергъанасул лагъзаллгъун хутІизе».

¹⁰«Нужеца абухъе букІине биччанте, — ян абуна хъулухъчияс, — амма лагългъун хутІила бикъараб жиндихъ батарав чи, цогидал риччан тела».

¹¹Вацаз хехлгъи гъабун хІамуздаса гьирал рахъана ва къандагъабазул кІалал ричана. ¹²Хъулухъчияс киназдаго иргадал чІухъ

бана, – кІудиясдаса бахъараб гьитІинасде швезегІан. Шурун Буня-минихъ батана. ¹³Цинги чара бухІарал вацаз жидеда тІад букІараб ретІел бихъ-бихъун бана ва, цІидасан хІамузда гьиралги къан, гьел шагъаралде тІад руссана.

¹⁴Ягъудаги вацалги тІаде щвараб мехалъ, Юсуп жеги рокъов вукІана, ва гьал гьесда цере накабазда чІана. ¹⁵Юсупица гьезда абуна:

«КингІаги кІвараб нужеда гьеб иш гъабизе? Унго, нужеда лъаларебищ дун гІадинал чагІазул балъголъи тІатинабизе гьунар букІунеблъи?»

¹⁶«Дуда, нижер бетІергъанасда, абизе жо щибха нижер букІинеб? – абун кІалъана Ягъуда. – Щиб бицун нижго ритІухъ гьарилел? Аллагъас тІатинабуна нижер гІайиб-хатІа. Гъанжеялдаса нахъе ниж рукІине руго нижер бетІергъанасул лагъзаллъун: шурун кодоб батарабги ва цогидал киналгоги».

¹⁷Юсупица абуна: «Аллагъас цІунаги дун гьединаб иш гъабиялдаса! Шурун бикъарав чи вукІана дир лагълъун, цогидал сах-саламатго инсуда аскІоре ине бегъула».

¹⁸Юсупида аскІовегІанги къан, Ягъудаца абуна:

«Я дир бетІергъан! Дие, дурго лагъасе, изну къе дудехун кІалъазе. Дурго лагъасда ццин бахъунге, дир бетІергъан. Мун пиргІавнасда ващадав чи вугелъул!

¹⁹Дир бетІергъан, дуца гьикъана нижеда, дурго лагъзадерида, нижер эмен вугишилан ва нижер цоги вацал ругишилан. ²⁰Нижеца дуе, нижер бетІергъанасе, жаваб къуна нижер херав эмен вугин ва цоги бишунго гьитІинав вацги вугин. Инсуе харадуниб гъабураб лъимер ккола гьев. Гьезул эбелалъ гьаруразул цохІо гьев хутІана чІаго, гьесул вац хвана. Инсуе гьев цІакъ хирияв вуго. ²¹Цинги дуца нижее, дур лагъзадерие, амру гъабуна гьев гъаниве вихъизе вачейилан. ²²Нижеца дуда, нижер бетІергъанасда, абуна гьес эмен рехун тезе бегъуларилан, гьесдаса ватІалъи инсуда хІехъезе кІоларилан. ²³Амма дуца нижеда, дур лагъзадерида, абуна гьитІинав вацги цадахъ вачун гурони, ниж тІокІалъ мун вихъулеб бакІалде раккугеян.

²⁴Ниж нижерго инсухъе, дур лагъасухъе, тІадрусараб мехалда, нижеца гьесда бицана дуца, нижер бетІергъанас, абурабщинаб.

²⁵Цинги цодагъабги тІоршел босизе айилан инсуца амру гъабураб мехалда, ²⁶нижеца абуна гьитІинав вац цадахъ гьечІого инарилан; гьев цадахъ гьечІого мун вихъулеб бакІалде раккизе нижее изну

гъечИлан. ²⁷ Гъебмехалда нижер инсуца, дур лагъас, нижеда гъадин абуна: „Нужеда гъала дир гъадуца дие кIиго вас гъавуравлги. ²⁸ Цояв тIагIана. Жанавараль чIван, тIу-тIун ван ватилаха – тIокIав дида вихьичIо гъев. ²⁹ Гъанже нужеца кIиабилевги вачун унев вуго. Гъесиеги къварилги ккани щиб гъабилеб? Гъаб дир хъахIаб бетIералде балагъги рещтIинабун, барзахалде тIовитIила нужеца дун!“ – ин.

³⁰ Гъединлгидал, дида кIвелищ инсухъе, дур лагъасухъе, гъедигIан досие хирияв васги вачинчIого тIадвуссине? ³¹ Вас нижеда цадахъ гъечIевлги бихъараб лахIзатальго эмен хвела. Ва дур лагъзал ниж сабаблгун кIудияб рухIалил барзахалде ина гъев. ³² Дица, дур лагъас, инсуе шулияб рагIи къуна вац тIадвуссун вачинилан, нагагъ вачинчIони, хвезегIан инсуда цебе гIайибги дида тIад букIинилан. ³³ Гъанже дур лагъ дун чIезаве гъанив гъесул бакIалда! Гъевин абун, вацазда цадахъ тIадвуссине виччанте. ³⁴ Кинха дун гъевги вачинчIого инсухъе тIадвуссинева гъединаб балагъаль эмен чIвани, гъеб кин хIехъелеб?!»

Юсупица вацазе живго загьир гъави

45 ¹ Юсупида тIокIаль яхI гъабун бажарулеб букIинчIо, гъединлгидал:

«Киналго къватIире а!» – ян буюрана Юсупица жиндирго чагIазе.

Вацалгун живго цохIо хутIараб мехаль, гъес гъезда бицана живго щив кколевали, ² ва биччан гъаракъгун гIодана Юсуп. Гъесул гIоди рагIана мисрияздаги ва пиргIавнасул кIаллгIаялгъл агълуялдаги.

³ «Дун Юсуп вуго, – ян абуна гъес вацазда. – Унго, дир эмен чIаго вугевищ?»

Амма, гъеб рагIидал, гIунун, цIорон хутIун, рагIи абизе кIолеб хIалалда рукIинчIо вацал.

⁴ «АскIорегIан рачIа», – ян абуна Юсупица. Цинги вацал гъесда аскIорегIан рилгълана.

«Гъале дун, Юсуп, нужеца Мисриялде вичарав нужер вац, – ин абуна гъезда Юсупица. ⁵ – Амма гъеб сабаблгун гъанже нужеого гIазаб къоге, нужедаго гIайибги чIваге. Аллагъаслгидал дун гъаниве витIарав нужер гIумру хвасар гъабизе. ⁶ Гъале кIиябго гъагIел ана ракъи бачIаралдаса. Жеги шугоги сональ я рекъи, я лгилги букIине гъечIо. ⁷ Аллагъас нужедаса цева дун гъаниве витIана, ракъалдаса нужер наслу тIагIинчIого букIине ва кIудияб тархъанлгIиялдалгълун

нужер гѹмру хвасарлъизе. ⁸Нужеца гурев, Аллагъасин дун гъаниве витѹрав ва пиргѹавнасул эменлъунги, гъесул бугебщиналда тѹад бетѹергъанлъунги, Мисриялъул тѹолабго ракъалда кверщелчилиъунги гъавурав.

⁹Гъанже хехго инсухъе тѹадрусса ва гъесда бице гъадин абунин Юсупица: „Аллагъас дун тѹолабго Мисриялъул кверщелчилиъун гъавуна. Кѹванагѹан хехго дихъе вачѹа! ¹⁰Лъималгун ва лъималазул лъималгун, кинабго гѹи-боцѹигун ва бугольгигун цадахъ мун чѹела дида тѹагарлъухъ Гошеналъул ракъалда. ¹¹Гъениб дур тѹолаб гъабила дица – мунги, дур тѹолабго хъизан-къайги, дур гѹи-боцѹиги язихълъичѹого букѹине. Жегѹ шуго сональ ракъи букѹине бугелъулха“.

¹²Гъале, нужеда ва дир вац Бунямѹнида бихъулеб буго нужеда кѹалъалев чи дун – Юсуп вукѹин. ¹³Инсуда бице Мисриялда дир бугеб кѹудияб адаб-хѹурматалъулги, нужеда бихъарабщиналъулги. Эмен хехго гъаниве ваче!»

¹⁴Ва жиндирго вац Бунямѹнида къвалги бан, гѹодана Юсуп; гъесда къвалги бан, Бунямѹнги гѹодана. ¹⁵Гъединго цогидал вацаздаги къвалалги ран гѹодана Юсуп. Гъебмехаль гъелги ригъа-ричун Юсупгун хабаралде журана.

¹⁶Юсупихъе вацал рачѹун ругилан хабар швана пиргѹавнасул кѹалгѹаялдеги. Пиргѹавнги гъесул цересел гѹадамалги гъеб хабаралдаса рохана, ¹⁷ва пиргѹавнас Юсупида абун:

«Вацазда абе хѹамузда гъиралги къан, Ханааналде тѹадруссайилан, ¹⁸гъениса эменги хъизамалги гъанире рачине. Мисриялъул бищунго лъикѹабщинаб къела дица гъезие; биччанте гъез гъаб нильер улкаялъул гъарзалгъиялдаса лазат босизе! ¹⁹Гъезда абе лъималги руччабиги рекѹине Мисриялдаса чуялгун чолгъакал рачейилан ва, эменги цадахъ вачун, гъанире нахъ руссайилан. ²⁰Гъениб хутѹараб жидерго мал-мулкалъул ургъел гъабизе ккеларо гъез: Мисриялда бугелдаса лъикѹаб тѹаса бищун къела гъезие!»

²¹Гъедин гъабизеги гъабунѹа гѹизраилл васаз. Пиргѹавнас амру гъабураб къагѹидаылда, чуялгун чолгъакалги къуна гъезие Юсупица, нухда квенги лъуна, ²²гъезул шивасе цѹияб ретѹелги къуна. Бунямѹниейин абунѹи, гъес гѹарцул лъабнуго шекелги къуна, шуго цѹияб ретѹелги къуна. ²³Гъединго инсуе гъес ритѹана: анцѹго бихъинхѹаѹида къарал Мисриялъул ракъалъул бечелгъиялдасан хири-хириял сайгъатал ва анцѹго цѹухѹаѹида къараб тѹоршел, чед ва цогѹидабги нухда кваназе жо.

²⁴ «Нухда квешал пикраби ботІролѣ риччаге*», – ян абуна кѣолѣикІ гѣбулага гѣс вацазда.

²⁵ Гѣдин гѣл Мисриялдаса кѣватІре рахѣана ва Ханааналде инсухѣ тІадруссана.

²⁶ «Юсуп чІаго вуго ва гѣсда кодоб буго кинабго Мисриялѣул ракъ», – ин гѣз абураб мехалѣ, Якѣубил ракІ чІун хутІанилан ккана. Гѣлда божизе кІоларого вукІана эмен. ²⁷Амма васаз гѣсда швалде шун бицана Юсупица абурабщинаб, ва гѣсда жиндирго беразда бихѣана жив вачине Юсупица ритІун рачІарал чолгѣакалги чѣялги. Гѣбмехалѣ гѣзул эмен Якѣуб рухІ-хІал бачІун лѣугѣана.

²⁸ «ТІокІалгѣи шибха дие кѣваригІараб! – ин абуна ГІизраилица (Якѣубица). – Дир вас Юсуп чІаго вуго! Гѣанже дунго хвелалде цева гѣв вихѣизе ина!»

Якѣуб Мисриялде гочи

46 ¹ГІизраил, кинабго жиндирго буголѣиги данде бакІарун, нухда вахѣана. Беэр-Шевайлде швараб мехалда, жиндирго эмен ИсхІакѣица иман лѣурав Аллагѣасе кѣурбанал гѣаруна ГІизраилица. ²Ва гѣениб, кѣаси макѣиль илгѣам лѣугѣун, Аллагѣас гѣсде ахІана:

«Якѣуб, Якѣуб!» – ин.

«Гѣале дун», – илан жаваб кѣуна ГІизраилица.

³Аллагѣас абуна:

«Дун вуго Аллагѣ, дур инсуца иман лѣурав Аллагѣ. Шибго хІинкѣичІого, Мисриялде а. Доба Дица дудасан лѣугѣинабила кІудияб халкъ. ⁴Дица кумек гѣабила дѣе Мисриялде бухѣараб дур сапаралда, ва хадуб Дица бачина дур наслу добаса кѣватІибегѣи. Юсупица жиндирго квералѣ кѣаншизарѣла дур берал».

⁵Цинги, Беэр-Шеваги тун, Якѣуб сапаралѣ вахѣана.

ПиргІавнас кѣурал чолгѣаказда тІад рекІинарун рукІана ГІизраилил васаз эменги, лѣималги, руччабѣиги. ⁶Цере кѣотІун унел ГІи-боцІул рехѣабѣиги рукІана, ва Ханааналда данде гѣбураб жидерго буголѣиги букІана гѣз цадахѣ босун унеб. Гѣедин, жиндирго тІолабго наслугун цадахѣ, Якѣубица Мисриялде гѣжра гѣабуна: ⁷лѣималгун, лѣималазул лѣималгун, жиндирго тІолабго агѣлу бачана гѣс Мисриялде.

⁸Гѣале Мисриялде гѣжра гѣабурал ГІизраилил васазул цІарал.

* 45:24 Ялѣуни «нухда цоцалѣ рагѣуге».

Якъуб ва гьесул васал

Якъубие тлоцеве гьавурав Рувим. ⁹ Рувимил васал: Енох, Палу, Хецрон ва Карми.

¹⁰ Шимеонил васал:

Емуэл, Ямин, Огьад, Яхин, Цохар ва ханааниязулалъ гьавурав вас Шаул.

¹¹ Левийил васал:

Гершон, Кехат ва Мерари.

¹² Ягьудал васал:

Эр, Онан, Шела, Парец ва ЗерахI. Эрги Онанги хвана Ханааналда. Парецие гьаруна Хецронги Хамулги.

¹³ Иссахарил васал:

Тола, Пува, Йов ва Шимрон.

¹⁴ Зевулунил васал:

Серед, Элон ва Яхлиэл.

¹⁵ Рувимги, Шимеонги, Левийги, Ягьудаги, Иссахарги, Зевулунги, гьезул яц Динаги ккола Якъубие Леяца Паддан-Арамалда гьарурал лъмал. Кинавниги, васалги ясалги рикIкIун, гьезул лъебералда лъабго чи вукIана.

¹⁶ Гадил васал:

Цефон, Хагги, Шуни, Эцбон, Эри, Ароди, Ариэли.

¹⁷ Ашерил васал:

Имнагь, Йишвагь, Йишви ва Бериагь. Гьезул яц – СерахI. Бериагьил васал: Хевр ва Малкиэл.

¹⁸ Гьеб буго Лаваница жиндирго яс Леяе гьаравашлгун кyun ийкIарай Зилпадасан Якъубие лгьугьараб наслу – анцила анлъго чи.

¹⁹ Якъубие Рахелица гьарурал васал:

Юсупги Буняминги.

²⁰ Он абураб шагьаралгьул кашиш Потти-Ферил яс Асенатица Мисриялда Юсупие гьаруна Манасги Ефраимги.

²¹ Буняминил васал:

Бела, Бехер, Ашбел, Гера, Нааман, Эхи, Рош, Мупим, Хупим ва Ард.

²² Гьеб буго Рахелидасан Якъубие лгьугьараб наслу – анцила ункьго чи.

²³ Данил вас: Хушим.

²⁴ Нафталил васал: Яхцеэл, Гуни, Ецер ва Шилем.

²⁵ Гьеб буго Лаваница жиндирго яс Рахелие гьаравашлгун кyun ийкIарай Билгьадасан Якъубие лгьугьараб наслу – анкъго чи.

²⁶ Якъубида цадахъ Мисриялде рачІана, нусал рикІкІинчІого, гъесул наслуялзул лъабкъоялда анлъго чи. ²⁷ Мисриялда Юсупиеги гъарун рукІана кІигоял. Гъелги рикІкІун, Мисриялде гочараб Якъубил наслуялзул кинавниги вукІана лъабкъоялда анцІго чи.

²⁸ Якъубица Ягъуда Юсупихъе цеве витІана, Гошеналде нух лъабазбизе. Гъел Гошеналде шваралго, ²⁹ чолгъаказда чуялги ран, Юсупги ГедегІана Гошеналде жиндирго эмен ГІизраилица дандчІвазе. Эмен вихъидал, гъесда къвалги бан, Гемеараб мехаль ГІодана гъев. ³⁰ Цинги ГІизраилица Юсупида абуна:

– Гъанже, мун чІаго дир безазда вихъараб мехаль, хваниги ургъел гъечІо дие, – ян.

³¹ Юсупица жиндирго киналго вацаздаги ва ГІолабго инсул хъизан-агълуялдаги абуна:

«Дун пирГІавнасухъе инехъин вуго, дихъе Ханааналдаса вацалги кинабго дир инсул хъизан-агълуги бачІун бугин абизе – ³² гъел Гухъби ругин, ГІи хихъулин гъез, ГІи-боцІиги кинабго жидерго буголъиги цадахъ бачІун бугин гъезин абизе.

³³ ПирГІавнас жиндихъего аХІараб мехалда, нужеда гъикъани сундуе махшел бугебилан, ³⁴ нужеца гъадин абе: „Ниж, дур лагъзал, нижерго умумул ГІадин, гъитІинаб къоялдаса нахъего Гухъби руго“. Гъебмехалда гъесги нуж Гошеналзул ракъалда тела: рихараб жольун рикІкІунелзулха мисрияз ГІиявехълъи».

47 ¹ ПирГІавнасухъе вилълъун, Юсупица гъесда абуна:

«Дир эменги вацалги Ханааналдаса рачІун руго ГІи-боцІигун ва жидерго буголъигун. Гъанже гъел Гошеналзул ракъалде шун руго».

² Юсупица вацазул шугоявги вачана пирГІавнасухъе. ³ ПирГІавнас гъикъана нужер махшел-пиша щибилан. Гъезги жаваб къуна:

«Нижеца, дур лагъзадерица, нижер умумузго ГІадин, ГІи хихъула», – ян.

⁴ Цоги гъез абуна:

«Ниж гъаб ракъалде рачІун руго апаразгаби хІисабалда. Нижее, дур лагъзадерице, ГІи хихъизе бакІ гъечІого буго, шайгурелзул Ханааналда кІудияб ракъи бугелзул. Гъединлъидал, гъарула дуда, изну къе нижее, дур лагъзадерице, Гошеналзул ракъалда чІезе».

⁵ ПирГІавнас Юсупида абуна:

«Дур эменги вацалги рачІун ругелъул духъе, ⁶ гъаб улка-ракъалъул бищунго лъикІал бакІал кье гъезие: тІолабго Мисриялъул улка дур ихтияралда буго. Риччанте гъел Гошеналъул ракъалда чезе. Гъезда гъоркъор махшел бугел чагІи ратани, дир рехъабазул тІалаб гъабизеги тІадкъай гъезда».

⁷ Юсупица пиргІавнаса цеве вачана жиндирго эмен Якъуб – гъес пиргІавнасе баракаталъул дугІа гъабуна. ⁸ Цинги гъес Якъубида гъикъана:

«Дуца чан сон бараб?» – ин.

⁹ «Нусиялда лъеберго соналъул сапар гъабуна дица гъаб дунялалъул рокъоб, – ин жаваб къуна Якъубица. – Дир гІумруялъул сонал дагъал ва захІматал рукІана! Дир умумузул гІумруялъул соназде рахунаро гъел».

¹⁰ Ахиралдаги пиргІавнасе баракатги гъарун, Якъуб гъесда аскІоса нахъе вильгъана.

¹¹ ПиргІавнасул амруялда рекъон, Юсупица эменги вацалги рачана Мисриялъул бищунго лъикІаб ракъалде – Раамсес вилаяталде, ва гъенир гъезие ракъалги къуна. ¹² Юсупица инсуеги, вацазеги, инсул тІолабго зурияталъеги квен-тІехги чезабуна – жиб-жиб хъизамалъе, гъезул чан чи вугевали хІисабалдеги босун.

Юсупица ракъул заманалда халкъ нухда бачин

¹³ Ахирги бачІана кибниги бугІа-роль хутІичІеб заман – гъедигІанги кутакаб ракъи букІана дунялалда. Мисриги Ханаанги тІуран язихълъана гъел ракъул соназ. ¹⁴ Гадамазе тІоршел бичун, Юсупица пиргІавнасул хазинаялде бакІарана Мисриялъул ракъалдаги Ханааналъул ракъалдаги букІанщинаб гІарац. ¹⁵ Я Мисриялда, я Ханааналда тІокІаб гІарац хутІичІеб мехалда, Юсупихъеги рачІун, киналго мисрияз абуна:

«Гъарула нижее тІоршел къеян, гурони дур берда цере ракъуца хвезехъин руго ниж, тІокІаль гІарацги хутІичІо нижехъ».

¹⁶ «ГІарац лъугІараб батани, – ян абуна Юсупица, – нужерго боцІиги бачун рачІа, боцІухъ хисун къела бугІа-роль».

¹⁷ Цинги гъез жидерго гІи-боцІи бачун бачІана, ва Юсупица байбихъана гІи-боцІухъ хисун гадамазе бугІа-роль къезе: чуязухъ, гІияхъ, цІцІаназухъ, гІачиязухъ ва хІамузухъ. ПалхІасил, гъеб соналъ гъес гъезие тІоршел къуна гІи-боцІухъ хисун. ¹⁸ Гъелда хадусеб соналъ нахъеги рачІана гъел Юсупихъе ва гъез абуна:

«Я нижер бетѠргъан, битѠхъе бицани, нижер гѠрацги лъугѠана, нижер боцѠиги духъ буго гъанже. Нижгоги чѠорогоял хурзалги гурони, дуге, нижер бетѠргъанасе, къезе тѠокѠаб шибниги хутѠичѠо.¹⁹ Дур берда цере хвезе тезе бегъилишха нижги нижер ракъалги! Дуца кванихъ ричун росе нижги нижер хурзалги. Нижерго хурзалгун цадахъ пирѠавнасул лагъзаллъун рукѠинго лъикѠ нижее. Нижее хуриб бекъизе хъон къе, нижги чѠаго хутѠизе, хурзалги гѠалахалде свѠеричѠого рукѠине».

²⁰ Гъедин Юсупица пирѠавнасе росана Мисриялъул тѠолалго хурзал. Мисрияз цо хутѠичѠого жидерго хурзал ричана гъесие – гъедигѠанги кутакаб букѠана ракъи. Киналго хурзал пирѠавнасул мулкълъун лъугъана. ²¹ Гъедин улкаялъул цо раѠалдаса цогидаб раѠалде швезегѠан киналго мисриял пирѠавнасул лагъзаллъун лъугъинаруна Юсупица. ²² ГѠицѠго кашишзабазул хурзал ричун росичѠо Юсупица, шайгурелъул кашишзабазе пирѠавназдасан напакъа чѠезабун букѠана – гъель хъихъулаан гъел. Гъединлъидал гъез жидерго хурзал ричизе ккечѠо.

²³ Юсупица мисриязда абун:

«Гъанже дица нужги нужер хурзалги пирѠавнасе ричун росараб мехалда, босе нужеого хъодуге бугѠа-роль ва хурзал рекъе. ²⁴ Гъанжеялдаса хадуб хуриса бачѠараллъул шуго бутѠа гъабун цо бутѠа пирѠавнасе къезе ккола нужеца, хутѠараб ункъго бутѠа те хъодуге ва нужеги, рокъосезеги, лъималазеги квание».

²⁵ «Дуца хвасар гъабунга нижер гѠумру! – ян абунга мисрияз. – Мун нижеда гурѠана, нижер бетѠргъан. Гъанжеялдаса нахъе ниж пирѠавнасул лагъзал руго».

²⁶ Юсупица доб мехалда Мисриялда чѠезабураб къанун гъабсаѠатти къуваталда буго: хуриса бачѠараллъул шуйил бутѠа пирѠавнасе къола. ГѠицѠго кашишазул хурзабазул бетѠргъанлъун вахъинчѠо пирѠавн.

²⁷ ГѠизраилал Мисриялда чѠана, ва Гошеналлъул ракъал гъезие къуна. Гъенир гъезие гѠемерал лъимал гъаруна ва халкъги цѠикѠѠана.

²⁸ АнцѠила анкъго сон бана Якъубица Мисриялда, кинабниги гъес бана нусиялда кѠикъоялда анкъго сон. ²⁹ Хвезе заман гѠагарлъидал, Юсупги аскѠове ахѠун, гъес абунга:

«Я дир вас, дуца дир хѠурмат гъабубеб батани, дида тѠад кверги лъун гъеде, дуца дир мурад тѠубазабилин ва дун Мисриялда вукъиларин. ³⁰ Дир рухѠ нилъерго умумузухъе араб мехалда, Мисриялда тоге дун, умумузул хабалалъ вукъизе, дове весе».

«Дуца абухъе гъабила дица», — ян жаваб къуна Юсупица.

³¹ «Гъеде дида цеве», — ян абуна Якъубица.

Юсуп гъедана ва бусада вегун вукІарав Якъубицаги, къандальо-
ялда гІаде бетІерги къулизабун, сужда гъабуна.

Ефраимги Манассги

48 ¹ Цо заманалдасан эмен унтун вугин хабар бачІана Юсупи-
хъе. Гъебмехаль цадахъ жиндирго васал Манассги Ефраимги
рачун, инсухъе вилълъана Юсуп.

² «Дур вас Юсуп вачІун вуго духъе», — ян абулеб рагІараб мехаль,
чорхол рухІ-жанги бакІарун, Якъуб бусада гІодов чІана. ³ Цинги
гъес Юсупида абуна:

«Цебего Лузалда, Ханааналгъул ракъалда, ХІалкІолев Аллагъ*
загъирлъана дие. Дида баракатги лъун, ⁴ Гъес абуна: „Дица дур
наслу цІикІинабила, лъимал гІемерал къела, ва дудасан халкъа-
зул тІубараб читІир лъугъинабила. Гъаб ракъги абадиялъего дур
наслабазе къела“, — ян.

⁵ Гъале, жакъа дица дирго васаллъун гъарулел руго, дун гъа-
ниве вачІиналдего Мисриялда дуге гъарурал, дур васал. Рувимги
Шимеонги гІадин, Ефраимги Манассги дир васаллъун рукІина.
⁶ Хадур гъарурал васал дур рукІина, амма жиндирго кІудиял ва-
цазул наслабазда гъоркъоре рачина ва гъезул бутІаялдаса ирsgi
букІина гъезие.

⁷ Падданалдаса гІадвуссун вачІунаго, Ханааналда, Эфратаялда
гІагарлъухъ нухда хвана дир Рахел. Доя, Эфратаялде (Бет-Лехе-
малде) унеб нухда юкъана дица гъей».

⁸ Цинги Юсупил лъималазда бер чІвана ГІизраилл ва гъес
гъикъана:

«Гъал шал?» — абун.

⁹ «Гъал руго гъанир Мисриялда Аллагъас дие къурал дир ва-
сал», — абун жаваб къуна Юсупица.

«Гъанире дида аскІорегІан раче гъел, дица гъезие дугІа гъаби-
зе», — ян абуна Якъубица.

¹⁰ Херлъиялъ берзул канлъи сун букІана ГІизраилл — цІакъго
мукъсанго гурони щибго бихъулароан. Юсупица лъимал гъесда

* 48:3 *ХІалкІолев Аллагъ* — жугъутІ мацІалда «Эль-Шадай». Гъельзул магІна —
хІалкІолъи цІикІІарав, Бечедав, Гъарзаяв Аллагъ.

асКорегІан рачана. Пизраилица гъезда убачал гъаруна, каранде къана, ¹¹ цинги Юсупида абуна:

«Мун вихъилиланцин хул букІинчЮ дир, гъале Аллагъас дур лъималгицин рихъизаруна».

¹² Юсупица лъимал инсул накабаздаса нахъе рачана ва гІодоб бетІер цузегІан инсуе сужда гъабуна.

¹³ Жиндирго кваранаб рахъалда (Пизраилил квеГІаб рахъалда) Ефраим чезавуна гъес, квеГІаб рахъалда (Пизраилил кваранаб рахъалда) Манасс чезавуна, ва гъел Пизраилица асКорегІан рачана. ¹⁴ Амма Пизраилица, кваранаб квер цебе битІун, гъеб Ефраимил – гъитІинасул бетІералда лъуна, квеГІаб квер гъес Манассил – кІудиясул бетІералда лъуна. Гъедин хъанчил сураталда лъуна гъес кверал лъималазул бутІрузда. ¹⁵ Цинги Юсупиеги гъесул лъималазеги баракаталгъул дугІа гъабуна Якъубица:

«Дир умумул Ибрагъимицаги ИсхІакъицаги Жиндир нух ккурав Аллагъ!»

Гъавураб къоялдаса нахъе гъанжелъизегІан дун хъихъарав дир Вехъ!

¹⁶ Щибаб квешлъиялдаса дун хвасарлъизавурав дир Малаик! Гъарула баракат лъе гъал лъималазда! Дирги дир умумул Ибрагъимилги ИсхІакъилги цар хутІаги гъазуль. Гъазул наслу-къедги гІемерлъаги гъаб ракъалда.

¹⁷ Ефраимил бетІералда инсуца кваранаб квер лъун бихъидал, гъеб инсуца лъачЮго гъавураб жо бугин ккун, Юсупица гъесул квер Ефраимил бетІералдасаги босун, Манассил бетІералда лъезехъин букІана. ¹⁸ Ва гъес абуна:

«Гъедин гуру, дада. Гъале дие гІоцеве гъавурав – гъасул бетІералда лъе кваранаб квер».

¹⁹ Амма инсуца абуна:

«Дида лъала, дир вас. Дида лъала гъесдасанги кІудияб халкъ лъугъине букІин. Амма гъитІинав вац гъесдасаги гІадегІанлъила ва гъесул хъоналдасан гІемерал халкъал лъугъина».

²⁰ Гъале доб къояль, гъезие баракат гъарун, Пизраилица абурал рагІаби:

«Пизраилил халкъалъе баракаталлъун лъугъина нуж.

Гъез поцае гъара-рахъи гъабулелгъул абила:

„Ефраимидаги досул вац Манассидаги

релълъинавеги Аллагъас мун!“ – ин».

Гъедин Ефраим Манассидаса гІадегІанлъизавуна гъес.

²¹ Цинги ГИзраилица Юсупида абуна:
«КватИчиЮго дун хвела. Амма Аллагъас нуж рехун теларо ва
нужерго умумузул ракъалде тIадрусун рачина. ²² Вацаздаса тIокI
гъавун, две къолеб буго дица, дунго вагъун амориязухъа бахъараб,
порхатал щобазул мегIералъул гъвелги*».

Якъубил ахирисеб насихIат

49 ¹Якъубица жиндирго васал аскIоре ахIана ва гъадин абуна:
«Дида аскIореГIан рачIа, дица нужее хадуб букIине бугеб
бицинин гъанже.

² Данделъе ва ГIенекке, Якъубил васал!
ГIенекке ГИзраилихъ – нужерго инсухъ!

³ Рувим – дир тIоцевесев вас, дир гуч,
бихъинаб балугълъиялъул тIоцебесеб пихъ.
Къадру-къудраталъул тIоцебесеб ихтиярги дур.

⁴ Амма лъадал чвахиялдаГIанги напсалда чангит базе кIюларев,
тIоцевесевлъун гъанже тIокIалъ вукIинаро мун:
Инсул чIужуялъул бусаде вахиндал,
дир гъеб бусен дуца хъублъизабидал!

⁵ Шимеонги Левийги – кIиявгоги вац,
гъезул хъатикъ хвалчен – зулмудул ярагъ!

⁶ Дун гъезул ишазул ГIахъалчи гуро,
гъезул къокъаялда гъорлъги дун гъечIо.
Щайгурелъул щидакъе ГIадамал чIвана гъез,
ва оцазул щукIдул къотIана, гъезие бугеб ГIазабалдаса
кепги босулаго.

⁷ НаГIана батаги гъезул щидае,
ГIасияб, вахIшияб бугелъул гъезул ццин!
Якъубил наслабазуль щущазарила дица гъел,
ГИзраилил халкъазуль рикъ-рикъизе гъарила.

⁸ Ягъуда**, вацаз две рецц-бакъ гъабила!

* 48:22 Гъеб ккола Шехем шагъар.

** 49:8 Ягъуда – гъаб цIар рельеуна «рецц гъабизе» абураб маГIна бугеб
раГIуда.

- Дуе наку чІвала дур инсул васаз;
тушбабазул гъваншида тІад букІина дур хъат.
- 9 Ягъуда, дир вас, мун ГІолохъанаб гъалбацІалда релъгъуна,
давлагун чанаса буссунеб!
ГъалбацІалъ ГІадин, ракъалда вегун гъоркъчІел гъабула
гъас,
эбелаб гъалбацІалъ ГІадин – гъелда хъатГізе КІолев чи щив
вукІунев!
- 10 Ягъудал кодоса пачалгъиялъул ГІанса кидаго бортиларо,
пачалгъиялъул ГІанса даим гъесухъ букІина,
гъелъул унго-унгояв бетІергъанлъун Жив кколев
ва киналгоги халкъал Жиндие мутІигІлзулев вачІине мех
швезегІан.
- 11 Гъес хІама цІолбол гъабуялда бухина,
гъабуялъул бищун лъикІаб чІоралда кІерт бухина.
Жиндирго ретІел гъес чоғъролъ чурила,
ГІабаги цІолбол „бидулъ“ чурила.
- 12 Чагъиралдасаги чІегІерал руго гъесул берал,
Рахъадасаги хъахІал руго кІалдир цабиги.
- 13 Зевулун вукІина ралъдал раГІалда,
парахатго гуми чІолеб раГІаллъиялда.
Сидоналде ГІунтІила гъесул ГІорхъи.
- 14 Иссахар – къуватаб хІама,
ручназда гъоркъов вегун вугев.
- 15 РахІат-хІалхъиялъе лъикІаб,
гъайбатаб ракъ жиндир букІин бихидал,
гъес биччала жиндирго мугъзада чияр гъир баччизе
ва зулмуялда гъоркъ лагълъун хІалтІизе разилъила.
- 16 Дан вукІина жиндирго къавмалъул бетІерлъуда –
ГІизраилл халкъалъул цояб къавмалда тІад.
- 17 Виччанте Дан вукІине нухда борохълъун,
сухъмахъазда загъруяб борохълъун,
чол бохалда хІанчІулеб
ва рекІарав гъоркъе рехулеб.

- 18 (Огъ БетПергъан! ЦохЮ Дуца хвасар гъарилин буго дир хул!)
- 19 Гадида тIаде кIанцизе къркъолел рукIина хъачагъал,
амма гъезда хадувги лъугъун, гъес гъел жалго талавур гъарила.
- 20 Ашерил квен-тIех гъарзаяб,
ханзабазда рекъарал нигIматал чIезарила гъес.
- 21 Нафтали – эркенаб жайран,
гъайбатаб наслуялъул эмен.
- 22 Юсуп релълъуна баракатаб цIолбол гъабуялда, гIемераб
пихъ кьолел,
ищухъ жиб бижараб ва гъабуялъул чIораца къедго бацараб.
- 23 КигIан кутакалда гъесие зарал гъабизе лъугъаниги,
рокъукъго гъесда чIорал речIчаниги,
24 гъесул чIорбутIалъул бутI кидаго чучиларо,
гъесул кверзул къватги тIагIинаро. Щайгурелъул гъелъие
къучI –
Якъубил Къудратав БетПергъанасул къвакIараб Квер ва
ГIизраилие Къурулъунги Вехълъунги чIарасул ЦIар!
- 25 Гъев – дур инсул Аллагъ; Гъес хадубги квербакъаги дуге!
ХIалкIолъи ЦикIкIарас дуге баракат къеги –
зодил борхалъудасанги,
ралъдал гъварилъудасанги!
Гъес дуге гIемерал лъимал къеги, гIи-боцIул тIинчI-къед
цIикIкIинабеги!
- 26 Дур инсудасан бачIунеб баракат,
некIсиял мугIрузул баракаталдасаги
абадиял гохIазул баракаталъул гъарзаял иххаздасаги
тадегIанаб буго.
Биччанте гъеб чвахизе Юсупил бетIералде,
Вацазда гьоркъов тIаса вищарасде.
- 27 Бунямин – хъантIараб бацIалда релълъуна,
радалго чанил гъан хъарсунел,
къаси давла тIутIун балеб».

²⁸ Гъеле Гизраилл анџила кІиябго къавмалъул бутІрулги гъезда инсуца абурал ахирисел баракаталъул раџабиги. Шибаб къавмалъе хасаб баракат къуна.

Якъуб хвей

²⁹ Якъубица васазде гъадиаб васият гъабуна:

«КватІичІого дун дирго умумузда хадув ина. Нужеца дун вукъе умумузда аскІов, хитияв Эфронил хуриб бугеб нохъода. ³⁰ Гъеб нохъо буго Ханааналъул ракъалда, Мамреялда аскІоб, Махпелаялъул хуриб. Нохъогун цадахъ гъеб хур Ибрагъимица хитияв Эфронихъа босун букІана хабалазе тезе. ³¹ Гъенир цоцада аскІор рукъун руго Ибрагъимги гъесул лъади Сараги, ИсхІакъги гъесул лъади Ривкаги. Гъенийго дица Леяги юкъана. ³² Доб хурги хуриб бугеб нохъоги хитиязухъа росарал руго».

³³ Васазе гъедиаб васиятги гъабун, Якъуб бусада вегана ва гъесул рухІ босана – гъев жиндирго умумузда хадув ана.

50 ¹ Инсул жаназаялда къвалги бан, Гек-Гекиялда ГІодана Юсуп, гъесул гъурмада убачал гъаруна. ² Ва жиндирго тохтурзабазе гъес буюрухъ къуна, махІ бахъине биччаларел дарабиги гъарун, Гизраилл жаназа къачІайилан. Тохтурзаби гъесбаџаталъго гъесул буюрухъ тІубазабизе лъугъана ва, ³ гъельеи чІезабураб къагІидаялъ, кІикъого къоялда жаниб, дарабиги риччан, къачІана жаназа. Мисрияз лъабкъоялда анџІго къоялъ маџу бахъана гъесда хадув. ⁴ ЧегІер баялъул болжал индал, Юсупица пирГІавнасул цересел чагІазда абуна:

«Дие лъикІлъи гъабун, нужеца пирГІавназда дир рахъаль абе: ⁵ „Дир инсуца дун гъедизавун вуго, хвараб мехалда жив, жиндие цебеккунго къачІараб хабаль, Ханааналда вукъейилан. Бегъул-леб батани, виччанте дун эмен вукъизе ине. Гъевги вукъун дун тІадвусун вачІина“».

⁶ ПирГІавнас абуна:

«Дуе нух битІаги. Дуцаго гъедараб гъа тІубазабун, эмен вукъизе а», – ян.

⁷ Юсуп эмен вукъизе ине нухда вахъана. Гъесда цадахъ ана пирГІавнасул киналго цересел чагІиги, гъесул чІухІби-хІакимзабиги, чІахІиял хъулухъчагІиги, Мисриялъул кІудиял чагІиги, ⁸ Юсупил хъизанги, гъесул киналго вацалги, инсул агълу-къедги – гІицІго

гъезул лъималги боцIиги гурони хутIичIо Гошеналгъул ракъалда. ⁹Ран чуялгун чолгъакалги, чотIахъабазул къокъаги, цIакъ гIемераб халкъги букIана гъезда цадахъ.

¹⁰Иордан бахун цебехун бугеб Атадил гъоцIире шведеал, гъениб гъез кутакалда магIу бахъана. Анкъого къоялъ гIодана гъел Юсупил инсуда хадур. ¹¹Атадил ГъоцIиб гIодулеб гIалам бихъидал, гъеб ракъалда гIумру гъабулел ханаанияз цоцазда абулеб букIана: «Мисриял гIодулел ругеб куц бихъуларищ!» (Гъединлъидалин Иордан бахун цебехун бугеб гъеб бакIалда цIарги Авел-Мицраимилан лъураб*.)

¹²ПалхIасил, ГIизраилити васаз инсул васият гIубазабуна: ¹³гъесул жаназа Ханааналде босана ва, цебего Ибрагъимица хабалазе букIине хитияв Эфронихъа босараб, Мамреялда аскIоб Махпелаялгъул хуриб бугеб нохъода букъана. ¹⁴Хвелги букъун, Юсупги, гъесул вацалги, гъесул эмен вукъизе рачIун рукIаралщиналги Мисриялде гIад руссана.

Юсуп жиндирго вацазда гIасалгъугин

¹⁵Гъанже, эмен хун хадуб, Юсупил вацаз пикру гъабуна: «Нилъеца щиб гъабилеб Юсупил нилъеда жеги ццин бахъун батани ва нилъеца гъесие гъабурабщинаб квешлъи бецIизе гъесда ракъалда батани?» ¹⁶Ва гъез Юсупихъе хабар битIана:

«Хвалда себе инсуца васият гъабуна, ¹⁷нижеца дуда абейила, жинца дуда гъарулеб бугин, вацазул мунагъалдаса, гъезул гIайибхатIаялдаса — гъез дие гъабураб квешлъиялдаса — гIасалгъугъайилан. Гъединлъидал, нижги дур инсул Аллагъасул лагъзал ругелгъул, нижеда гIасалгъугъа!»

Гъеб ругел бачIиндал, гIодана Юсуп.

¹⁸РачIун вацазги, гъесда цере накабаздаги чIун, абуна:

«Риччанте ниж дур лагъзалгъун рукIине!» — ян.

¹⁹«Нуж хIинкъуге, — ян жаваб къуна Юсупица. — Дун Аллагъиш вугев? ²⁰Нужеца дие квешлъи ургъана, амма Аллагъасул къадаралдалгъун гъеб лъикIлъиялде сверана: гъеб сабаблгъун кигIан гIемерал чагIиха хвасарлъарал! ²¹Гъанже нуж сункъаниги хIинкъизе ккеларо. Дица хъихъила нужги нужер лъималги».

Гъел рагIабаз вацал гIодоре риччазаруна ва гъесул хIеренаб кIалъаялъ гъезул ракъазе асар гъабуна.

* 50:11 *Авел-Мицраим* — гъаб рагIул магIна ккола «мисриял гIодараб бакI».

Юсуп хвей

²² Гьедин Мисриялда Гумру гьабунa Юсупица жиндирго инсул кинабго агьлу-къедгун цадахъ. Нусиялда анцIго сон бана гьес.

²³ Жиндирго вас Ефраимил лъималги ва гьезул лъималги рихъана Юсупида. Гьединго Манассил вас Махирие гьарурал лъимал рихъизеги швана гьесие.

²⁴ «Дун кватIичIого хвела, – ян абуна цо къоялъ Юсупица вацазда. – Амма Аллагъасул рахIму-цIоб нужеде рещIараб, Гьев нуже кумекалъе лъугъараб ва нилъее къелилан Ибрагъимиеги, ИсхIакъиеги, Якъубиеги Гьев гьедун вукIараб ракъалде нуж гъаниса нахъе рачунеб къо хIакълъунго ПIаде швезе буго».

²⁵ Цинги Юсупица Гизраиллил васал гьедизаруна, Аллагъасул рахIму-цIоб рещIараб ва гьезие кумекалъе Гьев лъугъараб мех бачIиндал, жиндир жаназа гьез Мисриялдаса нахъе босилилан.

²⁶ Нусиялда анцIго сон бараб мехалъ Юсуп хвана. Гьесул жаназа, махI бахъине ва туризе биччаларел дарабазги къачIан, Мисриялда табуталъуб лъун тана.

Тархъанлъи

ЦеберагІи

Тавраталъул гъаб кІиабилеб тІехъалда бицунеб буго гІизраилазул тарихалда жаниб кутакалда кІвар цІикІараб лъугъа-бахъиналъул – доб заманалда жиб къуватаб пачалихъ-лъун букІараб Мисриялъул лагълъиялдаса Якъубил наслаби тархъан гъариялъул ва гъезие Аллагъас Къанун къеялъул хІакъалъуль. Гъеб ккана гІага-шагарго цебесеб эряялъул 15-леб гІасруялда.

ТІехъалъул тІоцебесеб бутІаялда бицунеб буго Муса аварагасул хІакъалъуль (1–19 бутІрул). БетІергъанас тІаса вищана Муса авараг Жиндирго жугъутІ халкъ Мисриялдаса къватІибе бачинелъун.

КІиабилеб бутІаялда бицунеб буго БетІергъанасдаги Гъесул жугъутІ халкъалдаги гъоркъоб КъотІи гъабиялъул ва халкъалъе Аллагъасул Къанун къеялъул хІакъалъуль (20–40 бутІрул). Къануналъул аслияб бутІалъун ккола Аллагъасул АнцІго амру (20:2-17). НекІо заманалдаса бахъараб жакъа къоялде швезегІанги гъеб АнцІго амру лъугъана гІемерисел халкъазул диниял, рухІиял, адабиял ва маданиял къануназул къучІлъун.

Аллагъас дагъ-дагъккун Мусе ва гІизраилазул халкъалъе загъир гъарула Жиндирго Къанунги, хІукмабиги, Жиндирго хІакъикъияб цІарги ва унго-унголъун инсанасдаса тІалаб гъабубебабги. Салул авлахъалда сапаралда гъел ругеб мехалъго, къурбан-бакІги Мукъадасаб Чадирги (ДандчІваялъул Чадир) байилан амру гъабула Аллагъас халкъалъе, Живго гІизраилазда гъоркъов загъирлъизе мурадалда, ва гъелда хурхун Мусе якъинал малъа-хъваял кьола (25–30 бутІрул). Аллагъас гІизраилазул тарихалда жаниб хІикматаб гІахъаллъи гъабула, Мисриялъул лагълъиялдаса Ибрагъимил, ИсхІакъил ва Якъубил наслаби

тархъан гъаризе Гло. Ва гъедин гъабиллин абун Ибрагъм аварагасе Жинцаго къураб рагиги тубазабула.

Гъединго гъаб тѣхъалда бицунеб буго гизраилаз КъотИ хвезабиялъул ва гъез Мусадан данде питна гъабиялъул: гъезда ккола ругъунаб лагълъиго лъикIаб букIанин, жидеда жеги бичIулареб ва шибали лъалареб эркенлъиялдаса. «Байбихъи» абураб цоцебесеб тѣхъалдаго гIадин, гъаб тѣхъалдаги гIадамал рихъизарулел руго батИ-батИяб рахъалдасан – Аллагъасул Калимаялда гъезул гъалатIалги гIунгутIабиги рахчулел гъечIо. Гъелъул гIаксалда, гIадамал гIемер мекъи кколеллъи бихъизабулеб буго.

ЦохIо Аллагъ вуго витIаравги вацIадавги, гъединлъидал Гъесие мукIурлъизе ахIулел руго киналго гIадамал. Инсан мунагъалъукъе ккарав вугелъул, Аллагъасулгун гъоркъоблъи гъабизе гъесие рес буго гIицIго БетIергъанасе бокъарабги рекелъе босун, Гъесул амрабазда рекъараб гIумру гъабиялда-лъун. Гъаб тѣхъалда бихъизабулеб буго, гъел амрабазул аслияб маГна букIин, ракI-ракIаль Аллагъи вокъун, разиго Гъесие гIибадат гъаби ва цоцада гъоркъор лъикI рукIин.

Тѣхъалда буго

Гизраилалъул халкъ Мисриялъул лагълъиялдаса тархъан-лъи (1:1–15:21)

Салул авлахъалда халкъалъул хIалбихъи; Аллагъас халкъа-лъе кваназе маннаги гъекъезе гъимги къей; Итрол гIакълу (15:22–18:27)

Синай маГарда КъотИ гъаби; АнцIго амру; Мусаги гъор-къов ккун къураб БетIергъанасул Къанун (19:1–24:11)

Мукъадасаб Чадир баялъул къанун (25:1–31:18)

Меседил баси; халкъалда Аллагъасул ццин бахъи ва Гъев халкъалда гIасалъугъи (32:1–34:35)

Чадиралъе хIажатабщинаб къайи-цIа гъаби ва Чадир бакIари; БетIергъанасул кудрат халкъалъе загъирлъи

(35:1–40:38)

Гизраилал зулмуялда гьоркъ

1 ¹ Жинди-жиндир хъизан-агълугун Мисриялда Гизраилгун (Якъубгун) рачIарал гьесул васазул цIарал гьадинал рукIана: ² Рувим, Шимеон, Левий, Ягьуда, ³ Иссахар, Зевулун, Бунямин, ⁴ Дан, Нафтали, Гад ва Ашер. ⁵ Кинавниги гьезул, ай Якъубил нас-луялъул чагIазул – доб мехалда Мисриялда чей гьабун вукIарав Юсупги малъун – вукIана лъабкъоялда анцIго чи.

⁶ Заман ана, Юсупги, гьесул вацалги, гьезул гIелалъул тIолалго гIадамалги хвана. ⁷ Гизраилазе гIемерал гIимал гьаруна: гьезул къадар ва гьезул гуч тIадеяддаса тIаде цIикIкIана, ва тIолабго ул-каялда тIибитIана гьезул халкъ.

Гизраилал зулмуялда гьоркъ

⁸ Гьоркъоб заман ана ва Мисриялда вахъана Юсупил хIакъалъулъ жинда щибго лъаларев цIияв пача. ⁹ Гьес жиндирго халкъалда абуна: «Ралагье, Гизраилал хIалкIун гIемерлъулел ва нилъедасаги цIакъго къуваталъун лъугъунел руго! ¹⁰ Ниль цIодорго хIалтIизин. Гизраилал жеги гIемерлъани ва гьеб мехалда рагъги ккани, гьел нильер тушбабигунги цолъун, нилъеда данде рагъизе бегъула ва нильер улкаяддаса нахъе ине бегъула».

¹¹ ЗахIматаб хIалтIудалъун Гизраилазул тату хвезабизелъун гьезие тIадчагIи тана мисрияз ва гьезда разаруна, пиргIавнасе нахърател жаниб цIунизе, Питом ва Раамсес абурал шагъарал. ¹² Амма, зулму цIикIкIинабунагIан, Гизраилазул къадарги цIикIкIунеб букIана ва мисриязда кIудияб хIинкъи речIчIана. ¹³ Гьединлъидал гьез жеги цIакъ гурхIел тун хIалтIизе тIамулел рукIана Гизраилал; ¹⁴ гьезул гIумру къогIлъизабуна, хIатI бухъизе, саманалъул кирпичал къотIизе ва хурзабахъ хIалтIизе тIамун, ва гурхIел-рахIму тун, кинавниги бакIаб хIалтIи гьабизе тIамун.

¹⁵ Мисриялъул пачаяс Шифра ва Пуа абулел жугъутIазул чIарахъабазе ¹⁶ буюрухъ къуна:

«ЖугъутI ручабаз лъимер гьабулелъул, нужеда бихъани вас гьавулев вукIин, хвезаве гьев, яс гьяюлей йигони – чIаго те».

¹⁷ Амма чIарахъаби Аллагъасукъа хIинкъарал рукIун, гьез Мисриялъул пачаясул буюрухъ тIубазабичIю: васал чIаго толел рукIана. ¹⁸ Цинги Мисриялъул пачаяс чIарахъаби тIаде ахIана ва гьезда абуна:

«Шай нуџеца гъедин гъабубеб? Шай нуџеца васал чѳаго толел ругел?»

¹⁹ Чѳарахъабаз пиргѳавнаса абуна:

«Жугъутѳазул руччаби Мисриялгъул гѳадал гъечѳо, гъел къвакѳарал руго; чѳарахъаби тѳаде швелалдего лъимер гъабун батула гъез».

²⁰ Гъедин гъабуралгъухъ Аллагъас сундулго квербакъубеб букѳана чѳарахъабазе, гѳизраилазул халкъги жеги гѳемерлъана ва тѳадеялдаса тѳаде шулалгъубеб букѳана. ²¹ Чѳарахъаби Аллагъасукъа хѳинкъарал рукѳиндал, Гъес гъезул хъизан-рукъалдего баракат рещтѳинабуна.

²² Гъебмехалъ пиргѳавнас тѳолабго халкъалъе буюрухъ къуна:

«Жугъутѳазе гъавурав шивав вас гѳурулъе рехе, ясал чѳаго те!» – ян.

Муса гъавиялгъул хѳакъалгъулъ

2 ¹ Левийил къибилалгъул цо кинавалиго чѳияс гъебго къибилалгъул гѳадан лъадилгъун ячана. ² Гъей гѳаданалгъул ургъибе лъимер ккана ва гъель вас гъавуна. Вас кутакалда берцинав вукѳинги бихъун, гъель гъев лъабго моцѳалъ вахчана. ³ Амма тѳокѳалгъи гъев вахчизе рес къотѳидал, гъель муцѳидул гъабураб гъегъ босана ва гъелда хъилги пицѳги бахана. Цинги гъениб жаниб лъуна жиндирго лъимер ва гъегъ гѳурул рагѳалда муцѳидулъ лъуна. ⁴ Гъесул яцин абунѳи, дагъай доегѳанги чѳун, гъеб киналгъулго шибдай ккелаян балагъун йикѳана. ⁵ Гъеб мехалда пиргѳавнасул яс ячѳана гѳурул рагѳалде чвердезе, жиндирго гъаравашалгун цадахъ. Муцѳиялда гъоркъоб бугеб гъегъ бихъана гъелда, ва гъель жиндирго гъараваш йитѳана гъеб босизе. ⁶ Жание яккидал, гъениб гъитѳинаб лъимер букѳин бихъана. Лъимер гѳодулеб букѳиндал, гъелда ракѳиги гурхѳун, гъель абунѳа:

«Гъаб жугъутѳазул лъимер батѳила», – ян.

⁷ Цинги лъимадул яцалъ пиргѳавнасул ясалда абунѳа: «Дуе гъеб лъимер хахѳизабѳизе цо жугъутѳай ялагъѳизе ун лъикѳи гураодай дун?» – ин.

⁸ Пиргѳавнасул ясалъ абунѳа: «Лъикѳи буго, а», – ян.

Инеги ун, ясалъ лъимадул эбел ахѳун ячѳана. ⁹ Пиргѳавнасул ясалъ гъелда абунѳа:

«Гъаб лъимер баче ва керенги къун хѳихъе, дѳе букѳине. Дица гъелгъухъ дуе мухъ къела», – ян.

Гъей гѳаданалъ лъимер жиндѳихъего бачана ва, керенги къун, хѳихъана. ¹⁰ Вас кѳудияв гѳедал, гъель гъев пиргѳавнасул ясалгъухъ швезавуна, гъельги гъев жиндирго васлгъун хѳихъана.

«Дица лъадалъа къватИиве вахъана гъав», – инги абун, пиргІавнасул ясалъ гьесие Муса* абун цІар къуна.

Муса Мидяналъул ракъалде лъути

¹¹ Къоял ана, сонал сверана, Муса кІудияв гІуна. Цо къоялъ жиндирго вацазухъе жугъутІазухъе вилъгъана Муса ва гьесда бихъана гъез гъабулеб бугеб захІматаб хІалтІи. Мисриязул цояс гьесул халкъцояв жугъутІав вухулев вукІин бихъана Мусада. ¹² Рахъ-ракъалде валагъана гъев ва, щивго чи сверухъ гьечІеблЪиги бихъун, гьес мисрияв чІвана ва гьесул жаназасалулъ бахчана. ¹³ Нахъисеб къоялъ къватИиве вахъиндал, гьесда бихъана кІиги жугъутІав цоцалъ вагъулев; дандияв жиндица къварид гъавулесдехун гьес абун: «Шай дуца дурго гъалмагъ вухулев?» – ин.

¹⁴ Досги абун: «Нижер тІадчилъун ва диванчилъун лъица мун тарав? Мисриявго гІадин, дунги чІвазецин гуриш мун ургъулев вугев?» – ин.

Гьебмехалъ Муса хІинкъана, ва гьес пикру гъабун: «ХІакъикъаталдаги, гъаб иш къватИиве лъан буго», – ян.

¹⁵ Гъеб ишалъул хІакъалъулъ рагІана пиргІавнасадаги ва гьес Муса чІвазе хІукму къотІана. Амма Муса пиргІавнасадаса лъутун, Мидяналъул ракъалде ана ва гъениб цо гъуялда аскІоб рещтІен гъабун. ¹⁶ Мидяналъул кашишасул анкьго яс йикІана. Гьел рачІана гъуялъухъе ва жидерго инсул гІи гьекъезе русби лъадал цезаризе лъугъана. ¹⁷ Амма цогидал гІухъби рачІун, гъез гьел нахъе къотІана. Гьебмехалъ Муса ясазе хІалае вахъана ва гъезул гІиги гьекъезабун. ¹⁸ Жидерго эмен Регуэлихъе тІадрусиндал, гьес ясазда цІехана:

«Кин нуж жакъа гъадин хехго рачІарал?» – ин.

¹⁹ Гъез абун: «Ниж нахъе къотІизе гІухъби лъугъиндал, цо кинавалиго мисрияв нижее хІалае вахъана, лъим баччизе ва гІи гьекъезабизе нижее кумекцин гъабун гьес», – ин.

²⁰ «Кивха гъев вугев? – ин цІехана гьес ясазда. – Шай нужеца гъев дова тарав? Кваназе ахІе дов».

²¹ Муса разильана гъев чиясул бакІалда чІезе, ва гьес Мусе жиндирго яс Ципораги лъадилъун къуна. ²² Гьелъ гьесие вас гъавуна,

* 2:10 Муса – жугъутІ мацІалда, «Моше». Гъеб цІар релълъуна «маша» абураб рагІуда – гьелъул магІна ккола «къватИиве вахъизе» яги «къватИиве цІазе».

ва Мусаца гьесда Гершом* абураб цар лъуна, дун чияр ракъалда вугев апараг вугелъулинги абун.

²³ ГЕмеераб заманалдасан Мисриялъул дов пача хвана. ХІалтІул бакІлъгиялъ гІазаб-гІакъубаялда, кумек гъарун угъдилеб букІана ГІизраилил халкъ ва гъезул угъди Аллагъасухъе швана. ²⁴ Аллагъасда рагІана гъезул угъди-зигарди, ва Аллагъасда ракІалде швана Ибрагъимилгун, ИсхІакъилгун ва Якъубилгун гъабураб Жиндирго къотІи. ²⁵ Гъезда бугеб хІалги бихъун, Аллагъас гъезие кумекалъе вахъине хІукму гъабуна!

Мусаги кІалъалей хъарахъги

З ¹ Муса вукІана жиндирго вакъад, Мидяналъул кашиш, Итрол** гІи хъихъун. ГІиял рехъенги бачун гъев цо нухалда рикІада бугеб Галахалде ана ва Аллагъасул Мерлер Хоривалда аскІове швана. ² Гъе-ниб зазил хъархъида рекІараб цІадул сипаталда БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Малаик рещІана гъесухъе. Муса балагъула – хъарахъ цІадуца бухІулеб букІуна, амма бухІун лъугІуларо. ³ Мусаца пикру гъабуна: «Халгъабизин цо гъаб кІудияб хІикматалгъухъ, цІа рекІараб хъарахъ шай бухІун лъугІуларебали бихъизе».

⁴ БЕТІЕРГЪАНАСДА бихъана гъев гъелгъухъ валагъизе вачІунев вукІин, ва хъархъида жанисан Аллагъас гъесде ахІана: «Муса! Муса!» – ян.

Гъес жаваб кьуна: «Гъале дун!» – ин.

⁵ Аллагъас абуна: «ГъанивегІан вачІунге! Хъитал тІаса рахъе, шай-гурелъул дуца хІетІе чІараб бакІ хирияб бакІ ккола. ⁶ Дун вуго дур умумузул Аллагъ – Ибрагъимилги, ИсхІакъилги, Якъубилги Аллагъ».

Гъебмехалъ Мусаца жиндирго гъумер бахчана, Аллагъасда берчІвазе хІинкъун***.

⁷ БЕТІЕРГЪАНАС абуна:

«Дида цебего бихъулеб буго Мисриялда бугеб Дир халкъалъул къварилъи, ва Дида рагІулеб буго зулмучагІазул кверщаликъ ругел гъезул угъди-зигарди! Дида лъала гъезие бугеб ГІазаб.

* 2:22 *Гершом* – гъаб цар релъгъуна «гер» абураб рагІуда ва гъелъул магІнаги ккола «апараг» яги «къватІисев».

** 3:1 *Итро* – Регуэлил цоги батІияб цар.

*** 3:6 *Аллагъасда берчІвазе хІинкъун* – НекІсияб КъотІиялъул малъа-хъваялда рекъон, Аллагъасул гъумер бихъарав чи чІаго хутІуларо (бал. 33:20; Къад 6:22; 13:22).

⁸Гъанже Дун вачІун вуго мисриязул кверщаликъа гьел тархъан гъаризе ва гъезул ракъалдаса гьел нахъе рачине. Дица Дирго халкъ бачина лъикІаб ва гІатІидаб, рахъги гъоцІоги чвахулеб ракъалде – ханааниязул, хитиязул, амориязул, перизиязул, хивиязул ва евусиязул ракъалде. ⁹Дида рагІун бугельзул ГІизраилил халкъалгул угъди: Дида бихъана мисрияз гъезие гъабулеб бугеб вахІшияб зулму. ¹⁰Гъединлгъидал Дица мун витІулев вуго пиргІавнасухъе. Гъанже мун а, ва Мисриялдаса къватІибе баче Дир халкъ – ГІизраилил наслу!»

¹¹Мусаца Аллагъасда абунa:

«Шив чи кколев дун, пиргІавнасухъеги ун, дица ГІизраилил халкъ Мисриялдаса къватІибе бачине ккани?»

¹²Аллагъас абунa:

«Дун вукІине вугельзул дуда цадахъ. Гъале мун Дица витІун вукІиналгъе дуге гІаламат: Мисриялдаса дуца халкъ къватІибе бачун хадуб, нужеца Аллагъасе тІагІат-гІибадат гъабе гъале гъаб мегІералда* тІад».

Аллагъас Мусада жиндирго цІар бицин

¹³Цинги Мусаца Аллагъасда абунa: «Гъале, вачІина дун ГІизраилил халкъалгъухъе, ва Дица гъезда абила: „Нужер умумузул Аллагъас витІана дун нужехъе“, – ян. Гъезин абуни, цІехела дида: „ЦІар щиб Гъесда?“ – ян. Щибилан дица гъезда абилеб?»

¹⁴Аллагъас Мусада абунa:

«ДУН ккола – ДУН ВУГЕВ. Гъедин абе дуца ГІизраилил халкъалда: „ДУН ВУГЕВ“ абун цІар бугес витІана дун нужехъе», – ян.

¹⁵ТІадеги абунa Аллагъас Мусада:

«ГІизраилил халкъалда гъадин абе: „Нужер умумузул БЕТІЕРГЪАН** Аллагъас – Ибрагъимил, ИсхІакъил ва Якъубил Аллагъас – витІана дун нужехъе. Гъеле абадиялгъего бугеб ва Гелаз Гелазухъе къезе бугеб Дир цІар“.

* 3:12 Гъеб буго Синай мегІер.

** 3:15 *БЕТІЕРГЪАН* – жугьутІ мацІалда, *ЙГЪВГЪ*. Гъаб цІаралгул магІна кколин абунa: «Гъев ВУГО», ялгъун «ВУГЕВ» – «Гъев ВукІана, Вуго, ВукІинеги вуго» абураб магІнаылда. Гъаниб Аллагъас Мусае дагъ-дагъ-ккун рагъулеб буго Жиндирго цІар (бал 3:14). Гъаб цІаралдалгъун Аллагъ нилгъеда вихъула абадияв ва хисуларев вукІин ва инсанасул ГІумруялде кІвар кьолевлгъунги вукІин.

¹⁶ Инеги ун, ГПизраилалгъл кІудиял чагІи данде рақIаре ва гьезда абе: „Нужер умумузул БЕТІЕРГЪАН Аллагъ – Ибрагъимил, ИсхIакъбил ва Якъубил Аллагъ – загъирлъана дие, ва Гьес абуна дида: ‘Дица мухIканго хал гъабуна ва Дида бихъана Мисриялда нужее гъабулеб бугебщинаб. ¹⁷ Гъале Дир амру, Дица нуж тархъан гъарила Мисриялгъл зулмаюдаса ва рачина рахъги гьоцІоги чвахулеб, ханааниязул, хитиязул, амориязул, перизиязул, хивиязул ва евусиязул рақьалде’“. ¹⁸ Гьел дур рагІухъ гIенеккизе руго. Цинги мун, рачун цадахъ гIизраилазул церехъабигун, ина Мисриялгъл пачаясухъе, ва гьесда нужеца гъадин абила: „ЖугъутIазул БЕТІЕРГЪАН Аллагъ вачIана нижехъе. Лъабго къойил нух тун авлахъалде ине риччай ниж, нижер БЕТІЕРГЪАН Аллагъгъесе кърбанал гъаризе“. ¹⁹ Амма Дида лъала Мисриялгъл пачаяс, Дир кърват-гуч бихъун хадубцин, нужее гьениса нахъе ине изну кьезе гьечІолъи! ²⁰ Гьединлъидал Дица Дирго квер борхила Мисриялда данде ва кидаго рихъа-рагІичІел мугІижизатаздалгун гъура-чункила гьеб. Гьелдаса хадуб гьес нуж риччан тезе руго. ²¹ Дицаги мисриязул рақIал ритIизарила нужедехун, гьединлъидал, гьениса нахъе унелгъл нуж хъвагІун квералгун ине гьечІо; ²² щийял чІужугIаданалъ жиндирго мадугъалалда ва гьелгъл рокъор чIарал цоги руччабазда гъарун кьезаре меседалгълги гIарцулги гIагIелал ва ретIел-кун: гьел нужерго ясаздаги васаздаги гIад ретIе. Гьеб кьагIидаялъ кІудияб давлагун ина нуж Мисриялдаса нахъе».

Мусал далилал

4 ¹ Цинги Мусаца жаваб кьуна: «Гьел дида божичІони, дир рагІухъги гIенеккичІони ва загъирлъичІо дуге БЕТІЕРГЪАНИН абуни, щиб гъабилеб?»

² БЕТІЕРГЪАНАС абуна: «Гьеб дуда кодоб бугеб жо щиб?» – ин. «Ганса буго», – ян абуна Мусаца.

³ «ГIодобе рехе гьеб», – ин абуна Гьес.

ГIодобе рехидал ганса борхъиде сверана ва Муса гьелгълхъа лъутана. ⁴ Цинги БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«Бегъун квергун, гьелгъл рачI ккве», – ян. Мусаца рачI ккведаль, гьесул кверзукъ борохъ нахъеги гансиде сверана.

⁵ «ГIизраилазул умумузул БЕТІЕРГЪАН Аллагъ – Ибрагъимилги, ИсхIакъбилги, Якъубилги Аллагъ – дуге загъирлъун вукIиналда гIизраилал божиялъе бугеб гIаламат буго гьеб».

⁶Хадубги БЕТІЕРГЪАНАС гьесда абунa:

«Дурго квер лъорониб лъе», – ян. Мусаца квер жиндирго лъорониб лъуна. Ваамма гьeб гьениса къватІибе бахъиндал, глазу кинигин хъахІлъун букІана квер барас* унтиялъ.

⁷«Нахъеги лъе квер дурго лъорониб», – ин абунa Гьес. Мусаца нахъеги жиндирго квер лъорониб лъуна ва къватІибе бахъиндал гьeб бацІалъун, букІарабго гладин лъугъана.

⁸БетІергъанас абунa: «Гьел дур рагІуда божичІони ва тІоцебесеб гІаламаталъ мукІур гъаричІони, гьел божила кІиабилеб гІаламаталда.

⁹Гьeб кІиябго гІаламаталдаги божичІони, дур рагІухъги гьел гІенеккичІони, Нил гІурулъа лъим босе ва бакъвараб бакІалде гІодобе тІе. ГІодобе тІедал, гьeб лъим биялде свезизе буго».

¹⁰Цинги Мусаца БЕТІЕРГЪАНАСДА абунa: «Огъ, БетІергъан! Кидаго вукІинчІо дун кІалъазе бажари бугев чилъун. ГъабсагІатги, Дур лагъгун Мун кІалъалелъулги, гьединавго вуго дун. ЗахІматго гурони дихъа кІалъан бажаруларо, бакІаб кІал-мацІалъул чи вуго дун».

¹¹БЕТІЕРГЪАНАС абунa: «Инсанасе кІал-мацІ лъица къураб? лъица гъарулел мацІ лъалареллъун, яги гІинкъаллъун, яги канлъи бихъулеллъун, яги беццаллъун? Дица, БЕТІЕРГЪАНАС, гурейдай?

¹²Гъанже мун а; Дица кумек гъабила дуе кІалъазе, ва дица малъила дуда дуца абизе кколеб жо».

¹³Мусаца абунa: «Я БетІергъан! Гъарула Дуда, гьeб ишалъе дун тун цогідав Дуего бокъарав чи витІе», – ян.

¹⁴Гьeбмехалда БЕТІЕРГЪАНАСУЛ ццин бахъана Мусада, ва Гьес абунa:

«Дур вац гуревищ вугев Гъарунин абурав левийилазул чи? Дида лъала гьесул кІалъазе махшел букІин. Дуда дандчІвaze къватІиве вахъун вуго гьeб ва мун вихъидал, гьeб вохизе вуго. ¹⁵Дуца гьесда бице ва малъе пиргІавнаса абизе кколебщинаб. Дицайин абуни, нуже кІиязего кумек гъабила ва малъила гъабизе кколеб жо. ¹⁶Гъаруница дур рагІаби халкъалда рицине руго, аварагас Аллагъасул калима бицунеб гладин. ¹⁷Гъаб тІилги кодоб ккве: гьелдалъун дуца гІаламатал рихъизаризе руго».

* 4:6 *Барас унти* – чамалиго батІи-батІиял квешал тІомол унтабазул гІаммаб цІар.

Муса Мисриялде тIад вуссин

¹⁸ Муса жиндирго вакъад Итрохъе вилъгъана, ва гъес вакъадасда абуна: «Виччай дун Мисриялде тIагарлъиялъухъе тIадвуссине – гъел жеги чIаго ругишали балагъизе», – ян.

Итроца абуна: «Сапар-сагIат битIаги, дир вас», – ин.

¹⁹ Мидяналда вукIаго кIалъана Мусада БЕТIЕРГЪАН: «Мисриялде тIадвусса, мун чIвазе бокъарал хвана», – ян.

²⁰ Мусаца хъизан-лъимал хIамиде рахинаруна, кодоб Аллагъасул гIансаги ккуна ва Мисриялде тIадвуссине сапар бухъана.

²¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Мисриялде тIад вуссиндал, кIочонге пиргIавнаса цебе, Дица дуге къураб къуваталдалъун, дол мугIжитатал рихъзаризе. Дицайин абунин, гъесул рекIелъе гIасилъи рехила, ва гъес халкъ нахъе биччаларо. ²² Гъебмехалъ пиргIавнаса абе: „Гъадин абулеб буго БЕТIЕРГЪАНАС: ГIизраил вуго Дир вас, Дир тIоцевесев вас. ²³ Дица абуна дуда, Дир вас Дие тIагIат-гIибадат гъабизе виччан теян. Дуца гъев виччачIо. Гъанже Дица дур тIоцеве гъавурав вас чIвазе вуго“, – ян.

²⁴ Нухда сордо базе рещIараб бакIалда БЕТIЕРГЪАНАСДА данде ккана гъев* ва Гъес гъев чIвазехъин вукIана**. ²⁵ Гъебмехалда Ципораца, бегIараб ганчIил нусги босун, жиндирго васасул гIавраталъул рагIал къотIана ва гъебги гъесул хIатIазда хъвазабун, гъель абуна: «Мун дир бидул бахIарав», – ин.

²⁶ Гъебмехалда БЕТIЕРГЪАНАС гъев живго тана. («Бидул бахIарав» – гъедин гъель абулеб букIана суннат гъабиялда.)

²⁷ БЕТIЕРГЪАНАС Гъарунида абуна: «Мусугун дандчIвазе а авлахъалде», – ян. Гъарун гъесда данде нузда вахъана ва Аллагъасул МагIарда*** аскIоб хинаб дандчIвай ккана гъезул.

²⁸ Мусаца Гъарунида кинабо бицана: щиб амругун БЕТIЕРГЪАНАС жив витIаравалиги ва Мусаца рихъзаризе гъесда тIадкъарал гIаламатазул хIакъалъулги. ²⁹ Цинги Мусацаги Гъаруницаги гIизраилазул халкъалъул кIудиял данде ахIана, ³⁰ ва Гъаруница гъезие бицана БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абунщинаб ва халкъалда

* 4:24 Гъев ватизе бегула Мусал вас.

** 4:24 БетIергъанас вас чIвазехъин вукIун ватизе бегула Мусаца гъесие суннат гъабичIолъи сабаблъун. Суннат гъаби кколаан БетIергъанасдаги Ибрагъимидагун гъесул наслабаздаги гъоркъоб гъабураб КъотIиялъул гIаламатлъун.

*** 4:27 Аллагъасул МегIер – Хорив (гъебго Синай) мегIер.

цере дол пАламаталги рихъизаруна. ³¹ Гъебмехалъ халкъ Муса-да божана. БЕТІЕРГЪАНАС жидеда рахІму-цІоб лъун букІин ва Гъесда жидер къварилъи бихъун букІин бичІчИдал, гъез Аллагъасе рещ-бакъгун сужда гъабуна.

Мисриялда жугъутІазе зулму цІикІин

5 ¹ Гъелдаса хадуб Мусаги Гъарунги рачІана пиргІавнасухъе, ва гъез абуна:

«ГІизраилалъул БЕТІЕРГЪАН Аллагъас гъадин абулеб буго: „Авлахъалда Дие байрам тІобитІизе букІине, Дир халкъ биччан-те“, – ян».

² ПиргІавнас абуна:

«Дун Гъесухъ гІенеккизе ва ГІизраилал дица риччан тезе ккани, шив кколев БЕТІЕРГЪАН? Дида БЕТІЕРГЪАНГИ лъаларо, ГІизраилалги дица риччаларо», – ян.

³ Гъез абуна:

«ЖугъутІазул Аллагъ рещІана нижехъе. Лъабго къоялъ ниж авлахъалде ине риччай; гъениб нижерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе къурбанал хъвезе ккола нижеца. Гурони, Гъес квешаб унти ялъуни рагъ биччан, жаза гъабила нижее».

⁴ Мисриялъул пачаяс жаваб гъабуна:

«Мусаги Гъарунги, щиб къваригІун нужеца халкъ хІалтІудаса буссинабулеб бугеб? Нужеда тІад лъураб хІалтІи тІубазабизе а!» – ян.

⁵ ПиргІавнас тІадеги жубана:

«Гемерлъун бугеб куц бихъуларищ гъаб халкъ нижер ракъалда? Нужецайин абуни, гъезда хІалтІи рехун тезабугеб буго!»

⁶ Гъебго къоялъ пиргІавнас халкъалъул тІадчагІазе ва церехъабазе буюрухъ къуна:

⁷ «Гъезие тІокІалъ цебе тІадин сумало кьоге саманалъул кирпичал гъаризе – биччанте гъез жалго ун балагъизе гъеб. ⁸ Амма гъездаса тІалаб гъабе букІараб къадаралда саман къотІи, гъелъул роцен гІодобегІан бачунге. ПІураб хІалтІи гъечІолъиялъ тасамахІлъун руго гъел ва гъединлъидалин гаргадулелги ругел: „Риччанте ниж нижерго Аллагъасе къурбан хъвезе ине“, – ян. ⁹ Гъезие хІалтІи бакІлъизабе, хІалтІулел рукІине, гъодорал харбазухъ гІенеккун рукІинчІого!»

¹⁰ ТІадчагІиги церехъабиги гъениса нахъе рилълъана ва халкъалда кІалъана:

«ПиргIавнас абулеб буго: „Дица тIокIалъ нужее сумало кьезе гьечIо. ¹¹ Нужго ун, бокьаралъуса бахъун балагье гьеб. Амма кьойил хIалтIул роцен тIодобе бачине гьечIо“, – ян.

¹² Ва тIолабго Мисриялда биххун, сумалоялъул бакIалда хIалтIизабизе хурзабахъа сум-гIучI бакIаризе лъугъана халкъ. ¹³ ТIадчагIазги, гьезда тIад зулму-хIал гъабун, абулеб букIана:

«Нужее сумало кьолеб заманалъ букIараб гIадаб кьойил хIалтIул роцен тIубазабе гъанжеги!» – ян.

¹⁴ ПиргIавнасул тIадчагIаз, жидецаго гIизраилазда гьоркьоса ришун гьезда тIад тарал церехъаби рухулел рукIана ва гьезда кIалгьикъулеб букIана:

«Щай нужеца сонги жакъаги цебеккун кьотIулеб букIараб гIадаб роценалда саман кьотIичIеб?» – инги абун.

¹⁵ ГIизраилазул церехъаби пиргIавнасухъе гIарзгун рачIана:

«Щай гъадианаб зулму-хIал гъабулеб бугеб дуца дурго лагъзадериде тIад? ¹⁶ Нижее, дур лагъзадерие, сумало кьолеб гьечIо, амма саман кьотIи тIалаб гъабулеб буго! Гьеб гурегби, дур тIадчагIаз ниж рухулелги руго! ХIакъ чIола дур халкъалда тIад».

¹⁷ ПиргIавнас абуна:

«ХIалтIизе кIвахIаллъунин нуж ругел! Нуж руго чамгIалал чагIи! Гьеле гьединлъидалин нужеца абулеб бугеб: „Риччанте ниж авлакъалде ине БЕТIЕРГЪАНАСЕ кърбанал тIоритIизе“, – ян.

¹⁸ ХIалтIизе а! Нужее сумало кьезе гьечIо, амма бихъизабураб къадаралда саман нужеца кьотIизе буго!»

¹⁹ «Бихъизабураб къадаралдаса цо саман тIаса камизе биччаге щибаб кьоялъ», – ин абулеб рагIидал, гIизраилазул церехъабазда бичIчIана жал балагъалъукье ккараблъи. ²⁰ ПиргIавнасухъа къватIире рачIунелъул, гьезухъ ралагъун чIун рукIарал Мусаги Гьарунги рихъана гьезда, ²¹ ва гьез абуна:

«БЕТIЕРГЪАНАСДА бихъаги нужеца гъабун тараб ва Гьесго жазаги гъабеги нужее! Нуж сабаблъун ниж тIуран рихана пиргIавнасади гьесул гIага-божараздаги, ва ниж чIвазе нус лъуна нужеца гьезул хъатиниб!»

Аллагъас эркен гьаризе рагIи кьей

²² Гьебмехалъ Муса БЕТIЕРГЪАНАСДЕ гьардана, ва гьес абуна:

«Я БетIергъан, щай Дуца гъаб халкъалде тIаде гъаб балагъ бачараб? Щай Дуца дун гъаниве витIарав? ²³ Дур цIаралдасан кIалъазе

дун пиргІавнасухъе аралдаса нахъе гъес халкъалъе гІазаб-гІакъуба гІадеги щІикІкІинабуна, амма Дуца килищцин шуризабичЮ Дурго халкъ хвасар гъабиялъе!»

6¹ Гъебмехалъ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Гъанже дуда бихъила пиргІавнасе Дица гъабубеб жо. Дир Гучаб квералъул бакІлъи бихъидал, гъес гІизраилал риччан тезе руго; Дир гучаб квералъул бакІлъи бихъидал, гъес гъел жидерго улкаялдаса къватІире къотІизе руго».

² Аллагъас Мусада абуна: «Дун вуго БЕТІЕРГЪАН!

³ Дун загъирлъана Ибрагъимие, ИсхІакъие ва Якъубие ХІалкІюлев Аллагъ* хІисабалда, БЕТІЕРГЪАН** абураб Дир щІар гъезие загъирлъун букІинчЮ. ⁴ Гъезие чияраблъун букІараб Ханааналъул ракъ гъезие къезе амру гъабуна Дица ва гъезулгун КъотІи гъабуна. ⁵ Хадуб Дида рагІана мисриязул зулмаулда гъоркъ гІизраилал угъдулел куц ва Дирго КъотІиги ракІалде швана. ⁶ Гъединлъидал гІизраилазда абе: „Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, ва Дица нуж Мисриялъул зулмаулда гъоркъа нахъе рачине руго ва лагълъиялдаса тархъан гъаризе руго. Дица хвасар гъарила нуж: Мисриялде Дир квер борхун буго ва жазabi кутакал рукІине руго. ⁷ Дица нуж Дирго халкълъун хъихъила ва Дун нужер Аллагълъун вукІина. Гъеле гъеб мехалда лъала нужеда Мисриялъул зулмаулда гъоркъа нуж къватІире рачарав нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъ Дун вукІин. ⁸ Дица нуж рачина Ибрагъимие, ИсхІакъие ва Якъубие къезе Дун гъедараб ракъалде ва гъеб нужеа къела. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН“».

⁹ Мусаца гъеб кинабго гІизраилазда бицана, амма гъез гъесухъ гІинцин гІамичЮ, щайгурелъул вахІшияб зулмауля гъезул ракІ бекун, хълуги буссун букІана. ¹⁰ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

¹¹ «Инеги ун, пиргІавнаса – Мисриялъул пачаяса – абе жиндирго улкаялдаса гІизраилал нахъе риччаян!»

¹² Амма Мусаца БЕТІЕРГЪАНАСДА абуна: «ГІизраилалцин дихъ гІенеккулел гъечІони, пиргІавн кин дихъ гІенеккилев? Щакъ кІалмащІ гъечІев чи вугелъул дун».

* 6:3 *ХІалкІюлев Аллагъ* – жугьутІ мащІалда, *Эль-Шадаи*.

** 6:3 *БЕТІЕРГЪАН* – жугьутІ мащІалда, *ЙГЪВГЪ*.

Мусалги Гъарунилги гIагарлъи

¹³ БЕТЕРГЪАН кIалъана Мусадаги Гъарунидаги. Гъес ритIана гъел гIизраилазухъе ва пиргIавнасухъе, ай Мисриялгъул пачаясухъе, гIизраилал Мисриялдаса къватIире рачеян амругун.

¹⁴ Гъале гъезул тухумазул кIудиял.

гIизраилил тIоцеве гъавурав васасул, ай Рувимил васал – Енох, Палу, Хецрон ва Карми. Гъездасан рачIана Рувимил тухумал.

¹⁵ Шимеонил васал – Емуэл, Ямин, Огъад, Яхин, Цохар ва Ханааналдаса гIадамалъ гъавурав Шаул. Гъездасан рачIана Шимеонил тухумал.

¹⁶ Гъале Левийил васазул цIарал, кIудияздаса байбихъун: Гершон, Кехат ва Мерари. (Левийица бана нусиялда лъебералда анкъго сон.)

¹⁷ Гершонил васал – Ливни ва ШимгIи, гъезул тухумалгун.

¹⁸ Кехатил васал – Амрам, Ицгар, Хеврон ва ГIузиэл. (Кехатица бана нусиялда лъебералда лъабго сон.)

¹⁹ Мерарил васал – Махли ва Муши.

Гъел ккола Левийидасан лъугъарал тухумал – кIудияздаса байбихъун.

²⁰ Амрамица ячун йикIана жиндирго инсул яц Йохевед, гъель гъесие гъаруна Гъарунги Мусаги. (Амрамица бана нусиялда лъебералда анкъго сон.)

²¹ Ицгарил васал – КъорахI, Нефег ва Зихри.

²² ГIузиэллил васал – Мишаэл, Элцафан ва Ситри.

²³ Гъаруница ячана Паминадавил яс ва НахIшонил яц Элишева. Гъель гъесие гъаруна Надав, Авигъу, Элеазар ва Итамар.

²⁴ КъорахIил васал – Асир, Элканагъ ва Авиасаф. Гъездасан рижана КъорахIил тухумал.

²⁵ Гъарунил вас Элезарица ячана Путиэллил ясазул цояй ва гъезие гъавуна Пинхас.

Гъеле левийилазул тухумазул кIудиял умумул.

²⁶ Мусаги Гъарунги ккола: «гIизраилазул халкъ Мисриялдаса къватIибе баче», – ян жидеде БЕТЕРГЪАНАС амру гъабурал чагIи.

²⁷ Гъединго, Мусаги Гъарунги ккола гIизраилазул халкъ Мисриялдаса къватIибе бачинелъун пиргIавнасда кIалъарал чагIи.

Гъарун Мусае Голю кІалъай

²⁸ Мисриялда Мусадехун кІалъалеб мехалда, ²⁹ БЕТІЕРГЪАНАС абуна: «Дун вуго БЕТІЕРГЪАН! ПирГІавнасда – Мисриялъул пачаясда – бице Дица дуда абуншинаб», – ин.

³⁰ Амма Мусаца БЕТІЕРГЪАНАСДА абуна: «КІал-мацІалъул гъунар гъечІев чи вуго дун – пирГІавн кин дихъ ГІенеккилев?» – ин.

7 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Дихъ ГІенекке, Дица мун пирГІавнасда ГІад Аллагълъун, дур вац Гъарун дур аварагълъун толев вуго.

² Дица дуге амру гъабуншинаб Дуца дур вац Гъарунида абе, хадуб гъес пирГІавнасда абизе биччай, гъес ГІизраилал жиндирго улкаялдаса къватІире риччазе рукІине. ³ Амма пирГІавнасул рекІелъе Дица согІлъи биччала ва, кигІан ГІемер ГІаламаталги мугІжизаталги Мисриялда Дица рихъизаруниги, ⁴ гъев нужехъ ГІенеккиларо. Гъеб мехалда Дица Дирго квер Мисриялда ГІаде буссинабила ва гъезие цІоб тун жаза гъабила. Дица къватІибе бачина Дирго халкъ – ГІизраилал наслу – Мисриялъул ракъалдаса. ⁵ Дир квералъул бакІлъи лъайдал ва гъениса ГІизраилал къватІире рачиндал лъазе буго мисриязда Дун БЕТІЕРГЪАН вукІин».

⁶ Мусацаги Гъаруницаги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон гъабуна кинабго. ⁷ ПирГІавнасда кІалъазе байбихъараб мехалда Мусаца бан букІана ункъого сон, Гъаруница – ункъоялда лъабго сон.

Гъарунил ГІанса борхъиде свери

⁸ Мусадаги Гъарунидаги кІалъалеб мехалъ, БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

⁹ «ПирГІавнас мугІжизат бихъизабейн абураб мехалда дуца Гъарунида абе: „Дурго ГІанса пирГІавнасда цебе рехе“, – ян. Цинги гъеб ГІанса борхъиде сверице буго».

¹⁰ Мусаги Гъарунги рачІана пирГІавнасухъе, ва гъез кинабго гъабуна БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон. Гъаруница жиндирго ГІанса рехана пирГІавнасдаги гъесул цересел чагІаздаги цебе ва гъеб борхъиде сверана. ¹¹ Гъебмехалда пирГІавнас жиндирго гІакъилзабиги сихІручагІиги ахІана ва Мисриялъул сихІручагІазги гъебго жо гъабуна жидерго сихІруялдагъун. ¹² Щивас ГІудобе рехана жиндирго ГІанса ва гъезул щибаб борхъиде сверана, амма Гъарунил

гѡнсаялъ гъезулал къулчѡана. ¹³Пиргѡавнин абунѡ тѡирун чѡана – БЕТѲЕРГЪАНАС абухъе, гъев гъезухъ гѡнеккичѡ.

Тѡебесеб жаза: лъим бѡялде свери

¹⁴БЕТѲЕРГЪАНАС Мусада абунѡ: «Пиргѡавн тѡирун чѡун вуго – халкъ нахъе биччазе гъес инкар гъабубеб буго.

¹⁵Метер радал пиргѡавн гѡурул рагѡалде унеб мехалда, мун досда данде а. Борхѡиде свѡрулеб гѡнсаги кодоб ккун, досда цеѡе Нилалъул рагѡалда вахъун чѡа. ¹⁶Дуца досда абе:

„Жугъутѡазул БЕТѲЕРГЪАН Аллагъас дун витѡана дуда гъадин абѡзе: ‘Дир халкъ Дие тѡагѡат-гѡибадат гъабѡзе авлахъалде биччай дуца’, – ян. – Амма гъанжелъѡизегѡан дуца гъелъухъ гѡин тѡамичѡ. ¹⁷Гъанже БЕТѲЕРГЪАНАС гъадин абубеб буго: ‘Дуда бѡхъѡила Дун БЕТѲЕРГЪАН вукѡин’. – Дир хъятикъ бугеб гѡнса дица къабѡзе буго Нилалъул лъадалъ ва лъим свѡризѡе буго бѡялде. ¹⁸Нилалъул лъадалъ бугеб ччугѡа хъезе буго, гѡралда квешаб махѡ бахъѡине буго ва мѡсриязда гъелъул лъим гъекъезе кѡвезе гъечѡ“».

¹⁹БЕТѲЕРГЪАНАС Мусада абунѡ: «Гъарунида абе: „Дурго гѡнсаги босун, гъеб хъѡагѡе Мѡсриалъул лъѡназда тѡаде – гѡразде ва лъадал рахъазде, хѡразде ва кѡналгѡаги лъадал хѡавуазде тѡаде. Гъеб кѡнабго лъим бѡялде свѡризѡе буго. Мѡсриалда би букѡѡине буго кѡса-кѡбего, цѡулал ва ганчѡил хъабазда жанибгѡѡин“».

²⁰Мусацаги Гъаруницаги кѡнабго БЕТѲЕРГЪАНАСУЛ амруалда рекъон гъабунѡ. Гъаруница гѡнса эхеде борхана ва, пиргѡавнасулги гъесул цересел чагѡазулги берда цебесан, Нилалъул лъадада къабунѡ ва гъеб бѡялде свѡрана. ²¹Нилалъул лъадалъ букѡараб ччугѡа хвана, ва гѡралда бахъараб квешаб махѡлалъ мѡсриязда тѡкѡлалъ гъелъул лъим гъекъезе кѡлеб букѡинчѡ. Мѡсриалда кѡса-кѡбего букѡана би. ²²Амма Мѡсриалъул сѡхѡручагѡазги жидерго сѡхѡруялдалъун гъебго жо гъабунѡ. Пиргѡавнин абунѡ тѡирун чѡана; гъев гѡнеккичѡ Мусахъги Гъарунихъги, БЕТѲЕРГЪАНАС цебеккунго абун букѡараб къагѡидаялда. ²³Гъелъул кѡварцин гъабѡичѡ Мѡсриалъул пачаяс; къурун вуссун жиндирго кѡалгѡаялъѡе ана гъев. ²⁴Тѡлабго Мѡсриалъул халкъ лъугъана гъекъезе бегъубеб лъим балагъѡизѡе ва Нилалъул рагѡаллъабазда гъуял рухъѡизѡе. Гѡурухъа лъим гъекъезе бегъубеб букѡинчѡелъул.

²⁵БЕТѲЕРГЪАНАС Нилалъул лъадада къабуралдаса нахъе анкъ ана.

Киабилеб жаза: къркѣби

8 ¹ БЕТЕРГЪАНАС Мусада абуна: «ПирГавнасухѣ а, ва гьес-да абе: „БЕТЕРГЪАНАС гьадин абулеб буго: Дир халкъ Дие тIагIат-гIибадат гьабизе ине биччай.

² Дуца инкар гьабунѣ, Дица дур улкаядла тIаде къркѣби тIамизе руго. ³ ТIолабго Нил къркѣбуз цезабизе буго. ПIурулъа къватIиреги рачIун, гьел кIанцIизе руго дур кIалгIаялъуре, мун къижулеб рокъоре, дур бусаде, дур цересел чагIазул ва дур халкъалъул минабазухѣ, дур печалъуре ва тIатI буцулеб хIерчалда жанире. ⁴ Къркѣби лъугъине руго дуда тIаде ва дур халкъалдаги дур цересел чагIаздаги тIаде“».

⁵ БЕТЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Гьарунида абе: „Ганса борхе ва гIораздеги, лъадал рахъаздеги, хIораздеги тIаде балагъизабе, ва Мисриялъул ракъалде къркѣби рещтIинаре“».

⁶ Гьаруница гансагун квер Мисриялъул лъиназде тIаде балагъун борхана, ва гьениса къватIире къркѣби рачIана – къркѣбуз цезабун тIолабго Мисриялъул ракъ. ⁷ Амма жидерго сихIруялдалъун сихIручагIазги гьабун гьебго жо. Гьезги къркѣби риччана Мисриялда тIаде. ⁸ Цинги пирГавнас Мусаги Гьарунги ахIана ва гьезда абуна: «Дидаги дир халкъалдаги тIаса къркѣби нахѣ рачеян БЕТЕРГЪАНАСДА гьаре, гьебмехалъ дицаги халкъ биччала БЕТЕРГЪАНАСЕ кърбанал тIоритIизе».

⁹ Мусаца пирГавнаса абуна: «Дица гьарила дуца чIезабураб заманалда, дурги, дур цересел чагIазулги, дур халкъалъулги ракъалъ; гьебмехалъ къркѣби нахѣ ине руго дуда тIасаги нужер минабазухъаги; гьел гIицIго Нил пIурулъ хутIизе руго».

¹⁰ ПирГавнас абуна: «Метерго гьел нахѣ ине гьаре», – ян.

Мусаца жаваб гьабун: «Нижер БЕТЕРГЪАН Аллагъасда рельеърав шивго гьечIолъи дуда лъазе букIине, дуца абухѣ гьабила.

¹¹ Къркѣби нахѣ ине руго дудаса, дур хъулбуздаса, дур цересел чагIаздаса ва дур халкъалдаса. Гьел хутIизе руго гIицIго Нил пIурулъ», – ин.

¹² Мусаги Гьарунги пирГавнаса аскIоса нахѣ ана, ва Мусаца БЕТЕРГЪАНАСДА гьарана пирГавнасе тIаде риччарал къркѣби нахѣ рачеян. ¹³ БЕТЕРГЪАНАС Мусал гьари къабул гьабун. Рукъзабахъ, азбаразда ва авлахъазда рукIарал къркѣби хвана. ¹⁴ Гьел данде ракъарулел рукIана гохIа-гохIал гьарун ва байбихъана улкаяддаго гьезул квешаб махI тIибитIизе. ¹⁵ Амма бигъалъи

лъугъунѣб букІин бихъидал, пиргІавнасул ракІ согІлъана, ва гъев гъанжесалаги гІенеккичІо Мусахъги Гъарунихъги, БЕТІЕРГЪАНАС ѣбеккунго абун букІараб къагІидаядла.

Лъабабилѣб жаза: кІкІара

¹⁶ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

«Гъарунида абе: „Эхедеги борхун, дурго гІанса ракъул хІуруль къабе: киса-кибего Мисриялда хІур кІкІараялде свѣризѣ буго“, – ян».

¹⁷ Гъѣз гъѣдин гъабунa. Гъаруница гІанса эхедеги хъвагІун хІуруль къабунa, ва гІадамаздаги боцІудаги тІаде роржун рачІана кІкІурби. Киса-кибего Мисриялъулго хІур кІкІараялде свѣрана.

¹⁸ СихІручагІиги къѣркъана жидерго сихІруялъул кумекалдалъун кІкІара бачІинабизѣ, амма гъѣзухъа гъѣб бажаричІо. КІкІараялъ бацинабун букІана гІадамазулги боцІулги сипат. ¹⁹ Гъѣбмехаль сихІручагІаз пиргІавнаса абунa:

«Гъаб буго Аллагъасул хІалкІолъиялъ гъабураб иш», – ин.

Амма пиргІавн тІирун чІана. Гъѣв гъѣзухъ гІенеккичІо, БЕТІЕРГЪАНАС абухъего.

Ункъабилѣб жаза: тІутІал

²⁰ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa: «Мѣтер радакъѣ пиргІавн гІурухъѣ унеб мехалда, нахъѣги гъѣсда данде а, ва гъѣсда абе: „БЕТІЕРГЪАНАС гъадин абулѣб буго: Дир халкъ Дие тІагІат-гІибадат гъабизѣ инѣ биччай».

²¹ БиччачІони, Дица дудеги, дур ѣѣресѣл чагІаздеги, дур халкъалдеги тІаде ва дур кІалгІабазухъѣги тІутІазул накІкІал ричча-зе руго. Мисриязул рукъзал тІутІазул цѣзе руго, тІолабго ракъги бахчизабизѣ буго гъѣз. ²² Амма Дир халкъаль чІѣй гъабураб Гошен ракъалда тІутІал рукІинѣ гъѣчІо, Дун БЕТІЕРГЪАН вугѣблъи ва гъаб ракъалда Дица кверщѣл гъабулѣб букІин дуда лъан букІинѣ. ²³ Дица Дир халкъалдаги дур халкъалдаги гъоркъоѣб гъабулѣб батІалъи бихъила дуда. Мѣтер букІина гъѣб гІаламат“».

²⁴ БЕТІЕРГЪАНАС гъѣдин гъабизѣги гъабунa. ТІутІазул чІѣгІѣрал накІкІал роржун рачІана пиргІавнасул хъалаялъѣуре ва гъѣсул ѣѣресѣл чагІазул рукъзабазухъѣ. ТІутІаз чІѣвалѣб букІана тІолабго Мисриялъул ракъ.

²⁵ ПиргІавнас Мусаги Гъарунги тІаде ахІана ва гъѣзда абунa: «Нужерго Аллагъасѣ къурбанал тІоритѣ гъанир, нижер ракъалда».

²⁶Амма Мусаца абуна: «Гъедин гъабизе бегъуларо. Нижеца нижер БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе къурбан тѳобити мисрияз сураараб иштъун рикІкуна. Гъезда цебе нижеца гъезда сурун бихъулеб къурбан гъабунѳи, гъез ниж ганчица чѳивазе руго.

²⁷Нижер БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе Гъес тѳалаб гъабулеб къагидаялда къурбан хъвезе ккани, ниж лъабго къойил нух тун авлахъалде рикІкалъизе ккола».

²⁸Пирѳавнас абуна:

«Дица риччала нуж авлахъалде БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе къурбан хъвезе, амма нуж гѳемер рикІкадегѳан унге. Диеги дугѳа гъабе».

²⁹Мусаца жаваб гъабунѳа:

«Дун гъанѳиса нахъе араваго БЕТІЕРГЪАНАСЕ дугѳа гъабизе буго дица ва метерго мунги, дур цересел чагѳиги, тѳолабго Мисриялъул халкъги тѳутѳаздаса хвасарлъизе руго. Амма дуцаги ниж тѳокалъ гуккуге ва БЕТІЕРГЪАНАСЕ къурбан хъвезе ине нижер халкъалъе квалквал гъабуге».

³⁰Муса гъенѳиса тѳадвуссана ва БЕТІЕРГЪАНАСЕ дугѳа гъабунѳа. ³¹БЕТІЕРГЪАНАС тѳубазабуна Мусал гъари: пирѳавнги, гъесул цересел чагѳиги, тѳолабго Мисриялъул халкъги тѳутѳаздаса эркен гъаруна. Цонѳиги тѳутѳи нахъе хутѳичѳо. ³²Амма гъабнухалъги пирѳавнасул раки согѳлъана, ва гъес халкъ къватѳибе биччачѳо.

Щуабилеб жаза: боѳи хвей

9 ¹БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Пирѳавнасухъе а, ва гъесда абе: „Гъадин абулеб буго жугъутѳазул БЕТІЕРГЪАН Аллагъас: Дир халкъ Дие тѳагѳат-гѳибадат гъабизе биччай.

²— Дуца инкар гъабунѳи ва хадубккунги халкъ ккун чѳезабунѳи, ³БЕТІЕРГЪАНАС кутакаб хвалил унти биччазе буго мегъ-ракъалда бугеб дур тѳолабго рухІчаголъѳиялде: чуязде, хѳамузде, варанабазде, чѳегѳербоѳѳуде ва гѳи-ѳѳаназде. ⁴Амма БЕТІЕРГЪАНАС батѳалъи гъабизе буго Гѳизраилалъул боѳѳудаги Мисриялъул боѳѳудаги гъоркъоб — гѳизраилазул цонѳиги хѳайван хвезе гъечѳо.

⁵БЕТІЕРГЪАНАС гъельѳие заман ѳѳана: Метер тѳолабго улкаядла гъедин гъабизе буго БЕТІЕРГЪАНАС“».

⁶Нахъѳисеб къоялъ БЕТІЕРГЪАНАС гъедин гъабизеги гъабунѳа. Мисриязул кинабго боѳѳи хвана, амма гѳизраилазул цонѳиги хѳайван тѳаса камичѳо. ⁷Гъелъул хал гъабизе чагѳи ритѳана пирѳавнас,

ва гьесда лъана унго-унголъунги Гизраилазул цониги хІайван хун гьечІеблЪи. Амма гьев додинго тІирун чІана ва гьес халкЪи биччачІо.

Анлъабилеб жаза: черхалда тІихьал

⁸ БЕТІЕРГЪАНАС Мусадаги Гъарунидаги абунa: «Дангъура цІун рахъу босе корониса ва биччанте Мусаца гьеб пиргІавнаса цебесан гъаваялде рехизе.

⁹ ХІур гІадин тІибитІизе буго гьеб тІолабго Мисриялда тІад, ва улкаялдаго ругел гІадамаздаги хІайваназдаги лъугъине руго рецІцІ чвахулел тІихьал».

¹⁰ Корода жаниса рахъуги босун, гьел пиргІавнаса цере чІана. Мусаца рахъу гъаваялде рехана ва гьебсагІаталдаго гІадамаздаги боцІудаги рецІцІ чвахулел тІихьал рахъана. ¹¹ СихІручагІазда тІокІалЪ Мусада данде рахъун бажаричІо, шайгурелъул цогидал мисриязулго гІадин гьезулги черх тІихьазул цІуна. ¹² Амма БЕТІЕРГЪАНАС пиргІавнасул рекІелЪе согІлЪи биччана, ва, БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун букІахЪе, гьев гІенеккичІо гьезухъ.

Анкъабилеб жаза: горо-цІер бай

¹³ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa: «Метер радакЪе вахъун пиргІавнасухЪе а, ва гьесда абе: „ЖугъутІазул БЕТІЕРГЪАН Аллагъас гъадин абулеб буго: Дир халкЪ биччай Дие тІагІат-гІибадат гъабизе ине!

¹⁴ Гъаб нухалда Дица дуеги, дур цересел чагІазеги ва дур халкъалЪеги кутакаб балагъалдалъун жаза гъабизе буго, Дун гІадав гъаб ракъалда гьечІевлЪи дуда лъан букІине! ¹⁵ Цо борхараб Дир килишалЪ дудеги дур халкъалдеги хвалил унти биччазе кІолаан Дида; гьебмехалЪ дунялалдасаго тІагІинаан нуж. ¹⁶ Амма Дица чІаго тана мун, дуда Дирго къуват бихъизабизелъун ва Дир цІар тІолабго дунялалда тІибитІизелъун. ¹⁷ Мун жеги Дир халкъалда данде чІун вуго, ва дуца гьеб биччан толеб гьечІо. ¹⁸ Гъанже гІенекке: метер гъабго заманалда Дица Мисриялда тІаде биччазе буго киданиги гъениб бихъа-рагІичІебгІан кутакаб горо-цІер. ¹⁹ ГъединлЪидал буюрухъ кЪе боцІиги, цогідаб дурго буголЪиги хІинкЪи гьечІеб бакІалде щвезабизе. Рокъобе бакІаричІого мегъ-ракъалда хутІарабщинаб боцІи ва къватІир хутІарал гІадамал горо-цІералЪ чІвазе руго“».

²⁰ БЕТЕРГЪАНАСУЛ рагӀукъа хӀинкъарал пиргӀавнасул цересел чагӀаз хехго лагъзалги боцӀиги рокъоре ракӀарана. ²¹ Амма БЕТЕРГЪАНАСУЛ рагӀуде кӀвар буссиначӀез жидерго лагъзалги боцӀиги къватӀир тана.

²² БЕТЕРГЪАНАС Мусада абунa: «Квер зодобе борхе – тӀолабго Мисриялъул ракъалде тӀаде горо-цӀер базе буго: гӀадамазде, хӀайваназде ва Мисриялъул ракъалда бижарабщиналде тӀаде».

²³ Мусаца гӀанса зодобе борхана, гъебмехаль БЕТЕРГЪАНАС зоб гъугъадизабунa, цӀа пирхана ва цӀадлӀун горо-цӀер чвахана зобалаздаса гӀодобе Мисриялъул ракъалде. ²⁴ Пирхулеб цӀагун цадахъ балеб букӀана кутакаб горо-цӀер. Мисри бижаралдаса нахъе гъединаб жо киданиги бихӀун, я рагӀун букӀинчӀо мисриязда. ²⁵ Горо-цӀераль щушазабуна Мисриялъул ракъалда тӀолабго къватӀиб хутӀарабщинаб жо: гӀадамал, хӀайванал, хур-хер ва гъутӀбигицин. ²⁶ ГӀизраилаз гӀумру гъабулеб Гошеналъул ракъалдайин абуни, горо-цӀер бачӀо.

²⁷ ПиргӀавнас Мусаги Гъарунги ахӀун, гъезда абунa: «Гъаб нухалда дица мунагъ гъабунa. БЕТЕРГЪАН витӀарав вуго, дидаги дир халкъалдагийин абуни, гӀайиб ккана. ²⁸ БЕТЕРГЪАНАСДА гъаре! Гъаб гӀасияб гъугъадиги горо-цӀерги гӀураб буго нижее! Дица риччала нуж, тӀокӀаль нуж гъанир чӀезариларо», – ян.

²⁹ Мусаца жаваб къуна: «Шагъаралдаса къватӀиве лъугъиндал, квералги зодоре рорхун, БЕТЕРГЪАНАСДА себе дугӀа гъабизе буго дица ва гъугъадиги горо-цӀерги къотӀизе буго. Гъебмехаль дуда бихъила гъаб дунялалъул хважаинлӀун БЕТЕРГЪАН вукӀин.

³⁰ Амма дида бихъулеб буго мунги дур цересел гӀадамалги БЕТЕРГЪАН Аллагъасукъа жеги хӀинкӀулел гъечӀолъи».

³¹ (Лъелъги пурчӀинаги хвана, гъеб замаянӀь пурчӀина тӀиршулеб букӀун, лъелъин абуни, тӀегъан букӀун. ³² Рольги полбаги хвечӀо: гъел къатӀун гурони шолароан).

³³ Муса пиргӀавнасул бакӀалдаса нахъе ана, шагъаралдаса къватӀиве вилълъана ва, квералги рорхун, гъес БЕТЕРГЪАНАСДЕ дугӀа гъабунa. ГъебсагӀаталдаго гъугъадиги горо-цӀерги къотӀана, хадуб цӀадги чӀана. ³⁴ ЦӀадги, гъугъадиги, горо-цӀерги къотӀараблъи бихъидал, пиргӀавн нахъеги жиндирго гӀамалалде вуссана: гъесулги гъесул цересел чагӀазулги додинго ракӀал согӀлъана. ³⁵ ПиргӀавн нахъеги тӀирун чӀана, ва гъес гӀизраилал риччачӀо, БЕТЕРГЪАНАС Мусада цебеккунго абун букӀахъе.

Микъабилеб жаза: гарцI биччай

10¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна: «ПирГIавнасухъе а. ПирГIавнасулги гьесул цересел ГIадамазулги раКIазулъе Дица согIлъи биччазе буго, гьезда ГIаламатал рихъязаризе рукIине, ² ва дуцаги хадубккун лъималазда ва гьезулги лъималазда бицине букIине Дица цIоб тун мисриязе гъабураб жазаялгъул ва гьезда рихъязарурал хIикматазул. Гьебмехалъ нужеда лъан букIина Дун БЕТIЕРГЪАН вукIин».

³ Мусаги Гъарунги пирГIавнасухъе рилълъана, ва гьез гьесда абуна: «Гъадин абулеб буго жугъутIазул БЕТIЕРГЪАН Аллагъас: „КидаллъизегIан дуца инкар гъабизе бугеб Дие мутIигIлъизе? Биччай Дир халкъ Дие тIагIат-гIибадат гъабизе ине! ⁴ Дуца Дир халкъ биччачIони, дур улкаялде тIаде Дица метерго гарцI тIамизе буго. ⁵ Гьеб киса-кибего тIибитIизе буго ракъалгъул гъумерцин бихъулареб хIалалда. Гьель кваназе буго горо-цIер бан хадуб хутIарабщинабги мегъ-ракъалда бижарабщинаб гъветIги. ⁶ ГарцIаль цезаризе руго дур кIалГIаби ва дур цересел ГIадамазулги киналго мисриязулги рукъзал; гъаб ракъалда рижаралдаса нахъе жакъа къоялде щвезегIанги, я дур умумузда, я дур умумузулги умумузда гьединаб жо жеги бихъун букIинчIо“». Гьединги абун, къурун вуссун, Муса пирГIавнасул бакIалдаса нахъе ана.

⁷ Гьебмехалъ гьесул чIухIби-хIакимзабаз пирГIавнаса абуна: «Жеги кире щвезегIан дов чияс ниль гъаб хIалалда чезаризе ругел? Жидерго БЕТIЕРГЪАН Аллагъасе тIагIат-гIибадат гъабизе ине риччай дол чагIи. Дуда бихъулеб гьечIищ Мисриялгъул иш ахиралде кколеб букIин?»

⁸ Гьебмехалъ Мусаги Гъарунги пирГIавнасухъе тIад русинаруна. «Нужерго БЕТIЕРГЪАН Аллагъасе тIагIат-гIибадат гъабизе а, – ян абуна гьес. – Щал-щал гьенире ине ругел?»

⁹ Мусаца абуна: «Ниж ине руго лъималгун ва харабигун, вассал-ясалгун, гIи-цIаназул рехъабигун ва боцIул рехъедалгун. БЕТIЕРГЪАНАСЕ гъабулеб байрамлъидал гьеб нижер».

¹⁰ ПирГIавнас абуна: «Дица лъималгун цадахъ нуж риччани, биччанте БЕТIЕРГЪАНАС квербакъи гъабизе нуже! Амма нухда балагъазукъе ккезе гуринха!

¹¹ Гьеб букIунареб жо! Нужеца гьедигIан цIакъ гъарулеб бугелгъул, а БЕТIЕРГЪАНАСЕ тIагIат-гIибадат гъабизе, амма цохIо бихъинал гурони унге».

Цинги Гъарунги Мусаги пиргIавнаса цереса нахъе къотIана.

¹² БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Мисриялъул ракъалде тIаде квер борхе, цинги баккила гарцI. Гъель къваназе буго ракъалда бижарабщинаб – горо-цIер бан хадуб нахъе хутIанщинаб».

¹³ Мусаца Мисриялде тIаде гIанса борхана ва БЕТIЕРГЪАНАС ракъалде тIаде биччана бакъбаккул гури. ТIубараб сордо-къоялъ гъури пуна ва рогалиде гъороца босун бачIана гарцI. ¹⁴ Кутакалда гIемераб гарцI тIаделъана Мисриялде ва гъель тIолабго улка цезабуна. ГарцIазул гъединаб чабхъен цебеккун киданиги букIинчIо ва хадубккунги киданиги букIине гъечIо. ¹⁵ Гъель чIегIераб наКIкI лъугъун бахчизабуна тIолабго ракъ. Горо-цIералдаса хадуб хутIанщинаб – мегъ-ракъалда бижубеб букIанщинабги, гъутIбузда хутIарабщинаб пихъги – квана гъель. ТIолабго Мисриялда, я гъутIбузда тIамах, я ракъалда шибIаги гIурччинлъи хутIичIо.

¹⁶ ПиргIавнас хехго Мусаги Гъарунги тIаде ахIана ва гъезда абуна: «Дун мунагъалъукъе ккана нужер БЕТIЕРГЪАН Аллагъасда цева ва нужеда цева. ¹⁷ Ахирисеб нухалъги дида тIаса лъугъа. Нужер БЕТIЕРГЪАН Аллагъасда гъаре гъаб хвалил кваркъи дида тIаса нахъе бачеян».

¹⁸ Муса пиргIавнасул бакIалдаса нахъе ана, ва гъес БЕТIЕРГЪАНАСДА гъарун дугIа гъабуна. ¹⁹ Цинги БЕТIЕРГЪАНАС кутакаб гъури бахъинабуна бакътIерхъул рахъалдасан, ва гъеб кутакаб гъороца БагIараб ральдахъе хъамун ана гарцI. Мисриялда цо гарцI хутIичIо. ²⁰ Амма БЕТIЕРГЪАНАС пиргIавнасул рекIелъе согIлъи биччана ва гъес гIизраилал риччачIо.

ИчIабилеб жаза: бецIлъи

²¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«Зодобе квер борхе ва Мисриялде бецIлъи рещтIине буго – лахIчегIераб бецIлъи».

²² Мусаца зодобе квер борхана, ва лахIугIан чIегIераб бецIлъи рещтIана тIолабго Мисриялде лъабго къоялъ. ²³ Лъабго къоялъ гIадамазда кIолеб букIинчIо я цоцада рихъизе, я чIараб бакIалдаса доре-гъанире рагъаризе. ГIизраилазулин абун, ай гъезул чIей бугеб бакIалда, канлъи букIана.

²⁴ Гъебмехалъ пиргIавнас Муса ахIана ва гъесда абуна: «Нужерго БЕТIЕРГЪАНАСЕ тIагIат-гIибадат гъабизе а. ГIицIго нужер гIибоцIи гъанибго те, лъималин абун, нужгун цадахъ ине бегъила».

²⁵ Мусаца абуна: «Дуца нижеда цадахъ боцИги биччазе ккола, нижер БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе нижеца кърбанал ва тІубанго рухІулел кърбанал тІоритІизе рукІине!

²⁶ Нижер кинабго боцИ нижеда цадахъ букІине ккола, гъезул шанкІлалцин гъанир хутІизе гъечІю. Доре швараб мехалда нижеца тІаса ришила нижер БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе кърбаналгъе хІайванал. Доре швечІого нижеда лъаларо кинал хІайванал БЕТІЕРГЪАНАСЕ кърбан гъаризе кколелали».

²⁷ БетІергъанас пиргІавнасул рекІелъе тІирунчІей рехана ва гъев разилъичІю гъел риччазе. ²⁸ Гъес Мусада абуна:

«ТІагІа дир берда цевеса! ТІокІаль дида цеве къаге! Мун дида цеве вачІани, дие хвел букІине буго».

²⁹ Мусаца абуна: «Гъеб битІараб буго. ТІокІаль дуда дун вихъиларо».

АнцІабилеб жазаялъул магІна

11 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Дица пиргІавназдеги Мисриялдеги тІаде цоги цо балагъ биччалеб буго. Гъелдаса хадуб гъес нуж риччан тезе руго, ва гъадинго риччан тезе гурел, къватІире рачахъизе руго.

² Халкъалда абе бихъиназги руччабазги жидерго мадугъалзаба-зухъа гІарцул ва меседил къайи гъареян».

³ (БЕТІЕРГЪАНАС мисриязул рекІель Жиндирго халкъалдехун рахІму бижизабуна; живго Мусаги Мисриялъул тІолабго халкъаль – гІадатиял чагІазги, пиргІавнасул цересел чагІазги – къадруяв чильун рикІкунаан.)

⁴ Мусаца пиргІавназда абуна: «БЕТІЕРГЪАНАС гъадин лъазабулеб буго: „Сордо башалъулеб ригъалда Дун Мисри къотІун ине вуго,

⁵ ва шибаб тІоцечеб гъабураб лъимер хвезе буго Мисриялда – пачаясул тахида вугев пиргІавнасул лъимадаса байбихъун, гъабида цее кІусарай лагъалъул лъимаде швезегІан. ХІайваназул тІоцечеб гъабураб тІинчІги хвезе буго. ⁶ ТІолабго Мисриялда букІине буго цебе киданиги букІинчІебГІан ва хадубккунги киданиги букІинаребГІан кІудияб магІу. ⁷ Амма гІизраилазе ва гъезул боцІуе гъой хІапарабГІанги зарал ккезе гъечІю“. Гъеле гъеб мехалда лъала нужеда БЕТІЕРГЪАНАС Мисриялдаги гІизраилалдаги гъоркъоб батІалъи гъабулеб букІин. ⁸ Дур цересел чагІи рачІина дихъе ва наку чІван гъарила гъез: „Мунги дуда хадуб билълъараб тІолабго халкъги нахъе а гъаниса!“ – ян. Гъелдаса хадув дунги ина».

Цинги Муса, щидаца гъанкзулаго, пиргIавнаса аскIоса нахъе ана.
⁹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна: «ПиргIавнас нужехъ гIин тIамизе гъечIо, амма гъедин букIине ккола, Дица Мисриялзул ракъалда Дирго хIикматал ишал жеги цIикIкIинаризе рукIине».

¹⁰ Мусацаги Гъаруницацаги гъал киналго мугIжизатал рихъизаруна пиргIавнаса цере, амма БЕТIЕРГЪАНАС пиргIавнасул рекелъе согIлъи биччана, ва гъес гIизраилал жиндирго улкаядаса нахъе ине риччачIо.

Песахалзул байрам

(Лев. 23:5-8; Тар. 28:16-25; Къан. 16:1-8)

12 ¹ Мисриялда рукIаго Мусацаги Гъаруницацаги БЕТIЕРГЪАНАС абуна:

² «Биччанте нужее гъаб моцI букIине тIоцебесеб моцIлун, лъагIалил аваллун. ³ ТIолабго гIизраилалзул жамагIаталда абе гъаб моцIалзул анцибилеб къоялъ, щибаб хъизан-къаялъ цо-цо къегIер босейин. ⁴ ТIубараб къегIер кваназе гIураб хъизан гъечIони, биччанте гъеб – шивас кигIан кваналеб хIисабалдеги босун, киназего гIолеб къагIидаялда – бишун цересел мадугъалзабазгун гIахъал гъабизе. ⁵ Гъел къагIи рукIине ккола лъагIел барал, би-хъинал ва жагъаллъи гъечIел. Гъел рукIине бегъула къагIи яги буртIал. ⁶ Гъел хъихъе гъаб моцIалзул анцила ункъабилеб къоялде швезегIан, цинги биччанте маркIачIул гIужалда гIизраилазул тIолабго жамагIаталъ гъел хъвезе. ⁷ Къурбаналъе хъурал жалазул биги, гъеб къурбан нужеца кваналеб минаялзул кавуялзул кIиябго рахъалдаги рахаздаги бахе. ⁸ ЦIадуда гIадги бежун, гъебго сордоялъ кванай гъеб гъан, бугъурго чадалгун* ва къогIал хурдулгун цадахъ. ⁹ ГIатIго яги белгун гъан кванаге, амма цIадуда гIад бежизабун кванай – бетIерги, хIатIалги, ургъимесги цадахъ. ¹⁰ Радалалде шибго жо нахъе тоге. РогъинегIан кваначIого хутIараб цIадулъ бухIе. ¹¹ Гъале нужеца гъеб кваназе кколеб къагIида: сапаралде къачIарал чагIи кинигин ретIун ретIелгун, къан рачелгун, хIатIазда ретIун хъиталгун, хъатикъ ккун гIансагун, гIедегIалихъего кванай гъеб. Гъеб ккола БЕТIЕРГЪАНАСУЛ Песах.

¹² Гъеб сордоялъ Дун Мисри къотIун ине вуго, ва Дица хвезари-зе руго киналго тIоцере гъарурал лъималги боцIул щибаб тIоцебе

* 12:8 *Бугъурго чед* – реччел гъорлъе жубачIого бежараб чед.

гъабураб тинчги; Дица жаза гъабизе буго Мисриялзул тлоалго аллагъзабазе. Дун вуго БЕТЕРГЪАН. ¹³Амма нужер минабазул кавабазда бахараб би букина нуж цунулеб тлааматлун: гъеб би бихидал, Дун аскюсан ине вуго. Мисриялда тладе Дица хвалил унти биччайдал, нужеда гъеб хъвазе гъечю. ¹⁴Гъеб кьо нужеда кидаго кючонге. Гъеб кьо нужее байрамлун букла абе – БЕТЕРГЪАНАСЕ тлобитлулеб байрамлун. Абадиялъего нужеда тлад лъураб байрам хисабалда рачунел тлазги кюдо гъабизе биччай гъеб кьо. ¹⁵Анкьго кьоалъ реччеб жубачел чадал гурони кванаге. Тлоцебесеб кьоалъго рокъоса реччеб тлагинабе, шай абун, гъеб анкьго кьоалда жаниб реччеб лун гъабураб чед кванарав чи Гизраилалзул халкъалда гьоркъоса нахе къотлизе ккола. ¹⁶Гъел кьозул тлоцебесеб кьо хирияб кьолун букине ккола – анкъабилеб кьог хириялун букине ккола. Гъел кьоз шибго халти гъабуге, нужеого квен хладур гъаби тун батияб.

¹⁷Бугурго Чадазул байрам тлобите, шайгурелзул Дица нуж аскарал гъарун Мисриялдаса нахе рачана гъеб кьоалъ. Гъеб кьо кюдо гъабе хадусел тлазги – гъеб буго абадиялъего нужее бугеб амру. ¹⁸Тлоцебесеб моцалзул анцила ункъабилеб кьоалзул къаси гужалдаса байбихун кюло цоабилеб кьоалзул къаси гужалде швезеган кванай реччеб тлечеб чед. ¹⁹Анкьго кьоалда жаниб нужер къавуль букине бегуларо реччебалзул къатра. Реччеб гьорлъ бугеб квен кванарав чи, шив гъев ватаниги, къватиса гочун вачарав вукла, нужер ракъояв вукла, гъев чи Гизраилалзул жамаглаталда гьоркъоса нахе къотлизе ккола. ²⁰Гъел кьоз, нуж кир руканиги, реччеб гьорлъ халтизабураб кинабтлаги квен кванаге – кванай бугурго чадал».

²¹Мусаца Гизраилалзул церехъаби данде ракларана ва гъезда абун: «Инеги ун, нужерго хъизамазе цо-цо кьеглер тласа бише шивас ва Песахалзул кьурбанал хъве.

²²Цинги иссопалзул* квациги босун, царагалъубе тураб бидуль ччуй гъеб ва кавуялзул рахаздаги клиябго рахъалдаги бахе. Гъелдаса хадуб нужер пониги чи минаялзул рагумаху бахун къватире унге радаллъизеган. ²³Мисриял чъазе БЕТЕРГЪАН вахъараб мехалда, гъесда бихила кавуялзул клиябго рахъалдаги рахаздаги бахараб би ва гъеб мина гъес жибго тела; нуж чъазе чъазеян нужер минабазда

* 12:22 *Иссоп* – Гизраилалда бижулел махгъуинаб хер.

жаниве лъугине, рухI бахъулев Малаикасе изнуги къеларо. ²⁴Нужее ва нужер хадусел наслабазе абадиялъего чезабураб тIадкъай хIисабалда цIуне гъеб амру. ²⁵БЕТИЕРГЪАНАС нужее къезе къотIи гъабураб ракъалде шведеал, гъенибги билълъанхъизабе гъеб гIадат. ²⁶„Гъаб щиб гIадат?“ – ин нужер лъималаз гъикъидал, ²⁷гъезда абе: „Гъаб ккола БЕТИЕРГЪАНАСЕ тIобитIулеб Песахалгъл кърбан: мисриял чIвалеп мехалда, Гъев гIизраилазул минабазда аскIосан ана ва ниж тархъан гъаруна“», – ян.

Гъебмехаль тIолабго халкъ накабазде ккана ва БЕТИЕРГЪАНАСЕ рещ гъабуна.

²⁸БЕТИЕРГЪАНАС Мусадеги Гъарунидеги амру гъабунщинаб мухIканго тIубазабуна гIизраилаз.

Анциабилеп жаза: тIоцере гъарурал васал хвей

²⁹Сордо башалгуда Мисриялъул ракъалда гъабунщинаб тIоцебесеб лъимадул рухI бахъана БЕТИЕРГЪАНАС: Мисриялъул пачаясул, ай пиргIавнасул тIоцебесеб лъимадаса байбихъун, туснахъалда тIамун вугев такъсирчиясул тIоцебесеб лъимаде швезегIан, ва тIолабго боцIул щибаб тIоцебе гъабураб тIинчIги хвезабуна. ³⁰ПиргIавнги, гъесул цересел чагIиги, тIолалго мисриялги тIаде рахъана гъеб сардилъ, ва киса-кибего Мисриялда кутакаб магIил гъаракъ бахъана – цониги рукъ хутIун букIинчIо жаниб хвел ккечIеб.

БетIергъанасул халкъ Мисриялдаса тархъанлъи

³¹Гъебго сордоялъ пиргIавнас Мусаги Гъарунги тIаде ахIана ва гъезда абуна: «Рахъа! Нужеца кIиязго ва тIолалго гIизраилаз дир халкъги дир ракъги те! Нужеца абулеб букIараб къагIидаялъ БЕТИЕРГЪАНАСЕ тIагIат-гIибадат гъабизе а! ³²ГIиги баче, боцIиги баче ва нужерго нухда а! Диеги цо дугIа гъабе!» – ян.

³³Мисрияз халкъ гIедегIизабулеб букIана улка тун ине.

«Гурони ниж киналго хвезехъин руго!» – ян абулеб букIана гъез.

³⁴Халкъалъ цадахъ босана реччебги гъорлъе жубачIого буцараб роль; гъеб жаниб лърал хIерчал ратIлилъ жемана ва гъажибутIрузда лъуна. ³⁵ГIизраилаз, Мусаца гъезда малгъараб къагIидаялъ, мисриязда гъарун къезабуна гIарцулги меседилги цIарагI ва ретIел. ³⁶БЕТИЕРГЪАНАС мисриязул рекIелъе гIизраилаздехун рахIму бижизабуна ва гъединлъидал, гъез щиб гъараниги, къолеб букIана гъезие. Гъеб хIалалда гъезие мисриязухъа кIудияб бечелъи щвана.

³⁷ ГИзраилал ана Раамсесалдаса Суккоталде. Руччабиги лымалги рикИкИнчЮго, кинавниги гъезул вукІана анлънусазарго бихьинчи.

³⁸ Гъезда цадахъ рукІана Гемедал батГи-батИиял халкъазул Гадамалги ва щикІкІараб къадаралда ги-бощИги. ³⁹ Мисриялдаса жидедаго цадахъ босун бачІараб буцараб ролгъл гъез чадал режана; реччеб жубан букИнчЮ гъенибе. Гьел гедегІун Мисриялдаса къватИире рахьинарун рукІиндал, гъезие заман букИнчЮ сапаралде цадахъ босизе квен хІадуризе.

⁴⁰ ГИзраилил халкъалъ Мисриялда бана ункънусиялда лъеберго сон. ⁴¹ Дуруго ункънусиялда лъеберго сон тІубараб къоялъ, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ халкъ, кІудиял аскарал гьарун, Мисриялдаса нахье ана. ⁴² Гъеб сордо ккола БЕТІЕРГЪАНАСЕ ГІоло макъу толеб сордо; гъеб сордоялъ Гъес Мисриялдаса ГИзраилал нахье рачана. Гъеб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ сордо буго! ГИзраилалгъл тІолаалго гІелазе гъеб сордо ккола макъу толеб сордо.

Песахалгъл къанунал

⁴³ БЕТІЕРГЪАНАС Мусадаги Гьарунидаги абуна: «Гъале Песахалгъл къурбан хъвеялгъл тадбир: батИияб ракъалдаса чияс гъеб квине бегьуларо.

⁴⁴ Дуца вичун восарав лагъас гъеб квине бегьула, дуца гъесие суннат гъабун бугони, ⁴⁵ амма заманаялъе гІумру гъабун нужер ракъалда чІарав чияс яги мухьдахъ ккурав хІалтІухъанас гъеб квине бегьуларо. ⁴⁶ Гъеб къурбан квине ккола гъеб хІадураб рокъоб – гъан рокъоса къватИибе босуге ва гьелгъл цониги ракъа бекуге. ⁴⁷ ГИзраилалгъл тІолабго жамагІаталъ тІобитИизе ккола гъеб байрам. ⁴⁸ Нужеда цадахъ гІумру гъабун вугев къватИиракъалдаса чиясе БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Песах кІодо гъабизе бокъун бугони, гъесул рокъор гІумру гъабун ругел киналго бихьиназе суннат гъабизе ккола. Гъебмехалда гъес гьелгългъл гІахьаллги гъабизе бегьула нужеда гьоркъов гъавурав чиясго гІадин. Суннат гъабичІев чияс гІахьаллги гъабизе бегьуларо Песахалгъл байрамалгъл тІутІалда. ⁴⁹ Цого къанун хІалтІула нужер ракъоцязеги ва батИияб ракъалдаса рачІун нужеда гьоркъоб гІумру гъабун ругел Гадамазегі».

⁵⁰ ГИзраилаз кинабго гъабуна Мусадеги Гьарунидеги БЕТІЕРГЪАНАС гъабураб амруялда рекъон. ⁵¹ Гъебго къоялъ БЕТІЕРГЪАНАС Мисриялдаса къватИире рачана ГИзраилал аскараздеги рикъун.

13 ¹БЕТИЕРГЪАНАС Мусада абунa:
²«Гизраилазе гъабураб щибaб Тлоцeбeсeб бихъинлъимeр
 Дие батIа гъaбe: инсанасул лъимeр букIа, боцIул тIинчI букIа –
 эбелалгъл Тлоцeбeсeб рижи».

Бугъурго Чадазул байрам

³Мусаца халкълaда абунa: «Нужeдa кидaгo рaкIалдa букIа нуж
 Мисриялдaсa – лагълъиялгъл рaкълдaсa – къватIирe рачарaб къo;
 Жиндиргo шулияб квералдалгълун рачанa нуж БЕТИЕРГЪАНАС гъe-
 нисa къватIирe – гъeб къoялъ нужeцa квaнaгe рeччeб жубарaб чeд.

⁴Жакъa, Авив моцIалдa, нужeцa гъaб рaкъ тoлeб бугo. ⁵Нужeр
 умумузe БЕТИЕРГЪАНАС гъa бан букIанa ханaаниязул, хитиязул,
 амориязул, евусиязул вa хивиязул рaкъ – рaxъги гъoцIоги чвaxулeб
 рaкъ – нужee къeлилaн. Дoс рачун нуж гъeнирe шварaб мeхалдa,
 гъaдинаб гIадат цIунe Авив моцIалъ: ⁶aнкъгo къoялъ квaнaй рeччeб
 гъoрлъ гъeчIeб чeд; aнкъабилeб къoялъ БЕТИЕРГЪАНАСЕ байрам
 гъaбe. ⁷ПалхIасил, aнкъгo къoялъ квaнaзe ккoлa рeччeб жубачIeб
 чeд. Нужeр къавулъ щибниги рeччeб лъураб жo букIинe бeгълуарo;
 нуж чIарaб бакIалдаги букIинe бeгълуарo рeччeбалгълун къaтIрацин.
⁸Гъeб къoялъ щивaс жиндиргo лъималaздa абизe ккoлa: „Дицa гъa-
 дин гъабулeб бугo Мисриялдaсa нaxъe унeлгълун БЕТИЕРГЪАНАС
 дие гъабурaбщинaлъe гIолo“, – ян. ⁹Гъaб гIадат нужee букIинa
 квералдa лъураб гIужлъун вa нoдoялдa хъварaб рaкIалдeшвeялгълун
 гIаламатлъун – БЕТИЕРГЪАНАСУЛ Къанун кидaгo нужeр мацIалдa
 букIинaлъe гIолo. БЕТИЕРГЪАНАСУЛ къуватaб квералдалгълунлъи-
 дал нуж Мисриялдaсa къватIирe рачарал. ¹⁰Гъaб гIадат тIубазaбe
 щибaб сонaлъ, гъeлъиe бихъизабурaб замaналдa.

Тлоцере гъарурал лъималазул хIакългълун амру

¹¹БЕТИЕРГЪАНАС нужee вa нужeр умумузe гъa бан букIарaб
 къaгIидаялъ нуж ханaаниязул рaкълдeги рачун, гъeб нужee кълун
 хадусa, ¹²БЕТИЕРГЪАНАСЕ батIа гъaбe щибaб Тлоцeбeсeб бихъин-
 лъимeр. Гъeдингo нужeр боцIул щибaб Тлоцeбeсeб бихъинтIинчIги
 БЕТИЕРГЪАНАСУЛ ккoлa. ¹³Тлоцeбe гъабурaб кIартихъ хисун
 къeгIeр къe, хисизe бoкъичIони, кIeрт габур кълун хвeзaбe. Щивaв
 нужeр Тлоцeвe гъавурав вaсасухъ хIакъ къeзe ккoлa.

¹⁴Хадубккун дур наслуялъ: „Гъeлъул магIна щиб?“ – абун
 цIeхани, гъeздa абe: „БЕТИЕРГЪАНАС Жиндиргo къуваталдалгълун

ниль Мисриялдаса – лагълъиялгълул ракъалдаса – къватIире рачана. ¹⁵ ПиргIавн тIирун чIана, ниль нахъе риччазе бокъичIого; гьединлъидал, Мисриялда гъабунщинаб инсанасулги хIайваналгълулги тIоцебесеб рижи хвезабуна БЕТIЕРГЪАНАС. Гъеле гьединлъидалин щибаб хIайваналгълул тIоцебесеб тIинчI дица БЕТIЕРГЪАНАСЕ къурбаналгье къолеб; нилъер тIоцере гъарурал васазухъин абун, хIакъ къола“. ¹⁶ Гъеб букIине ккола дур кверда лъураб гIуж гIадин ва дур надалда бухъараб чалма гIадин, Жиндирго Къуваталдалгълун БЕТIЕРГЪАНАС ниль Мисриялдаса къватIире рачиналгълул жинца бицунеб нугIлъун».

Аллагъас Жиндирго халкъ нухда бачин

¹⁷ ПиргIавнас халкъ нахъе биччараб мехалда, Аллагъас гъеб бачинчIо пилистимазул ракъалдасан, кигIанго гьенисан нух къокъаб букIаниги. Аллагъас пикру гъабун:

«Гъел нухда рагъизе ккани, гъезул пикру хисизе бегъула ва гъел Мисриялде тIадрусине бегъула», – ян.

¹⁸ Аллагъас халкъ бачана халатаб авлахъалгълул нухккун, БагIараб ралъдахъе* балагълун. ГIизраилал Мисриялдаса къватIире рахъана рагъде къачIарал аскарал кинигин. ¹⁹ Мусаца Юсупил жаназаги цадахъ босана, шайгурелгълул Юсупица ГIизраилал гьедизарун рукIана:

«Аллагъ чара гъечIого нуже кумекалгье вахъине вуго. Гъеб мехалда дир жаназаги гъаниса нахъе босе нужедаго цадахъ», – иланги абун.

²⁰ Суккоталдаса рахълун, салул авлахъалда аскIоб бугеб Этамалде швана гIизраилал ва гъенир лълалхъана. ²¹ Къад хIубилгълун эхетараб накIкIул парчадулъ гъезда цева, гъезие нухги бихъизабулаго, унаан БЕТIЕРГЪАН; къаси, гъезие канлъи букIине, Гъев цIадул парчадул хIубиялгълулъ вукIунаан. Гьединлъидал къасиги къадги ине рес букIана гъезие. ²² Къад накIкIул хIуби, къаси цIадул хIуби – Kиябго цониги нухалъ халкъалдаса батIалъичIо.

Ралъад къотIун церехун ин

14 ¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абун:
² «ГIизраилазда абе Мигдол абураб бакIалдаги ралъадаги гьоркъоб бугеб Пи-Гъахироталдехун ралагълун аян ва гъениб лълалхьи

* ^{13:18} *БагIараб ралъад* – ялъуни «МуцIидул ралъад». Гьединго бал. Тархъ. 14:9, 16, 21, 30; 3 Пач. 9:26.

гъабейн. Риччанте гъел, ралъдал рагАлда, битун БагАл-Цефоналда цере чезе. ³ ПиргАвнас пикру гъабизе буго: „Авлахъалда, нухги къосун, свердилел ратила гИзраилал“, – ин. ⁴ Дица пиргАвнасул рекелъе согЛъи биччала, ва гъев нужеда хадув лъугъина. Амма пиргАвнасдалъун ва гъесул аскараздалъун Дир цАруе рецц букИна, гъел Дица къезарураб мехалъ. Гъебмехалъ мисриязда лъала Дун БЕТЕРГЪАН вукИн». ГИзраилаз гъедин гъабизеги гъабуна.

⁵ Мисриялъул пачаясда халкъ лъутун анилан абураб мехалда, пиргАвнасулги гъесул цересел гАдамазулги пикру хисана ва гъез абуна:

«Нильеца гъабураб жо щиб? Нильеца гИзраилалги риччан тун, нильго хАлтIухъабаздаса махIрум гъарунагури!»

⁶ ПиргАвнас жиндирго чуюлгун чолгъоко хАдурана ва жиндирго аскарги данде ахАна. ⁷ Гъес цадахъ бачана анлънусго тIаса бищараб чолгъокоги Мисриялъул цогидал чолгъаказул аскарги; щибаб чолгъакида гIад рагъуль лъадарарал рагъухъабиги рукАна. ⁸ БЕТЕРГЪАНАС пиргАвнасул рекелъе согЛъи биччан букIун, гъев гИзраилазда хадув вортана. ГИзраилал нухда унел рукАна жиде щибго хИнкъи гъечел чагИ гIадин. ⁹ ПиргАвнасул чолгъакалгун ва чотIахъабигун гИзраилазда хадур рортарал мисриял гъезда хадур гунтIана, ралъдал рагАлда къайиги чIван, Пи-Гъахироталда гIагарлъухъ, БагАл-Цефоналда гИзраилал рукIаго.

¹⁰ Жидерго аскаргун ПиргАвн гIагарлъулев вихъидал, ГИзраилазда бичIчIана мисриял жидеда хадур лъугъун рукИн. Гъебмехалъ гъел кутакалда хИнкъана ва гъез БЕТЕРГЪАНАСДЕ ахИи базе байбихъана. ¹¹ «Мисриялда хабал рукИнчIогойиш дуца ниж хвезе авлахъалде рачарал? – ин Мусада кIалгъикъизе журана гъел. – Мисриялдаса къватIиреги рачун, дуца нижее гъабураб щиб?»

¹² Мисриялдаго нижеца дуда абубеб букИнчIиш: „Ниж жахАлалго те; мисриязе хАлтIизе те ниж“, – ин? – Мисриязул лагъзаллъун хутIизего лъикIан нижее, гъаб авлахъалда хвезегIан!»

¹³ Муса халкъалда кIалъана: «Нуж хИнкъуге. КъвакIун чIа, нужеда бихъила БЕТЕРГЪАНАС нуж жакъа хвасар гъарулеб куц. ГъабсагIат нужер безада цере ругел дол мисриял нужеда тIокIаль киданиги рихъизе гъечIо.

¹⁴ Парахат рукIа, БЕТЕРГЪАН вагъизе вуго гъелгун нужее гIоло».

¹⁵ БЕТЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Щай дуца Диде ахИи балеб? ГИзраилал цере раче!»

¹⁶Дурго гІанса эхеде борхе ва ралъдада тІаде балагъизабе, цинги гъеб кІийиде бикъизе буго. Гъебмехалда гІизраилазда кІевезе буго, ракъдадасан кинигин, ралъдал тІиналдасан ине. ¹⁷Дица мисриязул рекелъе согІлъи биччана – гъелги нужеда хадур лъугъине руго. Амма жиндирго чолгъакалгун, чотІахъабигун ва тІолабго аскаргун пиргІавнаса Дица Дирго къудрат бихъизабураб мехалъ, Дие кІудияб рещ букІине буго. ¹⁸Мисриязда лъазе буго Дун БЕТІЕРГЪАН вукІин ва пиргІавнги, гъесул чуялги, чолгъакалги, чотІахъабиги сабаблъун Дие рещ букІине буго».

¹⁹ГІизраилалъул аскаралда цеве унев вукІарав Аллагъасул Малаик, гъезда нахъехун чІана. НакІкІул парчаги, жиндирго бакІалдасаги къурун буссун, гъезда нахъа, ²⁰Мисриялъул халкъалдаги ГІизраилл халкъалдаги гъоркъоб чІана. ТІолабго сордоялъ накІкІул парча цояб рахъалъе бецІлъилъун, цогидаб рахъалъе канлъилъун чІана, ва гъеб сордоялъ бецІлъиги канлъиги цоцалъ жубачІо.

²¹Мусаца ралъдада тІаде квер битІана, ва БЕТІЕРГЪАНАС тІубараб сордоялъ къуватаб бакъбаккул гъуриги бахъинабун, ралъад бикъана ва гъелъул тІину ракъдаллъиялде сверизабуна. Лъим бикъун ана, ²²ва ГІизраилаз, бакъвараб тІиндасанги рильлъун, ралъад бахана: лъим кІиго къед гъабун бахъун чІун букІана, цо гъезул кваранаб рахъалда, цогияб гъезул квегІаб рахъалда. ²³Гъебмехалъ мисриялги гъезда хадур рортана. ПиргІавнасул чуялги, чолгъакалги, чотІахъабиги – киналго ралъдал тІиналде кІанцІана. ²⁴Рогъалил хъахІлъи рехулеб гІужалда, цІадул ва накІкІул парчадулъан ваккун, БЕТІЕРГЪАН валагъана мисриязул аскаралъухъ ва гъеб сагІаталдаго гъезде кутакаб хІинкъи рещтІинабуна. ²⁵Гъезул чолгъаказул гъакибурдул жагъаллъана, гъединлъидал чуязеги рильлъине цІакъ захІмалъун ккана.

Цинги мисриял ахІдезе лъугъана:

«Гъаниса нахъе лъутизе ккола! ГІизраилазул рахъалдасан Мисриялда данде вагъулев вуго Живго БЕТІЕРГЪАН!» – ин абун.

²⁶Гъеб мехалъ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун: «Ралъдада тІаде квер битІе, лъим тІадбуссун мисриязде, гъезул чуялгун чолгъаказде ва чотІахъабазде тІаде чвахизе букІине».

²⁷Мусаца ралъдада тІаде квер битІана ва рогъалилъ лъим жиндирго бакІалде тІадбуссун чвахана. Рекерун унел рукІарал мисриял гъулчун бачІунеб лъадакъе ккана, ва БЕТІЕРГЪАНАС гъел ралъдал

бакъулъ лъадалъ тѣрхъинаруна. ²⁸Тѣлабго лъим тѣадбуссун бачІиндал, гьелъ гъанкъызаруна чолгъакалги чотѣахъабиги – гѣизраилазда хадуб ралъдалъе бортараб пиргѣавнасул тѣлабго аскар. Гьезул цонигияв хвасарлъичЮ.

²⁹Гѣизраилазин абунѣ, ралъад бакъулъан бакъвараб тѣиндасанги рилълъун, бахана ралъад: лъим, цо гьезул кваранаб рахъалда, цогидаб – квегѣаб рахъалда, кѣиго къед гъабун бахъун чІун букІана. ³⁰Гьеб къоялъ БЕТІЕРГЪАНАС Гѣизраил мисрияздаса хвасар гъабунѣ ва гѣизраилазда гьезул жанѣзаби рихъана ралъдал рагѣалда. ³¹Жиндирго къудраталдалъун БЕТІЕРГЪАНАС мисриязе гъабураб бихъидал, гьел БЕТІЕРГЪАНАСУКЪА кутакалда хІинкъана ва Гьесде иман лъуна, Гьесул лагъ Мусадаги божана.

Мусалги Марямилги кечІ

15 ¹Гьебмехалъ Мусацаги Гѣизраилѣ халкъалъги БЕТІЕРГЪАНАСЕ реццалъул кечІ ахІана:
«БЕТІЕРГЪАНАСЕ ахІила дица дирго кечІ –
Гьесул хІалкъолъи, Гьесул тѣадегѣанлъи!
Чуги чотѣахъанги
ралъдалъе рехана Гьес.

- ² БЕТІЕРГЪАН – Гьес къола дие къуват, Гьесие ахІила кечІ;
Гьесдасан буго хвасарлъи!
Гьев – дир Аллагъ, Гьесие рецц гъабила!
Дир инсулги Аллагъ! Дица кѣодо гъавила Гьев!
- ³ БЕТІЕРГЪАН – гучав рагъухъанги Гьев;
БЕТІЕРГЪАН – гьеле Гьесул цѣар!
- ⁴ Пиргѣавнасул чолгъакалги, гьесул аскарги
ралъдалъе рана Гьес,
мисриязул бишун лебалал рагъухъаби
Багѣараб ралъдалъ гъанкъана.
- ⁵ Ралъдал карачелал гьулчана гьезда тѣаде,
ва тѣину гьечѣб кѣкѣалахъ гамачІ кинигин рилана гьел.
- ⁶ Дур кваранаб квер, БЕТІЕРГЪАН,
къуват-гучалъул цѣураб;
Дур кваранаб квералъ, БЕТІЕРГЪАН,
тушман шушахъ виххизавуна.

- 7 Дурго къудраталъул хІалкІюлъиялъ
 Дуца къезаруна Дудаго данде рахъарал.
 Дур ццин гъалагъана –
 гьель гьел сумало кинигин къулчІана.
- 8 Дуца лъадада тІаде пуна –
 лъим квачІид бахъана,
 лъим къедлъун эхетана,
 ралъдал тІину къвакІана.
- 9 Тушман чІухІун кІалъалев вукІана:
 „Хадур лъугъина, гьел кквела.
 Давла бикъа-къотІила,
 гьелдаса кеп босила.
 Дирго яргъидалъун
 гьезул бугебшинаб бахъила!“ – ян
- 10 Амма Дурго хІухъел пуна Дуца
 ва ралъад гьезда тІаде бегана.
 Къуватал карачелазулъ тІерхъана гьел,
 тІухъи кинигин.
- 11 Дуда ващадав цоги гьечІо аллагъзабазда гьоркъов,
БЕТИЕРГЪАН!
 Мун гІадав тІокІав гьечІо –
 МунгІан Хирияв, МунгІан ТІадегІанав!
 Мун – рещалъе мустахІикъав,
 мугІжизатал гьарулев!
- 12 Дуца кваранаб квер хъвагІана –
 дол ракъулъе тІерхъана!
- 13 Дурго свин гьечІеб рахІмуялдалъун
 Дуца себе бачина Дуцаго хвасар гъабураб халкъ.
 Дурго къудраталдалъун Дуца гьеб бачина
 Дурго Мукъадасаб бакІалде.
- 14 Халкъазда гьеб кинабго рагІила ва гьел сородила;
 хІинкъиялъ кодор росила Пилистималъул гІадамал.
- 15 Эдомалъул кІудиял сородила,
 МогІавалъул церехъабазда гъаргъар бала,
 Ханааналъул гІадамал хІинкъиялъ тамахлъун ккела.
- 16 ХІинкъиялъги чарахвеялъги кодор росила гьел,

Дур къват бихьидал чIаралъурго ганчIиде сверила,
 Дур халкъ аскIосан ун лъугIизегIан, дир
 БЕТIЕРГЪАН –

Дуца Дуего тIаса бишараб халкъ!

17 Дуца Дур халкъ Хирияб маГIарде бачина,
 гъениб, Дуего рукълъун тIаса бишараб бакIалда,
 я дир БЕТIЕРГЪАН,

Дуцаго къучI лъураб Мукъадасаб бакIалда
 гьел чIезе рукIине,
 дир БетIергъан!

18 БЕТIЕРГЪАН вукIина Пачалъун абадул абадиялъего!»

19 ПирГIавнасул чуялгун чолгъакал ва чотIахъаби ралъдалъе лъугъараб мехалда, БЕТIЕРГЪАНАС гъезда тIаде риччана ралъдал карачелал. ГIизраилл халкъин абун, ралъад къотIун ана ракъ-дадасан гIадин. 20 Гъарунил яц Марям аварагалъ жергъен кодобе босана, ва тIолалго руччабиги, кодор жергъабиги ккун, гьелда хадур рильлъун къурдизе лъугъана. 21 Марямицаги кечI ахIана:

«БЕТIЕРГЪАНАСЕ кечI ахIе –

Гъесул хIалкIолъи, Гъесул тIадеГIанлъи!

Чуги чотIахъанги

ралъдалъе рехана Гъес!» – иланги абун.

Мараялъул ва Элималъул лъим

22 Мусаца ГIизраилл халкъ бачана БаГIараб ралъдал раГIалалдаса Шур абураб салул авлахъалде. Лъабго къо бана гъез авлахъалда хъвадулел, кибго лъимги батуларого. 23 Мара абубеб бакIалде швана гьел, амма гъенибги лъим гьекъезе кIолеб букIинчIо, шайгурелъул гьеб къоГIаб букIун. (Гъеле гъединлъидалин гьеб бакIалда цIарги Мара* абун лъураб.) 24 Нахъеги Мусадаса рази гьечIого лъугъана халкъ:

«Нижеца щиб гьекъезе бугеб?» – абун къулкъудана гьел.

25 Цинги Мусаца БЕТIЕРГЪАНАСДЕ ахIи бана, ва БЕТIЕРГЪАНАС гъесда гъветI бихьизабун. Мусаца гьелъул гIаркъел лъадалъе рехана ва лъим гъуинаблъун лъугъана.

* 15:23 *Мара* – жугъутIазул мацIалда гьеб раГIул маГIна буго «къоГIаб» абураб.

Гъеб бакІалда БЕТІЕРГЪАНАС гъезул божиалъул хІалбихъана ва гъезие къануналги ахІкамалги къуна.

²⁶Гъес абуна:

«Нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул рагІухъ нуж кІваркъун генеккани ва Гъесие бокъараб гъабуни, нужеца Гъесул буюрухъал тІуразарулел ругони ва Гъесул амрабазда рекъон гІумру гъабуни, Дица нужеда тІаде биччазе гъечІо мисриязде риччарал унтабазул цонигияб. Дун нуж сах гъарулев БЕТІЕРГЪАН вуго».

²⁷Гъениса гъел ана Элималде. Гъениб букІана анЦиІа кІиги ицци гъабкъоялда анЦІго чамасдакил гъветІги. Гъел ищазда аскІор гъалхъана гІизраилал.

Манна ва ЧІоролаби

16 ¹ГІизраилалъул халкъ Элималдасаги ана ва Элималдаги Синаялдаги гъоркъоб бугеб Син абулеб салул авлахъалде щвана. Гъеб букІана Мисриялдаса къватІире гІизраилал рахъун хадусеб кІиабилеб моцІалъул анЦиІа шуабилеб къо. ²Гъеб авлахъалда рукІаго гІизраилал нахъеги Мусадеги Гъарунидеги гІайибал гІунтІизарун къулкъудана. ³ГІизраилаз гъезда абулеб букІана:

«БЕТІЕРГЪАНАСУЛ квердасан Мисриялдаго хвезе лъикІаб букІана нижее! Доба нижее хъагал цІун белъизе гъанги гІорцІизегІан кваназе чедги букІана. Нужецайин абуни, тІолабго халкъ бакъуца хвезабизе, ниж бакъвараб авлахъалде рачана».

⁴Гъебмехалъ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Дица зодиса гъоркъе нужеда тІаде цІадлъун чвахизабизе буго чед. Биччанте халкъалъ, щибаб къоялъ авлахъалдеги ун, жидеего цо къоялъе гІураб чед бакІаризе. Гъедин Дица хІалбихъизе буго гъезул, гъел Дир къануназда нахърилъгъунищали балагъизе.

⁵Анлъабилеб къоялъ, рузман къоялъ, цоги къояз бакІарулелда данде ккун, биччанте гъез кІиги нухалъ цІикІкІун бакІаризе гъеб».

⁶Мусацаги Гъаруницаги тІолаалго гІизраилазда абуна: «Къаси нужеда лъазе буго нуж БЕТІЕРГЪАНАС рачун рукІин Мисриялдаса къватІире.

⁷Метер радал нужеда бихъила БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хІалкІолъи, шайгурелъул БЕТІЕРГЪАНАСДА рагІана нужер Гъесдехун бугеб рази гъечІолъи. Нижгун дагІбадизе ккани, ниж шал чагІи?»

⁸Хадубги Мусаца абуна:

«Къаси БЕТІЕРГЪАНАС гъан къезе буго нуже кваназе, радал гѳорцІизегІан чед къезе буго. Гъесда рагІун бугелгъл нужер Гъесде-хун бугеб рази гъечІолгьи. Нижер бицани, шал ниж кколел? Нижеда гІайибал чІвалел чагІи гуру нуж, БЕТІЕРГЪАНАСДА гІайибал чІвалел чагІи руго!»

⁹ Цинги Мусаца Гъарунида абуна:

«ГІзраилазул жамагІаталда абе: „БЕТІЕРГЪАНАСДА цере чІезе рахъа, Гъесда нужер рази гъечІолгьи рагІун бугелгъл“».

¹⁰ Гъарун ГІзраилил халкъгун кІалгалеб мехалгь, гъл авлахъл-дехун ралагъана, ва гъезие загърлгъана накІкІул парчадулгь чІараб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ нур ва Гъесул къудрат.

¹¹ Гъебмехалгь БЕТІЕРГЪАН кІалгъана Мусада:

¹² «Дида рагІана гІзраилазул гІарзал. Гъезда абе: „МаркІачІул гІужалда нужеца гъан кваназе буго, рогалил гІужалгь нужер чахъл чадица гѳорцІизе руго. Гъебмехалда лгъазе буго нужеда нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагь Дун вукІин“».

¹³ Гъебго къоялгъл маркІачІул гІужалгь роржун рачІана чІоролаби ва гъез чІезабуна тІолабго гъезул къайи чІвараб бакІ. Рогъалиде-йин абуни, сверухългьиго шубица бахчун батана. ¹⁴ Шуб тІаса араб мехалда авлахългъл гъумералда загърлгъана гІисинаб, крупаялда рельгъараб жо. ¹⁵ Гъеб бихъидал, гІзраилаз цоцазда цІехолел букІана: «Гъаб щиб?» – ин.

Гъезда лгъалел букІинчІо гъеб киса-щиб жо кколебали. Мусаца гъезда абуна: «Гъеб буго нуже БЕТІЕРГЪАНАС къураб чед.

¹⁶ БЕТІЕРГЪАНАС амру гъабуна: „Биччанте шивав чияс гъеб бакІаризе жиндиего гІураб къадаралда. Хъизаналгъл шивав чи рикІкІун цо-цо омер* бакІаре“».

¹⁷ Гъедин гъабуна гІзраилаз. Цояз цІикІкІун, цояз дагь бакІарана, ¹⁸ амма гъез омералдалгун гъеб борцараб мехалда, гІемер бакІараразул тІокІлгьи дагъаб бакІараразул камиги батичІо; шивас бакІарун батана битІун гъесул хъизамалгье гІураб къадар.

¹⁹ Мусаца гъезда лгъазабуна:

«Метералде гългъл лгъицаниги щибниги жо нахье тоге», – ян.

²⁰ Амма гъл Мусахь гІенеккичІо, ва гъез цо-цо бутІа радалалде нахье тана – гълда хІапара бана, квешаб махІги бахъана. Гългь Мусал цІакь цин бахъана гъезда.

* 16:16 *Омер* – 2,2 литра.

²¹ Радалго вахъун шивас бакIарулаан жиндие хIажалъулеб къадар; Подоб хутIараб, бакъул хинлги чIвайдал, биун тIагIунаан.

²² Анлъабилеб къоялъ, рузман къоялъ, гъез бакIарана кIиги нухалъ щикIкIун – цо чи рикIкIун кIиги омер. Халкъалъул церехъаби рачIана Мусахъе ва гъеб гъесда бицана.

²³ Гъес гъезда абуна:

«Гъединин БЕТIЕРГЪАНАС лъазабун букIараб: метер буго хIалхъиялъул къо, БЕТIЕРГЪАНАСУЛ хирияб шаматкъо*. Жакъа нужеого бокъараб беже, бокъараб белъе, хутIарабин абун, нахъе лъе метер радаллъизегIан».

²⁴ Мусаца абураб къагIидаялъ гъез хутIараб нахъе цIунана хадусеб къо швезегIан, амма гъаб нухалда гъелда хIапара бачIо, махIги бахъинчIо.

²⁵ «Жакъа гъеб кванай, – ин абуна Мусаца, – щайгурелъул жакъа буго БЕТIЕРГЪАНАСУЛ шаматкъо. Жакъа нужеда авлахъалда щибго батизе гъечIо. ²⁶ Нужеца гъеб бакIаризе буго анлъго къоялъ, амма анкъабилеб къоялъ – шаматкъоялъ – авлахъалда нужеда щибго батизе гъечIо».

²⁷ Халкъалда гъоркъоса цо-цолял анкъабилеб къоялъги гъеб бакIаризе къватIире рахъана, амма гъезда щибго батичIо.

²⁸ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна: «КидаллъизегIан нуж Дир амрабазухъги Дир къануназухъги гIенеккиларел?»

²⁹ Нужеда лъан букIа: БЕТIЕРГЪАНАС нуже къун буго шаматкъо, гъединлъидал анлъабилеб къоялъ Гъес нуже кьолеб буго кIиги къоялъе гIураб чед. Анкъабилеб къоялъ шивав чи жиндирго рокъов чIезе ккола, кивениги къватIиве вахъинчIого».

³⁰ Анкъабилеб къоялъ халкъ хIалхъиялда чIана.

³¹ ГIизраилалъул халкъалъ гъеб кванда цIар тана «манна» абун. Гъеб букIана гъаранхералъул хъоналда рельеъараб, хъахIаб къералъул, гъацIул бакарабазул гIадаб тIагIам бугеб нигIмат. ³² Мусаца абуна:

«Гъадианаб буго БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амру: „Маннаялъул цо омер босе ва гъеб нахъе цIунун те хадусел гIелазе – Мисриялдаса къватIире рачараб мехалда авлахъалда Дица нуже кваназе кьолеб букIараб чед гъезда бихъун букIине“».

* 16:23 *Шамат* – жугъутIазул мацIалда, «Шаббат». Гъеб рагIул магIна ккола «хIалхъи гъабизе» ялъуни «лъалхъизе» абураб.

³³ Цинги Мусаца Гъарунида абунa:

«Хъабаги босун, гъенибе жанибе маннаялгъл цо омер бай. Хадусел глелазе цлунун буклнелгълун, гъеб БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе лъе».

³⁴ Мусадасан загьирлгъараб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, маннаялгъл цлураб хъаба КъотІиялгъл гъансида цебе лъуна Гъаруница. ³⁵ Гъезие хъвараб Ханааналгъл ракъалгъл глорхъабазде швезегІан, гІизраилаз клікъого соналъ манна кваналеп букІана.

³⁶ (Омер ккола ефаялгъл* анцІго бутІа гъабун цо бутІа.)

Къурулгъан лгълм

(Тар. 20:1-13)

17 ¹ Цинги, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, ГІизраилл халкъалъ Син авлахъ тана ва бакІ-бакІалда лъалхъиги гъабулаго, гочарилеп букІана. Цо нухалда гълел Рефидималда лъалхъана ва гъениб къайи чІвана, амма гъениб гъекъезе лгълм букІинчІо.

² Гъебмехалъ Мусادا гІайибал чІвазе байбихъана гъез:

«Лгълм къе нижее! Ниж къечон руг», – янги абун.

«Шай нужеца дидехун дагІба балеб? – ин абунa Мусаца. – Шай нужеца БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хІалбихъулеб?»

³ Амма халкъ къечон тату хун букІана ва Мусادا клІалгълкъизе лгългъана:

«Шай дуца ниж Мисриялдаса нахъе рачарал? Нижги, нижер лгълмалги, гІи-боцІиги къечон хвезаризейиш дуе бокъараб?» – инги абун.

⁴ Ва Муса БЕТІЕРГЪАНАСДЕ ахІи базе лгългъана:

«Шиб гъабилеп дица гъаб халкъалда? Дун гъаз ганчІица чІвазехъин вугогури!» – ян.

⁵ БЕТІЕРГЪАНАС Мусae жаваб гъабунa: «ГІизраилалгъл церехъабазул цо чангоявги цадахъ вачун, халкъалда цева вахъа. Нилалда къабун букІараб гІансаги босе.

⁶ Дун Хоривалгъл къурда тІад дуда дандвитІун чІела. Дуца къурда къабе, ва гълелда жаниса лгълм чвахизе буго, цинги халкъалгъл къеч буссина». Мусаца гъедин гъабунa гІизраилазул церехъабаздаги бихъун.

* 16:36 Ефа – 22 литра.

⁷ Мусаца гъеб бакІалда цар лъуна Масса* ва Мерива** абун, шайгурелъул дагІадулел ва БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хІалал рихъулел рукІиндал ГІизраилал гъенир: «БЕТІЕРГЪАН нижгун вугевиш яги гъечІевиш?» – инги абун.

Амалекиязда тІад бергъенлЪи боси

⁸ Амалекият рачІана ва Рефидималда ругел ГІизраилазда тІаде кІанцІана. ⁹ Мусаца Егъошуада абун: «ХалкЪалда гъоркъоса лѳбалал бихъинал тІаса рище амалекиятгун рагъизе. Дунин абун, метер, кодоб ккун Аллагъасул ГІансагун, гохІил тІогъив чІела».

¹⁰ Егъошуаца Мусаца малЪараб гъабун ва нахъисеб къоаял амалекиязда данде рагъ байбихъана; Мусаги, Гъарунги, ХІурги гохІил тІогъире рахана. ¹¹ Мусаца кверал рорхун ругебГІан мехаль ГІизраилал бергъунаан, амма гъес кверал ГІодоре риччараб лахІзаталдаго амалекият бергъунаан. ¹² Амма Мусал кверал свакалел рукІана. ГъединлЪидал Гъаруницаги ХІурицаги босун гамачІ лъуна гъесда гъоркъ. Муса гъелда тІад ГІодов чІана, Гъарунги ХІурги гъесул кІиябго хълбохъ эхетана, ва гъез ккун чІезаруна гъесул кверал – цояс цояб рахълдасан, цогидас цогидаб рахълдасан. Бакъ тІерхъинеГІан Мусал кверал рорхун чІезарун рукІана, ва ¹³ гъеб рагълъ Егъошуаца къезабун амалекиязул аскар.

¹⁴ Гъелдаса хадуб БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун:

«Дуца гълълъул хъвай-хъваГІай гъабе ва Егъошуада бице Амалекил халкъ Дица гъаб дунялалдаса тІубанго лъугІизабизе бугин».

¹⁵ Цинги Мусаца БетІергъанасе къурбаналЪе бакІ бана ва гъес гъелда ЙГЪВГЪ-Нисси*** абун цар лъуна. ¹⁶ Ва гъес абун: «БЕТІЕРГЪАНАСУЛ тахиде квер борхун букІана! ГъединлЪидал БЕТІЕРГЪАНАС рагъ гъабила Амалекгун ГІасрабазулЪа ГІасрабазулЪе!»

Мусахъе гъоболлълъухъ Итро вачІин

18 ¹ Мидяналълъул кашишасда, ай Мусал вакъад Итрода раГІана Аллагъас Мусаеги Жиндирго халкъ ГІизраилалЪеги гъабурабщиналълъул ва БЕТІЕРГЪАНАС ГІизраилал халкъ Мисриялдаса къватІибе бачиналълъул хІакълълъулъ. ² Гъебмехаль Мусал вакъад

* 17:7 *Масса* – жугълтІазул мацІалда, «хІалбихъи».

** 17:7 *Мерива* – жугълтІазул мацІалда, «дагІба, кІалгъикъи».

*** 17:15 *ЙГЪВГЪ-Нисси* – жугълтІ мацІалда, «БЕТІЕРГЪАН – дир байрахъ»

Итро нухда вахъана, жиндирго яс ва Мусал лъади Ципораги ячана цадахъ. Гъей цее эбел-инсул рокъое тІадюссинаюн йикІана Мусаца. ³Гъединго гъелъул кІиго васги вачана (гъезул цоясда царлъун букІана Гершом*, Мусаца абидал: «Чияр ракъалда Дун апарагълун лъугъана» – ян. ⁴Цогидасда – Элиезер** лъун букІана: «Дир инсул Аллагъас кумек гъабуна дие. Дос хвасар гъавуна дун пирГавнасдаса», – янги абун).

⁵Ва Мусал вакъад Итро вачІана рачун гъесул васалгун ва лъадигун салул авлахъалде, Аллагъасул МеГералда аскІоб Мусаца къайи чІвараб бакІалде. ⁶Итроца Мусахъе хабар битІана:

«Дун, дур вакъад Итро, вачІунев вуго духъе дур лъадигун ва дур кІиго васгун цадахъ».

⁷Муса вакъадасда дандчІвазе къватІиве вахъана. Вакъад вихидал, гъев гъесие къулана ва гъезул хинач дандчІвай ккана. Салам-каламги гъабун, гъел чадиралгуре лъугъана. ⁸Мусаца вакъадасда бицана ГІизраилалъе гІоло БЕТІЕРГЪАНАС пирГавнасеги мисриязеги гъабурабщиналгъл, нухда жидедаго рихъарал захІмалгъабазул ва БЕТІЕРГЪАНАС жалго хвасар гъариялгъл хІакъалгъл. ⁹Итро вохун вукІана, Мисриялгъл кверщаликъа эркенги гъарун, БЕТІЕРГЪАНАС ГІизраилазе кигІан гІемер лъикІлъи гъабурабали раГідал. ¹⁰Итроца абун: «Мисриялгълги пирГавнасулги кверщаликъа нужер халкъ эркен гъабурав БЕТІЕРГЪАНАСЕ рецц!

¹¹Гъанже дида лъана БЕТІЕРГЪАН цогидал аллагъзабаздаса кигІанги тІадеГанав вукІин, гІамалкІодого зулму-хІал гъабизе лъугъаразул кверщаликъа халкъ эркен гъабурав!»

¹²Хадуб Мусал вакъад Итроца Аллагъасе тІубанго бухІулеб къурбанги цогидал къурбаналги гъаруна. Цадахъ ГІизраилалгъл церехъабигун, Гъарунги вачІана Мусал вакъадасулгун тІутІ ГІахъал гъабизе.

ДиванчаГІи хъулухъалде тІами

(Къан. 1:9-18)

¹³Нахъисеб къоялъ Мусаца байбихъана халкъалда гъоркъоб ккара-таралгълъ ва кинаб батаниги даГІба-къецалгълъ гІенеккизе ва

* 18:3 Гершом – гъаб цар релгълъуна «гер» абураб раГІуда ва гъелгъл магІнаги ккола «апараг» яги «къватІисев».

** 18:4 Элиезер – гъаб царалгъл магІна ккола «Аллагъ вуго дир кумекчи» абураб.

щибаб суалалъе рекъараб хІукму къотІизе, ва роғалидаса бахъараб къасилъизегІан гьесда сверухъ бакІарун букІана халкъ. ¹⁴ Гьеб кинабго бихъараб мехалъ, гьесул вакъад Итроца абуна:

«Гъаб щиб дуца халкъалъе гъабулеб бугеб? Шай цохІо дуцаго гъабулеб гьеб хІалтІи, тІолабго халкъги роғалидаса бахъараб къасилъизегІан дуда сверухъ бахъун чІезабун?»

¹⁵ Мусаца жаваб гъабунa: «Гьел дихъе рачІуна ккара-тараб жоялъе Аллагъасул хІукму балагъизе.

¹⁶ Жидедаго гьоркъоб дагІба ккараб мехалда, гьел рачІуна дихъе. Дица хІукму къотІула гъезие, Аллагъасул низамалги къануналги къочІоеги росун».

¹⁷ Мусал вакъадас абуна: «Дуца гьеб битІун гъабулеб гьечІо.

¹⁸ Дурги духъе рачІунезулги свакан тату хола гьедин, шайгурегІул гьеб буго цІакъ захІматаб хІалтІи. ЦохІо дуцаго тІубазабизе кІолеб хІалтІи гуро гьеб. ¹⁹ Дихъ гІенекке, дица две гІакълу къела, цинги Аллагъас квербакъаги две! Мун вукІа Аллагъасдаги халкъалдаги гьоркъов гьоркъохъанлъун, ва дуца Гьесда цере росе гъезул гІарзал. ²⁰ Гьединго дуца халкъалда малъе низамалги, къануналги, битІараб нухги, хъвада-чІвадиги. ²¹ Гьелдаго цадахъ халкъалда гьоркъоса тІаса рище бажари бугел, Аллагъасукъа хІинкъарал, божи-иман бугел ва гІарцухъ яхІ бичуларел гІадамал ва гьелго тІаме азаргоязда, нусгоязда, кІикъоялда анцІгоязда ва анцІгоязда тІад кІудияллъун. ²² Гьеле гъез гъабизе биччанте гІадамазда гьоркъоб ккара-таралъул хІисаб-суал. ЗахІматал ишал ккани, риччанте гъез гьел духъе росун рачІине, бигъаял ишал жидецаго тІуразаризе риччай. Дур гьир гъезда гьоркъоб бикъани, гьеб две бигъалъила. ²³ Дуца гьедин гъабуни, Аллагъасеги гьеб къабуллъани, дуеогоги гьир баччизе бигъалъила, гІадамалги разиго рокъо-рокъоре тІадрусина».

²⁴ Муса вакъадасухъ гІенеккана ва кинабго гьес абухъе гъабунa.

²⁵ ГІизраилазда гьоркъоса гьес тІаса рищана бажари бугел гІадамал ва гьел тана халкъалда тІад: азаргоязда, нусгоязда, кІикъоялда анцІгоязда ва анцІгоязда тІад. ²⁶ Гьел лъугъана халкъалъе хІукму къотІулел диванчагІилъунги. ЗахІматал суалал гъез росулаан Мусахъе, бигъаялин абуни, жидецаго тІуралаан.

²⁷ Цодагъаб заманалдасан Мусаца вакъад нухарегІана ва Итро жиндирго улкаядде тІадвуссун ана.

Синаялда гIагарлъухъ

19 ¹ Мисриялдаса къватIире рахъун лъабабилеб моцIалъ, гIизраилал швана Синаялъул салул авлахъалде. ² Рефидималдаса Синай авлахъалде ана ГIизраилил халкъ ва гъениб мегIералда аскIоб къайи чIвана.

³ Муса магIарде вахана Аллагъасда цеве чIезе, ва БЕТIЕРГЪАН кIалъана гъесда: «Якъубил зурияталда гъадин абе ва ГIизраилил халкъалда гъадин бице:

⁴ „Нужеда бихъана Дица Мисриялъе гъабураб ва Дица нуж, цIудул кваркъиялда кинигин росун, гъанире Дихъего рачараблъи. ⁵ Гъанже Дихъ гIенекке: нуж тIубанго Дие мутIигIлъулел ругони ва нужеца Диргун КъотIи тIубазабулеб бугони, киналгIаги халкъазда гъоркъор гIицIго нуж рукIине руго Дир багъа тIадегIанаб хазиначун. ТIолабго дунял Дир ккола, ⁶ амма нуж рукIине руго дир хирияб халкълъун, Дир кашишзабазул умматлъун“. Гъебин абе ГIизраилил халкъалда».

⁷ Муса магIардаса гъоркъе лъугъана ва, халкъалъул церехъабиги ахIун, гъезда бицана БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амру. ⁸ Цинги халкъаль цохIо кIалдисан гIадин абуна:

«Нижеца тIубазабизе буго БЕТIЕРГЪАНАС тIадкъарабщинаб».

Муса гъезул жаваб босун БЕТIЕРГЪАНАСДА цеве вильлъана.

⁹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«Дун вачIине вуго духъе буччараб накIкIулъ ва халкъалда цеве дуда кIалъазе вуго, гъел абадиялъего дуда божизе рукIине».

Цинги Мусаца БЕТIЕРГЪАНАСДА бицана халкъалъул жаваб.

¹⁰ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Халкъалъухъеги ун, жакъаги метерги гъезие динияб рацIалъиялъул низам тIобитIе. Биччанте гъез жидерго ретIел-кун чуризе

¹¹ ва гъел лъабабилеб къоялде хIадурго рукIине, шайгурелъул лъабабилеб къоялъ БЕТIЕРГЪАН Синай магIарда рещIине вуго тIолабго халкъалда цеве. ¹² МегIералда сверухъ халкъалъе гIорхьи чIезабе ва гъезда абе: „МегIералда тIаде рахиналдаса ва гъелъул ахалъиялда хъваялдаса нужго цIуне! МегIералда хъванщинасе гIажал букIине буго.

¹³ Гъев ганчIица яги чIорал речIчIун чIвазе ккола, гъединач чияса квер хъвазеги бегъуларо. Инсан вукIа гъев, хIайван букIа гъеб – цого гIажал. ГIицIго халат бахъун сур пун хадусала рахине бегъула магIарде тIаде“».

¹⁴ Муса магIардаса гъоркъе халкъалъухъе вильлъана, ва гъес халкъ бацIцIад гъабулеб тадбир тIобитIана. Гъез ретIел-кунги чурана. ¹⁵ Гъес халкъалда абуна:

«Лъабабилеб къоялде хІадурлѝи гъабе; лъудбузда хъваге».

¹⁶ Лъабабилеб къоялзул рогъалил гѝужалда гъугъадана дунял ва пирхана пири, мегІералда тІад буччараб накІкІ лъуна ва суралъубе пулеб кутакалда кІудияб гъаракъ рагІана. ТІолабго халкъ гІемераб хІинкъиялъ сородизе лъугъана. ¹⁷ Къайи чІвараб бакІалдаса Мусаца халкъ бачана Аллагъасда данде ва мегІералзул ахалъуда эхетана. ¹⁸ Синай мегІер кІкІуялъ бацун букІана, шайгурелъул БЕТІЕРГЪАН гъелда тІад рещтІана цІадулъ. Гъелзул тІогъисан, корода жаниса кинигин, гъаваялде бахъун унеб букІана кІкІуй ва тІолабго мегІер сородулеб букІана. ¹⁹ Сур пулеб гъаракъги кІванагІан кІодолъулеб букІана. Муса кІалъалев вукІана, ва Аллагъас гъесие жаваб къолеб букІана якъинаб гъаркъидалъун*.

²⁰ БЕТІЕРГЪАН рещтІана Синай мегІералзул тІогъиве, ва Гъес Муса гъениве ахІана. Муса тІаде вахараб мехалда, ²¹ БЕТІЕРГЪАНАС гъесда абун: «ТІодовеги рещтІун, халкъалда лъазабе, БЕТІЕРГЪАНАСУХЪ ралагъизеян абун, чІезабураб гІорхъи бахун жанибехун гъез гали тІамугеян, гурони гъезул гІемерисел хвезе руго.

²² БЕТІЕРГЪАНАСДЕ тІагарлъулел кашишзабазги жалго рацІцІад гъаризе ккола, гурони БЕТІЕРГЪАНАС гъезие жаза гъабизе буго».

²³ Мусаца БЕТІЕРГЪАНАСДА абун:

«Халкъ Синай мегІералде тІаде бахине гъечІо, Дуцаголъидал нижеда къварун лъазабураб: „МегІер сверухъ гІорхъи чІезабе ва гъеб бацІцІад гъабе“, – ян».

²⁴ БЕТІЕРГЪАНАС жаваб къуна:

«ТІодове рещтІа ва Гъарунгун цадахъ тІаде вачІа. Кашишзабазги халкъалѝи БЕТІЕРГЪАНАСДА цере рачІинеян гІорхъи бахине пикругицин гъабугеян абе, гурони Гъес гъезие жаза гъабизе буго».

²⁵ Муса халкъалъухъе тІодове рещтІана ва гъеб кинабго халкъалда бицана.

АнцІго амру

(Къан. 5:5-33)

20 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС гъадин абун:

² «Дун вуго нужер БЕТІЕРГЪАН, лагълъун нуж рукІараб ракъалдаса, ай Мисриялдаса, нуж къватІире рачарав нужер Аллагъ.

* 19:19 Ялъуни «гъугъадиялдалъун».

³Дун гурел батІиял аллагъзаби нужер рукІине бегуларо.

⁴Нужеего гьересиаллагъ гъавуге — тІад зобалазда бугелъул букІа, Подоб ракъалда бугелъул букІа, лъадалъ яги ракъуль бугелъул букІа, кинабІаги сипат-сурат гъабуге; ⁵гъезие тІагІат-гІибадат гъабуге, Дун нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагълъидал — хилиплъи хІехъоларев*, умумузул мунагъазе тІоло лъабабилеб ва ункъабилеб наслуялде швезегІанги гъезул лъималазул лъималазеги, Дун риханщиназе жаза гъабулев. ⁶Амма Дун вокъулезул ва Дир амруял тІуразарулезул наслабазе — гъезул азарабилеб гІелалде гІунтІунги — рахІмат бикъулев.

⁷Нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул цар бахъуге кІвар гъечІого**, шайгурелъул БЕТІЕРГЪАНАС кІвар гъечІого Жиндир цар бахъулев чиясеги жаза гъабичІого толаро.

⁸Шаматкъо кІочонге — гъеб хирияб къольун цІуне. ⁹Анлъго къоялъ хІалтІе ва тІоалалго дурго ишал тІуразаре, ¹⁰амма анкъабилеб къо — гъеб ккола дур БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе батІа гъабураб шаматкъо. Гъеб къоялъ нужеца кинаб бугониги хІалтІи гъабуге — я дуца, я нужер васас яги ясалъ, я нужер лагъас яги лагъалъ, я нужер хІайваналъ, я нужер шагъаралда чІел гъабурав къватІиракъалдаса чияс. ¹¹Анлъго къоялда жаниб БЕТІЕРГЪАНАС зобги, ракъги, ралъадги ва гъезда тІад-гъоркъ бугебщинабги бижана, анкъабилеб къоялъин абуни, хІалхъи гъабуна. Гъединлъидал БЕТІЕРГЪАНАС шаматкъоялда баракат лъуна ва гъеб хирияб къольун гъабуна.

¹²Эбел-инсул адаб-хъатир гъабе, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас къураб ракъалда нужерго гІумру халатаб букІине.

¹³Чи чІваге.

¹⁴Зина гъабуге.

¹⁵ЦІогъ гъабуге.

¹⁶ГъересинугІлъи гъабуге.

¹⁷Чияр рукъалде хъул лъоге, чияр лъадуде хъул лъоге, гъесул лагъасде яги лагъалде, гъесул оцалде ялъуни хІамиде — шибІаги чияр жоялде хъул лъоге».

* 20:5 *Хилиплъи хІехъоларев* — жугъутІ мацІалда «канна». «Канна» абураб рагІул магІна буго БетІергъанасе инсан рухІгІанги хирияв вугин ва ракІ-ракІалъго тІолабго къуват-жаналдалъун инсан Жиндие мутІигІлъи тІалаб гъабудин Аллагъас ва Гъес хилиплъи хІехъоларин абураб.

** 20:7 Аллагъасул царги бахъун гъересияб гъа гъедуге ва Гъесул цар Падада бахъуге абураб магІна ккола гъаб Аллагъасул амруялъул.

¹⁸Тѳолабго халкъалда рагѳулеб ва бихѳулеб букѳана гѳугѳадиги, пирхулеб пириги, сур пулеб гѳаракъги, кѳкѳуйдулъ бугеб мегѳерги. Халкъ, кутакалда хѳинкъун, рикѳѳадегѳан къан чѳана.

¹⁹«Мунго кѳалъай нижеда, ниж духъ гѳенеккила, — ян абуна гѳез Му-сада. — Амма Аллагъ нижеда кѳалъагеян гѳаре, ниж хвечѳого рукѳине».

²⁰Мусаца халкъалда абуна:

«Нуж хѳинкъуге. Аллагъ вачѳун вуго нужер хѳалбихъизе, Гѳе-сукъа хѳинкъи нужер ракѳазуль бижизабизе — нужеца мунагѳал тезе рукѳине».

²¹Халкъ рикѳѳадегѳан эхетаралѳубго чѳана. Мусайин абунѳи, Ал-лагъ жанив вугеб бецаб накѳѳул парчаылда аскѳове гѳагарлъана.

Къурбан-бакѳалъул хѳакъалъуль къанун

²²Гѳебмехаль БЕТѳЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Гѳизраилазда абе: „Нужедаго бихъана Дун зодисан нужгун кѳалъалев вукѳин:

²³Дир бакѳалда нужеего гѳарац-меседалъул аллагъзаби гѳаруге ва гѳезие наку чѳаге!

²⁴Дие къурбан-бакѳ бай хѳатѳул ва, нужерго гѳи-боцѳул рехъалъа рачун хъвезеги хъун, гѳелда гѳад тѳоритѳе тѳуран рухѳулел ва ракъ-лил къурбанал. Дицаго тѳаса бищараб щѳибаб бакѳалда Дун нужехъе вачѳине вуго ва нужеде баракат рещѳинабизе буго.

²⁵Дие къурбан-бакѳ ганчѳил гѳабулеб бугони, бекѳѳараб ганчѳил гѳабуге гѳеб. Нужеца кварталѳа кѳутѳидал, гѳеб хъублъула.

²⁶Дир къурбан-бакѳалде больѳоухъан тѳаде рахунге, ратѳлида гѳоркъа нужер гѳищѳлѳи гѳадамазда бихъичѳого букѳине“.

21 ¹Гъале дуца халкъалъе загѳир гѳаризе кколел къанунал:

Лагъзадерил хѳакъалъуль къанунал

(Къан. 15:12-18)

²„Дуца жугъутѳав лагъ вичун восун вугони, ва гѳес дѳе анлъго сональ хъулухъги гѳабун батани, анкѳабилеб сональ дуца гѳев эркен гѳавизе ккола, гѳесухъ мухъги босичѳого. ³Гѳев живго цохѳо вачѳун вукѳун ватани, эркенги гѳавила живго цохѳо, ва лъадигун вукѳун ватани, гѳесда цадахъ эркенлъизе те лъадиги. ⁴Нагагъ хважаинас лагъасе лъади къун йѳкѳун ятани, ва гѳель гѳесие лъѳималги гѳа-рун ругони, чѳужугѳаданги гѳельул лъѳималги хутѳула хважаинасе, эркенлъи щола гѳищѳго гѳесие.

⁵Амма лагъас ‘Дие рокъула дирго хважайнги лъадигун лъималги, гъединлъидал дие эркенавлъун вукӀине бокъун гъечӀо’, – ян абуни, ⁶биччанте хважайнас гъев Аллагъасда цеве вачине ва нуцӀида яги нуцӀил ххеналда аскӀовги чӀезавун, гӀебуялъ гъесул гӀин борлъизе. Гъелдаса хадуб гъев гӀумруялъго гъесул лагълъун хутӀила.

⁷Пуланав чияс жиндирго яс лагълъиялда йичун йигони, гъей лагълъиялдаса эркен гъайизе бегъуларо, бихъинал лагъзал эркен гъарулеб къагӀидаялда. ⁸Хважайнас гъей жиндиго ячине йо-сунги йикӀун, амма гъесие гъей рекӀее гӀун ятичӀони, гъес рес къезе ккола, мухъги къун, гъей жинда аскӀоса нахъе ячине. Амма гъесул ихтияр букӀунаро, жиндицаго нахъги чӀиван, гъей чияе йичизе. ⁹Гъес жиндирго васасе къезе мурадалда лагъ йосун ятани, гъелдехун жиндирго ясалдехун гӀадаб бербалагъи букӀине ккола гъесул. ¹⁰Гъес гӀадеги лъади ячани, махӀрум гъаюге цее ячарай лъади кванидасаги, ратӀидасаги ва рос-лъадул букӀунеб цадахъаб гӀумруялдасаги. ¹¹Гъеб лъабабго жо гъес гъельтие кӀолеб гъечӀони, гъельул ихтияр буго мухъги къечӀого эркенлъизе.

Черхалъе зарал гъабиялъул хӀакъальлъул къанунал

¹²Цо къабураб жоялъ чи хвезавурав инсан чӀивазе ккола. ¹³Нагагъ гъеб тохлъукъего ккараб иш бугони (Аллагъас гъедин ккезе хъван букӀун), чӀивазе хиялги букӀун батичӀони, виччанте чӀивадарухъан лъутизе Дица бихъизабураб бакӀалде. ¹⁴Амма рекӀель ццинги хъихъун, цебеккунго ургъун, цо чияс цогидав чи чӀивани, Дир къурбан-бакӀалде лъутанигицин, гъенисаги нахъе вачун, гъев чи гӀумруялдаса махӀрум гъаве.

¹⁵Инсуда яги эбелалда къабурав чи, щив гъев ватаниги, чӀивазе ккола.

¹⁶Лагълъун вичизе яги жиндиго хӀалтӀизавизе пуланав чи ви-къарав инсан чӀивазе ккола.

¹⁷Эбел-эмен къабихӀ гъарун кӀалъалев чи чӀивазе ккола.

¹⁸Нагагъ бихъинал цоцаль рагъулаго, цояс цогидасда гамачӀ яги зар къабани ва гъев хвечӀони, амма бусаде ккани, ¹⁹гъесда къабурав чиясе тамихӀ гъабизе бегъуларо, вухарав гӀаде вахъани ва гӀансидеги ккун, рокъоса къватӀиве вахъине кӀолеб бугони. Амма къабурав чиясухъа гӀакӀа бахъизе ккола вухарав бусаде ккеялдалъун араб заманалъухъги сахлъиялъул мурадалда гъабураб дару-сабабалъухъги.

²⁰Хважайнас лагъасда яги лагъалда тӀил къабун, ва гъебсагӀатго лагъ хвани, хважайн тамихӀалде цӀазе ккола. ²¹Амма лагъ цо-кӀиго

къоялъ чІаго хутІани, хважайнасе тамихІ гьабиларо, шайгурелъул лагъ ккола гьесул мулк.

²² Бихинал цоцалъ рагъулаго, лъачІого къинай гІаданалда къабунѝ ва гьелдалъун лъимер биххани, амма гьѝб гурѝб заралги ккечІони, чІужугІаданалда къабурасухъа бахъизе ккола гьѝлъул росас тІалаб гьабураб ва диванчѝяс хІукму къотІараб гІакІа. ²³ ЧІужугІаданалъѝ зарал ккун бугони, гьѝлда рекъараб тамихІги гьабе: гІумруялъухъ – гІумру, ²⁴ бералъухъ – бер, гІусалъухъ – гІус, бохалъухъ – бох бахъе, ²⁵ бухІараб бакІалъухъ – бухІараб бакІ, ругъуналъухъ – ругъун, би рѝчинабиялъухъ – би рѝчинаби.

²⁶ Нагагъ хважайнас лагъасул яги лагъалъул бадиб зар къабунѝ ва гьѝзул бер бахъани, рѝччанте бералдаса махІрумлъѝиялъухъ гьѝл лагъзал эркен гъаризе. ²⁷ Нагагъ хважайнас лагъасул яги лагъалъул гІус бортизабуни, гьѝлги рѝччанте эркенлъѝиялде, жидер рахъарал гІусазухъ.

²⁸ Нагагъ бихъинчи яги чІужугІадан оцоца мерхъун хвани, гьѝб оц ганчІалги рѝчІчІун чІвазе ккола, гьѝлъул гъанги квине бегъуларо. Оцол хважайнас гьѝлъул жаваб къѝзе кколаро. ²⁹ Амма оц багъулеб тайпаялъул букІун батани ва хважайнасда гьѝлъул хІакъалъуль абунги букІун бугони, амма гьѝс гьѝлъул кІвар гьабичІого тани ва гьѝлъ бихъинчи яги чІужугІадан чІвани, ганчІица бухун гьѝб оцги чІвазе ккола, гьѝлъул хважайинги чІвазе ккола. ³⁰ Амма гьѝв чІваялъул бакІалда гьѝсухъа рѝцѝл тІалаб гьабѝзе бокъани, бицараб багъа, кинаб батаниги, къѝзе ккола гьѝс жиндирго гІумруялъухъ. ³¹ Гьѝбго къанун хІалтІѝизабула оц лъѝмада багъаниги – яс ѝѝкІа, вас вукІа. ³² Оцоца лагъ (бихъинчи яги чІужугІадан) чІвани, гьѝлъул хважайнас дозул хважайнасе къѝзе ккола лъѝберго шекел* ва оц ганчІица бухун хвѝзабѝзе ккола.

³³ Нагагъ цонѝги чѝяс гвендѝги бухъун, гьѝлда тІаде ракъ хъвачІого тун, гьѝнибе жанибе оц яги хІама бортани, ³⁴ гвенд бухъарас бецІѝзе ккола ккараб зарал. Гьѝс хважайнасе гІарац къѝзе ккола, амма хвараб хІайван гьѝсѝе хутІула.

³⁵ Лъѝлниги оц чѝяр оцоль багъани ва гьѝб хвани, чІаго хутІараб оц бѝчила ва гьѝб бѝчун швараб гІарацѝи хвараб оцѝи гьѝзул белѝгъабазда гъоркъоб башад бѝкъѝла. ³⁶ Амма оц багъулеб тайпаялъул

* 21:32 ГІага-шагарго 330 грамм гІарцул.

букІун батани, ва гьебги лъалаго, хважаинас гьеб биччан тун букІун батани, чІвараб оцалъухъ гьес жиндирго чІагояб оц кьезе ккола ва чІвараб жиндиго тела.

Зарал бециялъул къанунал

22 ¹Нагагъ цониги чияс оц яги гІиялъажо бикъани ва гьеб хъуни яги бичани, гьес кьезе ккола цо бикъараб оцалъухъ шуго оц, цо гІиялъажоялъухъ ункъго гІиялъажо. ²Цогъодизе сардилъ цо пуланаб рокъове кІанцІулев вукІаго ккурав цогъор вухун нагагъ хвани, гьев вухарав чи гІайибиявлъун рикІкІунаро. ³Амма къад гьединаб жо ккани, цогъор чІварав чи гІайибиявлъун рикІкІуна. Цогъор чІаго хутІани, гьес бикъараб бецизе ккола. Гьесул щибниги гьечІони, гьев лагълъиялде виче, бикъараб бецизелъун. ⁴Гьес бикъараб боцІи чІаго батани – оц, хІама яги гІиялъажо батІалъи гьечІого – гьесухъа кІицІулго цикІкІун рецІел бахъизе ккола.

⁵Лъицаниги чияр хурибе яги цІолбол ахикъе жиндирго боцІи биччани ва гьеб мерхъани, ккараб заралалъухъ рецІел хІисабалда, гьесухъа бахъизе ккола жиндирго хуриса яги цІолбол ахикъа швараб бачІиналъул бишун лъикІаб бутІа.

⁶Нагагъ цІаги рекІун, гьутІби, харил гІархъал яги хуриса жеги бакІаричІеб гІоршел бухІани, гьеб цІа рекІине биччан тарав чияс бецизе ккола гьелдалъун ккараб зарал.

⁷Цо чияс цогидасухъе цІунизе кьураб гІарцул гІагІел, яги цогидаб къиматаб къайи, цІунизе гІаде босарасул рокъоса цогъорас бикъани ва гьев кквезе швани, цогъорасухъа бахъизе ккола бикъаралъул кІиги бутІа. ⁸Амма цогъор кквезе швечІони, чияр къайи цІунизе гІаде босарав чи эхетизе ккола диванчиясда цева ва гьедизе ккола, жинца чияр хазинаялда квер хъвачІин абун. ⁹Мулкалъул ихтияралда гІасан кІигояв дагІбадулев вугони, ‘гъаб дир кколин’ абун – оц, хІама, чахъу, ретІел яги цогидаб билараб къайи – гьеб иш кьезе ккола диванчиясухъе. Диванчияс мекъавлъун рикІкІарав чияс ритІухъ гъавурасе кьезе ккола кІиги бутІа.

¹⁰Цо чияс цогидасухъе хъихъизе кьураб хІама, оц, чахъу яги бокъараб рукъалъул хІайван лъиданиги бихъичІого хвани, яги лъукъани, ялъуни бикъани, ¹¹боцІи хъихъизе гІаде босарав чи гьедизе ккола БЕТІЕРГЪАНАСУЛ цІаралдалъун боцІул хважинасда цева, жинца чияр боцІуда квер хъвачІин абун. БоцІул хважаинас къабул гъабизе ккола гьесул гъа, гьебмехалъ рецІелги

къезе кколаро. ¹²Амма рехъада вукIарасул гIайибалдалгун боцIи бикъун ани, боцIул хважаинасе ккараб зарал бецIизе ккола гъес. ¹³Нагагъ боцIи гIалхул хIайваназ чIван батани, рехъада вукIарас гьелгъл балкан бихъизабизе ккола. Гьебмехалгъ, гIалхул хIайваназ чIвараб боцIи бецIизе кколаро.

¹⁴Цояс цогидасухъа заманалда хIалтIизабизеян абун хIайван бачани ва хважаин аскIов гъечIого гъеб хвани яги лгукъани, гъеб бецIизе ккола. ¹⁵Гъеб заманалда хIайваналгъл хважаин аскIов вугони, бачарав чияс гъеб бецIизе кколаро. Амма гъеб хIайван мухъдахъ бачун букIун батани, кколеб мухъ къезе ккола.

ЖамгIиял ва диниял къанунал

¹⁶Бихъинчияс жеги росасе инчIей яс басра гъаюни, гъес гъелгълхъ бахIаралгъл хъалим къезе ккола ва гъей лгядилгун ячине ккола. ¹⁷Нагагъ гъелгъл инсуца гъев чиясе гъей лгядилгун къезе инкар гъабунни, гъебмехалдаги гъес къезе ккола ясалгълхъ кьолеб бахIаралгъл хIакъ.

¹⁸СихIручIужу-палихъан чIаго тоге.

¹⁹ХIайваналгун пасатал гьоркъорлгъаби гъарулев чи чIвазе ккола.

²⁰БЕТИЕРГЪАНАСЕ гуреб, батIиял аллагъзабазе къурбан гъабулевщинав чиги тIагIинавизе ккола.

²¹Чияр ракъалдаса рачIарал къварид гъаруге, гъезие зулму гъабуге: Мисриялда нужгоги рукIиндал чияр ракъалдаса рачIаралгълун.

²²Къоролалги бесдалалги къварид гъаруге. ²³Нужеца гъедин гъабунни, гъез кумек гъарун ахIи бала Диде, ва Дица чара гъечIого къабул гъабила гъезул гъари. ²⁴Цинги Дир ццин гъалагългила ва Дица нуж хвалчаца чIвала: гъебмехалгъ нугер лгудбиги къоролгългила нугер лгймалги бесдаллгългила.

²⁵Дир халкъалгъл мискинчиясе дуца къарзалгъе гIарац къуни, гъесухъа тIадеги гIарац бахгълге. ²⁶Цогидасухъа гьоркълъалие дуца гIаба босани, бакъанил гIужалде гъеб тIадбусинабичIого тоге: ²⁷гъеб гурони тIокIаб тIад базе жо гъечIелгъл гъесул. Кин гъев къаси къжилев, тIад базе жоги гъечIого? Дос Дида гъаридал Дида рагIула, шайгурелгъл Дун рахIмуяв вугелгъл.

²⁸Аллагъасде хъандоге ва нугерго халкъалгъл бутIрулги церехъабиги какуге.

²⁹БакIарараб тIоршелалдасаги цIолбол цIцIуялдасаги хириял садакъаби къезе кватIуге.

Тѳоцере гъарурал васал Дие кье. ³⁰ Гъединго нужеца Дие кьезе ккола нужер ГИ-боцѳуца гъабураб тѳоцебесеб тѳинчѳ; анкьго кьояль гъеб эбелалда аскѳоб те ва микъабилеб кьояль Дие кье.

³¹ Нуж рукѳине ккола Дир бацѳѳадаб халкълъун. Гѳалхул жанавараль чѳвараб хѳайваналъул гъан кванаге, гъеб гъабзазе рехе.

Ритѳухъльи ва рахѳму

23 ¹ Гъересихарбал тѳиритѳизаруге; гъересияб нугѳлъиялдалъун гѳайибиясе кумек гъабуге.

² Гѳемерисез квешлъи гъабубеб бугони, гъезда нахъ рильлъунге; гѳемерисезда тѳадги рекъон, тѳекъаб диваналъе квербакъиги гъабуге ва, ³ мискинав вугин абун, чиясул такъсир бахчизеги квербакъуге.

⁴ Нагагъ дур тушманасул оц яги хѳама нух кьосун ккун батани, чара гъечѳого гъесухъе тѳадбусинабе гъеб. ⁵ Нагагъ мун рихарав чиясул хѳама, тѳад бугеб гъирги бакѳлъун гѳодоб ккани, гъедин тоге гъеб – чара гъечѳого кумек гъабе гъельиe.

⁶ Мискинчиясул гѳарзалъе ритѳухъаб диван кьотѳе. ⁷ Бугѳтаназда тѳад рекъоге ва гѳайиб гъечѳев, ракѳбацѳѳадаб чи хваликье ккеза-вуге: гъединав чиясе жаза гъабичѳого толаро Дица.

⁸ Ришватал росуге: гъез канлъи бихъулелги бецлъизарула ва ракѳбацѳѳадазул нугѳлъиги гѳаксалда сверизабула.

⁹ Къватѳиса гочун рачѳаразе квешлъи гъабуге. Нужеда лъала гъезул хѳал, щайгурелъул Мисриялда нужги гъединаллъун рукѳиндал.

Шаматалъул лъагѳел ва шаматкъо

¹⁰ Анлъго сональ хурзал рекъе ва бачѳин бакѳаре, ¹¹ анкъабилеб сональ хур хѳухъбахъизе те. Гъениб жибго бижарабщинаб мискинзабаз кваназе биччай, гъезухъаги хутѳараб гѳалхул хѳайваназ кваназе те. Гъединго гъабе цѳолбол ва зайтуналъул ахазеги.

¹² Анлъго кьояль нужерго хѳалтѳаби гъаре, анкъабилеб кьояль рахѳаталда рукѳа, нужер оцалъеги хѳамиеги хѳалхъи щвезе букѳине ва нужер рокъов вижарав лагъасдаги гочун вачѳарасдаги рухѳ лъезе букѳине.

¹³ Дица нужеe амру гъабунщиналде кѳвар кье. Цогидал аллагъ-забазе хѳелуге, гъезул цѳаралцин нужер кѳалалъ такрар гъаруге.

Лъагѳалил лъабго байрам

¹⁴ Лъагѳалида жаниб лъабцѳул Дие байрам тѳобитѳе.

¹⁵ Бугьурго Чадазул байрам тОбитГе: анкьго кьояль, Дир амру-ялда рекьон, реччеб гьечГеб чед кванай Авив моцІалгул гьельгие рихьызарурал кьоязда*, шайгурелгул нуж Мисриялдаса кьватГире рахъана гьєб заманалда.

Дие тІагІат-гІибадат гьабизе рачІунелгул, чІорого рачІунге.

¹⁶ Лъилъариялгул байрам тОбитГе, лъилъари байбихъулеб заманалда.

ЛъагІалил ахиралда ХІалухъен бакІариялгул байрамги тОбитГе**, хуриса кинабго хІалухъен рокъобе бакІарараб заманалда.

¹⁷ ПалХасил, лъагІалида жаниб лъабго нухалда тЮлалго бихьинал раКІаризе ккола ХІалкЮлев БЕТІЕРГЪАНАСЕ гІибадат гьабизе.

¹⁸ Дие хъолеб кърбаналгул бигун жубазе бегъуларо щибниги реччеб гьорлъ бугеб жо.

Байрамкъоязул кърбаналгул тІатГи рогъинегІан цІунизе бегъуларо.

¹⁹ Лъилъариялгул авалалда бакІарараб хІалухъеналгул бищунго лъикІаб бутІа швезабе БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул Мукъадасаб Рокъобе.

БурутІ гьельгул эбелалгул рахъдаль белъунге.

Нух хІадуризе Малаик витІи

²⁰ Дица Малаик витІулев вуго нужеда цеве-цеве, нухда нуж цІуниялгул ва Дица нуже хІадурараб ракъалде нуж рачиналгул мурадалда. ²¹ Гьесда цере берцинго рукІа ва Гьесухъ гІенекке. Гьесда данде чЮге; нужер мунагъаздаса тІасалъугъине гьечЮ Гьев, шайгурелгул Гьесуль буго Дир цІар. ²² Нуж Гьесухъ гІенеккани, Дица малъарабщинабги гьабуни, нужер тушбабазе тушманлъун вукІина Дун ва нужеда данде чІаразда дандеги чІела. ²³ Нужеда цеве-цеве ина Дир Малаик ва Гьес швезарила нуж амориязулги, хитиязулги, перизиязулги, ханааниязулги, хивиязулги ва евусиязулги ракъазде, ва Дица гьел халкъалги дунялалдаса тІагІинарила. ²⁴ Гьезул аллагъзабазе тІагІат-гІибадат гьабуге ва гьел халкъазул гІадаталги такрар гьаруге. Щущахъ рихьхизаре гьезул аллагъзаби ва гьуре гьезул «мукъадасал» ганчІал. ²⁵ Нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе гьабе тІагІат-гІибадат, ва Гьес гьарзаго къела нуже

* 23:15 Ихдалил авалалда.

** 23:16 *ХІалухъен бакІариялгул байрам* — заман ун хадуб гьєб байрамалда «Хъошазул байрам» абун цІар лъуна (бал. Лев. 23:39-43).

квенги лъимги, унта-шокълъабаздасаги цѹнила. ²⁶ Ва нужер ра-кълда букѹнаро, я лъимер биххи, я лъимал гъарунгутѹи; нужер гѹмруялъул къоязул къадарги цѹикѹинабила Дица.

²⁷ Дица кѹдияб хѹинкъи рещѹинабила нухда нуже-да дандѹваралщинал халкъазде, ва тѹлалго нужер тушбаби тѹризарила нужеда цереса. ²⁸ Нужеда цере-цере Дица кѹдияб тайпаялъул къужнаял ритѹила, хивиялги, ханааниялги, хитиял-ги нужеда цереса нахъе гъезе. ²⁹ Амма Дица цойидасанго ялъуни цо лъагѹалида жанир нахъе гъеларо гъел: гъедин гъабуни, ракъ чѹбоголъулелъул ва гѹлхул жанаваралги цѹакъго гѹмерлъулелъул. ³⁰ Дагъ-дагъккун нахъе ахѹила Дица гъел нужеда цереса, гъеб ра-кълда нужер къадар цѹикѹинегѹан ва тѹлабго ракъалда тѹад квершел гъабизе нуже рес рекъезегѹан.

³¹ Дица нуже къела Багѹараб ралъдахъа бахъараб Ефрат гѹрухъе швезегѹан тѹлабго ракъ. Бакътѹерхъул рахъалда нужер гѹорхъилъун букѹина Пилистимияб ралъад ва бакъбаккул рахъалда – кѹдияб салул авлахъ. Гъеб ракъалъул тѹлалго халкъал нужер ихтияралде къела Дица ва нужеца гъениса нахъе рачахъила гъел. ³² Гъезулгун ва гъезул аллагъзабазулгун кинабгѹаги къотѹи-къай гъабуге нужеца. ³³ Нужер ракъалда гъел халкъал тезе бегъуларо, гурони гъез нуж Дида данде мунагъал гъариялде ккезаризе руго. Гъезул аллагъза-базе сужда гъабизе лъугъани, нуж гъезул къорикъе ккезе руго“».

Къотѹи гъаби

24 ¹Хадуб БЕТѹЕРГЪАНАС Мусада абунa: «БЕТѹЕРГЪАНАСДА цеве магѹарде вачѹа, цадахъ Гъа-рунгун, Надавгун, Авигъугун ва гѹизраилазул лъабкъоялда анѹавго кѹдиявгун. Нужеца рикѹкѹадасан сужда гъабе Дие, ²ам-ма БЕТѹЕРГЪАНАСДЕ гѹагарлъизе вуго гѹицгѹо Муса – хутѹарал рикѹкѹадегѹан чѹа. Халкъин абуни, магѹарде тѹаде бахинейанцин лъугъунге».

³Муса халкъалъухъе вильлъана ва БЕТѹЕРГЪАНАСУЛ рагѹабиги Гъесул къануналги гъезие загъир гъаруна. Гъелда данде халкъаль цокѹалго жаваб къуна:

«Нужеца кинабго гъабила БЕТѹЕРГЪАНАС малъухъе», – ян.

⁴БЕТѹЕРГЪАНАС малъараб кинабго жоялъул Мусаца хъвай-хъвагѹай гъабунa. Хадусеб къоялъ цудунго тѹадеги вахъун, мегѹералъул ахалъиялда къурбан-бакѹ бана Мусаца ва анѹицѹа кѹиго ганѹил

хЛуби эхетизабуна гъениб – Пизраилил халкъалзул шибаб къавм рикІкІун.

⁵Гъес Пизраилазул гІолохъабазул анЦила кІиго чиясда тІад къана, БЕТІЕРГЪАНАСЕ тІуран рухІулел къурбанал тІоритИиялъе ва ракълил къурбаналъе анЦила кІиго баци хъвеян. ⁶Мусаца къурбаналъе хъурал оцазул башдаб би шурминибе тІуна ва хутІараб башдаб къурбан-бакІалда тІаде швана. ⁷Хадуб гъес КъотИиялъул тІехъ босана ва гъеб халкъалъе цІалана. Гъебмехалъ халкъалъ абуна: «Ниж БЕТІЕРГЪАНАСУЛ рагІе мутІигІлЪила ва кинабго Гъес малъухъе гъабила», – ян.

⁸Мусаца къурбаналзул хутІараб би халкъалде пунхъана, ва гъес абуна:

«Гъаб буго БЕТІЕРГЪАНАС нужергун гъабураб ва Гъесул къануназдакъун нужее загъир гъабураб КъотИиялъул би», – ян.

⁹Цинги Мусаги, Гъарунги, Надавги, Авигъуги, Пизраилалзул халкъалзул лъабкъоялда анЦавго кІудиявги рилълъана магІарде. ¹⁰Гъениб гъезда Пизраилалзул Аллагъасул сипат бихъана; Гъесул хІатІикъ букІана сапфиралзул гъабураб гІадаб, рацІадал хъахІилал зобалазда релъгъараб жо. ¹¹Амма Аллагъасул сипат гъезда бихъаниги, Пизраилазул кІудиял чІаго тана Гъес ва гъел киналго гъенир цадахъ квана-гъекъана.

Муса Синай магІарде вахин

¹²БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«Дида аскІове магІарда тІаде вачІа. Дица къела духъе, Дицаго ганчІил къаназда хъварал, Дир амрабиги къануналги», – ян.

¹³Жиндирго кумекчи Егъошуагун цадахъ Муса Аллагъасул МагІарде вахана. ¹⁴Халкъалзул кІудиязда гъес абуна:

«Нуж гъанир чІа, ниж нужехъе тІадрусинегІан. Гъарунги ХІурги толел руго нужеда тІад кІудиялкъун, шибІаги къваригІел ккани, гъезулгун гІакълу дандбай», – ин.

¹⁵Муса магІарде вилълъана. МегІер накІкІуца бацун букІана, ¹⁶ва БЕТІЕРГЪАНАСУЛ къудрат рещІана Синай магІарда. Анлъго къоялъ накІкІаз бацун букІана Синай мегІер, анкъабилеб къоялъ Гъес накІкІулъан Мусаде ахІана. ¹⁷Пизраилил халкъалда ТІадегІанасул къудрат бихъулеб букІана магІарда бакараб ва тІолго мегІер цІураб кутакаб цІадудалкъун. ¹⁸Муса магІарде вахана ва накІкІулъе жаниве лъугъана; гъес гъениб кІикъого сордо-къо бана.

ДандчІваялъул Чадиралъубе къезе кколеб

(Тархъ. 35:4-9)

25 ¹БЕТИЕРГЪАНАС Мусада абуна:

²«ГІзраилл халкъалда абе Дир Мукъадасаб бакІалде хириял садакъаби къеян. Шивав чияс жиндиего бокъараб къезе биччанте, рекІел ахІиялда рекъон – гъедин хириял садакъаби рақаре. ³Гъезухъа бакІаре месед, гІарац ва мазгар; ⁴канчІхъахІилаб, бецІбагІараб ва канчІбагІараб квасул кун, тІеренаб хІебет ва цІцІел квас; ⁵багІаркъераль релъарал гІиял къухъдул, тІеренал цІакал ва акациялъул цІул; ⁶нахучирахъазе тІезе зайтуналъул нах; бахунеб хирияб нах гъабиялъе ва хирияб бакІалда гъуинмахІал рахъина-риялъе махІгъуинал пицІалгун хурдул; ⁷эфодалда ва кашишасул ратІлил каранзул цебебухъалда лъезе оникс ва цогидал жавгъарал. ⁸Биччанте гІзраилаз Дие Мукъадасаб Рукъ базе, Дун гъенив загъирлъизе вукІине. ⁹Гъеб Рукъги гъениб жаниб лъолеб кинабго къайиги гъабе дуруго Дица дуда бихъизабухъе.

КъотІиялъул гъамас

(Тархъ. 37:1-9)

¹⁰Гъезда абе акациялъул цІулал гъамас гъабеян, кІигогун башдаб натІ халалъи бугеб ва натІгун башдаб гІеблъиги борхалъиги бугеб. ¹¹Жанисанги тІасанги гъелда месед бекъе ва гъелда сверун меседил чІологи ккве. ¹²Биун меседги тІун, ункъго гор гъабе ва гъел шула гъаре гъоркъиял бокІназда, кІиябго рахъалъан кІи-кІи. ¹³Цинги акациялъул цІулал гІурдул гъаре ва гъезда тІадги месед бекъе. ¹⁴Гъел гІурдул ккезаре гъамасалъул кІиябго рахъалда ругел горазулъе, гъамас баччизе букІине гъел гІурдулги ккун. ¹⁵ГІурдул кидаго горазда жанир рукІине ккола – гъел гъениса нахъе росизе бегъуларо. ¹⁶Гъеб гъансинир лъе Дица духъе къезе ругел Мукъадасаб КъотІиялъул къанал.

¹⁷БацІцадаб меседалъул тІалъелги гъабе, кІиго натІгун башдаб халалъиги натІгун башдаб гІеблъиги бугеб. ¹⁸ТІалъелалъул кІиябго рахъалда, рачитІаги бухун, меседалъул кІиго херувим гъабе. ¹⁹Цо херувим – цо рагІалда, цоги херувим цогидаб рагІалда гъабе. Гъел херувимал тІалъелгун рекІарал гъаре – цо меседил кесекалъул. ²⁰Риччанте херувимазул куркъби тІалъелалда тІад тІиритІун рукІине, гъезул гъурмалги цоцаздехунги руссун, тІалъелалде къулун рукІине.

²¹ Гъеб тІалъел гъамасалда тІад лъе. Гъенир жанир лъе Дица духъе къолел ругел, КъотІиялъул хъвай-хъвагай гъабурал къанал. ²² Гъенив, КъотІиялъул гъансил тІалъелалда тІад ругел херувимазда гъоркъосан Дун кІалъазе вуго мунгун ва, мунги гъоркъов ккун, Дир амрабиги къезе руго Пизраилил халкъалъе.

Мукъадасаб чед лъолеб бакІ

(Тархъ. 37:10-16)

²³ Стол гъабе акациялъул цІулал, кІиги натІалъ халатаб, цо натІалъ гІебаб ва натІгун башдалъ борхатаб. ²⁴ Гъелда тІадги ксанго месед бекъе ва сверухъги гъабе меседил чалу. ²⁵ Столалъул рагІалккун кисанго гъабе цо хъат борхалъиялда бугеб тІеренаб къед, ва гъелда тІасан меседил чалу баче. ²⁶ Столалъе ункъго меседил гор гъабе ва гъел рекІинаре столалъул бокІназда, бохдузда тІад. ²⁷ Горал рукІине ккола рагІалдегІан, стол баччулел гІурдул жанире ккезаризе санагІаталда. ²⁸ ГІурдул гъаре акациялъул цІулал, гъезда тІадги месед бекъе ва гъелги ккун бачче стол. ²⁹ Гъаре бацІадаб меседалъул суркІабиги, гелалги, гулгуналги, шурмалги – къурбанал тІоритІулелъул хІалтІизаризе рукІине. ³⁰ Гъеб столалда тІад кидаго Мукъадасаб чед букІине ккола Дида цебе.

Меседил нахучирахъ

(Тархъ. 37:17-24)

³¹ БацІадаб меседги рачитІа бухун нахучирахъ гъабе. Гъеб бацІадаб меседалъул ва цорекІараб букІине ккола – гъелъул бохги, гІаркъелалги, гъединго суркІабигун тІанчалги. ³² Нахучирахъалда букІине ккола анлъго гІаркъел: лъабго цояб рахъалда, лъабго цогидаб рахъалда. ³³ Биччанте щибаб гІаркъелалда букІине лъаб-лъаб суркІа, миндалалъул тІогъол сипаталда, тІанчалгун – гъедин букІине ккола нахучирахъалъул цо бохалдаса кІиябго рахъалде бикъараб анлъабго гІаркъелалда. ³⁴ Жибго нахучирахъалда, гъелъул бохалда тІадехун, букІине те тІанчалги ругеб миндалалъул тІогъол сипаталда гъабураб жеги ункъго суркІа. ³⁵ Цо тІогъокъвачІа букІине те нахучирахъалъул бохалдасан раккарал гІаркъалабазул тІоцебесеб жуталда гъоркъ, кІиабилеб – кІиабилеб жуталда гъоркъ, лъабабилеб – лъабабилеб жуталда гъоркъ, ва гъедин гъабе анлъабго гІаркъелалда гъоркъ. ³⁶ Биччанте бацІадаб меседалъул гъарурал тІугъдулги гІаркъалабиги чирахъги цорекІарал рукІине.

³⁷ Жеги гъабе нахги жанибе тIун бакулеб анкьго гьитIинаб чирахъ ва гьел рекъезаре нахучирахъалда тIад, жинда цебе бугеб тIолго сверухълъи гъез цадахъго гвангъизабулеб куцаль. ³⁸ Гъединго бил-таялъул гъуцIдуги гелалги рукIине ккола бацIадаб меседалъул гъарурал. ³⁹ Нахучирахъги кинабго гьелъул цIарагIги гъабиялъе хIалтIизабе бацIадаб меседалъул цо талант*. ⁴⁰ Вореги, магIарда дуда бихъизабураб сипаталда рекъон гъабе кинабго.

Мукъадасаб Чадир

(Тархъ. 36:8-38)

26 ¹ Мукъадасаб Чадиралъе анцIго пардав гъабе. Гьел пардавал рессе тIеренаб хIебетги босун, канчIхъахIилаб, бецIбагIараб ва канчIбагIараб квасул кунги хIалтIизабун ва тIад берцинго херувимазул сипаталги угъун. ² Риччанте киналго пардавал цоцазда ращадал рукIине: къоло микъго натI халалъиги ункъго натI гIеблъиги бугел. ³ Цинги шуго пардав цоцада букъун цо гъабе ва хутIараб шуго пардавальеги гъединго гъабе. ⁴ Шугоцадахъаб пардавалъул рагIалккун эхеде гъаре канчIхъахIилаб ххамил гъанцIакIичIал, гъединго гъабе кIиабилеб шугоцадахъаб пардавалъул рагIалккун эхедеги. ⁵ ТIоцесесеб пардавалъул рагIалда гъабе кIикъоялда анцIго гъанцIакIичI ва кIиабилеб шугоцадахъаб пардавалдаги гъабе гъезда данде рекъон кколедухъ кIикъоялда анцIго гъанцIакIичI. ⁶ Хадуб кIикъоялда анцIго меседил гъанцIа гъабе ва гъездалъун кIиябго пардав цоцада рекIинабе, Чадир цокIалаб букIине.

⁷ Чадиралда тIасан тIамизе цIцIел квасул анцIила цо пардавги гъабе. ⁸ АнцIила цоябго пардав цоцада башадаб букIине ккола: лъеберго натIалъул халалъиги ункъго натIалъул гIеблъиги бугеб. ⁹ Гъезул шугояб цоцада букъе ва хутIараб анлъгоябги цоцада букъе. Анлъабилеб пардав Чадиралъул кIалтIуялда цебесан кIичIвай – гъеб букIина кIалтIуялда цебе бигъун. ¹⁰ Цояб шугоцадахъаб пардавалъул рагIалккун гъабе кIикъоялда анцIго гъанцIакIичI ва анлъгоцадахъаб пардавалъул рагIалккунги гъабе кIикъоялда анцIго гъанцIакIичI. ¹¹ Хадуб гъабе кIикъоялда анцIго мазгарул гъанцIа ва гъездалъун гъеб кIиябго пардавги цолъизабе, цо пардав ккезабизе. ¹² Пардавалъул тIокIлъараб бутIа дализабизе ккола Чадиралда нахъасан гIодобе. ¹³ Пардавалъул халалъиялъул тIокIлъараб бутIаги

* 25:39 34 кило.

кИиябго хьибилалдаса гIодобе цо-цо натI дализабизе ккола, Чадир бацунеб куцаль. ¹⁴ Чадиралда гIад базе багIаркьераль релъарал гIиял кьухьдузул пардав гъабе, ва гъездаги гIасан базе гIеренал щIаказул пардавги гъабе.

¹⁵ Хадуб Чадиралгъе акациялгъул цIулал рамаби гъаре. ¹⁶ Гъел рамаби рукIине ккола анцIго натIалгъул халалгъиги натIгун башдаб гIеблъиги бугел, ¹⁷ цоцада дандбитIараб бакIалда кIиго цIутелги бугел. Гъединалгъун гъаре Чадиралгъе киналго рамаби. ¹⁸ Чадиралгъул кьилбаялгъул рахъалгъе гъабе кього рама ¹⁹ ва гъезие гIарцул кIикього гьоркьчIелги гъабе – щибаб рамаялгъе кIи-кIи гьоркьчIел, щибаб цIутелалда гьоркь цо-цо. ²⁰ Чадиралгъул шималияб рахъалдасанги гъабе кього рама ²¹ ва гъезие кIикього гьоркьчIелги – щибаб рамаялда гьоркь кIи-кIи. ²² Жеги анлъго рама гъабе Чадиралгъул нахъисеб рахъалгъе, ай, бакъгIерхьул рахъалгъе, ²³ ва жеги кIиго рама гъелгъул нахъехунисел бокIназеги гъабе. ²⁴ Гъел бокIназул рамаби ахадаса кIирикьарал, гIогьирехун цо гораль данде рачарал рукIине ккола; гъедин гъабе бокIназул кIиябго рама. ²⁵ Кинабниги гъениб букIина микьго рама ва анцIила анлъго гIарцул гьоркьчIел – щибаб рамаялда гьоркь – кIи-кIи гьоркьчIел.

²⁶ Жеги гъаре акациялгъул цIулал рахал: Чадиралгъул цо рахъалда ругел рамабазда гIад – шуго рахи, ²⁷ цогидаб рахъалда ругел рамабаздаги – шуго рахи ва нахъисеб рахъалда, ай, бакъгIерхьул рахъалда ругел рамабаздаги – шуго рахи. ²⁸ Чадиралгъул мокьрукъ бакьулъан цояб рагIалдаса цогидаб рагIалде шун лъураб рахиялгъул кумекалдалгъун цоцалгъу рухъина киналго рамаби. ²⁹ Рамабазда гIад месед бекъе ва меседалгъул горал гъаре рахал кквезе; рахазда гIадги месед бекъе.

³⁰ Мукъадасаб Чадир гъабе магIарда дуда бихъизабураб сипаталда рекъон.

³¹ Хасаб пардав бесе гIеренаб хIебетги, канчIхъахIилаб, бецIбагIараб ва канчIбагIараб квасул кунги босун ва гIад берцинго херувимазул сипаталги угъун. ³² Ункьго хIуби гъабе акациялгъул цIулал ва гъезда гIад месед бекъе. Гъел хIубазда рай меседалгъул гъарурал гъунцIби ва хIубазе гIарцул гьоркьчIелал лъе, меседил гъунцIбузда гъеб хасаб пардавги бай. ³³ Гъеб пардавалда нахъа лъе КъотIиялгъул гъамас. Гъеб пардавалгъу батIа гIезабизе буго Бишунго Мукъадасаб бакI. ³⁴ Бишунго Мукъадасаб бакIалда лъураб КъотIиялгъул гъамасалда гIалгъел лъе. ³⁵ Пардавалдаса къватIибехун

рахъалда, гьелда себе лъе стол, столалда дандбитІун лъе нахучирахъ. Стол шималияб рахъалдехун лъезе ккола, нахучирахъин абуні – кълбаялъул рахъалдехун.

³⁶ Чадиралъул кІалтІуялда базегі тІеренаб хІебтил, канчІхъаХилабги, бецІбагІарабги, канчІбагІарабги квасул куназда-лъун бессараб чараб пардав гъабе. ³⁷ Гъеб пардавалъегі акациялъул цІулал, месед тІад бекъараб ва меседил гъунцІбигі ругеб шуго хІуби гъабе. Гъел хІубазе мазгарул биун тІураб шуго гъоркъЧелги гъабе.

Къурбан-бакІ

(Тархъ. 38:1-7)

27 ¹ Къурбан-бакІ гъабе акациялъул цІулал. Биччанте гъеб букІине ункъбокІонаб, шуго натІаль халатаб ва шуго натІаль гІебаб. ² Гъелъул ункъабго бокІоналда лълъурдул гъаре ва къурбан-бакІ лълъурдулгун цорекІараб гъабе; гъеб киналдаго тІад мазгар биччай. ³ Мазгаралъул гъабе гъелъие хІажатаб кинабго къайигі: рохъо къватІибе баччулел хъуби, квархаби, би тІолел суркІаби, гъан базе гІучІал ва бухІараб тІурччи лъолел тІабкІал. ⁴ Жеги къурбан-бакІалда сверун кквезе мазгарул хъури гъабе, ва хъуридул ункъабго бокІоналда рекІинабе мазгарул цо-цо гор*. ⁵ Гъеб хъури ккве къурбан-бакІалъул тІасияб рахъалда, гъелъул борхалъиялъул башалъиялде шоледухъ. ⁶ Гъединго къурбан-бакІалъе гъаре акациялъул цІулал гІурдул ва гъезда тІадги мазгар биччай. ⁷ Къурбан-бакІ баччизе санагІаталда, гъелъул кІиябго рахъалдасан цо-цо гІер горазда жанибе ккезабе. ⁸ Къурбан-бакІ гъабе хъаршазул ва жаниса гъодораблъун. Гъеб гъабизе ккола магІарда дуда бихъизабураб сипаталда рекъон.

Мукъадасаб Чадиралъул азбар

(Тархъ. 38:9-20)

⁹ Чадиралда сверухъ азбар гъабе. Азбаралъул кълбаялъул рахъалда нусго натІаль халатаб тІеренаб хІебтил пардав базе ккола ¹⁰ къого хІубода. ХІубазе къого мазгарул гъоркъЧел гъабе; гъезие гъунцІбигі ва гъел цоцада рекІинаризе горалги гІарцул гъаризе ккола. ¹¹ Азбаралъул шималияб рахъалдаги гъединго нусго натІаль халатаб хІебтил пардав базе ккола ва гъелъиеги къого хІуби эхетизе

* ^{27:4} Горал къваригІунаан гІурдул жанир лъезе ва, гъел гІурдулги ккун, къурбан-бакІ цо бакІалдаса цоги бакІалде босизе.

ккола, щибалъе мазгарул гъоркъчелги гъабун ва гларцул гъунцѣбиги, гъел цоцада рекѣинаризе гларцул горалги гѣад ран.

¹²Азбаралъул бакътѣрхъул рахъалда, гъелъул гѣолабго гѣблгьялда, гъоркъчѣлазда эхетараб анцѣго хѣлобода базе ккола кѣикъоялда анцѣго натѣаль халатаб пардав. ¹³Гъединго азбаралъул бакъбаккул рахъги букѣине ккола кѣикъоялда анцѣго натѣаль гѣебаб. ¹⁴Жанире лъугъунеб кѣалтѣуялъул цояб рахъалда биччанте букѣине анцѣила шуго натѣаль халатаб, лъабго хѣлобода бараб пардав. Щибаб хѣубиялъе гъоркъчѣелги гъабе. ¹⁵Ва кѣалтѣуялъул цогидаб рахъалдаги букѣине биччай анцѣила шуго натѣаль халатаб пардав, гъединго лъабго хѣлобода бараб, щибалъул гъоркъчѣелги бугеб.

¹⁶Азбаралде лъугъунеб кѣалтѣуялъе гъабизе ккола къого натѣаль халатаб чараб пардав; канчѣихъахѣилабги, бецѣбагѣарабги ва канчѣбагѣарабги квасул кунги гѣеренаб хѣебетги хѣалтѣизабун бѣесе гъеб. Гъеб пардавалъе эхетизе ккола ункъго хѣуби ва гъезие ункъго гъоркъчѣелги гъабизе ккола. ¹⁷Азбар сверун ругел киналниги хѣубазда рукѣине ккола гларцул горал; хѣубазе гъунцѣби гларцул, гъоркъчѣелал мазгарул гъаризе ккола. ¹⁸Азбар букѣине ккола нусго натѣаль халатаб, кѣикъоялда анцѣго натѣаль гѣебаб, азбар сверун бараб пардав – шуго натѣаль борхатаб. Хѣубазул гъоркъчѣелал рукѣине ккола мазгарул. ¹⁹Мукъадасаб Чадиралъул гѣолабго къайи-цѣаги ва гъелгьеги азбаралъул пардавазеге хѣажалъулел гъазихъалги мазгаралъул гъаризе ккола.

Нахучирахъалъе гѣолеб нах

(Лев. 24:1-4)

²⁰Гѣизраилазда лъазабе, нахучирахъалда жанибе гѣезе бишун гъикѣаб зайтуналъул нах босун щвезабеян, кидаго нахучирахъалда канлги бакун букѣине. ²¹Гъаруницаги гъесул васазги цѣунизе ккола Къотѣиялъул гъамас нахъа лъураб пардавалда цебе бугеб нахучирахъалда бакараб цѣа, Дандчѣваялъул Чадиралъуб БЕТѣЕРГЪАНАСДА цебе маркѣачудаса бахъараб рогъинегѣан канлги свинчѣого букѣине. Гѣизраилаз ва гъезул наслабаз даимго цѣунизе ккола гъеб низам.

Кѣудияв кашишасул паргал

(Тархъ. 39:1)

28 ¹Гѣизраилил халкъалда гъоркъоса рагѣа гъаре дурго вац Гъарунги гъесул васалги, гъел Дир кашишзабилъун тезе рукѣине. Ахѣе Гъарунги гъесул васалги: Надавги, Авигъуги, Элезарги, Итамарги.

² Гъаруние, дурго вацасе, кашишзабазул партал гъабе, гъесул къимат цИкІКІараб динияб хъулухъалда рекъараб. ³ Махшел-гъунар цИкІКІарал ва Дица бажари къурал устарзабазда абе Гъаруние гъеб хасаб партал букъеян, гъев Дие ватІа гъавизе ва Дир кашишлъун вукІине. ⁴ Гъале гъез хІадуризе кколеб партал: каранда балеб цебебухъ, эфод, тІасан ретІунеб риза, накъиш бессараб гурде, тІагъур ва рачел. Биччанте дур вац Гъаруниеге гъесул васазеге гъеб хасаб кашишзабазул партал букъизе, Дие хъулухъ гъабулеб мехалда тІад ретІине. ⁵ Гъеб парталалъе хІалтІизабе меседил кун ва канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги, канчІбагІарабги квасул кун ва тІеренаб хІебет.

Эфод

(Тархъ. 39:2-7)

⁶ Эфод гъабизе хІалтІизабе: меседил кун ва канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги, канчІбагІарабги квасул кун, гъединго тІеренаб хІебет. КІудияб махщалида узданго гъабизе ккола гъеб. ⁷ Эфодалъул кІиябго рахъалда рукъе кІигъуждузда тІад лъолел жал. ⁸ Эфодалъул рачелге гъелда релълъун бессизе ккола – канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги, канчІбагІарабги квасул кунге тІеренаб хІебетге хІалтІизабун; эфодгун цорекІараб гъабизе ккола гъеб.

⁹ Цинги кІиге ониксалъул жавгъар босе ва гъезда тІад бикІун хъвай ГІизраиллил васазул цІарал: ¹⁰ кІудиясдаса байбихъун, анлъго цІар – цо жавгъаралда ва анлъго – цогидаб жавгъаралда. ¹¹ ГІизраилалъул васазул цІарал хъвай кІиге жавгъаралда, мугъру бикІулев устарас гІадинан. Гъел жавгъарал лъе меседил тІеренкуназ хъухъун махщалида гъарурал нагІли лъолел жалазда ¹² ва эфодалъул кІигъуждузда тІад рекІинаре гъел, ГІизраиллил васал ракІалдещвеялъул жавгъарал хІисабалда. Гъаруница гъезул цІарал жиндирго кІигъуждузда тІад лъун рукІине те, БЕТІЕРГЪАНАСДА ГІизраиллил халкъ кидаго ракІалда букІине. ¹³ НагІли лъолел жал гъаре меседил тІеренкуназдалъун, накъишалге ккезарун, ¹⁴ гъединго бацІІадаб меседалъул кІиге квар къурараб гІадианаб рахасге гъабе. Ва гъел рахсал нагІли лъолел жалазда рекІинаре.

Каранда балеб цебебухъ

(Тархъ. 39:8-21)

¹⁵ Хадуб гъабе каранда балеб «хІукму къотІиялъул» абулеб къокъаб цебебухъ. Эфодго гІадин гъабе гъебге: тІеренаб хІебтил ва меседил

кунальги, канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги, канчІбагІарабги ква-
сул куназги бессун. ¹⁶ Биччанте гъеб ункъбокІонаб букІине, цо
рокъобалъул халалъиги глеблъиги бугеб, кІигъат гъабураб ххамил.
¹⁷ Гъелда тІад ункъго кьер гъабун лъе меседил гъарурал наГли лъолел
жал. Гъезда жанир тІоцебесеб кьерда лъе рубин, топаз ва зумруд;
¹⁸ кІиабилеб кьерда – пируза, сапфир ва алмас; ¹⁹ лъабабилеб кьер-
да – гиацинт, агат ва аметист; ²⁰ ункъабилеб кьерда – зубаржад,
оникс ва яшма. Гъел киналго лъе меседил тІеренкуналъ хъухъар-
рал наГли лъолел жалазда. ²¹ Кинабниги анцІила кІиги жавгъар
букІине ккола – ГІизраилл шивав васасул цар рикІлун; щибаб
жавгъаралда, мугъруялда гІадин, бикІун букІине ккола анцІила
кІиги къавмалъул цо-цо цар.

²² Каранда балеб цебебухъалъе гъаре къурарал кварал гІадинал
бацІадаб меседалъул рахсал. ²³ КІиги меседил баргъичги гъабе ва
гъел рекІинаре цебебухъалъул кІиялго тІадехунал бокІназда. ²⁴ Гъел
баргъичазда рекІинабе кІиялго меседил рахас ²⁵ ва гъезул цогидал
раГалал кІигъуждузда, оникс лъурал жалазда рекІинаре. ²⁶ Хадуб
жеги кІиги меседил баргъич гъабе ва гъел рекІинаре каранзул цебе-
бухъалъул бокІназул жанисеб рахъалда. ²⁷ Гъабе жеги кІиги меседил
баргъич ва гъел рекІинаре эфодалъул кІигъуждузда лъолел жалазда
гъоркъехун, цебехун рахъалда, битІахъе эфодалъул рачелалдаса
тІадехун бугеб мухъда аскІор кколедухъ. ²⁸ Каранзул цебебухъа-
лъул баргъичал риччанте эфодалъул баргъичазда канчІхъахІилаб
чалуялъ рухъун рукІине, цебебухъги рачелги цоцада рекІинабун,
цебебухъ хъуштІулареб хІалалъ.

²⁹ Мукъадасаб бакІалде лъугъунаго Гъаруница рекІеда аскІор, ка-
ранда букІунеб цебебухъалда ран рукІине руго ГІизраилл васазул
цІарал, БЕТІЕРГЪАНАСДА гъел кІочене риччалареб игІлан кини-
гин. ³⁰ Жеги къокъаб цебебухъалда жаниб лъе Уримги Туммимги*,
Мукъадасаб бакІалде БЕТІЕРГЪАНАСДА цева лъугъуневщинахъе
Гъарунил рекІеда аскІор рукІине. Гъедин Гъаруница кидаго рекІеда
аскІор лъун рукІине руго гъел ва гъездалъун загъирлъизе руго
ГІизраилл халкъалъе БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хІукмаби.

* 28:30 *Урим* (нур) ва *Туммим* (камиллъи) – Аллагъасул амру лъазабизе
хІалтІизарулел алатал. ГІалимзабаз абула гъездалъун можоро бахъулаан-
нин, амма ракІчІун кин гъел хІалтІизарулел рукІарабали абизе кІоларо.

КӀудияв кашишасул цогидаб партал

(Тархъ. 39:22-26, 30-31)

³¹ Эфодалда гъоркъан ретӀунеб риза гъабе хъахӀилаб къера-
лӀул. ³² Гьелда бакъулъ бетӀер бегъизе каратӀ гъабе, ва бихъулареб
хӀалалда, гъеб каратӀалда сверун шулаго ххамил чӀоло букъе.
³³ СоногӀечул суратал гъаре канчӀхъахӀилабги, бецӀбагӀарабги ва
канчӀбагӀарабги квасул куналги росун ва гьел рукъе ризаялӀул
квенчӀелазул рагӀалккун, гьезда гъоркъо-гъоркъор меседалӀул
гъарурал цӀурмалги рукъе. ³⁴ Меседил цӀурмалги соногӀечул су-
раталги ризаялӀул кинабго ахалъиялда цоцада хадур рукъизе
ккола. ³⁵ Гъаруница гъеб ретӀине буго БЕТӀЕРГЪАНАСЕ хъулухъ
гъабулелӀул. ЦӀурмазул гъаракъ рагӀизе ккола Гъарун Мукъадасаб
бакӀалде БЕТӀЕРГЪАНАСДА цева лъугъунаго ва гъениса къватӀиве
унагоги: гъев хвечӀого вукӀине.

³⁶ Жеги гъабе бацӀадаб меседги чӀинтӀизабун меседил тӀамач
ва, мугъруялда кинигин, бикӀе гьелда: «БЕТӀЕРГЪАНАСУЛ хи-
рияб», — ин.

³⁷ КанчӀхъахӀилаб чалу бай гьелда ва гъеб бухъе тӀагъуралда
тӀасан, гьелӀул цебехун рахъалда. ³⁸ Гъеб букӀина Гъарунил надал-
да ва гъес жиндаго тӀаде росила къурбаналгун садакъаби къолого
гӀизраилазухъа ккараб щибаб мунагъ-хатӀа. Гъеб букӀина кидаго
Гъарунил надалда, къурбаналгун садакъаби БЕТӀЕРГЪАНАС къа-
бул гъаризе рукӀине.

³⁹ БацӀадаб хӀебеталӀул гурдеги бесе Гъаруние, гьелдаго рекъа-
раб бацӀадаб хӀебеталӀул тӀагъурги гъабе ва чараб рачелги бесе.

ХутӀарал кашишзабазул партал

(Тархъ. 39:27-29)

⁴⁰ Гъарунил васазеги гъабе гъезул къадру-къимат цӀикӀкӀинабулел
гурдалги, рачелалги, ботӀрода лъезе тӀагъралги. ⁴¹ Гъеб партал дуца
Гъарунидаги гъесул васаздаги тӀад ретӀе. Цинги гьезда зайтуналӀул
хирияб нах бахе ва, гьезда тӀадабги малъун, ратӀа гъаре гьел, Дир
кашишзабилъун рукӀине ва Дие хъулухъалъе чезе.

⁴² Гъезие хӀебтил гъоркъан ретӀел гъабе, рачликъа бохдузде
щвезегӀан гӀицӀлъи бахчизе. ⁴³ Гъаруницаги гъесул васазги гъеб
ретӀел кидаго ретӀун букӀине ккола, Чадиралъуре лъугъунеб ме-
халда яги Хирияб бакӀалда хъулухъ гъабиялъе къурбаналӀул

бакІалде тІагарлъулеб мехалда, гъезда мунагъ ккечІого букІине ва гъел хвечІого рукІине.

Гъеб букІине буго Гъаруниегі гъесул васазегі даимаб низамлъун.

Гъарунгі гъесул васалгі кашишлъиялде тІами

(Лев. 8:1-36)

29 ¹Гъел Дие кашишлъиялде тІамизе рукІине гъадин гъабе: баче цо басигі кІиго куйгі – гъел рукІине ккола шибго жагъаллъи гъечІел. ²Реже бищун лъикІаб рольул ханждал реччеб тІечІел чадалгі, нахуда руцарал реччеб тІечІел бакарабигі, тІад нах бахарал реччеб тІечІел бакарабигі, ³ва гъел цо чІепалда жанир лъе. Басиялдагі куяздагі цадахъ босе гъеб чІеп.

⁴Гъарунгі гъесул васалгі Чадиралъул кІалтІе раче ва гъезда лъим бахъе. ⁵Хадуб босе кашишзабазул партал ва ретІе Гъарунида гурдегі, эфодалда гъоркъ букІунеб ризагі, жибго эфодгі, каранда букІунеб цебехухъгі ва эфодалда тІасан рачел къай. ⁶Гъесул ботІрода хасаб тІагъур лъе ва гъелда тІасан бухъе «БЕТИЕРГЪАНАСУЛ хирияб», – ин тІад хъвараб меседил таж. ⁷Цингі зайтуналъул хирияб нах босе ва гъеб гъесда бахе, ботІрода тІадегі тІун. ⁸Цингі раче гъесул васал ва гъезда гурдал ретІе, ⁹Гъарунидаго гІадин рачелалгі къай ва ботІрода хасал тІагъралгі лъе. Гъелдаса нахъе кашишлъи даим гъезухъ букІине буго. Гъедин ратІа гъарила дуца Гъарунгі гъесул васалгі кашишаллъун рукІине.

¹⁰Хадуб Чадиралда цебе баче баси ва Гъаруницагі гъесул васазгі кверал лъе гъелъул бетІералда тІад. ¹¹Цингі Чадиралъул кІалтІа хъве гъеб БЕТИЕРГЪАНАСДА цебе. ¹²Басиялъул би бахе къурбан-бакІалъул лълъурдузда ва хутІараб би гъелъул ахаде тІе. ¹³Хадуб босе гъелъул чехъ-бакъалъул кинабго тІатІигі, тІулал халасеб бутІагі, тІатІигун цадахъ ургъисалабигі ва гъеб кинабго къурбан-бакІалда тІад бухІе. ¹⁴Оцол гъангі, тІомгі, чехъ-бакъгі бухІе халкъалъ къайи чІвараб бакІ тун къватІибехун. Гъеб буго мунагъал чуриялъул* къурбан.

¹⁵Цингі баче цо куй, ва Гъаруницагі гъесул васазгі кверал лъе гъелъул бетІералда. ¹⁶Хадуб гъеб хъве ва гъелъул би пунхъизабе

* 29:14 *Мунагъал чури* – Мусал Къануналда рекъон, Аллагъас мунагъал чурула гъаб дунялалдаго, Аллагъас рихъизарурал къурбанал гъариялдалъун, Гъесул Къануналъе мутІигІлъиялдалъун ва Гъесул амрабазда рекъон гІумру гъабиялдалъун. Инсан хун хадуб гъесул мунагъал чуруларо.

кърбан-бакІалде – гьелъул ункъабго рахъалде. ¹⁷ Куйдул къулагІи кесказде къотІе; гьелъул ургъимесги рицІимахІабиги чуре, ва бетІералдаги цогидал кесказдаги цадахъ лъе, ва ¹⁸ гьеб кинабго кърбан-бакІалда тІадги лъун бухІе. Гьеб буго БЕТІЕРГЪАНАСЕ рокъулел махІал рахъинариялъе тІубанго бухІулеб цІадул кърбан.

¹⁹ Баче цогидаб куй ва гьелъул бетІералда тІад Гъаруницаги гьесул васазги кверал лъе. ²⁰ Хадуб гьеб хъве ва гьелъул би бахе Гъаруниги гьесул васазулги кваранаб гІинзул рагІалда ва кваранаб квералъулги хІатІилги КІудияб килшида. Цинги би кърбан-бакІалде пунхъе – гьелъул ункъабго рахъалде. ²¹ Хадуб кърбан-бакІалда тІаса цодагъаб биги босун, гьеб хирияб нахгун жубазабе ва гьеб пунхъе Гъарунидеги гьесул парталалдеги, гъединго гьесул васаздеги гьезул парталалдеги. Гьебмехалда гъевги, гьесул васалги ва гьезул парталги Дие хъулухъалъе ратІа гъарураллъун ккола.

²² Хадуб босе гьеб куйдул тІатІиги, мохмохги, чехъ-бакъалъул тІатІиги, тІулал халасеб бутІаги, тІатІигун цадахъ ургъисалабиги. Гьеб кашишлъиялде тІамиялъе хъолеб кърбан бугелъул, гьелъул кваранаб бохги босе. ²³ БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе босун бачІараб чІепальуса босе цо чедги, нахуда буцараб бакариги, цо нах бахараб бакариги. ²⁴ Гьеб кинабго къе Гъарунихъеги гьесул васазухъеги кодобе ва хъвагІезабе БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе, хъвагІезабулеб садакъа хІисабалда. ²⁵ Хадуб гьезухъаги босун, гьеб бухІе кърбан-бакІалда тІад тІубан бухІулеб кърбангун цадахъ. Гьеб буго цІадудалъун БЕТІЕРГЪАНАСЕ къолеб хирияб садакъа – БЕТІЕРГЪАНАСЕ хирияб буго гьелъул махІ. ²⁶ Хадуб босе Гъарун КІудияв кашишлъун тІамиялъе хъураб кърбаналъул мегъед, ва эхедеги борхун хъвагІезабе гьеб БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе, – гьеб букІине буго дур бутІалъун.

²⁷ КІудияб хиралъилъун рикІке Гъарунги гьесул васалги кашишлъиялде тІамиялъе хъурал кърбаназдасан гъезие кколел бутІаби: хъвагІезабулеб кърбаналъул мегъедги гъединго хирияб садакъаде къураб бохги. ²⁸ Гьеб буго Гъаруниеге гьесул васазеге гІизраилазул рахъалдасан къолеб даимаб бутІа. Гъединго ракълил кърбаназдасаги БЕТІЕРГЪАНАСЕ гІоло гъединал бутІаби къезе ккола гІизраилаз.

²⁹ Гъарунил кашишлъиялъул партал къезе буго гьесул наслабаз наслабазухъе. Гьебги ретІун ва хирияб нахги бахун тІамизе руго гьел кашишлъиялде. ³⁰ Биччанте хадубккун гьесул бакІалда кашишлъун

вахъарав ва Чадиралъуве лъугъарав гъесул наслуялъул щивав чияс тЮцебесеб анкьго къоялъ гъеб партал тIад ретIаралъубго тезе.

³¹ Кашишлъиялде тIамиялъе хъураб къурбаналъул гъан белъе Чадиралъул азбаралда. ³² Биччанте Гъаруницаги гъесул васазги кваназе гъеб гъан Чадиралъул кIалтIа лъураб чIепалъуса чедгун цадахъ. ³³ Гъез жидецаго кваназе ккола гъеб: гъел къурбаназдальун гъел Аллагъасде тIагарлъана, мунагъаздаса рацIцIалъана ва кашишлъиялде ратIа гъаруна. БатIияв чиясул ихтияр букIунаро гъеб квине, щайгурелъул гъеб Аллагъасул кIудияб хиралъилъун кколелъул. ³⁴ Гъеб гъаналги чадилги тIокIлъун рогъинегIан нахъе хутIараб цIадулъ бухIе. Гъеб лъицаго квине бегъуларо – Аллагъасул хиралъи букIун.

³⁵ Гъаруниги гъесул васазеги дуца гъабе Дица дуда малъарабщинаб. Анкъго къо къе гъел рацIцIад гъариялъул тадбиралъе. ³⁶ Щибаб къоялъ мунагъ чурулеб къурбанлъун бази хъве, гъел Аллагъасде тIагарлъиялъул мурадалда. Гъединго мунагъ чурулеб къурбан хъве къурбан-бакI бацIцIад гъабиялъул мурадалда ва гъелда хирияб нахги бахе. ³⁷ Анкъго къоялъ гъабе къурбан-бакI бацIцIалъизабублеб тадбир. Цинги къурбан-бакI лъугъине буго кIудияб хиралъилъун. Гъелда хъварабщинаб жоги бацIцIадаблъун лъугъине буго.

ЩИБАБ КЪОЯЛЪУЛ КЪУРБАНАЛ

(Тар. 28:1-8)

³⁸ Щибаб къоялъ къурбаналъе хъве кIиго лъагIараб къегIер: ³⁹ цояб – радал, цогидаб – бакъанида. ⁴⁰ ТЮцебесеб къегIералда цадахъ босе зайтуналъул нахул гиналъул ункъил бутIагун* жубазабураб лъикIаб ханждал ефаялъул анцIго бутIа гъабун цо бутIа ва къурбан-бакIалде тIезе чагъиралъул гиналъул ункъил бутIа. ⁴¹ Цогидаб къегIер баче бакъанида, цадахъ радалго тIадианаб ролъул хирияб садакъагун ва къурбан-бакIалде тIолеб чагъиргун. Гъеб буго БЕТIЕРГЪАНАСЕ хирияб махIалъул кIкIуй бахъинабиялъе тIубанго бухIублеб цIадул къурбан.

⁴² ТЮлалго рукIинесел тIелазги тIобитIизе ккола гъедианаб тIубан бухIублеб къурбан, БЕТIЕРГЪАНАСДА цебе, Чадиралъул кIалтIа. Гъенив Дун нужее загъирлъизе вуго ва мунгун кIалъазе вуго. ⁴³ Гъеб бакIалда Дун загъирлъизе вуго тIизраилил халкъалъе ва гъеб букIине буго Дир хIалкъюлъиялъ батIа гъабураб хирияб бакIлъун.

* 29:40 Гин – 3,5 литра.

⁴⁴ Дица Дирго хиралъилъун рукІине ратІа гъаризе руго Чадирги кърбан-бакІги, гъединго Гъарунгун гъесул васалги – гъел Дир кашишзабилъун рукІине. ⁴⁵ Дун гІизраилазда гъркърв загърлърize вуго; Дун вукІине вуго гъезул Аллагълъун. ⁴⁶ Гъезда лъазе буго, Мисриялдаса кърватІире жал рачарав, гъезул БЕТІЕРГЪАН Аллагъ Дун вукІин ва Дун гъелгун вукІин. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН – гъезул Аллагъ.

ГъуинмахІал рухІулеб бакІ

(Тархъ. 37:25-28)

30 ¹ Акациялъул цІулал гъабе гъитІинаб кърбан-бакІ, гъуинмахІал тІад рухІизе. ² Биччанте гъеб ункърбокІонаб букІине: цо натІаллъул халалъиги гъеблъиги бугеб ва кІиги натІаллъул борхалъиги бугеб. Гъеллъул бокІназда чІварал лърлърдурлги гъебги цорекІараб гъабе. ³ БацІадаб месед беке гъеллъул тІогъалдаги, хълбаздаги, лърлърдуздаги, ва гъеллъул тІадехун рахълалда сверун меседил чалу гъабе. ⁴ КІиги меседил гор гъабе ва, чалуялда гъркърван, кІиги рахълалда цо-цо рекІинабе, гъеб баччулел гІурдул жанир лърize санагІаталда. ⁵ ГІурдул гъаре акациялъул цІулал ва месед беке гъезда тІад. ⁶ Гъеб меседил кърбан-бакІ лър КъртІиялъул гъамас нахъа лъраб пардавалда цебе, мунгун дандчІвалеб мехалда Дун вукІине вугеб тІалърелалда дандбитІун кколедухъ.

⁷ Биччанте Гъаруница щибаб радал гъуинмахІал рухІизе, нахучирахълазде нах тІолеб мехалда. ⁸ Биччанте маркІачІудаги рухІизе, нахучирахълазда цІа бакулеб мехалда. Биччанте рукІинесел гІелазги кидаго БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе гъениб гъуинмахІа бухІизе. ⁹ Гъеб бакІалда тІокІаб батІияб жо бухІуге: я батІиял гъуинмахІал, я тІубан бухІулеб кърбан, я рольул садакъа, я кърбан-бакІалде тІолеб лърмалъи. ¹⁰ ЛърагІалида жаниб цо нухалда* Гъаруница тархъланлъиялъул гІадат тІобитІизе буго гъеб кърбан-бакІалда тІад, гъезул бокІназда чІварал лърлърдузда мунагълздаса рацІалъизарулеб кърбаналлъул биги бахун. ЛърагІалидаса лърагІалиде, наслабаз наслабазухър кърн, гъедин гъабизе ккола. Гъеб кърбан-бакІ буго БЕТІЕРГЪАНАСУЛ кІудияб хиралър».

* 30:10 Кипурималлъул къроялър, ай тархъланлъиялъул яги мунагълздаса рацІалъиялъул къроялър. Гъеб буго лърагІалида жаниб цо нухалър тІобитІизе кколеб хасаб динияб байрам.

РикІкІен гъабиялгъухъ гІарац къей

¹¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

¹² «ГІизраилазул халкъ рикІкІунеб мехалда, биччанте шивас БЕТІЕРГЪАНАСЕ жиндирго гІумруялгъухъ хІакъ къезе, гъеб рикІкІен гъаби сабаблгъун гъезде кинабгІаги балагъ рещтІинчІого букІине. ¹³РикІкІен гъабулеб мехалда шивас къезе ккола гІарцул башдаб шекел БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Мукъадасаб бакІалде (Чадиралда хІалтІизабулеб, ай, къого гера бугеб шекелалгъул башдаб). ¹⁴БЕТІЕРГЪАНАСЕ хІакъ къезе ккола къого сонил ригъалдаса гІаде арав шивав чияс. ¹⁵Гъедин жиндирго гІумруялгъухъ БЕТІЕРГЪАНАСЕ хІакъ къолеб мехалда, бечедаз башдаб шекелалдаса цІикІкІун къоге ва мискиназги гъелдаса дагъаб къоге. ¹⁶ГІизраилазухъа бакІарараб гъеб гІарац Чадиралгъе хІалтІизабе. ГІизраилазул гІумру хвасар гъабиялгъул хІакъ хІисабалда букІина гъеб БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе».

Мазгарул хІерч

¹⁷ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

¹⁸ «Мазгарул кІудияб хІерч гъабе, гъелъие мазгарул гъорккъІелги лъе. Гъеб лъе Чадиралдаги къурбан-бакІалдаги гъоркъоб ва гъелда жанибе лъим тІе. ¹⁹Биччанте Гъаруницаги гъесул васазги гъелда жаниб бугеб лъеца чуризе квералги хІатІалги. ²⁰Чадиралгъуре лъугъиналда цебе гъез хІатІал-кверал чуризе ккола, гурони гъел хвезе руго. БЕТІЕРГЪАНАСЕ къурбан бухІизе къурбаналгъул бакІалде гІагарлъилалда цебеги ²¹гъез квералги хІатІалги чуризе ккола, гурони гъел хвезе руго. Гъеб низам даимаблгъун букІине ккола Гъаруниегі гъесул рукІинесел наслабазегі».

Хирияб нах

²² БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

²³ «Росе бишун лъикІал махІгъуинал жал: лъамияб мирраялгъул шунусго шекел*; гъелгъул башадаб, ай кІинусиялда кІикъоялда анцІго шекел** махІ берцинаб дарчиналгъул; кІинусиялда кІикъоялда анцІго шекел махІ берцинаб муцІиялгъул; ²⁴шунусго шекел кассиялгъул. Чезабураб къадаралда гъеб кинабгоги ва цо гин*** зай-

* 30:23 ГІага-шагарго 5,5 кило.

** 30:23 ГІага-шагарго 2,750 кило.

*** 30:24 Гин – 3,5 литрa.

туналъул нахулги босе. ²⁵ Гъеб кинабгоги жубан, хирияб нах гъабе – махшалида хІадурараб гъуинаб махІалъул нах. Гъеб букІине буго хасаб хирияб бахунеб нахлъун. ²⁶ Гъеб нах бахе Чадиралдаги, КъотІиялъул гъамасалдаги, ²⁷ столалдаги, кинабго столалъул цІарагІалдаги, киса-кибего швезабун нахучирахъалдаги, гъуинал махІал тІад рухІулеб къурбан-бакІалдаги, ²⁸ къурбанал тІад рухІулеб къурбан-бакІалдаги гъелъул тІолабго цІарагІалдаги, лъим жанибе тІолеб хІерчалдаги ва гъелъул гъоркъЧелалдаги. ²⁹ Гъедин бацІцІад гъабе гъеб кинабго ва гъеб кІудияб хиралъилъун лъугъине буго, гъелда хъварабщинабги хирияблъун лъугъине буго.

³⁰ Хирияб нах бахе Гъарунидаги гъесул васаздаги, гъел Дир кашишзабилъун тІаса ришун рукІиналъул хІисабалда. ³¹ ГІизраилазда абе: „Гъаб буго хирияб нах, динияб ГІиллагун бахунеб, рукІинесел ГІелазеги гъединаблъун хутІизе кколеб. ³² Хирияб нах батІиял чагІаз бахине бегъуларо ва гъелда релълъараб къагІидаялъ нужеого махІгъуинаб нах гъабизе бегъуларо. Гъеб нах – хирияб нах, нуже мукъадасаблъун букІине ккола гъеб. ³³ Гъелда релълъараб махІгъуинаб нах гъабурав, яги кашиш тун батІияв чиясда гъеб бахарав чи халкъалда гъоркъоса вачахъизе вуго“».

МахІгъуинаб жубай

³⁴ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«Росе жеги махІгъуинал пицІалги хурдулги: натаф, шехелет, хельбена ва бацІцІадаб ладан – кинабго цоцада башад, ³⁵ ва гъезул махІгъуинаб жубай гъабе, махшел цІикІІарав устарасул ГІадианаб, гъорлъ цІамги жубараб, бацІцІадаб ва мукъадасаб. ³⁶ Хадуб гъеб хІаризабе ва КъотІиялъул гъамасалда цебе лъе, мунгун Дун дандчІвазе вугеб Чадиралъуб. Нужеого гъеб букІине буго кІудияб хиралъилъун. ³⁷ Нужеого ГІоло гъелда релълъараб махІгъуинаб жубай гъабуге. Гъеб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хиралъилъун кколеблъи кІочонге. ³⁸ Жиндицаго лазат босизе гъединаб махІгъуинаб жубай гъабурав шивав чи вачахъизе вуго халкъалда гъоркъоса».

Бецалиэл ва Ахолиав

(Тархъ. 35:30–36:1)

31 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

² «Дица тІасавищана Ягъудал къавмалдаса ХІурил Ури-ийл вас Бецалиэл. ³ Дица гъесулъе лъугъинабуна Аллагъасул РухІ,

гІакъиллѣи, бичІчи-лѣай ва кинабниги махшелчилѣи. ⁴Гѣсулъ махшел буго меседил, гІарцул ва мазгарул тІагІелал гъаризе, ⁵жавгъарал цІвакизаризе ва гъел тІагІелазда кквезе; гъединго цІулал хІалтІаби гъаризеги цоги бокъараб устарлѣиялѣеги гъунар буго гъесул. ⁶Гѣсие кумекалѣе Дица толев вуго Данил къавмалдаса Ахисамахил вас Ахолиавги. ТІолалго устарзабазеги Дица хасаб махшел къуна, Дица две амру гъабурабщинаб хІалтІи гъабизе: ⁷ДандчІваялѣул Чадир, КъотІиялѣул гъамас, Чадираблѣул тІалѣел ва Чадираблѣе хІажатаб цогидаб къайи-ца, ⁸стол ва гъелда цадахъаб къайи, бацІцадаб меседалѣул нахучирахъ ва гъелда цадахъаб къайи, махІгъуинал жал рухІулеб къурбан-бакІ, ⁹къурбанал рухІулеб къурбан-бакІ ва гъелѣие хІажатаб цІарагІ, гъумер-кІал чурулеб хІерч ва гъелѣул гъоркъчІел, ¹⁰кашишзабазул хъулухъ тІубазабулеб мехалъ тІад ретІунеб хасаб партал – КІудияв кашиш Гъаруниеги гъесул васазеги, ¹¹хирияб нах ва хирияб бакІалда бухІулеб махІгъуинаб жубай. Биччанте гъез гъеб кинабго Дица дуда малъараб къагІидаялда гъабизе».

Шаматкъо – хирияб къо

¹² БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

¹³ «ГІизраилазда абе: „Дир шаматкъоял тІоритІе, шайгурелѣул гъеб букІине буго Дица нужергун ва нужеда хадур рачІине ругел наслабазулгун гъабураб КъотІиялѣул ГІаламатлѣун, нуж тІаса ришарав БЕТІЕРГЪАН Дун вукІин нужеда лъан букІине.

¹⁴ Шаматкъоялѣул къанунал тІуразаре: шаматкъо нуже хасаб хирияб къолѣун букІине ккола. Шаматкъоялѣул низам хвезабурав шивав чиясе гІажал букІине буго; гъеб къоялъ хІалтІуде машгъуллѣарав шивав чи гъесул умматалда гъоркъоса вачахъизе вуго. ¹⁵ХІалтІи гъабизе ккола анлѣго къоялъ ва анкъабилеб къо, ай шаматкъо, буго хІалхъиялѣул къо – БЕТІЕРГЪАНАСЕ батІа гъабураб къо. Шаматкъоялъ хІалтІи гъабурав чи чІвазе ккола. ¹⁶Байрамкъо гІадин ТІобитІизе ккола ГІизраилаз шаматкъо, наслабаца наслабазухъе къолеб даимаб хирияб амру хІисабалда. ¹⁷Гъеб абадул абадиялѣеги хутІизе буго Дидаги ГІизраил халкъалдаги гъоркъоб бугеб КъотІиялѣул ГІаламатлѣун. Шайгурелѣул анлѣго къоялъ БЕТІЕРГЪАНАС гІуцІана зобалги ракъги, анкъабилеб къоялъ паракхаталда чІана ва хІалхъи гъабуна“».

¹⁸ Синай магIарда Мусагун кIалъан вахъиндал, БЕТIЕРГЪАНАС гьесухъе къуна хирияб КъотIиялъул кIиги къоно; гьезда тIад хъвай-хъвагIай гъабун букIана БЕТIЕРГЪАНАСУЛ квераль.

Меседил басы

(Къан. 9:7-21, 25-29)

32 ¹ МагIардаса тIадвуссине Муса кватIулев вукIинги бихъун, халкъ бакIарана Гъарунида сверун ва гьез абуна:

«Мисриялдаса къватIире ниль рачарав дов Мусаеги щиб ккарабали нижеда лъаларо, гьединлъидал нижее аллагъзабазул сипат гъабе, гьез ниж цере рачине рукIине», – ян.

² Гъаруница гьезда абуна:

«Нужер лъудбузулги васал-ясазулги гIундуздаса рахъун, меседил кIилкIал швезаре дихъе», – ян.

³ Халкъаль меседил кIилкIал рахъана ва гьел Гъарунихъе росана. ⁴ Гъаруница гъеб кинабго меседги биун тIун, басидул сипат гъабуна. Гъебмехалда халкъаль абуна:

«ГIизраилил халкъ, гъале Мисриялдаса къватIире нуж рачарав дур аллагъ!»

⁵ Гъеб рагIараб мехаль, Гъаруница басиялда себе къурбан-бакI бана ва халкъалда абуна:

«Метер букIине буго БЕТIЕРГЪАНАСУЛ байрам!» – ин.

⁶ Нахъисеб къоялъ радал цудунго тIадеги рахъун, гьез тIоритIана тIуран рухIулел къурбаналги ракълил къурбаналги. Гьелдаса хадуб халкъ квана-гъекъезе гIодоб чIана ва кIудияб ихтилат-кепалде байбихъана.

⁷ Гъебмехалда БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«РештIа магIардаса. Дуца Мисриялдаса къватIибе бачараб дур халкъ пасатлъун буго! ⁸ КигIан хехгоха мугъ рехараб гьез Дир амрабазде! Гьез биун тIураб басиялъул сипат гъабуна ва гьелда цере суждаялда чIана: „ГIизраилил халкъ, гъале нуж Мисриялдаса къватIире рачарав нужер аллагъ!“ – инги абун.

⁹ Дида бихъулеб буго гъеб халкъ, – ин абуна БЕТIЕРГЪАНАС Мусада, – унго риццалъи гьезул ракъазул! ¹⁰ Биччанте, Дир щидал квачI гьезда къабун, гьел тIуран тIагIинаризе. Хадуб Дица дудасан лъугъинабила тIадегIанаб халкъ!»

¹¹ Амма Мусаца байбихъана БЕТIЕРГЪАНАСДЕ, жиндирго Аллагъасде гъардезе:

«Вай БЕТІЕРГЪАН, – ин абуна гьес, – щай Дур гьедин щин бахъунеб Дурго кІудияб къудраталдалъун ва гучаб квералдалъун Мисриялдаса къватІибе бачараб Дурго халкъалда? ¹² Дуца гьедин гъабунѝ, мисрияз абѝзе буго: „Аллагъас гьел Мисриялдаса нахъе рачун рукІун руго, рекІель квешаб пѝкругун, магІардеги рачун, гьенир чІвазе ва дуњялалдаса тІагІинаризе“, – ян. Гьарула, Дур гьалагаб щин нахъ буссинабе, гурхІа, бѝччаге халкъалде балагъ! ¹³ РақІалде щевзаре Дурго лагъзал Ибрагъимги, ИсхІакъги, Гизраилги. Мун гьезие Дурго щаралдалъун гьедун вукІиндалха: „Дица нужеє кьела зодир цІвабѝган гІемерал наслаби. Гъаб кѝнабго нужеда бѝхъѝзабураб ракъги Дица нужер наслабазе кьела ва абадиялъего гьѝб гьезуллъун букІина“, – янги абун!»

¹⁴ Гьѝбмехалъ БЕТІЕРГЪАН гурхІана ва халкъалде бѝччазехъин букІараб балагъ нахъчІвана.

¹⁵ Муса, кодоб КъотГиялъул хъвай-хъвагІай гъабураб кІиго ганчІил кьоногун, магІардаса гІодове вѝлълъана. Гьел кьанабазул кІиябго рахъалда хъван рукІана Аллагъасул амраби. ¹⁶ Аллагъас Жиндицаго гьаруна гьел кьанал ва Гьес рѝкІана гьезда Жиндирго амраби.

¹⁷ Ихтилат-кепалда бугѝб халкъалъул ахІи-хІур рагІараб мехалда, Егьошуаца Мусада абун:

«Рагъул гІадаб хъуй буго халкъ чІараб бакІалда!» – ян.

¹⁸ Амма Мусаца жаваб кьуна:

«Бергъенлѝи босаразул ахІиги гуρο доб,
къуаразул гІодиги гуρο:
дида рагІулеб буго кечІ ахІулезул гьаракъ», – ин.

¹⁹ Халкъ чІараб бакІалде гІагарлѝидал, Мусада бѝхъана басиялъул сѝпатги, къурди-кІанщиялда ругел гІадамалги. Гьѝбмехалъ Мусаца кутакаб щѝидалъ, гІодорги речІчІун, мегІералъул ахада гьурана кодор ккун рукІарал ганчІил кьанал. ²⁰ Цинги гьес босун басиялъул сѝпат бухІана ва гьѝлъул рахъу гъабунѝ; гьѝб рахъу бана гьѝадалъе ва гьѝб гьѝим гьѝекъѝзабуна гІизраилазда.

²¹ Мусаца Гьарунида абун:

«Щѝб дѝе гъабураб гьал гІадамаз, гьадѝган кІудияб мунагъалъукъѝе дуца гьал ккезарѝзе ккани?» – ян.

²² «Щѝидахунге, дир бетІерчІахъад, – ин жаваб кьуна Гьаруница. – Дуда лъала гьал гІадамал кѝдаго квешлѝѝялде гьесарал ругеллѝи.

²³ Гъез абуна дида: „Гъаве нижее аллагъ, ниж нухда рачине рукӀине, шайгурелъул нижеда лъаларелъул, ниж Мисриялдаса къватӀире рачарав дов Муса абурав чиясе ккараб жо“, – ян. ²⁴ Гъебмехалда дица гъезда абуна: „Нужер ругел меседил тӀагӀелал тӀаса рахъе“, – ян. Гъез дихъе къуна месед, дица гъеб цадабе рехана ва гъеле гъеб басиялъул сипат лъугъана!» – ян.

²⁵ Мусада бихъана, тӀадамал квегъизе кӀвевалдаса ун, пасатлъун рукӀин, шайгурелъул Гъаруница тушбаби тӀад релъанхъилеб хӀалалъ, гъел ричча-рихъан тун рукӀун. ²⁶ Муса гъезда цева вахъана ва гъес абуна: «БЕТИЕРГЪАНАСУЛАВЛЪУН кколевщинав чи дида аскӀове вачӀа!» – ян. Ва тӀолалго Левийил наслаби гъесда сверухъ ракӀарана.

²⁷ Гъес гъезда абуна:

«Гъадин абулеб буго ГӀизраилалъул БЕТИЕРГЪАН Аллагъас: „Кинацаго рачлихъ хвалчен бай! Къайи чӀвараб бакӀалъул цо рагӀалдаса цогидаб рагӀалде швезегӀан, щибаб чадирккун а, нуже-нужер вацалги, гъалмагъзабиги, тӀагарал чагӀиги чӀвалалго“».

²⁸ Левийил наслабаз Мусаца малгъухъе гъабуна ва гъеб къоялъ ГӀизраилазул лъабазарго тӀанасев чи хвана. ²⁹ Гъебмехалъ Мусаца абуна: «Жакъа нужеца нужго тӀубан БЕТИЕРГЪАНАСУЛ ихтияралде къуна, гъесие хъулухъалъе рукӀине, нужерго васаздаги вацаздагицин барахшичӀого, гъединлъидал Гъес баракат лъела нужеда».

³⁰ Хадусеб къоялъ Мусаца халкъалда абуна:

«Нужеца гъабуна кутакалда кӀудияб мунагъ! ГъабсагӀат дун БЕТИЕРГЪАНАСДА цева чӀезе ина: щиб лъалеб, нужедаса мунагъ бацӀцӀун бажаризеги бегъулин дихъа».

³¹ Муса БЕТИЕРГЪАНАСУХЪЕ тӀадвуссана ва гъес гъарана:

«Гъарула Дуда, тӀаса лъугъа! БитӀараб буго, гъал тӀадамаз кутакалда кӀудияб мунагъ гъабуна, жидеего меседил аллагъги гъавун. ³² Амма, букӀаниги гъанже Мун гъезда тӀаса лъугъа! Мун тӀасалъуггинчӀони, дир цӀарги нахъе бацӀце Дуца хъвараб тӀехъалдаса*».

³³ БЕТИЕРГЪАНАС Мусае жаваб къуна:

«Дица Дирго тӀехъалдаса нахъе бацӀцина Диде данде мунагъ гъабурасул цӀар. ³⁴ Гъанже а, баче халкъ Дица абураб бакӀалде, ва Дир Малаик вилълъина дуда цева-цева. Амма Дир рецӀел босулеб къо шведал, Дица жаза гъабилеб гъезие».

* ^{32:32} *Дуца хъвараб тӀехъ* – гъеб ккола Аллагъасда божарал ва Гъесие мутӀигӀал чагӀазул цӀарал хъвараб Зобалазул тӀехъ.

³⁵ Ва БЕТІЕРГЪАНАС квешаб унти биччана халкъалде, меседил басиялъул сипат гъабуралъухъ, ай Гъаруница хІадурараб басидул сипаталъухъ.

33 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

«Гъанже мун гъаниса а, дуца Мисриялдаса къватІибе бачараб халкъги цадахъ бачун. Нуж а Дица Ибрагъимиеги, ИсхІакъиеги, Якъубиеги ва гъезул наслабазеги къелин абун букІараб ракъалде.

² Дуда цеве-цеве Дица Малаик витІила ва гъениса нахъе хъамила ханааниялги, амориялги, хитиялги, перизиялги, хивиялги, евусиялги. ³ Нуж ина рахъги гъоцІоги чвахулеб ракъалде. Амма Дун вильгъинаро нужеда цадахъ, нухда нуж тІагІинарунгутІизе, щайгурелъул нуж руго рицатал ракъазул халкъ!»

⁴ Гъел къварарал рагІаби рагІидал, халкъ гІек-гІекиядда гІодана ва киназго гІарац-месед тІаса бахъана. ⁵ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абидалха:

«ГІизраилазда абе: „Нуж, рицатал ракъазул чагІи, цодагъавниги нужеда цадахъ Дун вильгъани, Дица нуж цо параялда тІагІинаризе ккезе руго. Нужерго дахІаби тІаса рахъе, ва Дица хІукму къотІила щиб нужеда гъабилебали“, – ян».

⁶ (Хорив мегІералда аскІор чІун рукІараб доб заманалда кинабго гІарац-месед тІаса бахъана гІизраилаз).

ДандчІваялъул Чадир

⁷ Мусаца чадир чІвана батІаго, халкъалъул чадрал чІвараб бакІалдаса дагъаб добегІан, ва гъелда цІар лъуна: «ДандчІваялъул Чадир», – абун. БЕТІЕРГЪАНАСДА шибгІаги гъаризе бокъарав чи унаан ДандчІваялъул Чадиралъухъе. ⁸ Чадиралда аскІове Муса унеб мехалъ, халкъ тІаде бахъунаан ва, жидерго чадиразул кІалтІаги эхетун, балагъулаан Мусада хадур, гъев Чадиралъуве лъугъинегІан.

⁹ Чадиралъуве Муса лъугъаравго, зодисан бачІун накІкІул хІуби Чадиралъул кІалтІа эхетулаан, ва БЕТІЕРГЪАН кІалгъалаан Мусагун. ¹⁰ Чадиралъул кІалтІа накІкІул хІуби бихъарабго, жидерго чадиразул кІалтІа эхетарал киналго гІадамал суждаялда чІолаан.

¹¹ БЕТІЕРГЪАН Мусагун кІалгъалаан бадиса бадиве, Жиндирго гъудул-гъалмагъасда кІалгъалев гІадин. Хадув Муса тІадвуссунаан халкъалъухъе, амма Нунил вас Егъошуа – гъесул гІолохъанав кумекчи – кидаго гъеб Чадиралъув вукІунаан.

Муса ва БЕТІЕРГЪАНАСУЛ кьудрат

¹² Мусаца БЕТІЕРГЪАНАСДА абуна:

«Дуца дие амру гьабуна: „Баче гьаб халкъ“, – ин, амма лъазе течІо шив дида цадахъ витІулевали. Дуца абуна: „Дида лъала дур цІар. Дир рахІму насиблъана дуге“, – ян. ¹³ Гьедин батани, малге дида Дурго нухал, дида Мунго лъазе ва хадубккунги Дур рахІмуялде дир хьул букІине. Гьал гІадамалги Дур халкълъидал!»

¹⁴ БЕТІЕРГЪАНАС жаваб кьуна:

«Дунго вильлъина мунгун цадахъ ва кьела рекІее хІалхьи».

¹⁵ Гьебмехалда Мусаца абуна:

«Мун нижгун вильлъинчІони, нижги рачунге гьаниса кьватІире.

¹⁶ Кинха лъазе бугеб дидаги Дурго халкъалдаги Дуца рахІму-цІоб лъун букІин? Мун нижеда цадахъ вукІиналъ гуребдай? Цоги сунцаха батІа бахъизе бугеб Дур халкъ дунялалъул цогидал халкъаздаса?»

¹⁷ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«Дур гьеб гьариги тІубазабила Дица, мун Дие хирияв вугелъул ва дур цІарги Дида лъалелъул».

¹⁸ Гьебмехалда Мусаца абуна:

«Гьарула, бихъизабе дида Дур кьудрат», – ин.

¹⁹ БЕТІЕРГЪАНАС абуна:

«Дица дуге загьир гьабила тІолабго Дир лъикІлъи ва гьелдалъун рагъила дуге Дир цІар „БЕТІЕРГЪАН“ – Диего рокъарал Дие хира-лъулелъул, ва Диего гурхІизе бокъаразда Дун гурхІулелъул. ²⁰ Амма Дир гьурмахъ мун валагъизе бегъуларо, шайгурелъул Дир гьумер бихъун хадуб чи чІаго хутІуларо».

²¹ БЕТІЕРГЪАНАС абуна:

«Гьале гьаниб Дида аскІоб бакІ буго – ваха гьаб кьуруялде. ²² Дирго кьудратгун Дун аскІосан унеб мехалда, кьурул кьватІелалъув лъела Дица мун ва, Дун аскІосан ун вахъинегІан, тІасан Дирго квералъ вахчила. ²³ Дица квер нахъе босараб мехалда, дуда Дун вихъила нахъасан, амма Дир гьумер дуда бихъизе гьечІо».

Циял къанал

(Къан. 10:1-5)

34 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:
«КІиго кьоно къачІай ганчІил бекІкІун, цере рукІараз-да рельеьарал. Дица гьезда тІад хъвала дол тІоцересел къаназда рукІарал рагІаби. ² Мун радалалде хІадурго вукІа цудунго вахъун

Синай маґларде вахине ва меґлералгул тлогъив Дида цева вахъун чезе. ³Цадахъ шивниги вачунге ва кивниги маґларда чиги вихъуге; муґрул ахада рехъада ги-боцлигицин букине бегуларо».

⁴Мусаца бекIкIун къачIана ганчIил кIиго къоно, цереккун рукIаразда релъгъарал, ва, радал цудунго вахъун, кодор гъел къаналгун, БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, гъев Синай маґларде вахана. ⁵БЕТIЕРГЪАН гъесухъе рештIана накIкIул парчадулъ, вахъун чIана гъесда аскIов ва БЕТIЕРГЪАНАСУЛ цIар ахIулеб раґIана. ⁶Цинги БЕТIЕРГЪАН Мусада цевесан ана, ва раґIулеб букIана: «БЕТIЕРГЪАН, БЕТIЕРГЪАН Аллагъ, гурхIел щикIкIарав, рахIму-цIоб гIатIидав, сабру халатав, рокъи гIемерав ва ритIухълтъи машгъурав! ⁷Аза-азар наслабазеги гурхIел-рахIму бикъулев ва ккараб мунагъ-хатIаялдасаги мекъи ккеялдасаги тIаса лъугъунев! Амма Гъес гIайибияв тамихIалде цIала: умумузул мунагъазухъ Гъес жаза гъабула гъезул наслабазеги – гъезул лъималазул лъабабилеб ва ункъабилеб наслуялде щвезегIанги!»

⁸Мусаца, гъесбагIатго гIодоб нодоги цун, Аллагъасе сужда гъабуна. ⁹Гъес абуна:

«Я дир БетIергъан, Дуца дида рахIму гъабулеб батани, гъарула, дир БетIергъан, Мунго вилъIа нижеда цадахъ! ГIасиял ракIазул халкъ гъаб бугониги, тIаса лъугъа нижер такъсиралгун мунагъаздаса ва Дуцаго Дурго умматлъун къабул гъаре ниж!»

КъотIи цIигъаби

¹⁰Гъебмехалъ БетIергъанас абуна:

«Дица КъотIи гъабулеб буго нужергун. Цебеккун ракъалда букIараб цониги халкъалда киданиги рихъичIел хIикмалъаби гъарила Дица тIолабго дур халкъалда цере. Дуда цадахъ ругел тIолалго гIизраилазда бихъила гъеб ва кIудияб хIинкъи рештIина гъезде, дуге тIоло Дица – БЕТIЕРГЪАНАС – гъаризе ругел гъел ишал рихъидал. ¹¹Дица жакъа нугее буюрарабщинаб раґIа-ракъанде шун тIубазабе. Дица нугеда цереса лъутизарила амориялги, ханааниялги, хитиялги, перизиялги, хивиялги ва евусиялги. ¹²Балагъе, кинабIаги гъоркъоблъи гъабуге нуге унел ругел ракъазда тIумру гъабун ругел гIадамазулгун, гурони гъез нугеги къосинаризе руго. ¹³Гъезул къурбан-бакIал риххизаре, диниял ганчIал гъуре ва Ашерал хIубал къотIе. ¹⁴Чияр аллагъазбазе сужда гъабуге! Щайгурелъул, Хилиплъи ХIехъоларев БЕТIЕРГЪАН – гъеле Дир цIар, Хилиплъи ХIехъоларев Аллагъ!»

¹⁵ Гъединлъидал, доб ракъалъул Гадамалгун кинабГаги гьоркъоблъи гъабуге, шайгурелъул доз жидерго аллагъзабазе рокъукъал Гадалалгун ва къурбаналгун ГаГат-ГИбадат гъабубеб мехалда, доз нужги аХизе руго гьелдего, ва нужецаги гъез гъабураб гъабизе буго ва гъезул къурбаналъул квен квине ккезе буго. ¹⁶ Цинги нужеца рачина дозул халкъалъул ясал нужерго васазе лъудбилъун, ва нужер васалги цазе руго гъез жидерго аллагъзабазул рокъукъал диниял Гадатазде.

¹⁷ Биун тГун кинаб букІаниги маххгун, аллагъзабазул сипатал гъаруге нужеого.

¹⁸ КЮодо гъабе Бугъурго Чадазул байрам: анкъго къоялъ кванай реччеб гъечлеб чед, Дица гъабураб амруялда рекъон, Авив моцІалъул гьелъие чЕзарурал къоязда*, шайгурелъул гъеб заманалда рахъана нуж Мисриялдаса къватІире.

¹⁹ Эбелалъул тЮебесеб бихъинлъимер Дир ккола, гъединго нужер гИ-боцІул щибаб тЮебесеб бихъинтГинчІги Дир ккола. ²⁰ ХІамил тЮебесеб кІерталъухъ къегІер къе, гъедин къезе бокъичІони, кІерталъул габур беке. Нужер тЮецире гъарурал васазухъ Дие хІакъ къе.

Цониги чи чЮового вачІунге Дида цеце.

²¹ Анлъго къоялъ хІалтІе, анкъабилеб къоялъ хІухъбахъи гъабе; хІухъбахъе хур бекулеб ва бачІин бакІарулеб заманалдацин.

²² Анкъазул байрам тЮбитІе гъилъари байбихъараб заманалда, ва лъаГалил ахиралда тЮршел БакІариялъул байрам тЮбитІе.

²³ ЛъаГалида жаниб лъабцІул киналго бихъинал рачІине ккола ХІалкъолев БЕТІЕРГЪАНАСДА – ГИзраилалъул Аллагъасда цере.

²⁴ Нужеда цереса халкъал рачахъила Дица ва ГатІид гъарила нужер ракъазул тЮрхъаби. Лъицаниги зарал гъабизе гъечЮ нужер ракъазе, лъаГалида жаниб лъабцІул нуж нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда цере чЕзе араб мехалда.

²⁵ Дуца хъураб къурбаналъул би къурбаналъул бакІалде тІаде босулеб мехалда реччеб тІураб чед букІине бегъуларо гъениб. Песахалъул байрамалъул къурбаналъул гъан рогъинегІан нахъе тезе бегъуларо.

²⁶ Гъилъари байбихъарабго, цІияб тЮрщалил бищунго лъикІаб бутІа швезабе нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул Рокъобе.

БурутІ гьелъул эбелалъул рахъдалъ белъунге».

²⁷ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

* 34:18 Ихдалил авал.

«Дица дуда абурабшиналгъл хъвай-хъвагай гъабе. Гъл руго Дица дургун ва Гизраилл халкъгун гъабураб Къотгиялгъл шартал».

²⁸ Кикъого къоги кикъого сордоги бана Мусаца БЕТЕРГЪАНГУН магарда; гъбгощинаб заманаял гъес шибниги кваначю ва гъекъечю. Гъес ганчил къаназда тлад хъвана Къотгиялгъл шартал – Анцго амру.

Мусал гъумералгъл нур

²⁹ Кодоб хирияб Къотгиялгъл киго ганчил къоногун Синай магардаса рещтунев вукларав Мусада лъалароан, Аллагъ гъесда калъан хадуб, гъесул гъурмада нур балеб букин. ³⁰ Гъарунидаги Гизраилаздаги Мусал кенчюлеб гъумер бихъидал, гъл цакъ хинкъана гъесде гагарлъизе. ³¹ Амма Мусаца гъл аскоре ахана. Гъбмехалда Гъарунги халкъалгъл кудиялги рачана гъесда аскоре, ва Муса гългун калъана. ³² Цинги хутларал Гизраилалги рачана гъесда аскоре, ва Мусаца гъезда ричана Синай магарда БЕТЕРГЪАНАС кьурал амраби.

³³ Гългун калъан вахъаравго, Мусаца гъурмаде пардав бачана. ³⁴ БЕТЕРГЪАНАСДА калъазе Гъесда цева унеб мехалда, гъес пардав тласа бахъулаан, Чадиралгуса къвативе вачинеган. Къвативеги вачун, Гизраилл халкъалда Бетергъанасул амру бичунеб мехалда, ³⁵ гъезда бихъулаан, гъесул гъурмадаса нур чвахулеб букин. Ва Мусаца нахъеги гъурмаде пардав цалаан, цидасанги БЕТЕРГЪАНАСДА цева инеган.

Шаматкъоялгъл къанун

35 ¹ Мусаца Гизраилалгъл тлолго жамагат бакларана ва гъезда абун:

«Гъале БЕТЕРГЪАНАСУЛ амру: ² „Анлъго къоял халте, амма анкъабилеб къо нужеб букина хирияб къолгун: гъб буго халхъиялгъл шаматкъо – БЕТЕРГЪАНАСЕ батла гъабураб къо. Гъб къоял халти гъабурав чи чивазе ккола. ³ Нужеца минабахъ цацин бакизе бегуларо шаматкъоял“».

Мукъадасаб бакалде къезе кколеб

(Тархъ. 25:1-9; 39:32-43)

⁴ Мусаца Гизраилазул жамагаталда абун:

«Гъале БЕТЕРГЪАНАСУЛ амру: ⁵ „Нужер буголъиялдаса БЕТЕРГЪАНАСЕ голо хасал садакъаби гъаре. Биччанте жив-жив

чияс жиндирго ресалда рекъон БЕТІЕРГЪАНАСЕ хасаб садакълъун къезе хадусеб: месед, ꝑарац ва мазгар; ⁶ канчІхъахІилаб, бецІбагІараб ва канчІбагІараб kwasул кун, ꝑеренаб хІебет ва ццІел kwas; ⁷ багІаркъералъ релъарал ꝑиял къухъдул, ꝑеренал цІакал ва акациялъул цІул; ⁸ нахучирахъазе зайтуналъул нах; хирияб нах гъабиялъе хІалтІизаризе ва къурбан-бакІалда бухІулеб жубай гъабизе махІгъуинал пицІалги хурдулги; ⁹ эфодалъеги каранда балеб чебебухълъеги оникс ва цогидал багъаял жавгъарал.

¹⁰ Нужеда гъоркъоса махшел ꝑокІал устарзаби ракІаре БЕТІЕРГЪАНАС амру гъабурабщинаб ва хадуб рехсарабщинаб ꝑубазабизе: ¹¹ Чадир, гълъие пардав ва ꝑасан балеб пардав, гъунцІби, цІулал рамаби ва рахал, хІубал ва гъезие гъоркъчІелал, ¹² КъотІиялъул гъамас ва гълъие ꝑурдул, гъамасалъул ꝑалъел ва хасаб пардав, ¹³ стол, гълъие ꝑурдул ва столалъул цогидаб цІарагІ, Мукъадасаб чед, ¹⁴ нахучирахъ ва гълда цадахъаб цІарагІ, канлъи бакулел ꝑисинчирахъл, нахучирахълъе ꝑолеб зайтуналъул нах, ¹⁵ гъуинмахІал рухІулеб къурбан-бакІ ва гълъие ꝑурдул, хирияб бахунеб нах ва гъуинмахІазе хІалтІизабулеб махІгъуинаб жубай, Чадиралъул кІалтІа бигъулеб пардав, ¹⁶ къурбанал ꝑад рухІулеб къурбан-бакІ – гълъие мазгарул хъури ва гълда цадахъаб къайиги ꝑурдулги, беркІал чурулеб хІерч ва гълъул гъоркъчІел, ¹⁷ азбаралъул пардавалгун хІубал ва гъоркъчІелал, азбаралъул кІалтІа бигъулеб пардав, ¹⁸ Мукъадасаб Чадиралъе ва азбаралъе кваралгун гъазихъл, ¹⁹ Мукъадасаб бакІалда хъулухъ гъабулаго ꝑадретІунеб бессараб ххамил партал, ай, Гъаруницаги гъесул вазазги кашишзаби хІисабалда Аллагъасе ꝑагІат-ꝑибадат гъабулеб мехалда ꝑадретІунеб хирияб партал“».

²⁰ Мусал хитІабалъухъги ꝑенеккун, ꝑизраилал рокъо-рокъоре ана, ²¹ ва шивас, жиндир рекІел ахІиялда рекъон, хасал садакъаби росун рачІана БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Чадиралда цере – Чадиралъеги, гъениб гъабулеб хъулухълъеги, кашишзабазул парталалъеги хІажатабщинаб. ²² Кинацаго – бихъиназги руччабазги – жидерго сахаватлъиялда рекъон, росун рачІунел рукІана меседил батІи-батІиял ꝑагІелал: каранда ралел жал, кІилкІал, баргъичал ва рахсал. Гъез гъеб кинабго месед хасаб садакъа хІисабалда БЕТІЕРГЪАНАСДА чебе босун бачІана. ²³ Бугес бугеб къун, босун бачІунеб букІана канчІхъахІилаб, бецІбагІараб ва канчІбагІараб kwasул кун, ꝑеренаб хІебет, ццІел kwas, багІар къералъ релъарал ꝑиял къухъдул ва ꝑеренал цІакал.

²⁴Гарац яги мазгар кьезе бокъарас, гъеб къуна БЕТІЕРГЪАНАСЕ хасаб садакъалъун ва акациялъул цІул бугес – цІул къуна. ²⁵Ххам бессизе ва кун дургъизе бажари бугей шияй чІужугІаданаль босун бачІана канчІхъахІилаб, бецІбагІараб ва канчІбагІараб квасул кун ва тІеренаб хІебет. ²⁶Цогидал руччабаз, жидерго бажариялда ва рекІел ахІиялда рекъон, дургъулеб букІана цІцІел квас. ²⁷Къавмазул ва тухумазул кІудияз, эфодги каранда балеб цебебухъги къачІазе, ониксалъул жавгъаралги цогидал багъа хириял жавгъаралги росун рачІана. ²⁸Нахучирахъалъе, хирияб нахуе ва гъуинмахІазул жубаялъе хІалтІизаризе рукІине жеги гъез рачІана махІгъуинал батІи-батІиял пицІалгун хурдулги зайтуналъул нахги. ²⁹РакІ бацІцІадго садакъа гъабизе бокъаралщинал гІизраилаз – руччабаз ва бихъиназ – ракІ разиго БЕТІЕРГЪАНАСЕ гІоло хириял садакъаби къуна. Гъеб кинабго къуна Мусаги гъоркъов ккун БЕТІЕРГЪАНАС гъезда тІадкъараб хІалтІи гъабун бахъинабиялъе гІоло.

Бецалиэл ва Ахолиав

(Тархъ. 31:1-11)

³⁰Мусаца ГІизраилл халкъалда абунa:

«ГІенекке, БЕТІЕРГЪАНАС тІасавищана Ягъудал къавмалдаса ХІурил Урийил вас Бецалиэл. ³¹Гъесулъе лъугъинабуна Аллагъасул РухІ, гІакъиллъи, бичІчІи-лъай ва кинабниги махщелчилъи. ³²Гъесухъа бажарула меседил, гІарцул ва мазгарул тІагІелал гъаризе, ³³жавгъарал цІвакизаризе ва гъел тІагІелазда кквезе; гъединго цІулал хІалтІаби гъаризеги цоги бокъараб устарлъиялъеги гъунар буго гъесул. ³⁴Гъе-сиеги Данил къавмалдаса Ахисамахил вас Ахолиавиеги цогидазда малъизе гъунарги къун буго. ³⁵Аллагъас гъезие къуна бокъараб хІалтІи гъабизе гІакълу-гъунар: гъезда лъала маххул ва цІулал хІалтІаби гъаризе, гъединго тІеренаб хІебтил ва канчІхъахІилал, бецІбагІарал, канчІбагІарал куназул ххам бессизе кколеб куц. Гъел руго цІакъал махщелчагІи, кигІан захІматабги устарлъиялъе гІакълу-гъунар бугел.

36 ¹Биччанте, Бецалиэлицаги, Ахолиавицаги ва, Мукъадасаб бакІ баялъул мурадалда, БЕТІЕРГЪАНАС махщелги бажариги къурал гъунар тІокІал киналниги устарзабазги гъеб кинабго БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон гъабизе».

²Мусаца ахІана Бецалиэлги, Ахолиавги ва БЕТІЕРГЪАНАС бажари къурал ва гъенир хІалтІизе гъира бугел киналго гъунар тІокІал

устарзабиги. ³ Мусаца гъезухъе къуна Мукъадасаб Чадир баялъе гизраилаз къурабщинаб жо. Халкъалъин абун, къойидаса къойиде жеги бачӀунеб букӀана. ⁴ Гъебмехалда Мукъадасаб бакӀалда гъарулел хӀалтӀабиги чӀезарун, устарзаби рилълъана ⁵ Мусахъе ва гъез абун:

«БЕТИЕРГЪАНАС тӀадкъарал хӀалтӀабазе хӀажалъулебщинаб гӀунги тӀокӀалъ бачӀунеб буго халкъалъ», – ин.

⁶ Гъебмехалъ Мусаца тӀолабго жамагӀаталда гъазабуна: «Я би-хьинчийс, я чӀужугӀаданалъ тӀокӀалъ щибниги босун бачӀунге Мукъадасаб бакӀ баялъе», – ян. Гадамаз рачӀунел рукӀарал хасал садакъаби гъедин лъалхъизаруна, ⁷ щайгурелъул хӀалтӀабазе хӀажатабщинаб гӀунги тӀокӀалъ бакӀарун букӀана.

Чадир бай

(Тархъ. 26:1-37)

⁸ МахшелчагӀаз Мукъадасаб Чадиралъе анцӀго пардав гъабун тӀеренаб хӀебтил, канчӀхъахӀилабги, бецӀбагӀарабги, канчӀбагӀарабги квасул куназги бессун. Гъел пардавазда тӀад махшалида угъана херувимазул сипатал. ⁹ Киналго пардавал рукӀана цоцазда рашадал: къоло микъго натӀалъул халалъиги, ункъго натӀалъул гӀеблъиги бугел. ¹⁰ Щуго пардав цоцада букъун цо гъабун ва хутӀараб щуго пардавги гъединго гъабун. ¹¹ Цояб пардавалъул ахиралда бугеб къералъул рагӀалккун рукъана канчӀхъахӀилаб ххамил гъанцӀакӀичӀал ва кӀиабилеб пардавалъул ахиралда бугеб къералдаги гъединго гъабун. ¹² КӀикъоялда анцӀго гъанцӀакӀичӀи букъана кӀиябго пардавалъул ахиралда ругел къеразул рагӀалаздаса эхеде цоцада дандритӀун. ¹³ Гъединго кӀикъоялда анцӀго меседил гъанцӀаги гъабун ва гъездалъун цоцада рекӀинабуна кӀиябго пардав, Чадир цорекӀараб букӀине.

¹⁴ Чадиралда тӀад базе гъез гъабун цӀцӀел квасул анцӀила цо пардав. ¹⁵ АнцӀила цоябго пардавги букӀана цоцазда башадаб: лъеберго натӀалъул халалъиги ункъго натӀалъул гӀеблъиги бугел. ¹⁶ Гъезул щуго пардав цадахъ букъун цо гъабун ва хутӀараб анлъго пардавги гъединго цадахъ букъана. ¹⁷ Цояб пардавалъул ахирисеб къералъул рагӀалккун эхеде гъабун кӀикъоялда анцӀго гъанцӀакӀичӀи ва кӀиабилеб пардавалъул ахирисеб къералъул рагӀалалдаги гъабун кӀикъоялда анцӀго гъанцӀакӀичӀи. ¹⁸ Хадуб кӀикъоялда анцӀго гъанцӀаги гъабун, гъеб кӀиябго цоцада рекӀинабун, пардав цолъизабизе. ¹⁹ Чадиралда тӀасан базе пардав гъабун багӀар къералъ ре-гъарал гӀиял къухъдузул ва гъелдаги тӀасан базе – тӀеренал цӀаказул.

²⁰ Гъединго Чадиралъул къедалъе акациялъул цуалал рамаби гъаруна; ²¹ щибаб рама букІана анцІго натІалъ халатаб, натІгун бащдалъ гІебаб; ²² Ххеназул ахада кІиябго рахъалда цоцада дандбитІун кІиго цутІелгун гъаруна гъел рамаби. Гъедин гъаруна киналго рамаби. ²³ Чадиралъул къилбаялъул рахъалъе гъабуна къого рама ²⁴ ва гъезие гІарцул кІикъого гъоркъчІелги – щибаб рамаялъе кІи-кІи, цо цутІелалда гъоркъ цо букІунеб хІалалда. ²⁵ Ва Чадиралъул шималияб рахъалъеги гъабуна къого рама ²⁶ ва кІикъого гІарцул гъоркъчІел – щибаб рамаялда гъоркъ кІи-кІи. ²⁷ Чадиралъул нахъисеб, бакътІерхул рахъалъе гъабуна анлъго рама ²⁸ ва жеги кІиго рама – кІиябго нахъисеб бокІоналъеги. ²⁹ Гъел бокІназда лъурал рамаби ахадасаги тІарадасаги цолъизарун рукІана; кІиябго рамаялъул тІарада горал рана гъел шулалъизаризе. ³⁰ Гъедин гъабуна микъго гор ва анцІила анлъго гІарцул гъоркъчІел – щибаб рамаялда гъоркъ кІи-кІи.

³¹ Жеги гъез гъаруна акациялъул цуалал рахал – рамабазда тІасан лъезе: шуго – Чадиралъул цояб рахъалда ругел рамабазда тІасан лъезе, ³² шуго – цогидаб рахъалда ругел рамабазе, ва шуго – Чадиралъул нахъисеб, бакътІерхул рахъалъул рамабазе. ³³ Чадиралъул къадазда тІасан, гъезул бакъулъан, цояб рахъалдаса цогидаб рахъалде щвараб рахиגי лъуна. ³⁴ Рамабазда тІад месед бекъана ва гъезие меседил горал гъаруна, рахал кквезе. Рахазда тІадги месед бекъана.

³⁵ Хадуб хасаб пардав бессана тІеренаб хІебетги ва канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги канчІбагІарабги kwasул куналги хІалтІизарун, тІад херувималги угъун. ³⁶ Пардав тІад бигъизе акациялъул цуалал ункъго хІуби гъабуна ва гъезда тІад месед бекъана; хІубазе меседил гъунцІбиги гІарцул ункъго гъоркъчІелги гъабуна. ³⁷ Чадиралъул кІалтІа бигъизе пардавги гъабуна канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги, канчІбагІарабги kwasул куналъул ва тІеренаб хІебтил, тІад расеналги угъараб. ³⁸ Ва гъелъие шуго хІуби гъабуна, тІад гъунцІбигун ва ахадасаги тІогъисаги тІад меседги бекъун, ва гъезие шуго мазгарул гъоркъчІелги гъабуна.

КъотІиялъул гъамас

(Тархъ. 25:10-22)

37 ¹ Бецалиэлища гъабуна акациялъул цуалал гъамас, кІиго натІалъул халалъиги ва натІгун бащдаб гІеблъиги борхалъиги

бугеб. ² Гьес гьелда жанисанги тІасанги месед бекъана ва гьелда сверунги меседил чалу ккуна; ³ цинги меседил ункъго гор гъабуна ва гьел горал гъамасалъул гъоркъиял бокІназда рекІинаруна – шибаб рахъалда кІи-кІи. ⁴ Цинги гъаруна акациялъул цІулал гІурдул, гьезда тІадги месед бекъана ⁵ ва гъансил кІиябго рахъалда ругел горазда жанире ккезаруна гьел, гъамас баччизе санагІатаб хІалалъ.

⁶ Хадуб бацІадаб меседалъул тІалъел гъабуна, кІигогун башдаб натІалъул халалъиги, натІгун башдаб гІеблъиги бугеб. ⁷ ТІалъелалъул рагІалазда кІиго херувим гъабуна, меседги бацІун: ⁸ цо херувим – цо рагІалда ва кІиабилеб херувим – цогідаб рагІалда. Гьес гьел тІалъелгун цорекІарал гъаруна. ⁹ Цоцазде данде руссарал херуви-мазул куркъбал гъамасалда тІад тІиритІун рукІана ва гьезул гъур-малги тІалъелалде къулун рукІана.

Мукъадасаб чед лъолеб стол

(Тархъ. 25:23-30)

¹⁰ Бецалиэлица гъабуна акациялъул цІулал стол, кІиго натІалъул халалъиги, цо натІалъул гІеблъиги ва натІгун башдаб борхалъиги бугеб. ¹¹ Гьелда тІад бацІадаб месед бекъана ва гьелда сверун меседил чалу гъабуна. ¹² Столалъул рагІалккун гъабуна цо хъатІанасеб борхалъи бугеб тІеренаб къед ва гьелда тІад меседил чалу ккуна. ¹³ Столалъе ункъго меседил гор гъабуна ва гьел рекІинаруна столалъул бокІназда, бохдузда тІад. ¹⁴ Горал рукІана столалъул рагІалда, стол баччулел гІурдул жанире ккезаризе санагІатаб хІалалда. ¹⁵ Стол баччулел гІурдул гъаруна акациялъул цІулал ва гьезда месед бекъана. ¹⁶ Жеги гьес гъабуна столалъе хІажатаб бацІадаб меседалъул цІарагІ: суркІаби, гелал, гулгунал, шурмал – кърбанал тІоритІулелъул хІалтІизаризе рукІине.

Меседил нахучирахъ

(Тархъ. 25:31-40)

¹⁷ Хадуб Бецалиэлица гъабуна бацІадаб меседалъул нахучирахъ, меседги бацІун: гьелъул бохги, гІаркъелалги, тІогъокъучІибигун тІанчалги, тІанхазул сверабиги – гьеб кинабго гъабуна цорекІараб. ¹⁸ Нахучирахъалъул букІана анлъго гІаркъел: цо рахъалда – лъабго, цогідаб рахъалдаги – лъабго. ¹⁹ Шибаб гІаркъелалда букІана лъаб-лъаб тІогъокъвачІа, миндалалъул тІогъол тІанхазул сипаталда: гьедин гъабуна нахучирахъалъул цо бохалдаса кІиябго рахъалде

бикъараб анлъабго гIаркъелалда. ²⁰ Нахучирахъалъул бохалда тIад гъабунa, тIанчазул свeрабиги ругеб миндалалъул тIогъол сипаталда жеги ункъго тIогъокъвачIа. ²¹ Цо тIогъокъвачIа гъабунa нахучирахъалъул бохалдаса раққарал гIаркъалабазул тIоцебесеб жуталда гъоркъ, кIиабилеб – кIиабилеб жуталда гъоркъ, лъабабилеб – лъабабилеб жуталда гъоркъ, ва гъедин гъабунa анлъабго гIаркъелалда гъоркъ. ²² БацIадаб меседалъул рацIун гъарурал тIугъдулги, гIаркъалабиги, чирахъги цорекIарал рукIана.

²³ Нахучирахъалда лъезе гъабунa анкъго гъитIинчирахъги, бил-таялъе гъуцIдулги, гелалги – кинабгоги бацIадаб меседалъул.

²⁴ Нахучирахъалъеги ва кинабго гъелъул цIарагIалъеги хIалтIизабунa бацIадаб меседалъул цо талант*.

ГъуинмахIал рухIулеб къурбан-бакI

(Тархъ. 30:1-5, 22-38)

²⁵ ГъуинмахIал рухIулеб къурбан-бакIги бана Бецалиэлица акациялъул цIулал. Гъеб ункъбокIонаб гъабунa: цо натIалъул халалъиги гIеблъиги бугеб ва кIиги натIалъул борхалъиги бугеб. Гъелъул бокIназда чIварал лълъурдулги гъебги цорекIараб букIана.

²⁶ БацIадаб месед бекъана гъелъул тIогъибги, хъалбаздаги, лълъурдуздаги ва гъелда сверун меседил чалу ккуна. ²⁷ Чалуялда гъоркъехун, цоцада дандбитIараб кIиги рахъалда кIиги меседил гор гъабунa, гъеб баччизе хIалтIизарулел гIурдул жанире ккезаризе рукIине. ²⁸ ГIурдул гъаруна акациялъул цIулал ва гъездаги месед бекъана.

²⁹ Жеги гъес хIадурана бахунеб хирияб нахги ва меседил къурбан-бакIалда бухIулеб махIгъуинаб жубайги – гъеб кинабго кIудияб махщалида гъабунa.

Къурбан-бакI

(Тархъ. 27:1-8)

38 ¹ Бецалиэлица акациялъул цIулал гъабунa къурбанал рухIулеб къурбан-бакIги; гъеб букIана ункъбокIонаб, щуго натIалъ халатаб, щуго натIалъ гIебаб ва лъабго натIалъ борхатаб. ² Гъелъул ункъабго бокIоналда цо-цо лълъар гъабунa – къурбан-бакIги лълъурдулги цорекIарал гъаруна, ва гъеб

* 37:24 34 кило.

киналдаго тIад мазгар бекъана. ³Цинги кърбан-бакIалъе хIажатаб кинабго цIарагIги гъбуна: рохъо балел хъуби, квархаби, би тIолел суркIаби, гъан базе гIучIал ва бухIараб тIурччи лъолел тIабкIал. Гъеб кинабго гъбуна мазгарул. ⁴Жеги гъбуна хъури – мазгарул гъин – кърбан-бакIалъул рагIалаздаса гъркъехун, гъелъул борхалъиялъул бащалъиялде щвараб. ⁵Мазгарги биун тIун хIадурана гIурдузе ункъго гор ва гъел горал мазгарул хъуриялъул ункъабго бокIоналда шула гъаруна. ⁶Хадуб акациялъул гIурдул гъаруна ва гъезда тIад мазгар бекъана. ⁷ГIурдул кърбан-бакIалъул кIиябго рахъалда ругел горазда жанире ккезаруна, гъеб баччизе санагIатаб хIалалда. Кърбан бухIулеб бакI гъбуна хършазул, жаниса гъодораб.

Мазгарул хIерч

(Тархъ. 30:18)

⁸ДандчIваялъул Чадиралъул кIалтIа хъулухъ гъабулел руччабаз кърал матIабазул Бецалиэлица гъбуна мазгарул гъркъчIелги бугеб мазгарул кIудияб хIерч.

Мукъадасаб Чадиралъул азбар

(Тархъ. 27:9-19)

⁹Хадуб Бецалиэлица азбар гIуцIана. Азбаралъул къилбаялъул рахъалда гъбуна нусго натIалъ халатаб тIеренаб хIебтил пардав, ¹⁰къого мазгарул гъркъчIелалда тIад эхетараб къого хIобода бараб. ХIубазда тIад гъунцIбиги горалги гъаруна гIарцул. ¹¹Гъединго шималияб рахъалдаги гъбуна нусго натIалъ халатаб тIеренаб хIебтил пардав, къого мазгарул гъркъчIелалда тIад эхетараб къого хIобода бараб. ХIубазда тIад гъунцIбиги горалги гъаруна гIарцул.

¹²БакътIерхъул рахъалда гъбуна кIикъоялда анцIго натIалъ халатаб пардав ва гъеб бана анцIго гъркъчIелалда тIад эхетараб анцIго хIобода; гъунцIбиги горалги гIарцул гъаруна. ¹³Бакъбаккул рахъги кIикъоялда анцIго натIалъ халатаб букIана. ¹⁴Азбаралда жанире лъугъунеб кIалтIуялъул цояб рахъалда гъбуна анцIила шуго натIалъ халатаб пардав, гъркъчIелалги ругеб лъабго хIобода бараб. ¹⁵Ва кIалтIуялъул цогидаб рахъалдаги гъбуна анцIила шуго натIалъ халатаб пардав, гъединго гъркъчIелалги ругеб лъабго хIобода бараб. ¹⁶Азбар сверун ккурал киналго пардавал гъаруна тIеренаб хIебтил. ¹⁷ХIубазул гъркъчIелал рукIана мазгарул,

хЛубазул гъунцІби ва горал – ГІарцул, ва гъезул тІогъал – ГІарац тІад бекъарал. Азбаралгъл киналго хЛубал цоцада рухъун рукІана риццатал ГІарцул квараз.

¹⁸ Азбаралгъл кІалтІа бигъараб пардав гъабуна тІеренаб хІебтил ва канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги, канчІбагІарабги квасул куназ бессун, тІад расеналги угъун. Гъеб букІана кього натІалъ ГІебаб ва шуго натІалъ борхатаб, азбаралгъл пардавалго ГІадин. ¹⁹ Гъелъие гъабуна мазгарул гъоркъчІелалда эхетизабураб ункъго хЛуби. ХЛубазул гъунцІбиги горалги гъаруна ГІарцул ва гъезул тІогъаздаги ГІарац бекъана. ²⁰ Мукъадасаб Чадирагълул ва гъелда сверухъ бугеб азбаралгъл киналго гъазихъал рукІана мазгарул.

ЦІарагІалгъл сияхІ

²¹ Гъале Мукъадасаб ЧаDIR, ай КъотІиялгъл ЧаDIR балаго хІалтІизабураб сурсаталгъл сияхІ. Мусал буюрухъалда рекъон, кашиш Гъарунил вас Итамарил нухмалъиялда гъоркъ, левитаз хІадурана гъеб сияхІ. ²² (Ягъудал къавмалдаса ХІурил Урийил вас Бецалиэлица кинабго гъабуна Мусаги гъоркъов ккун загъир гъабураб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон; ²³ гъесда цадахъ вукІана Данил къавмалдаса Ахисамахил вас Ахолиав – хІалбихъи бугев устар ва махшелчи. Гъединго канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги, канчІбагІарабги квасул куназул ва тІеренаб хІебеталгъл ххам бессиялгъл ва расенал угъиялгъл махшел лъалаан гъесда.) ²⁴ Мукъадасаб бакІ гуцІиялъе хІалтІизабуна кьоло ичІго талантгун анкънусиялда лъеберго шекел меседалгъл* – халкъалъ босун бачІараб месед.

²⁵ Халкъ рикІкІиялда ГІахъаллъараз бачІана нусго талантгун азаралда анкънусиялда лъабкъоялда анцІила шуго шекел (Чадиралда хІалтІизабубеб шекел хІисабалде босун) ГІарацалгъл**. ²⁶ Халкъ рикІкІиялда ГІахъаллъаразул кьогоялдаса цІикІкІун сон барал киналго бихъиназухъа (гъединазул кинавниги ватана 603 550 бихъинчи) бакІарана шивасухъа цо-цо бека***, ай башдаб шекел ГІарацалгъл. ²⁷ Чадирагълул ва пардавазул хЛубазе гъоркъчІелал гъаризе хІалтІизабуна нусго талант**** ГІарацалгъл: нусго гъоркъчІелалгъл

* 38:24 ГІага-шагарго цо тонна.

** 38:25 ГІага-шагарго 3,4 тонна.

*** 38:26 *Башдаб шекел* – ГІага-шагарго 5,5 грамм ГІарацалгъл.

**** 38:27 ГІага-шагарго 3,4 тонна.

щибалъе цо-цо талант Гарацалъул. ²⁸ ХутГараб азаралда анкънуси-ялда лъабкъоялда щуго шекел Гарацалъул хІалтІизабуна: хІубазе гъунцІби ва горал гъаризе, хІубазул тІогъазда бекъизе ва хІубазе рухъенал гъаризе.

²⁹ Кинабниги лъабкъоялда анцІго талантгун кІиазаралда ункъ-нусго шекел мазгаралъул* къуна халкъалъ Мукъадасаб бакІалъе хІалтІизабизе. ³⁰ Гьелъул гъаруна: ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІуялъул хІубазе гъоркъчІелал, къурбан-бакІ ва гьелъие хъу-риги цІарагІги, ³¹ азбаралъул пардавазеге кІалтІуялъул хІубазеге гъоркъчІелал, гъединго Чадиралъеге азбаралъул пардавазеге ки-налго гъазихъал.

Кашишзабазул партал

(Тархъ. 28:1-43)

39 ¹ Мукъадасаб бакІалда хъулухъ гъабулаго ретІунеб каши-шасул партал гъабуна канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги ва канчІбагІарабги kwasул куназ бессун. Гъарунида тІад ретІунеб партал гъабуна БЕТІЕРГЪАНАС Мусаде амру гъабураб къагІидаялда.

² Эфод гъабуна тІеренаб хІебтил, канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги, канчІбагІарабги kwasул куназ бессун, гъорлъе меседил кунги жубан. ³ ЧІинтІизабураб меседалъул тІеренал тІанчалги гъарун, гъеб къотІ-къотІана тІеренал куназде ва махщалида жубазабуна канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги, канчІбагІарабги kwasул куназда ва тІеренаб хІебтида гъорлъе. ⁴ Хадуб кІигъуждудза тІад лъолел жал гъаруна, ва гьел цересаги нахъасаги эфодалда рекІинаруна. ⁵ Эфодалда релълъараб букІана махщалида бессараб эфодалъул рачелги, гьелдаго цадахъ цо ххамил кесекалъул гъабураб; БЕТІЕРГЪАНАС Мусада малъухъе, гьелъиеги хІалтІизабуна меседил кунги, канчІхъахІилаб, бецІбагІараб ва канчІбагІараб kwasул кунги, тІеренаб хІебетги.

⁶ Меседил тІеренкуназ хъухъун махщалида гъарурал нагІли лъолел жалазда ккуна ониксалъул жавгъарал ва, мугъру бикІулеб гІадин, кІиябго жавгъаралда тІад рикІана ГІизраилил васазул цІарал. ⁷ Ониксалъул жавгъарал рекІинаруна эфодалъул кІигъуждудза тІад лъолел жалазда, ГІизраилил васал раКІалдешвевялъул жавгъарал хІисабалда, БЕТІЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон.

* 38:29 ГІага-шагарго 2,5 тонна.

⁸ Эфодго гІадин гѣбуна каранда балеб цебебухъги: меседил кунги, канчІхъахІилаб, бецІбагІараб, канчІбагІараб квасул кунги ва тІеренаб хІебетги босун. ⁹ Гѣб букІана ункъбокІонаб, цо рокъобалъул халалъиги гІеблъиги бугеб, кІигъатаб ххамил гѣбураб. ¹⁰ Гъелда жаниб ункъго кър гѣбун лъуна багъа хириял жавгъарал. ТІоцебесеб кърда лъуна рубин, топаз ва зумруд; ¹¹ кІиабилеб кърда – пируза, сапфир ва алмас; ¹² лъабабилеб кърда – гиацинт, агат ва аметист; ¹³ ункъабилеб кърда – зубаржад, оникс ва яшма. Гъел лъуна меседил тІеренкуналъ хъухъарал нагІли лъолел жалазда жанир. ¹⁴ Кинабниги анцила кІиги жавгъар букІана – ГІизраилл шивав васасул цар рикІкІун; щибаб жавгъаралда, мугъруялда гІадин, бикІун букІана анцила кІиябго къавмалъул бетІерасул цо-цо цар.

¹⁵ Каранда балеб цебебухъалда разе бацІадаб меседалъул къркърараб квар гІадал рахсал гъаруна. ¹⁶ Меседил тІеренкуналъ хъухъараб кІиги нагІли лъолеб жоги кІиги меседил баргъичги гѣбуна ва цо-цо меседил баргъич рекІинабуна цебебухъалъул кІиябго бокІоналда. ¹⁷ КІиги меседил рахас рекІинабуна цебебухъалъул бокІназда ругел баргъичазда, ¹⁸ ва рахсазул цогидал рагІалал – нагІли лъолел жалазда, нагІли лъолел жал – эфодалъул кІигъуждузда тІад лъолел жалазул цебесеб рахъалда. ¹⁹ Хадуб кІиги меседил баргъич гѣбуна ва гъелги рекІинаруна эфодалъул цебебухъалъул цогидал бокІназда, гъоркъияб рахъалда. ²⁰ Хадуб жеги кІиги меседил баргъич гѣбуна ва гъел рекІинаруна эфодалъул цебесеб рахъалъул кІигъуждузда тІад лъурал жалазул ахада, эфодалъул рачелалда тІадехунисан унеб куналъул мухъалда аскІоб. ²¹ Каранда балеб цебебухъалъул баргъичал рухъана канчІхъахІилаб чалуялъ эфодалъул баргъичалгун, цебебухъги рачелалда тІадехун ккезабун, эфодалдаса гѣб хъущтІуларедухъ. Гъедин гѣбаеян тІадкъан букІана БЕТІЕРГЪАНАС Мусада.

²² Эфодалда гъоркъан ретІунеб риза букІана канчІхъахІилаб куналъ бессун гѣбураб, ²³ бакъуль габурги къотІараб ва бихъунгутІизе габуралда сверун чІологи букъараб. ²⁴ Ризаялъул ахадасан рухъана канчІхъахІилабги, бецІбагІарабги, канчІбагІарабги квасул куналъул ва тІеренаб хІебтил гъарурал соноялъул суратал. ²⁵ Гъезда гъоркъо-гъоркъор рекІинаруна бацІадаб меседалъул гъарурал цІурмал; ²⁶ цо цІумур, цо соноялъул сипат ирга гѣбун лъуна ва гъедин гѣбуна ризаялъул тІолабго ахалъиялда. Гъедин

гъабизе кколаан, кашишас Чадиралда жаниб хъулухъ гъабулеб мехалда гъеб тIад ретIине букIине, БЕТIЕРГЪАНАС Мусада тIадкъараб куцалда.

²⁷ Гъаруниеге гъесул васазеге гъаруна тIеренаб хIебтил гурдал, ²⁸ тIеренаб хIебтил хасал тIагърал, гъелъулго ботIрода рухъулел жал ва гъоркъан ретIунел тIажал. ²⁹ Гъединабго хIебтил гъабуна, тIад канчIхъахIилабги бецIбагIарабги ва канчIбагIарабги ква-сул куналь накъишалги угъараб рачел, БЕТIЕРГЪАНАС Мусада малъухъе.

³⁰ БацIцадаб меседги чIинтIизабун, гъелъул гъабуна хирияб таж ва гъелда тIад мугъруялда тIадин бикIана: «БЕТIЕРГЪАНАСУЛ хирияб», – ин. ³¹ Хадуб канчIхъахIилаб чалуялъ гъеб бухъана кашишасул тIагъуралда тIад, БЕТIЕРГЪАНАС Мусада бихъизабураб куцалда.

Мукъадасаб Чадир гъабун бахъин

(Тархъ. 35:10-19)

³² Гъедин гъабун рагIалде бахъана Мукъадасаб Чадир, ай ДандчIваялъул Чадир. ГIизраилаз кинабго гъабуна БЕТIЕРГЪАНАС Мусадe гъабураб амруялда рекъон. ³³ Гъез кинабго Мусахъе босана – Чадирги гъелъул къаййиги: гъунцIби, рамаби, рахал, хIубал ва гъезие гъоркъчIелал, ³⁴ багIар кьераль релъарал гIиял къухъдузул гъарурал пардавал, тIеренал цIаказул гъарурал пардавал, ³⁵ КъотIиялъул гъамас ва гъелъул тIальелгун гIурдул, ³⁶ стол ва гъелъие хIажатаб цIарагI, мукъадасаб чед, ³⁷ тIад гIисинчирахъазул кьергун ва гъезие хIажатаб цIарагIгун бацIцадаб меседалъул нахучирахъ, канлъи бакизе нах, ³⁸ меседил къурбан-бакI, бахунеб хирияб нах, гъуинмахIазе махIгъуинаб жубай, Чадиралъул кIалтIа балеб пардав, ³⁹ мазгарул хъуригун мазгаралъул къурбан-бакI, гъелъие хIажалъулеб цIарагI ва гIурдул, беркIал чурулеб хIерч ва гъелъул гъоркъчIел, ⁴⁰ хIубалгун ва гъоркъчIелалгун азбаралъул пардавал, азбаралъул кIалтIа бигъулеб пардав, азбаралъе кваралги гъазихъалги, Мукъадасаб Чадиралъул, ай ДандчIваялъул Чадиралъул кинабго цIарагI, ⁴¹ хирияб бакIалда хъулухъ гъабулаго ретIунеб бессараб ххамил партал, ай Гъаруни-цаги гъесул васазги БЕТIЕРГЪАНАСЕ хъулухъ гъабулеб мехалда ретIунеб хасаб кашишзабазул партал.

⁴² БЕТIЕРГЪАНАС Мусадe гъабураб амруялда рекъон гъабунa гIизраилаз кинабго хIалтIи. ⁴³ Мусаца тIолалго хIалтIабазул

хал-шал гъабуна ва гъесда бихъана кинабго БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон гъабун букІин. Муса гъелда разилъана ва гъезие лъикІабщинаб гъарун дугІа гъабуна.

Хирияб чадир эхетизаби

40 ¹БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна: ²«ТІоцесесеб моцІалъул тІоцесесеб къоялъ Дуца Мукъадасаб Чадир, ай ДандчІваялъул Чадир эхете. ³Гъениб жаниб лъе КъотІиялъул гъамас ва гъелда цебе пардав бигъе. ⁴Хадуб гъенибе стол босе ва гъелда тІад кинабго столалъул цІарагІ лъе; нахучирахъги босе ва гъелда тІад тІисинчирахъал лъе. ⁵КъотІиялъул гъамасалда цебе лъе гъуинмахІал рухІулеб меседил къурбан-бакІ. Хадуб Чадиралъул кІалтІа пардав бигъе.

⁶Къурбанал тІад рухІулеб къурбан-бакІ лъе Чадиралъул, ай ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІуялда дандбитІун; ⁷ДандчІваялъул Чадиралдаги къурбан бухІулеб къурбан-бакІалдаги гъоркъоб лъе беркІал чурулеб хІерч ва гъелда жанибе лъим тІе. ⁸Чадиралда сверун тІуцІе азбар ва азбаралъул кІалтІаги пардав бигъе.

⁹Босе хирияб нах ва гъеб бахе Чадиралдаги гъелда жаниб бугеб кинабго цІарагІалдаги ва гъеб букІина Аллагъасе батІа гъабураблъун, ай хирияблъун. ¹⁰Гъединго хирияб нах бахе къурбан бухІулеб къурбан-бакІалдаги кинабго гъелъул цІарагІалдаги. Гъедин Аллагъасе батІа гъабе гъеб ва гъебги букІина кІудияб хиралъилъун. ¹¹Хирияб нах бахе беркІал чурулеб хІерчалдаги гъелъул гъоркълъелалдаги ва гъелги Аллагъасе ратІа гъаре.

¹²Чадиралъул кІалтІе раче Гъарунги гъесул васалги ва гъезда тІасан лъим биччай. ¹³Хадуб Гъарунида тІад хирияб партал ретІе ва гъесда хирияб нахги бахе, гъев Дир кашишлъун вукІине. ¹⁴Цинги гъесул васал раче ва гъезда тІад гурдал ретІе. ¹⁵Инсудаго тІадин, гъездаги хирияб нах бахе, гъелги Дир кашишзабилъун рукІине. Гъеб хирияб нах гъезда бахиналъул магІна ккола гъелги гъезул наслабиги даималъего кашишлъиялде къабул гъарун рукІин».

¹⁶Мусаца кинабго мухІканго БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон гъабуна.

¹⁷КІиабилеб соналъул тІоцесесеб моцІалъул тІоцесесеб къоялъ эхетизабуна Мукъадасаб Чадир. ¹⁸Мусаца Чадир эхетана: гъелъул

гъоркьчІелал лъуна, рахъун Чезаруна гьелгул рамаби, лъуна рахал ва эхетизаруна хІубал. ¹⁹Хадуб гьес Чадиралда тІад пардав бигъана ва гьелда тІасанги кІиабилеб пардав тІибитІана, БЕТІЕРГЪАНАС малъухъе.

²⁰ Мусаца росана КъотІиялгул къанал ва гьел гъансида жанир лъуна; гІурдул гъамасалгул горазда жанире ккезаруна ва гьелда тІад тІалъел лъуна. ²¹Хадуб гьес гъамас Мукъадасаб Чадиралда жанибе босана, гьелда цебе хасаб пардав бигъана ва, БЕТІЕРГЪАНАС малъухъе, бахчизабуна КъотІиялгул гъамас.

²² Хадуб ДандчІваялгул Чадиралгуб, гьеб хасаб пардавалда цебехун, шималияб рахъалда Мусаца стол лъуна, ²³ ва гьелда тІад, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, Мукъадасаб чед лъуна.

²⁴ Столалда дандбитІун, Чадиралгул къилбаялгул рахъалда лъуна нахучирахъ, ²⁵ ва нахучирахъалда гІисинчирахъалги рекъезаруна БЕТІЕРГЪАНАСДА цере, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон.

²⁶ ДандчІваялгул Чадиралда жаниб, хасаб пардавалда цебе меседил къурбан-бакІ лъуна ²⁷ ва гьелда тІад гъуинмахІал рухІана, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон. ²⁸Хадуб Чадиралгул кІалтІаги пардав бигъана.

²⁹ Мукъадасаб Чадиралгул, ай ДандчІваялгул Чадиралгул кІалтІуялда цебе, къурбанал тІад рухІулеб мазгарул къурбан-бакІ лъуна ва гъениб тІубан бухІулеб къурбанги ролгул хириял садакъабиги тІоритІана, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон.

³⁰ ДандчІваялгул Чадиралдаги къурбан-бакІалдаги гъоркъоб лъуна беркІал чурулеб хІерч ва гьелда жанибе лъим тІуна: ³¹ Мусацаги, Гъаруницаги, гьесул васазги квералги хІатІалги чуризе рукІине, ³² Чадиралда жанире лъугъиналде, яги къурбаналгул бакІалда аскІоре иналде цебе, БЕТІЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон.

³³ Ахирги Мусаца Чадиралдаги къурбан-бакІалдаги сверухъ азбар жанибе бачана ва азбаралгул кІалтІаги пардав бигъана.

Гъедин гъабун бахъинабуна Мусаца кинабго хІалтІи.

ТІадегІанасул къудрат

³⁴ Гъебмехалъ накІкІул парчаялъ бахчизабуна ДандчІваялгул Чадир ва БЕТІЕРГЪАНАСУЛ нуралъ цезабуна Мукъадасаб бакІ.

³⁵ Мусахъа бажарулеб букІинчІо Чадиралгуве жаниве лъугъине,

щайгурелъул Чадиралда тIад чIун букIана накIкIул парча ва Му-
къадасаб бакI ПIадегIанасул нуралъ цезабун букIана.

³⁶ ГIизраилал сапаразда рукIаго, Чадиралдаса накIкIул парча на-
хъе индал гурони, нухда рахъунароан гьел; ³⁷ амма накIкIул парча
нахъе инчIони, гьел чIаралъурго рукIунаан, гьеб нахъе инегIан.

³⁸ БЕТIЕРГЪАНАСУЛ накIкIул парча чIолаан Чадиралда тIад
къад, сардилъ гьеб накIкIул парчадулъ цIа бихъулаан. ТIолалго
ГIизраилазда бихъулаан гьеб, гьел сапаразда ругебгIан мехаль.

Левит

ЦеберагІи

Гъаб Тѣхъалда аслияб къагІидаялда рехсолел руго, Аллагъасе хъулухъ гъабиялда бан, кашишзабазеге левитазеге рихъизарурал къанунал. Кашишзабиге левиталги Левийил наслуялдаса лъугъана, гъединлъидал гъаб Тѣхъалда цІарги «Левит» абун лъун буго.

Цебехунаб Тѣхъалда, ай «Тархъанлъи» абураб Тѣхъалда, Аллагъас Синай магІарда, Муса аварагги гъоркъов ккун, халкъалъе Жиндирго Къанун къуна. Гъаб Тѣхъалдайин абунни, бицунеб буго батИи-батИиял къурбаназул, бацІадалъул ва хъубалъул, халкъалда жанир цоцада гъоркъор рукІине кколел ритІарал гъоркъорлъабазул ва гІадамазул къойилаб гІумруялъул рукІа-рахъиналда хурхарал жеги батИи-батИиял табиразул хІакъалъулъ.

Тѣхъалъул тІоцебесеб бутІаялда лъазабулеб буго гІадамаз хъолел къурбанал гІицІго Аллагъасул хъулухъчагІаз тІоритІизе кколин ва гъел къурбанал тІоритІиялъе мухІканал къануналги кьолел руго (1–10 бутІрул). Гъел къурбаназул батИи-батИияб магІна буго. ЖамагІаталъул рахъалъ ва шивав чияс жиндирго рахъалъ Аллагъасул Мукъадасаб бакІалде кьолел руго Гъесдасан швараб тІолабго рикъзиялъул бутІаби, Гъесие рецц гъабун, гъелдалъун жидерго мунагъазда рекІекълъи загъир гъабизелъун ва Аллагъасулгун битІараб гъоркъоблъи цІунизелъун.

КІиабилеб бутІаялда кьун руго хъубабги бацІадабги батІа бахъиялъе къанунал (11–16 бутІрул). Аллагъасул халкъалъ рацІалъи цІунизе кколеблъи лъазабулеб буго – къойилаб рукІа-рахъиналъул къагІидабазулъги, кваналеб кванилъ хъубаб ва бацІадаб батІа гъабиялъулъги.

Лъабабилеб бутАялда Гемемерал къанунал хъван руго живго инсанасул Гумруялда, гъесул хъизан-къаялда ва маГишаталда хурхун, гъединго жамГИяб рукIа-рахъиналда хурхунги (17–27 бутIрул). ПIоалго халкъазда гъоркъоса Аллагъас тIаса бишараб ГИзраилазул халкъалда тIадаб букIана гъел киналго Аллагъасул амрабиги къануналги тIуразаризе, жал цогидал халкъаздаса батIял ва Аллагъас ратIа гъарурал рукIин гъезда кIочон течIого букIине. ГИзраилазе кIудияб баракат швана – Живго Хирияв Аллагъ гъезие загъирлъиялдалъун ва Гъес Жинцаго гъел цере рачиналдалъун; гъелъул ГIаламатлъун букIана, киса-кибего гъез цадахъ босулеб, Мукъадасаб Чадир.

Гъаб тIехъалда хъварал Гемемерисел къанунал рельълъуна НекIсияб Гагардасеб рахъалъул халкъазул къануназда. Амма Аллагъасул Калимаялда кIудияб кIвар къолеб буго ракI разиго Къудратав Халикъасе мукIурлъизе инсанасда тIадаб букIиналъе, ва Гъесул амрабиги хIукмабиги къочIое росун Гумру гъабизе кколин бихъизабулеб буго. Гъаб тIехъалдайин нильеда батублеб Аллагъасул къануназда жаниб бишун кIвар цIикIкIараб Аллагъасул амру: «Дурго рухIГIан вокъа дуге дуда аскIов вугев цогидав чиги» (19:18).

ТIехъалда буго

Къурбанал гъариялъул къанунал (1:1–7:38)

Щуго батIяяб къурбан (1:1-17)

Рольул хирияб садакъа (2:1-16)

Ракълил къурбан (3:1-17)

Мунагъ чуриялъул къурбан (4:1-35)

Тохлъукъе ккараб мунагъалъухъ къурбан (5:1-6)

Тохлъукъе ккараб мунагъалъухъ мискинчиясул къурбан (5:7-13)

ГIайиб бецIублеб къурбан (5:14-19; 6:1-7)

Кашишзабазе хъварал къанунал (6:8–7:38)

Гъарунги гъесул васалги кашишлъиялде тIами (8:1–10:20)

Хъублъиялда ва рацIцIалъиялда хурхарал Аллагъасул амраби (11:1–16:34)

Къойилаб рукIа-рахъиналда хурхарал Аллагъасул амраби
(17:1–20:27)

Кашишзабазе рихъизарурал Аллагъасул амраби; байрамал
(21:1–24:23)

Шаматалъул ва Юбилеялъул сон; баракат ва нагIана; наз-
руялъул хирияб садакъа (25:1–27:34)

ТIубан бухIулеб къурбан

1 ¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусаде ахIана ДандчIваялъул Чадиралда жанисан ва Гъес Мусад абуна:

² «ГIизраил халкъалда кIалъай ва гъезда абе: „БЕТIЕРГЪАНАСЕ къурбан хъолеб бугони, гъеб букIине ккола рукъалъул хIайван: боцIул рохъдолъа ялъуни гIи-цIаназул рехъалъа жо.

³ Лъица бугониги тIубан бухIулеб къурбаналъе баци хъолеб бугони, гъеб букIине ккола щибниги жагъаллъи гъечIеб; БЕТIЕРГЪАНАС къабул гъабизе букIине, гъеб ДандчIваялъул Чадиралда цебе бачине ккола. ⁴ Биччанте гъес тIубан бухIулеб къурбаналъе хъолеб хIайваналъул ботIрода кверал лъезе*, гъеб къурбан Аллагъас къабул гъабизе ва гъелдалъун гъесул мунагъал чуризе рукIине. ⁵ Биччанте гъес баци хъевезе БЕТIЕРГЪАНАСДА цебе. Ва Гъарунил васаз, ай кашишзабаз, гъелъул биги босун, гъеб пунхъила ДандчIваялъул Чадиралда цебе лъураб къурбан-бакIалде, гъелъул ункъабго рахъалде. ⁶ Цинги къурбан ччукIила ва гъелъул хамалаг къотI-къотIила. ⁷ Кашиш Гъарунил васаз къурбан-бакIалда тIад цин цIа бакила, цинги гъелда тIаде цIулги бала. ⁸ Хадуб кашишзабаз, ай Гъарунил васаз, къурбан-бакIалда цIадуда тIад лъела гъеб къурбан, бетIергун ва тIатIигун цадахъ. ⁹ Къурбаналъул ургъимесги хIатIалги лъеца чурила ва Кашишас гъеб кинабго къурбан-бакIалда тIад бухIила. Гъеб буго цIадудалъун БЕТIЕРГЪАНАСЕ кьолеб тIубан бухIулеб къурбан; БЕТIЕРГЪАНАСЕ гъуинаб буго гъелъул махI.

* 1:4 *БотIрода кверал лъезе* – къурбан гъабулев чияс цин гъеб хIайваналъул ботIрода кверал лъезе кколаан; гъеб чамалиго чиясул цадахъаб къурбан бугони, гъез кинацаго лъезе кколаан гъелъул ботIрода кверал (4:15; 8:14; 2 Тар. 29:23). Кверал къурбаналъул ботIрода лъеялъул кIиго магIна буго: цо рахъалъ – къурбан гъабулев чияс живгоги, жиндие гIоло хъолеб къурбаналда вашад гъавула; цоги рахъалъ – къурбан гъабулев чияс, жиндирго мунагъал хIайваналда тIаде ккезарула.

¹⁰ Тубан бухлулеб кърбаналъе куй ялъуни деглен хъолеб бугони, гьел рукӀине ккола кинабгаги жагъаллъи гьечӀел. ¹¹ Кърбан гъабулев чияс хъезе ккола гьеб БЕТІЕРГЪАНАСДА себе кърбан-бакӀалъул шималияб рахъалда; кашишзабаз – Гъарунил васаз гьелъул би пунхъила кърбан-бакӀалде, гьелъул щибаб рахъалде. ¹² Цинги кърбаналъул къулагӀи къотӀ-къотӀила, ва бетӀергун тӀатӀигун цадахъ, кашишас гьеб кинабго лъела кърбан-бакӀалда тӀад бухлулеб цулада тӀасан. ¹³ Кърбаналъул ургӀимесги хӀатӀалги лъеца чурила ва кашишас гьеб кинабго кърбан-бакӀалда тӀад бухӀила. Гьеб буго цӀадудалъун БЕТІЕРГЪАНАСЕ къолеб тубан бухлулеб кърбан; БЕТІЕРГЪАНАСЕ гъуинаб буго гьелъул махӀ.

¹⁴ Тубан бухлулеб кърбанлъун хӀинчӀ къолеб бугони, биччанте гьеб букӀине рохъил микки, ялъуни миккидул тӀинчӀ. ¹⁵ Кашишас гьеб хӀинчӀ кърбан-бакӀалда аскӀобе босизе ккола, ва, гьелъул бетӀерги кърун тӀун, гьеб кърбан-бакӀалда тӀад бухӀизе ккола; хӀанчӀил би кърбан-бакӀалъул цояб рахъалде биччазе ккола. ¹⁶ Гьелъул мукъурги хӀулиги кашишас кърбан-бакӀалъул бакъбаккул рахъалде, ай рахъу балеб бакӀалде рехила. ¹⁷ Биччанте гьес куркъбиги ккун хӀинчӀ гьакӀказабизе, амма тӀезабичӀого, цадахъго кърбан бакӀалда тӀад бакараб цӀадулъ бухӀизе. Гьеб буго БЕТІЕРГЪАНАСЕ цӀадудалъун къолеб тубанго бухлулеб ва Гьесие махӀ хирияб кърбан.

Ролъул хирияб садакъа

2 ¹ БЕТІЕРГЪАНАСЕ Ӏоло ролъул хирияб садакъа къолеб мехалъ, гьеб букӀине ккола тӀаса бишараб ролъ. Хирияб садакъа къолев чияс ролъулъе зайтуналъул нахги тӀела ва тӀасан ладанги* лъела ² ва гьеб кашишзабазухъе, ай Гъарунил васазухъе босила. Кашишас гьелда тӀаса, нахгун ва кинабго ладангун цадахъ, цо дангъура ролъул босила, ва гьеб бухӀила кърбан-бакӀалда тӀад – Ӏолабго хирияб садакъаялъул бакӀалда чӀолеб бутӀа хӀисабалда. Гьеб буго БЕТІЕРГЪАНАСЕ бокъулеб махӀалъул цӀадул кърбан. ³ Ролъул хирияб садакъаялъул хутӀараб Гъаруниеге гьесул васазеги букӀине ккола; БЕТІЕРГЪАНАСУЛ цӀадул садакъаялъул бутӀа букӀиналъ, гьеб буго кӀудияб хиралъи.

⁴ Ролъул хирияб садакъаялъе корохъ режарал чадал къолел ругони, гьел рукӀине ккола лъикӀаб ролъул руцарал – зайтуналъул

* 2:1 *Ладан* – махӀ берцинаб пицӀ.

нахуда руцарал, ялъуни тIад зайтуналъул нах бахарал бугъурго чадал. ⁵ Ролъул хирияб садакъаялъе къанида тIад бежараб чед къолеб бугони, гъебги букIине ккола лъикIаб ролъул буцараб, зайтуналъул нахги жубараб, реччебги гъорлъ гъечлеб. ⁶ Гъелъул тIесинал мочIаби гъаре ва гъелда тIаде зайтуналъул нах тIе; гъеб ккола ролъул хирияб садакъа. ⁷ Ролъул садакъаялъе гелалда жаниб бежараб чед къолеб бугони, гъебги букIине ккола лъикIаб ролъул, зайтуналъул нахуда буцун гъабураб. ⁸ Гъедин хIадурараб ролъул хирияб садакъа босизе ккола БЕТIЕРГЪАНАСУЛ Чадиралда цебе. Цинги гъеб кашишасухъе къела ва гъес къурбан-бакIалде босила. ⁹ Кашишас гъелъул цо бутIа, тIолабго хирияб садакъаялъул бакIалда чIолеб бутIа хIисабалда, къурбан-бакIалда тIад бухIила. Гъеб буго БЕТIЕРГЪАНАСЕ хириял махIал рахъинариялъе тIубанго бухIулеб цIадул къурбан. ¹⁰ Хирияб садакъаялъул хутIараб Гъаруниеге гъесул васазеге букIине ккола; БЕТIЕРГЪАНАСУЛ цIадул садакъаялъул бутIа букIиналъ, гъеб буго кIудияб хиралъи.

¹¹ ТIолалго БЕТIЕРГЪАНАСЕ тIоло къолел ролъул хириял садакъабазда цадахъ кинабтIаги реччеб букIине бегъуларо; я реччеб, я гъоцIо БЕТIЕРГЪАНАСЕ тIоло къолеб хирияб садакъа хIисабалда бухIуге. ¹² Дуца гъеб БЕТIЕРГЪАНАСЕ тIоло хирияб садакъа-лъун къезе бегъула, цIияб хIалухъеналъул бутIа хIисабалда, амма къурбан-бакIалда БЕТIЕРГЪАНАСЕ хирияб махI бахъинабулаго, гъеб гъениб букIине бегъуларо. ¹³ Киналго ролъул хириял садакъабазулъе цIам бай. Гъенибе цIам бачIого тезе бегъуларо, шайгурелъул гъеб ккола Аллагъасул КъотIиялъул цIам* – шибаб хирияб садакъаялда гъорлъе цIам бай.

¹⁴ БЕТIЕРГЪАНАСЕ ролъул хирияб садакъаялъе лъилъариялъул байбихъуда цIияб бугIа-ролъ къолеб мехалъ, тIоралдаса бацIцIадги гъабун, хъуризеге хъурун, гъеб барсизе ккола. ¹⁵ Гъелда тIаде зайтуналъул нахги тIе, тIасан ладанги лъе – гъеб ккола ролъул хирияб садакъа. ¹⁶ Биччанте кашишас нахгун ва кинабго ладангун цадахъ гъеб гъурараб бугIа-ролъул цо бутIа босизе ва гъеб бухIизе, тIолабго хирияб садакъаялъул бакIалда чIолеб бутIа хIисабалда. Гъеб буго БЕТIЕРГЪАНАСЕ къолеб цIадул садакъа.

* 2:13 *КъотIиялъул цIам* – киналго къурбаназулъе ва хириял садакъабазулъе цIам базе кколаан, гъел махIцинчIого рукIиналъе ва тIагIамалъе тIоло гуреге, БетIергъанасул КъотIи абадияб ва хиси гъечлеб букIиналъул тIаламат хIисабалдаги.

Ракълил къурбан

З¹ Ракълил къурбаналъе оц ялъуни Гака хъолеб бугони, БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе бачине ккола жагъаллъи гъечІеб хІайван. ² Къурбаналъул бетІергъанас хІайваналъул бетІералда тІад квер лъезе ккола ва ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІа цебе гъеб хъвезе ккола. Цинги Гъарунил васаз, ай кашишзабаз гъелъул би пунхъизе ккола къурбан-бакІалде – гъелъул шибаб рахъалде. ³ БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул къурбанлъун бухІизе букІине, ракълил къурбаналъул ургъимесалъул тІатІи батІа гъабизе ккола: ⁴ кІиябго ургъисалаги, ургъисалабазда тІад букІунеб тІатІиги, тІулал халасеб бутІаги. ⁵ Хадуб Гъарунил васаз бухІила гъеб кинабго къурбан-бакІалда тІад, тІубан бухІулеб къурбаналда цадахъ. Гъеб буго цІадул къурбан; БЕТІЕРГЪАНАСЕ хирияб буго гъелъул махІ.

⁶ Ракълил къурбаналъе гІиялъажо къолеб бугони, гъеб букІине бегъула куй ялъуни чахъу, амма гъеб букІине ккола жагъаллъи гъечІеб. ⁷ Лъица букІаниги ракълил къурбаналъе къегІер къолеб бугони, гъес БЕТІЕРГЪАНАСДА цебеги бачун, ⁸ гъелъул бетІералда тІад квер лъе ва ДандчІваялъул Чадиралда цебе хъве гъеб. Хадуб Гъарунил васаз гъелъул би пунхъе къурбан-бакІалде, гъелъул шибаб рахъалде. ⁹ Гъеб ракълил къурбаналъул тІатІи батІа гъабизе ккола БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул къурбанлъун бухІизе: рачІалъул гъодалгун цадахъ ракъанда-са къотІараб тІолабго мохмохги, кинабго ургъимесалъул тІатІиги, ¹⁰ ургъисалабигун цадахъ гъезда тІад букІунеб тІатІиги, тІулал халасеб бутІаги. Гъеб кинабго батІа гъабизе ккола ургъисалабигун цадахъ. ¹¹ Ва кашишас бухІила гъеб кинабго къурбан-бакІалда тІад, цІадулалъун БЕТІЕРГЪАНАСЕ къолеб квен хІисабалда.

¹² Къурбаналъе цІцІе хъолеб бугони, биччанте гъелъул хважаинас гъеб БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе бачине. ¹³ Цин гъес цІцІел ботІрода квер лъела, цинги ДандчІваялъул Чадиралда цебе гъеб хъвела. Хадуб Гъарунил васаз гъеб цІцІел би пунхъила къурбан-бакІалде тІаде – гъелъул шибаб рахъалде. ¹⁴ Къурбаналъул ургъимесалъул тІатІи батІа гъабизе ккола, БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул къурбанлъун бухІизе букІине: ургъимесалъул кинабго тІатІиги, ¹⁵ ургъисалабигун цадахъ гъезда тІад букІунеб тІатІиги, тІулал халасеб бутІаги. Гъеб кинабго батІа гъабизе ккола ургъисалабигун цадахъ. ¹⁶ Хадуб кашишас гъеб кинабго тІатІи къурбан-бакІалда тІад бухІила. Гъеб буго гъуинаб махІалъул цІадул къурбан. ТІолабго тІатІи БЕТІЕРГЪАНАСУЛ ккола.

¹⁷Гъале нужееги хадусел гелазеги букИине бугеб абадияб къанун: кир нуж ругониги, нужеца, я тIатИи, я би квание хIалтIизабуге“».

Мунагъ чуриялъул къурбан

4 ¹БЕТИЕРГЪАНАС Мусада абунa:
²«Дуца гIизраилазда абе: „Шив вукIаниги тохлъукъе мунагъалъукъе ккани ва, бегулареб ишги гъабун, гъес лъачIого БЕТИЕРГЪАНАСУЛ цогIаги амру хвезабун, гъале гъес гъабизе кколеб жо. ³Гъев КIудияв кашиш ватани ва, жив сабаблъун халкъалда тIаде гIайибги бачун, гъев мунагъалъукъе ккани, биччай гъес кинабгIаги жагъаллъи гъечIеб бaси бачун бачIине БЕТИЕРГЪАНАСУЛ Чадиралда цебе, жиндирго мунагъал чуриялъул къурбанлъун хъвезе букIине. ⁴Биччанте гъес бaси ДандчIваялъул Чадиралгъухе БЕТИЕРГЪАНАСДА цебе бачине, цин гъелъул бетIералда квер гъезе, цинги БЕТИЕРГЪАНАСДА цебе гъеб хъвезе. ⁵Хадуб КIудияв кашишас гъеб къурбаналъул цодагъаб би босизе ккола ДандчIваялъул Чадиралда жанибе, ⁶ва, бидуль килишги ччун, гъеб би анкьго нухаль пунхъизе ккола Мукъадасаб бакIалъул хасаб пардавалда цебе, ай БЕТИЕРГЪАНАСДА цебе. ⁷Хадуб гъеб би бахине ккола ДандчIваялъул Чадиралда жаниб БЕТИЕРГЪАНАСДА цебе бугеб гъуинмахIал тIад рухIулеб къурбан-бакIалъул бокIназда чIварал лълъурдуздаги. ХутIараб би Чадиралъул кIалтIа бугеб къурбанал тIад рухIулеб къурбан-бакIалда цебе тIезе ккола. ⁸Хадуб биччанте кашишас батIа гъабизе мунагъ чурулеб къурбаналъе хъураб басидул тIолабго къаралъи: ургъимесалъул тIолабго тIатIиги, ⁹ургъисалабигун цадахъ гъезда тIад букIунеб тIатIиги, тIулал халасеб бутIаги. Гъеб кинабго батIа гъабизе ккола ургъисалабигун цадахъ, ¹⁰ай ракълил къурбаналъе хъурал жалазе гъабулебго гIадин. Цинги кашишас гъеб кинабго цIадул къурбаназул къурбан-бакIалда тIад бухIила. ¹¹Басидул тIомги, кинабго гъелъул гъанги, бетIергун, хIатIалгун, ургъимесгун цадахъ, ¹²халкъаль гIумру гъабулеб бакIалдаса къватIибехун бацIцадаб бакIалде босизе ккола, ва рохъо балеб бакIалда, цIулги бакун, бухIизе ккола. Гъеб кинабго бухIизе ккола рохъо балеб бакIалда.

¹³ТIолабго жамагIаталь лъачIого мекъаб жо гъабун ва, бегулареб ишги гъабун, тохлъукъе БЕТИЕРГЪАНАСУЛ цогIаги амру хвезабун, гъебмехаль халкъалда гIайиб ккола. ¹⁴Жидеца мунагъ гъабун букIин гIадамазда биччIидал, тIолабго

жамагIаталъул рахъалдасан мунагъ чурулеб къурбаналъе цо баци къезе ккола. Биччанте ДандчIваялъул Чадиралъул кIалтIе бачине гъеб, ¹⁵ БЕТIЕРГЪАНАСДА цебе жамагIаталъул кIудияз гъелъул бетIералда кверал лъезе, ва гъениб гъеб баци хъезе. ¹⁶ Хадуб КIудияв кашишас гъелъул цодагъаб би босила ДандчIваялъул Чадиралда жанибе ¹⁷ ва, бидулъ килишги ччун, гъеб би анкьго нухалъ пунхила Мукъадасаб бакIалъул хасаб пардавалда цебе, ай БЕТIЕРГЪАНАСДА цебе. ¹⁸ Гъеб би бахине ккола, ДандчIваялъул Чадиралда жаниб БЕТIЕРГЪАНАСДА цебе бугеб, гъуинмахIал тIад рухIулеб къурбан-бакIалъул бокIназда чIварал лълъурдузда-ги. ХутIараб би Чадиралъул кIалтIа бугеб къурбанал тIад рухIулеб къурбан-бакIалда цебе тIезе ккола. ¹⁹ Хадуб басидул ургъимесалъул тIолабго тIатIи батIа гъабила ва къурбан-бакIалда тIад бухIила. ²⁰ Гъеб кинабго гъабизе ккола мунагъ чурулеб къурбаналъе би-хъизабураб низамалда. Гъедин кашишас халкъалдаса мунагъал чуриялъул къурбан тIобитIила, ва Аллагъ халкъалъул мунагъазда тIаса лъугъина. ²¹ Кашишасдаса тIобитIараб къурбаналъулго тIадин, хъураб басидул хутIарабщинаб жо бухIизе ккола халкъалъ гIумру гъабулеб бакIалдаса къватIибехун рахъалда. Гъеб ккола тIолабго жамагIаталъул мунагъ чурулеб къурбан.

²² КинабтIаги къавмалъул яги тухумалъул бетIерас лъачIого мунагъ гъабун, ва, бегъулареб ишги гъабун, тохлъукъе БЕТIЕРГЪАНАСУЛ цогIаги амру хвезабун, ва гъелдалъун живго гIайибалъукъе ккезавуни, ²³ живго мунагъалъукъе ккун вукIин бичIчIидал, биччанте гъес къурбаналъе щибго жагъаллъи гъечIеб дегIен бачIине. ²⁴ Биччанте гъес цин дагIнил бетIералда квер лъезе ва, БЕТIЕРГЪАНАСДА це-бе, тIубан рухIулел къурбанал хъолеб бакIалда гъеб хъезе. Гъеб буго мунагъ чурулеб къурбан. ²⁵ Кашишас гъелъул бидулъ килишги ччун, гъеб би бахина къурбанал тIад рухIулеб къурбан-бакIалъул бокIназда чIварал лълъурдузда ва хутIараб би къурбан-бакIалда цебе тIела. ²⁶ Хадуб дагIнил тIолабго тIатIи къурбан-бакIалда тIад бухIила, ракълил къурбаналъулго тIадин. Гъедин кашишас гъев чиясдаса мунагъ чурия-лъул къурбан тIобитIила, ва Аллагъ гъесул мунагъалда тIаса лъугъина.

²⁷ Халкъалда гъоркъоса кинав вукIаниги тIадатияв чияс лъачIого му-нагъ гъабун, ва, бегъулареб ишги гъабун, тохлъукъе БЕТIЕРГЪАНАСУЛ цогIаги амру хвезабун, ва гъелдалъун живго гIайибалъукъе ккезавуни, ²⁸ живго мунагъалъукъе ккун вукIин бичIчIидал, биччанте гъес къур-баналъе щибго жагъаллъи гъечIеб цIце бачун бачIине. ²⁹ Биччанте

гъес цин цѣлел бетѣралда квер лъезе ва тѣубан рухѣулел къурбанал хъолѣб бакѣалда гъѣб хъвезе. ³⁰ Кашишас гъелъул бидуль килишги ччун, гъѣб би бахина къурбанал тѣад рухѣулел къурбан-бакѣалъул бокѣназда чѣварал лълъурдузда ва хутѣараб би къурбан-бакѣалда цебе тѣела. ³¹ Хадуб кашишас цѣлел тѣолабго тѣатѣи батѣа гъабила, ракълиил къурбаналъулго тѣадин, ва БЕТѢРГЪАНАСЕ бокъулел гъуинаб махѣ бахъинабизелъун къурбан-бакѣалда тѣад бухѣила. Гъедин кашишас гъѣв чиясдаса мунагъ чуриялъул къурбан тѣобитѣила ва Аллагъ тѣаса лъугъина гъесул мунагъалдаса.

³² Мунагъ чуриялъул къурбаналъе хъвезе пуланав чияс тѣиялъажо бачѣунѣб бугони, гъѣб букѣине ккола щибго жагъаллъи гъѣчѣлѣб чахъу. ³³ Биччанте гъес цин чахъдал бетѣралда квер лъезе, цинги тѣубан рухѣулел къурбанал хъолѣб бакѣалда гъѣб хъвезе. ³⁴ Кашишас гъелъул бидуль килишги ччун, гъѣб би бахина къурбанал тѣад рухѣулел къурбан-бакѣалъул бокѣназда чѣварал лълъурдузда ва хутѣараб би къурбан-бакѣалда цебе тѣела. ³⁵ Хадуб кашишас гъелъул тѣолабго тѣатѣи батѣа гъабила, ракълиил къурбаналъе хъолѣб чахъдал гъабулѣбго тѣадин. Цинги гъѣб тѣатѣи къурбан-бакѣалда тѣад бухѣила, БЕТѢРГЪАНАСЕ рухѣулел цогидал цѣадул къурбаназулго тѣадин. Гъедин кашишас гъѣв чиясдаса мунагъ чуриялъул къурбан тѣобитѣила, ва Аллагъ гъесул мунагъалда тѣаса лъугъина.

5 ¹ Цо кинавалиго чи нугѣ хѣисабалда диванханааялде ахѣун вугони, ва битѣараб гурони бицинарин гъедунги вукѣун, хѣакъикъаталда жинда бихъарабги рагѣарабги гъес бахчун тани, гъелъухъ гъѣв чи жавабалде цѣазе ккола.

² Ялъуни пуланав чи тохлъукъе хъубаб жоялда хъвани – жанаваралъул балкан букѣа, хвараб рукъалъул хѣайван букѣа, кинаб букѣаниги шурулѣб жоялъул балкан букѣа – лъачѣого хъван вукѣун ватаниги, гъѣв хъублъула ва гъесда тѣайиб букѣуна.

³ Ялъуни пуланав чи тохлъукъе инсанасул хъублъгъиялда хъвани ва, инсан хъублъгъизабулѣб кинаб букѣаниги жоялда хъванги вукѣун, цин гъѣб гъесда лъачѣони, амма хадуб лъани, гъесда гъелъул тѣайиб букѣуна.

⁴ Ялъуни ургъичѣого тѣаса-масаго пуланав чи гъедани, лъикѣаб яги квешаб щиб букѣаниги гъабилин абун, гъѣб тохлъукъе гъедараб гъа букѣун батаниги, хадуб гъѣб гъесда бичѣидал, гъѣв тѣайибияв вукѣуна.

⁵ Палхѣасил, гъединачал тѣайибал ккарав чи ракъ рагъун мукѣурлъизе ккола жинда пуланаб тѣайиб кканин абун. ⁶ Гъединачал чияс,

жиндицаго гѣбураб мунагъалъухъ, гѣйиб беѣулеб кѣурбаналѣ хѣвезе БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе чахъу, ялъуни мунагъ чурулеб кѣурбаналѣ хѣвезе цѣле бачун бачѣине ккола. Цинги кашишас гѣв мунагъалдаса ваѣѣад гѣавила.

⁷ Чахъу хѣвезе гѣесул рес батичѣони, биччанте гѣес жиндирго мунагъалъухъ БЕТІЕРГЪАНАСЕ кѣиго рохѣил миккиги кѣиго миккидул тѣинчѣи бачѣине: цо – мунагъ чурулеб кѣурбаналѣ, цо – тѣубан бухѣулеб кѣурбаналѣ. ⁸ Гѣес гѣел кашишасухѣ кѣела. Кашишас тѣоцебе мунагъ чурулеб кѣурбан тѣобитѣила: хѣанчѣил бетѣер кѣурун бекизабила, амма нахѣ тѣеларо. ⁹ Кашишас гѣелъул би пунхѣила кѣурбан-бакѣалъул кѣададе ва хутѣараб би кѣурбан-бакѣалда цебе тѣела. Гѣеб буго мунагъ чуриялъул кѣурбан. ¹⁰ Хадуб кѣиабилеб хѣинчѣ босила ва тѣубан бухѣулеб кѣурбан тѣобитѣила, гѣелъие чѣезабураб низамалда. Гѣедин кашишас мунагъ чуриялъул кѣурбан тѣобитѣила гѣв чиясе, ва Аллагъ тѣаса лъугъина гѣесул мунагъалдаса.

¹¹ Пуланав чиясул рес батичѣони кѣиго рохѣил миккиги кѣиго миккидул тѣинчѣи босун бачѣине, гѣединав чияс жиндирго мунагъалъухъ кѣезе ккола ефаялъул анѣѣго бутѣа гѣабун цо бутѣа ханждал, амма зайтуналъул нахги жубачѣого ладанги тѣад лъечѣого, шайгурелъул гѣеб мунагъ чуриялъул кѣурбан бугелъул. ¹² Гѣес гѣеб кашишасухѣ кѣела; кашишас гѣелда тѣаса дангъура цѣураб ханжу босила ва кѣурбан-бакѣалда тѣад БЕТІЕРГЪАНАСЕ цѣадул кѣурбан хѣисабалда бухѣила. Гѣеб букѣина мунагъ чуриялъул кѣурбанлъун. ¹³ Гѣедин кашишас гѣв чиясдаса мунагъ чуриялъул кѣурбан тѣобитѣила ва Аллагъ тѣаса лъугъина гѣесул мунагъалдаса. Хутѣараб ханжу кашишасул ккола, ролъул хириял садакъаби гѣесул кколелго гѣадин“».

Гѣйиб беѣулеб кѣурбан

¹⁴ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун:

¹⁵ «Нагагъ, БЕТІЕРГЪАНАСЕ кѣезе тѣад лъураб жо кѣечѣого хутѣиялдалъун лъѣицаниги мунагъ гѣабунѣи, гѣелъухъ гѣакѣа хѣисабалда, гѣв чияс БЕТІЕРГЪАНАСЕ гѣйиб беѣулеб кѣурбаналѣ хѣвезе ккола чѣезабураб багъаялъул шибго жагъаллъѣи гѣечѣеб куй. Гѣелъул багъа гѣабѣизе ккола гѣарцул шекелаздалъун (Мукъадасаб Чадиралда хѣвадулел шекелаздалъун). ¹⁶ Гѣелдаго цадахъ гѣес заралги беѣѣизе ккола, гѣелъул багъаялъул шуйил бутѣаги тѣаде жубан, ва гѣеб кинабго кашишасухѣ кѣезе ккола. Цинги

кашишас гайиб бецулеб кърбанги тубитун, гев чи ваццад гавила, ва Аллагъ гесда таса лугъина.

¹⁷ Лъицаниги, БЕТЕРГЪАНАСУЛ цоглаги амруги хвезабун, мунагъ гъабун, гес гъеб лъачого гъабун батаниги, гесдаги гайиб буклуна. ¹⁸ Гьединав чияс кашишасухъе бачун бачине ккола шибго жагъаллъи гъечлеб куй, гайиб бецулеб кърбаналъе хъвезе. Цинги кашишас гайиб бецулеб кърбанги тубитун, гев чи лъачого ккараб гайибалдаса ваццад гавила, ва Аллагъ гесда таса лугъина. ¹⁹ Гъеб буго гайиб бецулеб кърбан, шайгурелъул БЕТЕРГЪАНАСДА цебе гев чиясда гайиб ккун буклун».

6 ¹ БЕТЕРГЪАНАС Мусада абунa:

² «Лъица букланиги хадур рехсарал такъсиразул цониги гъабун, гъеб БЕТЕРГЪАНАСДА данде гъабураб мунагъ ккола: жиндихъе цунизе яги кързалъе къураб жо къечилан пуланав чи чани, яги лъилниги цо жо бикъани, яги лъихъаниги хлал гъабун бахъани, ³ яги чияр билараб жоги батун, гъеб бахчани, яги шиб букланиги гъабилан гьересияб гъаги гьедун, живго гайибалъукъе ккезавуни. ⁴ Биччанте гьединаб иш гъабурав чияс цин тлад бусси набизе гъес бикъарабги, хлал гъабун бахъарабги, гъесухъе цунизе кьун букларабги, гесда батарабги, ⁵ гьересияб гъаги бан, жиндиге босарабги чияр жо. Гьелъул багъаялда тладе шуйил бутлаги жубан, гъеб къела гьелъул хважаинасухъе. Гъебго къоялъ гайиб бецулеб кърбанги хъвезе ккола. ⁶ Биччанте шибго жагъаллъи гъечлеб, чезабураб багъаялъул куй бачун бачине гайибияс, БЕТЕРГЪАНАСДА цебе гайиб бецулеб кърбаналъе хъвезе. ⁷ Кашишас, БЕТЕРГЪАНАСДА цебе кърбанги тубитун, гев чи гайибалдаса ваццад гавила, ва Аллагъ гесда таса лугъина».

Тубан рухлел кърбанал

⁸ БЕТЕРГЪАНАС Мусада абунa:

⁹ «Гъарунидаги гъесул васаздаги абе: „Гъале тубан рухлел кърбаназул къанун. Тубан бухлизе хъураб кърбан сордо рогъинеган кърбан-баклалда тлад бухлизе ккола – гъениб рогъинеган ца свине тезе бегуларо. ¹⁰ Радал, тлад ретун баццадаб хлебтил парталгун ва гаврат бахчулеб гъоркъан тлажугун, кашишас кърбан-баклалда таса тубан рухлел кърбаналъул рахъу бакларила, ва гъеб кърбан-баклалда аскюб гюдоб лъела. ¹¹ Хадуб ретелги

хисун, кашишас гъеб рахъу халкъалъ гѳумру гъабулеб бакІалдаса къватІибехун, бацІадаб бакІалде щезабила. ¹² Къурбан-бакІалда тІад бакараб цІа кидаго свине биччаге; биччанте кашишас щибаб къоялъ радал гъениб цІул лъезе, тІубан бухІулеб къурбанги, гьелда цадахъ ракълил къурбаназул тІатІиги бухІизе букІине. ¹³ Биччанте къурбан-бакІалда тІад цІа кидаго бакун букІине; гъеб свине биччаге.

Ролъул хириял садакъабазул хІакъалъулъ жеги къанунал

¹⁴ Гъале ролъул хирияб садакъаялъул рахъалъ къанунал. Гъарунил васаз босизе ккола гъеб БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе къурбан-бакІалде. ¹⁵ Кашишас гьелдаса дангъура цІураб ханжу босизе ккола зайтуналъул нахгун ва кинабго ладангун цадахъ, ва гъеб къурбан-бакІалда тІад бухІизе ккола, БЕТІЕРГЪАНАСЕ хирияб гъуинаб махІалъул кІкІуй бахъинабизе. ¹⁶ Ролъул хирияб садакъаялъул хутІараб, гьелъул бугъурго чадалги режун, Гъаруницаги гьесул васазги хирияб бакІалда кваназе ккола: биччанте гъез ДандчІваялъул Чадиралъул азбаралда кваназе гъеб. ¹⁷ Хирияб садакъаялъе къураб ролъул реччеб жубараб чед бежизе бегъуларо. Дица Гъаруниеге гьесул васазеге къолеб буго гъеб, Дие гІоло рачІунел цІадул къурбаназул бутІа хІисабалда. Мунагъ чурулеб ва гІайиб бецІулеб къурбанго гІадаб кІудияб хиралъи ккола гъеб. ¹⁸ ГицІго Гъарунил наслабазул бихъиназул ихтияр буго гъеб кваназе, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ цІадул къурбаналдаса абадиялъего гъезиеги гъезул наслабазеге букІине кколеб бутІа хІисабалда. Гьелда хъварабщинабги хирияблъун лъугъуна“».

¹⁹ Хадубги БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

²⁰ «Гъале Гъаруницаги гьесул васазги, хирияб нахги бахун, гьел кашишлъиялде тІамураб къоялъ, БЕТІЕРГЪАНАСЕ гІоло бачІине кколеб хирияб садакъа: щибаб къоялъ къолеб ролъул хирияб садакъа хІисабалда, ефаялъул анцІго бутІа гъабун цо бутІа ханждал – гьелъул башдаб радал, башдаб бакъанида. ²¹ Гьелъул чед бежизе ккола къанида жаниб, зайтуналъул нахуда ханжуги буцун. Хадуб гьелъул гІисинал мочІаби гъарила ва къурбан-бакІалда гьелъул БЕТІЕРГЪАНАСЕ бокъулеб гъуинаб махІалъул кІкІуй бахъинабила. ²² Гъедин гъабизе ккола Гъарун хун хадубги, гьесул бакІалда кашишлъиялде тІамурав гьесул наслуялъул шивав чияс. Гъединаб чед абадул абадиялъго БЕТІЕРГЪАНАСУЛ ккола ва тІубанго бухІула. ²³ Кашишас къолеб щибаб ролъул хирияб садакъа тІубанго бухІизе ккола – гъеб кваназе бегъуларо».

Мунагъ чуриялгъл кърбан

²⁴ БЕТЕРГЪАНАС Мусада абунa:

²⁵ «Гъарунидаги гъесул васаздаги абе: „Гъале мунагъ чурулеб кърбаналгъл къанун. Мунагъ чурулеб кърбан хъвезе ккола БЕТЕРГЪАНАСДА цебе, тубан рухлел кърбанал хъолеб бакIалда. Гъеб буго кIудияб хиралги. ²⁶Мунагъ чурулеб кърбан тIобитIулев кашишас кваназе ккола гъелгъл гъан; гъеб кваназе ккола хирияб бакIалда, ДандчIваялгъл Чадирагъл азбаралда. ²⁷Гъеб гъанада хъварабщинабги хирияблгун лгугъуна. Гъелгъл би ратIлида хъвани, би хъвараб бакI мукъадасаб бакIалда чуризе ккола. ²⁸Гъеб гъан жаниб белъараб шагIил хъаба бекизе ккола. Гъеб пахгъл хъагиниб белгун букIун батани, гъеб хачазе ккола ва лъеца чуризе ккола. ²⁹Кашишзабазул хъизамазул бокъарав бихинчияс кваназе беггъула гъеб кърбаналгъл гъан: гъеб кIудияб хиралги ккола. ³⁰Амма ДандчIваялгъл Чадирагълдa жанибе бишунго мукъадасаб бакIалде гъелгъл би босизелгун хъураб мунагъ чурулеб кърбан гъеб батани, гъелгъл гъан кваназе беггъларо – гъеб тубан бухIизе ккола“».

Гайиб бецIулеб кърбаналгъл хIакъалгъл жегI къанунал

7 ¹Гъале гайиб бецIулеб кърбаналгъл рахгъл къанун. Гъеб буго кIудияб хиралги. ²Тубан бухIулеб кърбан хъолеб бакIалда хъвезе ккола гайиб бецIулеб кърбанги. Гъелгъл би пунхъизе ккола кърбан-бакIалгъл ункъабго рахгълде. ³Гъелгъл тIолабго къралги кърбан-бакIалда тIад лгъла: мох-мохги, ургъимесалгъл тIатIиги, ⁴ургъисалабигун цадахъ гъезда тIад букIунеб тIатIиги, рачIалда тIадехун букIунеб тIатIиги, тIулал халасеб бутIаги. Гъеб тIатIи батIа гъабизе ккола ургъисалабигун цадахъ. ⁵Кашишас гъеб кинабго кърбан-бакIалда тIад бухIила БЕТЕРГЪАНАСУЛ цадул кърбан хIисабалда. Гъеб буго гайиб бецIулеб кърбан. ⁶Кашишзабазул хъизамазул бокъарав бихинчияс кваназе беггъула гъелгъл гъан. Гъеб кваназе ккола мукъадасаб бакIалда, шагIурелгъл гъеб кIудияб хиралги ккола.

⁷Мунагъ чуриялгъл кърбаналгълги гайиб бецIулеб кърбаналгълги рахгъл цого къанун буго: кърбаналгъл гъан гъел кърбанал тIоритIулев кашишасе букIина. ⁸Гъединго, пуланав чиясул рахгъл тубан бухIулеб кърбан тIобитIарав кашишасе хутIула гъелгъл тIомги. ⁹Корониб чед бежун, ялгун къанида тIад, яги къанида жаниб квен гъабун кголеб бокъараб ролгъл хирияб садакъаги кърбан-бакIалда гъелгъл низам тIобитIарав кашишасе

щола. ¹⁰ Кинабниги ролъул садакъа, зайтуналъул нахгун жубараб букІаниги, яги щибго жубачІеб букІаниги, Гъарунил наслуялъул Тлоалго кашишзабазе башад швезе ккола.

Ракълил къурбан

¹¹ Гъале БЕТІЕРГЪАНАСЕ ракълил къурбан* гъабизе кколеб къагІида.

¹² Ракълил къурбан баркала къеялъул къурбан хІисабалда хъолеб бугони, гьелда цадахъ рукІине ккола зайтуналъул нахуда руцун гъаруралги, тІеренал тІад зайтуналъул нах бахаралги, тІаса бищараб ханждал зайтуналъул нахуда руцун гъаруралги бугъурго чадал.

¹³ Баркалаялъул къурбаналда цадахъ беччараб чедги букІине ккола.

¹⁴ Гъел хириял садакъабаздаса босун цо-цо чед БЕТІЕРГЪАНАСЕ хирияб садакъалъун къела. Ракълил къурбанги, гьелъул би пунхъиялъул гІадатги тІобитІарав кашишасул бутІа ккола гъеб. ¹⁵ Баркалаялъул ракълил къурбаналъул гъан гъебго къоялъ кваназе ккола – рогъинегІан къатІрацин нахъе тезе бегъуларо.

¹⁶ Назруялъул яги суннатаб къурбан хІисабалда ракълил къурбан хъолеб бугони, биччанте гьелъул гъан гъебго къоялъ кваназе, хутІараб нахъисеб къоялъги кваназе бегъула. ¹⁷ Амма лъабабилеб къоялъги гъан нахъе хутІани, гъеб бухІизе ккола. ¹⁸ Лъабабилеб къоялъги гьединаб ракълил къурбаналъул гъан квани, гъеб хІарамлъула, ва Аллагъас гъеб къурбан къабул гъабураро, щайгурелъул гъеб гъан хъублъун букІуна ва гъеб хъубаб иш гъабураро чиясе мунагъ букІуна.

¹⁹ ЩибІаги хъубаб жо хъвараб гъанги хъублъула – гъеб кваназе бегъуларо, бухІизе ккола. Хъублъиялда хъвачІел, рацІадал бокъарал чагІаца кваназе бегъула ракълил къурбаналъул гъан. ²⁰ Амма, хъублъун вукІинги лъалаго, БЕТІЕРГЪАНАСЕ гІоло хъураб ракълил къурбаналъул гъан кванарав чи халкъалда гъоркъоса нахъе къотІизе** ккола. ²¹ Инсанасдаса бачІараб букІа, хІайваналдаса

* 7:11 Ракълил къурбаналда гъоркъобе унаан лъабго батІияб къурбан: баркалаялъул къурбан, назруялъул къурбан ва суннатаб къурбан.

** 7:20 *Халкъалда гъоркъоса нахъе къотІи* – Аллагъасул жазаялдалъун хвей, ялъуни жиндирго халкъалъулгун бухъеналдасаги умумузул ирсалдасаги тІуван махІрум гъави. Гьелъул цоги магІнаги букІана: умумузул хабалазулъ вукъизеги бегъуларин ва хваразул цІаразда гъоркъобгицин гьесул цІар рехсезе бегъуларин абураб.

бачІараб букІа, хъубаб жоялда хъван, ялъуни кинаб букІаниги хъубаб рухІаголъгиялда хъван жив хъублъун вукІинги лъалаго, БЕТІЕРГЪАНАСЕ ГІоло хъураб ракълил къурбаналъул гъан кварав чи халкъалда гъоркъоса нахъе къотІизе ккола.

ТІатІиги биги кваназе гъукьи

²² БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

²³ «ГІизраилит халкъалда абе: „БоцІул, гІиял ва цІаназул кинабІаги тІатІи кваназе. ²⁴ Хварал ялъуни ГІалхул жанаваралъ чІварал хІайваназул тІатІи хІалтІизабизе бегула бокъараб бакІалда, амма квание хІалтІизабизе бегуларо. ²⁵ БЕТІЕРГЪАНАСЕ тІубан бухІулеб къурбанлъун хъураб хІайваналъул тІатІи кванарав чи халкъалда гъоркъоса нахъе къотІизе ккола. ²⁶ Нужеца киб ГІумру гъабулеб бугониги, хІайваназул яги хІанчІазул би киданиги квание хІалтІизабуге. ²⁷ Квание кинабІаги би хІалтІизабулев чи, гъев шив ватаниги, халкъалда гъоркъоса нахъе вачахъизе ккола“».

Кашишзабазул бутІа

²⁸ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

²⁹ «ГІизраилит халкъалда абе: „Ракълил къурбан хъолев чияс, гъелъул цо бутІа БЕТІЕРГЪАНАСЕ ГІоло хирияб садакъалъун къезе ккола. ³⁰ Гъес жиндицаго босизе ккола цІадулъ бухІизе кколеб бутІа къурбан-бакІалда аскІобе, ай БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе. ТІатІиги мегъедги гъес БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе босила, хъваГезабулеб къурбан хІисабалда, эхедеги борхун хъваГезабизе. ³¹ ТІатІи кашишас къурбан-бакІалда тІад бухІила, мегъед Гъаруниги гъесул наслабазеги букІина. ³² Нужер ракълил къурбаназул кваранаб бох кашишасе къезе ккола хирияб садакъа хІисабалда. ³³ Ракълил къурбаналъул биги тІатІиги къурбан-бакІалда тІад жинца бухІулев кашишасе букІина гъеб бох. ³⁴ Шайгурелъул ГІизраилазул халкъалъухъа Дица тІалаб гъарула гъезул ракълил къурбаназул хасал бутІаби – хъваГезабулеб къурбаналъул мегъедги, бохги – ва гъел Гъаруниги гъесул васазеги къола. ГІизраилазул халкъалъ даим тІубазабизе ккола гъеб къанун“».

³⁵ Гъединаб буго БЕТІЕРГЪАНАСЕ гъарулел къурбаназдаса Гъаруниги гъесул наслабазеги кколеб бутІа – БЕТІЕРГЪАНАСУЛ кашишзабилъун гъел тІамураб къоялдаса нахъе. ³⁶ Хирияб нахги бахун гъел кашишлъиялде тІамураб къоялдаса нахъего, БЕТІЕРГЪАНАС

амру гъбуна ГИзраилазде гъеб гъезие къеян. Абадул абадиялъ хисизабичЮго тубазабизе ккола гъеб амру.

³⁷ Гъеле кърбаназул къанун: тубан бухЮлеб кърбаналъулги, рольул хириял садакъабазулги, мунагъ чуриялъул кърбаналъулги, пайиб бецЮлеб кърбаналъулги, кашишлъиялде тIамиялъул кърбаназулги, ракълил кърбаназулги. ³⁸ Синай салул авлахъалда рукIаго, кърбанал хъвеян ГИзраилил халкъалде амру гъбураб къоялъ, Мусае гъел киналго къануналги загьир гъаруна БЕТIЕРГЪАНАС.

Гъарунги гъесул васалги кашишлъиялде тIами

(Тархъ. 29:1-37)

8 ¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:

² «Гъарунги гъесул васалги ахIе, ва босе кашишлъиялъул парталги, бахунеб хирияб нахги, мунагъ чурулеб кърбаналъе хъвезе оцги, кIиго куйги, бугъурго чадазул чIепги. ³ ГИзраилазул тЮлабго жамагIатги бакIаре ДандчIваялъул Чадиралда цебе».

⁴ Мусаца кинабго БЕТIЕРГЪАНАС малъухъе гъабуна. Ва Чадиралъул кIалтIе халкъ бакIаридал,

⁵ Мусаца абуна:

«Гъале БЕТIЕРГЪАНАС дида тIадкъараб жо».

⁶ Цинги гъес Гъарунги гъесул васалги цере рачана ва гъезда лъим бахъана. ⁷ Хадуб гъес Гъарунида гурде ретIана, гъелда тIасан рачелги бана; гурдида тIасан риза ретIана, гъелдаги тIасан эфод ретIана ва эфодальул рачел бухъана. ⁸ Гъединго каранзул себебухъ ретIана ва гъениб Уримги Туммимги лъуна. ⁹ Гъарунил ботIрода хасаб тIагъур лъуна ва гъелда тIасан надалда меседил тIамач, ай хиралъиялъул таж рекIинабуна, БЕТIЕРГЪАНАС Мусадe гъабураб амруялда рекъон.

¹⁰ Хадуб Мусаца хирияб нах босана ва гъеб пунхъана Мукъадасаб Чадиралдеги гъелда жаниб букIарабщиналдеги, гъеб кинабго Аллагъасул хиралъилъун букIин лъазабизе. ¹¹ Мусаца хирияб нах анкъцЮл пунхъана кърбан-бакIалдеги, гъелъул кинабго цIарагIалдеги, беркIал чурулеб хIерчалдеги, гъелъул гъоркъчIелалдеги – гъеб кинабгоги Аллагъасул хиралъилъун букIин лъазабизе. ¹² Ва цодагъаб хирияб нах босун Гъарунил ботIроде тIуна, гъевги Аллагъас ватIа гъавурав вукIин лъазабизе. ¹³ Хадуб Мусаца Гъарунил васал ахIана ва, БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, гъезда кашишлъиялъул гурдал ретIана, рухъана рачелал ва ботIрода лъуна хасал тIагърал.

¹⁴ Цинги гьес цебе бачана мунагъ чуриялгъул къурбаналъе хІадурараб оц; Гъаруницаги гьесул васазги хІайваналгъул ботІрода кверал лъуна. ¹⁵ Хадуб оц хъуна ва, гьелгъул бидуль килишги ччун, Мусаца къурбан-бакІалгъул бокІназда чІварал лгъурдузда би бахана, къурбан-бакІ бацІацІад гъабизе. ХутІараб би гьес къурбан-бакІалда цебе тІуна. Гьедин рацІацІалгъиялгъул низамги тІобитІун, къурбан-бакІ Аллагъасул хиралбилгъун букІин лъазабуна. ¹⁶ Мусаца оцол ургъимесалгъул кинабго тІатІи батІа гъабуна ва тІулал халасеб бутІаги, ургъисалабигун ва гьезда сверун букІунеб тІатІигун цадахъ къурбан-бакІалда тІад бухІана. ¹⁷ Къурбаналгъул тІомги, гъанги, ургъимесги халкъ рещтІараб бакІалдаса къватІибехун бухІана, БЕТІЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон.

¹⁸ Хадуб тІубан бухІулеб къурбаналъе къачІараб куй цебе бачана ва Гъаруницаги гьесул васазги гьелгъул ботІрода кверал лъуна. ¹⁹ Гъеб хъун бахъиндал, Мусаца гьелгъул би пунхъана къурбан-бакІалгъул ункъабго рахъалде. ²⁰ Куйдул къулаги къотІ-къотІана ва Мусаца гъебги, куйдул бетІерги, тІатІиги цадахъ бухІана. ²¹ Гьелгъул ургъимесги хІатІалги лъеца чурана ва, куйдул щибниги жо нахъе течІого, Мусаца гъебги къурбан-бакІалда тІад бухІана. БЕТІЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон, гъеб буго тІубан бухІулеб къурбан — кІкІуялдеги сверизабун Аллагъасе къолеб гъуинаб махІалгъул къурбан.

²² Хадуб кІиабилеб куй цебе бачана — кашишлгъиялде тІамиялгъул къурбаналъе хъезе къачІараб. Гъаруницаги гьесул васазги гьелгъул ботІрода цин кверал лъуна, ²³ ва куй хъуна. Мусаца гьелгъул цодагъаб биги босун, гъеб бахана Гъарунил кваранаб гІиндаги, кваранаб квералгъул кІудияб килшидаги, кваранаб хІатІил кІудияб килшидаги. ²⁴ Хадуб Гъарунил васал цере рачана ва Мусаца би бахана гьезул шивасул кваранаб гІиндаги, кваранаб квералгъул кІудияб килшидаги, кваранаб хІатІил кІудияб килшидаги; хутІараб би гьес къурбан-бакІалгъул ункъабго рахъалде пунхъана. ²⁵ Цинги Мусаца къурбаналгъул тІатІи батІа гъабуна: мохмохги, ургъимесалгъул тІатІиги, тІулал халасеб бутІаги, тІад тІатІигун ургъисалабиги. Гьединго куйдул кваранаб бохги босана. ²⁶ БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе лъураб реччеб гьечІел чадазул чІепалда жаниса Мусаца цо чедги, цо нахуда буцараб чедги, цо тІеренаб бакариги босана ва тІатІудаги куйдул кваранаб бохалдаги тІад лъуна. ²⁷ Гъеб кинабго Гъаруниги гьесул васазулги кодобе къуна, ва гьезда цадахъ Мусаца гъеб БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе, хъваргезабилеб къурбан хІисабалда, эхеде

борхана. ²⁸Цинги гъеб Гъарунил ва гъесул васазул кодосаги босун, къурбан-бакIалда тIад тIубан бухIулеб къурбаналда цадахъ бухIизе лъуна. Гъединал рукIана кашишлъиялде тIамиялъул къурбанал, щIадудалъун БЕТIЕРГЪАНАСЕ хирияб гъуинаб махI бахъинабулел хириял садакъаби. ²⁹Хадуб Мусаца куйдул мегъед босана ва, эхедеги борхун, хъвагIезабулеб къурбан хIисабалда БЕТIЕРГЪАНАСДА цебе хъвагIезабуна. БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон гъеб букIана кашишлъиялде тIамиялъул къурбаналдаса Мусае кколеб бутIа.

³⁰Цодагъаб хирияб нахги къурбан-бакIалда букIараб биги босун, Мусаца гъеб пунхъана Гъарунидеги гъесул парталалдеги ва гъесул васаздеги гъезул парталалдеги. Гъедин Гъарунги гъесул парталги ва гъесул васалги гъезул парталги Аллагъасе ратIа гъарурал рукIин лъазабуна.

³¹Мусаца Гъарунида ва гъесул васазда абуна: Гъан белъе ДандчIваялъул Чадиралъул кIалтIа ва чIепалда жаниса чедгун цадахъ гъеб бакIалдаго кванай. Дица нужеде амру гъабуна: «Гъаруницаги гъесул васазги кваназе ккола гъеб», — ин.

³²Нахъе хутIараб гъанги чедги нужеца бухIизе ккола. ³³ДандчIваялъул Чадиралъул кIалтIаса анкьалъ нахъе унге, нуж кашишлъиялде тIамиялъул заман рагIалде щвезегIан, щайгурелъул нуж кашишлъиялде тIами анкьго къоялъ халат бахъуна. ³⁴Жакъа нильеца гъабурабщинаб жо БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон гъабуна, нуж мунагъ-хIакъалдаса рацIщIад гъаризельун. ³⁵Анкьица ДандчIваялъул Чадиралъул кIалтIа рукIа, къасиги къадги БЕТIЕРГЪАНАСЕ тIагIат-гIибадатги гъабулаго, нужго хвечIого рукIине — гъединаб амру бачIун бугелъул дихъе.

³⁶Гъебмехалъ Гъаруницаги гъесул васазги БЕТIЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон гъабуна кинабго.

Кашишзабазул хъулухъ байбихьи

9 ¹Микъабилеб къоялъ Мусаца Гъарунги, гъесул васалги, гIзраилазул кIудиялги ахIана. ²Мусаца Гъарунида абуна:

«Мунагъ чурулеб къурбаналъе хъезе басиги босе, тIубан бухIулеб къурбаналъе хъезе куйги босе — щибниги гIузру жидель гъечIел тIаса ришун. Цинги гъел БЕТIЕРГЪАНАСДА цере раче.

³ГIзраилазда абе мунагъ чурулеб къурбаналъе хъезе дегIенги, тIубан бухIулеб къурбаналъе хъезе лъагIел бараб басиги, къегIерги бачеян — щибгIаги жагъаллъи жидель гъечIел. ⁴Ракълил къурбаналъе

БЕТИЕРГЪАНАСДА цебе хъвезе оцги куйги бачеян абе, зайтуналгъл нах жубараб ролгъл хирияб садакъягун. Жакъя нуже БЕТИЕРГЪАНАС Живго загьирлъязавизе вуго».

⁵ Мусаца буюрарабшинаб ДандчІваялгъл Чадиралгъл кІалТе босун бачІана халкъалъ; ТІолабго жамагІатги гъенибе бакІарана ва БЕТИЕРГЪАНАСДА цебе бахъун чІана. ⁶ Мусаца абун:

«БЕТИЕРГЪАНАС амру гъабуна нужеца гъадин гъабеян, БЕТИЕРГЪАНАСУЛ къудрат нуже загьирлъизе букІине».

⁷ Мусаца Гъарунида абун:

«Къурбан-бакІалда аскІове вилгълъа ва дурго къурбан хъве – мунагъ чуриялгълги тІубан бухІулебги – мунгоги халкъги мунагъаздаса рацІада гъаризе рукІине. Хадуб халкъалъ рачІарал къурбаналги тІоритге, БЕТИЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон халкъ мунагъаздаса бацІада гъабизе букІине».

⁸ Къурбан-бакІалда аскІовеги вилгълъун, Гъаруница жиндирго бази хъуна мунагъ чурулеб къурбан хІисабалда. ⁹ Гъесул васаз къурбаналгъл би къуна инсухъе ва гъес, гъениб килищги ччун, би бахана къурбан-бакІалгъл бокІназда чІварал лълъурдузда, хутІараб би къурбан-бакІалда цебе тІуна. ¹⁰ Къурбаналгъл тІатги, гългъл ургъисалаби ва тІулал халасеб бутІа Гъаруница мунагъ чуриялгъл къурбан хІисабалда къурбан-бакІалда тІад бухІана, БЕТИЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон. ¹¹ Гългъл гъанги тІомги гъес халкъалъ гІумру гъабулеб бакІалдаса къватІибехун бухІана. ¹² Хадуб Гъаруница тІубан бухІулеб къурбан хъуна. Гъесул васаз къурбаналгъл би инсухъе къуна ва гъес гъеб би къурбан-бакІалгъл ункъабго рахъалде пунхъана. ¹³ Гъарунил васаз къурбаналгъл къотІ-къотІараб къулагІиги гългъл бетІерги инсухъе къуна ва гъес гъеб къурбан-бакІалда тІад бухІана. ¹⁴ Къурбаналгъл ургъимесги хІатІалги чурана ва гъебги киналдаго цадахъ къурбан-бакІалда тІад бухІана.

¹⁵ Хадуб гъес халкъалъ рачІарал хІайванал хъуна. Цин халкъалдаса дегІен хъуна мунагъ чуриялгъл къурбан хІисабалда, ва, цебехунго гІадин, мунагъ чуриялгъл низам тІобитІана.

¹⁶ Гълда хадуб тІубан бухІулеб къурбан хъуна ва кинабго гъабун гългъліе чІезабураб къагІидаялда. ¹⁷ Рогъалил цІадул къурбаналгъл бухІаралда тІаде ролгъл хирияб садакъялгъл цо дангъураги босана ва гъебги къурбан-бакІалда тІад бухІана.

¹⁸ Гъединго Гъаруница халкъалдаса ракълил къурбаналгъл оцги куйги хъуна. Гъесул васаз къурбаназул би къуна инсухъе, ва гъес гъеб

къурбан-бакIалзул ункъабго рахъалде пунхъана. ¹⁹ Оцолги куйдулги тIатIи, ай мохмохги, ургъимесалзул тIатIиги, ургъисалабиги, тIулал халасеб бутIаги ²⁰ гъес къурбаназул кIиябго мегъедалда тIад лъуна, ва кинабго тIатIи къурбан-бакIалда тIад бухIана. ²¹ Мегъедги кваранаб бохги, хъвагIезабубеб къурбан хIисабалда, гъес БЕТIЕРГЪАНАСДА цебе эхеде борхана, Мусаца малъараб къагIидааялъ.

²² ТIулалго къурбанал тIоритIун рахъиндал – мунагъ чуриялзулги, тIуран рухIулелги, ракълилги – Гъаруница, квералги эхеде рорхун, халкъалъе дугIа гъабуна ва къурбан-бакIалдаса гъоркъе рещтIана.

²³ Цинги Мусаги Гъарунги ДандчIваялзул Чадиралда жанире лъугъана. Гъениса къватIире рачIиндал, гъез нахъеги халкъалъе дугIа гъабуна. Гъебмехалъ халкъалъеги БЕТIЕРГЪАНАСУЛ къудрат загъирлъана. ²⁴ БЕТIЕРГЪАНАСУЛ цIа рещтIана, ва къурбан-бакIалда тIад букIараб къурбанги тIатIиги гъеб цIадуца тIубан бухIана. Гъеб бихъарабго, кIудияб рохалил гъаракъги гъабун, тIолабго халкъ суждаялда ккана.

Надавилги Авигульги хвел

10 ¹ Гъарунил васал Надавицаги Авигъуцаги жинди-жиндир гъуинмахIал рухIулелб шурун босана, амма гъениб жаниб БЕТIЕРГЪАНАС бихъизабичIеб батIияб цIа лъуна, тIаде махIгъуинаб жубайги бана, ва гъеб Гъесда цебе босана. ² Гъебмехалъ БЕТIЕРГЪАНАСУЛ цIа рещтIана, ва цо параялда жанир гъеб цIаялъ рухIана гъел – кIиялго БЕТIЕРГЪАНАСДА цере хвана.

³ Гъеб бихъидал, Мусаца Гъарунида абуна:

«Гъале БЕТIЕРГЪАНАС абун букIараб:

„Диде тIагарлъулезда

Дица Дирго тIадегIанаб бащIалъи бихъизабила;

ТIолабго халкъалда цебе

Дирго къудрат загъир гъабила“, – ян».

Гъарун сихIкъотIун чIана.

⁴ Мусаца Гъарунил инсул вац ГIузиэлил васал Мишаэлги Элцафанги ахIана ва гъезда абуна:

«АскIорегIан рачIа, ва нужерго тIагарал чагIазул жаназаби, гъаниса нахъеги росун, халкъалъ гIумру гъабубеб бакIалдаса къватIире щвезаре».

⁵ Гъезда тIад букIараб кашишзабазул ретIелги ккун, гъез, Мусаца абухъе, жаназаби халкъалдаса рикIкIадегIан щвезаруна.

⁶ Цинги Мусаца Гъарунидаги гьесул васал Элезаридеги Итамаридаге абунэ:

«Хваразе Глооян, я тIагърал рахъуге, я ретIел бихъ-бихъуге, гурони нужги хвезе руго, цинги ГИзраилил тIолабго халкъалдеги БЕТIЕРГЪАНАСУЛ щин рещтIине буго. БЕТIЕРГЪАНАС рухIун хваразда хадуб магIу бахъизе биччанте нужер тIагарлъиялъги тIолалго ГИзраилазги.

⁷Нужин абунэ, ДандчIваялъул Чадиралъул кIалтIаса киреги унге, нужго хвечIого рукине, щайгурелъул нуж БЕТIЕРГЪАНАСУЛ хирияб нах бахарал чагIи ругелъул».

Гъез Мусаца малъараб гъабунэ.

Кашишзабазда тIалъулэб

⁸ БЕТIЕРГЪАНАС Гъарунида абунэ:

⁹«ДандчIваялъул Чадиралда жанире лъугъиналда цебе дуцаги дур васазги чагъир яги батIияб мехтизабулеб жо гъекъоге, нужго хвечIого рукине. Гъеб букIина нужеэ абадияб ва хисулареб къанунлъун: ¹⁰хириябги тIадатиябги, бащIадабги хъубабги нужеда батIа бахъун бажаризе букIиналъе ¹¹ва Мусадасан БЕТIЕРГЪАНАС къурал къанунал нужеца ГИзраилил халкъалда малъизе рукиналъе Глоо».

¹² Мусаца абунэ Гъарунидаги гьесул нахъе хутIарал васал Элезаридеги Итамаридаге:

«БЕТIЕРГЪАНАСЕ рачIарал ролъул хириял садакъабазул нахъе хутIараб босе ва, гьелъул бугъурго чадалги режун, гъеб къурбан-бакIалда аскIоб кванай – гъеб кIудияб хиралъи кколелъул.

¹³Нужеца хирияб бакIалда кваназе ккола гъеб, щайгурелъул гъеб буго БЕТIЕРГЪАНАСУЛ цIадул садакъабаздаса дуеги дур васазеги кколеб бутIа. Гъединаб амру бачIана дихъе. ¹⁴ХъвагIезабулеб къурбаналъул мегъедги, гъединго БЕТIЕРГЪАНАСЕ хасаб къурбанлъун кколеб бохги – гъеб кваназе бегъула дур васазги ясазги бокъараб бащIадаб бакIалда: гъеб ккола ГИзраилазул тIолалго ракълил къурбаназул нужеэги нужер лъималазеги кколеб бутIа. ¹⁵ТIатIигун цадахъ гъез къезе ккола хъвагIезабулеб къурбаналъе мегъедги хасаб къурбаналъе бохги, дуца БЕТIЕРГЪАНАСДА цере росизе рукине. БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, гъеб букIине буго дурги дур лъималазулги кидегосеб бутIа. Гъединаб амру бачIана дихъе».

¹⁶ Муса лъугъана мунагъ чуриялъул къурбаналъе хIадурараб дегIен балагъизе, амма гъеб цебего бухIун батана. Гъебмехалъ Мусал

кутакалда ццин бахъана, ва Гъарунил хутПарал васал Элеазаридаги Итамаридаги гъес абунa:

¹⁷ «Шай нужеца мунагъ чуриялълул къурбаналълул гъан хирияб бакIалда кваначIеб? Гъеб кIудияб хиралгьи гуребищ? Нуjee гуребищ гъеб къун бугеб, нужеца БЕТIЕРГЪАНАСДА цебе халкъ бацIцIалгъизабулеб къурбан тIобитIиялъе тIоло? ¹⁸ Гъелълул биги Мукъадасаб бакIалде босун букIинчIеб мехаль, нужеца гъелълул гъан кваназе кколаан дица абурабги гъабун!»

¹⁹ Гъаруница Мусада абунa:

«Жакъа БЕТIЕРГЪАНАСЕ мунагъ чурулеб къурбанги тIубан бухIулеб къурбанги хъуна, амма хадуб нижее лъугъараб жо дудаго лъала. Жакъаго дица мунагъ чурулеб къурбаналълул гъан кванан букIарабани, БЕТIЕРГЪАНАСЕ къабуллгъилаанищха гъеб?»

²⁰ Гъебмехаль Муса гъесул рагIуда тIадрекъана.

БацIцIадабги хъубабги квен

(Къан. 14:3-21)

11 ¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусадаги Гъарунидаги абунa:

² «Гизраилазда абе: „Дунялалълулго хIайваназда гъоркъоса гъале нужеца гъан кваназе бегълел хIайванал. ³ Нуjee бацIцIадаблълун буго щинкIилги кIикIвекъаб ва чIамун лагIги рехулеб бокъараб хIайваналълул гъан.

⁴ Амма щинкIилги кIикIвекъаб гъечIони чIамун лагIги рехулеб гъечIони – гъединал хIайваназул гъан нуjee гукъараб буго. Варанидул гъан кванaге, шайгурелълул гъель чIамун лагI рехула, амма гъелълул щинкIил кIикIвекъаб гъечIю – гъеб нуjee хIарамаб буго.

⁵ Даманалълул гъанги кванaге: гъель чIамун лагI рехула, амма гъелълул малъ кIикIвекъаб гъечIю, гъединлгъидал гъебги нуjee хIарамаб буго. ⁶ Гъединго гIанкIги: гъельги чIамун рагI рехула, амма гъелълул малъ кIикIвекъаб гъечIю, гъединлгъидал гъебги нуjee хIарамаб буго. ⁷ Болъоналълул щинкIил кIикIвекъаб буго, амма гъель чIамун лагI рехуларо – гъебги нуjee хIарамаб буго. ⁸ Гъел хIайваназул гъан кванaге ва гъезул балканаздаги хъваге – гъел нуjee хъубал руго.

⁹ Лъадалъ рукIунел рухIчIаголъабазда гъоркъоса – гъел гIурул рукIа, ральдал рукIа – нужеца кваназе бегълула гъатахараб хъалги лъедолеб квачIги бугеб ччугIа. ¹⁰ Амма гъатахараб хъалги лъедолеб квачIги гъечIеб ральдал яги гIурул бокъараб гIиси-бикъинаб ва цоги батIияб рухIчIаголъги нуjee хIарамаб буго. ¹¹ Гъел кутакалда

хъубал жалгъун рикІке: гъезул гъан кванаге, гъезул балканаздаги хъваге. ¹² Кинабниги, жинда гъатахараб хъалги лъедолеб квачІги гъечІеб лъадалъ букІунеб рухІчаголъи нужее хІарамаб буго.

¹³ ХІанчІазда гъоркъоса нужее хъубалгъун ккола ва нужеца кваназе бегъуларо: цІум, хъвек, хъергъу, ¹⁴ хъарчигъа, лучнузул кинабниги тайпа, ¹⁵ гъудузул кинабниги тайпа, ¹⁶ варанихІинчІ, беццаруз, чайка, хъарчигъабазул кинабниги тайпа, ¹⁷ гъытІинал беццарузал, кетуруз, баклан, ибис, ¹⁸ пеликан, сип, чудук, ¹⁹ лакълакъ, хуцІилхъазазул кинабниги тайпа, гъудгъуд ва гІункІкІхІинчІ.

²⁰ Боржунеб, ункъго квачІги бугеб, кинабниги гІиси-бикъинаб рухІчаголъи нужее хъубаблгъун ккола. ²¹ Амма гъединазда гъоркъоса нужеца кваназе бегъула ункъхІатІида кІанцІулел жал. ²² Нужеца кваназе бегъула кинабниги тайпаялгъул ракъул гарцІ, акридал, сверчокал ва гІисинаб гарцІ. ²³ Амма хутІараб боржанхъизеги бажарулеб, ракъалдасанги шурулеб кинабниги ункъхІатІилаб рухІчаголъи нужее хІарамаб буго.

²⁴ Гъединаб рухІчаголъи сабаблгъун нуж хъублгъула; гъеб тайпаялгъул цониги хвараб жоялда хъварав чи бакъ тІерхъинегІан хъублгъун вукІуна. ²⁵ Гъеб кодобе босарав чияс ретІел чуризе ккола ва бакъ тІерхъинегІан гъев хъублгъун вукІуна.

²⁶ ЩанкІлал кІикІвекъал, амма чІамун лагІ рехулареб кинабниги хІайван нужее хІарамаб буго: гъезда хъварав чи хъублгъула. ²⁷ Ункъго квачІида билгъунеб кинабниги хІайван нужее хъубаб ккола. Гъезул балканалда хъварав чи къасилгъизегІан хъублгъун вукІуна. ²⁸ Гъезул балканалда хъварав чияс ретІел чуризе ккола ва маркІачІумех швезегІан гъев хъублгъун вукІуна. Гъел киналго хІайванал нужее хъубаллгъун ккола.

²⁹ Ракъалдасан шурулел гІисинал жалазул нужее хъубаллгъун ккола: беццагІункІкІ, гІункІкІ, квинччазул кинабниги тайпа, ³⁰ геккон, варан, къадакъ букІунеб ччут, сцинк ва хамелеон. ³¹ Ракъалдасан шурулел киналниги жалазда гъоркъор гъел ккола нужее хъубаллгъун. Гъезда гъоркъоса цониги хвараб жоялда хъварав чи бакъ тІерхъинегІан хъубавлгъун вукІуна. ³² Гъеб тІаде бортараб жоги хъублгъула: цІулал цІарагІ букІа, ретІел букІа, къохъол ялъуни хІебтил гъабураб бокъараб жо букІа. Щиб батаниги, гъеб лъадалъ лъезе ккола; къасилгъизегІан гъеб хъубго букІина, хадуб бацІцІалъила. ³³ Гъединаб рухІчаголъи шагІил хъабинибе ккани, хъабиниб жаниб бугебщинабги хъублгъула, хъабаги бекизе ккола.

³⁴ Щайгурелъул гьединаб хъабида жаниса лъим хІалтІизабун гъабураб квенги хъублъула, гьенибе жанибе тІураб кинаб батаниги гьекъолеб жоги хъублъула. ³⁵ Гьединаб хвараб рухІчаголъи тІаде ккараб кинабниги жо хъублъула; гьединаб хъублъи ккани, цІа бакулеб бакІцин, ялъуни коргицин биххизабизе ккола, щайгурелъул гьел нуже хъубаллъун лъугъуна. ³⁶ ГицІго чвахулеб лъим яги лъадал хІавуз бацІадаблъун хутІула. Амма гьеб лъадалъе ккараб хвараб жоялда хъварав чи хъублъула. ³⁷ Хуриб хъазе хІадурараб хъоналда тІаде хъубаб ва хвараб рухІчаголъи ккани, гьеб хъон бацІадаблъун хутІула. ³⁸ Амма лъадалъе бараб хъоналда тІаде гьеб ккани, хъон хъублъула.

³⁹ Квание хІалалаб хІайван хвани, гьелъул балканалда хъваравщинав чи бакъ тІерхъинегІан хъублъун вукІуна. ⁴⁰ Гьелъул гъан кварав чияс ретІел чуризе ккола ва къасилъизегІан хъублъун вукІуна. Гьединго гьеб балкан къватІибе баччарав чиясги ретІел чуризе ккола ва гьевги бакъ тІерхъинегІан хъублъун вукІуна.

⁴¹ Ракъалдасан шурулеб кинабниги рухІчаголъи нуже хІарамаб буго; гьеб кваназе бегъуларо. ⁴² Нужеца кванаге чехъалда, яги ункъабго квачІида шурулеб кинабниги рухІчаголъи, азархІатІал ялъуни цоги кинаб батаниги хІутІ-хъумур — гьеб кинабго нуже хІарамаб буго. ⁴³ Гьединал жалаздалъун нужго чорок гъаруге; гьел сабаблъун нужго хъублъизаруге! ⁴⁴ Щайгурелъул Дун вуго Нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъ. РацІадаго хъваде ва нужго рацІада цІуне, Дун вацІадав вугелъул. Гьеб ракъалдасан шурулеб гІисинаб хІутІ-хъумур сабаблъун нужго хъублъизе тоге. ⁴⁵ Дун вуго, Дирго халкълъун гъариялъе гІоло нуж Мисриялдаса нахъе рачарав БЕТІЕРГЪАН. Гьединлъидал нуж рацІадаллъун рукІа, Дун вацІадав вугелъул.

⁴⁶ Гьединаб буго жанаваразулгун гІи-боцІул, хІанчІазул, тІолабго лъадалъ букІунеб рухІчаголъиялъул ва ракъалдасан шурулеб жалазул хІакъалъулъ къанун. ⁴⁷ Нужеда батІа бахъизе лъазе ккола хъубабги бацІадабги, кваназе бегъулебги бегъуларебги“».

Лъимер гъабурал руччабазе къанун

12 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:
² «ГІизраил халкъалда абе: ЧужугІаданалъ вас-лъимер гъабун, гьелдаса хадуб гьей анкьго къоялъ хъублъун йикІуна, хІайизалъул къоязго гІадин. ³ Микъабилеб къоялъ васасе суннат

гъабизе ккола. ⁴Гъей чӀужугӀадан лъебералда лъабго къоялъ рокъоса къватӀие яхъине бегъуларо, гӀузруялдаса яцӀцӀалъизегӀан; тӀуян яцӀцӀалъизегӀан гъей хириял жалазда хъвазе яги Мукъадасаб ЧаDIRалде гӀагарлъизе бегъуларо. ⁵ЧӀужугӀаданаль яс-лъимер гъабуни, гъей кӀиго анкьаль хъублъун йикӀуна, хӀайизалъул къоязго гӀадин, ва лъабкъоялда анлъго къоялъ къватӀие яхъине бегъуларо, гӀузруялдаса яцӀцӀалъизегӀан.

⁶Лъимер гъабун хадуб, яцӀцӀалъиялъе чӀезарурал къоял индал, гъей ЧаDIRалъул кӀалтӀе ячӀине ккола ва тӀубан бухӀулеб къурбаналъе хъвезе лъагӀараб къегӀерги, мунагъ чурулеб къурбаналъе рохъил миккиги ялъуни миккидул тӀинчӀиги кашишасухъе къезе ккола. ⁷Биччанте кашишас БЕТӀЕРГЪАНАСДА цере гъел къурбанал тӀоритӀизе, гъей гӀадан яцӀцӀалъиялъул мурадалда. Цинги гъей гӀузруялдаса яцӀцӀалъарайлъун лъугъуна. Гъеле лъимер гъабурай чӀужугӀаданальул рахъаль къанун. ⁸КъегӀер къурбаналъе къезе гъелъул рес батичӀони, биччанте гъель кӀиго рохъил микки ялъуни кӀиго миккидул тӀинчӀи бачӀине: цо тӀубан бухӀулеб къурбаналъе, цо мунагъ чурулеб къурбаналъе. Биччанте кашишас гъельие рацӀцӀалъиялъул къурбан тӀобитӀизе, цинги гъей яцӀцӀадайлъун лъугъуна».

ТӀомол унтабазул рахъаль къанунал

13 ¹БЕТӀЕРГЪАНАС Мусасадаги Гъарунидаги абуна:

²«Инсанасул тӀомалда киб букӀаниги гъорой баккани, яги тӀаде жо бани, яги тӀанкӀал раkkани ва гъеб барасалъул унти букӀиналда хӀинкъи бугони, гъев чи кашиш Гъарунихъе ялъуни гъесул васазухъе вачине ккола. ³Кашишас унтараб бакӀалъул хал-шал гъабила; гъеб бакӀалда бижараб рас хъахӀлъун батани ва унтараб бакӀалда гвенд лъугъун батани, гъебмехалда гъеб барас унти* букӀин лъала, ва кашишас гъев чи хъубав вугилан лъазабизе ккола. ⁴Инсанасул черхалда хъахӀаб тӀанкӀи баккани, амма гъениб гвенд лъугъун батичӀони, гъелда тӀад расги хъахӀлъун гъечӀони, кашишас гъединав чи анкьго къоялъ гӀадамаздаса ватӀа гъавун чӀезавизе ккола. ⁵Анкъабилеб къоялъ кашишас нахъеги унтарасул

* 13:3 *Барас унти* — чамалиго батӀи-батӀиял квешал тӀомол унтабазул гӀаммаб цӀар. Гъаб бетӀералда рехсолел руго батӀи-батӀиял квешал рахулел тӀомол унтабазул ва гъезул рахъаль Аллагъас чӀезарурал хӀукмабазул хӀакъалъул.

хал-шал гъabila ва унтараб бакІалъул кьер хисун гъечІони, тІанкІ рахъ-рахъалде тІибитІунги батичІони, кашишас гъев чи жеги анкьго къоялъ гІадамаздаса ватІа чІезавила. ⁶Нахъеги анкъабилеб къоялъ гъесул хал-шал гъabila ва, гъеб тІанкІалъул кьер хисун букІин ва гъеб тІомалда тІибитІулеб гъечІолъи бихъани, кашишас гъев чи вацІІадав вугилан лъазабизе ккола – гъеб буго гІадатияб сус. Биччанте гъев чияс ретІел чуризе ва гъебмехалъ гъев вацІІалъула. ⁷Гъелдаса хадубги черхалда цІиял тІанкІал раккани, гъев чи нахъеги кашишасда вихъизе ине ккола. ⁸Кашишасда бихъани сус черхалда тІибитІулеб букІин, гъев чи хъубав вугилан лъазабизе ккола – гъеб барасалъул унти буго.

⁹Барасалъул унти ккарав чи кашишасухъе вачине ккола. ¹⁰Кашишас гъесул хал-шал гъabila ва тІомалда гъорораб хъахІаб бакІ батани, гъениб расги хъахІлъун, рагъарал ругъналги лъугъун ругони, ¹¹гъеб буго басрияб барасалъул унти. Кашишас гъев чи хъубав вугилан лъазабизе ккола; хІал бихъизелъун дагъал къояз ватІа чІезавизе кколари – гъев ракІчІун хъубавлъун вукІуна.

¹²Барас черхалдаго тІибитІани ва кашишасда бихъулебщинаб бакІалдаса гъесул тІом барасалъ бахчун бугони, ¹³ва кашишасда бихъани гъев тІанкІ хутІичІого барасалъ хъахІлъун вукІин – гъебмехалъ кашишас гъев чи вацІІадав вугилан лъазабизе ккола. ТІуванго хъахІлъарав чи вацІІадав ккола. ¹⁴Амма рагъарал ругънал лъугъараб сагІаталда гъев чи хъубавлъун ккола. ¹⁵Рагъарал ругънал лъугъун рукІин бихъарабго, кашишас гъев чи хъубав вукІин лъазабизе ккола, шайгурелъул рагъараб ругъун хъублъи ккола – гъеб буго барас унти. ¹⁶Амма рагъараб ругъун нахъеги хъахІлъани, виччанте гъев чи цІидасан кашишасухъе вачине. ¹⁷Кашишас гъесул хал-шал гъabila, ругънал руцІІун ва хъахІлъун рукІин бихъани, кашишас гъев вацІІадав вугилан лъазабила.

¹⁸Лъилниги черхалда букІараб рецІІ ккараб ругъун сахлъани, ¹⁹ва гъеб бакІ хъахІаб кьерги лъугъун гъорони ва багІарлъиги рехараб хъахІаб тІанкІ баккани, унтарав чи кашишасухъе вачине ккола. ²⁰Кашишас гъесул хал-шал гъabila ва, унтараб бакІалда гвентд лъугъун батани, расги хъахІлъун батани, гъев хъубав вугилан лъазабизе ккола. Гъеб буго цебе букІараб ругъуналъул бакІалда лъугъараб барас унти. ²¹Амма гъесул ругъун букІараб бакІалда рас хъахІлъун батичІони, гвентдги лъугъун гъечІони, гъелъул кьерги хисун бугони, биччанте кашишас гъев анкьго къоялъ гІадамаздаса

ватІа чІезавизе. ²²Амма хъахІаб тІанкІ кІодолъулеб бугони, кашишас гъев чи хъубав вугилан лъазабизе ккола: гъеб буго квешаб бахунеб унти. ²³ХъахІаб тІанкІ хисулебги кІодолъулебги гъечІони, цебе букІараб ругъуналъул гІуж букІуна гъеб, гъединлъидал кашишас гъев чи вацІадав вугилан лъазабизе ккола.

²⁴Гъединго гъабе лъилниги тІом бухІун бугони. БухІараб бакІ сахлъидал, гъениб хъахІаб ялъуни багІаркърги рехараб хъахІаб тІанкІ лъугъани, ²⁵ва хал-шал гъабидал кашишасда гъениб расги хъахІлъун гвэндги лъугъун батани — гъеб бакІалда барасалъул унти лъугъун букІуна. Кашишас гъев чи хъубав вугилан лъазабизе ккола; гъеб барасалъул унти буго. ²⁶Амма гъеб тІанкІалъул хал-шал гъабулев кашишасда тІанкІалда тІад, я рас хъахІлъун гъечІеблъи, я гъениб гвэнд лъугъун гъечІеблъи бихъани ва хъахІаб кърги ун батани, гъемехаль кашишас гъев чи анкьго къоялъ гІадамаздаса ватІа чІезавизе ккола. ²⁷Анкъабилеб къоялъ гъев чи нахъеги кашишасда вихъизе ккола. ТІанкІ рахъ-рахъалде тІибитІун батани, кашишас гъев чи хъубав вугилан лъазабизе ккола: гъеб барасалъул унти буго. ²⁸Амма хъахІаб тІанкІ хисичІого бугони, гъеб тІомалда тІибитІулебги гъечІони, кърги хисун бугони, гъеб ккола бухІун букІиналь гъорораб бакІ. Кашишас гъев чи вацІадав вугилан лъазабизе ккола — бухІараб бакІалда хутІараб гІуж тун батІияб жо гурелъул гъеб.

²⁹Нагагъ бихъинчиясул яги чІужугаданалъул ботІрода ялъуни нилъалда тІехІ бани, ³⁰ва кашишасда бихъани гъеб бакІалда гвэнд лъугъун ва гъениб рас лъедерлъунги тІогъиллъунги букІин, гъес гъев чи хъубав вугилан лъазабизе ккола: ракІчІун квешаб бахунеб унти буго гъеб. ³¹Кашишасда бихъани тІехІ бараб бакІалда гвэнд лъугъун гъечІеблъи, гъениб сахаб расги гъечІеблъи, гъес гъев чи анкьго къоялъ гІадамаздаса ватІа чІезавизе ккола. ³²Анкъабилеб къоялъ кашишас унтараб бакІалъул хал-шал гъабила. ТІехІ рахъ-рахъалде тІибитІун батичІони, тІогъилаб расги гъечІони, гъениб гвэндги лъугъун батичІони, ³³биччанте гъев чияс рас кІкІвазе, гІицІго унтарал бакІалги жалго тун. Цинги кашишас жеги анкьго къоялъ ватІа чІезавила гъев. ³⁴Анкъабилеб къоялъ кашишас тІехІ бараб бакІалъул нахъеги хал-шал гъабила ва гъеб кІодолъунги гъварилъунги гъечІеблъи бихъани, кашишас гъев чи вацІадав вугилан лъазабила. Гъев чияс ретІел чурила ва гъев вацІадав вукІина. ³⁵Амма гъев вацІадав вукІин лъазабун хадуб, тІомалда тІехІ тІибитІизе лъугъани, ³⁶кашишасда гъеб бихъараб гІола,

тОгьилал расал ругишали валагьизе кколаро – гьев чи хьубав-
лъун вуклуна. ³⁷ТехI букIахье хутлун батани, амма гьениб сахаб
рас бижизе лъугьани, гьебмехалъ унти тIаса ун букIин лъала ва
гьев чи вацIадавлъун вуклуна. Кашишас гьев чи вацIалъун
вугилан лъазабизе ккола.

³⁸ Бихьинчиясул ялъуни чIужугIаданалъул тIомалда хьахIал
тIанкIал раккани, ³⁹кашишас гьезул хал-шал гьабизе ккола. Гьесда
бихьани тIанкIазул кьер канчIхьахIаб гьечIеблъи, гьеб гIадатияб
сус буго. Гьев чи вацIадав вуклуна.

⁴⁰ Пуланав чиясул къунщбуздаса рас хIулани, гьеб гIицIго рас
хIули ккола – гьев чи вацIадав вуклуна. ⁴¹Нодоялда тIаса бетIер
хIулани – гьеб рас хIули ккола, амма живго вацIадав вуклуна.

⁴²Амма гьесул ботIрол хIулараб бакIалда багIарлъи рехараб хьахIаб
кьералъул тIанкI лъугьани, гьеб бакIалда барасалъул унти букIин
лъала. ⁴³Кашишас гьев чиясул хал-шал гьабизе ккола ва гьесул
хIулараб ботIрода лъугьараб гьорой багIарккараб ялъуни хьахIаб –
черхалъул цоги бакIазда букIунеб барасалда релъгьараб бугони,
⁴⁴гьев чи унтун ва хьублъун вукIин лъала. Кашишас гьев чи хьублъун
вугилан лъазабизе ккола, гьесул ботIрода барас лъугьун бугелъул.

⁴⁵Гьедиनाव чияс бихь-бихьараб ретIел ретIине ккола; биччан-
те гьесул бетIерги гьурщун букIине. Гьес гьумералъул гьоркьияб
рахъ бахчизабизе ккола ва ахIизе ккола: „Хьубав! Хьубав!“ – ин.

⁴⁶СахлъизегIан гьев хьубав вуклуна. Гьес гIадамаздаса батIаго
гIумру гьабизе ккола; биччанте гьесул чIел халкъаль гIумру гьа-
булеб бакIалдаса къватIибехун букIине.

Ккал чIван бугони гьабизе кколеб

⁴⁷⁻⁴⁸Квасул ялъуни хIебтил ратIлида, бессараб яги хьухьараб ква-
сул ялъуни хIебтил ххамида, къохьода, яги къохьол гьабураб щиб
букIаниги жоялда ккалалъул цо гьитIинаб тIанкIин лъугьани,
⁴⁹ва гьеб тIанкI гIурччинккараб ялъуни багIарккараб кьералъул
бугони, гьеб ккола барасалъул ккал. Гьеб кашишасда бихьизабизе
ккола. ⁵⁰Кашишас гьеб жоялъул хал-шал гьабила ва гьеб анкьго
къоялъ батIа лъела, чи хьвалареб хIалалда. ⁵¹Анкьабилеб къоялъ
кашишас нахъеги гьелъул хал-шал гьабила. Ккалалъул тIанкI
тIибитIун батани ратIлида, бессараб яги хьухьараб ххамида, яги
къохьол букъараб щиб букIаниги жоялда тIад, гьеб буго квешаб ба-
расалъул ккал ва гьеб жо хьубаблъун ккола. ⁵²Гьебмехалъ гьедиनाव

ккал тІад батарабщинаб жо бухІизе ккола: ретІел, бессараб яги хьухъараб квасул ххам, хІебеталгьул ххам, яги кьохьол букъараб щиб букІаниги жо. Гьеб букІуна квешаб барасалгьул ккал; гьеб тІубан бухІизе ккола.

⁵³Амма кашишасда бихъани ратІлида, ялгьуни квасул ва хІебтил ххамида, ялгьуни кьохьол жалазда тІад лгьугъараб ккалалгьул тІанкІ кІодолгьулеб гьечІолги, ⁵⁴биччанте кашишас ккал тІад ккараб жо чуризабизе ва жеги анкьго кьоялгь гьелда чи хъвазе бегьуларин абун лъазабизе. ⁵⁵Хадуб кашишас нахъеги хал-шал гъабила ккал тІад лгьугъараб ва чурараб жоялгьул. Гьелда тІад букІараб ккал, кьерги хисичІого, букІахъе батани, ккал тІибитІулеб гьечІониги, гьеб тІад лгьугъараб жо хьубаблгьун букІуна; гьеб жо бухІе, кинаб рахъалда ккалалгьул тІанкІ батаниги. ⁵⁶Амма гьелгьул хал-шал гъабулев кашишасда бихъани, ккалалгьул тІанкІалгьул кьерун букІин, гицІго ккал лгьугъараб бакІ нахъе кьотІизе ккола ратІлидаса, кьохьодаса яги ххамидаса. ⁵⁷РатІлида, кьохьода яги ххамида нахъеги ккалалгьул тІанкІ лгьугъани, гьеб тІибитІулеб букІин лъала. Гьебмехалгь ккал тІад ккарабщинаб жо тІубанго бухІизе ккола. ⁵⁸Амма чурун хадуб ххамил ва кьохьол жоялдаса ккал тІаса ани, гьеб кІиабилеб нухалгьи чурила ва хадуб бацІадаблгьун лгьугъина».

⁵⁹Гьединал руго ккал бараб ратІлил, квасул яги хІебтил ххамил, гьединго кьохьол гьарурал киналниги жалазул хІакъалгьулгь кьанунал: гьедин лъазабила гьезул рацІалгьи яги хьублги.

Барасалдаса рацІад гьарулел кьурбанал

14 ¹БЕТИЕРГЪАНАС Мусада абун:

²«Гъале барасаль унтунги вукІун сахлгъарав чияс, живго вацІалгьизе гІоло гъабизе кколеб жо. Гьедиनाव чи кашишасухъе вачине ккола. ³Халкъалгь гІумру гъабулеб бакІалдаса, ай росулгъа яги шагъаралдаса кьватІиве ине ккола кашиш гьев вихъизе. Кашишасда гьев чи барасалдаса сахлгьун вукІин бихъани, ⁴кашишас лъазабизе ккола гьев чиясе кІиги хІалалаб хІинчІги, цо кедралгьул хъвалхъенги, багІараб квасул кунги, иссопалгьул квацІиги босун бачІаян. ⁵Кашишас цояб хІинчІ хъвезабизе ккола иццухъа лъадал цІураб шагІил хъабаялда тІадеги ккун. ⁶Хадуб кашишас босила чІагояб хІинчІги, кедралгьул цо хъвалхъенги, багІараб квасул кунги, иссопалгьул квацІиги. Ва иццухъа

лъимгун жубараб хИнчІалъул бидулъ ччула гъеб кинабго. ⁷Хадуб кашишас гъеб би пунхъизе ккола барасаль унтун вукІарав чиясде анкьго нухаль, ва гъев вацІалъун вугилан лъазабизе ккола; чІагояб хИнчІ, гІатІидаб авлахъалдеги босун, гъениб биччан тезе ккола.

⁸Хадуб гъев чияс жиндирго ретІелги чурила, тІолабго расги кІкІвала, черхги чурила – цинги гъев вацІадавлъун вукІина. Гъелдаса хадуб гъев халкъалда гъоркъове ине бегула, амма жеги анкьго къоялъ жиндирго чадиралда жаниве лъугъине бегуларо. ⁹Анкъабилеб къоялъ гъес нахъеги тІолабго рас кІкІвала, ай бетІерги, михъ-мегежги, къунсрулги ва чурила ретІелги черхги. Гъебмехаль гъев вацІалъула.

¹⁰Микъабилеб къоялъ гъес къурбаналъе хъвезе кІиго бихъинаб къегІерги цо цІуяб лъагІараб къегІерги бачІине ккола, щибго жагъаллъи гъечІел тІаса ришун. Гъезда цадахъ ролъул хирияб садакъаялъе бачІине ккола ефаялъул анцІго бутІа гъабун лъабго бутІа ханждал, зайтуналъул нахги тІаде тІун; гъединго цо лог* зайтуналъул нахги бачІине ккола. ¹¹Биччанте гъесул рахъаль рацІалъиялъул къурбан тІобитІулев кашишас гъев чи, гъесул къурбан-садакъагун цадахъ, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ ДандчІваялъул Чадиралда цева вахъун чІезавизе.

¹²Биччанте кашишас цо бихъинаб къегІер гІайиб бецІулеб къурбанлъун гъабизе, гъелда цадахъ цо лог цІураб зайтуналъул нахги лъун. Гъес гъеб эхедеги борхун БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе, хъвагІезабилеб къурбан хІисабалда хъвагІезабила. ¹³КъегІер хъвезе ккола мунагъ чуриялъулги тІубан бухІулебги къурбан хъолеб бакІалда, ай мукъадасаб бакІалда. Мунагъ чурулеб къурбаналъулго гІадин, гІайиб бецІулеб къурбаналъул гъанги кашишасе букІуна – гъеб кутакалда хирияб жо ккола. ¹⁴Биччанте кашишас гІайиб бецІулеб къурбаналъул би босизе ва гъеб бахине вацІад гъавулев чиясул кваранаб гІиндаги, кваранаб квералъул кІудияб килщидаги, кваранаб хІатІил кІудияб килщидаги. ¹⁵Хадуб кашишас зайтуналъул нах босила ва квегІаб хъатинибе тІела. ¹⁶Гъелда жаниб кваранаб квералъул суртІинкилищги ччун, гъеб нах анкьцІул пунхъила БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе, ай Чадиралдехун балагъизабун. ¹⁷Хъатиниб хутІараб нах бахине ккола вацІад гъавулев чиясул кваранаб

* 14:10 ГІага-шагарго 0,3 литра.

гИндаги, кваранаб квералъул кІудияб килшидаги, кваранаб хІатІил кІудияб килшидаги, гІайиб бацІцунеб би бахараб бакІалда тІасан. ¹⁸ХутІараб нах кашишас гъев чиясул бетІералде тІезе ккола. Гъедин тІобитІила кашишас гъев чиясе рацІцалъизарулеб низам.

¹⁹Биччанте хадуб кашишас мунагъ чурулеб кърбан тІобитІизе, гъев хъублгьялдаса вацІцІад гъавизелъун. Гъелдаса хадуб тІубан бухІулеб кърбан хъвезе ккола. ²⁰ТІубан бухІулеб кърбанги ролъул хирияб садакъаги кашишас кърбан-бакІалда тІаде босила. Гъедин вацІцІад гъавила кашишас гъев чи ва гъев вацІцІалъила.

²¹Амма гъев ресукъав чи ватани, ва гъединал кърбанал хъвезе гъесул рес батичІони, гъес гІайиб бецІулеб кърбаналъе хъвезе цо бихъинаб къегІер бачІани гІола. Гъебго букІина хъвагІезабулеб кърбанлъунги, кашишас гъев чи вацІцІад гъавизе вукІиналъе. Гъелда цадахъ ролъул хирияб садакъаялъе бачІина ефаялъул анцІго бутІа гъабун цо бутІа* ханждал, зайтуналъул нахги тІаде тІун; гъединго гъес бачІине ккола цо лог зайтуналъул нах ва ²²кІиги рохъил микки ялъуни кІиги миккидул тІинчІ – гъесул ресалъухъ балагъун. Цо хІинчІ мунагъ чурулеб кърбаналъе букІина, кІиабилеб хІинчІ – тІубан бухІулеб кърбаналъе.

²³Биччанте рацІцІалгьялъул къоязул микъабилеб къоялъ, гъеб кинабгоги цадахъ босун, гъев чи кашишасухъе вачІине ва ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІа БЕТІЕРГЪАНАСДА цева чІезе. ²⁴Биччанте кашишас босизе гІайиб бецІулеб кърбаналъе хъвезе бачІараб къегІерги зайтуналъул нахги ва, хъвагІезабулеб кърбан хІисабалда, гъеб БЕТІЕРГЪАНАСДА цева эхеде борхизе. ²⁵Цинги кърбан хъвела ва кашишас гъелъул би бахина вацІцІад гъавулев чиясул кваранаб гИндаги, кваранаб квералъул кІудияб килшидаги, кваранаб хІатІил кІудияб килшидаги. ²⁶Хадуб кашишас зайтуналъул нах босила ва жиндирго квегІаб хъатинибе тІела. ²⁷Гъелда жаниб кваранаб квералъул суртІинкилищги ччун, гъеб нах анкъцІул пунхъила БЕТІЕРГЪАНАСДА цева. ²⁸Хадуб зайтуналъул нах бахине ккола вацІцІад гъавулев чиясул кваранаб гИндаги, кваранаб квералъул кІудияб килшидаги, кваранаб хІатІил кІудияб килшидаги, гІайиб бецІулеб кърбаналъул би бахараб бакІалда тІасан. ²⁹Хъатиниб хутІараб нах кашишас гъев чиясул бетІералде тІезе ккола. Гъедин тІобитІила кашишас гъев

* 14:21 ГІага-шагарго 2 литра.

чиясе раццалъизарулеб низам. ³⁰ Биччанте хадуб гьес хІанчІи кърбан гъаризе (рохыл маккал ялъуни миккидул тІанчІи – гьесул ресалда рекъон): ³¹ цояб – мунагъ чурулеб кърбаналъе, цогидаб – тІубан бухІулеб кърбаналъе. Гьедин ваццІад гъавила кашишас гъев чи БЕТІЕРГЪАНАСДА цеве».

³² Гъале барасалъул унтудаса сахлъарал чагІи раццалъизариялъе хъварал къанунал ва гьединго ресукъал чагІазе чІезарурал къанунал.

Рукъ-къедалда ккал чІвани гъабизе кколеб

³³ БЕТІЕРГЪАНАС Мусасаги Гъарунидаги абунa:

³⁴ «Нуж, Дица нуже къраб Ханааналъул ракъалде лъугъиндал, ва Дица нужер гъил букІаниги минаялде ккал биччайдал, ³⁵ минаялъул хважаин кашишасухъе ине ккола, ва гьес абизе ккола: „Дир минаялда жанир ккалалъул гІадинал тІанкІал лъугъун руго“, – ян. ³⁶ Биччанте кашишас гъениве вачІиналда цебе минаялда жаниб бугебщинаб къайи-цІа къватІибе босеян лъазабизе, гъеб кинабгоги хъубаблъун лъазабизе ккечІого букІине. Гьелдаса хадуб кашиш вачІина ва минаялъул хал-шал гъабила. ³⁷ Гъев балагъила къадазда лъугъарал тІанкІазухъ: гьел гІурччинккараб яги багІарккараб кьералъул ратани ва гвендахарал ругони, ³⁸ кашиш гъениса къватІиве вилгълине ккола, ва гъеб мина рахазе ккола анкъого къоялъ. ³⁹ Анкъабилеб къоялъ нахъеги минаялъул хал-шал гъабизе вачІарав кашишасда къадазда гьел тІанкІал гІадеги гІемерлъун ратани, ⁴⁰ гьес къадазул ккал чІваралщинал бакІазда ругел ганчІал рахъун, шагъар тун къватІире, хъубаб бакІалде рехеян лъазабизе ккола. ⁴¹ Минаялъул жаниса къадаздаса гІолабго хІаршги хъачазе ккола ва гъебги шагъаралдаса къватІибехун хъубаб бакІалде нахъе базе ккола. ⁴² Биччанте басриял ганчІазул бакІалда цІиял лъезе ва къадазда цІидасан хІарш жужазе.

⁴³ Гъеб кинабго гъабун хадуб, ай ганчІалги хисун, басрияб хІаршги нахъе хъачан ва цІидасан хІаршги чІван хадуб, нахъеги минаялъул къадазда ккалалъул тІанкІал раккани, ⁴⁴ гъебмехалъ нахъеги кашиш вачІина ва минаялъул хал-шал гъабила. Гьесда бихъани тІанкІал къадазда гІемерлъун рукІин, гъеб минаялда кешаб барасалъул ккал чІван букІин лъала ва мина хъублъун букІин лъазабила. ⁴⁵ Гьединаб мина биххизабизе ккола, гьелъул ганчІалги, чІалабиги, хІаршги шагъаралдаса къватІибехун, хъубаб бакІалде нахъе базе ккола.

⁴⁶Кашишас гьукъун хадуб гьѣб минаялда жаниве лъугъарав щивав чи хъубавлъун вукІуна бакъ тІерхъинегІан. ⁴⁷Гьѣб минаялда жанив кѣжарав чияс жиндирго тІад букІараб ретІел чуризе ккола; гьѣниб жаниб квен кванарасги чуризе ккола тІад букІараб ретІел.

⁴⁸Амма ганчІалги хисун, къадаздаса басрияб хІаршги нахъѣ хъачан, цІидасан хІаршги жужан хадуб минаялъул хал-шал гьѣбизе вачІарав кашишасда бихъани тІокІаль тІанкІал ракулел гьѣчІюлѣи, гьѣс гьѣб мина бацІцІадаб бугилан лъазабила, ккал тІубан нахъѣ ун бугелъул. ⁴⁹Гьѣб мина бацІцІад гьѣабиялъул низам тІобитІиялъѣ хважайнас босизе ккола кІиго хІинчІги, цо кедралъул хъвалхъенги, багІараб квасул кунги, иссопалъул квацІиги. ⁵⁰Цояб хІинчІ хъвела иццухъа лъадал цІураб шагІил хъабаялда тІадеги ккун. ⁵¹Хадуб кашишас босила кедралъул хъвалхъенги, иссопалъул квацІиги, багІараб квасул кунги, чІагояб хІинчІги ва гьѣб кинабго, иццухъа лъимгун жубараб хІинчІалъул бидулъ ччун бахъила ва гьѣб пунхъила минаялде анкьго нухаль. ⁵²Гьѣдин хІанчІил биги, иццул лъимги, чІагояб хІинчІги, кедралъул хъвалхъенги, иссопалъул квацІиги, багІараб квасул кунги хІалтІизабун, кашишас мина бацІцІад гьѣбила. ⁵³ЧІагояб хІинчІ, шагъаралдаса къватІибехун, гІатІидаб авла-хъалда биччан тезе ккола. Гьѣдин кашишас бацІцІад гьѣбила гьѣб мина, ва гьѣб бацІцІалъила».

⁵⁴Гьѣдинал руго барасалъул унтабазул хІакъалъуль къанунал: ботІрода бараб тІехІ, ⁵⁵ратІлида ялъуни минаялда чІвараб ккал, черхалъул кинаб букІаниги бакІ гьорой, тІомалде бараб сус яги хъахІал тІанкІал – щиб гьѣб батаниги. ⁵⁶Гьѣл къануназдальун лъала нужеда хъубабги бацІцІадабги батІа гьѣбизе. Гьѣле барасалъул рахъаль къанунал.

Бихъиназул хъублъиялда хурхарал къанунал

15 ¹БЕТИЕРГЪАНАС Мусадаги Гъарунидаги абун:

²«ГІизраилл халкъалда лъазабе: Нагагъ бихъинчиясул черхалдаса къватІибе лъамалъи бачІунеб бугони, гьѣлъ гьѣв хъублъизавула. ³БатІалъи гьѣчІю, гьѣб жеги бачІунеб букІа, гьоркъоб къотІун букІа – гьѣв хъубав ккола.

⁴Гьѣдинав бихъинчи тІад кѣжараб бусен-къай хъублъула ва гьѣв гІодов чІарабщинаб бакІги хъублъула. ⁵Гьѣсул бусен-къаялда хъваравщинав чияс жиндирго черхги тІад букІараб ретІелги чуризе

ккола ва бакъ тѣрхъинегІан хъубавлъун вукІуна. ⁶Лъамалъи бачІунев чи вукІараб бакІалда гІодов чІарасги черхги тІад букІараб ретІелги чуризе ккола – гъевги бакъ тѣрхъинегІан хъубавлъун вукІуна.

⁷Лъамалъи бачІунев чияса хъварасги чуризе ккола тІад букІараб ретІелги жиндирго черхги; гъевги къасилъизегІан хъубавлъун вукІуна.

⁸Гъес лъидениги туни, гъесги чуризе ккола тІад букІараб ретІел, черхалда лъимги бахъизе ккола ва бакъ тѣрхъинегІан гъевги хъублъун вукІуна.

⁹Лъамалъи бачІунев чи тІад рекІараб кинаб батаниги къилиги хъублъула. ¹⁰Гъесда гъоркъ букІараб щибниги жоялда хъварав чиги гъеб кодобе босарав чиги къасилъизегІан хъубавлъун вукІуна; гъесда тІад букІараб ретІелги чуризе ккола, черхалда лъимги бахъизе ккола ва гъев къасилъизегІан хъубавлъун вукІуна.

¹¹Лъамалъи бачІунев чи квералги чуричІого цоги чияса хъвани, гъесги чуризе ккола жиндирго ретІел, черхалда лъимги бахъизе ккола; гъевги маркІачІумех щвезегІан хъубавлъун вукІуна.

¹²Гъев чи шагІил цІарагІалда хъвани, гъеб бекизе ккола; гъеб цІулал цІарагІ букІун батани, лъеца чуризе ккола.

¹³Гъев чиясул лъамалъи бачІин къотІараб мехаль, анкъго къоялъги чІун, биччанте гъес жиндирго ретІел чуризе ва черхалда ищул яги чвахулеб лъарал лъим бахъизе, цинги гъев вацІцІалъила.

¹⁴Биччанте микъабилеб къоялъ гъев чи, кІиги рохъил миккиги ялъуни кІиги миккидул тІинчІги босун, ДандчІваялъул Чадиралда цева вачІине ва гъес гъеб кашишасухъе къезе. ¹⁵Кашишас цояб хІинчІ мунагъ чурулеб къурбаналъе, цогияб тІубан бухІулеб къурбаналъе хъвела ва, гъедин БЕТІЕРГЪАНАСДА себе гъесул рахъаль къурбаналги тІоритІун, гъев хъублъиялдаса вацІцІад гъавила.

¹⁶Бихъинчиясул мани бачІани, гъес черхалда лъим бахъизе ккола ва къасилъизегІан гъев хъубавлъун вукІуна. ¹⁷Мани тІаде араб кинаб батаниги жо, яги ретІел – гъеб чуризе ккола, ва къасилъизегІан гъеб хъубаблъун рикІкІуна.

ЧужугІаданалъул хъублъиялда хурхарал къанунал

¹⁸ЧужугІадан росасда аскІой йегани ва гъесул мани бачІани, гъесда цадахъ гъельги черхалда лъим бахъизе ккола ва къасилъизегІан кІиялго хъубаллъун рукІуна.

¹⁹ Чужугаданалъул черхалдаса би бачIунеб бугони ва гьeб гIадатияб хIайиз батани, гьeй анкьго къоялъ хъубайлъун йикIуна. Гьелда хъваравщинав чиги къасилъизегIан хъубавлъун рикIкIуна.

²⁰ Жиндирго хIайизалъул къояз гьeй гIад йегарабщинаб ва гIодой чIарабщинаб бакIги хъублъула. ²¹ Гьелъул бусада хъварав чияс гIад букIараб ретелги жиндирго черхги чуризе ккола – гьевги маркIачIумех швезегIан хъубавлъун рикIкIуна. ²² Гьeй гIодой чIун йикIараб бакIалда хъварав чиясги жиндирго ретелги черхги чуризе ккола – гьевги къасилъизегIан хъубавлъун рикIкIуна. ²³ Гьелъул бусада букIараб, ялъуни гьeй гIодой чIолеб бакIалда букIараб кинабниги жоялда хъварав чиги къасилъизегIан хъубав вукIуна.

²⁴ Гьелъул хIайизалъул къояз рос гьелда аскIов вегани, гьелъул хIайизалъул хъублъи гьесде бачIуна, ва анкьго къоялъ гьевги хъубавлъун рикIкIуна. Цинги гьев гIад вегараб бусен-къайги хъублъула.

²⁵ Чужугаданалъул черхалдаса гIемерал къояз би бачIунеб бугони, гьeб гIадатияб хIайизги батичIони, ялъуни хIайиз халат бахъунеб бугони, гьeбмехалъги, хIайизалъул къоязго гIадин, би бачIунелшинал къояз гьeй хъубайлъун йикIуна. ²⁶ ХIайизалъул къоязго гIадин, гьeй гIадан гIад егарабщинаб бусен-къайги хъублъула, гьeй гIодой чIарабщинаб бакIги хъублъула. ²⁷ Гьел жалазда хъварав чиги хъублъула; гьес жиндирго ретелги черхги чуризе ккола – гьевги къасилъизегIан хъубавлъун вукIуна.

²⁸ Би къотIараб мехалъ чIужугадан жеги анкьго къоялъ чIезе ккола, цинги гьeй яцIцIалъула. ²⁹ Микъабилеб къоялъ, кIиги рохьил миккиги ялъуни кIиги миккидул тIинчIги босун, гьeй гIадан ДандчIваялъул Чадиралда цее ячIина, ва гьелъ гьeб кашишасухъе къела. ³⁰ Кашишас цояб хIинчI мунагъ чурулеб къурбаналъе, цогидаб тIубан бухIулеб къурбаналъе хъвела, ва, гьедин БЕТIЕРГЪАНАСДА цере гьелъул рахъалъ къурбаналги тIоритIун, гьeй хъублъиялдаса яцIцIад гъайила.

³¹ Нужеца гIизраилазул халкъ хъублъиялдаса цIуне, жиндирго хъублъиялдалъун гьезда гьоркъоб бугеб Дир Чадырги хъублъизабун, гьел хвезаризе ккечIого рукIине.

³² Гьеле лъамалъи бачIунев яги мани бачIарав ва гьелдалъун хъублъарав бихьинчиясе хъварал къанунал. ³³ Гьединго, би бачIиналъ хъублъарай чIужугаданалъеги. ПалхIасил, хъублъарав бихьинчиясеги хъублъарай чIужугаданалъеги цого къанун букIина, гьединго – хъублъарай лъадуда аскIов вегараб росасеги».

Кипурималъул къо*

16¹ БЕТІЕРГЪАНАСДА цере Гъарунил васал хун хадуб, БЕТІЕРГЪАН кІалъана Мусада. ² БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун:

«Дурго вац Гъарунида абе бокъа-бокъараб мехаль вачІине бегъуларин хасаб пардавалда нахъа бугеб Бишунго Мукъадасаб бакІалда жаниве ва гъениб бугеб КъотІиялъул гъансил тІалъелалда цева, гурони гъев хвезе вугин, гъениб накІкІул парчадулъ Дица Дунго загъир гъавизе вугелъул.

³ Бишунго Мукъадасаб бакІалде лъугъиналда цева Гъаруница мунагъал чурулеб къурбаналъе хъвезе оцги, тІубан бухІулеб къурбаналъе хъвезе куйги бачІине ккола. ⁴ Биччанте гъес цин черхалда лъим бахъизе ва кашишзабазул хирияб ретІел тІад ретІине: бацІадаб хІебтил кашишасул гурдеги, гІаврат бахчулеб бацІадаб хІебтил тІажуги, гъединабго хІебтил рачелги. БотІрода хІебтил тІагъурги лъе. ⁵ ГІизраилазул жамагІаталъухъа гъес къабул гъабизе ккола мунагъ чурулеб къурбаналъе хъвезе кІиго дегІенги, тІубан бухІулеб къурбаналъе хъвезе куйги.

⁶ Биччанте жиндирго рахъалдасан мунагъ чурулеб къурбаналъе къачІараб оц хъвезе Гъаруница жиндасагоги жиндирго хъизанкъаялдасаги, мунагъаздаса рацІалъизе рукІине. ⁷ Гъединго гъес кІиябго дегІенги бачине ккола БЕТІЕРГЪАНАСДА цева ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІе ⁸ ва можоро рехизе ккола, гъезул кинаб БЕТІЕРГЪАНАСЕ гІоло хъвезе бугеб, кинаб Азазелалъе** букІине бугебали лъазе. ⁹ Гъаруница бачина можороялъ БЕТІЕРГЪАНАСЕ бихъизабураб дегІен ва мунагъ чурулеб къурбаналъе хъвела. ¹⁰ Можороялъ Азазелалъе бихъизабураб дегІен БЕТІЕРГЪАНАСДА цева

* 16:1 *Кипурималъул къо* – тархъанлъиялъул къо, мунагъаздаса хвасарлъиялъул къо. Кипурималъул къоялъ КІудияв кашиш унаан Бишунго Мукъадасаб бакІалда жаниве БЕТІЕРГЪАНАСДА цева, жиндасаго хъурабги тІолабго халкъалдаса хъурабги хасаб къурбаналъул биги босун, лъагІалида жаниб халкъалъухъа ккарабщинаб мунагъалда Аллагъ тІасалъугъиналъул мурадалда.

** 16:8 *Азazel* – (некІсиял таржамабазда, «рикІІаде битІулеб дегІен»). Гъедин мунагъал чурулеб къурбаналъе цояб дегІен хъвеялъулги, рикІІаде чи гъечІеб бакІалде цогияб дегІен швезабиялъулги магІна букІана халкъаль гъаруралщинал ва гъез дагІнида тІаде гуршаралщинал мунагъал къурбаналъул биялъ чуранин ва мунагъал халкъалдаса абадиялъго рикІІад гъарунин абураб (бал. Заб. 102:12; Мих. 7:19; гъединго 10 – леб ва 26 – леб мухъалда).

Чаго бачина, халкъ мунагъздаса раццІалтъиялъул низам тІобитІизе ва хадуб тІалахалде Азazelалъе биччан тезе букІине.

¹¹ Мунагъ чурулеб къурбаналъе хІадурараб жиндирго оц хъун хадуб ва жиндасаги жиндирго хъизан-къаялдасаги мунагъздаса раццІалтъиялъул къурбан тІобитІун хадуб, ¹² Гъаруница босила гъуинмахІал рухІулеб щурун, къурбан-бакІалда тІаса бухІулеб тІурччиги жаниб лъун, ва, дангъура цІураб гъуинмахІазул жубайги босун, хасаб пардавалда нахъе ина. ¹³ Гъениб БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе гъес гъуинмахІазул жубай тІурччиялда тІаде бала ва КъотІиялъул гъансил тІалъел кІкІуялъ бахчизабила, – гъедин гъабизе ккола гъев хвечІого хутІизе. ¹⁴ Гъелдаса хадуб биччанте гъес оцол би босизе ва, бидуль килищги ччун, би пунхъизе гъансил тІалъелалъул бакъ-баккул рахъалде ва анкьго нухаль тІалъелалда цебесеб рахъалде.

¹⁵ Хадуб Гъаруница тІолабго халкъалдаса мунагъ чуриялъул къурбаналъе дегІен хъвела ва, гъелъул биги босун, хасаб пардавалда нахъе ина; оцол биго тІадин, гъебги пунхъила КъотІиялъул гъансил тІалъелалда тІаде ва тІалъелалда цебесеб рахъалде. ¹⁶ Гъедин баццІад гъабила Гъаруница Бищунго Мукъадасаб бакІ халкъалъул хъублъиялдасаги, гъезул такъсираздасаги, гъезул мунагъздасаги. Гъединго гъабизе ккола ДандчІваялъул Чадиралъеги, шайгурелъул тІадамазда гъоркъоб бугелъул гъеб, гъезул хъублъиялъ сверунги ккун. ¹⁷ Мунагъздаса раццІалтъиялъул низам тІобитІизельун Гъарун гъениве жаниве аралдаса нахъе, гъев къватІиве вачІинегІан, ДандчІваялъул Чадиралда жанив цониги чи вукІине бегъуларо. Гъедин Гъаруница мунагъздаса раццІалтъизарила: живгоги, жиндирго хъизан-къайги, тІолабго халкъги.

¹⁸ Гъеб кинабго гъабун хадуб, гъев БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе бугеб меседил къурбан-бакІалда аскІове ина, ва гъелда тІадги раццІалтъиялъул низам тІобитІила: оцолги дагІнилги биги босун, гъеб бахина къурбан-бакІалъул ункъабго бокІнида чІварал лълъурдузда, ¹⁹ ва гъебго би пунхъила къурбан-бакІалда тІаде анкьго нухаль. Гъедин баццІад гъабила гъеб тІизраилазул хъублъиялдаса ва гъеб мукъадасаблъун букІина.

Азazelалъул дегІен

²⁰ Бищунго Мукъадасаб бакІги, ДандчІваялъул Чадирги, къурбан-бакІги баццІад гъабун хадуб, Гъаруница чІагояб дегІен БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе бачина. ²¹ КІиябго кверги дагІнил

ботрода лъун, гьес Гизраилазул кинабниги мунагь-хІакъ рехсела, гьеб дагІнича баччизе букІине. Хадуб гьеб дегІен ГІалахалде битІила, гьеб бачун цо чиги ина. ²² Ва гьеб дагІнича рикІадаб меГер-ГІалахалде росун ина халкъалъулго мунагъал, гьениб дегІенги биччан тела.

²³ Гьелдаса хадуб Гьарун ДандчІваялъул Чадиралъуве лъугьина, ва Бишунго Мукъадасаб бакІалде лъугьиналда цебе гьес ретІараб бацІадаб хІебтил ретІел ГІаса бахъина ва гьениб тела. ²⁴ Биччанте гьес, мукъадасаб бакІалда черхалдаса лъимги бахъун, цогідаб ретІел ГІад ретІине. Цинги гьев Чадиралъуса къватІиве вачІина, ва жиндасагоги халкъалдасаги ГІуран рухІулел кърбанал ГІоритІила, ва живгоги халкъги рацІадаб гъарила. ²⁵ Мунагъал чуриялъул кърбаналъул ГІатІи кърбан-бакІалда ГІад бухІизе ккола.

²⁶ Азazelалъул дегІен бачун ун вукІарав чияс жиндирго ретІелги черхги чуризе ккола, цинги халкъалда гьоркъове ГІад вуссине бегъула. ²⁷ Мунагъ чуриялъул кърбаналъе хъураб оцги дегІенги шагъаралдаса къватІибе босизе ккола; гьезул ГІомги, гъанги, кинабго ургъимесги гьениб бухІизе ккола, шайгурелъул гьезул би, мунагъаздаса рацІалъиялъул низам ГІобитІиялъе, Бишунго Мукъадасаб бакІалде босун букІиндал. ²⁸ Гьеб бухІарав чиясги жиндирго ретІелги черхги чуризе ккола; хадуб гьев халкъалда гьоркъове ГІад вуссине бегъула.

Кипурималъул къоялда бан жеги амруял

²⁹ Нужее абадияб къанунлъун лъазабулеб буго: Анкъабилеб моцІалъул анцІабилеб къоялъ, ай Кипурималъул къоялъ, кІал ккве ва шивниги чи хІалГІуге, я Гизраилав, я нужеда гьоркъоб ГІумру гъабун чІарав къватІиса чи. ³⁰ Шайгурелъул гьеб къоялъ кашишас мунагъаздаса хвасарлъиялъул низам ГІобитІула, нужехъа ккарал ГІолалго мунагъаздаса БЕТІЕРГЪАНАСДА cere нуж рацІадаб гъаризе. ³¹ Гьеб къо нужее хІалхъиялъул ва Аллагъасе мутІигІлъиялъул къолъун букІине ккола; гьеб къанун букІина нужее абадиялъего. ³² Мунагъаздаса рацІалъиялъул кърбан ГІобитІизе ккола хирияб нахги бахарав ва умумуздаса кашишлъиялъул ирсги босарав КІудияв кашишас. Биччанте гьес бацІадаб хІебтил хасаб ретІел ГІад ретІине ³³ ва Бишунго Мукъадасаб бакІги, ДандчІваялъул Чадирги, кърбан-бакІги бацІадаб гъабизе. Гьединго гьес рацІадаб гъарила кашишзабиги ГІолабго Гизраилл халкъги.

³⁴ ГПизраилил халкъ тПолалго мунагъздаса рацІалгьяялъе чезабураб къанун абадиялъего бугеб къанун буго; лъагІалида жаниб цо нухаль тубазабе гъеб».

Гъез кинабго гъабунa БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абухъе.

Къурбанал хъезе бихъизабураб бакІ

17 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

² «Гъарунидаги, гъесул васаздаги, ГПизраилил тПолабго халкъалдаги абе БЕТІЕРГЪАНАС гъадианаб амру гъабунин: ³⁻⁴ „ГПизраилазул лъица букІаниги боцІул, гІиял ялъуни цІаназул рехъалъа жо, ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІа БЕТІЕРГЪАНАСУЛ мукъадасаб бакІалда цебе къурбаналъеги хъвечІого, батІияб бакІалда жиндиего бокъухъе хъуни*, гъеб хІайваналъул гІодобе тІураб бидул хІакъ чІола гъев чиясда**. Гъес би гІодобе тІуна, гъединлъидал гъев тІагІинавизе ккола ва гъесул цІарги халкъалда гъоркъоса нахъе хъвагІазе ккола. ⁵ ГъабсарІат гІизраилаз авлахъалда хъолел ругел хІайванал риччанте гъез БЕТІЕРГЪАНАСДА цере, ДандчІваялъул кІалтІе кашишасухъе рачун рачІине ва гъенир БЕТІЕРГЪАНАСЕ ракълил къурбанал хІисабалда хъезе. ⁶ Биччанте кашишас къурбаналъул би пунхъизе ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІа бугеб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ къурбан-бакІалде ва гъелъул тІатІи бухІизе – БЕТІЕРГЪАНАСЕ хирияб махІалъул кІкІуй бахъинабизе. ⁷ Амма дора дагІнил сипаталъул шайтІабазе къурбаналги хъун, гъезие лагълъиги гъабун, тІокІаль Аллагъасе хилиплъугеян*** лъазабе! Гъеб буго гъезиеги гъезул рукІинесел тПолалго наслабазеги хъвараб абадияб къанун“.

⁸ Дуца гъезда абе: „ГПизраилазул ялъуни къватІиса рачІун нужеда гъоркъор гІумру гъабудезул лъица букІаниги тІубан бухІулеб яги ракълил къурбан гъабуни, ⁹ амма ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІа БЕТІЕРГЪАНАСЕ гъабураб къурбан гъеб батичІони, гъедин гъабурав чи тІагІинавизе ккола, гъесул цІарги халкъалда гъоркъоса нахъе хъвагІазе ккола.

* 17:3-4 Муса аварагасдасан загъирлъарал гъал БетІергъанасул къануназда бицунеб буго, ГПизраилаз гІи-боцІи БетІергъанас рехсараб къурбан хІисабалда гурони хъезе бегъуларилан.

** 17:3-4 Гъеб гІицІго рукъалъул гІи-боцІуда хурхараб къанун ккола; гІалхул чан бокъараб бакІалда кваназе бегъула.

*** 17:7 *Хилиплъуге* – жугъутІазул мацІалда, «зина гъабуге». Аллагъасе инсан хилиплъи данде кколеб буго рос-лъадул цоцае хилиплъиялда.

Би гъукъараб къанун

¹⁰ ГИзраилазул ялъуни къватІиса рачІун нужеда гъоркъоб гІумру гъабулезул лъица букІаниги квание би хІалтІизабулеб бугони, гъев чиясде Дир гъалагаб щцин рещтІине буго, ва Дица гъев тІагІинавизе вуго, гъесул цІарги халкъалда гъоркъоса нахъе хъвагІазе буго.

¹¹ ЧІагояб жоялъул рухІ гъелъул бидулъ букІуна. Гъединлъидал Дица нужеда амру гъабуна би къурбан-бакІалде пунхъеян, нужерго рухІал хвасарлъизе рукІине; нужеє ГІоло ГІодобе тІураб гъеб биялъ нужер ГІумру хвасар гъабула, шайгурелъул ГІумру бидулъ букІунелъул. ¹² Гъединлъидалин Дица ГІизраилил халкъалда лъазабулеб бугеб: цониги чияс би кІалдиб хъваге. Гъединго къватІиса рачІун нужеда гъоркъор чІарал гІадамазги би квание хІалтІизабуге.

¹³ ГИзраилас ялъуни къватІиса вачІун нужеда гъоркъов чІарав цоги чияс, чанавеги ун, кваназе бегъулеб гІалхул чан ялъуни хІинчІ ккуни, гъес чанил кинабго би биччазе ккола, хадуб биялда ГІаде ракъги хъвазе ккола. ¹⁴ Щайгурелъул чІагоябщинаб жоялъул рухІ гъелъул бидулъ букІуна, би – гъеб ккола ГІумру. Гъединлъидалин Дица ГІизраилил халкъалда лъазабураб кинаб бугониги рухІчІаголъиялъул би гъекъогейн, щібаб чІагоябщинаб жоялъул рухІ гъелъул бидулъ букІунелъул. Би гъекъолев чи тІагІинавизе вуго.

¹⁵ ГИзраилас ялъуни къватІиса вачІун нужеда гъоркъов чІарав цоги чияс, хвараб ялъуни жанавараз чІвараб хІайваналъул гъан кванан батани, гъес ретІелги черхги чуризе ккола ва бакъ тІерхъинегІан гъев хъублъун вукІуна, цинги вацІцІалъула. ¹⁶ Амма гъес ретІелги черхги чуричІони, гъев гІайибалъукъе ккезе вуго“».

Гъукъарал гъоркъорлъаби

18 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

² «ГИзраилазул халкъалда абе: „Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, нужер Аллагъ. ³ Нужеца нахъа тараб Мисриялъул халкъалдаги Дица нуж рачунел ругеб Ханааналъул халкъаздаги релъун хъвадуге, ва гъезул гІадатазда нахъ рилълъунге. ⁴ Дир амраби тІуразаре, Дир къанунал цІуне ва гъезда рекъон хъваде: Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, нужер Аллагъ. ⁵ Дир къануналги Дир амрабиги тІуразаре. Гъел тІуразариялдалъун чІаго вукІина инсан. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

⁶ Цеесей ГІагарай чІужугІадалалда хъваге, гъейгун вегизе мурадгун. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

⁷Дурго эбелалда аскЮвги вегун, инсул тIагъуралде рогы бачунге. Гъей дур эбеллгыдал, гъей инжит гъаюге.

⁸Дурго инсул батIияй лъадуда аскЮвги вегуге, эменги хIакъир гъавун.

⁹Кинай ятаниги дурго яцалда аскЮв вегуге: гъей эменцадахъай ятаниги, эбелцадахъай ятаниги, мунгун цо минаялда тIурай ялъуни батIаго тIурай ятаниги.

¹⁰Дурго васасул ясалдаги ясалъул ясалдаги хъваге, хъубал къасдалгун – гъеб мунго басра гъави ккола.

¹¹Дурго инсуе батIияй чIужуялъ гъаюрай ясалда аскЮв вегуге: гъей дур яц ккола, гъей инжит гъаюге.

¹²Дурго инсул яцалда аскЮв вегуге, гъей дур инсул тIул бикъарай яцлгыдал.

¹³Гъединго дурго эбелалъул яцалда аскЮвги вегуге, гъей дур эбелалъул тIул бикъарай яцлгыдал.

¹⁴Дурго инсул вацасул тIагъуралде рогы бачунге; хъубал къасдалгун гъесул лъадуда аскЮве лъугъунге. Гъей дур инсул вацасул лъадилгыдал.

¹⁵Дурго нусалда аскЮв вегуге: гъей дур васасул лъадилгыдал, гъей инжит гъаюге.

¹⁶Дурго вацасул лъадуда аскЮв вегуге – дурго вац басра гъави ккола гъеб.

¹⁷Мун чIужугIаданалда, цинги гъелъул ясалдаги аскЮв вегизе бегъуларо. ЧIужуялъул ясалда яги гъелъул ясалъулги васасулги ясалда мун хъваге: гъелдалъун чIужу инжит гъаюге. Гъеб кIудияб къабихIлъи буго.

¹⁸Дурго лъадул яц ячунге, гъезда гъоркъоб къецги ккезабун; дурго лъадиги чIаго йикIаго, гъелъул яцалда аскЮв вегуге.

¹⁹ЧIужуялъул хIайизалъул къояз, ай гъей хъублъун йикIаго, гъелда аскЮв вегуге.

²⁰Чияр чIужуялда аскЮв вегуге ва мунго хъублъизавуге.

²¹Дурго лъимал Молохие* къурбан гъаруге: дурго Аллагъасул цIар суризабуге. Дун вуго БЕТIЕРГЪАН.

* 18:21 *Молох (Милхом)* – аммониязул аллагъ. Гъесие къурбаналъе лъимал рухIулаан, ялъуни Молохие гIибадат гъабулел бакIазда диниял хъахIабильун гъаризе къолаан лъимал. Мусал Къануналда рекъон, Молохил дин гъабурав чи чIвазе къотIулаан (бал. Лев. 20:2-5).

²² Бихынчиясда аскІов чІужугІаданалда аскІов ГІадин вегуге – гьєб кІудияб къабихІлџи буго.

²³ Гьединго хІайваналгун хъубал жал гьаруге, мунгоги хъублџи-завун. Гьединго чІужугІаданги хІайваналда гьоркъ йегуге – гьєб кІудияб къабихІлџи буго.

²⁴ Гьєл киналго чорокал жалаздалгун нужго хъублџизаруге. Гьєб кинабго гьабула Дица нужеє кьолєб бугєб ракъалдаса нахъє хъами-зе ругєл халкъаз. ²⁵ Гьєл сабаблгун гьєб ракъго хъублџана ва Дица гьєзие жаза гьабизє хІукму къотІана. Гьединлџидал ракъалџи гьєл халкъал къватІирє тун ралагьизаруна. ²⁶ Нужєцайин абуни, Дир къануналги Дир амрабиги тІуразарє; гІизраилазул цониги чияс, яги къватІиса вачІун нужєда гьоркъоб гІумру гьабун чІарас гьєл къабихІал жал гьаруге. ²⁷ Щайгурєлгун нужєда цєре гьаб ракъалда рукІарал халкъаз гьєл рихарал ишал гьаруна, ва гьєб сабаблгун ракъги хъублџана. ²⁸ Гьєдинал ишал гьаризє лџугьани, нужєцаги хъублџизабила гьаб ракъ, цинги нужги къватІирє тун ралагьиза-рила гьєлџ, гьанир рукІарал халкъалго ГІадин.

²⁹ Гьєдинал ишал гьаруравщинав чи гІагІинавизє вуго ва гьєсул цІарги халкъалда гьоркъоса нахъє хъвагІазє буго. ³⁰ Дир амраби-ги ахІкамалги тІуразарє, гьанир рукІарал халкъазул къабихІал ГІадатазда нахърилџлгунгє ва нужго хъублџизаруге. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН“».

РацІІалџиялда хурхарал къанунал: диниял ва адабиял

19 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун: ² «ГІизраилил ГІолабго халкъалда лъазабє: „Нуж рацІІадго хъвадє, щайгурєлгун Дун вуго вацІІадав БЕТІЕРГЪАН, нужєр Аллагь.

³ Эбєлалгунги инсулги адаб-хъатир гьабє ва Дир шаматазул шурутІал тІуразарє. Дун вуго нужєр БЕТІЕРГЪАН.

⁴ Пайда гьєчІєл гьєрєсиаллагьзабаздє руссунгє, биун тІун махх-гун аллагьзабазул сипатал гьаруге. Дун вуго нужєр БЕТІЕРГЪАН.

⁵ БЕТІЕРГЪАНАСЄ ракълил кърбанал хъолєб мєхалџ, Гьєв разилџулєб хІалалџ гьабє кинабго. ⁶ Гьєзул гьан қванай гьєбго кьоялџи нахъисєб кьоялџи; лџабабилєб кьоялџ нахъє хутІараб гьан бухІизє ккола. ⁷ Амма лџабабилєб кьоялџи нуж гьєб гьан қваназє лџугьани, нужєр кърбан Аллагьас нахъчІвала, махІ кІутІараб гьан нужєца қванаралџухъ. ⁸ Гьєдинаб иш гьабурав чиясє хІакъ

букІуна, шайгурелъул БЕТІЕРГЪАНАС хирияблъун гъабураб жо гъес хъублъизабун букІун. Гъев чи тІагІинавизе ккола, гъесул цІарги халкъалда гъоркъоса нахъе хъвагІазе ккола.

⁹Хурир лъилъарулеб мехалъ, хІалухъен рагІа-ракъанде шун бакІаруге, ва гІодоре рортарал тІоралги рищуге. ¹⁰Гъединго цІолбол ахикъа нахъе жо течІого пихъ бакІаруге, гІодобе бортараб гъенибго те. Мискинзабазегі чияр ракъаздаса рачІаразегі букІине те гъеб. Дун вуго нужер БЕТІЕРГЪАН.

¹¹ЦІогъ гъабуге.

Гъереси бицунге.

Цоцае хІилла-макру гъабуге.

¹²Дир цІарги рехсон гъересияб гъа баге – Аллагъасул цІар суризабуге. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

¹³Цогідасухъа шибго бахъуге ва цІогъ гъабуге.

ХІалтІухъанасе кколеб харж къасиго къе, рогъинегІан тоге.

¹⁴ГІинкъасе нагІана къоге, беццасда цебе хІетІе лъоге. Дурго Аллагъасукъа хІинкъа. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

¹⁵Диванханаялда ритІухъаб хІукму къотІе. Бечедав вугин ялъуни мискинав вугин абун, гъесул гъурмахъ балагъуге, диван ритІухъго къотІе.

¹⁶Гадамазда гъоркъор мацІал гъаруге.

Цогідав чиясул гІумруялъе хІинкъи кколеб жо гъабуге. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

¹⁷Лъидехун букІаниги рекІелъ ццин хъихъуге. Дур халкъцояс мекъаб иш гъабуні, гъесда бадибе абе, гъесул гІайиб дуеги гІахъаллъичІого букІине.

¹⁸Дурго халкъцоясдаса рецІел босуге ва гъесде ццидахун вукІунге. Дурго рухІгІан вокъа две дуда аскІов вугев цогідав чиги. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

¹⁹Дир къанунал тІуразаре.

БатІи-батІияб тайпаялъул хІайванал данде рачунге.

КІиго батІияб хъон цо хуриб бекъуге.

БатІи-батІияб тайпаялъул ххамазул гъабураб ретІел ретІунге.

²⁰Чияе къезе къотІи гъабурай лагъалда аскІов пуланав чи вегани, амма гъелъухъ жеги мухъ къун букІун гъечІони ва гъей эркен гъаюнги йикІун ятичІони, гъесие тамихІ гъабизе ккола. Амма гъел кІиялго чІвазе бегъуларо, шайгурелъул гъей жеги эркенлъун йикІинчІелъул. ²¹Биччанте гІайибияв бихъинчияс гІайиб бецІулеб

кърбаналъе хъвезе куй бачун бачине БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІе. ²² Кашишас БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе, гъев хвасарлъиялъе гІоло гІайиб бецІулеб кърбан тІобитІила, ва Аллагъ гъесул мунагъалда тІаса лъугъина.

²³ Нужерго ракъалде шведал, нужеца гъенир пихъил гъутІби чІела. Амма тІоцебесеб лъабго соналъ нужеца гъел гъутІбуздаса пихъ кванаге. ²⁴ Ункъабилеб соналъ гъел гъутІбузда бижараб пихъ хирияблъун, ай БЕТІЕРГЪАНАСЕ къолеб реццІ-бакъалъул садакъалъун ккола. ²⁵ Шуабилеб соналъ нужеца гъездаса пихъ кваназе бегъула. Цинги лъагІалидаса лъагІалиде гъезда пихъ гъарзалъила. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, нужер Аллагъ.

²⁶ Бигун цадахъ гъан кванаге.

Пал тІамуге, сихІручилъи гъабуге.

²⁷ Къуншбуздаса рас кІкІваге ва мегежалъул рагІал къунцІуге.

²⁸ Хварасда магІу бахъулелъул черхалда нусал чІваге ва кинал рукІаниги гІужал лъоге*. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

²⁹ Нужерго ясал хъублъызаруге, хъахІбалъиялдеги къун**, гурони улкаялдаго хъахІбалъи тІибитІизе буго, ракъи пасикълъизе буго.

³⁰ Дир шаматазул шурутІал тІуразаре, ва Дир Мукъадасаб бакІалъул адаб-хІурмат гъабе. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

³¹ Хваразул рухІазда кІалъалел яги бальголъи бицунел гІадамазухъе унге ва гъел цІехоге, гъел сабаблъун нужго хъублъичІого рукІине. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, нужер Аллагъ.

³² КІудиясда цеве гІаде вахъа, херав чиясул адаб гъабе – Аллагъасукъа хІинкъа. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

³³ Нужеда гъоркъоб чІел гъабурав къватІиб ракъалдаса чи къварид гъавуге. ³⁴ Нужерго ракъцоясдехун гІадаб бербалагъи гъабе гъединав чиясдехунги; дурго рухІІан вокъа гъевги. Нужгоги рукІиндал чияр халкъ хІисабалда Мисриялда гІумру гъабулел. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, нужер Аллагъ.

³⁵ Гъарулел ишал ракІбацІцІадго гъаре: диван ритІухъго къотІе ва цІадирабаздальун яги роценалъе хІалтІизабулел цоги батІияб цІарагІалдальун хІарам гъабуге. ³⁶ Биччанте нужер киналго цІадирабиги, ефаги, гинги ритІарал дурусал рукІине.

* 19:28 Гъединал рукІана Ханааналъул халкъазул гІадатал. Аллагъас амру гъабуна ГІизраилл халкъалъ гъединал гІадатал росизе бегъуларин абун.

** 19:29 Мажусиязул динияб рокъор хасал диниял хъахІбаби рукІунаан, гъезул хъубал диниял гІадатазда гъорлъ гІахъалъулел.

Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, нуж Мисриялдаса къватіре рачарав нужер Аллагъ.

³⁷ Дир къануналги Дир хІукмабиги цІуне ва гъезда рекъон хъваде. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН“».

Мунагълъухъ букІунеб жаза

20 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

² «Гізраиліл халкъалда абе: „Гізраилазул цониги чияс, ялъуни нужеда гьоркъоб гІумру гъабун чІарал къватІиб ракъалдаса рачІарал гІадамазул лъицаниги Молохие жиндирго лъимер къурбан гъабуни, гъев чи чІвазе ккола: жамагІаталь ганчІалги речІчІун чІвай гъев чи. ³ Дир ццин рещтІине буго гъедиनाव чиясде: гъев гІагІинавизе вуго ва халкъалда гьоркъоса нахъе къотІизе вуго – Дир хирияб цІаралда ва Мукъадасаб бакІалда гІаде рогъоги бачун, гъес лъимер Молохие къуралъухъ. ⁴ Лъица букІаниги лъимер Молохие къурбан гъабуни, ва халкъалъ гъеб иш кІвар къечІого тани, ва гъев чи чІвачІони, ⁵ гъебмехаль Дица жаза гъабизе буго гъесиеге гъесул гІагарлъиялъеги. Дица гІагІинавила гъевги, гъесда цадахъ Молохие ГІоло хъубал ишал гъарурал киналгоги – гъезул цІаралги халкъалда гьоркъоса нахъе хъвагІала.

⁶ Хваразул рухІазда кІалъалел, бальголъи бицунел ва гъезулгун бухъен гъабуралщинал чагІазе Дица жаза гъабизе буго; гъединал чагІи гІагІинаризе руго ва халкъалда гьоркъоса нахъе хъвагІазе руго.

⁷ Динияб ращІалъи цІуне, мунагъл гъаруге, Дун вугелъул БЕТІЕРГЪАН, нужер Аллагъ. ⁸ Дир къанунал мухІканго гІуразаре. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН – Дирго халкълъун нуж рагІа гъарурав.

⁹ Эбел-эмен хІакъир гъарун кІалъарав чи чІвазе ккола; гъес эбел-инсуе нагІана къун батани, живго чІваялъул гІайиб гъесда жиндаго гІаде ккола.

¹⁰ Бихъинчияс зина гъабуни ва чияр лъадигун вегани, чІвазе ккола гъевги гъесда цадахъ зина гъабурай чІужугІаданги.

¹¹ Жиндирго инсул лъадуда аскІов бихъинчи вегани, эмен хІакъир гъави буго гъеб. Гъл кІиялго зиначагІи чІвазе ккола – жалго чІваялъул гІайиб гъезда жидедаго букІина.

¹² Жиндирго нусалда аскІов вакъад вегани, гъл кІиялго чІвазе ккола. Гъеб кутакалда къабихІаб иш буго – жалго чІваялъул гІайиб гъезда жидедаго букІина.

¹³ Бихынчи цоги бихынчиясда асклов члужугаданалда асклов кинигин вегани, гъеб кутакалда пасикъаб иш буго – гъел члвазе ккола. Жалго члваялъул глайибиял гъел жалго руклина.

¹⁴ Бихынчияс ясги, цинги гъелъул эбелги лъудбилъун рачани, гъеб пасикълъи буго. Гъевги гъей клйяйго глданги рухлизе ккола, гъединаб пасикълъи халкъалда гьоркъобе биччачлого буклине.

¹⁵ Хлайвангун хъубал гьоркъорлъаби гъарурав бихынчи члвазе ккола, гъеб хлайванги члвазе ккола.

¹⁶ Гъединго члужугаданалъги хлайвангун хъубал гьоркъорлъаби гъаруни, гъейги гъеб хлайванги члвай. Гъел члвазе ккола, гъел члваялъул глайибги гъезда жидедаго буго.

¹⁷ Лъица букланиги жиндирго эменцадахъай ялъуни эбелцадахъай яц ячани, ва гъел цоада асклов регани, ва цоазул глицлъи гъезда бихъани – гъеб буго клудияб нич. Гъел халкъалдаго рихъун тлагинаризесе ккола ва халкъалда гьоркъоса нахъе хъвагъазе ккола. Гъев чияс жиндирго яц басра гъаюна – гъелъухъ гъесие жаза гъабизе ккола.

¹⁸ Члужугаданалъул хлайизалъул къояз рос гъелда асклов вегани, гъез клйязго гъелъул хлайизалъул би къватлибе загьир гъабуна, гъединлъидал гъел халкъалда гьоркъоса нахъе тлагинаризесе ккола.

¹⁹ Эбелалъул яги инсул яцалда асклов бихынчи вегуге. Гъединаб иш гъабурав чияс жиндирго цебесеб плагарлъи инжит гъабубеб буго – гъел клйялго глайибиял руклина.

²⁰ Инсул яги эбелалъул яцалда асклов вегарав чияс гъелъул рос инжит гъавулев вуго, гъединлъидал клйялго зиначагъазе жаза буклина – гъел лъималги гъаричлого хвела.

²¹ Вацасул лъади жиндирго ячин хъубаб иш буго; вац инжит гъави ккола гъеб. Гъезие лъимал гъаризе гъечю.

²² Мухлканго тлуразаре тлоалго Дир къануналги хлукмабиги, Дица нуже кълеб бугеб ракъаль нужгоги къватлире тун ралагъизаричлого руклине. ²³ Нужеда цереса Дица нахъе къотлел ругел халкъазул глдатал росуге. Гъединал ишал гъаруралъухъ Дир гъалагаб щин рещлана гъезде. ²⁴ Дица нужеда абуна гъезул ракъалъул бетлргъабилъун нуж руклине ругин ва Дица нуже къезе бугин рахъи гъоцлоги чвахулеб гъеб ракъ. Дун вуго БЕТЛЕРГЪАН, цогидал халкъаздаса нуж ратла гъарурав, нужер Аллагъ.

²⁵ Нужеца батла гъабизе ккола бацлцадабги хъубабги хлайван, гъединго бацлцадабги хъубабги хлинчл. Дица нуже хъубаблъун бихъизабураб хлайваналдалъун, хланчлидалъун ялъуни ракъалдаса

шурулеб рухІаголъиялдалъун нужго хъублъизаруге. ²⁶ Дида себе бацІадаб гІумру гъабе, Дун вугелъул вацІадаб БЕТІЕРГЪАН. Дица нуж цогидал халкъаздаса ратІа гъаруна: нуж Дир ккола.

²⁷ Хваразул рухІазда кІалъалел ва балъголъи бицунел бихъиналги руччабиги чІвазе ккола. ГанчІалги речІІун чІвазе ккола гъел – гъел чІваеялъул гІайиб гъезда жидедаго букІина“».

Кашишзабазда гІадаб

21 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна: «Кашишзабазда, Гъарунил васазда, абе: „Гагарлъиялъул чи хун вугони, кашиш гъесул жаназаялда хъвазе бегъуларо, гъеб сабаблъун живго хъублъичІого вукІине.

² Амма гъесул бищун цересел чагІи хун ругони: эбел, эмен, вас, яс, вац ³ яги росасе инчІей ва гъесул минаялда гІумру гъабун йикІарай яц – гъезие гІоло кашишасе ихтияр буго хъублъулеб жо гъабизе. ⁴ Ригънал гагарлъиялъул цониги чиясе гІоло, гъес живго хъублъулеб жо гъабизе бегъуларо.

⁵ Кашишзабаз бегъуларо бетІер кІкІвазе, мегежалъул рагІал къунцІизе ва черхалда гІужал лъезе. ⁶ Гъел рукІине ккола Аллагъасе ратІа гъарураллъун ва рацІадаллъун. Аллагъасул царалъул адаб рехараб жо гъез гъабизе бегъуларо. БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул къурбанал гІоритІулелъул, ай жиндирго Аллагъасе хирияб нигІмат садакъа гъабулелъул, гъел рацІадагъо рукІине ккола.

⁷ Кашишас лъадилъун ячине бегъуларо хъахІбалъи гъабурай, яги батІияв бихъинчи хъварай, яги росасдаса ятІалъарай гІадан, щайгурелъул гъев Аллагъасе ватІа гъавурав ва вацІадаб кколелъул.

⁸ Аллагъасе хъулухъалъе чІарав ва къурбан-бакІалда Аллагъасе хирияб нигІмат къолев чи вугелъул Кашиш, нужеца гъесул адаб гъабизе ккола. РацІадаллъун рукІина гъел нуже, щайгурелъул Дун вугелъул вацІадаб БЕТІЕРГЪАН – нужер рацІалъиялъул ищ.

⁹ Кашишасул ясаль хъахІбалъи гъабунни ва жийго хъублъизаюни, гъелдалъун эменги хъублъула. Гъединая яс юхІизе ккола.

¹⁰ КІудияв кашишас, ай хирияб нахги бахарав хасаб кашишлъиялъул ретІелги ретІунев КІудияв кашишас бетІер гъурщун биччазе бегъуларо ва гІад бугеб ретІел бихъ-бихъизе бегъуларо. ¹¹ Жаназа бугеб бакІалдеги гъев лъугъине бегъуларо – жиндирго эбел яги эмен хун ругонигицин живго хъублъизе виччазе бегъуларо. ¹² КІудияв кашиш Мукъадасаб бакІалдаса къватІиве ине бегъуларо, Аллагъасул Мукъадасаб бакІ хъублъизабичІого букІине, щайгурелъул хасаб

къагИдаялъ ватІаги гъавун, Аллагъасул хирияб нах бахун бугельзул гъесда. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН. ¹³Гъес лъадилгун ясГадан гурони ячине бегуларо. ¹⁴Гъес ячине бегуларо къоролай, яги росасдаса ятІалъарай, хъахІбалъи гъабурай ялъуни батІияв бихъинчи хъварай гІадан, гІицІго жиндирго гІагарлъиялдаса ясГадан гурони. ¹⁵Щайгурелгул гъесул наслу бацІадаб букІине ккола, Дун вугелгул БЕТІЕРГЪАН – гъесул рацІІалъиялгул ищц“».

¹⁶Хадуб БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун:

¹⁷«Гъарунида лъазабе: „Гъесул наслуялдаса черхалда кинабГІаги жагъаллъи бугев чи вугони, гъесул ихтияр гъечІо къурбан-бакІалде гІаде Аллагъасе хирияб нигІмат босизе. ¹⁸Черхалда гІузру бугев шивниги чиясул ихтияр гъечІо гъеб хирияб нигІматалда аскІове гІагарлъизе: бещав, рекъав, гъурмада гІуж лъурав, хІетІе-квер гІайибав, ¹⁹бох яги гъеж бекарав, ²⁰къуларав, чІинчІикъав, бер гІайибав, черхалда хъирис ялъуни чанхъ барав, бихъинлъи жагъаллъарав. ²¹Кашиш Гъарунил наслуялдаса чорхолъ жагъаллъи бугев цониги чияс БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул къурбанал тІоритІизе бегуларо. Гъединав чияс къурбан-бакІалде гІаде Аллагъасе хирияб нигІмат босизе бегуларо. ²²Гъес кваназе бегула Аллагъасул хирияб нигІмат – хириябги бишунго хириябги. ²³Амма гъесул черхалда гІузру букІиналъ, гъев пардавалда аскІове вачІине ва къурбан-бакІалде гІагарлъизе бегуларо, гъелдалгун Дир Мукъадасаб Чадир хъублъизабичІого букІине. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН – гъезул рацІІалъиялгул ищц“».

²⁴Мусаца гъеб кинабго Гъарунидаги, гъесул васаздаги, тІолалго гІизраилаздаги бицана.

Къурбангун садакъаялгул хиралъи

22 ¹БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун:

²«Гъарунидаги гъесул васаздаги лъазабе, гІизраилаз Дие рацІарал хириял садакъаби кІудияб адаб-хъатиралда къабул гъарейн ва, кашишзабазул гІайибалдалгун, Дир хирияб цІаралгул адаб рехулеб жо ккезе биччагеян. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН. ³Гъезда гъадин абе: „Нужер наслуялдаса ва гъеб наслуялгул тІолалго гІелаздаса шивниги чи, жив хъублъун вукІинги лъалаго, гІизраилаз Дие рацІарал Дир хириял жалазда аскІове вачІани, гъев нахъе къотІизе вуго ва тІокІаль Дида цева вачІине гъечІо. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

⁴Гъарунил наслуялдаса барас унти бугев, яги черхалдаса лъамалъи бачІунев шивниги чияс кваназе бегуларо къурбан-бакІалде

бачІараб хирияб садакъа, живго вацІалъизегІан. Гъединго хварав чиясда хъварав, мани бачІарав, ⁵хъубаб рухІаголъгиялда хъварав, хъублъарав чиясда хъварав чи, щиб сабаблъун гъев хъублъун ватаниги – ⁶гъединав чи бакъ тІерхъинегІан хъублъун вукІина. Гъев чиясул ихтияр гъечІо хирияб садакъа кваназе; цин гъес черхалда рацІалъиялъул лъим бахъизе ккола, ⁷ва бакъ тІерхъун хадуб гъев вацІадавлъун вукІина. Гъелдаса хадуб гъес хирияб садакъа кваназе бегъула, гъеб бугелъул гъесие кколеб напакъа. ⁸Хвараб ялъуни жанавараз чІвараб хІайваналъул гъан гъес кваназе бегъуларо, живго хъублъичІого вукІине. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

⁹Биччанте гъез дир амраби тІуразаризе, жалго мунагъалъукъе ккечІого рукІине. Гурони гъел хвезе руго Аллагъасул хирияблъун гъабураб жо хъублъизабуралъухъ. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН – гъезул рацІалъиялъул ищ.

¹⁰Щивниги батІияв чияс хириял садакъабазул квен кваназе бегъуларо; кашишасул хІалтІухъанасги гъеб кваназе бегъуларо. ¹¹Амма жиндирго гІарацги къун вичун восарав кашишасул лагъас гъеб кваназе бегъула. Гъединго кашишасул рокъов гъавурав бокъарав чиясги кваназе бегъула гъеб квен. ¹²Кашишасул яс кашишзабазул гурев чиясда йигони, гъелъ кваназе бегъуларо къурбан-бакІалде бачІараб кинаб батаниги хирияб садакъа. ¹³Амма кашишасул яс къороллъани, яги ятІалъани, гъелъул лъималги гъечІони, гъей гъитІинаб мехалъго гІадин нахъеги инсул рокъой гІумру гъабунги йигони, – гъебмехалъ гъелъ кваназе бегъула инсуца кваналеб хирияб квен. Амма цониги чияр чияс гъеб кваназе бегъуларо.

¹⁴ЛъачІого хирияб квен кванарав батІияв чияс гъеб квеналъул багъаяб гІарац къезе ккола кашишасе, гъеб багъаялъул шуйил бутІаги гІаде жубан. ¹⁵Кашишзабаз биччаге БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Рокъоре рацІунел гІизраилазул хириял садакъабазул къимат хвезабизе. ¹⁶БатІиял чагІаз хирияб квен кваназе биччаге, гъеб сабаблъун мунагъги гІаде ккун, Аллагъасда цебе гъелъул жаваб къезе ккечІого букІине. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН – гъезул рацІалъиялъул ищ.“».

Къабуллъуларел къурбанал

¹⁷БЕТІЕРГЪАНАС Мусад абуна:

¹⁸«Гъарунидаги, гъесул васаздаги, тІолабго ГІизраилил халкъалдаги абе: „ГІизраилазул цояс, ялъуни чияр халкъалъул чияс суннатаб

яги назруялзул кърбан хІисабалда тубан бухІулеб кърбан хъолеб бугони, ¹⁹ гьелъие бачине ккола шибгІаги жагъаллъи гьечІеб оц, куй яги дегІен. ²⁰ Шибниги жагъаллъи бугеб хІайван кърбаналъе хъоге, шайгурелзул гьеб къабуллзуларо. ²¹ БоцІул рохъдолъа ялъуни гІи-цІаназул рехъалъа бачун лъица букІаниги суннатаб ялъуни назруялзул ракълил кърбан хъолеб бугони, кърбан къабуллгъизе ккани, хІайван шибниги жагъаллъи гьечІеб букІине ккола. ²² БЕТІЕРГЪАНАСЕ кърбан гъаруге беццал, рекъал, лъукъарал, ракъа бекарал, тІомол унтаби ругел хІайванал; БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул кърбан хІисабалда гъединал хІайванал кърбан-бакІалда тІаде росуге. ²³ Цакъго халатал, яги цІакъго къокъал бохдул ругеб оц яги гІиялъожо хъвезе бегъула суннатаб кърбаналъе, амма назруялзул кърбаналъе гъединаяб хІайван ярагъунаро. ²⁴ ХІанал къараб, ялъуни гьел нахъе рахъараб, яги гьел лъукъараб хІайван БЕТІЕРГЪАНАСЕ кърбан гъабизе бегъуларо. Нужер ракъалда киданиги гъединаяб жо гъабуге. ²⁵ Чияр халкъалзул чиясухъаги къабул гъабуге гъединаяб хІайван ва БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хирияб нигІмат хІисабалда гъединаяб кърбан кърбан-бакІалде тІаде босуге. Гьеб гІажизаб ва жагъалаб бугелзул, гъединаяб нужер кърбан къабуллгъизе гьечІо“».

²⁶ Ва БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун:

²⁷ «ГІакдал, чахъдал яги цІцІел тІинчІ анкъго къоялъ эбелалда аскІоб тезе ккола, микъабилеб къоялдаса нахъе гьеб БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул кърбанлъун хъвезе бегъула. ²⁸ Амма гьеб гьелзул эбелгун цадахъ цого къоялъ хъвезе бегъуларо. Гьеб къанун букІине буго боцІуеги гІи-цІаназеги.

²⁹ БЕТІЕРГЪАНАСЕ баркалаялзул кърбан хъвезе бокъараб мехалда, гьеб къабуллзулеб къагІидаалда гъабе кинабго. ³⁰ Гьеб кваназе ккола гьебго къоялъ, радалалде шибго нахъе тезе бегъуларо. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

³¹ Дир амраби цІуне ва гьел тІуразаре. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН. ³² БЕТІЕРГЪАНАСУЛ цІар хІакъир гъабуге, цинги Дицаги гІизраилазда гьоркъоб Дирго къудрат загъир гъабизе буго. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН – нужер рацІІалъиялзул ищ. ³³ Дун вуго нуж Мисриялдаса нахъе рачарав ва Дирго халкълъун нуж ратІа гъарурав Аллагъ. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН».

Хириял кьоязул хІакъалгъуль къанунал

23 ¹БЕТИЕРГЪАНАС Мусада абуна:
²«ГІизраилл халкъалда абе: „Гъале БЕТИЕРГЪАНАСУЛ хириял кьоял; гъел кьояз нужеца динияб данделъи ахІизе ккола. Гъел руго Дица Чезарурал диниял байрамкъоял.

³Анлъго кьоялъ хІалтІе. Анкъабилеб кьо – шамат*, хІалхъиялгъул ва динияб данделъиялгъул кьо. Нуж кир ругониги, гъеб кьоялъ щибниги хІалтІи гъабуге: гъеб буго БЕТИЕРГЪАНАСУЛ шамат.

Шаматкьо, Песах ва Бугьурго Чадазул байрам

(Тархъ. 12:14-20; Тар. 28:16-25; Къан. 16:1-8)

⁴Гъале БЕТИЕРГЪАНАСУЛ хириял байрамкъоял; гъел кьояз нужеца динияб данделъи ахІила гъезие бихъизабураб заманалда.

⁵Тѳоцесесеб моцІалгъул анцІила ункъабилеб кьоялъ, маркІачІул гѳужалда байбихъула БЕТИЕРГЪАНАСУЛ Песах байрам; ⁶гъебго моцІалгъул анцІила шуабилеб кьоялъ – БЕТИЕРГЪАНАСУЛ Бугьурго Чадазул байрам. Анкъго кьоялъ нужеца реччеб гъечІеб чед кваназе ккола. ⁷Байрамалгъул тѳоцесесеб кьоялъ нужеца динияб данделъи ахІе: гъеб кьоялъ кинабгІаги хІалтІи гъабуге. ⁸Анкъабго кьоялъ БЕТИЕРГЪАНАСЕ цІадул кьурбанал гъаре. Анкъабилеб кьоялъги динияб данделъи ахІе: гъеб кьоялъги кинабгІаги хІалтІи гъабуге“».

Лъилъари байбихъиялгъул байрам

⁹БЕТИЕРГЪАНАС Мусада абуна:

¹⁰«ГІизраилл халкъалда абе: „Дица нуже кьолеб бугеб ракъалде щведал ва нужеца гъениб тѳоршел бакІаризе байбихъидал, тѳорщалил тѳоразул тѳоцесесеб гул кашишасухъе босе. ¹¹Кашшас гъеб тѳорщалил гул БЕТИЕРГЪАНАСДА цебе эхеде борхун хъвагІезабила нужедаса Гъев разияб садакъа хІисабалда. Биччанте кашшас гъедин гъабизе шаматкъоялда хадусеб кьоялъ. ¹²Гъеб низам тѳобитІулеб кьоялъ нужеца тѳубан бухІулеб кьурбаналгъе хъвезе ккола щибниги жагъаллъи гъечІеб лъагІараб къегІер.

* ^{23:3} *Шамат* – жугьутІ мацІалда, «шаббат шаббатон», ай «хІалхъиялгъулги хІалхъи». Гъелдалгун загир гъабулеб буго хІалхъиялгъул хиралгъи ва кІвар буголъи.

¹³ Гьелда цадахъ ролъул хирияб садакъаги букӀине ккола цадудалъун БЕТІЕРГЪАНАСЕ хирияб махӀ бахъинабиялъе: зайтуналъул нахги жубараб, ефаялъул анцӀго бутӀа гъабун кӀиги бутӀа ролъул ва гьелда цадахъ, къурбан-бакӀалда гӀаде гӀезе, гиналъул ункъго бутӀа гъабун цо бутӀа чагъирги букӀине ккола. ¹⁴ Нужеца цӀияб ролъул чед, ялъуни чӀер, яги цӀияб бугӀа-ролъ кваназе бегъуларо нужерго Аллагъасда цебе къурбанги хирияб садакъаги гъабизегӀан. Кир нуж рукӀаниги, гъеб буго нужер хадусел гӀелазеги букӀине бугеб абадияб къанун.

Анкъазул байрам

(Тар. 28:26-31; Къан. 16:9-12)

¹⁵ Шаматкъоялда хадусеб, ай тӀорщалил тӀоцебесеб гул эхеде борхараб къоялда хадусеб къоялдаса байбихъун, анкъго анкърикӀкӀе. ¹⁶ КӀикъоялда анцӀабилеб къоялъ, ай анкъабилеб шаматкъоялда хадусеб къоялъ, БЕТІЕРГЪАНАСЕ цӀияб ролъул хирияб садакъа гъабе. ¹⁷ Кир нуж ругониги, хъвагӀезабулеб садакъа хӀисабалда БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе кӀиги беччараб чед босе. Щибаб чадие хӀалтӀизабе ефа цӀураб лъикӀаб ханждал анцӀго бутӀа гъабун цо бутӀа: гъеб буго цӀияб тӀорщалидаса БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе босизе кколеб хирияб садакъа. ¹⁸ Чадил хирияб садакъаялда цадахъ къурбаналъе хъвела щибниги жагъаллъи гъечӀеб анкъго лъагӀараб къегӀерги, цо оцги, кӀиги куйги. Гъеб кинабго букӀина чедгун ва чагъиргун цадахъ БЕТІЕРГЪАНАСЕ кӀолеб тӀубан бухӀулеб къурбанлъун, ай БЕТІЕРГЪАНАСЕ хирияб махӀ бахъинабулеб цадул къурбанлъун. ¹⁹ Гъединго мунагъ чуриялъул къурбаналъе цо дегӀен хъвела, кӀиги лъагӀараб къегӀер ракълил къурбаналъеги хъвела. ²⁰ Биччанте кашишас, хъвагӀезабулеб къурбан хӀисабалда, цӀияб тӀорщалидаса ролъул хирияб садакъаги кӀиги къегӀерги БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе эхедеги борхун хъвагӀезабизе. ²¹ Гъеб къоялъ динияб данделъи ахӀе. Нужеца щибниги хӀалтӀи гъабуге гъеб къоялъ. Гъеб буго, кир нуж рукӀаниги, нужеги хадусел гӀелазеги букӀине бугеб абадияб къанун.

²² Нужерго ахикъа яги хуриса хӀалухъен бакӀарулаго, гъеб рагӀаракъанде шун бакӀаруге, гӀодоре рортарал тӀоралги ришуге. Гъеб мискинасеги къватӀиса чиясеги букӀине те. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, нужер Аллагъ“».

Суразул байрам

(Тар. 29:1-6)

²³ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

²⁴ «Гизраилил халкъалда абе: „Биччанте анкъабилеб моцІалгъул тІоцебесеб къо нуге хІалхъиялгъул къолгъун букІине. Гъеб къоялгъ сурап пуй ва динияб данделгъи ахе. ²⁵ Гъеб къоялгъ нугерго хІалтІаби гъаруге, БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул къурбанал гъаре“».

Кипурималгъул къо

(Тар. 29:7-11; Лев. 16)

²⁶ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

²⁷ «Анкъабилеб моцІалгъул анцІабилеб къо букІина Кипурималгъул къо*. Гъеб къоялгъи динияб данделгъи ахе, нугерго мутІигІлгъи бихъизабун кІалги ккве, БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул къурбанги гъабе. ²⁸ Гъеб къоялгъ нугерго хІалтІаби гъаруге, шайгурелгъул Кипурималгъул къо бугелгъул гъеб – БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе нугедаса хасаб къурбан тІобитІулеб ва нуг мунагъаздаса рацІалгъулеб къо. ²⁹ Гъеб къоялгъ Аллагъасе мутІигІлгъун кІал кквечІев чи, шив гъев ватаниги, тІагІнавила ва халкъалда гъоркъоса нахъе хъвагІала. ³⁰ Гъеб къоялгъ хІалтІи гъабизе лгъугъаравщинав чи Дица халкъалда гъоркъоса тІагІнавивизе буго. ³¹ Кинаб батаниги хІалтІи гъабуге гъеб къоялгъ. Гъеб буго, кир нуг рукІаниги, нугеги хадусел гІелазеги букІине бугеб абадияб къанун. ³² Гъеб къо букІина, Аллагъасе мутІигІлгъи загъир гъабун, нугеца тІобитІулеб хІалхъиялгъул шаматкъолгъун. Гъеб моцІалгъул ичІабилеб къоялгъул бакътІерхъул гІужалдаса байбихъун нахъисеб къоялгъул бакътІерхъул гІужалде швезегІан нуг хІалхъиялда рукІине ккола».

Хъошазул байрам

(Тар. 29:12-39; Къан. 16:13-17)

³³ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

³⁴ «Гизраилил халкъалда абе: „Анкъабилеб моцІалгъул анцІила шуабилеб къоялгъ Хъошазул байрам байбихъила, ва гъеб тІобитІила анкъго къоялгъ халат бахъун. ³⁵ Байрамалгъул тІоцебесеб къоялгъ динияб данделгъи ахе, ва гъеб къоялгъ кинабгІаги хІалтІи гъабуге. ³⁶ Анкъабго къоялгъ БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул къурбанал

* ^{23:27} Кипурималгъул къо – «Тархъанлгъиялгъул къо».

гъаре. Микъабилеб къоялъ нахъеги динияб данделъи ахе ва БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул къурбанал гъаре. Гъеб ккола байрамалъул ахирисеб къо – гъеб къоялъги щибниги хІалтІи гъабуге.

³⁷ Гъеле БЕТІЕРГЪАНАС рихъизарурал хириял байрамкъоял. Гъел къояз нужеца динияб данделъи ахІизе ккола ва БЕТІЕРГЪАНАСЕ цІадул къурбаналги хириял садакъабиги гъаризе ккола: Туран рухІулел къурбаналгун ролъул хириял садакъабиги, цогидал къурбаналгун чагъиралъул хириял садакъабиги – щибаб къоялъе чІезабураб къагІидаялда. ³⁸ Гъеб кинабго тІубазабизе ккола цогидал къурбаназда тІаде, ай БЕТІЕРГЪАНАСУЛ шаматкъоги, цогидал хириял садакъабиги, БЕТІЕРГЪАНАСЕ гъарулел суннатал ва назруялъул хириял садакъабигун къурбаналги рикІкІинчІого.

³⁹ ПалхІасил, анкъабилеб моцІалъул анцІила шуабилеб къоялъ, нужерго хІалухъен рокъобе бакІарун хадуб, анкъго къоялъ БЕТІЕРГЪАНАСЕ байрам тІобитІе. Биччанте тІоцебесеб ва микъабилеб къо хІалхъиялъул къолъун букІине. ⁴⁰ ТІоцебесеб къоялъ, бищун лъикІаб пихъги босун ва пальмаялъулги, бигъародулги, рицІилги гІаркъалабиги росун, анкъго къоялъ БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда цере ихтилалалда рукІа. ⁴¹ Гъеб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ байрам тІобитІе щибаб соналъ анкъго къоялъ халат бахъун. Гъеб буго нужеги хадусел гІелазеги букІине бугеб абадияб къанун: щибаб соналъул анкъабилеб моцІалъ тІобитІе гъеб байрам. ⁴² Байрамалъул анкъабго къоялъ хъошазда жанир рукІа гІумру гъабун. ТІолалго гІизраилал гъел къояз хъошазда жанир чІезе ккола, ⁴³ нужер наслуялда лъан букІине, Дица нуж Мисриялдаса нахъе рачараб мехалда, нуж хъошазда жанир гІумру гъабун рукІараблъи. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, нужер Аллагъ“».

⁴⁴ Цинги Мусаца гІизраилазда бицана БЕТІЕРГЪАНАС гъезда тІад лъурал байрамазул хІакъалъулъ.

Нахучирахъазда жанибе тІолеб нах

(Тархъ. 27:20-21)

24 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:
² «ГІизраилазда лъазабе нахучирахъалъе хІалтІизабизе бацІадаб зайтуналъул нах духъе босеян – кидаго нахучирахъ бакун букІине. ³ Мукъадасаб Чадиралда жанир БЕТІЕРГЪАНАСУЛ КъотІиялъул гъамас нахъа лъураб пардавалда цере ругел нахучирахъал Гъаруница ракизе ккола кидаго бакътІерхъул гІужалда, ва

рогынеган гъениб канлъи свине биччазе бегуларо. Гъеб буго нужеги хадусел глелазеги букине бугеб абадияб къанун. ⁴Баццџадаб меседил нахучирахъалда тџад ругел гиссинчирахъазда жаниб нах чџезабизе ккола гъес кџадаго БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе.

Хирияб чед

⁵Лъикџаб рольги босун анцџила кџиго чед беже: шџабаб чадие хџалтџизабе ефа цџураб ханждад анцџго бутџа гъабун кџиго бутџа*. ⁶Гъел чадал лъе БЕТІЕРГЪАНАСДА цере баццџадаб меседил столалда тџад, анлъ-анлъ чед лъураб кџиго си гъабун. ⁷Шџабаб сиялда аскџоб баццџадаб ладанги лъе, чадаздаса цџадул къурбаналъул гџадаб хирияб махџ бахъинабизе – гъеб букџина БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе лъолеб хирияб садакъалъун. ⁸Кџадаго, шџабаб шаматкъоялъ, БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе цџияб чед лъезе ккола. Гъеб букџина тџоалалго гџизраилазул рахъаль Диргун бугеб абадияб Къотџиялъул гџаламатлъун. ⁹Гъел чадал Гъаруниегџи гъесул васазеги рукџина, ва гъез гъел хирияб бакџалда кваназе ккола, шџайгурелъул гъеб буго кџудияб хиралъи – БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хириял садакъабаздаса Гъаруниегџи гъесул наслуялъегџи абадиялъего къураб бутџа».

Аллагъасда тџад кџалъарасе гъабулеб жаза

¹⁰Гџизраилазда гъоркъов вукџана цо чи – гъесул эбел гџизраилай, эмен мисрияв вукџана. Цо нухаль гџизраилазул цоги чигун вагъизе ккана гъев. ¹¹Ва гъеб бакџалда БЕТІЕРГЪАНАСУЛ цџарги къабихџи гъабун хъандезе лъугъана гџизраилалъул вас. Гъебмехаль гъев чи Мусахъе вачана. Гъесул эбелалда цџар Шеломит букџана, ва гъей Данил къавмалдаса Диврил яс кколаан. ¹²Гъев чи БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хџукму лъазегџан жанив тџамуна.

¹³Цинги БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун:

¹⁴«Бичасул цџар къабихџи гъабурав гъев чи халкъалда гъоркъоса нахъе ваче; биччанте гъесул кџал рагџаравщинав чџяс цин гъесул ботџрода кверал лъезе ва тџолабго жамагџаталь гъев ганчџица чџивазе.

¹⁵Гџизраилџил халкъалда абе: шџивниги чи Аллагъасул цџар къабихџи гъабун кџалъани, гъесие жаза букџине буго. ¹⁶БЕТІЕРГЪАНАСУЛ цџар къабихџи гъабурав чи чџивазе ккола: биччанте гъединав чи тџолабго жамагџаталь ганчџица чџивазе. Гъев шџив ватаниги, гџизраилав

* 24:5 Гџага-шагарго 4 литра.

вукІа, чияр халкъалъул чи вукІа, Бичасул адаб рехун кІалъарав чи чІвазе ккола.

¹⁷ Гъединго, лъицаниги чи чІвани, гъевги чІвазе ккола. ¹⁸ Кинаб батаниги хІайван чІварав чияс гъеб бецІизе ккола: гІумруялъухъ гІумру. ¹⁹ Цогидав чи гІажиз гъавурав чиясеги гъебго гъабизе ккола: ²⁰ бекараб бакІалъухъ – бекараб бакІ, бералъухъ – бер, гІусалъухъ – гІус. Кинаб гъая инсанас цогидасе гъабун батаниги гъединабго гъесиеги гъабизе ккола. ²¹ ХІайван чІварас гъеб бецІизе ккола, инсан чІварав чІвазе ккола. ²² Нужее киназего цо къанун букІине буго – гІизраилазеге чияр халкъалъул чагІазеге. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, нужер Аллагъ».

²³ Мусаца гъеб кинабго гІизраилазда бицана ва Бичасул цар къабихІ гъабун кІалъарав чи халкъалда гъоркъоса довегІанги вачун, ганчІица чІвана. ГІизраилаз кинабго гъабун БЕТІЕРГЪАНАС Мусадe гъабураб амруялда рекъон.

Шаматалъул сон

25 ¹ Синай магІарда БЕТІЕРГЪАНАС Мусадe абунa:
² «ГІизраилил халкъалда абе: Дица нужее колеб бугеб ракъалде шведеал, гъеб ракъалъги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ шамат гІубазабизе ккола. ³ Анлъго соналъ хурги бекъе, цІолбол гъабуги кІуре, хІалухъенги бакІаре. ⁴ Анкъабилеб соналъ биччанте ракъалъ хІухъбахъизе – гъеб буго БЕТІЕРГЪАНАСУЛ шаматалъул сон: хурги бекъуге, цІолбол гъабуги кІуруге. ⁵ Хуриб жибго бижараб жоялълуги, кІуричІеб гъабуялда бижараб цІолболги хІалухъен бакІаруге. Ракъалъ хІухъбахъизе биччай. ⁶ ХІалхъиялълул соналъ ракъалда жибго бижарабщинаб нигІмат нужее квен-тІехалъе букІина: нужееги, нужер лагъзадериеги, нужер хІалгІухъабазеге, нужеда гъоркъор гІумру гъабулел чияр халкъалъул гІадамазеге, ⁷ нужер гІи-боцІуге, гІалхул жанаваразеге. Ракъалда жибго бижарабщинаб жо кваназе бегъула.

Юбилеялълул сон

⁸ Гъединаб анкъго шаматалълул сон рикІкІе, ай анкъго нухалъ анкъго сон – анкъго шаматалълул соналда жаниб кинабниги кІикъоялда ичІго сон кколеб хІалалъ. ⁹ Анкъабилеб моцІалълул анцІабилеб къоялъл, ай Кипурималълул къоялъл, гІолабго улкаялда рагІизабун сур пуй, ¹⁰ ва кІикъоялда анцІабилеб сон хирияб

сонлъун лъазабе; гъеб сональ улкаялъул тлоалго гIадамазе эркенлъи швела. Гъеб букIине буго Юбилеялъул сон. Гъеб сональ шивав чиясукъе тIадбусина жиндирго умумузул ирс, ва шивав чи жиндирго хъизан-кулпаталъухъеги нахъвусина. ¹¹ Биччанте кIикъоялда анцIабилеб сон нуже Юбилеялъул сонлъун букIине: хурги бекъуге, жибго бижараб бугIа-ролъулги кIуричIеб гъабуялда бижараб цIибилалъулги хIалухъенги бакIаруге. ¹² Гъеб Юбилеялъул сон бугелъул, гъеб хирияб сонлъун букIа нуже, ва гъеб сональ кванай жибго бижараб нигIмат.

¹³ Юбилеялъул сональ шивав чиясукъе тIадбусина гъесул умумузул мулк.

¹⁴ Нагагъ лъицаниги жиндирго мулк бичулеб ялъуни бичун босулеб бугони, гъелда гъоркъоб хIилла гъабуге. ¹⁵ Бичун ракъ босулеб бугони, Юбилеялъул соналдаса нахъе чан сон арабали хIисабалдеги босун гъабе даран. Бичулев чиясги, бачIин бакIарулел соназул чан сон хутIун бугебали хIисабалдеги босун гъабизе ккола ракъалъул багъа: ¹⁶ ЦикIкIун сонал хутIаралгIан, ракъалъул багъаги цикIкIуна, дагъал хутIаралгIан, багъаги дагълъула, шайгурелъул гъениса щолел хIалухъенлъидал гъес бичулеб бугеб. ¹⁷ Цоцае рекIкI гъабуге, Аллагъасукъа хIинкъа. Дун вуго БЕТIЕРГЪАН, нужер Аллагъ.

¹⁸ Дир къанунал цIуне, Дир амраби тIуразаре. Гъедин гъабун, нужерго улкаялда лъикIаб, хIинкъи гъечIеб гIумру букIина нуже. ¹⁹ Ракъаль гъарзаго хIалухъенги къела, гIорцIизегIан кваназе нигIматги букIина, ва парахатаб хIинкъи гъечIеб гIумруги букIина нуже. ²⁰ Нужеца цIехезе бегъула: „Хурги бекъичIони, хIалухъенги бакIаричIони, щиб нижеца кваназе бугеб анкъабилеб сональ?“ – ин. ²¹ Анлъабилеб сональ Дица нужеде кIудияб баракат рещтIинабила, ва гъеб сональ нуже лъабго соналъул къадаралда хIалухъен бижизабила. ²² Микъабилеб сональ хуриб хъон хъалеб мехалда, жеги басрияб хIалухъен кваналел рукIина нуж, ва ичIабилеб сональ цIияб тIоршел бакIаризегIанги гъель хъихъила нуж.

Бичараб умумузул ракъ тIадбусинабиялъул къанунал

²³ Ракъ абадиялъего бичизе бегъуларо, шайгурелъул ракъ Дир ккола, нужин абун руго Дица рега-рахъине бакI къурал гъалбал, заманаль рачIарал апарагзаби. ²⁴ Нужер улкаялда ракъ бичун босулев шивав чияс гъелъул хважаинасе ихтияр къезе ккола гъеб нахъе бичун босизе.

²⁵ Дур ракъцоѡв мискинлъани ва гъес жиндирго умумузул ракъул цо бутла бичани, виччанте гъесул цевесев глагарав чи вачине ва гъеб нахъе бичун босизе. ²⁶ Гъединав глагарав чи ватичиони, амма бичун буклараб ракъ нахъе босизе глаураб глаурац гъесул жиндирго батани, ²⁷ биччанте гъес ракъ бичаралдаса нахъе арал сонал риккиине ва, хутларал соназухъ глаурацги къун, гъеб нахъе босизе. ²⁸ Амма гъеб нахъе бичун босизе ракъул хважаинасул рес батичиони, бичун босарав чиясухъ хутгила гъеб Юбилеялгул сон гладе швезеглан. Юбилеялгул сональ ракъ нахъе къела – гъеб гъелгул цевесев хважаинасухъе гладбусина.

²⁹ Сверун къараб шагъаралда лъицаниги жиндирго мина бичани, гъеб бичаралдаса нахъе лъагалил болжалалда жаниб гъеб нахъе бичун босизе ихтияр букуна гъесул – гъебгощинаб мехаль мина гладбусинабизе рес букуна. ³⁰ Сверун къараб шагъаралда бугеб гъеб мина бичарав чияс лъагалила жаниб гъеб нахъе бичун босичиони, гъеб абадиялго хутгула босарав чиясеги гъесул наслабазеги. Юбилеялгул сональги гъеб нахъе къоларо. ³¹ Амма росабаль ругел минаби ракъалгул бутгалгун ккола; гъел нахъе ричун росизе бегула ва Юбилеялгул сональ ричарал чаглазухъе нахъе къезе ккола.

³² Левийилазул ихтияр буго гъезул сверун къарал шагъаразда ругел жидерго минаби бокъараб мехалда нахъе ричун росизе, ³³ гъел цогидал левитазе ричун рукун ратаниги. Левийилазул шагъаралда бичараб мина Юбилеялгул сональ нахъе къезе ккола, шайгурелгул левитазул шагъаразда ругел минаби гизраилазул цогидал къавмазда гъоркъоб Левийил наслабазе къураб ирслгун ккола. ³⁴ Гъезул шагъаразда сверун бугеб боци хыхулеб мегъ-ракъги бичизе бегуларо: гъеб левитазул абадияб ир ккола.

Гларцуа гладе хайир босизе гъукъи

³⁵ Дур глагарав чи мискинлъани ва язихълъани, гъесие кумек гъабе ва духъего ваче гъев: биччанте гъес къватгиса вачларав гъобол ялгунни апарак хисабалда дуда цадахъ глумру гъабизе. ³⁶ Дур глагарав чи дуда асклов чезе те, гъесухъа хайир босуге – дурго Аллагъасукъа хинкъа. ³⁷ Дуего гладе хайир швезелгун гъесухъе къарзалъе глаурацги къоге, гъесие чед-хинкиги бичуге. ³⁸ Дун вуго БЕТТЕРГАН, нужер Аллагъ; Дица Мисриялдаса нахъе рачана нуж Ханааналгул ракъ нуже къезе ва нуж Дирго халкългун рукиналъе глаоло.

³⁹ Дур ракъцояв мискинлъани ва живго жинцаго дуге вичани, лагъ гладин хІалтІизавуге гъев. ⁴⁰ Биччанте гъев къватІиса ккун вачарав хІалтІухъан хІисабалда Юбилеялъул сон гІаде швезегІан дуге хІалтІизе. ⁴¹ Гъев соналъ гъев эркенлъила ва цадахъ лъималгун жиндирго хъизан-кулпаталде ва умумузул ракъбалде гІадвуссина. ⁴² Киналго гІизраилал Дица Мисриялъул лагълъбиялдаса нахъе рачарал Дир лагъзал ккола ва гъел нахъеги лагълъбиялде ричизе бегъуларо. ⁴³ Гъединав чиясда гІад зулмучилъун вукІунге, дурго Аллагъасукъа хІинкъа.

⁴⁴ Дуге лагъзал къваригІараб мехалъ, нужеда сверухъ ругел къватІиса халкъазухъа ричун росе лагъзалги гъаравашалги. ⁴⁵ Гъединго нужеца гъел ричун росизе бегъула нужеда гъоркъор гІумру гъабун ругел чияр халкъазул чагІазухъа ва нужер ракъалда гъарурал гъезул насабазухъа ва гъел рукІина нужер мулклъун. ⁴⁶ Гъел рукІина нужер мулклъун, нужер лъималазеги абадияб ирслъун. Риччанте гъел рукІине нуже лагъзаллъун, амма нужерго халкъалда, ай гІизраилазда гІад зулму гъабуге.

⁴⁷ Нужеда гъоркъоб гІумру гъабулев чияр ракъалгъул чи бечелъани, дур халкъцоявин абун мискинлъани, ва чиярасе яги гъесул халкъалгъул цоги чиясе лагълъбиялде гъес живгоги вичани, ⁴⁸ гъев нахъе вичун восизе бегъула. Гъесул гІагарав чияс вичун восизе бегъула гъев: ⁴⁹ инсул яги эбелалгъул вацас яги цоги бокъарав гІагарав чияс. Ялъуни гъесие жиндиого гІураб гІарац щун бугони, жиндицаго живго эркен гъавизеги бегъула. ⁵⁰ Биччанте гъев вичун восарав чиясги гъесги Юбилеялъул соналде швезегІан хутІарал сонал рикІкине. Гъесул багъа гъабизе ккола гъел соналги, ккун вачарав хІалтІухъанасе гъел соназухъ кколеб мухъги хІисабалде босун. ⁵¹ Юбилеялъул сон швезе жеги гІемерал сонал хутІун ругони, живго вичулелгъул гъесие щун букІараб гІарцул цикІкІарасеб бутІа нахъе къезе ккола гъес. ⁵² Гъединго Юбилеялъул сон швезе дагъал сонал хутІун ратани, гъел соназда рекъон къезе ккола живго эркен гъавиялъухъ мухъ. ⁵³ Хважаинасе гъев вукІине ккола ккун вачарав хІалтІухъан хІисабалда; гъединав чиясда гІад зулму-хІал гъабизе биччазе бегъуларо нужеца.

⁵⁴ Вичун восарав чи эркен гъавун гъечІони, Юбилеялъул соналъ эркенлъула гъевги гъесул лъималги. ⁵⁵ ТІоалго гІизраилал Дир лагъзал ругелгъул. Гъел руго Дица Мисриялдаса нахъе рачарал Дир лагъзал. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН – нужер Аллагъ.

Аллагъасул амраби тѳуразаруразе шолеб баракат

(Къан. 7:12-16; 28:1-14)

26 ¹Нужеего гьересиаллагъзаби гьаруге. Жидее сужда гъаби-зельѳун, киналгІаги суратал, мукъадасал хІубал, ялѳуни рекІаIарал ганчІазул сипатал нужерго ракъалда эхетуге, ва гъезие лагълѳи гъабуге. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, нужер Аллагъ.

²Дир шаматкъоял тѳуразаре ва Дир Мукъадасаб Рукъалѳул адаб гъабе. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН.

³Дир къанунал тѳуразаруни ва Дир амрабазда рекъон хъвадани, ⁴Дица нужее жиндир заманалда цІад базабила – ракъаль хІалухъенги гьарзаго къела, гъутІбузда пихъги гІемераб бижила: ⁵цІибил баршулеб заманалдаги лал тІами лъугІиларо, рекъари байбихъизегІанги бакІаризе цІибил букІина. Гъебмехаль гьарзаго кваназе квенги хІинкъи гъечІеб парахатаб гІумруги букІина нужее.

⁶Дица ракълилаб гІумру къела нужер улкаялъе: нуж парахатго къижила ва сардил хІинкъи нужее букІинаро. Дица нужер ракъалдаса гІалхул жанаварал нахъе рачахъила, ва тушманасул хеч нужер ракъалде гІунтІиларо. ⁷Тушбаби нужехъа лъутила ва нужер хвалчабаздалѳун щапила. ⁸Щугояс нусго чІвала, нусгояс анцІазарго чІвала: нужер хвалчабаз чІван гІодор лъела нужер тушбаби.

⁹Цинги Дун нужехъ валагъила лъикІлъиялъе, лъимал гІемерал къела ва нужергун гъабураб Дирго КъотІи тІубазабила. ¹⁰ЦІяб хІалухъен бакІаризе мех швела, амма араб сональ бижараб жеги гІорцІизегІан кваназе гІураб букІина нужее; гІемерлъиялъ гъеб нахъе базе ккезе буго. ¹¹Дица Дирго Мукъадасаб Рукъ бала нуж ругеб бакІалда ва нуж рехун теларо. ¹²Дун нужгун вукІина – нужер Аллагълѳун; нуж Дир халкълѳун рукІина. ¹³Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, Мисриялѳул лагълѳиялдаса тархъан гьарун, гъениса нуж нахъе рачарав нужер Аллагъ. Нужер горбода бан букІараб бакІаб лагълъиялъул рукъ бекана Дица ва нуж борхатго бетІерги ккун хъвадулеллѳун гьаруна.

МутІигІлъуларезе нагІана

(Къан. 28:15-68)

¹⁴Амма нуж Дихъ гІенеккичІони ва киналго гъел амраби тѳуразаричІони, ¹⁵нужеца Дир къанунал нахъ чІвани ва Дир тІадкъаял гІадахъ росичІони, нужеца Дир тІоалалго амраби тѳуразаричІони ва Дир КъотІи хвезабуни, ¹⁶– гъебмехаль Дица нужее гъабубегги лъай.

Гьѡбмехаль Дица нужеда тѡде кѡдияб хѡинкѡи рѡштѡинабила: берзул канлъи босулеб ва чорхое тѡзаб кѡлеб каранзул унтиги цѡадул унтиги биччала. Нужеца хур бекѡила, амма гьѡб тѡада ккѡла – гьѡниса хѡалухъѡн нужер тушбабаз кванаѡла. ¹⁷ Дица диван кѡтѡила нужеѡ, ва тушбабаз нужеда тѡад бергьѡнлъи бѡсила. Нуж рихараз нужеда тѡад кверщѡл гьѡбиѡла, ва хѡинкѡи гьѡчѡлеб бакѡлѡдагицин лъутанхъилел рукѡина нуж.

¹⁸ Гьѡбмехалѡаги нуж Дие мутѡигѡлъичѡни, Дица жеги анкѡгѡ нухаль цѡикѡкѡун жаза гьѡбиѡла нужеѡ. ¹⁹ Дица нужер чѡухѡиялъул габур бекиѡла. Дица нужеда тѡад зѡбал пахъуде свѡризариѡла, ракъ мазгаралде свѡризабиѡла: ²⁰ тѡлабгѡ нужер къуватги гьѡродахъ ина – нужер хурзабахъ щибгѡ бижиларѡ, гъутѡбуз пихъги кьѡларѡ.

²¹ Гьѡбмехальги Диѡа данде чѡани ва Дие мукѡурлъизе бѡкѡичѡни, Дица жеги анкѡгѡ нухаль цѡикѡкѡун жаза гьѡбиѡла нужеѡ. ²² Дица тѡлхул жанаварал риччала нужеда тѡаде ва гьѡз чѡвала нужер лъималги тѡи-бѡцѡиги; нужги тѡадеѡлдаса тѡаде дагълъиѡла, нужер нухалги чѡунтиѡла.

²³ Гьѡбмехальги нуж кантѡичѡни ва Диѡа данде чѡун хъвадани, ²⁴ Дунги чѡѡла нужеда данде: Дица жеги анкѡгѡ нухаль цѡикѡкѡун жаза гьѡбиѡла нужеѡ. ²⁵ Дир Къѡтѡи хвѡзабуралъухъ Дица къисаса-лъул хвалчен биччала нужеда тѡаде. Шагъаразда жанир рахчилиѡн нуж лъугъани, Дица квѡшаб хвалил унти биччала нужеда тѡаде ва тушманас кверде росиѡла нуж. ²⁶ Дица нужеѡ чѡед мукъсанлъи-забиѡла – анцѡгѡ чѡужугѡданалъѡе цѡ кор тѡезе бугѡ кинабгѡ чѡед беѡизе; цѡадирабаздаги цѡан кьѡла нужеѡ чадил кѡскал. Нужеца чѡед кванаѡла, амма нуж гьѡель тѡорцѡиларѡ.

²⁷ Гьѡбмехальги нуж Дихъ тѡенеккичѡни ва Диѡа данде чѡун хъвадани, ²⁸ Дунги чѡѡла нужеда данде гьѡлагаб цциѡаль, ва жеги анкѡгѡ нухаль цѡикѡкѡун жаза гьѡбиѡла Дица нужеѡ. ²⁹ Нужергѡ лъималазул гъан кванаѡе бугѡ нужеца.

³⁰ Дица нужер рорхальбазул мукъадасал бакѡл риххизариѡла, ѡсикѡ-аллагъзабазѡе гъуинмахѡл рухѡулел бакѡл гъуриѡла ва рекарал ѡсикѡ-аллагъзабазда тѡаде нужер жаназабиги рѡхила, нужеѡдаса Дир ракѡи буссиѡа. ³¹ Дица шущахъ рала нужер шагъарал, нужер мукъадасал бакѡл чѡунтизариѡла ва нужер цѡадул къурбаназул гъуинаб махѡ тѡкѡаль къабул гьѡбиларѡ. ³² Дица чѡѡбѡгѡлъизабиѡла нужер ракъ, гьѡниб тѡумру гьѡбизе рачѡарал нужер тушбабиѡцин риххун хутѡулѡб хѡалалъ. ³³ Дица халкъазда гьѡркъѡр рикъ-рикъизариѡла ва

Дирго хвалчадалъун цере къотИла нуж. Нужер улка чОбоголъила, шагьаралги чИвадназде сверила. ³⁴ Гьѣбмехаль ракъаль шаматалъул соназул лазат босила. Нуж тушбабазул ракъалда ругебГан заманаль, чОбоголъараб нужер ракъальѣ хІалхьи швела, ва гьель шаматалъул соназул лазат босила. ³⁵ Нужеца гьениб гІумру гьабулеб букІараб мехалда тІуразаричелщинал шаматазул сонал рикІкІун, хІалххиялда букІина ракъ чОбого хутІарабГан мехаль.

³⁶ Чияр ракъалде ккарал нужер чІаго хутІаразул рекІелъѣ Дица бачІинабураб хІинкъиялъ, гьури пураб мехаль шураб тІанхил гьаркъихъацин тІурила гьел. Хвалчакъа кинигин лъутила гьел ва гІодор ккела, гьезда хадув шивго лъугьун гьечІѣб мехальги. ³⁷ Цо-цада тенкелаго лъутила гьел, хвалчакъа хвасарлъизе лъутулел чагІи кинигин, вихъуда тушман гьечІониги. Тушбабазда данде чІезе гІураб къуват нужель букІине гьечІо. ³⁸ Гьедин хвела нуж чияр халкъазда гьоркъор; нужер тушбабазул ракъалда тІагІина нуж. ³⁹ Нахъе хутІаразул дагъабго къадар тушбабазул ракъалда чІагого турила жидергоги умумузулги мунагъал сабаблъун.

⁴⁰ БукІаниги, жидергоги умумузулги мунагъазе ва жидецаго Дида данде гьарурал такъсиразегун тІекълъабазе гьел мукІурлъизе бегъула. ⁴¹ Гьѣб сабаблъунлъидал Дир гьезда щин бахъараб ва гьел тушбабазул ракъалде тІуризарурал. Гьезул рицатал ракІал* мутІигІлъани ва жидерго гІайиб гьез бецІани, ⁴² гьѣбмехаль Дица ракІалде швезабила Якъубилгун гьабураб Дирго КъотІи, ИсхІакъилгун гьабураб Дирго КъотІи ва Ибрагъимилгун гьабураб Дирго КъотІи, ва гьаб ракъги ракІалде швезабила. ⁴³ Гьаб ракъ чОбоголъараб ва халкъ гьаниса нахъе къотІараб мехаль, ракъаль лазат босисе буго гьоркъор риччан рукІаралщинал шаматалъул соназул хІухъ бахъиялдаса. ЧІаго хутІарал гІадамаз жидерго гІайиб баччизе буго Дир амраби нахъчІваралъухъ ва Дир къанунал гІадахъ росичІолъбиялъухъ. ⁴⁴ Амма гьѣб мехалдаги тушбабазул ракъалда Дица гьел рехун теларо, тІуран нахъчІваларо ва тІагІинариларо; гьезулгун гьабураб Дирго КъотІи хвезе теларо. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН, гьезул Аллагъ. ⁴⁵ Дирго халкълъун рукІине, батІиял халкъаздаги рихъулаго Мисриялдаса Дица нахъе рачарал гьезул умумузулгун гьабураб КъотІи ракІалде бачІина Дида. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН».

* 26:41 *Рицатал ракІал* – жугьутІ мацІалда, «суннат гьабичІел ракІал».

⁴⁶Гъеле БЕТІЕРГЪАНАС Жиндидагоги ГІзраилил халкъалдаги гьоркъор гьарурал ва Синай маГарда Мусадасан рещТарал къануналги, амрабиги, малъа-хъвааялги.

БетІергъанасе назру гъабиялъул хІакъальулъ

27 ¹БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa: ²«ГІзраилазда кІалъай ва гъезда абе: Лъицаниги живго яги цевесев чи БЕТІЕРГЪАНАСЕ назру гъавизе бегъула, гъединав чиясухъ къезе кколеб хІакъги къун. ³Гъев къогоялдаса тІаде араб ва лъабкъого соналдаса тІаде инчІеб ригъалъул бихъинчи вугони, гъесухъ кІикъоялда анцІго гІарцул шекел къезе ккола (Мукъадасаб Чадиралда хъвадулеб шекел), ⁴чІужугІаданалъухъ – лъеберго гІарцул шекел; ⁵щугоялдаса тІаде араб ва къого соналдаса тІаде инчІеб ригъалъул васасухъ – къого шекел, ясалъухъ – анцІго шекел; ⁶цо моцІалдаса тІаде араб ва щуго соналдаса тІаде инчІеб ригъалъул лъимадухъ: васасухъ – щуго шекел гІарцул, ясалъухъ – лъабго шекел гІарцул; ⁷лъабкъого соналдаса тІаде араб ригъалъул бихъинчи-ясухъ – анцІла щуго шекел, чІужугІаданалъухъ – анцІго шекел. ⁸Амма назру гъабурав чи цІакъго ресукъав вугони ва лъазабураб къадаралда хІакъ къезе гъесул рес батичІони, гъев кашишасда цеве вачине ккола – гъесул бугольбиги хІисабалде босун, кашишас гъесул багъа чІезабизе букІине.

⁹Ги-боцІул рахъаль назру гъабун букІун, кинабІаги къурбаналъе ярагъунеб хІайван БЕТІЕРГЪАНАСЕ къолеб бугони, гъеб хІайван БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хиралъилъун ккола. ¹⁰Гъеб хІайван хисун цоги хІайван къезе бегъуларо: хІалакъаб хІайваналъухъ къариябги хисизе бегъуларо, къарияб хІайваналъухъ хІалакъабги хисизе бегъуларо. Амма назру гъабурав чияс гъеб хІайван цогидалъухъ хисани, гъеб кІиябгоги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хиралъилъун ккола. ¹¹БЕТІЕРГЪАНАС хъубаблъун лъазабураб ва къурбан гъабизе гъукъараб хІайван къезе лъицаниги назру гъабун бугони, гъеб кашишасда цебе бачине ккола, ¹²ва кашишас гъелда рекъараб багъа чІезабизе ккола. Гъелъул багъа кашишас абухъе букІина. ¹³ХІайваналъул хважаинасе гъеб хІайван жиндиого тезе бокъани, биччанте гъес гъелъухъ хІакъ къезе, гъелъул багъаялда тІаде шу-йил бутІаги жубан.

¹⁴Лъица букІаниги БЕТІЕРГЪАНАСЕ жиндирго мина назру гъабун, минаялъул хал-шалги гъабун, кашишас гъелда рекъараб

багъа чезабила. Гьелъул багъа кашишас абухъе букІина. ¹⁵ Минаялъул хважайнасе мина жиндиего тезе бокъани, биччанте гьес гьелъухъ хІакъ къезе, гьелъул багъаялда тІаде шуйил бутІаги жубан, ва мина гьесие хутІила.

¹⁶ Лъица букІаниги жиндирго умумузул ирслъун кколеб хур БЕТІЕРГЪАНАСЕ назру гъабун, гьелъул багъа гъабизе ккола кигІан хъон хъалеб хур гъеб бугебали хІисабалдеги босун, гъенибе хъараб щибаб пурчІинадул хомералъухъ* кІикъоялда анці-анці шекел тІарцулги рикІкІун. ¹⁷ Юбилеялъул сональ лъица букІаниги жиндирго хур БЕТІЕРГЪАНАСЕ назру гъабун, гьелъул багъа хисуларо. ¹⁸ Амма Юбилеялъул сон ун хадуб пуланав чияс хур БЕТІЕРГЪАНАСЕ назру гъабун, гьелъул багъа гъабизе ккола тІасияб Юбилеялъул сон щвезегІан чан сон хутІун бугебали хІисабалдеги босун, арал соназухъ багъаги тІаса бахъун. ¹⁹ Гъев чиясе хур жиндиего тезе бокъани, биччанте гьес гьелъухъ хІакъ къезе гьелъул багъаялда тІаде шуйил бутІаги жубан, цинги хур гьесие хутІила. ²⁰ Амма гьелъухъ хІакъ къун букІун батичІони ва цоги чиясе гъеб хур бичани, тІокІаль гъеб тІад буссинабизе рес букІунаро. ²¹ Назру гъабураб, амма хІакъ къечІеб хур Юбилеялъул сональ хважайнасухъе тІадбусунаро; гъеб тІубан БЕТІЕРГЪАНАСЕ батІа гъабураб гьесул хиралъилъун хутІула ва даимго кашишасул мулкІун лъугъуна.

²² Чияхъа бичун босараб ва жиндирго умумузул гуреб хур лъица букІаниги БЕТІЕРГЪАНАСЕ назру гъабун, ²³ Биччанте кашишас гьелъул багъа гъабизе Юбилеялъул сон щвезегІан хутІарал соналги хІисабалде росун; гъев чияс гъебго къоялъ гьелъухъ хІакъ къезе ккола – гъеб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хиралъилъун ккола. ²⁴ Юбилеялъул сональ гъеб хур, жиндирго умумузул ирслъун гъеб кколеб тІоцевесев хважайнасухъе тІадбуссинабизе ккола. ²⁵ Кинабго жоялъул багъа чезабизе ккола Чадиралда хІалтІизабулеб, ай къого гера бугеб шекелги хІисабалде босун.

²⁶ ГІи-боцІул тІоцебе гъабураб тІинчІ назру гъабизе бегъуларо, гъеб гъадингоги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ буго: бече батаниги, къегІер яги бурутІ батаниги, гъеб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ ккола. ²⁷ Амма гъеб хъубаб хІайваналъул тІинчІ бугони, гьелъухъ хІакъ къезе бегъула, гьелъул багъаялда тІаде шуйил бутІаги жубан. Гьелъухъ хІакъ къун гъечІони, гъеб чезабураб багъаялда бичила.

* 27:16 *Хомер* – тІага-шагарго 220 литра жанибе унеб роцен.

²⁸ Лъилниги ихтияр гъечЮ жиндирго буголъяялдаса БЕТІЕРГЪАНАСЕ херем* гъабураб жо**, гъеб шиб батаниги, хІакъги кьун нахъе босизе: инсан, яги гІи-боцІи, ялъуни жиндирго умумузул ракъалъул бутІа. Херем гъабураб жо – гъеб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ кІудияб хиралъилъун ккола.

²⁹ Инсан херем гъавун вугони, гъев хІакъги кьун эркен гъавизе бегъуларо; гъев чІвазе ккола***.

³⁰ ТІолабго хІалухъеналъул, ай хуриса щвараб тІорщалилги ахикъа бакІарараб пихъилги анцІил бутІа**** БЕТІЕРГЪАНАСУЛ буго. Гъеб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хиралъилъун ккола.

³¹ АнцІго бутІа гъабун цо бутІа жиндиего тезе бокъарав чияс гъелъухъ хІакъ къезе ккола, гъелъул багъаялда тІаде щуйил бутІаги жубан. ³² Гъединго гІи-боцІул анцІил бутІаги, – вехъасул тІил кІутІараб шибаб анцІабилеб хІайван, – гъебги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хиралъилъун ккола. ³³ АнцІил бутІаялъул хІайван лъикІабищ къешабищ балагъизе кколаро ва цоцазухъ хисизе бегъуларо. Нагагъ лъицаниги гъеб хисани, кІиябго БетІергъанасул ккола; хисараб хІайванги хІакъги кьун нахъе босизе бегъуларо».

³⁴ Гъеле БЕТІЕРГЪАНАС Синай магІарда Мусадасан ГІизраилл халкъалде рещІарал амраби.

* 27:28 *Херем гъабураб жо* – БетІергъанасе батІа гъабураб, инсанасе хІарамаб.

** 27:28 *Херем* гъабиялъул кІиги магІна буго. Цо магІнаялда, «херем» гъабураб жо ккола тІубан БЕТІЕРГЪАНАСЕ назру гъабураб, тІокІалъ я бичизе, я бичун босизе бегъулареб жо. Инсан «херем» гъавун вугони, гъев Мукъадасаб Рокъове лагълъун къолаан.

*** 27:29 *Херем* – цогидаб магІнаялда гъеб ккола «тІубан тІагІинабиялдалъун БЕТІЕРГЪАНАСУХЪЕ къей». Гъаб магІнаялда чи «херем» гъавизе бегъулаан кинаб букІаниги такъсиралъухъ, ялъуни гъересиаллагъзабазе лагълъи гъабиялъухъ. Гъебго магІнаялда «херем» гъабизе ва цІа гъун бухІизе бегъулаан тушбабазул шагъар ва рагъда щвараб давла (бал. Тархъ. 22:20; Къан. 13:16).

**** 27:30 *АнцІил бутІа* – Аллагъасул Къануналда рекъон, щварабщинаб боцІи-рикъзиялъул анцІго бутІа гъабун цо бутІа ГІизраилаз левитазе къолаан.

Тархал

Цебераги

Гьаб тЕхьалда бицунеб буго Синай маГарда БетПергьанасадаги ГИзраилил халкьалдаги гьоркьоб КьотИи гьабун хадусеб (бал. Тархъ. 19) лъебералда ичГго соналда жанир ккарал лъугьа-бахъиназул хІакъалъулъ.

Мисриялда лагълъиялда рукІарал гИзраилал БетПергьанас эркен гьаруна, салул авлахьалда гьезие квен чЕзабуна, гьезие мукъадасал ва баракатал къануналги эркенго Аллагъасе тІаГат-гИбадат гьабизе ресги кьуна. Амма, гьедин букІаниги, гьел тІа-тІаруссунги Гьесда данде чІолел рукІана (11:1-6; 20:2-5; 21:4-5; 25:1-2). Гьединлъидал БетПергьанас хІукму гьабун гьезие жаза гьабизе, ва, Жиндие мукІурлъичЕб кІудияб гІелалъул чаГги хун рахъинеГІан, руссунеб бакІ гьечЕб салул авлахъ сверизе тІамуна гьел (14:27-35). Халкьалъул кІиги нухаль гьабураб сияхІалдасан бихъулеб буго Мисриялдаса къватІибе бахъараб цебесеб гІел цІияб гІелалъ хисараблъи (1–4; 26).

ТЕхьалъул байбихъуда бицунеб буго рагъул къуват бугеб гучаб халкьлъун ГИзраил лъугьиналъул хІакъалъулъ (2; 10).

ГИзраилаз Синай мегІер толеб буго жал асирлъудаса лъутун унел чаГІаз гІадин гуреб, жидер бетІерлъуда Аллагъиги вугеб ва цогидал халкьазеги БетПергьанасул нухмалъилъун бугеб къуватаб аскар хІисабалда (10:35). Амма нухда квешаб хабар раГІидал хІинкъун, гьел Ханааналъул гІорхъода гьалхъула ва гьеб ракъалде лъугьине гьез инкар гьабула (13:27–14:4).

Жиндие мукІурлъулареб халкьалда БетПергьанасул цин бахъин – гьеб буго тЕхьалъул аслиял суалазул цояб. ТІолго халкъ гуребги (масала, 11:1-3; 21:4-9), Гьесул щидакъе ккола живго Мусаги, гьесул вац Гьарунги (20:2-13), яц Марямги (12).

Жиндие халкъ хилиплъаниги, БетІергъанас ритІухълъи цІунана Жиндирго КъотІиялъе (14:11-20). Гъес инкар гъабичЮ хирияб ракъалде Гізраилал швезаризе гъабураб хІукмуялдаса ва гъеб тІубазаби мурадалда цІияб гІел гІезабуна (26:63-65).

Хиси гъечІел Гъесул мурадал раГІула раКІалдаго гъечІев чи-
ясул кІалдисан: Гізраилил халкъалъе наГІана къезе МоГІавица
мухъги къун ккун вукІарав, амма гълъул бакІалда гъезие ГіцІго
баракат гурони гъаризе бажаричІев мажусияв БилГамидасан
(22–24). Гъесдалъун БетІергъанас Гізраилил халкъалда би-
хъизабуна Жив даимго гългун вукІин, Жинца гъезие кумек
гъабулеб букІин, гъединго гІемераб заман гъоркъоб ун хадуб,
гъезухъе ПІадеГІанав ПарччаХІ вачІине вукІин (24:17-19).

Техълъул ахиралда бицунеб буго Иорданалъул бакъбак-
кул рахълдехун ругел ракъазда Гізраилаз квершел гъабия-
лъул ва Ханааналде лъугине цІияб гІел хІадур букІиналъул
хІакълъулъ (21:1-3, 21:35; 33:50-56).

Техълалда буго

Жидее къезе бугилан Аллагъ гъедараб ракъалде лъугине
Гізраилазул тІоцебесеб гІелалъул хІадурлъи (1:1–10:36)

Халкъалъул тІоцебесеб сияхІ гъаби ва левитазда гъор-
къор диниял хъулухъл рикъи (1:1–4:49)

Халкъги, Мукъадасаб Чадирги, левиталги рацІцІад
гъари (5:1–9:23)

Халкъ сапаралде бахъин (10:1-36)

Жидее къезеян Аллагъ гъедараб ракъалде унеб халкъалъул
сапар (11:1–25:18)

Халкъалъул дандечІей; батІи-батІиял къанунал
(11:1–15:41)

КъорахІил дандечІей ва Гъарунил ихтиярал тасдикъ
гъари; левитазда тІадал ишал (16:1–19:22)

Мусалги Гъарунилги гълатІ (20:1-29)

ТІоцересел бергъенлъаби; Балак ва БилГам;

МоГІавиязул аллагъасе Гізраилаз сужда гъаби
(21:1–25:18)

КѠиабилеб гѠел жидее кѠезеян Аллагъ гѠедараб ракъалде лѠугъине хѠадурлъи (26:1–36:13)

Халкъалгъул кѠиабилеб сияхѠ; БетѠергъанасул батѠи-батѠиял амраби (26:1–30:16)

Мидяниязе тамихѠ гъаби ва Йорданалгъул бакъбаккул рахъалда ругел ракъал рикъи (31:1–32:42)

ГѠизраилазе къолеб бугеб ракъалгъул хѠакъалгъуль жегиги амраби (33:1–36:13)

ГѠизраилазул рикѠкен гъаби

1 ¹ Мисриялдаса гѠизраилал къватѠире рахъун кѠиабилеб соналгъул кѠиабилеб моѠалгъул тѠоцебесеб къоялъ* БЕТѠЕРГЪАН кѠалъана МусадѠ Синаялгъул салул авлахъалда букѠараб Мукъадасаб Чадиралда жанисан. Гъес абунѠ:

² «ГѠизраилил халкъ рикѠке шибаб къавмккун ва тухумккун, сияхѠ гъабун, шивав бихъинчиясул цѠарги хъван; ³ рагъуе ярагъунел къого соналдаса тѠаде араб ригъалгъул гѠизраилал рикѠке ва гъезул къокъаби гъарун, цѠарал хъвай. ⁴ Шибаб къавмалгъул кѠудиязда гъоркъоса цо-цо чи нужее хѠалае вукѠине те. ⁵ Гъале нужее кумек гъабизе ругел чагѠазул цѠарал:

Рувимил къавмалдаса – Шедеурил вас Элицур;

⁶ Шимеонил къавмалдаса – Цуришадайл вас Шелумиэл;

⁷ Ягъудал къавмалдаса – ГѠаминадавил вас НахѠшон;

⁸ Иссахарил къавмалдаса – Цуарил вас Нетаниэл;

⁹ Зевулунил къавмалдаса – Хелонил вас Элиав;

¹⁰ Юсупил къавмалдаса:

Ефраимил къавмалдаса – Аммигъудил вас ЭлишамагѠ;

Манассил къавмалдаса – Педацурил вас Гамлиэл;

¹¹ Буняминил къавмалдаса – Гидеонил вас Авидан;

¹² Данил къавмалдаса – Амишадайл вас Ахиезер;

¹³ Ашерил къавмалдаса – Охранил вас ПагигѠ;

¹⁴ Гадил къавмалдаса – Дегуэлил вас Элиясаф;

¹⁵ Нафталил къавмалдаса – Енанил вас Ахир».

* 1:1 Их бакъуль.

¹⁶Гъал ккола Гизраилазул халкъалъул къавмазул тІаса ришарал кІудиял, Гизраилалъул бутІрул.

¹⁷Мусацаги Гъаруницацаги цІар-цІарккун рехсарал гъел чагІигун цадахъ, ¹⁸халкъалъул данделъи ахІана кІиабилеб моцІалъул тІоцешесеб къоялъ. Гизраилазул шивасул тухум-къибилги инсул агълуги рехсон, къогоялдаса цІикІкІун сон барал киналго бихьинал рикІкІана, ¹⁹БЕТИЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон. Гъедин рикІкІен гъабуна Гизраилл халкъалъул, Синаялъул салул авлахъалда гъел рукІаго.

²⁰Гизраилл тІоцешесев вас Рувимил къавмалдаса къого сонналдаса арал ва рагъе ярагъунел киналго бихьинал рехсана иргадад цІар-цІарккун, шивасул тухум-къибилги инсул агълуги хІисабалдеги босун. ²¹Рувимил къавмалъул кинавниги вукІана 46 500 чи.

²²Шимеонил къавмалдаса къогоялдаса цІикІкІун сон барал ва рагъе ярагъунел киналго бихьинал рехсана иргадад цІар-цІарккун, шивасул тухум-къибилги инсул агълуги хІисабалдеги босун. ²³Шимеонил къавмалъул кинавниги вукІана 59 300 чи.

²⁴Гадил къавмалдаса къогоялдаса цІикІкІун сон барал ва рагъе ярагъунел киналго бихьинал рехсана иргадад цІар-цІарккун, шивасул тухум-къибилги инсул агълуги хІисабалдеги босун. ²⁵Гадил къавмалъул кинавниги вукІана 45 650 чи.

²⁶Ягъудал къавмалдаса къогоялдаса цІикІкІун сон барал ва рагъе ярагъунел киналго бихьинал рехсана иргадад цІар-цІарккун, шивасул тухум-къибилги инсул агълуги хІисабалдеги босун. ²⁷Ягъудал къавмалъул кинавниги вукІана 74 600 чи.

²⁸Иссахарил къавмалдаса къогоялдаса цІикІкІун сон барал ва рагъе ярагъунел киналго бихьинал рехсана иргадад цІар-цІарккун, шивасул тухум-къибилги инсул агълуги хІисабалдеги босун. ²⁹Иссахарил къавмалъул кинавниги вукІана 54 400 чи.

³⁰Зевулунил къавмалдаса къогоялдаса цІикІкІун сон барал ва рагъе ярагъунел киналго бихьинал рехсана иргадад цІар-цІарккун,

щивасул тухум-кѳибилги инсул агълуги хІисабалдеги босун.
³¹ Зевулунил кѳавмалъул кинавниги вукІана 57 400 чи.

³²⁻³⁵ Юсупил васазул, ай Ефраимил ва Манассил кѳавмаздаса кѳогоялдаса цІикІкІун сон барал ва рагъе ярагъунел киналго бихъинал рехсана иргадал цІар-цІарккун, щивасул хъизанги инсул агълуги хІисабалдеги босун.

Ефраимил кѳавмалъул кинавниги вукІана 40 500 чи;
 Манассил кѳавмалъул кинавниги вукІана 32 200 чи.

³⁶ Буняминил кѳавмалдаса кѳогоялдаса цІикІкІун сон барал ва рагъе ярагъунел киналго бихъинал рехсана иргадал цІар-цІарккун, щивасул тухум-кѳибилги инсул агълуги хІисабалдеги босун. ³⁷ Буняминил кѳавмалъул кинавниги вукІана 35 400 чи.

³⁸ Данил кѳавмалдаса кѳогоялдаса цІикІкІун сон барал ва рагъе ярагъунел киналго бихъинал рехсана иргадал цІар-цІарккун, щивасул тухум-кѳибилги инсул агълуги хІисабалдеги босун.

³⁹ Данил кѳавмалъул кинавниги вукІана 62 700 чи.

⁴⁰ Ашерил кѳавмалдаса кѳогоялдаса цІикІкІун сон барал ва рагъе ярагъунел киналго бихъинал рехсана иргадал цІар-цІарккун, щивасул тухум-кѳибилги инсул агълуги хІисабалдеги босун.

⁴¹ Ашерил кѳавмалъул кинавниги вукІана 41 500 чи.

⁴² Нафталил кѳавмалдаса кѳогоялдаса цІикІкІун сон барал ва рагъе ярагъунел киналго бихъинал рехсана иргадал цІар-цІарккун, щивасул тухум-кѳибилги инсул агълуги хІисабалдеги босун. ⁴³ Нафталил кѳавмалъул кинавниги вукІана 53 400 чи.

⁴⁴ Гъел руго Мусацаги, Гъаруницаги, ГІизраилалъул анЦила кІиябго кѳавмалъул щибалдаса цо-цо тІаса рищарал кІудиязги рикІкІарал бихъинал. ⁴⁵ Къого соналдаса арал ва рагъе ярагъунел тІолго гІизраилал рикІкІана, гъезул щивасул тухум-кѳибилги инсул агълуги хІисабалдеги босун. ⁴⁶ Гъезул кинавниги ватана 603 550 чи.

⁴⁷ Амма гъезда цадахъ рикІкІинчІо Левийил кѳавмалъул наслаби.

⁴⁸ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

⁴⁹ «Левийил къавм рикІкІунге ва цогидал ГІзраилазул сияхІалда гьорлъ гьезул цІарал хъваге. ⁵⁰ Мукъадасаб Чадирги, гьелгул кинабго къайиги, кинабго гьелда хурхараб жоги Левийилазда тІадкъай: биччанте гьез Чадир баччизе ва гьелгулги гьелгул къайи-цІаялгулги тІалабги гьабизе. Пумру гьабулеб бакІги гьез Чадиралда сверухъ гІуцІизе ккола. ⁵¹ Нухда рахъунелгул, Мукъадасаб Чадир биххизе ва тІатІала лъезе буго левитаз ва, чІел гьабураб бакІалда, гьезго эхетизеги бакІаризеги буго. Гьел гурел батІияв чи Чадиралда аскІове гІагарлъани, гьев чи чІвазе ккола. ⁵² Биччанте хутІарал ГІзраилазул къавмаз жидерго чадрал чІвазе щибаб къавмалъе бихъизабураб бакІалда, щибаб аскаралъ гьениб жиндирго байрахъги чІвазе биччанте. ⁵³ Амма левитазул чадрал рукІине ккола КъотІиялгул Чадиралда сверухъ, ГІзраилалгул халкъ Аллагъасул щидакъа цІунун букІине: левийилал рукІине руго КъотІиялгул Чадиралгул хъаравулзабилъун». ⁵⁴ ГІзраилаз кинабго тІубазабуна БЕТІЕРГЪАНАС Мусаде гьабураб амруялда рекъон.

Чадрал чІваялгул тадбир

2 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусадаги Гьарунидаги абунa:
² «Биччанте ГІзраилаз чадрал чІвазе ДандчІваялгул Чадиралда сверухъ, гьелдаса дагъалъ рикІкІадегІан, жиде-жидер къавмалгул ва инсул агълуялгул байрахъги чІван.

³ Биччанте Ягъудал аскаралгул байрахъ чІвазе бакъбаккул рахъалдехун, гьениб гьез чІелги гьабизе. Ягъудал къавмалгул кІудияв – ГІаминадавил вас НахІшон. ⁴ НахІшонил боялда – 74 600 бихъинчи.

⁵ Биччанте гьесда хадусеб бакІалда Иссахарил къавмалъ чІел гьабизе. Иссахарил къавмалгул кІудияв – Цуарил вас Нетаниэл. ⁶ Гьесул боялда – 54 400 бихъинчи.

⁷ Гьездаса добехун чІел гьабила Зевулунил къавмалъ. Зевулунил къавмалгул кІудияв – Хелонил вас Элиав. ⁸ Гьесул боялда – 57 400 бихъинчи.

⁹ Ягъудал аскаралда, щибаб бо рикІкІун, кинавниги – 186 400 бихъинчи. Бишунго цере сапаразде гьел рахъине руго.

¹⁰ Биччанте къилбаялгул рахъалда Рувимил аскаралгул байрахъ чІвазе ва гьезул бояз гьениб чІелги гьабизе. Рувимил

- къвмалгул кИудияв – Шедеурил вас Элицур. ¹¹Гьесул боялда – 46 500 бихьинчи.
- ¹²Гьезда добехун чЕл гьабилла Шимеонил къвмалъ. Шимеонил къвмалгул кИудияв – Цуришадайил вас Шелумиэл.
- ¹³Гьесул боялда – 59 300 бихьинчи.
- ¹⁴Гьесдасаги добехун чадрал чИвала Гадил къвмалъ. Гадил къвмалгул кИудияв – Дегуэлил вас Элиясаф. ¹⁵Гьесул боялда – 45 650 бихьинчи.
- ¹⁶Рувимил аскаралда, шибаб бо рикИкИун, кинавниги – 151 450 чи. Сапаразде рахъунезда гьорлъ гьел рукИне руго кИабилеллгун.
- ¹⁷ДандчИваялгул Чадиргун цадахъ, левитал рукИна цогидал къвмазда бакъуль. ГИзраилал сапаразде рахъине руго чЕл гьабураб бакИалгул тартибги цИунун, цоцада хадур, шивав чи жиндирго аскаргун ва жиндирго бакИалда.
- ¹⁸Биччанте бакъИерхуль рахъалда чадрал чИвазе Ефраимил аскаралъ, жиндирго байрахъгун. Ефраимил къвмалгул кИудияв – Аммигудил вас ЭлишамагИ. ¹⁹Гьесул боялда – 40 500 бихьинчи.
- ²⁰Гьезда хадуб букИна Манассил къвм. Манассил къвмалгул кИудияв – Педацирил вас Гамлиэл. ²¹Гьесул боялда – 32 200 бихьинчи.
- ²²Гьезда добехун букИна Бунияминил къвм. Бунияминил къвмалгул кИудияв – Гидеонил вас Авидан. ²³Гьесул боялда – 35 400 бихьинчи.
- ²⁴Ефраимил аскаралда, шибаб бо рикИкИун, кинавниги – 108 100 чи. Сапаразде рахъунезда гьорлъ гьел рукИне руго лъабабилеллгун.
- ²⁵Биччанте шималияб рахъалда чадир чИвазе Данил аскаралъ, жиндирго байрахъалда гьоркъ. Данил къвмалгул кИудияв – Амишадайил вас Ахиезер. ²⁶Гьесул боялда – 62 700 бихьинчи.
- ²⁷Гьездаги хадур чадрал чИвазе руго Ашерил къвмалъ. Ашерил къвмалгул кИудияв – Охранил вас Пагиэл. ²⁸Гьесул боялда – 41 500 бихьинчи.

²⁹ Гъездаса добехун къайи чІвазе буго Нафталил къавмалъ. Нафталил къавмалъул кІудияв – Енанил вас Ахир. ³⁰ Гъесул боялда – 53 400 бихъинчи.

³¹ Данил аскаралда кинавниги – 157 600 бихъинчи. Гъел сапаралде рахъине руго бищун ахиралда, жидерго байрахъалгун».

³² Гъале шивасул тухумги къавмги хІисабалдеги босун, гІизраилазул гъабураб сияхІ. Киналго аскаралги гъезул боялги данде рачун, кинавниги гІуна 603 550 бихъинчи.

³³ БЕТІЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон, гІицІго левитал рикІкІинчІю цогидал гІизраилазда цадахъ.

³⁴ ГІизраилаз кинабго гъабуна БЕТІЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон. Бихъизабураб тартибалда чІвалаан гъез чадрал жиде-жидер байрахъалгун, ва гъединабго тартибалда сапараздеги рахъунаан – шивав жиндирго къавмгун ва хъизан-агълугун цадахъ.

Гъарунил васал

З ¹ Гъале Синай магІарда Мусагун БЕТІЕРГЪАН кІалъараб заманалда Гъарунилги Мусалги рукІарал наслаби.

² Гъарунил васазул цІарал: Надав (гІоцеве гъавурав), Авигъу, Элеазар ва Итамар. ³ Гъел рукІана динияб хъулухъалъе ратІа гъарурал ва, хирияб нахги бахун, кашишлъгиялде тІамурал Гъарунил васал.

⁴ Амма Надавги Авигъуги хвана БЕТІЕРГЪАНАСУЛ мукъадасаб бакІалда, Синай салул авлахъалда рукІаго, бегъулареб чияраб цІаги босун БЕТІЕРГЪАНАСДА цере рачІараб мехалъ. Гъезул лъимал рукІинчІелъул, гъезул эмен Гъарунгун цадахъ гІицІго гъезул вациал Элеазарги Итамарги рукІана кашишаллъун. ⁵ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун:

⁶ «Левийил къавм баче Гъарунида себе, гъесие кумекалъе букІине.

⁷ ДандчІваялъул Чадиралда хъулухъалда рукІине руго гъел, ва гъениб Гъаруниеге халкъалъеги хІажатабщиналъул тІалабги гъабизе буго гъез. ⁸ Гъез жаваб къезе ккола Чадиралъул тІолабго къайи-цІаялъул ва гІизраилазул рахъалъ Мукъадасаб бакІалда хъулухъги гъабизе ккола. ⁹ Гъарунилги гъесул васазулги ихтияралде къе Левийилал; гІизраилазул тІолго къавмазда гъоркъоса гъел рижун

руго Гъаруниегѝ гъесул васазегѝ кумекалъе рукІине. ¹⁰ Ва Гъарунгѝ гъесул васалгѝ кашѝшлъѝяялде тІаѝе. Цогѝ батІияѝв чи Чаѝиралда аскІове вачІани, гъев чІвазе ккола».

¹¹ Жегѝ абуна БЕТІЕРГЪАНАС Мусада:

¹² «Киналго къавмазда гъоркъоса Дица Левѝйилал рачана Диего, Гѝзраилазул тІоцере гъарурал васазул бакІалда. Левѝйилал Дир ккола, ¹³ шайгурелъул щѝбаб тІоцебесеб вас-лъѝмер Дир кколе-лъул. Мисриялда Дица дозул киналго тІоцересел лъѝмал хвезару-раб мехалда, Дица Гѝзраилазул тІоцересел лъѝмалгѝ хІайваназул тІоцересел тІанчІигѝ Диего ратІа гъаруна. Гъел Дир ккола. Дун вуго БЕТІЕРГЪАН».

Левѝйилазул рикІкен

¹⁴ Синаялъул салул авлахълда БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

¹⁵ «Левѝйилал рикІке, гъезул шивасул инсул агълугѝ тухум-къѝбилгѝ хІисабалдегѝ босун. МоцІалдаса тІаде араб ригълъул киналго бѝхынал рикІке».

¹⁶ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, Мусаца гъел рикІІана.

¹⁷ Гъале Левѝйил васазул цІарал:

Гершон, Кехат ва Мерари.

¹⁸ Гъале, жидедаса кІудиял тухумал лъугъарал, Гершонил васазул цІарал:

Ливни ва Шимгѝ.

¹⁹ Гъале, жидедаса кІудиял тухумал лъугъарал, Кехатил васал:

Арам, Ицхар, Хеврон ва ГІузиел.

²⁰ Гъале, гъединго жидедаса кІудиял тухумал лъугъарал, Мерарил васазул цІарал: МахІли ва Муши.

Гъеле Левѝйил васал ва гъезул наслаби.

²¹ Гершонидасан лъугъана Ливнилгѝ ШимгІилгѝ тухумал: гъел руго гершонилазул тухумал. ²² Гъезул вукІана моцІалдаса тІаде араб ригълъул анкъазаралда щунусго чи. ²³ Гершонилаз чІел гъабѝзе кколаан Мукъадасаб Чаѝиралда нахъа, бакътІерхъл рахълда. ²⁴ Гершонилазул къѝбилазул кІудиявлъун вукІана Лаэлил вас Элиясаф. ²⁵ Гъезул тІалабалде къуна: Мукъадасаб Чаѝиргѝ, гъелда тІад ралел пардавалгѝ, Чаѝиралъул кІалтІа балеб пардавгѝ, ²⁶ бакълъ Чаѝиргѝ къурбан-бакІгѝ лъураб азбаралда сверухъ ва гъелъул кІалтІа ралел пардавалгѝ, кваралгѝ ва гъеб киналдаго хурхарал хІалтІабѝгѝ.

²⁷ Кехатидасан лъугъана амрамилазулги, ицхарилазулги, хевронилазулги ва Гузиэлилазулги кьибилал: гьел руго кехатилал. ²⁸ Гьезул вукІана моцІалдаса тІаде араб ригьалъул микъазаралда анлънусго чи. Гьезда тІадкъана Мукъадасаб бакІ. ²⁹ Кехатил наслабаз чІел гъабизе кколаан Мукъадасаб Чадиралъул кьилбаялгулаб рахъалда. ³⁰ Гьезул кьибилазул кІудиявлъун вукІана Гузиэлил вас Элицафан. ³¹ Гьезда тІад къана КъотІиялъул гъамасги, столги, нахучирахъги, меседил къурбан-бакІги, мукъадасаб бакІалъул цІарагІги, хасаб пардавги гъеб киналдаго хурхарал хІалтІабиги. ³² Левийилазул кІудиязулги кІудиявлъун вукІана Элеазар – кашиш Гъарунил вас. Гъев вукІана Мукъадасаб бакІалъул тІалаб гъабулезул бетІеравлъун.

³³ Мераридасан лъугъана МахІлилги Мушилги кьибилал: гьел ккола Мерарил наслаби. ³⁴ Гьезул вукІана моцІалдаса тІаде араб ригьалъул анлъазаралда кІунусго бихъинчи. ³⁵ Мерарил наслабазул кІудиявлъун вукІана Цуриэл – Авихайилил вас. Гъез чІел гъабизе кколаан Мукъадасаб Чадиралъул шималияб рахъалда. ³⁶ Мерарил наслабазда тІадкъана Мукъадасаб Чадиралъул рамабиги, рахалги, хІубалги, гъоркъчІелалги ва гьезда хурхарал хІалтІабиги. ³⁷ Гъединго гъез жаваб къезе кколаан азбаралда сверухъ ругел хІубазулги, гьезул гъоркъчІелазулги, Чадиралъул гъазихъазулги, кваразулги.

³⁸ Мусацаги, Гъаруницаги ва гьезул васазги чІел гъабизе кколаан ДандчІваялъул Чадиралъул бакъбаккул рахъалда, Чадиралда цебе. Гъез Мукъадасаб бакІалда Аллагъасе тІагІат-гІибадат гъабизе кколаан тІолабго ГІизраилл халкъалъул рахъалдасан. Гъениве Пагарлъарав цониги батІияв чи чІвазе кколаан.

³⁹ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, Мусацаги Гъаруницаги левитал рикІкІана, гьезул шивасул хъизан-агълуги хІисабалде босун: моцІалдаса тІаде араб ригьалъул кинавниги ватана къоло кІиазарго бихъинав.

ГІизраилазул тІоцересел васал левитаздакъун хиси

⁴⁰ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«ГІизраилазул тІоцере гъарурал васал рикІкІе, моцІалдаса тІаде араб ригьалъул, ва гьезул цІаразул сияхІ гъабе. ⁴¹ Дун вуго БЕТІЕРГЪАН! ГІизраилазул тІоцере гъарурал васазул бакІалда Дие

левитал ратIа гьаре ва Гизраилазул гИи-боцIул тIоцересел тIанчIазул бакIалда левитазул тIолабго боцIиги батIа гьабе».

⁴² БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, Мусаца рикIкIана Гизраилазул тIоцере гьарурал васал. ⁴³ МоцIалдаса тIаде араб ригьалгьул цIар-цIарккун рехсаразул кинавниги ватана 22 273 чи.

⁴⁴ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абунa:

⁴⁵ «Гизраилазул тIоцере гьарурал лъималазул бакIалда левитал раче ва гьезул боцIул бакIалда левитазул тIолго боцIиги баче. Леви-ийлал Дир ккола. Дун вуго БЕТIЕРГЪАН. ⁴⁶ Гизраилазул тIоцере гьаруразул, левитазул къадаралда данде ккун, 273 чи цIикIкIун вугелгьул, ⁴⁷ гьел тIокIлъарал васазухъа хIакъ бакIаре – шивасухъа шу-шу Чадиралда хIалтIизабулеб шекел (къо-къо гералгьул цIайи бугеб)* гIарцул. ⁴⁸ Гьеб хIакъ, ай гьезухъа босараб гIарац къе Гьарунихъеги гьесул васазухъеги».

⁴⁹ Мусаца бакIарана левитаздалгун хисизе рес швечIел тIоцере гьарурал Гизраилазухъа ⁵⁰ 1365 шекел гIарцул**. ⁵¹ БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, Мусаца гьеб гIарац Гьарунихъеги гьесул васазухъеги къуна.

Кехатил наслабазда тIадал ишал

4 ¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусадаги Гьарунидаги абунa:

² «Левийил вас Кехатидасан лъугьарал наслабазул сияхI гьабе, гьезул шивасул тухум-къибилги инсул агьлуги хIисабалдеги босун. ³ Нужеца рикIкIе ДандчIваялгьул Чадиралда хьулухъ гьабизе ярагьунел лъебергоялдаса кIикъоялда анцIгоялде швезегIан соназул ригьалда ругел киналго бихьинал.

⁴ Гьале Кехатил наслабаз ДандчIваялгьул Чадиралгуб гьабизе кколеб хьулухъ: гьез тIалаб гьабизе ккола Мукъадасаб Чадиралгуб бищунго хирияб къайиялгьул.

⁵ ТIолабго халкъ сапаралде бахъунеб мехалда, Гьаруницаги гьесул васазги хасаб пардав нахъе бахъила ва гьеб КъотIиялгьул гьамасалда тIад бала. ⁶ Хасаб пардавалда тIасан тIеренал цIаказул гьабураб пардав базе ккола, гьелдаги тIасан – хьахIилаб пардав. Гьеб кинабго гьабун хадуб, гьамас баччулел гIурдул горазда жанире ккезарила.

* 3:47 ГIага-шагарго 55 грамм.

** 3:50 1365 шекел – гIага-шагарго 15 кило.

⁷Мукъадасаб чед лъолеб столалда тIад гъез тIамила канчIхъахIилаб пардав ва гьелда тIад сокIкIина суркIабиги, гелалги, лъамалги тIолел шурмалги, гулгуналги. Столалда тIад букIунеб мукъадасаб чедги биччанте гъенибго букIине. ⁸Гъезда тIасан гъез тIамила билбагIараб пардав, гьелдаги тIасан тIамила тIеренал цIаказул гъабураб пардав ва стол баччулел гIурдул горазда жанир лъела.

⁹Цинги гъез босила канчIхъахIилаб пардав ва гъеб бала кIудияб нахучирахъалдаги кинабго гьелзул цIарагIалдаги тIад: гIисинал чирахъазда, билта бацIцIунел гъунцIбузда, билта бацIцIараб лахI лъолел суркIабазда ва чирахъалзул нах тIолел тIолабго цIарагIалда тIад. ¹⁰Хадуб гъеб кинабго цадахъ жемила тIеренал цIаказул гъабураб пардавалзулъ ва молода тIад лъела.

¹¹Биччанте гъез меседил къурбан-бакIалда тIад канчIхъахIилаб пардавги, гьелда тIасан тIеренал цIаказул гъабураб пардавги тIамизе ва гъеб баччулел гIурдул горазда жанир лъезе.

¹²Мукъадасаб бакIалда хъулухъ гъабиялъе хIажалзулеб кинабго къайиги бакIарун, гъеб жемила канчIхъахIилаб пардавалзулъ, гьелда тIасан тIамила тIеренал цIаказул гъабураб пардав ва гъебги лъела молода тIад.

¹³Мазгарул къурбан-бакIалда тIаса рохъоги лъухъун, гьелда тIад гъез тIамила багIараб пардав, ¹⁴ва гьелда тIад лъела къурбан бухIиялъе хIажалзулеб кинабго цIарагI: бухIараб тIурччи лъолел тIабкIал, гIучIал, рахъубахъал ва би жанибе тIолел шурмал. Гъеб киналдаго тIасан тIамила тIеренал цIаказул пардав ва къурбан-бакI баччулел гIурдул горазда лъела.

¹⁵Сапаралде рахъине хIадурлзулелзул, биччанте цин Гъаруницаги гьесул васазги мукъадасаб бакIалзул кинабго къайи пардавазулъ жемизе; цинги кехатилал рачIина гъеб кинабго босизе. Амма жибго мукъадасаб цIарагIалда кехатилаз квер хъвазе бегъуларо — хъвани, гьел хъезе руго. Гъеб кинабго ДандчIваялзул Чадиралзул цIарагI баччизе ккола гъез.

¹⁶Кашиш Гъарунил вас Элеазарица тIалаб гъабизе ккола нахучирахъалъе хIажалзулеб нахулги, гъунмахIал рухIизе хIалтIизабулеб махIгъуинаб жубанжоялзулги, къойил Аллагъасе тIоло гъабулеб рольул хирияб садакъаялзулги, бахунеб хирияб нахулги. Гъединго Мукъадасаб Чадиралзулги гьелда жаниб букIунеб кинабго къайи-цIаялзулги жаваб къезе ккола гъес».

¹⁷БЕТИЕРГЪАНАС Мусадаги Гъарунидаги абунa:

¹⁸ «Вореги, Кехатил наслаби тIаГIине риччаге – Левийил къав-малдаса гьел нахъе хъваГIаге тоге. ¹⁹ Мукъадасаб къайи-цаялде тIагарлъулаго гьел хунгутIизе гьадин гябе: биччанте Гъаруницаги гьесул васазги жидецаго бихъизабизе кехатилазда гьезул шивасул хьулухъги, гьесул раччиги. ²⁰ Амма Кехатил наслабаз, жалго мукъадасаб бакIалдеги лъугъун, къайиялгъухъ цо бер речIИзабизецин бегьуларо, гурони гьел хвезе руго».

Гершонил наслабазда тIадал ишал

²¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:

²² «Гершонил наслабазулги сияхI гябе, шивасул инсул агьлуги тухум-къибилги хIисабалдеги босун. ²³ ДандчIваялгъул Чадиралда хьулухъ гябизе бегьулел лъебергоялдаса кIикъоялда анцIгоялде швезегIан соназул ригъалда ругел киналго бихъинал маллъе.

²⁴ Гяле гершонилазул наслабаз гябизе кколеб хIалтIи ва гьез баччизе кколеб къайи. ²⁵ Гьез раччизе ккола: Мукъадасаб Чадиралгъул, ай ДандчIваялгъул Чадиралгъул пардавалги, гьелда тIасан балеб пардавги, гьелдаги тIасан балеб тIеренал цаказул пардавги, Чадиралгъул кIалтIа бигъулеб пардавги, ²⁶ Чадирги мазгарул къурбан-бакIги жаниб лъолеб азбаралгъул пардавалги, азбаралгъул кIалтIа балеб пардавги, кваралги, пардавазда цадахъ букIунебщинаб къайиги. Гьеб киналдаго хурхарал хIалтIабиги гьаризе ккола гьез.

²⁷ Гершонилаз киналго хIалтIаби гьаризе ккола Гъарунилги гьесул васазулги нухмалгьялда гьоркъ. Нужеца бихъизабе гьезда гьез баччизе кколеб къайиги, гьелда сверухъ гябизе кколеб хIалтIиги. ²⁸ Гьединаб букIине буго гершонилазул наслабаз ДандчIваялгъул Чадиралгъуб гябулеб хьулухъ. Биччанте гьез жидеда тIадаб хьулухъ тIубазе кашиш Гъарунил вас Итамарил нухмалгьялда гьоркъ.

Мерарил наслабазда тIадал ишал

²⁹ Мерарил наслаби рикIкIе шивасул тухум-къибилги инсул агьлуги хIисабалдеги босун; ³⁰ лъебергоялдаса кIикъоялда анцIгоялде швезегIан соназул ригъалда ругел ва ДандчIваялгъул Чадиралгъуб хьулухъ гябизе бегьулел киналго бихъинал малъе. ³¹ Гяле ДандчIваялгъул Чадиралгъуб гьезда тIалъулел хьулухъал: гьез раччизе ккола Мукъадасаб Чадиралгъул рамаби, рахал, хIубал ва гьезул гьоркъчIелал, ³² азбаралгъул хIубалгун гьоркъчIелал, гьазихъалгун кварал ва гьеб киналдаго цадахъ къваригIунебщинаб цогидаб

къайи-алат. Цар-царккун жив-живасда бихъизабе гьесда тIадаб, шивас жаваб къезе кколеб гьезул раччи. ³³ Гьединаб буго Мерарил наслабаз кашиш Гьарунил вас Итамарил нухмалгьялда гьоркъ ДандчIваялъул Чадиралъуб гьабизе кколеб хьулухъ».

Левийилазул тухумазул сияхI гьаби

³⁴ Мусацаги, Гьаруницаги, халкъалъул кIудиязги Кехатил наслабазул сияхI гьабуна, шивасул тухум-къибилги инсул агьлуги хIисабалдеги босун. ³⁵ Льебергоялдаса кIикъоялда анцIгоялде щвезегIан соназул ригьалда ругел ва ДандчIваялъул Чадиралъуб хьулухъ гьабизе бегьулел, ³⁶ тухум-къибилги инсул агьлуги хIисабалде босун рикIкIарал бихьиназул вукIана 2750 чи. ³⁷ Гьеб буго ДандчIваялъул Чадиралъуб хьулухъ гьабулел рукIарал кехатилазул гIаммаб къадар. Мусацаги Гьаруницаги гьезул рикIкIен гьабуна БЕТIЕРГЪАНАС Мусадасан тIалаб гьабураб амруялда рекъон.

³⁸ Гьединго Гершонил наслабазулги гьабуна рикIкIен, шивасул тухум-къибилги инсул агьлуги хIисабалдеги босун. ³⁹ Льебергоялдаса кIикъоялда анцIгоялде щвезегIан соназул ригьалда ругел ва ДандчIваялъул Чадиралъуб хьулухъ гьабизе бегьулел, ⁴⁰ шивасул тухумги инсул агьлуги бихьун хIисабалде росарал бихьиназул вукIана кинавниги 2630 чи. ⁴¹ Гьеб буго ДандчIваялъул Чадиралъуб хьулухъ гьабулел рукIарал Гершонил наслабазул гIаммаб къадар. Мусацаги Гьаруницаги гьезул рикIкIен гьабуна БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон.

⁴² Гьединго Мерарил наслабазулги гьабуна рикIкIен шивасул тухумги инсул агьлуги хIисабалдеги босун. ⁴³ Льебергоялдаса кIикъоялда анцIгоялде щвезегIан соназул ригьалда ругел ва ДандчIваялъул Чадиралъуб хьулухъ гьабизе ярагьунел, ⁴⁴ шивасул тухумги инсул агьлуги бихьун хIисабалде росарал киналниги бихьиназул вукIана 3200 чи. ⁴⁵ Гьеб буго Мерарил наслабазул бихьиназул гIаммаб къадар. Мусацаги Гьаруницаги гьезул рикIкIен гьабуна БЕТIЕРГЪАНАС Мусадасан тIалаб гьабураб амруялда рекъон.

⁴⁶ Гьедин Мусацаги, Гьаруницаги, Гизраилалъул кIудиязги рикIкIана Левийидасан лъугъараб щибаб тухумалъул ва хьизан-агьлуялъул чагIи. ⁴⁷ Льебергоялдаса кIикъоялда анцIгоялде щвезегIан соназул ригьалда ругел ва ДандчIваялъул Чадиралъуб хьулухъ гьабизе ярагьунел, гьединго чадир баччизе бажарулел ⁴⁸ бихьиназул кинавниги вукIана 8580 чи. ⁴⁹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусадасан тIалаб

гъбураб амруялда рекъон, гъезул шивасда тIадкъана жинди-жиндир хъулухъ ва жинди-жиндир раччи; гъезул сияхIалги гъаруна БЕТIЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон.

РацIалгьялълул къанунал

5 ¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:
² «ГIизраилазда лъазабе, барас унти бугелги, чорхолгъа лъамалги-хъублги бачIунелги, жаназаялда хъван хъублъаралги чагIи халкъалъ чIел гъабураб бакIалдаса нахъе ритIеян. ³ Гъединал чагIи нужеда гъоркъоса нахъе ритIе, бихьинал рукIа, руччаби рукIа, халкъалда гъоркъоб Дун загьирлъулеб бакI хъублъизабичIого букIине».

⁴ ГIизраил халкъалъ гъедин гъабуна. Халкъ чIараб бакI тун къватIире ритIана гъединал чагIи; ГIизраилаз гъедин гъабуна БЕТIЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон.

Зарал бецIи

⁵ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:

⁶ «ГIизраилазда абе: „Нагагъ бихьинчияс яги чIужуIаданаль цогидав чиясе зарал гъабун, гъеб ккола БЕТIЕРГЪАНАСДА данде гъабураб такъсир, гъединлъидал гъединал чагIиги гIайибияллъун рикIкIуна. ⁷ Гъел ракIрагъун мукIурлъизе ккола жидеца мунагъ гъабиялда ва жидецаго гъабураб зарал бецIизе ккола: ккараб заралалълул шуйил бутIа тIадеги жубан, гъеб къезе ккола жидеца квешлги гъабурав чиясе. ⁸ Нагагълъун гъев чи хвани ва гъеб къезе гъесул гIагарав чиги ватичIони, рецIел ккола БЕТIЕРГЪАНАСУЛ мулкълун ва, мунагъалдаса рацIалгъизарулеб къурбаналълул куйгун цадахъ, гъеб къезе ккола кашишасухъе. ⁹ ГIизраилаз кашишасухъе рачIунел киналго хириял садакъаби гъесие рукIине ккола. ¹⁰ Хириял садакъаби шивав кашишас жиндиго тела; кашишасухъе къураб жо гъесул букIуна“».

Хилиплъарай лъадуе гъабизе кколеб имтихIан

¹¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:

¹² «ГIизраилазда кIалгъай ва гъезда абе: „Нагагъ лъади росасе хилиплъани, ¹³ росасдаса балгъо гъей цогидав чигун бусада егани, амма росас гъей тIад ккун гъечIони ва, нугI гъечIолгъиялда бан, гъей тIатинаюнги гъечIони, ¹⁴ амма зина гъабурай чIужуялда рос шакдаризе байбихъани, ялъуни гIайибго гъечIей лъадуда гъев

шакдаризе байбихъани, – ¹⁵ биччанте росас лъади кашишасухъе ячине. Гъес кашишасухъе босизе ккола ефаялъул анцІго бутІа гъабун цо бутІа* бугІадул ханждед, амма ханждеда тІаде нахги тІечІого ва ладанги жубачІого, шайгурелъул гъеб буго шакдариялъул ролъул садакъа – такъсир тІатинабиялъул садакъа.

¹⁶ Кашишас гъей БЕТІЕРГЪАНАСДА цее ячина. ¹⁷ Биччанте гъес шагІил гІортоялъубе дугІадул лъим тІезе ва, Чадиралъул чІабаралдаса босун, гъенибе цодагъаб ракъги базе. ¹⁸ БЕТІЕРГЪАНАСДА цееги чІезаюн, кашишас гъей чІужугІаданалъул рас гъурщизабила ва гъелъул кодоб лъела такъсир тІатинабиялъул ролъул садакъа, ай шакдариялъул ханждед садакъа, ва жиндицаго кодоб ккъела нагІана къеялъул къогІаб лъим. ¹⁹ Цинги кашишас чІужугІадан гъедизе тІамила гъадинги абун: ‘Дуда аскІов чияр бихъинчи вегун ватичІони, ва росасе хилиплъун зинаги гъабун мун хъублъун ятичІони, гъаб нагІана къеялъул къогІаб лъеца дуге кинабгІаги зарал гъабугеги! ²⁰ Ва амма, росасеги хилиплъун, дуца мунго хъублъизаюн ятани, рос гурев батІияв чиясда аскІой егунги ятани ²¹ (гъеб бакІалда кашишас нагІанаги къун, чІужугІадан гъедизе тІамила ва абила), – БЕТІЕРГЪАНАС нагІана къела дуге ва халкъалда суризайила; мун лъимал гъаруларейлъун лъугъина ва дур ургъимес гъорола**’. ²² Ва биччанте гъаб нагІана къеялъул къогІаб лъим дур ургъибе ине ва дур ургъимес гъодорлъун, мун лъимал гъаруларейлъун лъугъине’.

Цинги биччанте чІужугІаданалъ ‘Амин, амин’, – ан абизе.

²³ Биччанте кашишас гъел рагІаби, кагътидаги хъван, къогІаб лъадалъ чуризе, ²⁴ чІужугІаданалъе гъеб нагІана къеялъул къогІаб лъим гъекъезе къезе букІине; гъеб къогІаб нагІана къеялъул лъим гъелъул ургъибе ина гъелъие гІазабалъе. ²⁵ Цин кашишас гъелда кодоса босила шакдариялъул ролъул садакъа ва, БЕТІЕРГЪАНАСДА цебеги хъвагІезабун, къурбан-бакІалде босила. ²⁶ Гъес ролъул садакъаялда тІаса босун дангъура цІураб жо, гъелъул хасаб бутІа хІисабалда, къурбан-бакІалда тІад бухІила. Цинги чІужугІаданалда лъим гъекъезабила. ²⁷ Гъелъ росасеги хилиплъун жийго хъублъизаюн ятани, нагІана къеялъул къогІаб лъим гъелъул ургъибе ина гъелъие гІазабалъе: гъелъул ургъимес гъорола, гъей лъимал гъаруларейлъун

* 5:15 КІого литра.

** 5:21 Ялъуни: «лъимер биххулеб унти къела дуге».

лъугъина ва халкъалда гьоркъой сурарайлъун йикІина. ²⁸Амма чІужугІаданаль зина гъабун батичІони ва гьей яцІадаи йигони, гьелъие зарал ккеларо, гьелъие лъималги къела.

²⁹Гьединаб буго шакдариялъул къанун: нагагъ росасеги хилип-лъун, лъадуца жийго хъублъизаюн ятани, ³⁰яги чІужуялда рос шаклъулев вугони.

Биччанте кашшас гьей БЕТІЕРГЪАНАСДА цее эхетизайизе ва кинабго гъабизе гъаб къануналда рекъон. ³¹Цинги рос рогъоялдаса вацІалъила, лъадуцаги жиндирго такъсиралъул хІасил баччила“».

Назорейлъиялъул хІакъалъуль къанун

6 ¹БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун:

²«ГІизраилазда абе: „Бихъинчияс яги чІужугІаданаль назорейлъи* тІаде босизе, ай жиндирго гІумру БЕТІЕРГЪАНАСЕ назру гъабизе ният гъабун, ³биччанте гъез чагъиралдасаги цогидал мехтизарулел жалаздасаги инкар гъабизе ва чагъиралъул яги цогидаб мехтизарулеб жоялъул гъабураб къанцІаги гьекъонгутІизе. Гъезие бегъуларо цІолбол лъим, жибго цІибил яги кишмиш. ⁴Жиндирго назорейлъиялъул тІолалго къояз цІолбол гъабуйлдаса шибниги кваназе бегъуларо гьединав чияс — пихъил хъон яги хъалгицин.

⁵Назорейлъи тІаде босун бугебГІан заманаль гъев чиясул расалда нус хъвазе бегъуларо. БЕТІЕРГЪАНАСЕ назру гъабураб заман лъугІизегІан гъев вацІадав вукІуна; биччанте гъес ботІрол рас халалъизе тезе. ⁶БЕТІЕРГЪАНАСЕ гІумру назру гъабун бугебГІан заманалда гъесие гъукъараб буго жаназаялда аскІове къазе. ⁷Гъесул эмен, эбел, вац яги яц хванигицин, гъел сабаблъун жиндир ботІрол рас хъублъизабизе бегъуларо гъес, шайгурелъул гъев буго гъесул гІумру БЕТІЕРГЪАНАСЕ назру гъабиялъул гІаламат. ⁸ГІумру назру гъабун бугебГІан заманаль, гъев БЕТІЕРГЪАНАСУЛАВЛЪУН ккола.

⁹Нагагъ гъев вугеб бакІалда тохлъукъего шивниги хвани, ва гъелдалъун гъесул ботІрол рас хъублъани, биччанте гъес анкъабилеб къоялъ бетІер кІкІвазе, нахъеги живго вацІалъизе вукІине.

¹⁰Микъабилеб къоялъ гъес кашшасухъе ДандчІваялъул Чадира-лъул кІалтІе бачІине ккола кІиго рохъил микки яги кІиго микки-дул тІинчІ. ¹¹Кашшас цо хІинчІ къабул гъабила мунагъ чурулеб

* ^{6:2} *Назорей* — гъаб рагІул маГІна ккола «БетІергъанасе назру гъавурав», ялъуни «БетІергъанасе ватІа гъавурав».

кърбанлъун ва цогидаб – тубан бухӀулеб кърбанлъун, шайгурелъул гъев жаназаялда аскӀовги вукӀун хъублъун вугельул. Гъебго къоялъ гъес цӀи гъабизе ккола назорейлъи тӀаде босиялъул ният. ¹² Биччанте гъес цӀидасан БЕТІЕРГЪАНАСЕ гӀумру назру гъабизе ва гӀайиб бецӀулеб кърбаналъе лъагӀараб къегӀер къезе.

Гъезул назорейлъиялъул арал къоял рикӀкӀунаро, шайгурелъул назорейлъи хъублъун букӀиндал.

¹³ Гъале назорейлъиялъул къанун. Гъесул назорейлъиялъул заман ахиралде щвараб мехалда, гъев вачине ккола ДандчІваялъул Чадиралъул кӀалтӀе. ¹⁴ Биччанте гъес БЕТІЕРГЪАНАСЕ кърбаналъе бачӀине: тубанго бухӀулеб кърбаналъе – кинабгӀаги жагъаллъи гъечӀеб лъагӀараб бихъинаб къегӀер, мунагъ чурулеб кърбаналъе – жагъаллъи гъечӀеб лъагӀараб цӀуяб къегӀер, ракълил кърбаналъе – жагъаллъи гъечӀеб куй. ¹⁵ Гъезда цадахъ букӀине ккола ролъул хирияб садакъаги кърбан-бакӀалде тӀолеб чагъирги, гъединго зайтуналъул нахуда руцарал бишунго лъикӀаб ролъул ханжал гъарурал бугъурго чадазул цӀураб чӀепги, тӀад нах бахарал реччеб жубачӀел бакарабиги.

¹⁶ Кашишас гъел хириял садакъаби БЕТІЕРГЪАНАСДА цере росила ва мунагъ чурулеб кърбанги тубан бухӀулеб кърбанги тӀобитӀила. ¹⁷ Хадуб БЕТІЕРГЪАНАСДА себе ракълил кърбаналъе цо куй хъвела, гъелда цадахъ реччеб гъечӀел чадазул чӀепги букӀине ккола. Гъединго кашишас ролъул хирияб садакъаги кърбан-бакӀалде тӀолел жалазул садакъаги кърбан-бакӀалда тӀад бухӀила.

¹⁸ ДандчІваялъул кӀалтӀа къунцӀизе ккола назорейс жиндирго назорейлъиялъул рас. Цинги гъев рас рехизе ккола ракълил кърбан бухӀулеб цӀадулъе.

¹⁹ Назорейс жиндирго рас къунцӀун хадуб кашишас гъесухъе кодобе къела куйдул белъараб бугъналагаги, нахуда буцараб реччеб гъечӀеб чедги, тӀад нах бахараб реччеб гъечӀеб бакариги. ²⁰ Кашишас гъел эхедеги рорхун хъвагӀезарила БЕТІЕРГЪАНАСДА цере, хасаб хирияб садакъа хӀисабалда; гъел хирияллъун ккола ва гъелги, мегъедги, куйдул бохги кашишасе рукӀине ккола. Гъелдаса хадуб назорейс чагъир гъекъезе бегъула.

²¹ Гъедиал руго БЕТІЕРГЪАНАСЕ гӀумру назру гъабурав назорейсда тӀадал ишал; биччанте гъелде тӀадеги гъес садакъа гъабизе жиндирго буголъиялда рекъон. Гъес жиндирго ният тубазабизе ккола назорейлъиялъул къануналда рекъон“».

Кашишасул хасаб дуга

²² БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

²³ «Гъарунидаги гъесул васаздаги абе: „Гизраилил халкъалъе дуга гъабе гъадинал рагабаздалгун:

²⁴ БЕТІЕРГЪАНАС баракат бугеллгун гъареги нуж ва квешабшиналдаса цунаги!

²⁵ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Сипаталгун нур къалъаги нужеда тIад, ва Гъев гурхIаги нужеда!

²⁶ БЕТІЕРГЪАНАСЕ хиралъаги нуж ва сах-саламатаб гIумру къеги нуже!“

²⁷ Гъедин, Дир царги рехсон, гизраилазе дуга гъабила гъез, ва Дица лъикIабщинаб къела гъезие».

КIудиязул садакъаби

7 ¹ Мусаца Мукъадасаб Чадир эхетизабураб мехалда, гъес гъелдаги гъелда жаниб бугеб къайи-къоноялдаги, къурбан-бакIалдагун гъелгун царагалдаги хирияб нахги бахун, гъеб кинабго БетIергъанасе бацIада гъабунa. Гъеб киналдаго гъес хирияб нах бахана, гъеб мукъадасаблгун букIине. ² Ва Гизраилил халкъалгун бутIруз, къавмазул кIудияз, ай халкъалгун сияхI гъабиялгун жавабчилъи жидеда тIадал къавмазул бутIруз, жидерго рахъалъ хириял садакъаби росун рачIана. ³ Гъез Чадиралда цере лъуна, БЕТІЕРГЪАНАСЕ хирияб садакъа хIисабалда, тIадхъел бугеб анлъго гъокоги анцила кIиги оцги – шибаб къавмалгун бетIерас цо-цо оц ва кIи-кIияс цадахъ цо-цо гъоко. Гъеб кинабго Мукъадасаб Чадиралда цебе лъуна.

⁴ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

⁵ «Къабул гъаре гъезухъа гъакалги оцалги, ДандчIваялгун Чадиралда хIалтIизаризе рукIине. Гъел левитазухъе къе, гъез тIубалeб хъулухъалда рекъон».

⁶ Мусаца гъакалги оцалги левитазухъе къуна. ⁷ КIиги гъокоги ункъго оцги Гершонил наслабазухъе къуна, гъезул хъулухъалда рекъон, ⁸ ва ункъго гъокоги микъго оцги Мерарил наслабазухъе къуна, Гъарунил вас Итамарил нухмалъиялда гъоркъ гъез гъабулeб хъулухъалда рекъон. ⁹ Амма Кехатил наслабазухъе Мусаца шибниги къечIо, шайгурелгун гъез Чадиралгун бишун мукъадасаб къайи баччизе кколаан жидерго кIигъуждуздаги лгун.

¹⁰ Къурбан-бакIалда хирияб нах бахун бахъиндал, халкъалъул бутIруз жидерго рахъалдасан хириял садакъаби къуна, ва гьелда-лъун кIодо гъабуна къурбанал рухIизе байбихьи. Гьел садакъабиги къурбан-бакIалда цере швезаруна. ¹¹ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абун: «Биччанте гьез иргадал, щибаб къоялъ цо бетIерас, къурбан-бакIалда къурбанал рухIизе байбихьи кIодо гъабун, жиндирго рахъалдасан къурбаналгун хириял садакъаби рачIине».

¹² ТIоцесесеб къоялъ къурбаналгун садакъаби рачIана Ягъудал тумалдаса Паминадавил вас НахIшоница.

¹³ Гьес бачIана: нусиялда лъеберго шекеалъул* цIайи бугеб гIарцул гъадаро ва лъабкъоялда анцIго шекеалъул** цIайи бугеб гIарцул шурун (гьезда жаниб букIана рольул хирияб садакъаялъе хIадурараб, зайтуналъул нахгун жубазабураб бишун лъикIаб рольул ханжу); ¹⁴ гъуинмахIазе хIалтIизабугеб махIгъуинаб жубанжоги жаниб лъун анцIго шекеалъул*** цIайи бугеб меседил гел; ¹⁵ басиги, куйги, лъагIараб къегIерги – тIубан бухIулеб къурбаналъе; ¹⁶ мунагъ чурулеб къурбаналъе – дегIен; ¹⁷ ракълил къурбаналъе – кIиги оцги, шуго куйги, шуго дегIенги, шуго лъагIараб къегIерги.

Гьединал рукIана Паминадавил вас НахIшонил къурбаналгун садакъаби.

¹⁸ КIиабилеб къоялъ къурбаналгун садакъаби рачIана Иссахарил къавмалъул бетIер, Цуарил вас Нетаниэлица.

¹⁹ Гьес бачIана: нусиялда лъеберго шекеалъул цIайи бугеб гIарцул гъадаро ва лъабкъоялда анцIго шекеалъул цIайи бугеб гIарцул шурун (гьезда жаниб букIана рольул хирияб садакъаялъе хIадурараб, зайтуналъул нахгун жубазабураб бишун лъикIаб рольул ханжу); ²⁰ анцIго шекеалъул цIайи бугеб меседил гел, гъуинмахIазе хIалтIизабугеб махIгъуинаб жубанжоги жаниб лъун; ²¹ басиги, куйги, лъагIараб къегIерги – тIубан бухIулеб къурбаналъе; ²² мунагъ чурулеб къурбаналъе – дегIен; ²³ ракълил къурбаналъе – кIиги оцги, шуго куйги, шуго дегIенги, шуго лъагIараб къегIерги.

* 7:13 1,430 кило.

** 7:13 770 гр.

*** 7:14 ГIага-шагарго 110 гр.

Гьединал рукІана Цуарил вас Нетаниэлил кърбаналгун садакъаби.

²⁴Лъабабилеб кърбаналгун садакъаби рачІана Зевулунил къавмалгун бетІер, Хелонил вас Элиавица.

²⁵Гьес бачІана: нусиялда лъеберго шекелалгун цІайи бугеб гІарцул гьадаро ва лъабкъоялда анцІго шекелалгун цІайи бугеб гІарцул шурун (гьезда жаниб букІана рольул хирияб садакъяалгье хІадурараб, зайтуналгун нахгун жубазабураб бишун лъикІаб рольул ханжу); ²⁶анцІго шекелалгун цІайи бугеб меседил гел, гьуинмахІазе хІалтІизабулеб махІгьуинаб жубанжоги жаниб лъун; ²⁷басиги, куйги, лъагІараб къегІерги – тІубан бухІулеб кърбаналгье; ²⁸мунагь чурулеб кърбаналгье – дегІен; ²⁹ракълил кърбаналгье – кІиги оцги, шуго куйги, шуго дегІенги, шуго лъагІараб къегІерги.

Гьединал рукІана Хелонил вас Элиавил кърбаналгун садакъаби.

³⁰Ункъабилеб кърбаналгун садакъаби гьаруна Рувимил къавмалгун бетІер, Шедеурил вас Элицурица.

³¹Гьес бачІана: нусиялда лъеберго шекелалгун цІайи бугеб гІарцул гьадаро ва лъабкъоялда анцІго шекелалгун цІайи бугеб гІарцул шурун (гьезда жаниб букІана рольул хирияб садакъяалгье хІадурараб, зайтуналгун нахгун жубазабураб бишун лъикІаб рольул ханжу); ³²анцІго шекелалгун цІайи бугеб меседил гел, гьуинмахІазе хІалтІизабулеб махІгьуинаб жубанжоги жаниб лъун; ³³басиги, куйги, лъагІараб къегІерги – тІубан бухІулеб кърбаналгье; ³⁴мунагь чурулеб кърбаналгье – дегІен; ³⁵ракълил кърбаналгье – кІиги оцги, шуго куйги, шуго дегІенги, шуго лъагІараб къегІерги.

Гьединал рукІана Шедеурил вас Элицурил кърбаналгун садакъаби.

³⁶Щуабилеб кърбаналгун садакъаби гьаруна Шимеонил къавмалгун бетІер, Цуришадавил вас Шелумиэлица.

³⁷Гьес бачІана: нусиялда лъеберго шекелалгун цІайи бугеб гІарцул гьадаро ва лъабкъоялда анцІго шекелалгун цІайи бугеб гІарцул шурун (гьезда жаниб букІана рольул хирияб садакъяалгье хІадурараб, зайтуналгун нахгун жубазабураб бишун

лъикIаб ролъул ханжу); ³⁸ анцIго шекелалъул цIайи бугеб меседил гел, гъуинмахIазе хIалтIизабулеб махIгъуинаб жубанжоги жаниб лъун; ³⁹ басиги, куйги, лъагIараб къегIерги – тIубан бухIулеб къурбаналъе; ⁴⁰ мунагъ чурулеб къурбаналъе – дегIен; ⁴¹ ракълил къурбаналъе – кIиги оцги, шуго куйги, шуго дегIенги, шуго лъагIараб къегIерги.

Гьединал рукIана Цуришадайл вас Шелумиэлил къурбаналгун садакъаби.

⁴² Анлъабилеб къоялъ къурбаналгун садакъаби гъаруна Гадил къавмалъул бетIер, Дегуэлил вас Элиасафица.

⁴³ Гьес бачIана: нусиялда лъеберго шекелалъул цIайи бугеб гIарцул гъадаро ва лъабкъоялда анцIго шекелалъул цIайи бугеб гIарцул шурун (гъезда жаниб букIана ролъул хирияб садакъаялъе хIадурараб, зайтуналъул нахгун жубазабураб бишун лъикIаб ролъул ханжу); ⁴⁴ анцIго шекелалъул цIайи бугеб меседил гел, гъуинмахIазе хIалтIизабулеб махIгъуинаб жубанжоги жаниб лъун; ⁴⁵ басиги, куйги, лъагIараб къегIерги – тIубан бухIулеб къурбаналъе; ⁴⁶ мунагъ чурулеб къурбаналъе – дегIен; ⁴⁷ ракълил къурбаналъе – кIиги оцги, шуго куйги, шуго дегIенги, шуго лъагIараб къегIерги.

Гьединал рукIана Дегуэлил вас Элиасафил къурбаналгун садакъаби.

⁴⁸ Анкъабилеб къоялъ къурбаналгун садакъаби гъаруна Ефраимил къавмалъул бетIер, Аммигъудил вас ЭлишамагIица.

⁴⁹ Гьес бачIана: нусиялда лъеберго шекелалъул цIайи бугеб гIарцул гъадаро ва лъабкъоялда анцIго шекелалъул цIайи бугеб гIарцул шурун (гъезда жаниб букIана ролъул хирияб садакъаялъе хIадурараб, зайтуналъул нахгун жубазабураб бишун лъикIаб ролъул ханжу); ⁵⁰ анцIго шекелалъул цIайи бугеб меседил гел, гъуинмахIазе хIалтIизабулеб махIгъуинаб жубанжоги жаниб лъун; ⁵¹ басиги, куйги, лъагIараб къегIерги – тIубан бухIулеб къурбаналъе; ⁵² мунагъ чурулеб къурбаналъе – дегIен; ⁵³ ракълил къурбаналъе – кIиги оцги, шуго куйги, шуго дегIенги, шуго лъагIараб къегIерги.

Гьединал рукIана Аммигъудил вас ЭлишамагIил къурбаналгун садакъаби.

⁵⁴ Микъабилеб къоялъ къурбаналгун садакъаби рачІана Манассил къавмалгъул бетІер, Педацурил вас Гамлиэлица.

⁵⁵ Гъес бачІана: нусиялда лъеберго шекеалгъул цІайи бугеб гІарцул гъадаро ва лъабкъоялда анцІго шекеалгъул цІайи бугеб гІарцул шурун (гъезда жаниб букІана рольул хирияб садакъаялъе хІадурараб, зайтуналгъул нахгун жубазабураб бишун лъикІаб рольул ханжу); ⁵⁶ анцІго шекеалгъул цІайи бугеб меседил гел, гъуинмахІазе хІалтІизабулеб махІгъуинаб жубанжоги жаниб лъун; ⁵⁷ басиги, куйги, лъагІараб къегІерги – тІубан бухІулеб къурбаналъе; ⁵⁸ мунагъ чурулеб къурбаналъе – дегІен; ⁵⁹ ракълил къурбаналъе – кІиги оцги, шуго куйги, шуго дегІенги, шуго лъагІараб къегІерги.

Гъединал рукІана Педацурил вас Гамлиэлил къурбаналгун садакъаби.

⁶⁰ ИчІабилеб къоялъ къурбаналгун садакъаби гъаруна Буняминил къавмалгъул бетІер, Гидеонил вас Авиданица.

⁶¹ Гъес бачІана: нусиялда лъеберго шекеалгъул цІайи бугеб гІарцул гъадаро ва лъабкъоялда анцІго шекеалгъул цІайи бугеб гІарцул шурун (гъезда жаниб букІана рольул хирияб садакъаялъе хІадурараб, зайтуналгъул нахгун жубазабураб бишун лъикІаб рольул ханжу); ⁶² анцІго шекеалгъул цІайи бугеб меседил гел, гъуинмахІазе хІалтІизабулеб махІгъуинаб жубанжоги жаниб лъун; ⁶³ басиги, куйги, лъагІараб къегІерги – тІубан бухІулеб къурбаналъе; ⁶⁴ мунагъ чурулеб къурбаналъе – дегІен; ⁶⁵ ракълил къурбаналъе – кІиги оцги, шуго куйги, шуго дегІенги, шуго лъагІараб къегІерги.

Гъединал рукІана Гидеонил вас Авиданил къурбаналгун садакъаби.

⁶⁶ АнцІабилеб къоялъ къурбаналгун садакъаби гъаруна Данил къавмалгъул бетІер, Амишадайил вас Ахиезерица.

⁶⁷ Гъес бачІана: нусиялда лъеберго шекеалгъул цІайи бугеб гІарцул гъадаро ва лъабкъоялда анцІго шекеалгъул цІайи бугеб гІарцул шурун (гъезда жаниб букІана рольул хирияб садакъаялъе хІадурараб, зайтуналгъул нахгун жубазабураб бишун лъикІаб рольул ханжу); ⁶⁸ анцІго шекеалгъул цІайи бугеб меседил гел, гъуинмахІазе хІалтІизабулеб

махІгъуинаб жубанжоги жаниб лъун; ⁶⁹басиги, куйги, лъагІараб къегІерги – тІубан бухІулеб къурбаналъе; ⁷⁰мунагъ чурулеб къурбаналъе – дегІен; ⁷¹ракълил къурбаналъе – кІиги оцги, шуго куйги, шуго дегІенги, шуго лъагІараб къегІерги.

Гъединал рукІана Амишадайил вас Ахиезерил къурбаналгун садакъаби.

⁷²Анціла цоабилеб къоялъ къурбаналгун садакъаби гъаруна Ашерил къавмалъул бетІер, Охранил вас Пагиэлица.

⁷³Гъес бачІана: нусиялда лъеберго шекеалъул цІайи бугеб гІарцул гъадаро ва лъабкъоялда анціго шекеалъул цІайи бугеб гІарцул шурун (гъезда жаниб букІана рольул хирияб садакъаялъе хІадурараб, зайтуналъул нахгун жубазабураб бишун лъикІаб рольул ханжу); ⁷⁴анціго шекеалъул цІайи бугеб меседил гел, гъуинмахІазе хІалтІизабулеб махІгъуинаб жубанжоги жаниб лъун; ⁷⁵басиги, куйги, лъагІараб къегІерги – тІубан бухІулеб къурбаналъе; ⁷⁶мунагъ чурулеб къурбаналъе – дегІен; ⁷⁷ракълил къурбаналъе – кІиги оцги, шуго куйги, шуго дегІенги, шуго лъагІараб къегІерги.

Гъединал рукІана Охранил вас Пагиэлил къурбаналгун садакъаби.

⁷⁸Анціла кІиабилеб къоялъ къурбаналгун садакъаби гъаруна Нафталил къавмалъул бетІер, Енанил вас Ахирица.

⁷⁹Гъес бачІана: нусиялда лъеберго шекеалъул цІайи бугеб гІарцул гъадаро ва лъабкъоялда анціго шекеалъул цІайи бугеб гІарцул шурун (гъезда жаниб букІана рольул хирияб садакъаялъе хІадурараб, зайтуналъул нахгун жубазабураб бишун лъикІаб рольул ханжу); ⁸⁰анціго шекеалъул цІайи бугеб меседил гел, гъуинмахІазе хІалтІизабулеб махІгъуинаб жубанжоги жаниб лъун; ⁸¹басиги, куйги, лъагІараб къегІерги – тІубан бухІулеб къурбаналъе; ⁸²мунагъ чурулеб къурбаналъе – дегІен; ⁸³ракълил къурбаналъе – кІиги оцги, шуго куйги, шуго дегІенги, шуго лъагІараб къегІерги.

Гъединал рукІана Енанил вас Ахирил къурбаналгун садакъаби.

⁸⁴Къурбан-бакІалда хирияб нах бахин кІодо гъабун, ГІизраиллил халкъалъул бутІруз Мукъадасаб бакІалде къуна анціла кІиги гІарцул гъадароги, анціла кІиги гІарцул шурунги, анціла кІиги

меседил гелги. ⁸⁵ Щибаб Гарцул гьадароялда букІана нусиялда лъе-берго шекел цІайи ва щибаб шурмида – лъабкъоялда анцІго шекел. Гъезул киназулго гІаммаб бакІлги букІана кІиазаралда ункънусго шекел*. ⁸⁶ МахІгъуинаб жубанжо жаниб лъураб анцІила кІиго меседил гел букІана щибалда анцІго шекелалзул цІайи бугеб ва гъезул гІаммаб бакІлги букІана нусиялда къого шекел**. ⁸⁷ Пубан бухІулеб къурбаналъе кинабниги бачІана: анцІила кІиго басиги, анцІила кІиго куйги, анцІила кІиго лъагІараб къегІерги ва гъезда цадахъ рукІине кколел рольул хириял садакъабиги. ⁸⁸ Ракълил къурбаналъе кинабниги бачІана: къоло ункъго оцги, лъабкъого куйги, лъабкъого дегІенги, лъабкъого лъагІараб къегІерги. Гъединал рукІана къурбан-бакІалда хирияб нах бахун хадуб, гъеб кІодо гъабиялъе рачІарал къурбаналгун хириял садакъаби.

⁸⁹ БЕТІЕРГЪАНАСДА цеве ДандчІваялзул Чадиралъуве Муса лъугъанщинахъе, Мусада Гъесул гъаракъ рагІулаан КъотІиялзул гъансил тІалъелалда тІад бугеб кІиго херувималда гъоркъосан. Гъедин кІалъалаан БЕТІЕРГЪАН Мусагун.

Нахучирахъ

8 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:
² «Гъарунида лъазабе: „Дуца нахучирахъалда анкъго гъитІинчирахъ рекъезабудеб мехалда, гъел чирахъал лъе гъезда цебесеб рахъ гъез гвангъизабудеб куцалъ“, – ин».

³ Гъаруница кинабго гъабунa БЕТІЕРГЪАНАС Мусадe гъабураб амруялда рекъон: гІисинчирахъал лъуна цебесеб рахъ гвангъизабудеб куцалда. ⁴ Нахучирахъ гъабунa рачитІа меседги бухун – ахалгъиялдаса бахъараб тІадехун ругел меседил тІугъдузул сипатазде гІунтІун – кинабго БЕТІЕРГЪАНАС Мусада бихъизабураб сипаталда рекъон.

Левийилал рацІцІад гъари

⁵ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

⁶ «Левийил наслаби цогидал гІизраилаздаса ратІа гъаре ва гъел рацІцІад гъаре. ⁷ Гъел рацІцІад гъаре хадусеб къагІидаялъ: гъезде динияб рацІцІалгъиялзул лъим пунхъизабе ва биччанте гъез тІолго

* 7:85 ГІага-шагарго 26,400 кило.

** 7:86 ГІага-шагарго 1,320 кило.

черхалдаса рас кІкІвазе ва жидерго партал чуризе. Цинги гьел рацІцадаллун лугьина. ⁸Хадуб биччанте гьез бачІине тІубан бухІулеб кърбаналъе хъвезе цо басы, цадахъ букІине кколеб ролгьул хирияб садакъагун, ай зайтуналгьул нахгун жубараб бишун лгьикІаб ханжугун, ва цоги басы – мунагьал чурулеб кърбаналъе. ⁹Цинги левийилал (левитал) ДандчІваялгьул ЧаDIRалда цере ахІе. ГІзраилазул тІолго жамагІатги гьенибе бакІарун, ¹⁰Левийил наслаби БЕТІЕРГЪАНАСДА цере чІезаре, ва биччанте гІзраилаз гьезда тІад кверал лъезе. ¹¹Гъаруница рачине ккола левитал БЕТІЕРГЪАНАСДА цере, ГІзраилил халкългьул рахълдасан Гьесие кколеб хасаб сайгъат хІсабалда, гьелдаса нахъе гьел БЕТІЕРГЪАНАСЕ хъулухълъе рукІине.

¹²Цинги биччанте Левийил наслабаз оцазул бутІрузда кверал лъезе ва цо оц БЕТІЕРГЪАНАСЕ мунагъ чурулеб кърбаналъе, кІиабилеб оц тІубанго бухІулеб кърбаналъе хъвезе. Гьел кърбаназдалгьун рацІцалгьила левитал. ¹³Дуца Левийил наслаби Гъарунидаги гьесул васаздаги цере раче ва гьезул нухмалгьиялде кье, БЕТІЕРГЪАНАСЕ кколеб хасаб сайгъат хІсабалда. ¹⁴Гьедин дуца левитал ратІа гъарила цогидал гІзраилаздаса, гьел Дираллгьун рукІиналъе гІоло.

¹⁵Гьеб кинабго гъабун хадуб, ай дуца гьел, рацІцадги гъарун, хасаб сайгъатлгьун БетІергъанасе кьун хадуб, Левийил наслаби ДандчІваялгьул ЧаDIRалгьуре лугьине бегьула, гьенир хъулухълъе чІезе. ¹⁶ГІицІго гьел руго ГІзраилил халкълда гьоркьоса тІуранго Дие кьезе ратІа гъарурал гІзраилал. Дица гьел Диего рачана, хутІарал гІзраилазул тІоцере гъарурал бихьинлгьималазул бакІалда. ¹⁷ГІзраилалда гъабураб тІоцебесеб бихьинлгьимер Дир ккола, гьединго хІайваналгьул тІоцебесеб тІинчІги ккола Дир. Мисриялгьул тІолалго тІоцере гъарурал лгьимал хвезарураб кьоаялгъ Дица гІзраилазул тІоцере гъарурал лгьимал Диего ратІа гъаруна. ¹⁸Гъанжеян абун, Дица цохІо Левийил тІолалго наслаби росана Диего гІзраилазул киналго тІоцере гъарурал бихьинлгьималазул бакІалда. ¹⁹Дица левитал ратІа гъаруна ГІзраилил халкълда гьоркьоса ва Гъаруниеге гьесул васазеги сайгъатлгьун кьуна гьел; ДандчІваялгьул ЧаDIRалгьуб тІолалго гІзраилазул бакІалда хъулухъ гъабизе ккола гьез; гьел рукІине руго ГІзраилил халкългьухъ босараб хІакългьун. Цинги, гІзраилал Мукъадасаб бакІалде гІагарлгьиларо ва квешаб унти яги балагъ бачІиналдаса цІунун рукІина».

²⁰ Мусацаги, Гьаруницаги ва Гизраилалъул Тлолго жамагIаталъги кинабго гьабуна БЕТIЕРГЪАНАС Мусаде гьабураб амруялда рекъон. ²¹ Левийилаз рацIцIалъги гьабуна ва партал чурана. Гьаруница гьел БЕТIЕРГЪАНАСДА цере рачана, Гьесие кьолеб хасаб сайгъат хIисабалда, ва рацIцIалъиялъул низам тIобитIана, кинаб батаниги мунагъ-хIакъалдаса гьел рацIцIад гьаризелъун. ²² Гьелдаса хадуб левитал, Гьарунилги гьесул васазулги нухмалъиялда гъоркъ, ДандчIваялъул Чадиралъур хьулухъ гьабизе лъугъана. Левийилазе кинабго гьабуна БЕТIЕРГЪАНАС Мусаде гьабураб амруялда рекъон.

²³ БЕТIЕРГЪАНАС Мусад абуна:

²⁴ «Гъале левитазул рахъалъ къанун: кьолю шуго сонил ригъалде вахарав шивав чияс байбихъизе ккола ДандчIваялъул Чадиралъуб хьулухъ гьабизе, ²⁵ амма кIикъоялда анцIго сон бараб мехалда гьез хьулухъ тезе ккола — гьелдаса хадуб гьез тIокIалъ хьулухъ гьабизе кколоро. ²⁶ Гьез кумек гьабизе бегъула ДандчIваялъул Чадиралъуб хьулухъ гьабулел жидерго вацазе, амма жидецаго хьулухъ гьабизе кколоро. Гьезда тIадаб хьулухъалъул хIакъалъулъ гьедин лъазабе левитазда».

Песахалъул байрам

9 ¹ Мисриялдаса къватIибе Гизраилал халкъ бахъун кIиабилеб соналъул тIоцебесеб моцIалда* БЕТIЕРГЪАН Мусад кIалъана, ва Синай салул авлахъалда рукIаго, Гьес Мусад абуна:

² «Биччанте гизраилаз Песах байрам тIобитIизе, гьелъие бихъи-забураб заманги хIисабалде босун. ³ Песах тIобитIе гьаб моцIалъул анцIила ункъабилеб къоялъ, бакъанил гIужалда, кьо рукIкIиналде цебе, киналго Песахалъул тIадкъаялги низамалги цIунун».

⁴ Гьединлъидал Мусаца гизраилазде амру гьабуна Песахалъул байрам кIюдо гьабейн. ⁵ Ва тIоцебесеб моцIалъул анцIила ункъабилеб къоялъ бакъанил гIужалда, кьо рукIкIиналде цебе, Синай абураб салул авлахъалда гьез Песахалъул байрам тIобитIана. Гизраилаз кинабго гьабуна, БЕТIЕРГЪАНАС Мусад гьабураб амруялда рекъон.

⁶ Амма гьезул цо-цоязухъа бажаричIо Песахалъул байрамалда гIахъаллъизе, шайгурелъул жаназаялда хъвазе ккун, гьел хьублъун

* 9:1 Ихдалил авалалда.

рукІана. Гьѣбго кьоялъ гьел Мусахъеги Гьарунихъеги рачІана, ⁷ ва гьез Мусада абуна:

«Ниж хьублѣун руго, жаназаялда хъвазе ккун рукІун. Амма шай ниж махІрум гьарулел чІезабураб заманалда ГІзраилазда цадахъ БЕТІЕРГЪАНАСЕ кьурбан гьабиялдаса?»

⁸ Мусаца гьезие жаваб кьуна:

«Гьанир чІа, БЕТІЕРГЪАНАС нужер рахъаль кинаб амру бачІуне-бали дица лъазабизегІан».

⁹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

¹⁰ «ГІзраилазда абе: „Жаназаялда хъван хьублѣарав яги рикІІадаб сапаралде ккун, гьелѣие бихъизабураб заманалда Песахалѣул байрам кІодо гьабизе рес щвечІев чиясги тІобитІизе ккола БЕТІЕРГЪАНАС чІезабураб Песахалѣул байрам. ¹¹ Гьединав чияс Песах кІодо гьабизе биччанте кІиабилеб моцІалѣул анцІила ункъабилеб кьоялѣул бакъанида. Кьурбаналѣул къагІрил гьан кваназе ккола гьес бугѣурго чедгун ва къогІал хурдулгун цадахъ, ¹² рогьиналде щибго жо нахъе течІого ва цониги ракъа бекичІого. Песахалѣул байрам тІобитІулелѣул, гьелѣие чІезарурал Бичасул хІукмаби рагІа-ракъанде щун тІуразаризе ккола гьес. ¹³ Амма черхги хьублѣичІев сапаралдеги ккечІев чияс Песахалѣул байрамалѣул кІвар гьабичІого тани, гьев халкъалда гьоркъоса нахъе къотІизе вуго, гьес чІезабураб заманалда БЕТІЕРГЪАНАСЕ кьурбан гьабичІолѣи сабаблѣун. Гьесие жаза гьабизе ккола.

¹⁴ Нужеда гьоркъоб гІумру гьабулев чияр ракъалдаса чиясе бокъани БЕТІЕРГЪАНАС тІад лъураб Песахалѣул байрам кІодо гьабизе, гьесдаги тІалѣула гьѣб байрамалѣе рихъязарурал Бичасул киналго хІукмабиги низамги цІунизе. Гьаб улкаялда гьавурасеги чияр ракъалдаса вачІун гІумру гьабулесеги цогояб низам букІине ккола“».

БЕТІЕРГЪАНАСУЛ кьудраталѣул парча

¹⁵ Мукъадасаб, ай ДандчІваялѣул Чадир, эхетизабураб кьоялѣго накІкІул парчаялъ бахчизабуна. Сордо рогьинегІан гьѣб цІадул парчадулъ бугѣб гІадин бихъулаан. ¹⁶ Гьелдаса нахъе гьедин букІана кидаго: Къад Чадиралда тІад накІкІул парча чІолаан ва къаси гьѣб цІадуда рельељунаан. ¹⁷ Чадиралдаса накІкІул парча тІаде босараб мехаль, ГІзраилал сапараль рахъунаан; накІкІул парча лъалхъараб бакІалда ГІзраилаз къайиги чІвалаан. ¹⁸ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон ГІзраилал сапаралде рахъунаан ва Гьесулго амруялда рекъон чІелги гьабулаан. Чадиралда тІад накІкІул парча

бигъарабган заманалда гьел чIараб бакIалдаго рукIунаан. ¹⁹Чади-
ралда тIад накIкIул парча гIемераб заманаль чIаниги, ГIизраилил
халкъ БЕТIЕРГЪАНАСЕ мутIигIлбулаан ва сапаралде бахъунароан.
²⁰Чадиралда тIад накIкIул парчаяль цо чанго къо гурони бачIониги,
гьединго гьабулаан: гIицIго БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон
къайи чIвалаан ва Гьесул амруялда рекъон сапаралдеги рахъуна-
ан. ²¹Цо-цо мехалда накIкIул парча чадиралда тIад чIолаан сордо
рогъинегIан, ва радал парча тIаде борхун бихъани, гьезги сапаралде
байбихъулаан. Къад букIа, къаси букIа – накIкIул парча тIаде борхун
бихъарабго, гьел сапараль рахъунаан. ²²КIиги къояль, яги моцIаль,
яги жеги цIикIкIун – кигIан заманаяль Мукъадасаб Чадиралда
тIад накIкIул парча чIаниги, гIизраилал чIараб бакIалдаса рахъу-
нароан, ай накIкIул парча багъаризегIан гьел нухде рахъунароан;
накIкIул парча тIаса босидал, халкъальги сапаралде байбихъулаан.
²³БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон гьез къайиги чIвалаан ва
Гьесулго амруялдалъун сапаралдеги рахъунаан. БЕТIЕРГЪАНАС
Мусадасан къураб амру гьедин тIубазабулаан гIизраилаз.

Гарцул сурал

10 ¹БЕТIЕРГЪАНАС Мусад абуна:

²«РачитIа гIарацги бухун кIиги гIарцул сур гьабе. Гьел
хIалтIизаре халкъалъул данделъи ахIизе ва халкъалда нухда рахъине
кколеблъи лъазабизе. ³КIиябго сур пулеб гъаракъ бахъараб мехаль,
тIолабго жамагIат дуда цебе ДандчIиваялъул Чадирагул кIалтIе
бакIаризе ккола. ⁴Цо сур пулеб гъаракъ рагIидал, духъе халкъалъул
кIудиял, ай ГIизраилил къавмазул бутIрул ракIаризе ккола. ⁵Гьор-
къор къотI-къотIарал къокъал гъаркъал гъарун сур пураб мехалда,
сапаралде рахъине ккола бакъбаккул рахъалда чIел гьабурал къав-
мал. ⁶Гьединабго хIалалда кIиабилеб нухаль сур пурабго, сапаралде
рахъине ккола къилбаялъул рахъалда чIарал къавмал. Гьеб ахIи
букIине буго сапаралде рахъине ккеялъул бицунеб гIаламатлъун.
⁷Данделъи ахIизе ккани, сур пуй цо халатбахъараб ахIиялдалъун.

⁸Сурал пуйзе руго кашишзабаз – Гъарунил васаз. Гьеб буго
нужеги рукIинесел насабазеги даимаб амру. ⁹Нуж нужерго ра-
къалда рукIаго тушман тIаде кIанцIани ва рагъ ккани, кIвараб
хIалалъ сурал пуй. Гьебмехалда нужер БЕТIЕРГЪАН Аллагъасда
нужер ахIи рагIила ва тушманасдаса нуж хвасар гъарила. ¹⁰Гьедин-
го рохалил къоязги, байрамкъоязги, щибаб моцIалъул тIоцебесеб

къоялъги цадулги ракълилги къурбанал гъарулеб мехалъ гIарцул сурал пуй – гъеб букIана БЕТIЕРГЪАНАСДА нуж раКIалде шве-
зариялъул ГIаламатлъун. Дун вуго БЕТIЕРГЪАН – нужер Аллагъ».

ГIизраилал сапаралде рахъин

¹¹ КъотIиялъул ЧаDIRалда гIад тIупараб накIкIул парча гIаде борхана кIиабилеб моцIалъул къоабилеб къоялъ ва, ¹² Синай абураб салул авлахъги тун, гIизраилал сапаралъ рахъана. Паран абураб салул авлахъалде шведал накIкIул парча лъалхъана. ¹³ Гъеб букIана гъезул, Мусадасан бачIараб БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон нухда рахъараб, ТIоцебесеб сапар.

¹⁴ ТIоцебе сапаралде бахъана Ягъудал аскар, къокъаялда хадуб къо-
къа гъабун. Гъезул бетIерлъуда вукIана ГIаминадавил вас НахIшон. ¹⁵ Цуарил вас Нетаниэл вукIана Иссахарил къавмалъул бетIерлъуда, ¹⁶ ва Хелонил вас Элиав – Зевулунил къавмалъул бетIерлъуда. ¹⁷ Ха-
дуб Мукъадасаб Чадир биххана ва сокIкIана ва, баччун Чадиргун, Гершонилги Мерарилги тухумал сапаралде рахъана.

¹⁸ Гъезда хадуб биллъгана Рувимил аскар, къокъаби гъарун. Гъезул бетIерлъуда вукIана Шедеурил вас Элицур. ¹⁹ Шимеонил къавмалъул бетIерлъуда вукIана Цуришадайил вас Шелумиэл, ²⁰ ва Гадил къавмалъул бетIерлъуда – Дегуэлил вас Элиясаф. ²¹ Гъезда хадуб сапаралде бахъана Кехатил тухум, баччун мукъадасаб къа-
йигун. ГIизраилал цIияб бакIалде швелалде гъениб Мукъадасаб Чадир чIван букIине кколаан.

²² Гъезда хадуб сапаралде бахъана Ефраимил аскар, къокъаби гъарун. Гъезул бетIерлъуда вукIана Аммигудил вас ЭлишамагI. ²³ Манассил къавмалъул бетIерлъуда вукIана Педацурил вас Гамлиэл ²⁴ ва Бунамил къавмалъул бетIерлъуда – Гидеонил вас Авидан.

²⁵ Бишун ахиралда сапаралде бахъана Данил аскар, къокъаби гъарун. Гъезул бетIерлъуда вукIана Амишадайил вас Ахиезер. ²⁶ Ашерил къавмалъе бетIерлъи гъабулел букIана Охранил вас Пагизлица ²⁷ ва Нафталил къавмалъе – Енанил вас Ахирица. ²⁸ Гъединаб букIана сапаралде рахъулел ГIизраилазул къавмазул тартибгун низам.

Мусаги Ховавги

²⁹ Мусаца абуна жиндирго вакъад-васасда, ай мидяниев Регуэ-
лил вас Ховавида: «Ниж унел руго БЕТIЕРГЪАНАС нижее къелин абураб ракъалде. Виллъга нижеда цадахъ, дуги нижеего гIадин

икъбал букІина, шайгурелъул БЕТІЕРГЪАНАС ГІзраилил халкъалъе лъикІлъи гъабизе рагІи къун бугелъул», – ин.

³⁰Амма гъес жаваб къуна: «Дун вильгъинаро нужгун. Дирго ракъалде ва дирго гІагарлъиялъгъухъе тІадвуссин лъикІ дие», – ян.

³¹Амма Мусаца нахъеги абуна: «Гъарула дуда, рехун тоге ниж! Дуда лъикІ лъала салул авлахъалда къайи чІвазе санагІатал бакІал; нижеда нух малъулев чилъун вукІа.

³²Мун нижеда цадахъ вильгъани, нижеца дуеги башад гъабила БЕТІЕРГЪАНАС нижее къурабщинаб рикъзи», – ян.

³³Цинги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ МагІардаса гъел сапаралде рахъана ва гъез лъабго къо нухда бана. Лъабабго къоялъ гъезда цебе-цебе унеб букІана БЕТІЕРГЪАНАСУЛ КъотІиялъул гъамасги, гъезда хІухъбахъиялъе бакІги бихъизабулага. ³⁴Къад сапаралъ унеб мехалда БЕТІЕРГЪАНАСУЛ накІкІул парчаги букІунаан гъезда тІасан боржунеб. ³⁵Сапаралде рахъине гъамас борхулелъул Мусаца абулаан:

«Вахъа цеве, я БЕТІЕРГЪАН!
Рихх-риххун аги Дур тушбаби!
Дуда цереса лъутун аги Мун рихарал!»

³⁶Гъамас лъалхъараб мехалда гъес абулаан:
«Лъалхъе, БЕТІЕРГЪАН,
рикІкІун хІалкІоларел ГІзраилалгун!»

ГІзраилазул разигъечІолъи

11 ¹ЗахІмалъи хІехъезе бокъичІого зигардизе лъугъана халкъ цо къоялъ, ва гъезул разигъечІолъиялъул къулкъудиги рагІун, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ кутакалда ццин бахъана. Гъебмехалъ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ цІа рещтІана гъезде ва гъель бухІизе байбихъана халкъалъ чІел гъабураб бакІалъул рагІал. ²Халкъ кумекалъе Мусадe ахІи базе лъугъана; Мусаца БЕТІЕРГЪАНАСДЕ дугІа гъабун хадуб, цІа свана. ³Гъеб бакІалда Тавера* абураб цар лъуна, шайгурелъул гъениб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ цІа рекІун букІун.

⁴Цо заманалда ГІзраилазда гъоркъор рукІарал батІиял халкъазул гІадамаз тІалаб гъабизе байбихъана лъикІа-лъикІаб квен. Гъездаго цадахъ зигардизе лъугъана ГІзраилалги. Гъез абулеб букІана:

* 11:3 Тавера – «ЦІа ккей».

«Нижее гъан къолев чи киса шолев!

⁵РакІалда бугиш Мисриялда чІобого кваналѣб букІараб ччугІаги, охцерги, пастІанги, пурччги, перги, ражиги! ⁶Гъанжеян абунѣ, черхалда рухІшин хутІун гъечІо. Шибниги гъечІелъул кваназе, гІицІго манна гурони! Бадисан баккун буго гъебги.

⁷Манна букІана гъаранхералъул хъоналда релълъараб, хъахІаб къералъул зобалазул нигІмат. ⁸Халкъалъ гъеб бакІарулаан ва хадуб кверзул гъабида ххенолаан яги чухІулаан. Хадуб гъеб хъабаялъуб белъунаан яги гъелъул бакараби режулаан. Зайтуналъул нахуль буцун бежараб чадил гІадианаб тІагІамги букІана гъелъул. ⁹Къаси шуб ккараб мехалда, гъелда цадахъ рещІунаан маннаги.

¹⁰Мусада рагІана халкъалъул гІоди – шибаб хъизан-къай гІодулеб букІана, жидерго чадиралъул кІалтІаги чІун. Гъебмехалда БЕТІЕРГЪАНАСУЛ щин гъелегъана, Мусалги гъель кутакалда ракІбакъвана. ¹¹Гъес БЕТІЕРГЪАНАСДА абунѣ:

«Шай Дуца дие гъаб гІазаб къолеб бугеб? Шиб гъабун дица Дур щин бахъинабураб, гъаб тІолабго халкъ дида баччизабизе ккани?

¹²Дун гъазул эмениш вугев? Дидасан бижараб халкъиш гъаб бугеб? Шай Дуца, жиб хъихъулей гІаданалъ лъимер кинигин дида карандаги лъун, гъезие къелин абун гъезул умумузе Дуца рагІи къураб ракъалде щвезегІан, дида баччизабубеб бугеб гъаб халкъ? ¹³Киса дица гъаб гІаламалъе гІураб гъан балагъилеб: „Гъан къе нижее кваназе!“ – ян гІодулел ругелъул гъел дида цере! ¹⁴ЦохІо дида бажаруларо гъаб халкъ баччун; гъеб цІакъго захІматаб иш буго дие! ¹⁵Хадубккунги дие гъадианабго къисмат Дуца хъван батани, Дур цІобалъе мустахІикъавги дун ватани, гъарула гъабсагІатго чІвай дун, гъаб балагъалъукъа ворчІизе вукІине!»

¹⁶Гъебмехалъ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунѣ:

«ГІизраилазул кІудиязда гъоркъоса гІакълу-гъунар бугел бутІрул хІисабалда дуда лъикІ лъалел чагІи ракІаре Дида цере – кинавниги лъабкъоялда анцІго чи. Риччанте гъел рачІине ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІе ва дуда аскІор чІезе.

¹⁷Гъенив Дун кІалъазе вуго дуда. Дуда лъураб РухІалдасаги босун, гъездаги лъела Дица Гъеб. Гъел хІалае рахъина дие гъеб бакІаб гъир баччиялъе, цохІо дуцаго баччичІого букІине.

¹⁸Халкъалда абе: „РацІцІалъи гъабе, метералде хІадурлъун рукІине. Метер нужеца гъан кваназе буго, БЕТІЕРГЪАНАСДА

рагIун бугельул нугер гIодиги, ‘Нижее гьан кьолев чи киса шолев! Мисриялдаго лъикI букIана!’ абураб нугер кьулкьудиги. БЕТIЕРГЪАНАС кьезе буго нужее гьан. ¹⁹ Нужеца гьеб кваназе буго цо, кIиги, шуго, анцIго, кього кьояль гуреб! ²⁰ Нужеца гьеб кваназе буго тIубараб моцIаль, нугер магIарзухьан бачинегIан ва нужеда гьеб рихинегIан, нужеца нужедаго гьоркьовги вугев БЕТIЕРГЪАНАСДЕ мугъги рехун, Гьесда цере ‘Щай ниж Мисриялдаса нахъе арал?!’ – ин абун, нуг зигардаралъухъ“.

²¹ Мусаца абун:

«Гъанив цин анлънусазарго рагъухьан вуго, ва Дуца абубеб буге: „тIубараб моцIаль Дица гьезда гьан кваназабизе буго!“ – ян.

²² Бугебщинаб гIи-боцIи хъуниги, гIолебищ гьезие киназего гьан? Ялъуни ральдалъ бугеб тIолго ччугIа ккуниги, киназего гIелищ гьеб?»

²³ БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абун:

«БЕТIЕРГЪАНАСУЛ хIал дагълъунищ бугеб? ГьабсагIат дудаго бихъила, Дица две кьураб рагIи тIубалишали».

²⁴ Муса халкьалъухъе вилъгъана ва БЕТIЕРГЪАНАС абураб жо бицана. Гьес халкьалъул кIудиязул лъабкъоялда анцIго чи аскIове ахIана ва гьел Чадиралда сверухъ чIезаруна. ²⁵ Гьебмехалда БЕТIЕРГЪАН накIкIул парчадулъ рещIана ва Мусагун кIалъана; Мусада тIад лъураб РухIалдаса босун, гьенире ракIарарал кIудияздеги рещIинабуна гьеб РухI. Гьезда тIаде РухI рещIиндал гьез байбихъана ахIунго ахIун шавкьалда Аллагъасул амраби загьир гьаризе, амма хадубккун тIокIалъ гьедин гьабичIо.

²⁶ КIигоял рукIана гьенире рачIинчIого, халкьалда гьоркьорго чIун; поясада цIар букIана Элдад, кIиабилесда – Медад. Амма гьездеги рещIана РухI, гьелги рукIиндал кьолбол кIудиязул сияхIалда рехсон, Чадиралъул кIалтIе инчIониги. Гьединлъидал гьелги лъугъана Аллагъасул амраби загьир гьарун кIалъазе. ²⁷ Цо Полохъанчи векерун вачIана Мусахъе ва гьес абун:

«Элдадицаги Медадицаги Аллагъасул амраби рицунел руго», – ян.

²⁸ ГьитIинаб кьоялдасаго Мусал кумекчилъун вукIарав Нунил вас Егъошуаца абун:

«Муса, бетIерчIахъад, чIезаре гьел!» – ин.

²⁹ Амма Мусаца жаваб кьуна:

«Дун цIунизейищ мун вахъарав? Дие бокилаан БЕТIЕРГЪАНАСУЛ халкьалда гьоркьоса киназего аварагзабазул карамалъи швезе

ва БЕТІЕРГЪАНАС гъезул шивасде Жиндирго Иллагъияб РухІ рещтІнабизе!» – ян.

³⁰ Цинги Мусаги кьолбол кІудиялги жиде-жидер чадразухъе тІадруссана.

ЧІоролаби

³¹ Цинги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хІалкІольгиялдалгун кутакаб гъури бахъана ва гьелъ ральдахъан чІоролаби рачун рачІана. Халкъ чІараб бакІалда сверухъ киса-кибего цо кьоялгъл сапаралгъл манзилалда гъез ракъ бахчизабуна кІиго натІалгъл борхалгиялда. ³² Халкъ чІоролаби ракІаризе лгъугъана: тІубараб кьоялгги, кьаси рогъинегІанги ва хадусеб кьоялгги ракІарана гьел ва шивас бакІарана цо хомералдаса* дагъ гьечІеб къадар хІанчІазул. Гъез гьел сверухългги цезабун тІиритІана. ³³ Жеги гъезул кІалдиб гъан букІаго, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ ццин рещтІана халкъалде ва Гьес гъезде кутакаб унти биччана. ³⁴ Гъединлгидал гъеб бакІалда Киврот-Гъатаава** абураб цІар лгуна: гъениб букъана чехъги квешаб яхІги гьечІеб халкъ.

³⁵ Киврот-Гъатааваялдаса халкъ багъарана Хацероталде ва гъениб лъалхъана.

Марямилги Гъарунилги Мусаль жахІда ккей

12 ¹ Марямги Гъарунги лгъугъана Мусада бадибчІвай гъабизе, гъес Кушалдаса тІадан ячунин абун. ² Гъез абулеб букІана: «ГіицІго Мусада гурони кІалгъачІевищ БЕТІЕРГЪАН? Нижедаги гурищ Гъев кІалгъарав?» – ин.

Ва гъеб БЕТІЕРГЪАНАСДА рагІана.

³ Живго Мусайин абуни, кутакалда хІалимав, дунялалдаги бишун хІалимав чи вукІана.

⁴ Циндаго БЕТІЕРГЪАНАС Мусадаги, Гъарунидаги, Марямидаги абун:

«Нуж лъабалго ДандчІваялгъл Чадиралда цере рилълъа», – ян. Гьел лъабалго гъенире рилълъана.

⁵ Цинги БЕТІЕРГЪАН рещтІана накІкІул хІубилгъл Чадиралгъл кІалтІе ва Гьес Гъарунги Марямги ахІана; гьел кІиялго церегІан рилълъана. ⁶ Ва БЕТІЕРГЪАНАС абун:

* 11:32 *Хомер* – тІага-шагарго 220 литра жанибе унеб роцен.

** 11:34 *Киврот-Гъатаава* – «Гогългиялгъл хабал».

«ГинтIаме Дихь!

Нужеда гьоркъов вугев БЕТIЕРГЪАНАСУЛ аварагасе
Дун загьирлъула церетIамиязулъ,
кIалъала гьевгун макъабазулъ.

7 Амма Дир лагъ Мусагун гьедин гурейба букIунеб, –
Дир Рокъов гьев сундулъгоги Дие ритIухъав вуго.

8 Гьевгун Дун кIалъала бадиса бадиве, рагун,
кици-биценаздалъун гурев;
гьесда бихъула БЕТIЕРГЪАНАСУЛ сипат.

Кинха нуж хIинкъичIел

Дир лагъ Мусада данде рахъун кIалъазе?»

⁹БЕТIЕРГЪАНАСУЛ гьезда кутакаб щин бахъана ва Гьев нахъе ана.

¹⁰Чадиралдаса батIалъун накIкIул парча эхеде босараб сагIаталъ
Марямил черх барас унтиялъ цIуна: гьелъул тIом гIазу гIадин
хъахIлъана. Гьарун гьелдехун вуссиндал, гьесда бихъана гьелде
барасалъул унти бахун бугеблъи. ¹¹Ва гьес Мусада абуна:

«БетIерчIахъад, гьарула гьабуге нижее тамихI, гIакълу гьечIел
нижеца гьабураб мунагъалъухъ!

¹²Гьарула дуда, эбелалъул ургьиса бачIарабго хвараб ва бащдаб
черх турараб лъимада релълъине тоге Марям!»

¹³Цинги Мусаца БЕТIЕРГЪАНАСДЕ дугIа гьабуна:

«Я дир Аллагъ, сахлъизае Марям!» – ин.

¹⁴Амма БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«Гьелъул бадиве инсуца хIацIу турабани, анкъго къоялъ рогъо
баччизе ккезе гуриш гьель букIараб? Гьей халкъалда гьоркъоса
нахъе йитIе анкъго къоялъ; хадуь гIадюссине йиччанте».

¹⁵Марям анкъго къоялъ халкъалда гьоркъоса нахъе йитIана, ва
гьей гIадюссинегIан халкъги бугелъубго чIун букIана.

АнцIила кIиго жасус

13 ¹Хадуб халкъ Хацероталдаса сапаралъ бахъана ва Паран
салул авлахъалде шведал, гьениб лъалхьи гьабуна.

²БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:

³«Дица гIизраилазе къолеб бугеб Ханааналъул ракъалъул цIех-рех
гьабизе жасусал ритIе: щибаб къавмалъул церехъабазда гьоркъоса
цо-цо чи».

⁴Мусаца гьел ритIана Паран абураб салул авлахъалдаса,
БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон. Гьел киналго рукIана

Гизраилазул къавмазул церехъабазда гьоркъоса чагИи. ⁵ Гьале гьезул цIарал:

Рувимил къавмалдаса – Заккурил вас Шаммуа;

⁶ Шимеонил къавмалдаса – ХIорил вас Шафат;

⁷ Ягьудал къавмалдаса – Ефуннил вас Халев;

⁸ Иссахарил къавмалдаса – Юсупил вас Игал;

⁹ Ефраимил къавмалдаса – Нунил вас Гьошеа;

¹⁰ Бунямил къавмалдаса – Рафул вас Палти;

¹¹ Зевулунил къавмалдаса – Содил вас Гьадиэл;

¹² Юсупил къавмалдаса, гьесул вас Манассил наслуялдаса – Су-сийил вас Гьадий;

¹³ Данил къавмалдаса – Гемалийил вас Аммиэл;

¹⁴ Ашерил къавмалдаса – МикагИлил вас Сетур;

¹⁵ Нафталил къавмалдаса – Вафсил вас Нахби;

¹⁶ Гадил къавмалдаса – Махил вас Геуэл.

¹⁷ Гьел руго Мусаца ракъазул цIех-рех гьабизе ритIарал Iадамазул цIарал. Нунил вас Гьошеа* Мусаца хисун Егьошуа** абураб цIар къуна.

¹⁸ Ханааналгьул цIех-рех гьабизе гьел ритIулаго Мусаца абун:

«Нуж Негев къотIун мугIрул-щобазде а!

¹⁹ Халгьабе кинаб ракъ гьеб бугебали. Лъазабе кинаб халкъалъ гьениб гIумру гьабун бугебали: къуватабищ, загIипабищ гьеб бугеб, дагьал чагИийищ, ялъуни кIудияб Iаламищ гьезул бугеб?

²⁰ Гьеб халкъалъ гIумру гьабулеб ракъ кинаб бугеб: гьарзаябищ, мукъсанабищ? Кинал ругел гьезул шагьарал: чадразухъищ гьез гIумру гьабулеб бугеб, яги сверун къадалги рарал шула гьарурал шагьаразухъищ? ²¹ Кинаб ракъ бугеб гьениб, беэнабищ яги хьарцинабищ? Ругищ гьенир гьутIби, гьечIищ? Нуж сункьаго хIинкъуге, гьеб ракъалгьул пихъги босе». (ЦIибил баршулеб заман шун букIана.)

²² Гьел ана ва гьеб ракъалгьул хал-шал гьабуна, Цин абураб салул авлахъалдаса бахъараб, битIахъе Лево-Хаматалда аскIоб бугеб Реховалде швезегIан. ²³ Негевги нахъа тун гьел швана Хевроналде;

* 13:17 *Гьошеа* – «Хвасарлъи».

** 13:17 *Егьошуа* – «БЕТИЕРГЪАНАС хвасар гьарула».

Анакил наслуялгьул АхИманицаги, Шешайицаги, Талмайицаги гьумру гьабубеб букІана гьениб. (Хеврон букІана Мисриялгьул шагьар Цоаналдаса анкьго сональ цебе бараб шагьар.)²⁴ Эшкол абураб расалбьялде шведал, гьез цо цІолбол хьоп гІад бугеб гьабубялгьул гІаркьел кьотІана ва, гІералдаги бан, гьезул кІигояс баччана гьеб; гьединго соноги инжирги босана гьениса.²⁵ Гьеб бакІалда цар лъуна Эшколалгьул* расалги абун, шайгурелгьул гьениса гІизраилаз цІолбол хьоп кьотІун букІун.²⁶ КІикього кьоялдасан гьел сапаралдаса гІадрусана.

²⁷ Ва гьел рачІана Паран абураб салул авлахьалда бугеб Кадешалде – Мусахьеги, Гьарунихьеги, гІизраилазул жамагІаталхьеги. Гьениб гьездаги халкьалдаги цебе гьез бихьа-таралгьул якьинаб баян кьуна ва гьениса босун бачІараб пихь бихьизабуна.²⁸ Гьез Мусада абуна:

«Ниж ана дуца ритІараб ракьалде: хІакьикьаталдаги, рахьги гьоцІоги чвахулеб ракъ бугоан доб! Гьале гьениса пихь.²⁹ Амма доба гьумру гьабубеб халкъ цІакь кьуватаб буго, гьезул шагьаралги шула гьарурал ва цІакьго кІудиял руго. Нижеда дора Анакил наслабичин рихьана!³⁰ Амалекияз гьумру гьабубеб буго Негевалда, хитиязги, евусиязги, амориязги – мугІрузда, ханаанияз – ральдал рагІаллбьялдаги Иордан гІурул рагІаллбьялдаги».

³¹ Халевица хІалбихьана Мусада цебе халкъ гІодобуссиабизе ва гьес абуна:

«Рильгьа гьеб ракъ кверде босизе! Нильехьа бажарилагурищ гьеб!»

³² Амма гьесда цадахь рукІараз абуна:

«Нильехьа бажаруларо доб халкъгун рагьизе – доб нильедаса кьуватаб халкъ буго», – ян.

³³ Жидедаго бихьараб ракъалгьул рахьалъ халкьалда гьоркьор квешал харбал гІиритгІизаризе лъугьана гьел:

«Гьениб гьумру гьабизе рачІарал чагІи кваналеб ракъ буго гьеб. Нижеда гьенир рихьарал киналго гІадамал рукІана нартал гІадал чІахІиял.³⁴ Нижеда гьенир нефилималги рихьана (Анакил наслаби Нефилимидасан лъугьарал ккола). Гьезда аскІор ниж нижедаго гарцІалин кколел рукІана ва гьездаги ниж гарцІаллгьун рихьулел рукІана».

* 13:25 Эшкол – «ЦІолбол Хьоп».

Гизраилазул дандечлей

14 ¹Гьебмехалъ халкъалъ аХи-хИур бахъинабуна. Тубараб сордоялъ гIодана гьел риччан гьаркъалгун ва ²Мусаеги Гьаруниеги бадирчIваял гьаризе лъугъана. ТЮлабго халкъалъ гьезда абулеб букIана:

«Унго, Мисриялдаго хварал аниш ниж! Яги гьанир салул авла-хъалда хун рукIарал аниш! ³Шай БЕТIЕРГЪАНАС ниж гьеб ра-къалде рачунел ругел? Гьенир ниж хвалчаца чIвазе рукIинейиш? Цинги нижер лъудбиги лъималги асирлъуде ккела! Мисриялдаго тIадруссани лъикI букIина нильее!» ⁴Гьез цоцазда абулеб букIана:

«РачIа нильеца цоги бетIер тIаса вищизе ва Мисриялда тIадруссине», – ян.

⁵Гьебмехалда Мусаги Гьарунги Гизраилалъул жамагIаталда цере накабазда чIана. ⁶Ракъазул хал-шал гьабизе аразда гьоркъор рукIарал Нунил вас Егъошуацаги Ефуннил вас Халевицаги, чара бухIун, жидедаго тIад букIараб партал бихъ-бихъана ⁷ва гьез гизраилазул жамагIаталда абуна:

«Нильеца хал-шал гьабураб ракъ кутакалда лъикIаб буго! ⁸БЕТIЕРГЪАН нильеда гурхIулев ватани, Гьес рачинеги рачун, нильее къела рахъги гьоцIоги чвахулеб доб ракъ. ⁹Амма БЕТIЕРГЪАНАСДА данде рахъунге ва доб ракъалъул гIадамазукъа хIинкъуге, шайгурелъул нильеца бигъаго къезарила дол! Дозие кумек гьечIо, нильгунин абун, БЕТIЕРГЪАН вуго. ХIинкъуге дозукъа!» – ян.

¹⁰Гьебмехалъ халкъалъ гьел ганчIица чIвазехъин рукIана, амма циндаго, киназдаго бихъун, БЕТIЕРГЪАНАСУЛ къудрат загьирлъана ДандчIваялъул ЧаDIRалъул кIалтIа.

¹¹БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«КидаллъизегIан гьаб халкъалъ Дун нахъчIвазе вугев? КидаллъизегIан гьел Дида божиларел, Дица жидеда гьоркъор гьаруралщинал гIаламаталги гечIо? ¹²Квешаб унтиги тIаде биччан тIагIинабила Дица гьаб халкъ! Ва дудасан бижизабила гьалдасаги цIикIкIараб ва къуватаб халкъ».

¹³Гьебмехалъ Мусаца БЕТIЕРГЪАНАСДА абуна:

«Цинги гьеб хабар рагIила Дуца Дурго къуваталдалъун жидер кверщаликъа гьаб халкъ хвасар гьабурал мисриязда! ¹⁴Мисрияз кинабго бицина гьаб ракъалъул халкъазда. Огь дир БЕТIЕРГЪАН, гьел халкъазда рагIун бугелъул, Мун Дур халкъалда цадахъ вукIуневлъи ва Дуца бадиса бадиве Мунго вихъизе толеблъи, я БЕТIЕРГЪАН!

Ханааниязда лъала Дур накІКул парча гІзраилазда тІад бугеблѝи ва Мун гъезда цадахъ къад – накІКул хІубилъун, къаси – цІадул хІубилъун унев вугеблѝиги. ¹⁵ Цо чи течІого Дуца гъаб халкъ тІагІнабуни, Дур хІалкІолъиялъул хабар рагІарал халкъаз абизе буго: ¹⁶ „БЕТИЕРГЪАНАСУХЪА бажаричІо дозие къезе амру гъабураб ракъалде доб халкъ бачине. Гъединлъидал Гъес дол салул авлахъалда чІван руго“, – ян. ¹⁷ Биччанте гъанже загьирлъун букІине БетІергъанасул хІалкІолъи, Дуцаго абураб куцалда: ¹⁸ „БЕТИЕРГЪАНАСУЛ сабру халатаб, Гъесул рахІму-цІоб гІагІидаб! Гъев мунагъ-хІакъалдасаги тІасалъугъуна! Амма гІайибиял тамихІалде цІала – умумузул мунагъазухъ, лъабабилеб ва ункъабилеб наслуялде швезегІанги, лъималазул лъималазеги тамихІ гъабула“, – ян. ¹⁹ Дур тІадегІанаб рахІму-цІобалъе гІоло, тІасалъугъа гъаб халкъалъул мунагъалдаса, Мисриялдаса рахъаралдаса нахъе жакъа къоялде швезегІанги тІасалъугъунев вукІаравго гІадин!»

²⁰ БЕТИЕРГЪАНАС жаваб къуна:

«Дур гъариялъе гІоло тІасалъугъина Дун гъеб халкъалдаса. ²¹ Амма Дирго цІаралхІаги ва дуниялго цІезабураб Дирго реццалхІаги, – ²² Дир къудратги бихъарал, Мисриялда ва салул авлахъалда Дица гъарурал хІикматал ишалги рихъарал, амма гъебги гечІого, тІокІалъ чІечІого Дир хІалалги рихъун, Дие мутІигІлъичІел чагІазда ²³ бихъизе гъечІо, гъезие къезе бугин абун гъезул умумузе Дун гъедараб ракъ. Дун рихарав цониги чиясда гъеб бихъиларо! ²⁴ Амма дир лагъ Халев гъезда релъгъарав гъечІо, гъев ракІ-ракІалъ Дида божарав вуго. Гъелъухъ Дица гъев швезавила гъесда бихъараб ракъалде ва гъесул наслаби рукІина гъелъул бетІергъабилъун. ²⁵ ГІагІиракъалда амалекиялги ханааниялги руго гІумру гъабулел, гъединлъидал метер нуж тІадрусса ва, БагІараб ралъдахъе унеб нухккун, салул авлахъалде а».

Халкъалъе жаза гъаби

²⁶ БЕТИЕРГЪАНАС Мусадаги Гъарунидаги абун: ²⁷ «КидаллъизегІан Дида данде гІарзахъдизе бугеб гъаб ццидал цІураб халкъ? Гъезул разигъечІолъиялъул къулкъуди рагІулеб буго Дида. ²⁸ Гъезда абе: „Дирго цІаралхІаги, – ян абулеб бугин БЕТИЕРГЪАНАС, – нужеца бицаралда рекъон гъабила Дица нуже. ²⁹ Нужер жаназаб гъаб салул авлахъалда хутІила; халкъалъул сияхІалда хъварав къогоялдаса тІаде сон барав ва Диде къулкъудулев вукІарав шивав чиясул жаназаб гъаб авлахъалда хутІила. ³⁰ Нужер цонигияс хІетІе чІеларо Дица нужер

улкалгун гьабизе рагИи кьун букIараб ракъалда, Ефуннил вас Халевицаги Нунил вас Егьошуацаги гурони. ³¹Нужерго лъимал асирлъуде ккезе гурич хIинкьун рукIана нуж. Гьеле гьел рачина Дица нужеца инкар гьабураб ракъалде. ³²Амма нужер жаназаби гьаб салул авлахьалде рехун тела. ³³Нужер лъимал рукIина кIикього сональ гьаб авлахьалда, гIухьби кинигин, нужер пасикълъиялъухъ гIакъуба чIамулел, нужер ахирисев чи хвезегIан. ³⁴КIикього сональ – нужеца доб Ханааналгун цIех-рех гьабулаго бараб кIикього къоялгун щибаб къоялгун цо-цо сон рикIкIун – нуж рукIина гIазабалда, нужерго мунагьал сабаблгун, ва гьебмехаль лъала нужеца Диргун тушманлъи гьабиялгун къогIлъи“. ³⁵Дица – БЕТIЕРГЪАНАС – абулеб буго гьедин! Дица чара гьечIого гьедин гьабила Дица данде бахъараб тIолабго гьаб щидал цIураб халкъалье. Гьаб салул авлахьалда тIагIина гьел! Гьел киналго хвезе руго гьанир!»

³⁶Мусаца доб ракъалгун цIех-рех гьабизе ритIун рукIарал чагIаз, гьениса тIадрусун хадуб квешал харбал тIиритIизаризе лъугьана, ва тIолабго халкъги гьезда рекъон Мусаца данде къулкъудана. ³⁷Гьеб ракъалгун хIакъалгун хIинкьарал харбал тIиритIизаруралгун, гьел киналго, квешаб унтиги ккун, хвана. БЕТIЕРГЪАНАС жаз гьабун гьезие. ³⁸Ракъалгун хал-шал гьабизе ун рукIаразда гьоркъоса чаго хутIана гIицIго Нунил вас Егьошуаги Ефуннил вас Халевги.

³⁹Мусаца БетIергъанасул рагIи гIизраилазда бицараб мехаль, тIолабго гIизраил халкъ гIек-гIекиядда гIодана. ⁴⁰Нахъисеб къоялгун цудунго тIадеги рахъун, гьел мугIруздехун къокъана.

«Нужеца мунагъ гьабун! – ян абулеб букIана гьез. – БукIаниги, гьанже ниж ина БЕТIЕРГЪАНАС абураб бакIалде».

⁴¹Амма Мусаца абун:

«Щай нужеца БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амру тIубазабулареб? Гьеб ишалгун нужеца лъикIаб хIасил кколаро. ⁴²Кирего унге, нужеца цадахъ БЕТIЕРГЪАН гьечIелгун гьанже; ани, тушбабаца шуцахъ риххизаризе руго нуж. ⁴³Нухда нужеца данде рагъила амалекиядги ханааниялги ва гьез чIвала нуж. Нужеца БЕТIЕРГЪАНАСДЕ мугъ рехана, гьединлъидал Гьесул квербакъи букIунаро нужеца», – ян.

⁴⁴Амма, жидедаго ракIчIун, мугIруздехун ралагун нухда рахъана гьел чагIи; БЕТIЕРГЪАНАСУЛ къотIиялгун гьамасги Мусаги ругелгун чIана. ⁴⁵Цинги мугIрузда чIарал амалекиязги ханааниязги, гьезда дандеги рачIун, гьел шуцахъ риххизаруна ва Хормаялде щвезегIан лъутизаруна.

Къурбаназул хІакъалъулъ амраби

15 ¹БЕТИЕРГЪАНАС Мусада абунa:

² «ГІизраилазда гъазабе: „Дица нуже ватІанлъун къураб ракъалде щвараб мехалда, ³ва нужеца БЕТИЕРГЪАНАСЕ гІи-боцІиялдаса къурбан гъабулеб мехалда – тІубан бухІулеб къурбан, назруялъул къурбан, ракълил къурбан яги бокъараб хирияб байрам кІодо гъабиялда хурхараб къурбан – ва нужеца БЕТИЕРГЪАНАСЕ цІадул къурбаналъул гъуинаб махІ бахъинабулеб мехалда, ⁴гъелда цадахъго ролъул хирияб садакъаги букІине ккола: зайтуналъул нахул гиналъул ункъго бутІа гъабун цо бутІаги* гъорлъ жубараб, ефаялъул анцІго бутІа гъабун цо бутІа** бищун лъикІаб ханждал. ⁵Тубанго бухІулеб къурбаналъе яги батІияб къурбаналъе бачІунеб щибаб къегІералда цадахъ гъединго бачІине ккола гиналъул ункъго бутІа гъабун цо бутІа*** чагъиралъулги.

⁶Куюлда цадахъ бачІине ккола гиналъул гъабго бутІа гъабун цо бутІа зайтуналъул нахги жубараб, ефаялъул анцІго бутІа гъабун кІиги бутІа бищун лъикІаб ханждал ва ⁷гиналъул гъабго бутІа гъабун цо бутІа чагъирги. Гъеб букІине буго БЕТИЕРГЪАНАСЕ хирияб махІ бахъинабиялъе.

⁸БЕТИЕРГЪАНАСЕ баци къурбанлъун гъабулеб бугони – тІубан бухІулеб къурбан, яги назруялъул къурбан, яги ракълил къурбан – ⁹гъелда цадахъ букІине ккола ролъул хирияб садакъа: башдаб гин зайтуналъул нахги гъорлъ жубараб, ефаялъул анцІго бутІа гъабун гъабго бутІа бищун лъикІаб ханждал. ¹⁰Къурбан-бакІалда тІаде тІезе чагъиралъул башдаб гинги букІине ккола. Гъеб букІина цІадулалъун БЕТИЕРГЪАНАСЕ гІоло къолеб садакъа, Гъесие хирияб буго гъелъул махІ. ¹¹Гъедин гъабизе ккола къурбаналъе бачІунеб щибаб басигун, куйгун, къегІергун яги бурутІгун цадахъ. ¹²Къурбаназул къадар кинаб букІаниги, щибаб къурбаналъе гъедин гъабе.

¹³ГІизраилил халкъалъул щивав чияс гъедин гъабизе ккола, БЕТИЕРГЪАНАСЕ гІоло хириял садакъаби гъарулаго ва къурбан бухІиялдалъун Гъесие хирияб махІ бахъинабулаго. ¹⁴Чияр ракъалдаса вачІарав ва нужеда гъорлъ гІумру гъабулев цогидав чиясе бокъани БЕТИЕРГЪАНАСЕ хирияб махІ бахъинабизелъун цІадул къурбан

* 15:4 Гин – 3,5 литрa.

** 15:4 Ефа – 22 литрa.

*** 15:5 ГІага-шагарго 1 литрa.

гъабизе, гъесги кинабго гъабизе ккола нужецаго гІадин. ¹⁵Нужеги нужеда цадахъ гІумру гъабулел чияр ракъаздаса гІадамазеги цо къанун букІине ккола. Гъединаб буго рукІинесел наслабазеги даимаб амру. Нужги къватІиса рачІарал гІадамалги БЕТІЕРГЪАНАСДА цере рашадал руго. ¹⁶Нужеги нужеда цадахъ гІумру гъабулел чияр халкъазул гІадамазеги – цо къанун ва цо низам“».

¹⁷ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун:

¹⁸ «ГІизраилазда гъадин абе: „Дица рачунел ругеб ракъалде нуж шваралго ¹⁹ ва нужеца гъелъул нигІмат кваналаго, гъелдаса бутІа БЕТІЕРГЪАНАСЕ хирияб садакъалъун кье. ²⁰ТІоцебе ххараб ханждал гъабураб чед хирияб садакъалъун кьезе ккола; гъеб швезабе гъоцІиб лал рехулеб мехалъ кьолеб хирияб садакъа хІисабалда. ²¹ТІоцебе ххараб ханждал хирияб садакъа киналго рукІинесел наслабаз БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Рокъобе кьезе ккола даимго.

РакІалда гъечІого ккараб мунагъалъухъ кърбан

²² БЕТІЕРГЪАНАС Мусадe гъарурал амраби нагагъ нужехъа гІуразаричІого хутІани, ²³ БЕТІЕРГЪАНАС Мусадасан гІалаб гъарурал киналго амрабиги хІисабалде росун – БЕТІЕРГЪАНАС гІоцебе амру гъабураб къоялдаса бахъараб – гъанжеги нужер хадусел гІелазги гъадин гъабе. ²⁴Гъеб халкъалъухъа лъачІого ккараб гъалатІ батани, гІолго жамагІаталъул рахъалдасан гІубан бухІулеб ва БЕТІЕРГЪАНАСЕ хирияб махІ бахъинабулеб кърбаналъе кьезе ккола бази, ва гъелда цадахъ букІине ккола рольул садакъаги, кърбан–бакІалда гІаде гІолеб жоги. Мунагъ чуриялъул кърбаналъе цо дегІенги хъвезе ккола. ²⁵Биччанте кашишас гІобитІизе ГІизраилалъул гІолго жамагІаталъул мунагъ чуриялъул кърбан, халкъ мунагъалдаса бацІцІалъизе букІине, шайгурелъул гъеб халкъалъухъа лъачІого ккараб гъалатІлъидал букІараб; гъеб гъалатІалъухъ халкъалъ БЕТІЕРГЪАНАСЕ кърбанги гъелда цадахъ кьезе кколел садакъабиги къела, БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе мунагъ чуриялъул кърбанги хъвела. ²⁶ГІизраилалъул гІолабго халкъалъулги ва гъезда гъркър ругел чияр халкъазул гІадамазулги мунагъалдаса Аллагъ гІасалъугъина, шайгурелъул халкъалъухъа лъачІого ккараб мунагъ букІиндал гъеб.

²⁷ Гъединаб мунагъ цо чияс гъабун бугони, мунагъ чуриялъул кърбаналъе гъес кьезе ккола лъагІараб цІце. ²⁸Кашишас БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе гІобитІила тохлъукъе мунагъалъукъе

ккарав чи ваццалъиялъе къурбан, ва гъесул мунагъаздаса таса лъугъина. ²⁹ Цого низам букӀине ккола тохлгукъе мунагъ гъабурав шивав чиясе – гӀизраиласеги чияр халкъалъул чиясеги.

³⁰ Амма цониги чияс – гӀизраилав вукӀа, гочун вачӀарав вукӀа – ургъунго мунагъ гъабун, гъеб ккола БЕТӀЕРГЪАН хӀакъир гъави; гъединав чи халкъалда гъоркъов тезе бегъуларо, нахъе гъезе ккола. ³¹ Гъес БЕТӀЕРГЪАНАСУЛ рагӀул сан гъабичӀо, гъес Гъесул амру хвезабуна: гъев чара гъечӀого, халкъалда гъоркъоса вачахъизе ккола – гъесие жаза гъабизе ккола“».

Шаматкъоялъул адаб тарасе тамихӀ

³² ГӀизраилал салул авлахъалда рукӀаго, гъезда вихъана цо чи шаматкъоялъ цӀул бакӀарулев. ³³ Гъедин гъев вихъарал гӀадамаз гъев вачана Мусахъеги, Гъарунихъеги, тӀолабго жамагӀаталхъеги. ³⁴ Гъев жанив тӀамуна, хъаравулзабиги тана, шайгурелъул лъалеб букӀинчӀо шиб гъесие гъабилебали. ³⁵ Гъебмехалда БЕТӀЕРГЪАНАС Мусада абун:

«Гъев чи чӀвазе ккола. Биччанте тӀолабго халкъалъ, халкъ рещӀараб бакӀалдаса къватӀивеги вачун, гъев ганчӀица чӀвазе».

³⁶ Цинги халкъалъ гъев, халкъ чӀараб бакӀалдаса довегӀанги вачун, БЕТӀЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон, ганчӀица чӀвана.

РатӀида гӀертелал раялъул хӀакъалъулъ

³⁷ БЕТӀЕРГЪАНАС Мусада абун:

³⁸ «ГӀизраилазда гъадин абе: „Куназул гӀертелал рукъе нужерго ратӀил ахада, шибаб гӀертелалде канчӀхъахӀилаб къералъул кунги жубай. РукӀинесел гӀелазги даим гъедин гъабизе ккола. ³⁹ Гъел гӀертелазухъ балагъун, нужеда ракӀалде швела БЕТӀЕРГЪАНАСУЛ киналго амраби ва, напсалъги беразги тӀолаб гъабулелда хадур инчӀого, нужеца гъел амраби тӀуразарила. ⁴⁰ Цинги нужеда кӀочон теларо Дир амраби; нуж гъезда рекъон хъвадила ва Аллагъасда цере раццӀадаллъун рукӀина. ⁴¹ Дун вуго Мисриялдаса нуж къватӀире рачарав нужер БЕТӀЕРГЪАН Аллагъ. Дун вуго БЕТӀЕРГЪАН – нужер Аллагъ!“»

КъорахӀги, Датанги, Авирамги Мусада данде рахъин

16 ¹ Левийил къавмалдаса Кехатил Ицхарил вас КъорахӀги, Рувимил къавмалдаса Элиавил васал Датангун Авирамги, Пелетил вас Онги ² Мусада данде чӀана. Гъезул рахъ ккуна кӀинусиялда кӀикъоялда анцӀго чияс; гъел киналго рукӀана

гизраилазул церехъаби, раги билъльарал къадруял чаги. ³Гъез сверун ккуна Мусаги Гъарунги ва гъезда кІалгъикъизе лъугъана:

«Гела, цІакъго тІасан кколел руго нуж! ТІолабго халкъги бацІадаб буго, халкъгунги БЕТІЕРГЪАН вуго. Шайха нужеца нужго БЕТІЕРГЪАНАСУЛ тІолабго жамагІаталдаса тІадегІаналлгун гъарулел?»

⁴Гъеб рагІидал, Муса чІарбида накабазде ккана. ⁵Хадуб гъес КъорахІдаги гъесда цадахъ рукІараздаги абун:

«Метер радал БЕТІЕРГЪАНАС Жиндицаго бихъизабила, шив Гъесул кколевалиги, шив вацІадаб вугевалиги, лъие Гъес Жинде гІагарлъизе ихтияр кколевалиги. Гъес тІаса вишарав чиясе рес букІина Гъесде гІагарлъизе. ⁶Дуца, КъорахІ, ва дуда цадахъ ругел киназго гъадин гъабе: росе жаниб гъуинмахІал рухІулел шурмал ⁷ва метер гъезда жаниб лъе цІа рекІараб тІурччиги, тІурччиялда тІаде бай хирияб гъуинмахІалъул жубанжоги, цинги гъеб кинабго БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе лъе. БЕТІЕРГЪАНАС тІаса вишарав вукІина вацІадавлгун. Гела гъанже нужее, Левийил наслаби!»

⁸Мусаца КъорахІда жеги абун:

«Генеккея, Левийил наслу! ⁹Нужее гІоларогийищ бугеб Гизраилил Аллагъас цогидал гизраилаздаса ратІаги гъарун, нуж Жиндего гІагарлъизари ва БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Мукъадасаб Чадиралда хъулухъ гъабизеги, жамагІаталда цере рахъун халкъалъе динияб хъулухъ гъабизеги тІами? ¹⁰Мунги дур вацал левицІаги Гъес Жиндего гІагарлъизе гъаруна, нужецайин абун, гъелда тІадеги нужеего кашишлъиги тІалаб гъабубеб буго! ¹¹Мунги дур ишцІоалги БЕТІЕРГЪАНАСДА данде чІун руго! Гъаруница шиб гъабун бугеб, нужеца гъедин гъев какизе ккани?»

¹²Мусаца Элиавил васал Датанги Авирамги ахІизе чаги ритІана. Амма гъез абун:

«Ниж рачІинаро! ¹³Рахъги гъоцІоги чвахулеб ракъалдаса нахъеги рачун, гъаб салул авлахъалда хвезе ниж рачараблъи гІоларогийищ дуге бугеб? Гъанже нижеда тІад тарав ханлгун вукІинегийищ дуге къваригІун бугеб? ¹⁴Дуца ниж рачинчІо рахъги гъоцІоги чвахулеб ракъалде, къечІо нижее хурзалги цІолбол ахалги. Дуда гІадамал беццал ругиланищ кколеб? Ниж рачІинаро духъе!»

¹⁵Квешго ццин бахъана Мусал гъебмехалъ, ва гъес абун:

«Я БЕТІЕРГЪАН, къабул гъаруге гъезул кърбаналгун садакъаби! Дица хІамацин тІалаб гъабичІо гъезухъа, гъезул цонигиясе квешлъиги гъабичІо!» — ян.

¹⁶ Мусаца КъорахИда абунa:

«Мунги дур ишчоЯлги метер БЕТІЕРГЪАНАСДА цере чѣзе ккола: мунги, долги, Гъарунги. ¹⁷ Жаниб махІгъуинаб жубанжоги лъун, ну-жер шивас гъенибе босе гъуинмахІал рухІулеб шурун; кІинусиялда кІикъоялда анѣабго шурун букІа абе БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе. Дуцаги босе дурго шурун, Гъаруницаги босе жиндиргояб». ¹⁸ Ки-нацаго росана жидерго шурмал, лъуна гъезда жаниб бухІараб тІурччиги хирияб махІгъуинаб жубанжоги, ва Мусадаги Гъаруни-даги аскІор ДандчІваялълул Чадиралълул кІалтІа эхетана киналго. ¹⁹ КъорахІица ДандчІваялълул Чадиралълул кІалтІе бакІарана Мусада данде чІаразул тІолабго жамагІат. Гъебмехалда кинабго халкълъе БЕТІЕРГЪАНАСУЛ къудрат загъирлъана. ²⁰ Ва БЕТІЕРГЪАНАС Мусадаги Гъарунидаги абунa:

²¹ «Гъеб жамагІаталда аскІоса дорегІан а, Дица цо параялъ тІагІинарила гъл киналго!»

²² Амма Мусаги Гъарунги накабазда чІана ва гъез гъарана:

«Я Аллагъ, чІагоябщинаб жоялда рухІ лъолеВ Аллагъ! Цо чияс гъа-бураб мунагълъухъ тІолабго халкълдагийищ ццин бахъунеб Дур?»

КъорахІиеги, Датаниеги, Авирамиеги тамихІ гъаби

²³ Цинги БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

²⁴ «Халкълда абе КъорахІилги, Датанилги, Авирамилги чади-ралдаса рикІкІадегІан айилан».

²⁵ Муса вилълъана Датанилги Авирамилги чадираздехун, ГІизраилил халкълълул кІудиялги рилълъана гъесда хадур. ²⁶ Гъес халкълда лъазабуна:

«Гъл мунапикълзул чадираздаса рикІкІадегІан а! Гъезул кълйи-кълноялда кверги хъваге, гурони гъезул мунагъ сабабълун нужги хвезе руго», – ян.

²⁷ Халкъ КъорахІилги, Датанилги ва Авирамилги чадибалдаса рикІкІадегІан ана. Датанги Авирамги жидерго лъудбигун, лъмалгун ва хахулел гълтІичалгун жидерго чадиразул кІалтІа эхетун чІана.

²⁸ Цинги Мусаца абунa:

«Гъанже нужеда бихъила, дица кинабго, диго бокълун гуреб, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялдалълун гълбулеб букІин: ²⁹ нагагълълун цогидал гІадамалго гІадин, гІадатияб хвел рещтІун гъл хвани, дун БЕТІЕРГЪАНАС витІарав чи кколaро. ³⁰ Амма БЕТІЕРГЪАНАС гІажаибаб лълугъа-бахълналдалълун ракъги хълалхълун, гъллги гъезул

кинабго мулкти цадахъго ракъулъе тѣрхъинабуни, ва гъел чѣагого барзахалде ани, нужеда лъан букІа, гъел БЕТІЕРГЪАНАСДА данде чѣарал рукІараллъи».

³¹ Муса кІалъан вахъиналде, гъезда гъоркъ букІараб ракъ къватІун ана. ³² Ракъаль кІал гъакІана ва гъел жалгоги, гъезул хъизанкъайги, КъорахІил агълуги, гъезул букІарабщинаб магІишатги ракъулъе тѣрхъун ана. ³³ Гъел чѣагого ана барзахалде, жидер тІолабго магІишатгун цадахъ; гъезда тІад ракъ данде ана ва гъелги халкъалда гъоркъоса тІагІана. ³⁴ Гъезул гІасиял гъаркъалги рагІун, свѣрухъ рукІарал гІизраилал рахъ-рахъалдехун лъутана: «Ракъаль нижги къулчІизехъин руго!» – ян ахІи балаго.

³⁵ Хадуб БЕТІЕРГЪАНАСДАСАН рещтІараб цІадуца гъуинмахІал рухІулел шурмалгун вачІарав кІинусиялда кІикъоялда анцІавго чи вухІана. ³⁶ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

³⁷ «Кашиш Гъарунил вас Элеазарида абе рухІаразул гъуинмахІал рухІулел шурмалги ракъарун, гъезда жаниса тІурччи нахъе байилан. ³⁸ Гъанже гъел руго, мунапикъазул гІумруги къун, мукъадасаллъун лъугъарал шурмал. РачитІаги рухун гъезул тІанчал гъаре къурбан-бакІалда тІад ккъезе. БЕТІЕРГЪАНАСДА цере росун рукІиналъ гъел шурмал мукъадасаллъун лъугъана. Биччанте гъеб хутІизе ГІизраилл халкъ цІодорлъиялъе гІаламатлъун», – ин.

³⁹ Кашиш Элеазарица ракъарана цІадуца рухІаразухъ рукІарал мазгарул шурмал ва гъезул тІанчал гъаруна къурбан-бакІалда тІад ккъезе, ⁴⁰ Мусаде БЕТІЕРГЪАНАС гъабураб амруялда рекъон. Гъел къурбан-бакІалда тІад ккурал мазгарул тІанчаз гІизраилазда даимго ракъалде швезабизе букІана БЕТІЕРГЪАНАСДА себе гъуинмахІал рухІизе Гъарунилги гъесул наслабазулги гурони ихтияр гъечѣблъи, КъорахІилги гъесул ишцѣозулги гІадианаб къисмат лъллиниги букІунгутІизе.

Мусаги Гъарунги халкъалъе хІалае рахъин

⁴¹ Хадусеб къоялъ гІизраилазул тІолабго жамагІат лъугъана рази гъечІолъи загъир гъабун Мусадеги Гъарунидеги къулкъудизе. «Нужеца чІвана БЕТІЕРГЪАНАСУЛ халкъ», – ин абулеб букІана гъез.

⁴² Амма кинабго халкъ, Мусадаги Гъарунидаги дандеги бахъун, ДандчІваялъул Чадиралдехун балагъидал, халкъалда бихъана Чадиралда тІад накІкІул парча чІун: БЕТІЕРГЪАНАСУЛ къудрат загъирлъана. ⁴³ Мусаги Гъарунги ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІе шваралго, ⁴⁴ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

⁴⁵ «Гъеб халкъалда аскЮса нахъегІан а, Дица гъеб цо параялъ тІагІинабила!» – ян.

Цинги гъел кІиялго кІалагъоркъе накабазде ккана. ⁴⁶ Мусаца Гъарунида абуна:

«Босе хехго гъуинмахІал рухІулеб шурунги, лъе гъелда жаниб къурбан-бакІалдаса босун гъелегъараб тІурччиги, гъуинмахІазул жубанжоги ва гІедегІе халкъалъухъе, гъел мунагъалдаса рацІцІад гъаризе. БЕТІЕРГЪАНАСУЛ ццин рещтІун буго ва халкъалде кве-шаб хвалил унти биччан буго», – ян.

⁴⁷ Гъаруница Мусаца малъухъе гъабуна ва халкъалъухъе гІедегІана – гъезда гъоркъоб хвалил унти байбихъун букІана. Жиндирго шур-миниб хирияб гъуинмахІазул жубанжоги лъун, Гъарун халкъ бацІцІад гъабизе лъугъана. ⁴⁸ Гъев хвараздаги чІагояздаги гъоркъов эхетана ва хвалил унти къотІана. ⁴⁹ Амма гъеб унтуца хвана 14 700 чи, КъорахІ сабаблъун хварал рикІкІинчІого. ⁵⁰ Хвалил унти лъугІидал, Гъарун ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІа чІун вукІарав Мусахъе тІадвуссана.

Гъарунил гІанса тІегъай

17 ¹ Цинги БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

² «ГІизраилалгун кІалъай ва гъезухъа анцІила кІиго гІанса босе, щибаб къавмалъухъа цо-цо – гъезул кІудиязул гІунсби. Щи-баб гІансаялда тІад къавмалъул бетІерасул цІарги хъвай; ³ Левийил гІансаялда тІад Гъарунил цІар хъвай. Щибаб къавмалъул кІудиясухъа цо-цо гІанса босизе ккола. ⁴ Гъел гІунсби лъе ДандчІваялъул Ча-диралда жанир, Дун Мунгун дандчІвалеб бакІалда КъотІиялъул гъамасалда цере. ⁵ Дица тІасавишарав чиясул гІансаялда тІад чІорал кІанцІизе руго, ва гъедин Дица гъоркъоб къотІизабизе буго гІизраилазул нужедаса разигъечІолъиялъул лъугІел гъечІеб къулкъуди».

⁶ Мусаца гъеб кинабго гІизраилазда бицана, ва гъезул кІудияз анцІила кІиго гІанса гъесухъе къуна – щибаб къавмалдаса цо-цо гІанса. ⁷ Цинги Мусаца гъел ДандчІваялъул Чадиралъур БЕТІЕРГЪАНАСУЛ КъотІиялъул гъамасалда цере лъуна.

⁸ Хадусеб къоялъ Муса Чадиралъуве вильлъана ва гъесда бихъана Гъарунил гІансаялда, ай Левийил къавмалъул гІансаялда чІорал кІанцІун ругеблъи: гъелда букІудлги раккун, тІегъги бан, миндаль-ги барщун батана. ⁹ Мусаца киналго гІунсби, БЕТІЕРГЪАНАСДА

цереса къватиреги росун, Гизраилазда рихъизаруна. Гьел гьезухъ ралагъана, цинги шивас жинди-жиндир Ганса нахъе босана.

¹⁰ Гьебмехалъ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«Гъарунил Ганса лъе КъотГиялъул гъансида цебе. Биччанте гьеб букІине мутІигІлъуларезе раКалдешвеялъул Галаматлъун. Гьедин дуца ахир лъела Дида данде гьезул къулкъудиялъе ва гьелги хвечІого хутІила».

¹¹ Мусаца БЕТІЕРГЪАНАС малъухъе гъабуна. ¹² Гизраилаз Мусада абуна:

«Гъале ниж холел руго! Нижер иш лъугІана, ниж киналго хвезехъин руго! ¹³ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Мукъадасаб ЧаDIRалда аскІове къарав шивав чи холев вуго! Унго, ниж киналгойищ хвезе ругел?»

Кашишзабаздаги левитаздаги тІадал ишал

18 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Гъарунида абуна:

«Дуцаги, дур васазги, тІолабго дур тІагарлъиялъги жаваб къезе буго Мукъадасаб бакІалда щибГІаги мунагъ ккеялъул. Гьелда тІадеги, кашишзабазул хъулухъалда жаниб щибГІаги мунагъ-хатІа ккани, гьелъулги жаваб къезе буго дуцаги дур васазги. ² Леви-йил, ай дур умумузул къавмалдаса дурго вацалги аХе духъего, дуцаги дур васазги КъотГиялъул ЧаDIRалда цебе тІаГІат гъабулеб мехалда, гьел кидаго дуге кумекалъе рукІине. ³ Гьел рукІине руго дур нухмалъиялда гъоркъ ва ЧаDIRалда жаниб хІажатаб кинабго хІалтІи гъабизе буго гьез, амма гъезие гъукъун буго я мукъадасаб щараГІалда, я къурбан-бакІалда квер хъвазе, гурони хвезе руго гьелги гъезда цадахъ нужгоги. ⁴ ГІицІго левитал рукІине руго дуда цадахъ ДандчІваялъул ЧаDIRалъуб дуге кумек гъабиялъе, ва гъенир гъаризе кколелщинал хІалтІабиги гьез тІуразаризе руго. Амма цоги батІиял чаГІи нужеда аскІоре къазецин бегъуларо.

⁵ Нужеца Мукъадасаб ЧаDIRалъулги къурбан-бакІалъулги тІалаб гъабизе ккола, хадубккунги Гизраилазда Дир щин бахъинчІого букІине. ⁶ Гизраил халкъалда гъоркъбосаги рачун, Дицаго къуна нуже кумекалъе левитал – гьел рукІине руго нуже Дир сайгъатлъун. Гьел БЕТІЕРГЪАНАСЕ ратІа гъарураллъун ккола, ДандчІваялъул ЧаDIRалда хІалтІизе рукІине. ⁷ Амма гІицІго дуцаги дур васазги гурони тІубазе бегъуларо къурбан-бакІалда ва ЧаDIRалда жанибехун, пардавалда нахъа бугеб бакІалда хурхараб кинабГІаги кашишзабазул хъулухъ. Гьеб нужеда тІадаб хъулухъ ккола. Дица

нужее сайгъатлъун кьолеб буго кашишлъи; гъеб тIаде босизе лъугъарав шивав батIияв чи чIвазе ккола».

Кашишзабазеги левитазеги кколел садакъаби

⁸ БЕТIЕРГЪАНАС Гъарунида абуна:

«Дица дур ихтияралде къуна халкъаль Дир Мукъадасаб бакIалде рачIунел тIолалго хириял садакъаби: гIизраилаз Дие тIоло бачIунебщинаб хирияб садакъа Дица кьолеб буго дуге ва дур насабазе, даим нужее букIине кколеб бутIа хIисабалда. ⁹Халкъаль гъарулел бищунго хириял къурбанал ва хириял садакъаби – ролул хириял садакъаби, мунагъ чурулеб къурбан ва гIайиб бецулеб къурбан – гъел ккола кутакалда хириял жал ва гъезул рухIуларел бутIаби дуге рукIине ккола. Гъеб ккола дурги дур насабазулги бутIа. ¹⁰Гъеб кванай тIадегIанаб хиралгиялъул садакъа хIисабалда; гъеб кваназе бегъула дур наслуялъул шивав бихьинчияс; гъеб хирияб жо букIин кIочонге.

¹¹Гъале жеги дуге букIине кколеб жо: гIизраилаз рачIунел киналго хъвагIезарулел къурбанал Дица дугеги дур васал-ясазеги, даим нужее букIине кколеб бутIалъун кколел руго. Дур рукъалъул шивав вацIцадав чияс кваназе бегъула гъеб бутIа.

¹²Лъильгариялъул авалалда БЕТIЕРГЪАНАСЕ хирияб садакъа хIисабалда бачIунеб бищун лъикIаб зайтуналъул нахги, цIияб чягъирги, тIоршелги Дица дуге кьолеб буго. ¹³Ракъалдаса щвараб ва Дир Мукъадасаб бакIалде бачIунеб кинабниги тIоцебесеб нигIмат букIине буго дурлъун. Дур рукъалъул шивав вацIцадав чияс кваназе бегъула гъеб.

¹⁴ГIизраилалда лъицаниги БЕТIЕРГЪАНАСЕ назру гъабураб кинабниги жо дуге букIине буго. ¹⁵БЕТIЕРГЪАНАСЕ къезе кколеб, эбелалъул тIоцебесеб бихьинтIинчIги – инсанасулги, хIайваналъулги – гъебги дур ккола. Амма гIадамазул тIоцере гъарурал бихьинлъимал, гъезухъ хIакъги босун, эркен гъаризе ккола, ва бацIцадав гуреб хIайваналъ гъабураб тIинчIалъухъги хIакъ къезе ккола. ¹⁶ТIоцересел бихьинлъималазухъ хIакъ босе гъез моцI бараб заманалда – шуго шекек гIарцул* (Чадиралда хIалтIизабулеш шекек, ай къого гера бугеб шекек хIисабалде босун).

¹⁷Амма гIачиязул, гIиязул яги цIцIаназул тIоцебесеб къинлъи БетIергъанасул ккола, гъезухъ хIакъ кьоларо. Гъезул би пунхъизабе

* 18:16 ГIага-шагарго 55 грамм.

кърбан-бакIалде ва гъениб гъезул тIатIиги бухIе БЕТIЕРГЪАНАСЕ цIадул кърбанлъун, Гъев разияб кIкIуйдул махI бахъинабизе-лъун. ¹⁸ Гъезул гъан дие букIина, хъвагIезабулеб кърбаналъул мегъедги кваранаб бохги гIадин. ¹⁹ ГIизраилаз БЕТIЕРГЪАНАСЕ рачIунел киналго хириял садакъаби Дица диеги дур лъималазеги къолел руго, нугер даимаб бутIа хIисабалда. Гъеб буго даимаб, БЕТIЕРГЪАНАСДАГИ дургун дур наслуялдаги гьоркъоб гъабураб, киданиги биххулареб абадияб ЦIамул* КъотIи».

²⁰ БЕТIЕРГЪАНАС Гъарунида абуна:

«ГIизраилалда дур букIине гъечIо кинабIаги ирс ва ракъалъул кинабIаги бутIа; Дунго вукIина ГIизраилал халкъалда гьоркъоб дур бутIалъунги дур ирслъунги.

²¹ ДандчIваялъул Чадиралда хъулухъ гъабиялъухъ Левийил на-лабазе ирсалъе Дица къола гIизраилазул киналго анцIил бутIаби**.

²² ГIизраилал тIокIаль ДандчIваялъул Чадиралде гIагарлъизе бе-гъуларо – нагагъ гIагарлъани, гъел мунагъалъукъе ккезе руго ва гъеб сабаблъун гъезие жаза гъабизе буго. ²³ Биччанте ДандчIвая-лъул Чадиралъуб хIалтIи гъабизе гIицIго левитаз ва хъублъиялдаса гъеб цIуниялъул жавабги гъездаса тIалаб гъабизе. Гъеб буго даимаб тIадкъай, нугер тIолалго наслабаз чара гъечIого тIубазабизе кколеб. Амма ГIизраилал халкъалда гьоркъоб гъезие ракъалъул ирс букIине гъечIо. ²⁴ Гъелъул бакIалда Дица левитазе ирслъун къолел руго гIизраилаз БЕТIЕРГЪАНАСЕ рачIунел гъезул боцIи-рикъзиялъул анцIил бутIаби. Гъединлъидалин Дица абураб, ГIизраилазул хал-къалда гьоркъоб гъезие ракъалъул бутIа букIине гъечIин абун».

²⁵ БЕТIЕРГЪАНАС Мусаса абуна:

²⁶ «Левийилазда абе: „Дица нуге ирслъун кърал анцIил бутIаби ГIизраилаз нугехъе росун рачIараб мехалда, нугеца Дие батIа гъабун къезе ккола гъезулги анцIил бутIа – анцIил бутIаялъул анцIил бутIа. ²⁷ Гъеб нугер садакъа рикIкIине буго цогидал гIадамаз рачIарал садакъабазда башадаблъун – гъоцIиса тIоршелалда яги чаналъу-са босараб цIияб бахъараб чагъиралда башадаблъун. ²⁸ Нугеца

* 18:19 *Абадияб ЦIамул КъотIи* – киналго кърбаназулъе ва хириял са-дакъабазулъе цIам базе кколаан, гъел махIцинчIого рукIиналъе гIоло гуребги, БетIергъанасул КъотIи абадияб ва хиси гъечIеб букIиналъул гIаламат хIисабалдаги.

** 18:21 *АнцIил бутIа* – Аллагъасул Къануналда рекъон, шварабшинаб боцIи-рикъзиялъул анцIго бутIа гъабун цо бутIа ГIизраилаз левитазе къолаан.

БЕТИЕРГЪАНАСЕ гъедиал анцил бутлаби кье Гизраилаз рачларал киналго анцил бутлабаздаса. Гъеб БЕТИЕРГЪАНАСУЛ бутла ккола – кашиш Гъаруние кьезе ккола гъеб. ²⁹Нужее бачлараб бутлаялдаса бишунго лъиклаб ва бишунго хирияб тласа бишун, БЕТИЕРГЪАНАСЕ глоло хирияб садакълъун кье“.

³⁰Гъединго левийилазда абе: „Нужеца анцил бутлабаздаса бишунго лъиклаб бутла Аллагъасе кьураб мехалда, хутлараб нужер ккола – нужерго гьоцтиса швараб бугла-роль, ялъуни нужерго чаналда жаниб цццураб ццияб чагъир кинигин. ³¹Нужецаги нужер рукълъул агълуялъги гъеб бокъараб баклалда кваназе бегъула, шайгурелъул гъеб буго ДандчIваялъул Чадиралъуб нужеца гъабураб хьулухълъухъ нужее хIалалаб мухъ. ³²Гъеб квананилан нужеда гайиб буктине гьечIю, гьелдаса батлаги гъабун, бишунго лъиклаб бутла нужеца Аллагъасе кьун бугелъул. КIючонге гъеб Гизраилазул хирияб садакъя буктин, нужго хвечIого руктине“».

РаццIалъиялъул лъим

19 ¹БЕТИЕРГЪАНАС Мусадаги Гъарунидаги абун:
²«Гъале Дица – БЕТИЕРГЪАНАС – нужее чIезабубеб къанун. Гизраилазда абе киданиги рукълдаги бачIеб ва кинабтлаги жагъллъиги гьечIеб баглараб гачлар духъе бачеян абун. ³Гъеб кье кашиш Элеазарихъе. Хадуб биччанте гъеб бачине халкъалъ къайи чIвараб баклалдаса къватIибехун ва кашишасда цебе хъезе. ⁴Кашиш Элеазарица, гачларал бидулъ жиндирго килищги ччун, гъеб би анкъцул пунхъизабе ДандчIваялъул Чадиралдехун. ⁵Гъеб гачлар бухIизе ккола гьесдаги бихъун: гачларалъул тIомги, гъанги, биги – гъеб кинабго, цадахъ гьелъул хъублъигун, бухIизе ккола. ⁶Цинги кашишас босила кедралъул хъвалхъенги, иссопалъул квацIиги ва баглараб квасги ва гъеб кинабго рехила гачлар бухIулеб цIадулъе. ⁷Гьелдаса хадуб кашишас жиндирго ретIелги чурила, черхалдаса лъимги бахъила ва гъениса тIадвуссина. Гъев маркIачIумех швезегIан хъубавлъун вукIина. ⁸Гачлар бухIарав чиясги чурила жиндирго ретIел ва черхалдаса лъимги бахъила. Гъевги хъубавлъун вукIина маркIачIумех швезегIан.

⁹ВаццIадго вугев чияс бакларила гачларалъул рохъо ва гъеб лъела къватIибехун, баццIадаб баклалда. Гъеб рохъо цIунизе ккола Гизраилалъул халкъалъе раццIалъиялъул лъим хIадуриялъе. Гъеб буго раццIалъиялъул кърбан.

¹⁰ГачІаралъул рохъо бакІарарав чиясги чуризе ккола жиндирго ретІел; гъевги хъубавлъун вукІуна маркІачІумех швезегІан. ГІизраилазеги гъезда цадахъ гІумру гъабулел чияр ракъалъул гІадамазеги гъебго низам букІине буго даимаблъун. ¹¹Инсанасул жаназаялда хъварав шивав чи анкъго къоялъ хъубавлъун рикІкІуна. ¹²Гъесде гъеб рацІцІалъиялъул лъим пунхъизе ккола лъабабилеб ва анкъабилеб къоялъ, цинги гъев вацІцІалъула. Амма гъесде лъабабилебги анкъабилебги къоялъ гъеб лъим пунхъичІони, гъев вацІцІалъуларо. ¹³Инсанасул жаназаялда хъварав ва рацІцІалъиялъул низам гъабичІев чияс Дир Чадир хъублъизабула. Гъединав чи ГІизраилазда гъоркъов тезе бегъуларо, нахъе вачахъизе ккола. Гъесде рацІцІалъиялъул лъим пунхъизабичІони, гъев хъубав ккола – гъесул хъублъи гъесда тІадго хутІула.

¹⁴Гъале чадиралда жанив чи хвани букІунеб къанун: жаназа бугеб чадиралда жаниве лъугъарав ва гъелда жанив вугевги бокъарав чи хъубавлъун рикІкІуна анкъго къоялъ, ¹⁵ва, гъеб чадиралда жаниб бугеб, тІад тІалъел гъечІеб бокъараб цІарагІи хъублъула.

¹⁶Авлахъалда чІварав яги Аллагъасул къадар шун хварав чиясул жаназаялда, яги инсанасул ракъаялда, яги хобалда квер хъварав бокъарав чи хъубавлъун вукІуна анкъго къоялъ. ¹⁷Гъединав чи вацІцІадавлъун гъавизе, хъабинибе бай рацІцІалъиялъул къурбаналъе бухІараб жоялъул рохъо ва тІаде тІе чвахулеб бакІалдаса босараб вацІцІадаб лъим. ¹⁸Биччанте вацІцІадго вугев чияс иссопалъул квацІи босизе ва гъебги лъадалъ ччун, рацІцІалъиялъул лъим пунхъизе чадиралде, гъениб бугеб къайиялде ва гІадамазде, гъединго инсанасул ракъаялда, хобалда, чІварасул яги къадар шун хварасул жаназаялда хъварав чиясде. ¹⁹ВацІцІадго вугев чияс хъублъарав чиясде рацІцІалъиялъул лъим пунхъизабе лъабабилеб къоялъ ва нахъеги анкъабилеб къоялъ. ВацІцІалъарас чурила жиндирго ретІел ва черхалдаса лъим бахъила – маркІачІумехалде гъев вацІцІалъила. ²⁰Амма пуланав чи хъублъани ва гъес рацІцІалъиялъул низам гъабичІони, гъев халкъалда гъоркъоса вачахъизе ккола, гъес БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Чадир хъублъизабуралъухъ. Гъесде рацІцІалъиялъул лъим пунхъичІелъул, гъев хъубавлъун хутІула. ²¹Гъаб низам букІина нуже даимаблъун. РацІцІалъиялъул лъим цогидасде пунхъизабурав чиясги чуризе ккола жиндирго ретІел. РацІцІалъиялъул лъеда хъварав шивав чи маркІачІумех швезегІан хъубавлъун вукІуна.

²²Хъубав чияс квер хъварабщинаб жоги хъублъула ва гъесда хъваравги маркІачІумех швезегІан хъублъун вукІуна».

Къурулъя лым чвахизаби

(Тархъ. 17:1-7)

20 ¹Тпоцebeseb моцАлда* ГИзраилалгъл халкъ швана Цин абураб салул авлахъалде ва Кадешалда рештАна. Гьений хвана Марям ва гьенийго юкъана. ²Халкъалгье Гбураб лым букИнчЮ гьениб, гьаб сабаблун Мусадаги Гьарунидаги данде чАна гАдамал. ³Гьез байбихъана Мусада кАлал гьикъизе:

«Нижги щай хвечел БЕТЕРГЪАНАСДА цере нижер вацал хвараб къоялъ! ⁴Щай нужеца гъаб салул авлахъалде бачараб БЕТЕРГЪАНАСУЛ халкъ? Нижги нижер боцИги гъанир хвезе рукИнейищ? ⁵Щай нужеца ниж Мисриялдаса нахъе рачарал ва гъаб баракат бахъараб, щибго бижулареб бакАлде швезарурал? Гъаниб я инжир, я цИбил, я соно гьечЮ! Къеч хъезабизе лымгицин гьечЮ!»

⁶Мусаги Гьарунги, бакАрараб халкъги жибго тун, Чадираблгъл кАлтЕ рильлъана ва гьенир Аллагъасда цере накабазде ккана, ва гьесарАталдаго гьезие БЕТЕРГЪАНАСУЛ къудрат загьирлъана. ⁷БЕТЕРГЪАНАС Мусада абун:

⁸«Гьаб гАнсаги босе, дурго вац Гьарунида цадахъ жамагАталгъл данделъи аХЕ. Хадуб гьел киназдаго цебе бугеб доб къуруялде амру гъабе лым къеян. Гьедин дуца къурулбан лым бачИнабила ва халкъги боцИги гьекъезабила», — ян.

⁹БЕТЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, Мусаца Гьесда цебе букАраб гАнса босана. ¹⁰Гьарунгун цадахъ къуруялда цебе халкъги бакАрун, Мусаца абун:

«Пенеккея, питначаги! Гъаб къурулъя бахъунищ нижеца нуже лым къезе кколеб?» — ин.

¹¹Цинги Мусаца жиндирго гАнса къуруялда кИцЮл къабуна; чвахун бачАна къурулъя лым ва кинабо халкъалги боцЮцаги гЮрцИзегАн гьекъана. ¹²Амма БЕТЕРГЪАНАС Мусадаги Гьарунидаги абун:

«Нуж Дида божичЕлъул ва нужеца ГИзраилазда цебе Дир гАдегАнаб бацЦалъиги бихъизабичЕлъул, нужеца бачине гьечЮ гъанже гъаб халкъ Дица гьезие къелин абураб ракъалде.»

¹³Ва гьаб иццалда цар лъуна Мериваялъул** лым абун: гьениб гИзраилаз БЕТЕРГЪАНАСДА кАлгьикъана, Гьесин абун, гьезие Жиндирго гАдегАнаб рацЦалъи загьир гъабуна.

* 20:1 Ихдалил авал.

** 20:13 *Мерива* — къал.

Эдомалдасан Гизраилазе нух гьукъи

¹⁴Кадешалдаса Эдомалъул пачаясухъе чапарзаби ритІана Мусаца гъадианаб хабаргун:

«Ниж руго дур вацал, Гизраилл халкъ! Дуда лъала нижеца хІехъезе ккарал киналго захІмалъаби.

¹⁵Нижер умумул гочана Мисриялде ва Гемерал соназ гъениб Гумру гъабунa нижеца. Мисрияз зулму гъабулeб букІана нижееги нижер умумузеге, ¹⁶амма ниж БЕТІЕРГЪАНАСДЕ гъардедал, Гъесда нижер гъари раГІана ва нижехъе витІана Мисриялдаса ниж нахъе рачарав Малаик.

Гъанже ниж щун руго Кадешалде, дур ракъалъул раГІалда бугеб шагъаралде. ¹⁷Гъарула, изну къе нижее дур улкаялъул ракъалдасан бугеб нухккун ине. Дур хурзабахъанги цІолбол ахакъанги инаро ниж ва дур гъуязухъа лъимги гъекъеларо. Ниж ина Ханзабазул нухккун, я кваранаб, я квеГІаб рахъалдехун къуричІого, дур ракъал нахъа тезегІан».

¹⁸Амма Эдомица жаваб къуна:

«Нуж дир ракъалдасан инаро! Ине хІалбихъани, ниж нужеда данде хвалчабигун рахъина», — ян.

¹⁹Гизраилаз абуна:

«Ниж аслияб шагъраккун ина ва нагагъ нижеца яги нижер боцІуца нужер гъуязухъа лъим гъекъани, нижеца гъелъухъ мухъ къела. Нижее бокъун буго гІицІго дур улкаялъул нухккун ине — тІокІаль щибниги къваригІун гъечІо», — ян.

²⁰Гъез жаваб къуна:

«Нуж ине гъечІо нижер ракъалдасан», — ин.

Цинги кІудияб къуватаб аскаргун гъезда данде вахъана Эдом.

²¹Эдомица риччачІо гъел жиндирго ракъалдасан ине ва Гизраилл халкъ гъениса батІияб рахъалдехун сверана.

Гъарун хвей

²²Гизраилл халкъ Кадешалдаса къватІибе бахъана Гъор абураб маГІардехун балагъун. ²³Эдомалъул ГІорхъода бугеб Гъор маГІарде щведал, БЕТІЕРГЪАНАС Мусадаги Гъарунидаги абуна:

²⁴«Гъаруние заман щвана абадияб рокъове ине ва жиндирго умумулгун цолъизе. Гъев лъугъине гъечІо Дица Гизраилазе къелин хІукму гъабураб ракъалде, щайгурелъул Мерива ищцухъ Дица гъабураб амру нужеца кІиязго бацІцІадго тІубазабичІо. ²⁵Гъарунги гъесул вас Элеазарги Гъор маГІарде ахІе. ²⁶Гъениб Гъарунидаса кашишлгъиялъул

ретелги бахъун, гъеб гъесул вас Элеазарида ретле, шайгурелъул гъенив Гъарун хвезе вуго ва жиндирго умумулгун цолъизе вуго».

²⁷ Мусаца БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон гъабуна: Тлолабго жамагІаталда цере гъел Гъор магІарде рахана, ²⁸ гъениб Мусаца Гъарунида тІаса кашишлгъиялъул ретел бахъана ва гъеб ретІана гъесул вас Элеазарида. Ва гъенив, меҠералъул тІогъив хвана Гъарун. Мусаги Элеазарги магІардаса гъоркье рачІиндал, ²⁹ Тлолабго жамагІаталда бичІІана Гъарун хваравлги ва киналго гІизраилаз лъеберго къоялъ магІу тІуна гъесда хадуб.

Арадалъул хан къезави

21 ¹ Ханааналъул бакъбаккул рахъалда бугеб Арада шагъаралъул ханасда Атарималъул нухдасан гІизраилал унел ругин рагІараб мехалъ, гъев гъезда тІаде кІанцІана ва гъезул цоцоял асирлъуде рачана. ² Гъебмехалъ гІизраилаз, кумек гъарун, БЕТІЕРГЪАНАСДЕ дугІа гъабуна, гъадианаб гъаги бан:

«Дуца нижеца доб халкъалда тІад бергъенлги къуни, нижеца дозул шагъарал Дуе херем гъарила*», — ян.

³ БЕТІЕРГЪАНАС гІизраилазул гъа къабул гъабуна — ханааниял гъезул кверщаликье къуна. Гъезги хІур гъабуна гъезулги гъезул шагъаразулги. Гъединлгидал гъеб бакІалда Хорма** абураб цар лъуна.

Пахъул борохь

⁴ Гъор абураб магІардаса гъел сапаралъ рахъана БагІараб ральдахье унеб нухккун, Эдомалъул рахъалда хІетле чІоларедухъ. Амма нухда халкъалъул яхІ хвана; ⁵ Гадамал нахъеги БЕТІЕРГЪАНАСДАГИ Мусадаги данде рази гъечІого къулкъудизе лъугъана:

«Шай нужеца Мисриялдаса ниж нахъе рачарал? Я квен гуреб, я лгъим гуреб гъаб салул авлахъалда хвезелъуниш? Гъаб чІамучІаб квенги бадисан баккун буго нижеда!»

⁶ Гъебмехалъ БЕТІЕРГЪАНАС гъезда тІаде загъруял борхъал риччана ва, гъез хІанчІун, гІизраилазул гІемерав чи хвана. ⁷ Цинги халкъ Мусахъе бачІана ва гъез абуна:

«Нижеца мунги БЕТІЕРГЪАНГИ какун, ниж мунагъалъукье ккана. Гъаре БЕТІЕРГЪАНАСДА нижедаса борхъал тІаса росеян».

* 21:2 *Херем гъаби* — тІубан тІагІинабиялдалъун пуланаб жо Аллагъасе къей.

** 21:3 *Хорма* — гъаб царалъул магІна буго «щущазаби».

Мусаца халкълъе гІоло БЕТІЕРГЪАНАСДА гьарана, ⁸ ва БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

«Борхьил сипат гьабе, ва гІералдаги бан гьеб эхеде борхизабе. Борхьица хІанчІаравщинав чи гьелгьухъ валагьила ва чІаго хутІила», – ян.

⁹ Мусаца пахьул борохъ гьабунa ва гІералдаги бан гьеб эхеде борхинабуна. Борхьица гьиданиги хІанчІани, гьев чи пахьул борхьихъ валагьулаан ва чІаго хутІулаан.

МогІавалде нух

¹⁰ Гьенисанги цере ун, гІизраилаз Овот абураб бакІалда чІел гьабунa. ¹¹ Овоталдасаги рахьун, гьел швана Ийе-Аварималде ва гьенир льалхъана – МогІавалгьул бакъбаккул рахьалгьул гІорхьода аскІоб бугеб салул авлахьалда. ¹² Гьенисаги ун, гьел швана Зардалде ва гьенир льалхъана. ¹³ Гьениса нухде рахьарал гьел швана Арнон гІурул доб цояб рагІалда бугеб, амориязул гІорхьоде гІунтІулеб салул авлахьалде. (Арнон ккола МогІавалдаги амориязул ракъалдаги гьоркъоб бугеб гІорхьи.) ¹⁴ Гьеле гьединльидалин «БЕТІЕРГЪАНАСУЛ рагъазул тІехьалда» бицунеб бугеб:

«Суфаялда Вахевги, Арноналгьул лъарамухьалги,

¹⁵ Ар абураб бакІалде швезегІан ругел кІкІалазул гьулдулги –

гьеб кинабго МогІавалгьул гІорхьода буго».

¹⁶ Гьенисанги гьел рилълъана Беэралгьухъе, ай гьуялгьухъе*. Гьенибин БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун букІараб:

«Халкъ бакІаре, Дица къела гьезие лъим», – ан.

¹⁷ Доб мехалда гІизраилаз гьаб кечІ ахІана:

«Гъуй лъеца ще абе!

АхІе гьелгий кечІ!

¹⁸ Халкългьул кІудияз жиб бухьараб – гьезул къадру-кІодольиялгьул гІаламатлгьун кколел гІунсбуздалгьун бухьараб».

Салул авлахьалдаса гьел ана Маттаналде, ¹⁹ Маттаналдаса – Нахалиэлалде, Нахалиэлалдаса – Бамоталде ²⁰ ва Бамоталдаса – МогІавалгьул гІатгІиракъалде, салул авлахьалда тІаде балагьараб, Фасга абураб мегІералгьул тІогьире унеб бакІалде.

* 21:16 *Беэр* – «гъуй».

Сихон пачаясда тІад бергьенлѝ боси

(Кѝан. 2:24-37)

²¹ ГІизраилаз вакилзаби ритІана амориязул пача Сихонихѝе, гѝадиѝаб хабаргун:

²² «Изну кѝе нижее дур улкаялѝул раќьалдасан бугеб нухќкун ине. Я хурзабахѝе, я цІолбол ахикѝе ниж кѝаларо, гѝекѝеларо дур гѝуязухѝа лѝимги. Ниж Ханзабазул нухдасан ина, дур улкаялѝул раќьал нахѝа тезегІан».

²³ Амма Сихоница гІизраилазе изну кѝечІо жиндирго улка кѝотІун ине. Гѝес тІолабго жиндирго аскар бакІарана ва аскар-гун гІизраилазда данде салул авлахѝалде вахѝана. Ва Яхацалда гІагарлѝухѝ гѝес гІизраилазда данде рагѝ гѝабуна. ²⁴ Амма гІизраилаз гѝесул бо шушахѝ биххизабуна ва Арноналдаса Яббокалде, аммониязул гІорхѝоде швезегІан гѝесул раќьалги рахѝана (аммониязул гІорхѝаби лѝикІ шула гѝарун рукІана). ²⁵ Амориязул киналго шагѝарал кверде росана гІизраилаз, Хешбонги гѝелда сверухѝ ругел росабиги рикІкІун, ва жалгоги гѝенир гІумру гѝабун чІана. ²⁶ Хешбон букІана амориязул пача Сихонил шагѝар. Цевеккун МоѓІавалѝул вукІарав пачаясулгун рагѝги гѝабун, Арноналде швезегІан гѝесул тІолалго раќьал Сихоница рахѝун рукІана.

²⁷ Гѝединлѝидал кѝисаби рицунел гІадамаз абула:

«РачІа Хешбоналде! ЦИдасан бай гѝеб!

Шула гѝабе Сихонил шагѝар!

²⁸ Хешбоналдаса цІа гѝелегѝана,
Сихонил шагѝаралдаса – цІадул мацІал рачІана.

Гѝель кІкІун ана МоѓІавалѝул Ар шагѝар
ва Арнонил борхалѝабазул бетІергѝаби.

²⁹ Балагѝ рещтІана дуде, МоѓІав!

ЛѝугІана мун, Кемошил халќ!

Рижараб раќьги рехун тун, лѝутана дур васал,
амориязул пача Сихонил асирлѝуде ккана дур ясал.

³⁰ Нижеца чІорал речІІана,
ва тІагІана Хешбоналдаса бахѝараб Дивоналде
швезегІан кинабго!

Нижеца талавур гѝабуна

Нофахалдаса бахъараб Медевалде швезегІан кинабго,
шибго гьоркьоб течІого».

³¹Гъедин гІзраилал чІана амориязул ракъалда. ³²Хадуб Мусаца Язер шагъаралгул хал-шал гъабизе чаГІи ритІана, ва гъебги гъелда сверухъ рукІарал росабиגי рахъана, гъенир рукІарал амориялги нахъе рачахъана.

Ог пачаясда тІад бергъенлъи боси

(Къан. 3:1-11)

³³Гъенисан шималияб рахъалдехунги сверун, гІзраилал ана Башаналде унеб нухдасан. Амма Башаналгул пача Ог вахъана гъезда данде тІолабго жиндирго аскаргун ва Эдреи шагъаралда гІагарлъухъ гъезда данде рагъ гъабуна. ³⁴БЕТИЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«ХІинкъуге гъесукъа. Дица дур кверщаликъе къолев вуго гъевги, гъесул тІолабго аскарги, гъесул ракъалги. Хешбоналда ханлъуда вукІарав амориязул пача Сихоние гъабураб гъабе дуца гъесиеги».

³⁵Гъебмехалъ гІзраилаз чІвана гъевги, гъесул васалги, гъурана тІолабго гъесул аскарги — цониги чи нахъе течІо. Гъесул тІолалго ракъалги гІзраилазул кверщаликъе ккана.

Балакица БилГІам аХІи

22 ¹КватІичІого гІзраилал нахъеги сапаралде рахъана, МоГІавалгул гІатІиракъалдехун балагъун, ва Ерихон шагъаралда дандбитІараб Иордан гурул раГІалда лъалхъана. ²Ципорил вас Балакида раГІана гІзраилаз амориязе гъабурабщиналгул хІакъалгулъ. ³Кутакалда хІинкъана МоГІавалгул халкъ, гІзраилазул халкъалгул кІодолъи бихъун. ГІзраилазукъа хІинкъун сородулеб букІана тІолабго МоГІав.

⁴МоГІавияз Мидяналгул кІудиязда абуна:

«Гъаб халкъалгул руккелалъ нилъеда сверухъ бугебщинаб ква-налеб буго, магъиль бугъица хер гІадин».

Цинги доб заманалда МоГІавалгул пачалгун вукІарав Ципорил Балакица ⁵чапарзаби ритІана Беорил вас БилГІамихъе, Ефрат гурухъ бугеб Петор шагъаралде, гъадианаб ругъелгун:

«Мисриялдаса бачІараб халкъалъ цезабун буго ракъалгул гъу-мерго, ва гъеб халкъ рещтІун буго дида аскІоб. ⁶Гъарула дуда, вачІа, наГІана рещтІинабе гъаб халкъалде, шайгурелгул гъабсаГІат гъел дидаса гІемерго къуватал руго. Цинги дихъа бажаризе бегъула гъел гъуризе ва дир ракъалдаса нахъе рачахъизе. Дида лъалелгул,

дуца баракаталзул дуга гъабурасде баракат рещтунеблъи ва дуца нагана къурав балагбалзукъе кколевлъи».

⁷ Могавалзулги Мидяналзулги кИудиял рачана Билгамихъе, гъесие къезе гарацги цадахъ босун, ва Балакил мурад гъесда бицана.

⁸ «Сордо гъаниб бай, – ин абуна гъезда Билгамица, – радал бицина дица нужеда БЕТЕРГЪАНАСУЛ жаваб». Могавалзул кИудиял рогиинеган гъесухъ чана.

⁹ Аллагъ загъирлъана Билгамие ва гъесда цехана:

«Гъал духъ ругел гадамал шал?» – ин.

¹⁰ Билгамица Аллагъасе жаваб къуна: «Могавалзул пача Ципорил Балакица ритун рачун руго гъел дихъе гъадианаб ругелги босун:

¹¹ „Мисриялдаса бачараб халкъалъ дунял цезабун буго. Гъарула вача, нагана къе гъеб халкъалъе, щайгурелзул гъабсагат гъел дидаса гемерго къуватал руго. Цинги дихъа бажаризе бегула гъел гъуризе ва дир ракъалдаса нахъе рачахъизе“, – ян.

¹² Аллагъас Билгамида абуна:

«Унге гъелгун. Къоге нагана гъеб халкъалъе, щайгурелзул гъеб буго баракат лъураб халкъ».

¹³ Хадусеб къоялъ Билгамица Балакил вакилзабазда абуна:

«Гадрусса нужерго ракъалде. БЕТЕРГЪАНАС изну къечЮ дие нужгун ине», – ян.

¹⁴ Могавалзул церехъаби Балакихъе Гадруссана ва гъесда бицана:

«Билгамица инкар гъабуна нижгун вильлъине», – ян.

¹⁵ Балакица нахъеги вакилзаби ритана, цереккун ритараздасаги щиккун ва гъездасаги къадруял. ¹⁶ Гъел рачана Билгамихъе ва гъез абуна:

«Ципорил вас Балакица гъадин абулеб буго: „Инкар гъабуге дихъе вачине. ¹⁷ КИудияб хИурматгун къабул гъавила дица мун ва две бокъарабщинабги къела. Вача гъаб халкъалъе нагана къезе“, – ян.

¹⁸ Амма Билгамица Балакил вакилзабазе гъадианаб жаваб къуна:

«Гарцулги меседалзулги цураб жиндирго калгга Балакица дие къуниги, дирго БЕТЕРГЪАН Аллагъасул амруялда рекъон кколареб щибниги жо гъабизе кЮларо дида, я кИудияб, я гъитинаб. ¹⁹ Амма нужецаги сордо бай гъаниб – дун балагъилин щиб БЕТЕРГЪАНАС абулебали».

²⁰ Гъеб сордоялъги Аллагъ загъирлъана Билгамие ва Гъес абуна:

«Мун ахИизе гъел гадамал рачун ругелзул, гъезда цадахъ а, амма Пицго Дица дуда малъараб жо гурони гъабуге».

БилГамил хАама

²¹ Нахъисеб къоялъ радал БилГамица жиндирго хАама къолона ва МоГавалъул чIухIби-хIакимзабигун цадахъ сапаралде вахъана.

²² Ва гъезда цадахъ нухда унев вукIаго, Аллагъасул квешго щин бахъана БилГамида, ва БЕТIЕРГЪАНАСУЛ Малаик эхетана гъесда цеве нух бакъуль. БилГам вукIана хIамида рекIун, гъесда цадахъ гъесул кIиго цеветелги вукIана. ²³ ХIамида вихъана, кодоб лъали-ниса бахъараб хвалченгун, нухда чIарав БЕТIЕРГЪАНАСУЛ Малаик, гъединлъидал нухдаса гъеб хурибехун сверана. БилГамица байбихъана гъеб бухизе ва нухдехун сверизабизе.

²⁴ Гъебмехалда БЕТIЕРГЪАНАСУЛ Малаик чIана цIолбол кIиго ахалда гъоркъоб бугеб къваридаб сухъмахънухда; нухлул кIиябго рахъалда къадалги рукIана. ²⁵ БЕТIЕРГЪАНАСУЛ Малаик вихъараб хАама къададеГан къана ва БилГамил хIетIе къадада данде базабуна. Гъесги цIидасан хАама бухана.

²⁶ Цинги БЕТIЕРГЪАНАСУЛ Малаик, дагъавги цевегIанги ун, квараниде яги квеГиде сверизе рес гъечIеб, жеги къваридаб бакIалда чIана. ²⁷ БЕТIЕРГЪАНАСУЛ Малаик вихъараб хАама бегана БилГамида гъоркъ; Цинги БилГамил квешго щин бахъана ва гъес нахъеги тIилица бухана хАама. ²⁸ Гъебмехалъ БЕТIЕРГЪАНАС хIамие кIалъазе гъунар къуна ва гъель БилГамида абуна:

«Щиб квешлъи дица дуге гъабураб, дуца лъабцIул дун бухизе ккани?» – ян.

²⁹ БилГамица жаваб къуна:

«Дун Габдал гъавизе лъугъун бугогури мун! Дихъ кодоб хвалчен букIарабани, гъабсаГатго чIвалаан дица мун!»

³⁰ Амма хАамица БилГамида абуна:

«Жакъа къоялде швезегIанги Гумруялъго мун ваччараб дур хАама гурищ дун бугеб? БукIанищ дир киданиги гъадианаб Гамал?»

«БукIинчIо», – ян жаваб къуна гъес.

³¹ Цинги БЕТIЕРГЪАНАС рагъизаруна БилГамил берал, ва гъесда вихъана лъалиниса бахъараб хвалченгун нухда чIарав БЕТIЕРГЪАНАСУЛ Малаик. БилГам кIалагъоркъе ккана ва Годоб нодоги цун накабазда чIана. ³² БЕТIЕРГЪАНАСУЛ Малаикас гъесда абуна:

«Сундухъ дуца лъабцIул тIатIала хАама бухараб? Дун вачIун вуго дуда данде, мун чIезавизе, щайгурельул дур сапаралъул мурадалдаса

рази гъечЮ дун. ³³ХІамида дун вихъана ва лъабго нухаль гъеб Дидаса сверун ана. Гъеб свERICлЕбани, Дица мун чІвазе вукІана, хІама чІаго тезе букІана».

³⁴БилГамица БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Малаикасда абуна:

«Дида гІайиб ккана! Дида лъалеб букІинчЕлъул мун дир нухда цева чІун вугевлъи. Амма гъанже, мун рази гъечЕв ватани, дун гІадвуссина».

³⁵Цинги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Малаикас БилГамида абуна:

«Мун ине бегъула гъел гІадамазда цадахъ, амма гІицІго Дица малъараб гъабе», – ян.

Ва БилГам ана Балакил церехъабазда цадахъ. ³⁶БилГам вачІунев вугин раГидал, Балак вачІана гъесда данде Арнон гІурухъ бугеб моГавиязул шагъаралде, жиндирго улкалъул гІорхъоде швезегІан.

³⁷Балакица БилГамида абуна:

«Дица церего гурищ ритІун рукІарал дуда хадур гІадамал, гъаб цІакъ кІвар бугеб иш бугиланги абун. Щайха мун вачІунарого вукІарав? Две мустахІикъаб адаб-хІурмат гъабун бажаруларев чи-йиш дун?»

³⁸«Гъале вачІун вугогури дун духъе, – ян жаваб къуна БилГамица. – Амма кІолебдай дида диго бокъараб бицине? Дир кІалдиб БЕТІЕРГЪАНАС лъураб раГи, – гъеле гъеб бицина дица».

³⁹Цинги Балакида цадахъ Кирят-Хуцот шагъаралде ана БилГам.

⁴⁰Гъениб Балакица къурбаналъе боцІиги гІиги хъуна, ва гъанал бутІаби къуна БилГамиеги гъесда цадахъ рукІарал кІудиязеги.

⁴¹Хадусеб къоялъ радал Балакица БилГам вачана БаГІалаллъул бищун борхатаб бакІалде ва гъенисан гъесда бихъана ГІизраилл халкъ чІараб бакІ.

23 ¹БилГамица Балакида абуна:

«Гъаниб анкъго къурбан-бакІ бай дие ва къурбаналъе хъезе анкъго оцги анкъго куйги хІадуре», – ян.

²БилГамица малъухъе гъабуна Балакица ва гъез кІиязго цо-цо оцги цо-цо куйги бухІана щибаб къурбан-бакІалда гІад. ³БилГамица Балакида абуна:

«Мун гъанив дуцаго рухІарал къурбаназда аскІов ЧІа, дун довеГІан ина. Щиб лъалеб, БЕТІЕРГЪАН вачІине бегъула дунгун дандчІвазе. Дица дуда бицина Дос дие загъир гъабураб кинабго жо».

Ва гъев цо гІицІаб борхалгІиялде вахана.

БилГамил тЮцебесеб калам

⁴ Гъенив Аллагъ вачІана гъесда данде ва БилГамица абунa:
«Дица анкъго кърбан-бакІ бана ва шибалда тІад цо-цо кърбаналгъл оцги куйги кърбаналъе бухІана», – ян.

⁵ Цинги БЕТІЕРГЪАНАС БилГамида малъана Балакида абизе кколеб раГи.

«Балакихъе тІадвусса ва гъедин абе досда», – ян абунa Гъес.

⁶ Гъев Балакихъе тІадвуссана; Балак жинцаго рухІарал кърбаназда аскІов чІун вукІана, ва гъесда аскІор МоГІавалгъл киналго церехъабиги рукІана. ⁷ Цинги БилГамица абунa:

«Сириялдаса вачана дун гъаниве Балакица,
МоГІавалгъл пачаяс вачана дун бакъбаккул
мугруздаса:

„ВачІа, дие гІоло наГІана къе Якъубие;

ВачІа, балагъ баче ГІизраилл халкъалде“, – янги абун.

⁸ Кин дица наГІана къелеб Аллагъас наГІана къолареб халкъалъе?

Кин дица балагъ бачиниб БЕТІЕРГЪАНАС балагъ бачунареб халкъалде?

⁹ Дида бихъула гъеб къурабазул борхалгьялдасан,

Дун валагъула гъелгухъ гохІал-щобаздасан:

дида бихъула халкъ – киназдасаго батІа чІун гІумру гъабулеб,

цогидал халкъазда гъоркъоб жиб хасаблъун кколеб.

¹⁰ Лъихъа рикІкІун бажарулеб ралгдал сали –

гъедигІан гІемераб Якъубил наслу?

Лъихъа рикІкІун бажарулеб ГІизраилалгъл ункъил бутІацин?

Биччанте Аллагъасул агълуялгъл хвел диеги насиблъизе

ва дир гІумрудул ахирги гъезул гІадианаб букІине!»

¹¹ Балакица БилГамида абунa:

«Дуца дие гъабулеб щиб? Дица мун вачана дир тушбабазе наГІана къезеян абун, дуцаин абуни гъезие баракатаб дугІа гъабулеб буго!»

¹² Гъес жаваб къуна:

«БЕТІЕРГЪАНАС дир мацІалда лъураб раГи абизе тІадаб гъечІиш дида?» – ян.

БилГамил кИабилеб калам

¹³ Цинги Балакица гьесда абуна:

«Вилгъла дида цадахъ поги бакІалде. Гьенисан дуда киналго рихъизе гьечЮ, гьел чІараб бакІалгъул цо гьитІинабго раГал гурони. Гьеле гьенисан кье гьезие наГІана, тІубазабе дир гъари».

¹⁴ Балакица БилГам вачана Фасга абураб мегІералгъул тЮгъиб бугеб Хъаравулзабазул Расалгъиялде, гьениб бана анкьго кърбан-бакІ ва щибалда тІад цо-цо кърбаналгъул оцги куйги бухІана.

¹⁵ БилГамица Балакида абуна:

«Мун гъанив, дурго кърбаназда аскЮв вукІа, дун Довгун дандчІвазе ина», – ян.

¹⁶ БЕТІЕРГЪАН вачІана БилГамида данде ва абизе кколеб жо гьесда малгъана.

«ТІадвусса Балакихье ва гъадин абе досда», – ян абуна Гьес.

¹⁷ Гьев Балакихье тІадвуссана; Балак жинцаго рухІарал кърбаназда аскЮв чІун вукІана ва гьесда аскЮр МоГІавалгъул тЮлго церехъабиги рухІана.

«Щиб абураб БЕТІЕРГЪАНАС?» – ин цІехана Балакица.

¹⁸ Цинги БилГамица абуна:

«ТІаде вахъа Балак, гІенекке дихъ! ГІинтІаме дуца,
Ципорил вас!

¹⁹ Аллагъ инсан гуро, гьерсал ричине;

Піадамаз гІадин, цин бицараб амру хисизабуларо Гьес.
Абураб жо Гьес гъабичЮго толебдай?

Къураб раГІи Гьес тІубачЮго хутІулебдай?

²⁰ Дихье амру бачІана гьезие баракатаб дугІа гъабейн;

Досин баракат лъолеб – дун гъеб хисизабулев чи гуро!

²¹ ГьечЮ Якъубил халкългье балагъ!

ГІизраилл халкългье къварилгъи гьечЮ бихъулеб!

Гьелгун вуго БЕТІЕРГЪАН, гьезул Аллагъ,
гьез жидерго Пачалгъун лъазавурав.

²² Мисриялдаса гьел нахье рачана Аллагъас;

ГІалхул бугъил гІадаб къуват-гучги гьезуль!

²³ Якъубил халкълда данде хІалтІулеб хІилла-макру балагъун
бажаруларо,

гьечЮ ГІизраилл халкълда данде хІалтІулеб сихІруги!

Гъанже Якъубилги ГІизраилалгъулги хІакългългье бицине
буго:

„Балагъея, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ хІалкІюлѣи бихъизе!“ –
янги абун.

24 Эбелаб гьалбацІ ГІадин къуватаб буго гьеб халкъ;
Бихъинаб гьалбацІ ГІадин багъула гьеб!

Гьель хІухъбахъуларо давла кванацІого
ва ГІорцІизегІан тушманасул би гьекъечІого».

25 Гьебмехалда Балакица БилГІамида абун:

«Я наГІана кьоге гьезие, я баракат лъоге гьезда!» – ян.

26 БилГІамица жаваб къуна:

«Дица дуда абун букІинчІищ БЕТІЕРГЪАНАС абураб гьабизе
буго дицаян?»

БилГІамил лъабабилеб калам

27 Цинги Балакица БилГІамида абун:

«Вильгъа, дица мун батІияб бакІалде вачина. Щиб лъалеб,
БЕТІЕРГЪАНАС две изну кьезе бегъула гьенисанГІаги, дир му-
радги тІубан, гьезие наГІана кьезе», – ян.

28 Балакица БилГІам вачана салул авлахъалда тІаде балагъараб
Пеор маГІарде. 29 Гьениб нахъеги БилГІамица Балакида абун:

«Гъаниб анкьго къурбан-бакІ бай дие ва къурбаналъе хъвезе
анкъго оцги анкьго куйги хІадуре», – ян.

30 Балакица БилГІамица малъухъе гъабун ва щибаб къурбан-
бакІалда цо-цо къурбаналъул оцги куйги къурбаналъе бухІана.

24 1 БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амру лъазабизеян абун, БилГІам ки-
вениги инчІо гъанжесала, шайгурелъул гьесда бичІІун
букІана БЕТІЕРГЪАНАСЕ ГІизраилазул халкъалда баракат лъезе
бокъун букІин. Гьединлъидал гьев вачІинахъего салул авлахъалде-
хун валагъана, 2 ва гьесда бихъана къавмалккун тартибалда гьениб
рещІараб ГІизраил халкъ. Гьебмехалъ БилГІамиде Аллагъасул
РухІ рещІана, 3 ва гьес абун:

«КІалгъалев вуго Беорил вас БилГІам, КІалгъалев вуго
якъинго бихъулеб бер жиндир бугев,

4 Аллагъасул калам якъинго раГІулев,

Бичасдасан илгъамал лъугъунев;

ГІодов КІалагъоркъе кканиги, рагъарал берал ругев:

5 – Огъ, гъайбатлѣи дур чадиразул, Якъубил наслу,

дур къайи-свериялгул, ГИзраилил халкъ!

- 6 Гьел тИритIун руго чамасдакил рохъ гIадин,
гIурул рагIалда ах гIадин,
БЕТИЕРГЪАНАС рижарал алоэялгул махIгъуинал гъутIби*
гIадин,
лъарахъ рижарал кедралгул гъутIби кинигин.
- 7 ПертIиниса гIадин гъарзаго чвахизе буго гъезие лъим,
гъез хъараб хъоналгье гIорцIизегIан букIина регьел.
Агаг пачаясдасаги тIадегIанав вукIина гъезул пача;
цогидал улкабздасаги тIокIаб букIина гъезул улка!
- 8 Мисриялдаса рачана гьел Аллагъас;
гIалхул бугьил гIадаб къуват-гучги гъезуль!
Гъез щушахъ риххизарила тушманал халкъал,
гъурила гъезул рукъбал,
ва чIораз рорлъила.
- 9 ГъалбацI гIадин бегун буго ГИзраилил халкъ
Эбелаб гъалбацI гIадин, – лъил таваккал гIюлеб гъеб
борчIизабизе?
Дуе лъикIаб гъарулев чиясе баракат швела ва
дуе нагIана кьолесе нагIана букIина!**»
- 10 Гъебмехалъ Балакил квешго ццин бахъана БилгIамида ва,
рукъун заралгун, гъес абуна:
«Дица мун ахIун вукIана дир тушбабазе нагIана кьезе, дуцайин
абун гъезие лъабцIул тIатIалаго баракаталгул дугIа гъабуна! 11 Гела
гъанже, яре дида цевеса! ТIад вусса дурго рокъове! Дида рагIалда
букIана мун кIодо гъавизе ва дуе бечедал сайгъаталги кьезе, амма
БЕТИЕРГЪАНАС мун гъездаса махIрум гъавуна».

БилгIамил ахирисеб дугIа

- 12 БилгIамица Балакида абуна:
«Дица абун букIинчIищ дуца ритIун рачIарал чапарзабазда:
13 „Гарцулги меседалгулги занкIун цIураб жиндир кIалгIа Балакица

* 24:6 *Алоэялгул гъутIби* – гъуинаб махIалгул хирияб пицI бахъулел ва Индокитайлда рижулел гъутIби.

** 24:9 Байб. 12:5

дие кьуниги, дихъа бажаруларо БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялдаса таризе ва, диго бокьунин абун, лъикІаб яги квешаб жо гъабизе; дица бицине ккола гІицІго БЕТІЕРГЪАНАСУЛ калам“, – ин. ¹⁴Гъай-гъай, дун тІадвуссина дирго халкьалгъухъе, амма рес кье дие дуда бицине гъаб халкьалъ щиб дур халкьалгъе гъабизе бугебали», – ян.

¹⁵ Цинги гъес бицана букІинесеб:

«КІалгъалев вуго Беорил вас БилгІам, кІалгъалев вуго
якъинго бихъулеб бер жиндир бугев,

¹⁶ КІалгъалев вуго Беорил вас БилгІам,
Аллагъасул калам якъинго рагІулев,
жиндир лъайги Бичасдасан бугев;

Подоу кІалагъоркъе кканиги, рагъарал берал ругев:

¹⁷ Дида бихъула жеги лъугъа-бахъинчІеб,
балагъула жеги рикІкІада бугелгъухъ.

Гъале, Якъубидасан баккун, цІва гвангъулеб;

ГІизраилдасан кверщелчилгъиялгъул гІанса борхулеб –
гъель бекила Могавалгъул nodo,
рекила Шетил киналго наслабазул бутІрул.

¹⁸ Кверде босизе буго Эдом,

ГІизраилл тушман Сеирги квершаликъе ккезе буго,
амма ГІизраилл халкьалгъулъ къуват загъирлъизе буго.

¹⁹ Якъубил наслуялъ кверщелчилгъи гъабила,
шагъаралда хвасарлгъаралщиналги гъурила».

²⁰ БилгІамида амалекият рихъана ва гъезул рахъалъ бицана:

«Халкъазда гъоркъоб цебехъанлъун букІана Амалекил халкъ,
амма хадубккун гъеб даималгъего тІагІина ракъалдаса».

²¹ Кениял* рихъана гъесда ва гъезул рахъалгъи бицана:

«Щулияб буго дур рукъ ва къурда буго дур рукІун;

²² амма чІунтила Кайин**,

Ассириялъ нуж асирлгъуде рачун араб мехалда».

²³ Гъес жеги абун:

«Аллагъасул кверзукъа щал рорчІулел?

²⁴ Киттималдаса*** гуми рачІина

* 24:21 Кениял – Муса аварагасул вакъадасул наслаби.

** 24:22 Кайин – кениял.

*** 24:24 Киттим – Кипр.

ва гъез кквела Ассириялъулги Евералъулги ракъал,
амма гьелги даималъего тІагІина».

²⁵ Цинги БилгІам жиндирго рокъове тІад вуссана, Балакги жиндирго нухда ана.

ГІизраилаз БагІал-Пеорие гІибадат гъаби

25 ¹Шиттималда рештІун рукІаго, ГІизраилаз байбихъана моГІавиязул руччабигун зина гъабизе.

²МоГІавалъул руччабаз жидерго аллагъзабазе гъарурал къурбаназда ГІахъаллъизе аХІулел рукІана гьел. Гъедин ГІизраилаз байбихъана гъезул аллагъзабазе сужда гъабизе ва гъезул къурбаназул тІутІалда ГІахъаллъизе. ³ГІизраилал БагІал-Пеориде* руссун рукІин бихъидал, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ кутакалда ццин бахъана.

⁴БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«Халкъалъул киналго бутІрул раКІаре ва, тІолабго халкъалда бихъун, Дида цере чІвай гьел, ГІизраилазда бахъараб Дир гьалдолеб ццин свине букІине».

⁵Цинги Мусаца халкъалъул диванчаГІазда абуна:

«Нужер шивас чІвай нужерго ГІагарлъиялда гьоркъоса БагІал-Пеориде вуссаравщинав чи», – ян.

⁶Гъебмехалда ДандчІваялъул Чадиралда цереги раКІарун ГІодулел рукІарал ГІизраилаздаги Мусадаги цеесан пуланав чияс жиндирго рокъое жание ячун ана мидяний. ⁷Гъеб бихъарав кашиш Гъарунил Элеазарил вас Пинхасица жамаГІаталъул данделъи тана ва, хечги босун, ⁸гъев чияса хадув гъесул чодрониве вильгъана. Гъес цо къазабураб хочоца гьел кІиялго чІвана – ГІизраилавги чІужугІаданги. Гъебмехалъ къотІана ГІизраилазда гьоркъоб багъарун букІараб квешаб бахунеб унти, ⁹амма гъеб унтиялъ къоло ункъазарго чи чІвана. ¹⁰БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

¹¹«Кашиш Гъарунил Элеазарил вас Пинхасица свинабуна ГІизраилазде бахъун букІараб Дир ццидал гъалагаб цІа. Гъес хІехъечІо Дицаги хІехъоларел гъезул къабихІал ишал, гъединлъидал Дица тІуран тІагІинаричІого тана ГІизраилал. ¹²Дуца лъазабе, Дица Пинхасилгун гъабудеб бугин ракълилаб къотІиян. ¹³Гъесулгун ва гъесул наслабигун гъабудеб буго даимаб кашишлъиялъул къотІи, шайгурелъул жиндирго Аллагъасе ГІоло

* ^{25:3} БагІал-Пеор – моГІавиязул аллагъ.

Пинхасица хІехъечІо гъезул инжитлѣи, ва чурана ГІзраилазул мунагъ».

¹⁴ Мидяналѣул ГІадангун цадахъ чІварав ГІзраиласда цІар букІана Зимри – Салул вас; гъев вукІана Шимеонил къавмалѣул цо тухумалѣул бетІер. ¹⁵ ЧІварай ГІаданалда цІар букІана Козби, гъей йикІана Мидяналѣул цо къибилалѣул бетІер Цурил яс.

¹⁶ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

¹⁷ «Мидяналѣул чаГІигун нужеца тушманлѣи гъабе ва гъел чІвай, ¹⁸ шайгурелѣул гъез нужее гъабуна тушманасе гъабулеб жо. Гъез нужее Пеоралѣул кърор гъуна, ва Пеор сабаблѣун квешаб унти багъарараб мехалда чІварай мидяннйзул цевехъанасул яс Козбил кърорикъе ккезаруна нуж».

КІиабилеб нухалда халкъалѣул рикІкен гъаби

26 ¹ Квешаб унти лѣугІараб мехалда, БЕТІЕРГЪАНАС Мусадаги кашиш Гъарунил вас Элеазаридаги абуна:

² «Къогоялдаса цІикІкІун сон барал ва рагъе ярагъунел ГІзраилал рикІке, шивасул инсул агълуги хІисабалде босун».

³ МоГІавалѣул ГІатІиракълда – Иордан ГІурул раГІалда – Ерихон шагъаралда ГІагарлѣухъ гъел чІун рукІаго, Мусаги кашиш Элеазарги кІалъана ГІзраилазда:

⁴ «БЕТІЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон, къогоялдаса цІикІкІун сон барал ГІзраилал рикІке», – ян.

Гъале Мисриялдаса къватІире рахъарал ГІзраилал.

⁵ ГІзраилл Іоцевесев вас Рувимил наслаби:

Енохидасан лѣугъана Енохил тухум;

Паллудасан – Паллул тухум;

⁶ ХІецронидасан – ХІецронил тухум;

Кармидасан – Кармил тухум.

⁷ Гъел руго Рувимил наслаби; гъезул кинавниги сияхІалде восана 43 730 бихъинчи.

⁸ Паллул вас вукІана Элиав. ⁹ Элиавил васал – Немуэл, Датан ва Авирам. Халкъалѣул церехъабазул цоял, амма КъроракІил рахъги ккун, Мусадаги Гъарунидаги дандечІей гъабурал ва БЕТІЕРГЪАНАСДА данде рахъарал Датанги Авирамгийин гъел кколел. ¹⁰ Доб мехалъ гъезда гъроркъ ракъ къватІана ва гъел

ракъулъе рачун ана; КъорахИда цадахъго, цIадуца рухIун хвана кIинусиялда кIикъоялда анцIго гьесул гьалмагъги. Гьеб ккана халкъалъ цIодорлъи гьабизе ккеялъул ПIаламатлъун хутIизе. ¹¹Амма КъорахИл васал хвечIо доб къоялъ.

¹²Шимеонил къавмалгъул наслаби:

Немуэлидасан – Немуэлил тухум;

Яминидасан – Яминил тухум;

Яхинидасан – Яхинил тухум;

¹³ЗерахИдасан – ЗерахИл тухум;

Шаулидасан – Шаулил тухум.

¹⁴Гьел руго Шимеонил наслаби – 22 200 бихъинчи.

¹⁵Гадил къавмалгъул наслаби:

Цефонидасан – Цефонил тухум;

Хаггидасан – Хаггил тухум;

Шунидасан – Шунил тухум;

¹⁶Ознидасан – Ознил тухум;

Эридасан – Эрил тухум;

¹⁷Ародидасан – Ародил тухум;

Ариэлидасан – Ариэлил тухум.

¹⁸Гьел руго Гадил наслаби; гьезул кинавниги сияхIалде восана 40 500 бихъинчи.

¹⁹Ягъудал рухIана Эрги Онанги абурал васал. Гьел хвана Ха-нааналда.

²⁰Ягъудал къавмалгъул наслаби:

Шеладасан – Шелал тухум;

Парецидасан – Парецил тухум;

ЗерахИдасан – ЗерахИл тухум.

²¹Парецил наслаби:

ХIецронидасан – ХIецронил тухум;

Хамулидасан – Хамулил тухум.

²²Гьел руго Ягъудал наслаби; гьезул кинавниги сияхIалде восана 76 500 бихъинчи.

²³Иссахарил къавмалгъул наслаби:

Толадасан – Толал тухум;

Пувадасан – Пувал тухум;

²⁴ Яшувидасан – Яшувил тухум;

Шимронидасан – Шимронил тухум.

²⁵ Гьел руго Иссахарил наслаби; кинавниги гьезул вукІана 64 300 бихьинчи.

²⁶ Зевулунил къавмалъул наслаби:

Середидасан – Середил тухум;

Элонидасан – Элонил тухум;

Яхлиэлидасан – Яхлиэлил тухум.

²⁷ Гьел руго Зевулунил наслаби; гьезул кинавниги вукІана 60 500 бихьинчи.

²⁸ Манассидасанги Ефраимидасанги лъугьарал Юсупил къавмалъул наслаби:

²⁹ Манассил наслаби:

Махиридасан – Махирил тухум (Махир ккола ГилГадил эмен);

ГилГадидасан – ГилГадил тухум.

³⁰ Гьале ГилГадил наслаби:

Иезеридасан – Иезерил тухум;

Хелекидасан – Хелекил тухум;

³¹ Асриэлидасан – Асриэлил тухум;

Шехемидасан – Шехемил тухум.

³² Шемидадасан – Шемидал тухум;

Хеферидасан – Хеферил тухум.

³³ (Хеферил вас Целофхадил васал рукІинчІю, ГицІго ясал гурони; гьесул ясазул царал: Махла, НоґІа, Хогла, Милка ва Тирза).

³⁴ Гьел руго Манассидасан лъугьарал тухумал; кинавниги гьезул вукІана 52 700 бихьинчи.

³⁵ Гьале Ефраимил наслаби:

ШутелахІидасан – ШутелахІил тухум;

Бехеридасан – Бехерил тухум;

Таханидасан – Таханил тухум.

³⁶ Гьале ШутелахІил наслаби:

Эранидасан – Эранил тухум.

³⁷ Гьел руго Ефраимидасан лъугьарал тухумал; гьезул кинавниги вукІана 32 500 бихьинчи.

Гьел киналго Юсупил къавмалда жанире уна.

³⁸ Буняминил наслаби:

Беладасан – Белал тухум;

Ашбелидасан – Ашбелил тухум;

Ахирамидасан – Ахирамил тухум;

³⁹ Шуфамидасан – Шуфамил тухум;

Хуфамидасан – Хуфамил тухум.

⁴⁰ Белал васал Ардидасанги Нааманидансаги лъугьарал наслаби:

Ардидасан – Ардил тухум;

Нааманидасан – Нааманил тухум.

⁴¹ Гьел руго Буняминил къавмалъул тухумал; гьезул кинавниги вукІана 45 600 бихьинчи.

⁴² Гьале Данил къавмалъул наслаби:

Шухамидасан – Шухамил наслаби.

Гьел руго Данил къавмалъул наслаби. ⁴³ Кинавниги Шухамил наслабазул тухумазда вукІана 64 400 бихьинчи.

⁴⁴ Ашерил наслаби:

Имнагьидасан – Имнагьил тухум;

Йишвидасан – Йишвил тухум;

Бериагьидасан – Бериагьил тухум;

⁴⁵ ва Бериагьил наслу:

Хеверидасан – Хеверил тухум;

Малкиэлидасан – Малкиэлил тухум.

⁴⁶ Ашерил ясалда цар букІана СерахІ.

⁴⁷ Гьел руго Ашерил къавмалъул тухумал; кинавниги гьезул вукІана 53 400 бихьинчи.

⁴⁸ Нафталил къавмалъул наслаби:

Яхциэлидасан – Яхциэлил тухум;

Гунидасан – Гунил тухум;

⁴⁹ Ецеридасан – Ецерил тухум;

Шилемидасан – Шилемил тухум.

⁵⁰ Гьел руго Нафталил къавмалъул тухумал; гьезул кинавниги вукІана 45 400 бихьинчи.

⁵¹ Кинавниги ГІизраилл халкъалъул вукІана 601 730 бихьинчи.

⁵² БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абуна:

⁵³ «Гьезие ракъал рикъизе ккола жиб-жиб тухумалъул чагІазул рикІенги хІисабалде босун. ⁵⁴ КІудияб тухумалъе къе КІудияб бутІа, гьитІинаб тухумалъе – гьитІинаб. Биччанте щибаб тухумалъе щвезе гьезул чагІазул къадаралда рекъон кколеб ракъалъул бутІа. ⁵⁵ Ракъ бикъизе ккола можороги рехун; щибаб къавмалъе букІине буго къавмалъул бетІерасул цІарги лъураб ракъалъул бутІа. ⁵⁶ КІудиялги гьитІиналги тухумазе ракъ щвезе ккола можороги рехун».

⁵⁷ Гьале гьезул тухумалги хІисабалде росун гьабураб левитазул сияхІ:

Гершонидасан – Гершонил тухум;

Кехатидасан – Кехатил тухум;

Мераридасан – Мерарил тухум;

⁵⁸ Гьале Левийил васаздасан лъугъарал цогидал тухумал:

Ливнил тухум;

Хевронил тухум;

МахІлил тухум;

Мушил тухум;

КъорахІил тухум.

Кехатил вукІана Амрам абурав вас.

⁵⁹ Амрамил чІужуялда цІар букІана Йохевед; гьей йикІана Мисри-ялда гьаюрай Левийил яс. Амраме Йохеведица гьаруна Гьарунги, Мусаги, гьезул яц Марямги. ⁶⁰ Гьаруние гьаруна Надавги, Авигьуги, Элеазарги, Итамарги. ⁶¹ Надавги Авигьуги хвана, БЕТІЕРГЪАНАСДА цере бегьулареб чияраб цІаги босун рачІиндал.

⁶² Левийилазул моцІ баралдаса тІаде араб ригьалъул кинавниги вукІана 23 000 бихьинав. Гьезул цІарал хъван рукІинчІо цогидал гІизраилазул сияхІалда, шайгурелъул гьезие къезе кколороан ракъалъул бутІа.

⁶³ Гьединаб букІана Мусацаги кашиш Элеазарицаги Могавалъул патІиракъалда – Иордан гІурул рагІалда – Ерихон шагъаралда

пагарлъухъ рукІаго, гІизраилалги рикІкІун гъабураб сияхІ. ⁶⁴Синай салул авлахъалда рукІаго Мусацаги кашиш Гъаруницаги гъабураб цебесеб сияхІалда рехсаразул пониги чи вукІинчІо гъезда гъоркъов. ⁶⁵БЕТИЕРГЪАНАС абун букІиндал гъел киналго салул авлахъалда хвезе ругин абун, гІицІго Ефуннил вас Халевги Нунил вас Егъошуаги хутІизегІан.

Целофхадил ясал

(Тар. 36:1-12)

27 ¹Манассил вас Махир, Махирил вас ГилгІад, ГилгІадил вас Хефер, Хеферил вас Целофхад – гъев Целофхадил йикІана шуго яс: Махла, Нога, Хогла, Милка ва Тирза. Юсупил вас Манассил къавмалъул чагІи кколаан гъел. ²Гъел рачІана ДандчІваялъул Чадиралъул кІалтІе. Мусадаги, кашиш Элеазаридаги, халкъалъул кІудияздаги, тІолго жамагІаталдаги цереги чІун, гъез абун:

³«Авлахъалда ниль рукІаго нижер эмен хвана. Гъев вукІинчІо БЕТИЕРГЪАНАСДА данде вахъарав КъорахІил гъалмагъзабазда гъоркъов. Гъев хвана жиндирго мунагъазухъ [ай гІадатияб хвелалдалъун], васалги нахъа течІого. ⁴Щайха нижер инсул цІар кІючене тезе кколеб гъесул тухумалда гъоркъоб, гъесул васал гъечІинги абун? Къе нижееги нижер инсул вацазе кьолегІанасеб ракъалъул бутІа», – ян.

⁵Мусаца гъезул суал БЕТИЕРГЪАНАСДА цебе лъуна, ⁶ва БЕТИЕРГЪАНАС гъесда абун:

⁷«Целофхадил ясаз битІараб бицунеб буго. Чара гъечІого къе гъезие гъезул инсул вацазда башадаб ракъалъул бутІа, ва гъеб къе гъезие ирсалъе швараб гъезул инсул бутІа хІисабалда. ⁸ГІизраилл халкъалда абе: „Нагагъ вас гъечІев чи хвани, гъесул ракъалъул бутІа ясалъе къе. ⁹Гъесул ясги ятичІони, гъеб ракъалъул бутІа гъесул вацазе къе. ¹⁰Гъесул вацал ратичІони, гъеб гъесул инсул вацазе къе. ¹¹Гъесул инсулги вацал рукІун ратичІони, гъеб ракъалъул бутІа къе гъесул тухумалъул бишун цевесев пагарав чиясе. Гъеб букІине буго гІизраилазе чІезабураб даймаб къанунлъун; гъединаб амру гъабулеб буго Мусадасан БЕТИЕРГЪАНАС“».

Егъошуа – Мусал варис

¹²Цинги БЕТИЕРГЪАНАС Мусада абун:

«Аварим магІарде ваха ва балагъе Дица ГІизраилл халкъалъе кьолег бугеб ракъалъухъ. ¹³Гъеб бихъун хадуб мунги, дур вац

Гъарунго гІадин, кІудияб сапаралде дурго умумузухъе ине вуго, ¹⁴шайгурелъул Цин авлахъалда рукІаго халкъ Дида данде бахъиндал, нужеца Дица абухъе гъабичІо ва доб ищцухъ халкъалда цебе Дир тІадегІанаб бацІцІалъи бихъизабичІо».

(Гъеб ккана Мериваялъул ищцухъ, Цин абураб салул авлахъалда Кадешалда.)

¹⁵ Мусаца БЕТІЕРГЪАНАСДА абунa:

¹⁶ «Я БЕТІЕРГЪАН, биччанте щибаб жоялда рухІ лъолеб Аллагъас гъаб жамагІаталда тІад чи тезе, ¹⁷ гъезул бетІерлъун вукІинеги, халкъ цебе бачинеги, гъезие нухмалъи гъабизеги бажари бугев – вехъ гъечІеб гІиял рехъен гІадин БЕТІЕРГЪАНАСУЛ халкъ хутІунгутІизе».

¹⁸ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

«АхІе гъеб ишалъе рекъараб гІамал-хасият бугев Нунил Егъошуа ва гъесда тІад кверал лъе. ¹⁹ Кашиш Элеазаридаги тІолабго жамагІаталдаги цеве чІезаве гъев ва киназдаго лъазабе гъев дур варис вукІин. ²⁰ Духъ бугеб ихтияралъул бутІа къе гъесухъе, гІзраилал гъесухъ гІенеккизе рукІине. ²¹ Кашиш Элеазарица урималдалъун БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амру лъазабила ва Егъошуа гъелъухъ гІенеккила; Егъошуаги тІолалго гІзраилалги Гъесул амруялдалъун сапаралде рахъине руго ва Гъесул амруялдалъун тІадрусинеге руго».

²² Мусаца кинабго БЕТІЕРГЪАНАС жинда малъухъе гъабунa: Егъошуа ахІана ва кашиш Элеазаридаги жамагІаталдаги цеве чІезавуна; ²³ цинги Мусаца гъесда тІад кверал лъуна ва гъев жиндир варис вукІин лъазабуна, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон.

Къойил гъарулел къурбанал

(Тархъ. 29:38-42)

28 ¹ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

² «ГІзраилил халкъалда лъазабе къурбаназул тадбир мухІканго тІубазабеян, жинди-жиндир ригъалда Дие къурбаналги ролъул хириял садакъабиги гъареян. Гъел руго цІадудалъун Дие къолел ва жидер махІ дие хириял къурбанал. ³ Гъезда абе: „Гъале нужеца БЕТІЕРГЪАНАСЕ къойил гъабизе кколеб цІадул къурбан: кинабгІаги жагъаллъи жиндиль гъечІеб кІинго лъагІараб къегІер. Гъединаб букІине буго къо гъоркъоб биччачІого гъабулеб тІубан бухІулеб къурбан. ⁴ Цояб къегІер рогъалил къурбаналъе, цогідаб бакъанил къурбаналъе хъве; ⁵ гъелда цадахъ букІине ккола ролъул хирияб

садакъаги: баццИадаб зайтуналъул нахул гиналъул* ункъго бутІа гъабун цо бутІаги гъорлъе жубараб, ефаялъул** анцІго бутІа гъабун цо бутІа ханждал. ⁶Гъел кидагосел тІуран рухІулел кърбаназул тадбир чезабуна Синай магІардаго. Гъеб буго БЕТІЕРГЪАНАСЕ рокъулел махІал рахъинариялъе тІубанго бухІулеб цІадул кърбан. ⁷Щибаб кьегІералда цадахъ букІине ккола гиналъул ункъго бутІа гъабун цо бутІа чагъиралъулги. Гъеб чагъир тІезе ккола БЕТІЕРГЪАНАСУЛ мукъадасаб бакІалде. ⁸КІиабилеб кьегІер кърбан гъабизе ккола бакъанида, радал бачІаралда цадахъго гІадин, ролъул хирияб садакъагун ва чагъиргун. Гъеб буго БЕТІЕРГЪАНАСЕ рокъулел махІал рахъинариялъе тІубанго бухІулеб цІадул кърбан.

Шаматкъоялъул кърбан

⁹Шаматкъоялъ кърбаналъе хъве кинабІаги жагъаллъи жиндиль гъечІеб кІиги лъагІараб кьегІер. Гъезда цадахъ букІине ккола ролъул хирияб садакъаги: гъорлъе зайтуналъул нахги жубараб, ефаялъул анцІго бутІа гъабун кІиги бутІа ханждал ва цадахъго чезабураб къадаралда чагъирги. ¹⁰Кидаго гъаризе тІадал щибаб къоялъул аслиял кърбаналги гъезда цадахъ букІине кколеб чагъирги малъичІого, гъел руго щибаб шаматкъоялъ гъарулел тІуран рухІулел кърбанал.

Щибаб моцІалъул кърбанал

¹¹Щибаб моцІалъул тІоцебесеб къоялъ БЕТІЕРГЪАНАСЕ тІубан бухІулеб кърбаналъе хъве жагъаллъи гъечІеб кІиги басиги, цо куйги, анкъго лъагІараб кьегІерги. ¹²Гъезда цадахъ букІине ккола зайтуналъул нахги гъорлъе жубараб ролъул хирияб садакъаги: басиялда цадахъ – ефаялъул анцІго бутІа гъабун лъабго бутІа ханждал, куялда цадахъ – ефаялъул анцІго бутІа гъабун кІиги бутІа ¹³ва щибаб кьегІералда цадахъ – ефаялъул анцІго бутІа гъабун цо бутІа. Гъеб буго БЕТІЕРГЪАНАСЕ хириял махІал рахъинариялъе тІубанго бухІулеб цІадул кърбан. ¹⁴Щибаб басиялда цадахъ бачІине ккола башадаб гин цІураб чагъир; куялда цадахъ – гиналъул лъабго бутІа гъабун цо бутІа; ва кьегІералда цадахъ – гиналъул ункъго бутІа гъабун цо бутІа. Гъеб буго щибаб моцІрол авалалда тІобитІулеб

* 28:5 875 гр.

** 28:5 Гага-шагарго 2,2 литра.

тубан бухлулеб кзурбан, гьедин гьабизе ккола лъагIалил щибаб моцIалзул тIоцесесеб кьоаялъ. ¹⁵ Тубанго рухлулел кзурбаназда тIаде, мунагъ чуриялзул кзурбаналъе БЕТIЕРГЪАНАСДА цебе цо дегIенги хъвезе ккола.

Песахалзул байрам ва Бугьурго Чадазул байрам

(Тархъ. 12:14-20; Лев. 23:5-8; Къан. 16:1-8)

¹⁶ ТIоцесесеб моцIалзул анцила ункъабилеб кьоаялъ (ихдалил авал) БЕТIЕРГЪАНАСЕ Песахалзул кзурбанал тIоритIе. ¹⁷ Анцила шуабилеб кьо байрамкьоолъун букIина; анкьо кьоаялъ бугьурго чед кванай. ¹⁸ Гьеб анкьил тIоцесесеб кьоаялъ динияб данделъи ахIе ва кинабIаги хIалтIи гьабуге. ¹⁹ БЕТIЕРГЪАНАСЕ тубанго бухлулеб цIадул кзурбаналъе жагъаллъи гьечIеб кIиги басиги, цо куйги, анкьо лъагIараб кьегIерги хъве. ²⁰ Гьезда цадахъ ролзул хирияб садакъаги босе: щибаб басиялда цадахъ – зайтуналзул нахги жубараб, ефаялзул анциго бутIа гьабун лъабго бутIа ханждал; куялда цадахъ – ефаялзул анциго бутIа гьабун кIиги бутIа; ²¹ щибаб кьегIералда цадахъ – ефаялзул анциго бутIа гьабун цо бутIа. ²² Нужно мунагъаздаса рацIцIалъиялъе, мунагъ чуриялзул кзурбаналъе цо дегIенги хъве. ²³ Гьал кзурбанал гьаризе ккола кидаго гьаризе тIадал щибаб кьоаялзул рогалил кзурбаназда тIаде. ²⁴ Гьединал кзурбанал гьаре анкьо кьоаялъ, БЕТIЕРГЪАНАСЕ рокьулел махIаздалъун Гьесие кьолеб нигIмат хIисабалда. Гьел кзурбанал гьаре кидаго гьаризе тIадал цIадул кзурбаназда ва хириял садакъабазда тIаде. ²⁵ Цинги анкъабилеб кьоаялъги динияб данделъи ахIе ва гьеб кьоаялъги кинабIаги хIалтIи гьабуге.

Анкъазул байрам

(Лев. 23:15-22; Къан. 16:9-12)

²⁶ ХIалухъен бакIаризе байбихъиялзул кьоаялъ, ай цIияб тIоршалидаса ролзул хирияб садакъа БЕТIЕРГЪАНАСЕ кьолеб Анкъазул байрамкьоаялъ, динияб данделъи ахIе, ва гьеб кьоаялъ щибго хIалтIи гьабуге. ²⁷ БЕТIЕРГЪАНАСЕ бокьулел махI бахъинабизе тубан бухлулеб кзурбаналъе хъве кIиги басиги, цо куйги, анкьо лъагIараб кьегIерги. ²⁸ Гьезда цадахъ ролзул садакъаги босе: щибаб басиялда цадахъ – зайтуналзул нахги жубараб, ефаялзул анциго бутIа гьабун лъабго бутIа ханждал; куялда цадахъ – ефаялзул анциго бутIа гьабун кIиги бутIа; ²⁹ щибаб кьегIералда цадахъ – ефаялзул

анцІго бутІа гъабун цо бутІа. ³⁰Нужго мунагъздаса рацІалъиялъе, мунагъ чуриялъул кърбаналъе цо дегІенги хъве. ³¹Гъал кърбанал гъаризе ккола кърбиал гъарулел кърбаназдаги гъезда цадахъ рачІунел чадилгун чагъиралъул хириял садакъабаздаги тІаде. Нужеца кърбаналъе хъвезе рачІарал хІайванал рукІине ккола кинабІаги жагъаллъи гъечІел.

Суразул байрам

(Лев. 23:23-25)

29 ¹Анкъабилеб моцІалъул тІоцебесеб къроялъ* динияб данделъи ахІе, ва гъеб къроялъ кинабІаги хІалтІи гъабуге. Гъеб буго сурал пулеб кър. ²Гъеб къроялъ тІубан бухІулеб кърбаналъе хъве кинабІаги жагъаллъи гъечІел тІаса рищун, цо басиги, цо куйги, анкърго лъагІараб къргерги, БЕТІЕРГЪАНАСЕ бокъулеб махІ бахъинабизе. ³Гъезда цадахъ бачІине ккола зайтуналъул нахги гърорлъе жубараб ролъул хирияб садакъаги: щибаб басиялда цадахъ — ефаялъул анцІго бутІа гъабун лъабго бутІа ханждал; куялда цадахъ — ефаялъул анцІго бутІа гъабун кІиги бутІа; ⁴щибаб къргералда цадахъ — ефаялъул анцІго бутІа гъабун цо бутІа ханждал. ⁵Нужго мунагъздаса рацІалъиялъе, мунагъ чуриялъул кърбаналъе цо дегІенги хъве. ⁶Гъал кърбанал гъаризе ккола кърбиал гъарулел кърбаназдаги, цІияб моцІ баккіялъул кърбаназдаги ва гъезда цадахъ рачІунел чадилгун чагъиралъул хириял садакъабаздаги тІаде. Гъеб буго БЕТІЕРГЪАНАСЕ рокъулел махІал рахъинариялъе тІубанго бухІулеб цІадул кърбан.

Кипурималъул кър**

(Лев. 23:26-32; Лев. 16:1-32)

⁷Анкъабилеб моцІалъул анцІабилеб къроялъ динияб данделъи ахІе — гъеб къроялъ, Аллагъасе мутІигІлун, кІал ккве ва кинабІаги хІалтІи гъабуге. ⁸ТІубан бухІулеб кърбаналъе хъве кинабІаги

* 29:1 Хасалихълъиялъул авал.

** 29:7 *Кипурималъул кър* — тархъанлъиялъул кър, мунагъздаса хвасарлъиялъул кър. Кипурималъул къроялъ КІудияв кашиш унаан Бишунго Мукъадасаб бакІалда жаниве БЕТІЕРГЪАНАСДА цева, жиндасаго хъурабги тІолабго халкъалдаса хъурабги хасаб кърбаналъул биги босун, лъагІалида жаниб халкъалгъухъа ккарабшинаб мунагъалда Аллагъ тІасалгъгыналъул мурадалда.

жагъаллъи гьечӀел тӀаса ришун, цо басиги, цо куйги, анкьго лъагӀараб кьегӀерги, БЕТӀЕРГЪАНАСЕ бокъулеб махӀ бахъинабизе. ⁹ Гьезда цадахъ босе зайтуналъул нахги гъорлъе жубараб ролъул хирияб садакъаги: щибаб басиялда цадахъ – ефаялъул анцӀго бутӀа гъабун лъабго бутӀа ханждал; куялда цадахъ – ефаялъул анцӀго бутӀа гъабун кӀиги бутӀа; ¹⁰ щибаб кьегӀералда цадахъ – ефаялъул анцӀго бутӀа гъабун цо бутӀа ханждал. ¹¹ Гьединго мунагъ чуриялъул къурбаналъе цо дегӀенги хъве. Гьеб гъабе, мунагъздаса хвасарлъиялъул къурбаназдаги, гьединго къойил гъарулел къурбаназдаги ва гьезда цадахъ рачӀунел чадилгун чагъиралъул хириял садакъабаздаги тӀаде.

Хьошазул байрам

(Лев. 23:33-43; Къан. 16:13-17)

¹² Анкъабилеб моцӀалъул анцӀила шуабилеб къоялъги динияб данделъи ахӀе, ва гьеб къоялъ кинабгӀаги хӀалтӀи гъабуге. Анкъго къоялъ БЕТӀЕРГЪАН кӀодо гъавун байрам тӀобитӀе. ¹³ Тубан рухӀулел къурбаназе, БЕТӀЕРГЪАНАСЕ бокъулеб гъуинаб махӀ бахъинабиялъе хъве: анцӀила лъабго басиги, кӀиги куйги, анцӀила ункъго лъагӀараб кьегӀерги – кинабгӀаги жагъаллъи жиндилъ гьечӀел тӀаса ришун. ¹⁴ Гьезда цадахъ бачӀине ккола зайтуналъул нахги гъорлъе жубараб ролъул хирияб садакъаги: анцӀила лъабабго басиялъул щибалда цадахъ – ефаялъул анцӀго бутӀа гъабун лъабго бутӀа ханждал; щибаб куялда цадахъ – ефаялъул анцӀго бутӀа гъабун кӀиги бутӀа; ¹⁵ анцӀила ункъабго къагӀрил щибалда цадахъ – ефаялъул анцӀго бутӀа гъабун цо бутӀа ханждал. ¹⁶ Гьединго, къойил гъарулел къурбаназдаги гьезда цадахъ рачӀунел чадилгун чагъиралъул хириял садакъабаздаги тӀаде, мунагъ чуриялъул къурбаналъе цо дегӀенги хъве.

¹⁷ КӀиабилеб къоялъ къурбаналъе хъве кинабгӀаги жагъаллъи гьечӀел тӀаса ришун, анцӀила кӀиги басиги, кӀиги куйги, анцӀила ункъго лъагӀараб кьегӀерги. ¹⁸ Бусбуздаги, куйдуздаги, къагӀраздаги цадахъ рукӀине кколел ролъулгун чагъиралъул хириял садакъабиги гъаре, чӀезабураб роценалда рекъон. ¹⁹ Гьединго, къойил гъарулел къурбаназдаги гьезда цадахъ рачӀунел чадилгун чагъиралъул хириял садакъабаздаги тӀаде, мунагъ чуриялъул къурбаналъе цо дегӀенги хъве.

²⁰ Лъабабилеб къоялъ – кинабгӀаги жагъаллъи жидель гьечӀел тӀаса ришун, анцӀила цо басиги, кӀиги куйги, анцӀила ункъго

лъагIараб кьегIерги. ²¹ Бусбуздаги, куйдуздаги, кьагIраздаги цадахъ рукIине кколел ролъулгун чагъиралъул хириял садакъабиги гъаре, чIезабураб роценалда рекъон. ²² Гъединго, къойил гъарулел къурбаназдаги гъезда цадахъ рачIунел чадилгун чагъиралъул хириял садакъабаздаги тIаде, мунагъ чуриялъул къурбаналъе цо дегIенги хъве.

²³ Ункъабилеб къоялъ – кинабIаги жагъаллъи жидель гъечIел тIаса ришун анцIго басиги, кIиги куйги, анцIила ункъго лъагIараб кьегIерги. ²⁴ Бусбуздаги, куйдуздаги, кьагIраздаги цадахъ рукIине кколел ролъулгун чагъиралъул хириял садакъабиги гъаре, чIезабураб роценалда рекъон. ²⁵ Гъединго, къойил гъарулел къурбаназдаги гъезда цадахъ рачIунел чадилгун чагъиралъул хириял садакъабаздаги тIаде, мунагъ чуриялъул къурбаналъе цо дегIенги хъве.

²⁶ Щуабилеб къоялъ – кинабIаги жагъаллъи жидель гъечIел тIаса ришун, ичIго басиги, кIиги куйги, анцIила ункъго лъагIараб кьегIерги. ²⁷ Бусбуздаги, куйдуздаги, кьагIраздаги цадахъ рукIине кколел ролъулгун чагъиралъул хириял садакъабиги гъаре, чIезабураб роценалда рекъон. ²⁸ Гъединго, къойил гъарулел къурбаназдаги гъезда цадахъ рачIунел чадилгун чагъиралъул хириял садакъабаздаги тIаде, мунагъ чуриялъул къурбаналъе цо дегIенги хъве.

²⁹ Анлъабилеб къоялъ – кинабIаги жагъаллъи жидель гъечIел тIаса ришун, микъго басиги, кIиги куйги, анцIила ункъго лъагIараб кьегIерги. ³⁰ Бусбуздаги, куйдуздаги, кьагIраздаги цадахъ рукIине кколел ролъулгун чагъиралъул хириял садакъабиги гъаре, чIезабураб роценалда рекъон. ³¹ Гъединго, къойил гъарулел къурбаназдаги гъезда цадахъ рачIунел чадилгун чагъиралъул хириял садакъабаздаги тIаде, мунагъ чуриялъул къурбаналъе цо дегIенги хъве.

³² Анкъабилеб къоялъ – кинабIаги жагъаллъи жидель гъечIел тIаса ришун, анкъго басиги, кIиги куйги, анцIила ункъго лъагIараб кьегIерги. ³³ Бусбуздаги, куйдуздаги, кьагIраздаги цадахъ рукIине кколел ролъулгун чагъиралъул хириял садакъабиги гъаре, чIезабураб роценалда рекъон. ³⁴ Гъединго, къойил гъарулел къурбаназдаги гъезда цадахъ рачIунел чадилгун чагъиралъул хириял садакъабаздаги тIаде, мунагъ чуриялъул къурбаналъе цо дегIенги хъве.

³⁵ Микъабилеб къоялъ байрамалъул данделъи ахIе ва кинабIаги хIалтIи гъабуге. ³⁶ Гъеб къоялъ БЕТIЕРГЪАНАСЕ бокъулеб гъуинаб махI бахъинабиялъе тIубан бухIулеб къурбаналъе хъве цо оцги, цо куйги, анкъго лъагIараб кьегIерги – кинабIаги жагъаллъи

гъечел таса ришун. ³⁷ Басиялдаги, куялдаги, къагъраздаги цадахъ рукъине кколел ролъулгун чагъиралъул хириял садакъабиги гъаре, чезабураб роценалда рекъон. ³⁸ Гъединго, къойил гъарулел къурбаназдаги гъезда цадахъ рачунел чадилгун чагъиралъул садакъабаздаги тладе, мунагъ чуриялъул къурбаналъе цо дегенги хъве.

³⁹ Гъал киналго къурбанал гъаре БЕТІЕРГЪАНАСДА цере нужее рихъязарурал байрамкъояз, назруялъул къурбаналги, суннатал къурбаналги, тІуран рухлелел къурбаналги, ролбул ва чагъиралъул хириял садакъабиги, ракълил къурбаналги рикІинчІого“».

Назру гъабиялъул низам

30 ¹ Мусаца гІизраилазда рицана киналго БЕТІЕРГЪАНАСУЛ тІадкъаял.

² Мусаца гІизраилазул къавмазул бутІрузда абуна:

«Гъадианаб амру гъабуна БЕТІЕРГЪАНАС: ³ Нагагъ инсанас БЕТІЕРГЪАНАСЕ щибниги жо назру гъабуни, яги напс къезабизельгун щибІаги гъабилін гъедани, гъеб гъа биххизабизе бегъуларо ва жинца гъабизе тладе босараб кинабго тІубазабизе ккола. ⁴ Нагагъ росасе инчІей ясалъ, жеги инсул рокъой йикІаго, БЕТІЕРГЪАНАСЕ сундулниги назру гъабуни яги гъедун рагІи къуни, ⁵ ва гъелъул инсуда гъеб назру гъаби рагІани, амма гъес гъелда щибго жо абичІони, гъель къураб рагІиги гъабураб назруги тІубазабизе ккола. ⁶ Амма ясалъ гъабураб назруги гъедун къураб рагІиги рагІарав инсуца гъеб гъукъани, гъель назруги къураб рагІиги тІубазабизе кколаро; БЕТІЕРГЪАН гъелда тІасалъугъуна, шайгурелъул гъельіе гъеб инсуца гъукъун букІун.

⁷ Сундулниги назруги гъабун букІаго яги ургъичІого кІалдиса борчІараб гъедиги букІаго яс росасе ани, ⁸ ва гъелъул росасда гъель назру гъабиги гъедун рагІи къейги лъан хадуб росас гъелда щибниги абичІони, гъель гъеб кинабго тІубазабизе ккола. ⁹ Ваамма гъелъул назру-гъеди рагІидал росас гъельіе гъукъани, гъес гъелъул гъедиги къураб рагІиги нахъ буссинабула, БЕТІЕРГЪАНГИ гъелдаса тІасалъугъуна.

¹⁰ Амма къоролалъ яги росасдаса ятІалъарай гІаданалъ гъабураб назруги гъедун къураб рагІиги гъелда тІадаблъун хутІула.

¹¹ Нагагъ росасда цадахъ гІумру гъабудей гІаданалъ щибниги назру гъабуни яги гъедун рагІи къуни, ¹² амма гъебги лъалев гъелъул росас гъелда щибниги абичІони ва гъеб гъукъичІони, гъель тІубазабизе ккола жиндирго щибаб назруги къураб рагІиги. ¹³ Ваамма гъелъул

назру яги гъеди раґIарав росас гъеб нахъчIвани, гъелзул кIалдиса къватIибе бачIараб кинаб батаниги назруги гъедиги гъелда тIаса уна: росас нахъчIвана гъеб, гъединлгидал БЕТIЕРГЪАНГИ гъелда тIасалгубгъана. ¹⁴ЧужугIаданалъ гъабураб кинаб бугониги назруги, жиндирго напс къинабиялъе пуланаб иш гъабилин гъель къураб раґIиги гъелзул росас тасдикъ гъабизе, ялъуни нахъчIвазе ккола. ¹⁵Амма гъеб раґIун хадуб росас щибго абичIони, гъелдалгун гъес тасдикъ гъабула гъелзул щибаб назруги гъедараб гъаги — гъес гъел тасдикъ гъаруна сихIкъотIун чIеялдалгун. ¹⁶Амма гъоркъоб заман индал гъес гъелзул назруги гъедун къураб раґIиги нахъчIвани, гъелзул гIайиб гъесда тIаде ккезе буго.

¹⁷Гъеле росасулги лъадулги ва инсулги гъесул рокъой йигей росасе инчIей ясалзулги гъоркъорлъабазул рахъаль БЕТIЕРГЪАНАС Мусаде гъарурал амраби».

Мидяниязулгун рагъ гъаби

31 ¹БЕТIЕРГЪАНАС Мусада абуна:

²«ГIизраилазе гъабураб квешлъиялъухъ рецIел босе мидянияздаса. Хадув мун хвела ва дурго умумузухъе ина».

³Мусаца гIизраилазда абуна:

«Рагъухъаби чабхъад рахъине къачIай, мидяниязда данде рагъ гъабизе ва, БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, гъездаса рецIел босизе. ⁴ГIизраилазул щибаб къавмалдаса аза-азар рагъухъан чабхъад вахъине ккола», — ян.

⁵ТIолалго гIизраилазда гъоркъоса вишана 12 000 рагъухъан — щибаб къавмалдаса аза-азар чи. ⁶Мусаца гъел рагъде ритIана — щибаб къавмалдаса аза-азар рагъухъан — ва мукъадасаб рукъалзул цIарагIгун, пулаго гIарцул суралгун, гъезда цадахъ витIана кашиш Элеазарил вас Пинхасги.

⁷Мидяниязда данде рагъги гъабун, БЕТIЕРГЪАНАС Мусаде гъабураб амруялда рекъон, гIизраилаз гъезул киналго бихъинал чIвана. ⁸Гъезда цадахъ Мидяналзул щуявго ханги чIвана: Эвиги, Рекемги, Цурги, ХIурги, Реваги; гъединго Беорил вас БилгIамги хвалчаца чIвана. ⁹ГIизраилаз Мидяналзул руччабиги лъималги асирлъуде рачана ва гъезул кинабго боцIиги, гIиял рехъабиги, тIолабго мулkgи жидеого давлалгун босана; ¹⁰гъезул шагъаралгун росабиян абун, цIаги гъун рухIана. ¹¹Кинабго давлагун, ай гIадамалги боцIирикъзиги цадахъги босун, ¹²гъел тIадруссана Ерихон шагъаралда

дандбитІараб Йордан гІурул рагІалда Могавалъул гІатІиракъалда халкъ рещтІараб бакІалде, ва асиралги тІолабго давлaги швезабуна Мусахъеги, кашиш Элеазарихъеги, гІизраилазул жамагІаталхъеги.

¹³ Мусаги, кашиш Элеазарги, халкъазул бутІрулги гьезда данде рильлъана. ¹⁴ Цинги Мусал кутакалда ццин бахъана рагъдаса руссун рачІунел рагъул церехъабазда – азарил ва нусил бутІрузда.

¹⁵ «Нужеца руччаби чІагойиш тарал? – ин кІалгъикъана Мусаца гьезда. ¹⁶ – Гьел руччабаз гуриш, БилгІамил малъа-хъваялда нахъги рильлъун, гІизраилал БЕТІЕРГЪАНАСЕ хилиплъизе тІамурал? Пеоралда рукІаго БЕТІЕРГЪАНАСУЛ халкъалда тІаде квешаб унтиги гьел сабаблъун гуриш биччараб? ¹⁷ ЧІвай гъабсагІаталда киналго бихъинлъималги, бихъиналгун рукІарал киналго руччабиги! ¹⁸ Бихъинчи хъвачІел ясал чІаго те нужеого.

¹⁹ Хадуб нуж анкьго къоялъ къайи чІвараб бакІалдаса къватІирехун чІа. Чи чІварав яги жаназаялда хъварав шивав чіяс, нужеда гьоркъоса вукІаниги, асиразда гьоркъоса вукІаниги, лъабабилебги анкъабилебги къоялъ рацІІалгъиялъул низам тІобитІизе ккола. ²⁰ Кинабго ретІелги бацІІад гъабизе ккола – къохъолги, цІцІел квасулги, цІулалги гъабураб шибаб жо».

²¹ Кашиш Элеазарица рагъда рукІарал рагъухъабазда абуна:

«Гъале БЕТІЕРГЪАНАС Мусадe гъабураб амруялдалгун чІезабураб къанун: ²² меседги, гІарацги, мазгарги, маххги, гъалайги, тІухъиги, ²³ цІаялъ бухІуларебщинаб кинабго жоги цІадулъан биччазе ккола. Цинги гъеб бацІІадаблъун лъугъуна, амма гьел рацІІалгъиялъул лъецаги чуризе ккола. ЦІа рекІунешщинаб жойин абуни, гІицІго рацІІалгъиялъул лъеца чуризе ккола. ²⁴ Анкъабилеб къоялда нужерго партал чуре ва гъебмехалда нуж рацІІалгъила. Гьелдаса хадуб нуж халкъалда гьоркъоре рачІине бегъула».

Давла бикъи

²⁵ БЕТІЕРГЪАНАС Мусадa абуна:

²⁶ «Кашиш Элеазаргун ва тухумазул кІудиялгун цадахъ асиралги боцІиги рикІке, ²⁷ ва рагъда рукІарал рагъухъабаздаги хутІараб халкъалдаги гьоркъоб гъеб кинабго давлaги башад бикъе. ²⁸ Чабхъад ун рукІаразул бутІаялдаса БЕТІЕРГЪАНАСЕ магъало бакІаре: шивав шунусго асирасдаса цо-цо чи, гІи-боцІул ва хІамузул шибаб шунусго жоялдасаги – цо-цо бетІер. ²⁹ Гъеб бутІа бахъе рагъухъабазул бутІаялдаса ва кашиш Элеазарие къе, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ

бутІа хІисабалда. ³⁰ХутІарал гІизраилазе кколеб бутІаялдаса бахъе: кІикъоялда анці-анці асирасдасаги, хІайваналдасаги, хІамидасаги, гІиялъажоялдасаги цо-цо бетІер. Гъеб кинабго къе БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Мукъадасаб Чадиралъул тІалаб-агъазалда рукІунел левитазе».

³¹Мусацаги кашиш Элеазарицаги кинабго гъабунa БЕТІЕРГЪАНАС Мусадe гъабурaб амруялда рекъон.

³²Рагъухъабазе давлалъун швана кинабниги: 675 000 гІиялъажо, ³³72 000 хІайван, ³⁴61 000 хІама ³⁵ва жеги бихъинчи хъвачІей 32 000 ясІадан.

³⁶Рагъул гІахъалчагІазул бутІалъун ккана:

337 500 гІиялъажо, ³⁷гъелдаса БЕТІЕРГЪАНАСУЛ бутІалъун ккана 675 бетІер;

³⁸36 000 хІайван, гъездаса 72 бетІер – БЕТІЕРГЪАНАСУЛ бутІа;

³⁹30 000 хІама, гъездаса 61 бетІер – БЕТІЕРГЪАНАСУЛ бутІа;

⁴⁰16 000 асир, гъездаса 32 чи – БЕТІЕРГЪАНАСУЛ бутІа.

⁴¹Мусаца БЕТІЕРГЪАНАСУЛ бутІа кашиш Элеазарие къуна, БЕТІЕРГЪАНАС Мусадe гъабурaб амруялда рекъон.

⁴²Рагъухъабазул давлаялдаса батІа гъабун, Мусаца хутІарал гІизраилазе къураб бутІа ⁴³(жамагІаталъул бутІа): 337 500 гІиялъажо, ⁴⁴36 000 хІайван, ⁴⁵30 500 хІама ⁴⁶ва 16 000 асир. ⁴⁷ГІизраилазул бутІаялдаса Мусаца босана: кІикъоялда анці-анці асирасдаса цо-цо асир, гъединго гІи-боцІудасаги. Ва гъел киналго къуна БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Мукъадасаб Чадиралъул тІалаб-агъазалда рукІунел левитазе, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон.

⁴⁸Рагъухъабазул бутІрулги, азарил ва нусил бутІрулги рачІана Мусахъе, ⁴⁹ва гъез абуна:

«Нижеца, дур лагъзадерица нижер нухмалгІиялда гъоркъ ругел рагъухъаби рикІІана, ва гъезул цонигияв тІаса камун ватичІо. ⁵⁰Гъале нижеца, нижер гІумруялъухъ хІакъ хІисабалда, БЕТІЕРГЪАНАСЕ къолеб буго нижер шивасе давлалъун швараб месед: гъуждузда ралел рухъаби, курхъаби, баргъичал, кІилкІал ва жавгъаразул цІалал».

⁵¹Мусацаги кашиш Элеазарицаги гъезухъа гъел киналго меседил тІагІелал къабул гъаруна. ⁵²Рагъул церехъабаз бачІараб ва Мусацаги Элеазарицаги БЕТІЕРГЪАНАСЕ гІоло садакъа гъабурaб меседалда кинабниги букІана 16 750 шекел*. ⁵³(Рагъухъабазе швараб

* 31:52 ГІага-шагарго 184,250 кило.

хутIараб давла гъезие тана). ⁵⁴Мусаца ва кашиш Элеазарица рагъул бутIрузухъаги, азарил ва нусил бутIрузухъаги къабул гъабураб ме-сед ДандчIваялъул Чадиралъуб БЕТIЕРГЪАНАСДА цебе лъуна, гIизраилал кидаго Гъесда цере рукIиналъул гIаламат хIисабалда.

Иордан Iурул бакъбаккул рахъалда ракъал рикъи

(Къан. 3:12-20)

32 ¹Рувимилги Гадилги наслабазул букIана кутакалда Iемеераб боцIи. Гъезда бихъана Язералъулги ГилгIадалъулги ракъал боцIи хихъизе санагIатал ругеблъи. ²Гъел рачIана Мусахъеги, кашиш Элеазарихъеги, халкъазул кIудиязухъеги ва гъез абун:

³⁻⁴«Нижер, дур лагъзадерил, Iемеераб боцIи буго. БЕТIЕРГЪАНАС ГIизраилал халкъалъе мутIигI гъарурал ракъалин абуни – Атаротги, Дивонги, Язерги, Нимраги, Хешбонги, Элеалеги, Невоги, Беонги – боцIи хихъизе санагIатал ракъал руго. ⁵Дур ракI рекъани, къе гъел ракъал нижее, дур лагъзадерие. Рачунге ниж Иордан бахун дорехун».

⁶Мусаца Гадилги Рувимилги наслабазда абун:

«Нужер вацал рагъе араб мехалда, нуж гъанирищ чIезе ругел? ⁷Щай нужеца, БЕТIЕРГЪАНАС къурал ракъазде ине гIизраилазул гъира чIвалеб? ⁸Гъебго гъабуна нужер умумуз Кадеш-Барнеаялдаса Ханааналъул ракъалъул хал-шал гъабизе дица гъел ритIараб мехалдаги. ⁹Эшколалъул гIатIиракъалде щвезегIан ракъалъул халги гъабун тIадруссиндал, гъез гIизраилазул гъира чIвана БЕТIЕРГЪАНАС гъезие къураб ракъалде ине. ¹⁰Гъеб къоялъ БЕТIЕРГЪАНАСУЛ щцин бахъана ва Гъев гъедана: ¹¹„Мисриялдаса къватIиве вахъарав къого соналдаса тIаде араб ригъалъул цониги чиясда бихъизе гъечIо Ибрагъимиеги, ИсхIакъиеги, Якъубиеги къезе бугин абун Дун гъедараб ракъ! Щайгурелъул гъел ракI-ракIалъ Дида хадур рильлъинчIо. ¹²ГIицIго кенизияв Ефуннил вас Халевги Нунил вас Егъошуаги ракI-ракIалъ Дир амруялда нахъ рильлъана“, – ян. ¹³ГIизраилазда бахъараб щцидаца БЕТIЕРГЪАНАС кIикъого соналъ авлахъалда свердизе тIамуна халкъ, БЕТIЕРГЪАНАСДА рихаралщинал жал гъарураб гIел тIубанго тIагIинегIан.

¹⁴Гъанже нужецаги нужер умумузго гъабураб гъабулел буго! Мунагъ-хIакъалъул агълу, нужее щидасан ГIизраилал халкъалде БЕТIЕРГЪАНАСУЛ щцин бачине къваригIунищ бугеб? ¹⁵БЕТIЕРГЪАНАСЕ нуж мутIигIлъичIони, Гъес гъаб халкъ нахъеги

тезе буго салул авлахъалда, ва нуж сабаблун тлолабго халкъги хвезе буго!»

¹⁶ Мусада асклореганги рачлун гъез абуна:

«Нижеца гъанир нижер боцлуге ручналги хъизан-лъималазе шагъаралги рала, ¹⁷ цинги ниж, борчун ярагъгун гизраилазул тлоцересел къераздаги члун, гъел гъезул ракъалде швезаризе рилълъина. Гъеб заманалда нижер хъизан-лъимал сверун къарал шагъаразда руклина, гъаб ракъалзул гадамаздасаги цлуна-къан. ¹⁸ Гизраилазул шивасе жиндирго ракъалзул бутла швезеган ниж рокъоре тладрусинаро. ¹⁹ Иордан глурул доб рахъалда ракъалзул бутлаги босиларо нижеца, шайгурелзул нижер бутла гъаниб, Иорданалзул бакъбаккул рахъалда буклине бугелзул».

²⁰ Мусаца гъезда абуна:

«Нужеца гъедин гъабун, БЕТЕРГЪАНАСЕ тлоло рагъизе ярагъги борчани, ²¹ ярагъ борчарав шивав чи БЕТЕРГЪАНАСДА цева Иордан глор тун доvehунги вилълъани, тушбабазухъа бахъараб ²² гъеб ракъ БЕТЕРГЪАНАСЕ муклурлун хадуб гурони нуж рокъореги тладрусинчлони, гъебмехалда нужеца БЕТЕРГЪАНАСДА ва Гизраилл халкъалда цебе нужерго налги тлубазила. Цинги гъаб ракъ нужеца БЕТЕРГЪАНАСУХЪА швараб даимаб мулкълун буклина.

²³ Амма нужеца гъедин гъабичлони, нуж БЕТЕРГЪАНАСДА цере мунагълукъе ккезе руго. Гъебмехалъ нужеца лъан букла: мунагълухъ буклулеб жазаялдаса рорчизе бакл нужеца гъечло. ²⁴ Рай нужерго хъизан-лъималазе шагъаралги боцлуге ручналги ва нужецаго къураб рагъиги ккве».

²⁵ Гадилги Рувимилги наслабаз Мусада абуна:

«Ниж руго дур лагъзал. Дуца малъухъе гъазила нижеца. ²⁶ Нижер хъизан-лъималги ги-боцлуге рехъабиги гъанир тела, Гилгадалзул шагъаразда. ²⁷ Амма ниж, дур лагъзал, ай рагъуге ярагъ борчарал киналго, БЕТЕРГЪАНАСУЛ амру тлубан, глурул доб цояб рахъалда рагъизе рилълъина, дуца малъухъе».

²⁸ Гъебмехалда Мусаца кашиш Элеазаридеги, Нунил вас Егъошуадеги, Гизраилл халкъалзул клудияздеги ²⁹ гъадианаб амру гъабун:

«Гадилги Рувимилги къавмазул ярагъ борчаралшинал бихъинал БЕТЕРГЪАНАСЕ мутлигго нужеца цадахъ рагъизе Иордан бахун дорехун рилълъани, гъеб ракъ нужеца кверде босун хадуб, гъезие мулкълун къе гъаб Гилгадалзул ракъ. ³⁰ Нагагъ гъел, борчун

ярагъгун нужеда цадахъ рилъльгинчЮни, гъезул ракъалъул бутIаби рукIине руго нужеразда аскIор Ханааналда».

³¹ Гадилги Рувимилги наслабаз жаваб къуна:

«Ниж руго дур лагъзал. Нижеца БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон гъабила кинабго. ³² Нижеца борчун ярагъгун гIор бахина ва БЕТIЕРГЪАНАСДА цере Ханааналде рилъльгина, амма биччанте нижер мулкълун букIине Иорданалъул гъаб рахъалда бугеб ракъ».

³³ Гъебмехалда Гадилги Рувимилги наслабазеги Юсупил вас Манассил бащдаб къавмалъеги Мусаца къуна амориязул Сихон пачаясул букIараб улкаги Башаналъул Ог пачаясул букIараб улкаги – гъезул киналго ракъал, цадахъ тIоаллго шагъаралгун ва шагъаразул сверухълъабигун.

³⁴ Гадил наслабаз цIидасан рана Дивон, Атарот, АрогIер, ³⁵ Атерот-Шофан, Язер, Ягбогъа, ³⁶ Бет-Нимра ва Бет-Гъаран абурал сверун къарал шагъаралги боцIи гъезе ручналги. ³⁷ Рувимил наслабаз цIидасан рана Хешбон, Элеале, Киряттайим, ³⁸ Нево ва БагIал-Меон (гъез гъезул цIарал хисизаруна) ва Сивма абурал шагъарал. ЦIидасан рарал шагъаразе гъез батIиял цIарал къуна.

³⁹ Манассил вас Махирил наслабаз ГилГадалде гъужум гъабуна, ва гъенир рукIарал амориялги нахъе къотIун, гъенир чIана.

⁴⁰ Мусаца ГилГад къуна Манассил вас Махирил наслабазе ва гъел гъенир рещтIана. ⁴¹ Манассилго къавмалдаса Яирица гъенир сверухълъиялда рукIарал росаби рахъана ва гъезда «Яирил Росаби» абураб цIар лъуна. ⁴² Новахица Кенатги, гъелда сверухълъабиги рахъана ва гъезда жиндирго цIар лъуна – Новах абун.

Мисриялдаса хирияб Ракъалде

33 ¹ Гъале Мусалги Гъарунилги нухмалъиялда гъоркъ Мисриялдаса къватIире рахъарал гIизраилаз нухда чIел гъабурал бакIазул цIарал. ² БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялдалъун хъвана гъаб Мусаца, сапаралда рукIаго. Гъале гъезул сапаразул нух, гъез нухда чIел гъабурабщинаб бакIги хIисабалде босун хъвараб:

³ ГIизраилал Раамсесалдаса сапаралде рахъана тIоцебесеб моцIалъул анцIила шуабилеб къоялъ – гъеб букIана Песахалда нахъисеб къо. Гъел хIинкъичIого, мисрияздаги рихъулаго рахъана гъениса къватIире. ⁴ Мисриялин абун,

- БЕТИЕРГЪАНАС чІварал лымал хабаль льолел рукІана.
 Гьедин БЕТИЕРГЪАНАС жаза гьабуна гьезул аллагъзабазе.
- ⁵ Раамсесги нахъа тун, гІизраилал льалхъана Суккоталда.
 - ⁶ Суккоталдаса къватІире рахъун хадур гьел льалхъана Этамалда, салул авлахъальтъл рагІалда.
 - ⁷ Этамги тун, гьел сверана БагІал-Цефональтъл бакъбаккул рахъалда бугеб Пи-Гьахироталдехун ва Мигдолалда гІагарлбухъ льалхъана.
 - ⁸ Пи-Гьахиротги тун, гьез ральад бахана ва салул авлахъалде швана. Льябго къояль ана гьел Этам абураб салул авлахъалдасан ва Мараялда рещІана.
 - ⁹ Мараялдаса ун, гьел Элималде швана. Элималда букІана анціла кІиго ищги льябкъоялда анціго чамасдакил гьветІги; гьел гьенир рещІана.
 - ¹⁰ Элималдасаги рахъун, гьел БагІараб ральдал рагІалда рещІана.
 - ¹¹ БагІараб ральдахъа гьел ана ва Син абураб салул авлахъалда рещІана.
 - ¹² Син абураб салул авлахъалдасаги ун, гьел Дофкаялда льялхъана.
 - ¹³ Дофкаялдасаги ун, гьел Алушалда рещІана.
 - ¹⁴ Алушги нахъа тун, гьел рещІана Рефидималда. Гьениб халкъалье гьекъезе лым букІинчІю.
 - ¹⁵ Рефидималдаса рахъун арал гьел рещІана Синай абураб салул авлахъалда.
 - ¹⁶ Синай салул авлахъалдасаги ун, гьел льялхъана Киврот-Гьатааваялда.
 - ¹⁷ Киврот-Гьатааваялдасаги ана ва Хацероталда льялхъана.
 - ¹⁸ Хацероталдаса арал гьел Ритмаялда рещІана.
 - ¹⁹ Ритмаялдаса ун хадур гьел Риммон-Парецалда рещІана.
 - ²⁰ Риммон-Парецалдасаги ана ва Ливнаялда льялхъана.
 - ²¹ Ливнаялдаса арал гьел Риссаялда рещІана.
 - ²² Риссаялдаса ана Кегьелаталде.
 - ²³ Кегьелаталдасаги ун, гьел Шефер магІарда аскІор льялхъана.
 - ²⁴ Шефер мегІерги тун, гьел ана Харадаялде.
 - ²⁵ Харадаялдасаги ана Макгьелоталде.
 - ²⁶ Макгьелоталдасаги ун, гьел Тахаталда рещІана.

- 27 Тахатги нахъа тун, гьел Терахалде швана.
 28 Терахалдасаги ун, гьел Миткаялде швана.
 29 Миткаялдасаги гьел ана Хашмонаялде.
 30 Хашмонаги нахъа тун, гьел Мосероталда рещтІана.
 31 Мосероталдасаги гьел ана Бене-Яаканалде.
 32 Бене-Яаканалдасаги ана гьел ва Хор-Хагидгадалда рещтІана.
 33 Хор-Хагидгадалдасаги гьел ана Йотбатаялде.
 34 Йотбатаялдаса гьел Авронаялде ана.
 35 Авронаялдасаги ун, гьел Ецион-Гевералда рещтІана.
 36 Ецион-Гевералдасаги гьел ана Цин абураб салул авлахъал-
 да бугеб Кадешалде.
 37 Кадешалдаса ун хадур, гьел рещтІана Эдомалъул ГІорхъода
 бугеб Гьор меГІералда гІагарлъухъ. ³⁸ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ
 амруялда рекъон, кашиш Гьарун вахана Гьор маГІарде
 ва гьенив хвана. Гьеб букІана Мисриялдаса гІизраилал
 къватІире рахъаралдаса кІикъоабилеб сон, шуабилеб
 моцІалъул тІоцебесеб къо. ³⁹ Гьор маГІарда хварав Гьару-
 ница бан букІана нусиялда къоло лъабго сон.
 40 Гьеб заманалдайин Ханааналъул Негев шагъаралда хан-
 лъуда вукІарав пача Арадида раГІараб гІизраилал рачІунел
 ругеблъи.
 41 Гьор меГІерги нахъа тун, гьел рещтІана Цалмонаялда.
 42 Цалмонаялдасаги рахъун, гьел Пуноналда рещтІана.
 43 Пуноналдаса ун, гьел Овоталде швана.
 44 Овотги нахъа тун, гьел МоГІавалъул ракъазде швана ва
 Ийе-Гъааварималда рещтІана.
 45 Гьенисаги ун, гьел Дивон-Гадалда лъалхъана.
 46 Дивон-Гадалдасаги ун, гьел Алмон-Дивлатайималде швана.
 47 Алмон-Дивлатайималдасаги ун, гьел Невоялда гІагарлъухъ
 ругел Аварим мугІрузда аскІор рещтІана.
 48 Аварим мугІрулги нахъа тун, гьел рещтІана Иордан
 гІурул раГІалда, Ерихон шагъаралда дандбитІун бу-
 геб, МоГІавалъул гІатІиракъалда. ⁴⁹ Иордан гІурухъ
 МоГІавалъул гІатІиракъалда Бет-Ешимоталдаса бахъараб
 Авел-Шиттималде швезегІан къайи чІвана гьез.

⁵⁰ МоГІавалъул гІатІиракъалда Ерихон шагъаралда дандбитІун
 Иордан гІурухъ рукІаго, БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

⁵¹«Гизраилазда абе: „Иорданги бахун, Ханааналде нуж щвараб мехалда, ⁵²гъеб ракъалда ругел киналго гџадамал гъениса нахъе хъаме. Гъуре гъезул ганчџилги, цџулалги, маххулги гъарурал ясикџо-аллагъзаби ва шушахъ риххизаре гъезул киналго мукъадасал абу-лел бакџал. ⁵³Гъеб ракъ мукџур гъабе ва гъениб гџумру гъабе. Дица нуже ирсалъе къолеб буго гъеб ракъ. ⁵⁴Гизраилазул къавмазда гъоркъоб гъеб ракъ бикъе, можороги бахъун. Кџудияб къавмалъе кџудияб ракъ къе, ва гъитџиналъе – гъитџинаб къе. Можороялъ бихъизабураб ракъ букџине буго нужер къавмазеги тухумазеги.

⁵⁵Амма гъеб ракъалъул гџадамал нахъе къотџичџони, гъенир хутџарал гџадамал нуже рукџине руго бадиб къараб зазлъун ва хълболъ къараб рукџикџенлъун. Нужеца гџумру гъабизе бугеб гъеб ракъалда гъез хџалхъи тезе гъечџо нуже. ⁵⁶Гъебмехалъ Дицаги нуже гъабила, гъезие гъабизе Дида ракъалда букџараб жо!“ – ян.

Ханааналъул гџорхъаби

34 ¹БЕТџЕРГЪАНАС Мусада абуна:
²«Гъадин лъзабе гизраилазда: „Ханааналъул ракъал-де лъугиндал, нуже къураб ракъалъул рукџине руго гъадинал гџорхъаби.

³Къилбаялъул рахъалда нужер ракъал байбихъизе руго Цин абураб салул авлахъалдасан ва Эдомалъул гџорхъодасан. Бакъ-баккул рахъалда нужер къилбаялъулаб гџорхъи байбихъизе буго Цџамџалаб ралъдал раџалдасан, ⁴хадуб ине буго Ичџкџалалъул щобил къилбаялъул рахъалдасан, хадуб Цин салул авлахъалдасан, хадуб Кадеш-Барнеаялъул къилбаялъул рахъалдасан ва Хацар-Адар-ги бахун Ацмоналде, ⁵Ацмоналдаса Мисриялъул гџорхъода бугеб лъарахъе сверизе буго ва гъеб гџорхъидул ахир Кџудияб ралъдахъ букџине буго.

⁶Нужер бакъџтерхъл рахъалъул гџорхълъун букџине буго Кџудияб ралъдал* раџал. Гъеле бакъџтерхъл рахъалда нужер гџорхъи.

⁷Шималияб гџорхъи букџина Кџудияб ралъдахъа Гъор маџарде щвезегџан, ⁸Гъор маџардаса – Лево-Хаматалде, Гъенисан Цедадалде гџунџила, ⁹хадуб Зифроналде бачџина ва ахиралда Хацар-Энаналде гџунџила. Гъеб буго нужер шималияб рахъалъул гџорхъи.

* 34:6 Кџудияб ралъад – Средиземнияб ралъад.

¹⁰ Нүжэр бакъбаккул рахъалъул гӀорхъи лъе Хацар-Энаналдаса Шефамалде швезегӀан. ¹¹ Шефамалдаса нүжэр гӀорхъи ине буго Айиналъул бакъбаккул рахъалда бугеб Ривляялде швезегӀан ва гъенисан гӀодобехунги ун, Киннерет хӀоралъул бакъбаккул рагӀалде гӀунтӀизе буго. ¹² Гъенисан гӀорхъи ине буго Иордан гӀурухъе балагъун ва ЦамгӀалаб ралъдахъе швезе буго.

Гъеле нүжэр ракъалъул гӀорхъаби“».

¹³ Цинги Мусаца гӀизраилазда абунa:

«Гъеле гъеб буго нүжеца можороялдалъун нүжедаго гъоркъоб бикъизе кколеб ракъ. БЕТІЕРГЪАНАС амру гъабунa гъеб ракъ ичӀгогун башдаб къавмалда гъоркъоб бикъеян, ¹⁴ шайгурелъул Рувимилги Гадилги къавмазеги, Манассил башдаб къавмалъеги ракъалъул бутӀаби швана. ¹⁵ Гъеб кӀгогун башдаб къавмалъул наслабазе швана, Иорданалъул бакъбаккул рахъалда ругел, Ерихоналда дандритӀарал ракъал».

Ракъал рикъиялъул жавабиял

¹⁶ БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

¹⁷ «Гъале нүжее ракъалъул бутӀаби рикъизе ругел гӀадамазул цӀарал: кашиш Элеазарги Нунил вас Егъошуаги, ¹⁸ гъединго щибаб къавмалдаса цо-цо кӀудиявги. ¹⁹ Гъале гъезул цӀарал:

Ягъудал къавмалдаса – Ефуннил вас Халев;

²⁰ Шимеонил къавмалдаса – Аммигъудил вас Шемуэл;

²¹ Бунямилнил къавмалдаса – Кислонил вас Элидад;

²² Данил къавмалдаса кӀудияв – Яглил вас Буккий;

²³ Юсупил вас Манассил къавмалдаса кӀудияв – Эфодил вас Ханиэл;

²⁴ Юсупил вас Ефраимил къавмалдаса кӀудияв – Шифтанил вас Кемуэл;

²⁵ Зевулунил къавмалдаса кӀудияв – Парнахил вас Элицафан;

²⁶ Иссахарил къавмалдаса кӀудияв – Азанил вас Палтиэл;

²⁷ Ашерил къавмалдаса – Шеломийил вас Ахигъуд;

²⁸ Нафталил къавмалдаса – Аммигъудил вас Педаэл».

²⁹ Гъел руго гӀизраилазда гъоркъоб Ханааналъул ракъ бикъеян БЕТІЕРГЪАНАС амру гъабурал гӀадамал.

Левийлазул шагьарал

35 ¹Ерихон шагьаралда дандбитун Иордан гурул рагалда Могавалзул гатиракьалда БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун: ²«Гизраилит къавмазда лъазабе, жидеого шварал ракъаздаса левитазе чанго шагьар къеян абун. Ги-боци хихьизе гьел шагьаразда сверухъ ракъалги къе левитазе. ³Цинги гумру гьабизе шагьаралги рукина гьезул, толабго боци-панз хихьизе мегъ-ракьги букина. ⁴Нужеца левитазе къезе ккола шагьаразул къадаздаса шибаб рахалде азарго наталзул* манзилалда мегъ-ракъ. ⁵Шагьаралзул ракъазул горхъабазул халалги букине ккола: бакъбаккул рахалда киазарго нати**, къилбаялзул рахалда киазарго нати, бакъгерхьул рахалда киазарго нати, шималалзул рахалда киазарго нати ва бакъуль – шагьарги. Гьел ракъ букине буго шагьаралзул боци-панз кваналеб мегъ-ракълун.

Льутуншагьарал

(Къан. 4:41-43; 19:1-14; Егьвош. 20:1-9)

⁶Нужеца левитазе кьурал шагьаразул анльгояб биччанте букине льутуншагьарлун: гьенире льутизе руго лъачого чи чварал гадамал. Гьезде гадеги левитазе къе жеги кикъоялда киги шагьар. ⁷Кинабниги нужеца левитазе къе кикъоялда микъго шагьарги гьезда сверухъ бугеб мегъ-ракьги. ⁸Гизраилазул мулкалдаса шагьарал левитазе кьолаго, гьемерал шагьарал ругеб къавмалхъа цикикун росе, дагьал шагьарал ругеб къавмалхъа дагьал росе шагьарал».

⁹БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абун:

¹⁰«Гизраилазда абе: „Иорданги бахун, нуж Ханааналде швараб мехаль, ¹¹нужеого льутуншагьарал таса рише, нагагъ лъицаниги тохлъукьего чи чвани, гьенире льутизе рукине. ¹²Гьел шагьарал рукина бидухъ къисас босизе бокъарав чиясдаса вахчизе инсанасе рес кьолел баклаллун: чивадарухъанлун рикиклунев чи, диваналда цеве ахичого хвезавизе бегуларо. ¹³Гьединаб букине ккола анльго шагьар: ¹⁴лъабго шагьар Иорданалзул гьаб рагалда ва лъабго Ханааналда. Гьел рукина льутуншагьараллун. ¹⁵Гьел анлъабго шагьаралзул цоялда вахчизе рес букина тохлъукье чи

* 35:4 Гага-шагарго 450 метр.

** 35:5 Гага-шагарго 900 метр.

чІварав чиясе – гІзраиласеги, чияр халкълъул чиясеги, нужеда гьоркъоб гІумру гьабулев бокъарав цоги чиясеги.

¹⁶Амма цо чияс цогидав чиясда маххул алат къабунѝ ва гьев хвани, хварасда къабурав чи чІвадарухъан ккола – гьевги чІвазе ккола. ¹⁷Яги цо чиясухъ кодоб чи чІвазе гІураб гамачІги букІун, гьес гьѝб цогидав чиясда къабунѝ ва гьев чи хвани, гамачІ къабурав чи ккола чІвадарухъан, гьѝдинлъидал гьевги чІвазе ккола. ¹⁸Яги цо чиясухъ кодоб чи чІвазе гІураб цІулал алатги букІун, гьес гьѝб цогидав чиясда къабунѝ ва гьев хвани, гьев ккола чІвадарухъан, гьѝдинлъидал гьевги чІвазе ккола. ¹⁹Гьѝдинав чи, кив ватаниги, чІвазе бегъула хварасул бидухъ къисас босулев чияс; гьѝсул ихтияр буго ватараб бакІалдаго гьев чІвазе. ²⁰Нагагъ цо чияс рекІель квешаб къасдгун цогидав чиясда тункани, яги ургъунго гьѝсда цо щѝб бугонѝги речІчІани ва гьев хвани, ²¹яги ццидаль гьев холедухъ гьѝсда зар бани ва гьев хвани, гьев унго-унгояв чІвадарухъан ккола, гьѝдинлъидал гьевги чІвазе ккола. Хварасул бидухъ къисас босулес, кив ватаниги, ватараб бакІалда чІвазе ккола гьев.

²²Амма цо чияс цогидав чиясда тохлъукъеги, кинабгІаги рокъукълъѝ гьѝчІого тункани яги гьѝс речІчІараб жо цогидасда тохлъукъеги щвани, ²³ялъуни гьевги вихъичІого гьѝсде тІаде гамачІ бортизабуни ва гьев чи хвани, рекІель кинабгІаги ццинги букІинчІого ва гьѝсдехун тушманлъѝги букІинчІого, ²⁴гьѝбмехалда тохлъукъеги чи чІварасеги гьѝсдаса къисас босулесеги хІукму къотІизе ккола жамагІаталь, гьал къануналги хІисабалде росун. ²⁵Гьѝдинав чІвадарухъан жамагІаталь бидул къисасалдаса хвасар гьавѝзе ккола ва гьев витІизе ккола лъутуншагъаралде, гьѝнив вахчун вукІине. Гьев гьѝнив чІезе ккола КІудияв кашиш хвезегІан.

²⁶Амма жив вахчараб лъутуншагъаралдаса чІвадарухъан къватІивѝ ани, ²⁷ва бидухъ къисас босулесда шагъар тун къватІивѝхун гьев ватани, гьѝбмехалда къисас босулесул ихтияр буго гьев чІвазе, ва гьѝсда гьев чІваялъул гІайибги букІунаро. ²⁸Жив вахчѝзе араб шагъаралда чІвадарухъан вукІине ккола КІудияв кашиш хвезегІан. ПѝцІго КІудияв кашиш хун хадуб гурони гьѝсѝе ихтияр гьѝчІо рокъове тІадвуссѝне.

²⁹Кѝб гІумру гьабун ругонѝги, гьал къанунал тІуразаре нужѝцаги нужер наслабазги.

³⁰ЧІвадарухъан чІвазе ккани нугІзал рукІине ккола; гьѝз бицараб жоги къочІое босун гурони чІваларо гьев. Гьев чІвазе хІукму гьабѝялъѝ цохІо чиясул нугІлъѝги гІоларо.

³¹ ЧИвазе мустахИикъвав чИвадарухъанас жиндирго гIумру гIарцухъ бичун босизе тоге; гьесда гIайиб батани, чИвадарухъан чара гьечIого чИвазе ккола.

³² Лъутуншагъаралда вахчарав чиги, КIудияв кашиш хвезегIан жиндирго ракъалде гIарцухъ тIадвуссине виччан тезе бегъуларо.

³³ Нужецаго гIумру гъабулеб ракъ хъублъизабуге. ГIодобе тIураб инсанасул биялъ хъублъизабула ракъ ва гьеб биялдаса ракъ бацIцIалъуларо, ракъалде гьеб би тIурасул биялъ гурони. ³⁴ Хъублъизабуге нужецаго гIумру гъабулеб ва Дун вукIунеб ракъ; Дун вугелъул ГIизраилил халкъгун вукIунев БЕТIЕРГЪАН“».

Целофхадил ясазул ракъал

(Тар. 27:1-11)

36 ¹ Юсупил вас Манасс, Манассил вас Махир, Махирил вас ГилгIад, – гьеле гьев ГилгIадил тухумалъул КIудиял рачIана Мусахъеги ГIизраилазул къавмазул бутIрузухъеги. ² Гьез абунa:

«Я бетIерчIахъад, БЕТIЕРГЪАНАС амру гъабунa можороги рехун ГIизраилазда гьоркъоб ракъ бикъеян. БЕТIЕРГЪАНАС дуде, нижер бетIерчIахъадиде амру гъабунa нижер вац Целофхадил ракъалъул бутIа гьесул ясазе къеян. ³ Амма гьел ГIизраилазул батIиял къавмазул васазе росасе ани, гьезул ракъалъул бутIа нижер къавмалъул мулкалдаса нахъе ине буго, ва гьезул росазул къавмазул мулкалде тIаде жубазе буго. Гьебмехалда, можороялда рекъон нижее ирслъун щвараб ракъ тIаса къотIизе буго. ⁴ Цинги ГIизраилазул Юбилеялъул сон тIаде щведалги, гьел ясазе къураб ракъалъул бутIа жубазе буго гьезулгун ригъин гъабурал къавмазул ракъазде тIаде, ва гьезул ракъалъул бутIа нижер умумузул ракъалъул бутIаялдаса тIубанго бахъизе буго».

⁵ Гьебмехалъ БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амруялдалъун, Мусаца ГIизраилазда абунa:

«Юсупил къавмалъ битIараб абубеб буго. ⁶ БЕТIЕРГЪАНАС гъадианаб амру гъабулеб буго Целофхадил ясазде: „Гьезул ихтияр буго бокъарав чиясе росасе ине, амма гьев вукIине ккола гьезул къавмалъул тухумазда гьоркъоса чи. ⁷ ГIизраилил къавмазул ракъал цо къавмалъухъа цогитаб къавмалъухъе къезе бегъуларо. Щивав ГIизраилас цIунизе ккола жиндирго умумузул къавмалда жаниб гьесие щвараб ракъалъул бутIа. ⁸ Нагагъ ГIизраилалъул цониги къавмалъул ясалъе ирсалъе инсул ракъалъул бутIа щвани, гьей

росасе ине ккола жиндирго инсул тухумалдаса чиясе, жиде-жидер умумузул ракъазул бетІергъабильѳун гІизраилал хутІиялъул мурадалда. ⁹ КинабгІаги мулк ине бегъуларо цо къавмалъухъа цогидаб къавмалъухъе. Биччанте гІизраилазул щибаб къавмалъ жиндихъго кквезе умумузасан ирсалъе щвараб ракъ“».

¹⁰ Целофхадил ясаз кинабго гъабуна БЕТІЕРГЪАНАС Мусадe гъабураб амруялда рекъон. ¹¹ Целофхадил ясал – Махлаги, Тирзаги, Хоглаги, Милкаги, НогІаги – жидерго инсул рахъалъан вацІалзабазе росасе ана. ¹² Гъел рукІана Юсупил вас Манасил къавмалдаса васал, гъединлъидал Целофхадил ясазул ракъалги хутІана гъезул умумузул къавмалъул мулклъун.

¹³ Гъединал рукІана, Ерихон шагъаралда дандбитІун Иордан гІурул рагІалда МоѓІавалъул гІатІиракъалда рукІаго, БЕТІЕРГЪАНАС Мусадасан гІизраилазде гъарурал амрабиги къануналги.

Къанун такрар гъаби

ЦеберагІи

Гъаб тІехъаль гъорлъе рачуна, Моѓавалъул гІатІиракъалда гІизраилал рукІаѓо, живѓо хвелалде себе Муса аварагас гІизраилил халкъалъе цІалараб чамалиго ваѓІза-насихІат (1:1-5). БетІерѓанас Мисриялдаса къватІире рачарал ва Синай маѓарда жидергун Гъес къотІи гъабурал тІоцебесеб тІелалъул киналго гІадамал салул авлахъалда хвана, гъезие къелилан гъедараб Ханааналъул ракъалде лъугине инкар гъабуралъухъ (бал. Тар. 14). Амма Аллаѓас гІизраилазул цІияб тІел гІезабуна ва Муса аварагасде амру гъабун гъезулгун КъотІи цІи гъабейн – гъеб ккола тІехъалъул аслияб маѓІна.

Байбихъуда Муса аварагас халкъалда раќІалде швезабуна нухда рукІаѓо Аллаѓас гъарурал хІикматал ишазул ва Гъес гъел сапаразда рачараб куцалъул хІакъалъуль. Гъединго Мусаца бицана жидерго тІирун чІараб гІамал сабаблъун гъезул умумул Аллаѓасул раѓІе мутІигІлъунгутІиялъул (бетІ. 1–4). Гъес халкъалъе такрар гъаруна Къануналъул бишун аслиял амраби – АнЦІго амру (бетІ. 5) ва, цІияб гІумруялда хурхинарун, Къануналъул цогидал бутІабиги (бетІ. 12–26). Муса аварагас Аллаѓасул кІудияб рахІму-цІобалъул бицуна ва халкъ ахІула Гъесухъ гІенеккиялдеги Гъесул амраби тІуразариялдеги (мас., 5:32-33; 10:12-13; 30:15-20). Бишун кІвар бугеблъун ккола тІехъалъул 27 ва 28 бетІер. Гъениб бицунеб буго, Аллаѓасе мутІигІлъани, халкъалъе букІине бугеб баракатаб гъарзаяб гІумруялъулги, мутІигІлъичІони, гъезие букІине бугеб наѓІанаялъулги балаѓазулги – гъалдалъун бигъалъула гІизраилил халкъалъул тІолабго хадусеб тарих нилъеда бичІІизеги.

ТІехъалъул ахиралда гІизраилил халкъалъе баракат-рахІматги гъарун, Муса аварагас гъезулгун къо-лъикІ гъабула

ва гъев Нево маГарда тІад хола. Халкъалда тІад бетІерлъгиялъул ихтиярги Нунил вас Егъошуахъе къола гъес. (31:1-8; бетІ. 34).

Техьалда буго

- Мусал тІоцебесеб ваГІза-насихІат (1:1–4:43)
 - ЦеберагІи (1:1-5)
 - Тарихияб цеберагІи (1:6–4:43)
- Мусал кІиабилеб ваГІза-насихІат (4:44–28:68)
 - ЦеберагІи (4:44-49)
 - АнцІго амру (5:1-21)
 - Аллагъасе мутІигІлъиялде халкъ ахІи (5:22–11:32)
 - БитІараб гІибадат (12:1–13:18)
 - Къанун такрар гъаби (14:1–26:19)
 - Баракат яги наГІана (27:1–28:68)
- Мусал лъабабилеб ваГІза-насихІат (29:1–33:29)
 - КъотІи цІи гъаби (29:1–30:20)
 - Нунил вас Егъошуа Мусал варислъун гъави (31:1-29)
 - Мусал турки ва халкъалъе дугІа (31:30–33:29)
- Мусал хвел (34:1-12)

Мусал раКІалдешвеял

1 ¹Гъале Иордан гІурул бакъбаккул рахъалъул гІатІиракъалда рукІаго, Мусаца тІолалго гІизраилазе гъабураб ваГІза-насихІат. Гъеб заманалда гъел рукІана Суфалда аскІор – Параналдаги, Тофелалдаги, Лаваналдаги, Хацероталдаги, Ди-Загъавалдаги гъоркъоб бугеб авлахъалда. ²(Сеиралъул мугІруздехун балагъун ани, Хоривалдаса Кадеш-Барнеаялде швезе анцІила цо къо бала нухда.)

³Мисри тун хадусеб кІикъоабилеб соналъул анцІила цоабилеб моцІалъул тІоцебесеб къоялъ Муса ГІизраилил халкъалда кІалъана, БЕТІЕРГЪАНАС тІадкъарал тІолалго амрабиги гъезда раКІалде швезарун. ⁴Гъеб ккана, Хешбоналда тах лъурав амориязул пача Сихонидаги, Аштароталдаги Эдреиялдаги тах лъурав Башаналъул пача Огидаги тІад бергъенлъи босун хадуб.

⁵МогІавалъул ракъалда Иордан гІурул бакъбаккул рахъалда халкъалда кІалъана Муса ва гъезда Къанун малъана:

⁶ «Хоривалда ниль рукІаго БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нильеда абунa: „Гела гъаб мегІералда аскІор рукІарал. ⁷ РакІаре нужерго чадрал ва нухда рахъа. Нуж амориязул тІалгьяилде ва тІолабго гъезул мадугъалгьяилде, ай авлахъазда, мугІрузда, Негевалда ва ралгъдал рагІаллгьяилда ругел ракъазде а. Ханааналгъул ва Ливаналгъул ракъаздасан кІудияб Ефрат гІурухъе швезегІан а. ⁸ Дица нужеє кьолєб буго тІолабго гъєб ракъ – инєги ун, бахъє гъєб. Дун гъєдун вукІана нужер умумул Ибрагъимиеги, ИсхІакъиеги, Якъубиеги, гъєзул наєлабазєги гъєб ракъ къєлин абун“.

ДиванчагІи хъулухъалде тІами

(Тархъ. 18:13-27)

⁹ Доб заманалда дица абунa: „ГицІго дида бажаруларо нужеє нухмалгьи гъабиялгъул бакІаб гъир баччун. ¹⁰ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужер къадар цІикІкІинабуна ва гъале жакъа нуж зодир цІвабиганги гІемерал руго. ¹¹ Биччанте нужер умумузул БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужер къадар гъєлдасаги азарго нухаль цІикІкІинабизе! Биччанте Гъєс, Жиндирго рагІуда рекъон, нужеє баракатаб гІумруги къєзе! ¹² Амма кинха гІицІго дица нужги нужеда гъоркьоб кколебщинаб дагІба-рагІиги нухда бачинєб?! ¹³ Шибаб къавмалда гъоркьоса тІаса рище гІакъилал, лгъайги хІалбихъиги бугел чагІи ва дица гъєл тІамила нужер бутІруллгъун“.

¹⁴ Нужеца жаваб кьуна: „Гъєб лгъикІаб гІакълу буго. Гъєдин гъабилa“, – ян.

¹⁵ Цинги дица тІаса рищана нужер къавмаздаса гІакъилал ва хІалбихъи бугел чагІи ва гъєл тана нужер диванчагІилгъун: азаргоязул, нусгоязул, кІикъоялда анцІгоязул ва анцІгоязул бутІруллгъун. ¹⁶ Дица нужер диванчагІазда лъазабуна: „Нужер вацазда гъоркьоб ккараб дагІба-рагІиялгъухъ гІенєккє ва ритІухъаб хІукму къотє, гъєб гІизраилазда гъоркьоб ккараб букІа, ялгъуни батІияб халкъалгъул чагІазулгун ккараб букІа, батІалгьи гъабичІого. ¹⁷ ХІукму къотІулєлгъул шивниги инсан батІа гъавугє: къуватав яги загІипав батІа вахъичІого къотє хІукму. ГІадамазукъа хІинкзугє, шайгурєлгъул диван къотІи – гъєб Аллагъасул иш кколєлгъул. Нужєхъан бажаруларєб цІакъго захІматаб иш ккани, дихъє босє, дун гІенєккіла гъєлгъухъ“. ¹⁸ Доб мєхалда дица нужеда лъазабуна кинабго нужеца гъабизє кколебщинаб.

Жасусал нухда ритИи*(Тар. 13:1-33)*

¹⁹Хадубги, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялдалъун нилъ Хоривалдаса къватІире рахъана ва кІудияб хІинкъараб авлахъ къотІун (нужеда бихъана доб авлахъ) амориязул мугІрузде рилъгъана ва Кадеш-Барнеаялде швана. ²⁰Гъебмехалъ дица нужеда абуна: „Нуж швана, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нуже кьолел ругел, амориязул мугІрузде. ²¹Гъале, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нуже кьуна гъаб ракъ. Нужерго кверщаликъе босе гъеб, нужер умумузул БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул амруялда рекъон. Я хІинкъуге, я къуркъуге!“

²²Гъебмехалъ нуж киналго рачІана дихъе ва нужеца абуна: „РачІа цин гъенире чагІи ритІизе, дол ракъазул хал-шалги гъабун, нилъ ине кколеб нухалъулги нилъеца кверде росизе ругел шагъаразулги нилъехъе хабар босун рачІине“.

²³Дир гъелда ракІ рекъана ва нужеда гьоркъоса анціла кІиго чи тІаса вищана, шибаб къавмалдаса цо-цо чи. ²⁴Гъел нухда ана. МугІрул тІалъиялдеги рахун, Эшкол абураб гІатІидаб расалъиялде швезегІан ана гъел ва кинабго ракъалъул хал-шал гъабуна. ²⁵Гъенисан пихъги босун, нилъехъе тІадрусиндал, гъез абуна: „БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нилъее баракатаб ракъ кьолел буго!“ – ян.

Гизраилазул дандечІей*(Тар. 14:1-45)*

²⁶Амма нуже бокъичІо гъенире ине – нуж БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул амруялда данде чІана. ²⁷Нуж къулкъудана нужерго чадразда жанир: „БЕТІЕРГЪАНАСДА ниж рихун руго! Гъединлъидал Гъес, Мисриялдаса къватІиреги рачун, амориязул кверщаликъе кьолел руго нилъ, гъез гъуризе рукІине. ²⁸Кире унел чагІи нилъ? Нилъер вацаз бицаралъги ракІал тамахлъизарун ругеб мехалъ. Гъез абуна доб халкъ нилъедаса къуватабги чІахІиябги бугилан ва дозул шагъарал кІудиял зодире гІунтІарал къадаз сверун ккурал ругилан. Гъенир Анакилалцин* ругин абуна гъез“.

²⁹Гъебмехалъ дица нужеда абуна: „Нуж гъезукъа хІинкъуге! ³⁰Мисриялдаго гІадин, нуже гІоло вагъизе, нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъ унев вуго нужеда цева-цева. Нужерго беразда бихъана Гъев

* 1:28 Анакилал – цІакъго чІахІиял залимал чагІи.

нужеда цеве-цеве унев вукІин. ³¹ Салул авлахъалдасаги (нужедаго бихъана гъеб) инсуца кодовги ккун жиндирго вас вачунев кинигин, рачана нуж БЕТІЕРГЪАНАС тІолабго нухда, гъанире швезегІан.

³² Гъебги гъечІого, нуж гъанжеги БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда божулел гъечІо! ³³ Гъевин абуни, нуж нухда ругебГІан заманалда, нужеда цеве-цеве вукІана, къаси цІалъун, къад накІкІул парчалъун, нужеда нухги хІухъбахъизе бакІги бихъизабулага“.

³⁴ Добмехалъ нужер кІалъай раГІана БЕТІЕРГЪАНАСДА, ва гъелъ Гъесул кутакалда щин бахъана ва Гъес хІукму къотІана: ³⁵ „Гъаб квешаб гІелалъул цониги чиясда бихъизе гъечІо гъезул умумузе Дун гъедараб гъарзаяб ракъ, ³⁶ Ефуннил вас Халевиде гурони. Гъесда бихъила гъеб, ва гъесиеге гъесул лъималазеги къела Дица гъеб, гъев раКІ-раКІалъ БЕТІЕРГЪАНАСЕ мутІигІав вукІиндал“, – ин.

³⁷ Нуж сабаблъун дидеги щин бахъана БЕТІЕРГЪАНАСУЛ ва Гъес абуна: „Мунги лъугъине гъечІо гъениве. ³⁸ Амма дур кумекчи Нунил вас Егъошуа лъугъина гъеб ракъалде. Гъесда къвакІун чІаян абе, гъес бачине бугельул ГІизраилл халкъ гъеб ракъ мукІур гъабизе. ³⁹ Нужер лъимал асирлъуде ккелин хІинкъана нуж, амма квешаб-лъикІаб жеги батІа бахъизе лъаларел гъел лъимал ине руго гъеб ракъалде. Гъезие къезе буго Дица гъеб ракъ ва гъел рукІине руго гъелъул ирсилал. ⁴⁰ Нужин абуни, тІадрусса ва БаГІараб ралъдахъе унеб нухда бугеб салул авлахъалде а“.

⁴¹ Гъебмехалъ нужеца абуна: „Нижеца, БЕТІЕРГЪАНАСДА дандеги рахъун, мунагъ гъабуна. Амма гъанже ниж ина рагъ гъабизе, БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул амруялда рекъон“. Нужеца ярагъ борчана, доб мугІрузул улка кверде боси бигъаяб жойиланги ккун.

⁴² Амма БЕТІЕРГЪАНАС дида абуна: „Гъезда абе: ‘Унге гъеб тІалъиялде ва гъезулгун рагъ гъабуге, шайгурелъул Дун нужгун вукІине гъечІо ва тушбабаз нуж гъуризе руго’, – ян“.

⁴³ Дица гъеб нужеда бицана, амма нуж гъелъухъ гІенеккичІо. БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруги гІадахъ босичІого, гІамал кІодого мугІрул тІалъиялде ана нуж. ⁴⁴ Гъенир чІарал амориязги нужеда данде рагъ гъабуна. Наязул бо кинигин, нужеда хадур лъугъана гъел ва Сеиралдаса Хормаялде швезегІан нуж гъурана. ⁴⁵ Цинги, тІадги руссун, нужеца БЕТІЕРГЪАНАСДА цебе маГІу тІуна, амма нужер гІодиялъул Гъес кІвар гъабичІо – Гъев нужехъ гІенеккичІо. ⁴⁶ Нужги гІемераб мехалъ Кадешалда хутІана.

ГѢЦІАБ АВЛАХЪАЛДА

2 ¹ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон, нахъги руссун, ниль БагІараб ральдахе унеб нухда бугеб ГѢЦІАБ авлахъалде рильлъана. Пемеѣраб заманаль Сеир мегІералда сверун хъвадизе ккана ниль.

² Хадуб БЕТІЕРГЪАНАС дида абунa: „Гела гьал мугІрул-щобал сверун хъвадарал, гъанже шималалъул рахъалде русса. ⁴ Халкъалъе гъадиѣнаб буюрухъги кье: ‘Гъанже нуж инехъин руго Сеиралда чІарал нужер вацазул, ай ГІисавил наслабазул ракъалдасан. Гьел нужека хІинкъизе руго, амма цІодорлъи гъабе. ⁵ Гьелгун рагъ гъабизеян лъугъунге, щайгурелъул Дица нужеѣ гъезул ракъазул цо цедерцин къезе гъечІо. ⁶ Нужеца гъениб кванараб нигІматалъухъги гьекъараб лъадахъги гъезие мухъ кье’, – ян“.

⁷ Нужеца гъабулебшиналъулъ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас баракат рещІинабуна нужеѣ, Гьесда лъалелъул рагІа-ракъан гъечІеб ГѢЦІАБ авлахъалда нужеца гъабураб сапар. КІикъоябго сональ нужгун вукІана нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъ ва гъединлъидал нужеѣ къвариГарабщинабги гІунги тІокІ букІана.

⁸ Гъедиѣнаб хІалалда, Сеиралда чІел гъабурал вацазда, ай ГІисавил наслабазда аскІосан ана ниль. Иорданалъул расальиѣялдасан Элаталдеги Ецион-Гевералдеги унеб нухдасаги сверун, ниль рильлъана МоГІавалъул ГѢЦІАБ авлахъалде.

⁹ БЕТІЕРГЪАНАС дида абунa: „МоГІавиязул рахІат хвезабуге ва гъезулгун рагъ гъабуге, щайгурелъул Дица нужеѣ гъезул ракъ къезе гъечІо. Дица Ар* ЛутГил наслабазе къуна“, – ян.

¹⁰ (Щебе доба гІумру гъабулеб букІана эмеѣз. Анакилал гІадиѣнал къуватал ва логольа чІахІиял гІадамал рукІана гьел, гІемеѣраб халкъги букІана гъезул. ¹¹ Анакил наслабиги гІадин, гьелги реѣфаималлъун** рикІкуѣнаан, амма моГІавияз гъезда эмеѣѣин абулаан. ¹² Сеиралдаѣин абунѣ, себе хорияз гІумру гъабулеб букІана, амма ГІисавил наслабаз гьел гъениса нахъе ахІана ва гъезул бакІалда жалго чІана; БЕТІЕРГЪАНАС къураб ракъалда гІизраилаз гъабурабго гІадин гъабуна гъезги.)

* ^{2:9} Ар – улкаялъулго кІвар бугеб моГІавиязул шагъар.

** ^{2:11} Реѣфаимал – НекІсияб КъотГиялда гІемеѣр рехсарал кІудияб къаркъалаѣлъул ва къуватал, цІар рагІарал гІадамал. Къанун абураб тІехалъул кІиабилеб бетІералъул 10, 11, 20, 21-абилел мухъазда хъваралда рекъон, гъезда гъоркъоре уѣан, МоГІавиялде моГІавиял рачІинеГІан гъенир рукІарал «эмеѣл» ва Аммониялде аммониял рачІинеГІан гъенир рукІарал «замзуммеѣл» (гьелго «зудеѣл»).

¹³ „Рахъа гъанже ва Заредалъул кІкІал бахе“, – ян абунa БетІергъанас. Ва нилъеца гъеб кІкІал бахана.

¹⁴ Нилъеца Кадеш-Барнеа тараб заманалдаги Заредалъул кІкІал бахараб заманалдаги гъоркъоб лъебералда микъго сон ана. Гъебгощинаб заманалда жаниб, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ гъаялда рекъон, цо тІубараб тІелалъул рагъеуе ярагъуневщинав чи хвана. ¹⁵ ГІизраилазда гъорлъа гъел тІуран тІагІинаризегІан, БЕТІЕРГЪАН гъезда данде чІана.

¹⁶ Рагъеуе ярагъунел гъел киналго бихъинал хвараб мехалъ, ¹⁷ БЕТІЕРГЪАНАС дида абунa: ¹⁸ „Гъанже нуж Могавалъул ракъалдасан, Ар шагъаралда аскІосан а. ¹⁹ КватІичІого нуж аммониязда тІагарлъухъе швела, амма гъезул рахІат хвезабуге ва гъезулгун рагъ гъабуге, щайгурелъул Дица нуже аммониязул ракъалъул цо цедерцин къезе гъечІо. Дица гъеб ЛутІил наслабазе къуна“.

²⁰ (Кидаялиго гъел рефаимазул ракъалин рикІкІунаан, цебе гъез чІел гъабун букІиндал гъениб. Амма аммонияз гъезда замзуммеялин абулаан. ²¹ Гъелги рукІана анакилал гІадинал къуватал ва логолъа рорхатал гІадамал; гІемераб халкъ букІана гъезул. Амма БЕТІЕРГЪАНАС тІагІинаруна гъел; гъелги нахъе хъамун, аммониял рахъана гъезул бакІалде. ²² БетІергъанас гъебго гъабунa Сеиралда чІел гъабурал ГІисавил наслабазеги, цереккун гъенир рукІарал хориялги тІагІинарун. ГІисавилаз нахъе ахІана гъел ва гъезул бакІалда жалго чІана. ²³ Газаялде гІунтІизегІанги росабалъ гІумру гъабун рукІарал аввиял гъурана Криталдаса* рачІарал кафторияз, жалгоги гъезул бакІалде рахъана.)

Хешбоналъул пача Сихонида тІад бергъенлъи боси

(Тар. 21:21-30)

²⁴ „Сапаралде рахъа, Арнон гІор бахе, – ян абунa БЕТІЕРГЪАНАС. – Дица духъе къолел руго Хешбоналъул пача аморияв Сихонги гъесул улкаги. Рагъ байбихъе ва гъезул ракъал кверде росе. ²⁵ Жакъа къоялдаса нахъе Дица дукъан гІасияб хІинкъи рещтІинабила гъаб дунялалъул тІолалго халкъазде. Гъезда дур хІакъалъулъ хабар рагІила ва хІинкъараб хІинкъиялъ сородизарила гъел“.

²⁶ Цинги Кедемоталдаса вакилзаби ритІана дица Хешбоналъул пача Сихонихъе ракълилаб хабаргун: ²⁷ „Риччанте ниж дур улка къотІун ине. КІудияб нухккун ина ниж – я кваранаб, я квегІаб рахъалде

* 2:23 *Кафтора* – Крит.

свериларо. ²⁸ Гарцухъ биче нижее кваназе квенги гьекъезе лъимги. ГицГо изну къе нижее дур улкаялъул нухккун ине, ²⁹ Сеиралда чѐл гьабурал Гисавил наслабазги Аралда чѐрал моГавиязги гьабурабго гѐадин. Ниж Иордан бахун дорехун, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нижее къураб ракъалде унел руго“. ³⁰ Амма Хешбоналъул пача Сихоница риччачѐ ниль гьесул улкаялдаса ине, шайгурелъул нильер БЕТІЕРГЪАН Аллагъас гьесул рекѐлъ рокъукъльи лъун букІун, Сихон пача нужер кверщаликъе къезе Поло. Гьедин ккезеги ккана.

³¹ БЕТІЕРГЪАНАС дида абуна: „Гъале Дица духъе къолев вуго Сихонги гьесул улкаги. Гъанже бахъе гьесул ракъ ва гьелда тѐад кверщел гьабе“. ³² Гьебмехаль Сихон вачІана нильеда данде тѐолабго жиндирго аскаргун ва Яхацалда аскѐоб рагъ ккана. ³³ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас гьевги нильер кверщаликъе къуна: нильеца чѐвана гьев, гьесул васалгун ва аскаргун цадахъ. ³⁴ Добмехаль нильеца гьесул тѐолабго шагъарал кверде росана ва гьезул бихъиналги, руччабиги, лъималги, цо чи нахъе течѐого херем* гъаруна, ай тѐуран гъурана, ³⁵ амма ги-боцѐиги шагъараздаса швараб давлаги нильеего тана. ³⁶ Арнон гѐурухъ бугеб Арогѐер шагъаралдаса бахъараб Гилгѐадалде швезегІан цо шагъар хутІичѐо нильеда бахъун бажаричѐб. БЕТІЕРГЪАН Аллагъас кинабго къуна нильер кверщаликъе. ³⁷ Амма БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул амруялдалъун, я аммониязул ракъазде, я Яббок гѐурул рагІаллъиялда ругел ракъазде, я шагъаразул сверухълъгиялъул мугІрузда ругел ракъазде нильеца квер бегъичѐо.

Башаналъул пача Огида тѐад бергъенлъи боси

(Тар. 21:33-35)

З ¹ Гьениса ниль сверана ва Башаналде унеб нухккун ана. Башаналъул пача Ог вачІана нильеда данде тѐолабго жиндирго аскаргун ва Эдреи шагъаралда аскѐоб нильгун рагъ гьабуна. ² БЕТІЕРГЪАНАС дида абуна: „Мун гьесукъа хІинкъуге, шайгурелъул Дица духъе къолев вуго гьевги, гьесул аскарги, гьесул ракъги. Хешбоналъул пача Сихоние гьабураб гьабе гьесиеги“.

³ Гьедин БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нильер кверщаликъе къуна Башаналъул пача Огги гьесул тѐолабго аскарги – нильеца киналго гъурана, гьезул цониги чи чѐаго течѐо. ⁴ Добмехалда гьесул

* 2:34 *Херем* – тѐубан тѐаГинабиялдалъун БЕТІЕРГЪАНАСУХЪЕ къей.

киналго шагъаралги кверде росана нилъеца: Башаналда букІараб Огил улкаялда Арговалъул вилаяталъул лъабкъоябго шагъар бахъана. ⁵ Гьел киналго шагъарал, сверун рорхатал къадалги ран, шула гъарун рукІана ва шагъаразул кавабазда шулиял рахаялги ран рукІана. Гъединго къадаз сверун кквечІел росабиги гІемерал рукІана. ⁶ Нилъеца тІуран тІагІинаруна гьелги. Хешбоналъул пача Сихоние гъабурабго гъабун, щибаб шагъарги херем гъабунa – би-хъинал, руччаби, лъималгун цадахъ. ⁷ Амма тІолабго гІи-боцІиги шагъараздаса щвараб давлаги нилъеего тана.

⁸ ПалхІасил, доб заманалда нилъеца, Иорданалъул бакъбаккул рахъалда, Арнон гІурухъа бахъараб Хермон магІарде швезегІан, амориязул кІиявго пачаясул ракъал кверде росана. ⁹ (Сидонияз Хермоналда абулаан Сирионилан, аморияз – Сенирилан.) ¹⁰ Нилъеца гъезул тІалъиялда рукІарал Огил улкаялъул киналго шагъарал кверде росана – тІолабго ГилгІадги тІолабго Башанги, ай Башаналъул шагъарал – Салхаялдеги Эдреиялдеги швезегІан. ¹¹ (Башаналъул пача Ог вукІана рефаимазул цохІого цо хутІарав чи. Гъесул къижулeб бакІ букІана маххул гъабураб, ичІго рукъ халалгъухъеги ункъго рукъ гІеблгъухъеги бугеб*. Гъеб гъанжеги Раббагъалда амониязухъ буго.)

Иорданалъул бакъбаккул рахъалъул ракъал рикъи

(Тар. 32:1-42)

¹² Доб мехалда рахъарал ракъазул бутІаби Рувимилги Гадилги наслабазе къуна дица: Арнон расалъиялда бугеб АрогІералдаса байбихъун бакІалги, ГилгІадалъул башдаб тІалъиги, гъенир ругел шагъаралги. ¹³ ГилгІадалъул хутІараб ракъги Огил букІараб тІолабго Башанги дица Манассил башдаб къавмалъе къуна.

(Себе Арговалъул вилаяталда абулаан рефаимазул ракъин. ¹⁴ Манассил наслуялъул чи Яирица кверде босана тІолабго Аргов вилайт, гешуриязулги магІахиязулги гІорхъабазде швезегІан. Гъес жиндирго цІар къуна гьелъие ва жакъа къоялъги Башаналда абула Яирил Росабиян.)

¹⁵ ГилгІад дица Махирил къибилалъе къуна. ¹⁶ Рувимилазеги Гадилазеги къуна ГилгІадалдаса Арноналъул лъарамухъалде (гъеб лъарал бакъулъан букІана гІорхъи) ва аммониязул гІорхъильун

* 3:11 ГІага-шагарго 4,5 метр халалъи, 2 метр гІеблги бугеб роцен.

кколеб Яббок лъарахъе швезегІан ракъал. ¹⁷Гъезул цогитаб рахъалъул гІорхильтун букІана Иордан: Киннерет хІоралдаса бахъараб Арава ралъдахъе (ЦІамул ралъдахъе) ва бакътІерхъул рахъалда Фасга мегІералъул гъулдухъе швезегІан.

¹⁸Добмехалда дица нужеде амру гъабуна: „БЕТИЕРГЪАН Аллагъас нуже гъаб ракъ къуна, нужеца бетІергъанлъи гъабизе. Нужер киналго рагъде рахъун бажарулел бихъиназ, борчун ярагъгун, нужер вацал гІизраилазда цере-цере рилътун, гІор бахине ккола. ¹⁹ГицІго нужер лъудбиги, лъималги, гІи-боцІиги (дида лъала нужер гІемераб гІи-боцІи бугеблби) дица нуже кьурал шагъаразда чІезе бегула. ²⁰БЕТИЕРГЪАНАС нужер вацазеги нужеого гІадин парахалъи кьураб мехалъ, ай Иорданалъул доб цояб рахъалда БЕТИЕРГЪАНАС гъезие кьурал ракъал гъез мукІур гъарураб мехалъ, нужги дица нуже кьурал ракъазде тІад русине бегула“.

²¹Доб мехалъ дица Егъошуада абуна: „Дурго беразда бихъана БЕТИЕРГЪАН Аллагъас дов кІиявго пачаясе гъабураб жо. Гъебго гъабизе буго БЕТИЕРГЪАНАС мун шваралщинал ракъазеги гъезул пачабазеги. ²²Нуж гъезукъа хІинкъуге. Нужер БЕТИЕРГЪАН Аллагъ вагъизе вуго нужер рахъалъан“.

Муса аварагасе Иордан бахине гъукъи

²³Доб мехалда дица БЕТИЕРГЪАНАСДА гъарана: ²⁴„ХІалкІюлев БЕТИЕРГЪАН, Дуца дида, дур лагъасда, бихъизабуна Дурго хІалкІюлъиги кІудияб кьуватги. Зобалаздаги ракъалдаги кив ватулев Дур гІадинал хІикматал ишал гъаризе бажарулев батІияв Аллагъ! ²⁵Унго бегьиларишца дицаги гІор бахине ва Иорданалъул добехун рахъалда бугеб гъайбатаб улка дидаги бихъизе: дол берцинал мугІрулги тІегъараб Ливанги?“

²⁶Амма нуж сабаблгун дида щцин бахъана БЕТИЕРГЪАНАСУЛ ва дир гъари къабул гъабичІо. „Гела, – ян абуна БЕТИЕРГЪАНАС, – тІокІаль Дида гъелъул бицунге. ²⁷Фасгаялъул тІогъиве ваха ва гъенисан валагъе бакътІерхъулги, шималалъулги, бакъбаккулги, къилбаялъулги рахъазде. Дуда бихъила гъеб, амма Иордан бахун довехун мун ине гъечІо. ²⁸Егъошуада малъа-хъвайги гъабе, гъевги къвакІизаве, шайгурелъул, халкъалъул бетІерлъудаги вукІун, гъес бахине бугелъул Иордан ва дуда бихъараб ракъги халкъалда гъоркъоб бикъизе бугелъул гъес“. ²⁹Гъебмехалъ нилъ Бет-Пеоралда аскІоб бугеб расалтъиялда лъалхъана.

Мутиглъиялъул къанун

4 ¹Генекке гъанже, ГИзраилил халкъ, дица нужеда малъулел ругел Аллагъасул къануназухъги хIукмабазухъги. Гьел тIуразаре, нужго чIаго рукIине ва БЕТIЕРГЪАНАС – нужер умумуз иман лъурав Аллагъас – нужее къолеб бугеб ракъалъе нужеца бетIергъанлъи гъабизе букIине. ²Дица нужеда лъазабурабщиналда тIаде шибго жубаге, шибго тIасаги бахъуге – дица нужеда малъарал БЕТIЕРГЪАНАСУЛ амраби тIуразаре.

³Нужерго беразда бихъана БЕТIЕРГЪАНАС БагIал-Пеоралда гъабураб жо: БЕТIЕРГЪАН Аллагъас нужеда гъоркъоса тIагIинаруна киналго БагIал-Пеорида нахъ рилълъанщинал чагIи. ⁴Амма БЕТIЕРГЪАН Аллагъасда божун чIарал чагIи жакъа къоялъги чIаго руго.

⁵Гъале дица нужеда малъулел руго Аллагъасул къануналги хIукмабиги, БЕТIЕРГЪАН Аллагъас диде амру гъабураб къагIидаялъ. Нуж унел ругеб ва нужеца мукIур гъабизе бугеб ракъалда нужеца гьел тIуразаризе ккола. ⁶РагIа-ракъанде шун тIуразаре гьел, цинги тIолалго халкъазда бихъила нужер гIакълуги лъайги. Гьел киналго къанунал рагIидал гъез абила: „Унго гъаб кIудияб халкъалъул бугеб гIакъиллъиги цIодорлъиги!“ – ян. ⁷ГъечIелъул нилъеде гIадин жидер аллагъзаби жидеде гIагарлъараб цониги батIияб кIудияб халкъ! Нилъер БЕТIЕРГЪАН Аллагъ нилъеде гIагарав вуго, киде шиб нилъеца гъараниги. ⁸Жакъа дица нужеда малъулел ругел гIадинал ритIухъал къануналги амрабиги жидер ругеб цоги батIияб кIудияб халкъ гъечIелъул!

⁹Вореха, цIодорго рукIа, киданиги кIючонге нужер беразда бихъараб – нужго чIаго ругебIан мехалъ рекIелъ цIуне ва нужерго лъималаздаги гъезул лъималаздаги малъе гъеб. ¹⁰КIючене тоге Хоривалда БЕТIЕРГЪАН Аллагъасда цере нуж эхетун рукIараб къоги ва Гъес диде гъабураб амруги: „Халкъ Дида цебе бакIаре, Дица гъезда Дирго амраби рагIизаризе. Биччанте гъаб дунялалъул рокъор ругебIан мехалъ, гьел ругъунлъизе Дикъа хIинкъизеги Дун кIодо гъавизеги; биччанте гъебго жо лъималаздаги малъизе“, – ян. ¹¹Нуж гIагарлъана зодобе гIунтIараб цIаги рекIараб, чIегIерал накIкIазги лахIчIегIераб бецIлъиялъги бахчараб мегIералъул ахаде ва гъенир рахъун чIана. ¹²Гъебмехалъ цIадулъан БЕТIЕРГЪАН кIалъана нужеда. Нужеда рагIулеб букIана, амма сипат бихъулеб букIинчIо – гIицIго гъаракъ рагIун гурони. ¹³Ва Гъес нужеда

Жиндирго КъотИиялъул шартІал лъазаруна – нужеца тІубазабизе тІадаблъун гъабураб АнцІго амру. Гъес ганчІил кІиго къоноялда хъвана гъел амраби. ¹⁴ БЕТІЕРГЪАНАС дида тІад къана нужеца Гъесул къануналги амрабиги малъеян, нуж унел ругеб ва нужеца кверде босизе бугеб ракъалда нужеца гъел тІуразаризе рукІине.

¹⁵ Хорив магІарда рукІаго, цІадулъан БЕТІЕРГЪАН нужгун кІалъараб къоялъ, нужеца кинабгІаги сипат бихъичІо. Гъединлъидал нужго цІуне ¹⁶ кинаб букІаниги сипат-сураталда цебе тІагІат-гІибадат гъабиялдаса: гъединаб къасдгун, я бихъинчиясул, яги чІужугІаданалъул, ¹⁷ кинаб букІаниги хІайваналъул, яги зодил хІинчІалъул, ¹⁸ ракъалдасан шурулеб яги лъадалъ лъедолеб рухІІаголъиялъул сурат гъабуге. ¹⁹ Мун зодиве валагъидал ва бакъги моцІги, цІвабиги, ай тІолабго зобалазул аскар бихъидал, мунго къосун ккезе виччаге – гъезие тІагІат-гІибадат гъабуге. Нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъас къун ругелъул гъел гъаб дунялалъул киналго халкъазе. ²⁰ Нужин абунѝ, Мисриялъул цІадул кориниса нахъе рачана БЕТІЕРГЪАНАС, Жиндирго халкълъун ва ирсилалъун гъаризе. Гъедин ккезеги ккана.

²¹ Амма нуж сабаблъун БЕТІЕРГЪАНАСУЛ дида ццин бахъана ва Гъев гъедана дица Иордан гІор бахинарин ва БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужеє ирслъун къолеб бугеб гъайбатаб ракъалде дун лъугъине гъечІин абун. ²² Гъединлъидал дун, Иорданги бахинчІоѝго, гъаб ракъалдаѝго хвезе вуго. Нужеца абунѝ, гІорги бахина ва доб гъайбатаб ракъги мукІур гъабила. ²³ Амма цІодорлъѝ гъабе, БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул къотІи кІочонге: кинаб батаниги сипат-сураталъул гъересиаллагъ гъабуге. БЕТІЕРГЪАН Аллагъас гъукъараб буго гъеб нужеє. ²⁴ Нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъ вуго шибгоѝи кІкІвинабулеб цІалъун! Гъев вуго хилиплъѝи хІехъоларев Аллагъ!

²⁵ Нуж доб ракъалде рахъаралдаса гІемераб мех ина, нужеє лъималги лъималазул лъималги гъарила, нужѝи херлъѝила. Амма хадубккун нужеца квешлъѝи гъабизе буго. Нужеца гъаризе руго батІи-батІиял сипатазул гъересиаллагъзаби ва, нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда рихаралщинал жалѝи гъарун, Гъесул ццин бахъинабизе буго. ²⁶ Гъединлъидал жакъа зобѝи ракъѝи нугІзаллъун рукІа абе дица бицунеб рагІуе: гъедин гъабунѝ, нуж доб ракъалдаса хехго тІагІинаризе руго. Жакъа нужеца Иордан бахунеб буго доб ракъ кверде босизе гІоло, амма гъелдаса хадуб нужеца гъениб гІемер мех базе гъечІо, нуж тІуран тІагІинаризе руго. ²⁷ БЕТІЕРГЪАНАС

нуж батИи-батИиял халкъазда гьоркъоре хъамила ва гьезул ракъазда БЕТІЕРГЪАНАС нужер дагьал чагИи гурони чІаго теларо. ²⁸ Гьениб нужеца, цІулги гамачІги босун инсанасул квераз гьарурал, жидеда шибго рагІуларел, бихьуларел, квен кваналарел яги махІ чІваларел гьересиаллагъабазе гИбадат гьабила. ²⁹ Хадуб нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасде руссине бокъила нужее – Гьесги Живго загьир гьавизе вуго, тІолабго рухІги жанги къун ракІ-ракІалъго нуж Гьесдехун руссани. ³⁰ Гьеб кинабго лъугъараб ва балагъазукъе нужги ккараб заман бачІиндал, нуж цІидасан БЕТІЕРГЪАН Аллагъасде руссина ва Гьесие мутІигІлъила. ³¹ Нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъ рахІмуяв вугелъул: Гьес нуж рехун теларо ва ракъалдаса тІагІинариларо, – нужер умумулгун гьабураб Жиндирго КъотИиги гьедараб гьаги Гьесда кІочон тезе гьечІо.

БЕТІЕРГЪАНАСУЛ кІудиял ишал

³² Араб заманалда цІехе, мун ракъалда вижилалде цебего букІаралъул хІисаб гьабе! Гьаб ракъалда Аллагъас инсан вижараб къоялдаса нахъе гьадианаб хІалкъІолъи букІанищ гьаб дунялалда кибниги, цояб зоб-ракъалъул рагІалдаса цогидаб рагІалде щвезегІан? Киданиги рагІараб жо бугищ гьаб? ³³ Цоги батИияб халкъ бугищ нужеда гІадин цІадулъан кІалъалеб Аллагъасул гьаракъги рагІараб, гьеб рагІун хадуб чІагоги хутІараб? ³⁴ Цониги аллагъ вукІанищ цо халкъалъул зулмуялда гьоркъ бугеб цогидаб халкъ Жиндиего бачине вачІарав? Нужедаго бихъана Гьес риччарал кІудиял балагъалги, Гьесул хІикматалгун мугІжизаталги, рагъги, Жиндирго кІудияб къудраталдалъун Гьес гьарурал хІинкъарал хІалкъІолъабиги – гьеб кинабго гьабуна БЕТІЕРГЪАН Аллагъас Мисриялда нужее гІоло.

³⁵ Нужеда гьеб кинабго бихъизабуна БЕТІЕРГЪАН Аллагъ цохІо вукІин ва Гьев тун батИияв цоги Аллагъ гьечІевлъи нужеда лъан букІине. ³⁶ Гьес зобалаздаса Жиндирго гьаракъ рагІизабуна, нужее вагІзалъун букІине. ГІодоб ракъалда Гьес Жиндирго гучаб цІа бихъизабуна ва гьеб цІадулъан нужеда кІалъана. ³⁷ БЕТІЕРГЪАНАСЕ рокъана нужер умумул, гьединлъидал Гьес нужги тІаса рищана ва Мисриялдаса нахъе рачана. Гьес Жиндирго къуваталдалъун рачана нуж гьениса къватІире, ³⁸ нужедаса гІемерго къадар цІикІарал ва къуватал халкъал нужер нухдасаги рацІунаго, гьезул ракъазде нужги рачун, гьел ракъал нужее ирслъун къезе гІоло (гьедин гьабулебги буго).

³⁹ Нужеда лъай ва кидаго рекелъ цӀуне: БЕТІЕРГЪАН вуго зобалазулги ракъалъулги Аллагъ – Гъев тун батІияв цоги Аллагъ гъечІо! ⁴⁰ Жакъа дица нужеда малъарал Гъесул къануналги амрабиги тІуразаре, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас абадиялъего нужеи насиб гъабураб ракъалда нужеи нужер наслабазеги халатаб ва баракатаб тІумру букІине».

Лъутун шагъарал

(Тар. 35:6-34; Къан. 19:1-14; Егъош. 20:1-9)

⁴¹ Иорданалъул бакъбаккул рахъалда лъабго шагъар батІа гъабун Мусаца, ⁴² рекелъ ццинги гъечІого, тохлукъе чи чІварав инсан гъезул цоялде лъутизе ва гъелдалъун гъесул тІумру цӀунун хутІизе. ⁴³ Гъале гъел шагъарал: рувимилазе – мугІрул тІалъиялда бугеб Бецер; гадилазе – ГилгІадалда бугеб Рамот; манассилазе – Башаналда бугеб Голан.

Къанун цІали

⁴⁴ Гъале Мусаца ГІизраилит халкъалъе цІалараб Къанун. ⁴⁵ Гъал къануналги, амрабиги, хІукмабиги къуна Мусаца ГІизраилит халкъалъе, гъез Мисри нахъа тараб мехалъ, ⁴⁶ Иорданалъул бакъбаккул рахъалда Бет-Пеоралда аскІор, Хешбоналда тах лъурав амориязул пача Сихонил улкаядла рукІаго.

(Мисриялдаса ун хадуб, Мусацаги ГІизраилазги бергъенлъи босана Сихонида тІад ⁴⁷ ва гъесулги Башаналъул пача Огилги – кІиявго амориязул пачаясул рукІарал Иорданалъул бакъбаккул рахъалъул ракъал кверде росана. ⁴⁸ Арноналъул лъарамухъалда аскІоб бугеб АрогІералдаса бахъараб Сирион (Хермон) магІарде швезегІан ругел ракъал ккола гъел. ⁴⁹ Гъединго гъезул кколаан, Арава ралъдахъе (Шамул ралъдахъе) швезегІан ва гъенисаги ун Фасга мегІералъул гъулдухъе швезегІан бугеб, Иордан тІурул тІолабго бакъбаккул рахъалъул рагІаллъиги.)

АнцІго амру

(Тархъ. 20:1-17)

5 ¹ Мусаца тІолабго халкъ бакІарана ва абун:

«Пенекке, ГІизраилит халкъ, жакъа дица нужеи цІалулел ругел къануназухъги амрабазухъги. Лъазаре гъел ва мухІканго тІуразаре!

² Хоривалда рукІаго БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нилъбергун КъотІи гъабун.

³ БЕТІЕРГЪАНАС гъаб КъотИ цохІо нилъер умумузулгун гъабичІо, амма нилъгун – киналго гъанир эхетун ругел чІагоялшиназулгун гъабуна. ⁴ БЕТІЕРГЪАН кІалъана нужеда мағардаса, цІадулъан, бадиса бадиве. ⁵ Дун нужедаги БЕТІЕРГЪАНАСДАГИ гъоркъов чІана ва Досул амраби нужеда рицана, щайгурелгъл нуж, цІадукъа хІинкъун, мағарде рахинчІелгъл. Дос абунa:

⁶ „Дун вуго дур БЕТІЕРГЪАН, лагълъун мун вукІараб ракъалдаса, ай Мисриялдаса, мун къватІиве вачарав дур Аллагъ.

⁷ Дун тун батІиял аллагъзаби дур рукІине бегуларо.

⁸ Дуего ханлъи-лагълъиялъе гъересиаллагъ гъабуге – тІад зобалазда бугелгъл яги гІодоб ракъалда бугелгъл, ралъдалъ яги ракъулъ бугелгъл кинабІаги сипат-сурат гъабуге. ⁹ Гъезие суждагун тІагІат-гІибадат гъабуге; Дун дур БЕТІЕРГЪАН Аллагълъидал – хилиплъи хІехъоларев*, умумузул мунагъазе гІоло, лъабабилеб ва ункъабилеб наслуялде швезегІанги гъезул лъималазул лъималазеги, Дун риханщиназе жаза гъабугев, ¹⁰ амма Дун вокъулезул ва Дир амраби тІуразарулезул наслабазе, гъезул азарабилел гІелазде гІунтІунги, рахІматал рикъулев.

¹¹ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ, Дурго Аллагъасул, цІар бахъуге гІадада кІвар гъечІого**, кІвар гъечІого Жиндир цІар бахъулев чиясе БЕТІЕРГЪАНАС жаза гъабичІого толарелгъл.

¹² Шаматкъоялгъл адаб гъабе – БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул амруялда рекъон, гъеб хирияб къольун цІуне. ¹³ Анлъго къоялъ хІалтІе ва тІолалго дурго ишал тІуразаре, ¹⁴ амма анкъабилеб къо – гъеб ккола БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе батІа гъабураб шаматкъо. Гъеб къоялъ дуца кинаб бугониги хІалтІи гъабуге – я дуца, я дур васас яги ясалъ, я дур лагъас яги лагълъ, я дур хІайваналъ, я дур шагъаралда чІел гъабурав къватІиса вачІарав чияс. Биччанте дуцаго гІадин хІалхъи гъабизе дур лагъасги гъаравашалъги.

¹⁵ КІочонге мунгоги Мисриялгъл ракъалда лагълъун вукІараблъи ва БЕТІЕРГЪАН Аллагъас Жиндирго къудраталдалгун ва

* 5:9 *Хилиплъи хІехъоларев* – жугътІ мацІалда «канна». «Канна» абураб рагІул мағІна буго БетІергъанасе инсан рухІІанги хирияв вугин ва ракІ-ракІалъго, тІолабго къуват-жаналдалгун инсан Жиндие мутІигІлъи тІалаб гъабудин Аллагъас ва Гъес хилиплъи хІехъоларин абураб.

** 5:11 Гъаб амруялгъл хадусеб мағІна буго: Аллагъасул цІарги бахъун гъересияб гъа гъедуге ва Гъесул цІар ккарабги ккечІебги бакІалда абуге.

хІалкЮлЪиялдалЪун мун гЪениса нахЪе вачараблЪи. ГЪединлЪи-дал БЕТІЕРГЪАН АллагЪас амру гЪабулеб буго шаматкъоялЪул кЪимат гЪабеян.

¹⁶ Дурго инсулги эбелалЪулги адаб-хЪатир гЪабе, БЕТІЕРГЪАН АллагЪас дуге кЪураб ракъалда дурго гЪумру халатаб ва барака-таб букІине.

¹⁷ Чи чІваге.

¹⁸ Зина гЪабуге.

¹⁹ Цогъ гЪабуге.

²⁰ ГЪересинугІлЪи гЪабуге.

²¹ Чияр лЪадуде хЪул лЪоге, чияр рукЪалде хЪул лЪоге, гЪесул лагЪасде яги лагЪалде, чияр оцалде ялЪуни хІамиде – шибгІаги чияр жоялде хЪул лЪоге“.

ХалкъалЪул жаваб

(Тархъ. 20:18-21)

²² БЕТІЕРГЪАНАС гЪал Амраби кЪуна тІолабго нужер жамагІаталЪе цІадукъан, накІкІукЪан ва лахІчІегІераб бецІлЪуда гЪоркъосан кІудияб гЪаркъидалЪунги кІалЪан. ГЪал рагІабазда тІаде ГЪес тІокІалъ шибго жубачІо. Хадуб ГЪес гЪел хЪвана кІиго ганчІил кЪоноялда тІад ва дихЪе кЪуна.

²³ Бецаб накІкІукЪан гЪаракъ рагІидал ва цІадулЪ босараб мегІер бихЪидал, нужер къавмазул бутІрулги нужер кІудиялги рагІана дихЪе. ²⁴ ГЪез дида абунa: „БЕТІЕРГЪАН АллагЪас Жиндирго рещги кІодолЪиги бихЪизабунa нижеда, цІадулЪан кІалЪалеб ГЪесул гЪаракЪи рагІана. ЖакЪа нижеда лЪана, АллагЪасул гЪаракъ рагІаниги, инсан чІаго хутІизе бегЪулевлЪи. ²⁵ Шайха ниж хвезе кколел? ЦодагЪабги доб гЪаркъихЪ ниж гІенеккани, доб гІасияб цІаялЪ нижер рахЪу лЪугЪинабила ва ниж хвела. ²⁶ Киданиги букІараб жо бугищ гЪаб – нижеда гІадин ХІакЪав АллагЪасул гЪаракЪи рагІун хадуб инсан чІаго хутІараб! ²⁷ Мунго а БЕТІЕРГЪАН АллагЪасухЪе, ГЪес абулебщиналЪухЪ гІенекке ва хадуб гЪеб нижеда бице. Ниж духЪ гІенеккила ва кинабго тІубазабила“.

²⁸ БЕТІЕРГЪАНАСДА рагІана нужеца дида бицараб рагІи ва ГЪес дида абунa: „ГЪеб халкъалЪ бицунеб жо Дида рагІана. БитІун абулеб буго гЪез. ²⁹ Унго-унголЪунги гЪел кидаго хІинкъулелани ДикЪан, Дир амрабиги гЪез тІуразарулелани, гЪезиеги гЪезул лЪималазеги миркалЪго лЪикІ букІинаан!

³⁰ Вильльѡа, жидерго чадразухѡе руссаян абе гъезда. ³¹ Мунин абунни, гъанив Дунгун вукІа. Дица дуда рицина киналго дуца гъезда малъизе кколел къануналги, амрабиги, хІукмабиги. Биччанте Дица гъезие къураб ракъалда гъез гъеб кинабго тІубазабизе“.

³² Нужеца тІадчІун тІуразаре БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нуже кърал амраби, я кваранаб, я квеГІаб рахъалде къуричІого. ³³ Нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужеда бихъизабураб нухккун хъваде. Гъебмехалъ нужер тІумруги халалъила, баракатги букІина нуже шъезе бугеб ракъалда.

Кидаго Аллагъ вокъа

6 ¹ Гъале БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужеда малъеян дида тІадкъарал, нужерлъун букІине бугеб ракъалде шъедал нужеца тІуразаризе кколел къануналги амрабиги. ² Гъебмехалъ нужги, нужер лъималги, гъезулги лъималги тІумруялъго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасукъа хІинкъила, дица нужеда малъарал Гъесул къануналги амрабиги нужеца тІуразарила, ва гъелдалъун нужер тІумруги халалъила. ³ Генекке, ГІизраилл халкъ! ТІадчІун тІубазабе гъаб кинабго! Цинги нужеги лъикІ букІина ва, нужер умумуз иман лъурав БЕТІЕРГЪАН Аллагъас къураб раГІуда рекъон, рахъги гъоцІоги чвахулеб ракъалда нужер халкъги кутакалда Гемеерлъила.

⁴ Генекке, ГІизраилл халкъ! Нилъер БЕТІЕРГЪАН Аллагъ вуго цохІого цо вугев БЕТІЕРГЪАН! ⁵ Дурго БЕТІЕРГЪАН Аллагъ хиралъе раКІ-раКІалъ, тІолабго рухІалдалъун ва къуват-жаналдалъун. ⁶ Жакъа дица две къурал амраби кидаго рекІель цІуне, ⁷ тІадчІун дурго лъималаздаги малъе. Кидаго такрар гъаре гъел, рокъор ГІодор чІун руКІагоги, къватІир сапаралда руКІагоги, къижулеб мехалъги, тІаде рахъунеб мехалъги. ⁸ РаКІалде шъеялъул ГІаламат хІисабалда кверда рухъе гъел, гъединго надалдаги рухъе. ⁹ Дурго рукъалъул нуцІил рахаздаги шагъаралъул кавабаздаги хъвай гъел.

¹⁰ Дур БЕТІЕРГЪАН Аллагъас мун вачина две къелин гъедараб улкаялде. Дур умумузе, ай Ибрагъимиеги, ИсхІакъиеги, Якъубиеги Гъес гъединаб раГІи къун букІиндал. Гъенир руго дуца ГІуцІичІел кІудиял гъайбатал шагъарал, ¹¹ дуца бакІаричІеб бечелъиялъул цІурал рукъзал, дуца рухъичІел гъуял, дуца чІечІел цІолбол ахалги зайтуналъул авлахъалги. Гъениб две ГІорцІизегІан квен букІина.

¹² Амма, вореха, мунго Мисриялзул лагълъиялдаса нахъе вачарав БЕТІЕРГЪАН кӀочонге.

¹³ Дурго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасукъа хӀинкъа, цохӀо Гъесие тӀагӀат гъабе, ва гъа гъедулелгул, Гъесул цӀар гурони бахъуге. ¹⁴ БатӀиял аллагъзабазда нахъ рильлъунге, сверухъ ругел халкъазул аллагъзабаздеги руссунге. ¹⁵ Шайгурелгул нужгун вугев БЕТІЕРГЪАН Аллагъ вуго хилиплъи хӀехъоларев Аллагъ: Гъесул ццин гъалагълъичӀого букӀине, нужги дунялалдасаго тӀагӀинаричӀого рукӀине. ¹⁶ Мас-саялда гӀадин, нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул хӀалал рихъуге. ¹⁷ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужее кьурал къануналги, амрабиги, хӀукмабиги тӀадчӀун тӀуразаре. ¹⁸ БЕТІЕРГЪАНАСДА берцин бихъулебщинаб гъабе. Гъебмехаль нужеegi лъикӀ букӀина: БЕТІЕРГЪАНАС нужее къелин нужер умумузего гъа бараб гъайбатаб улкаяде швела нуж ва гъеб мукӀур гъабила. ¹⁹ Гъес тушбаби нужеда цереса нахъе гъела – БЕТІЕРГЪАНАС гъедин абун букӀиндал.

²⁰ Хадубккун дур наслабазул лъималаз цӀехани: „БЕТІЕРГЪАН Аллагъас кьурал гъал къануназулги, амрабазулги, ахӀкамазулги магӀна щиб?“ – ин, ²¹ дуца абе: „Ниж рукӀана Мисриялда пиргӀавнасул лагъзаллъун; БЕТІЕРГЪАНАС Жиндирго къудраталдалъун нахъе рачана ниж гъениса. ²² Мисриялдеги, пиргӀавназдеги, гъесул тӀолабго гӀагарлъиялдеги балагъ рещӀинабулал кӀудиял мугӀжизаталги гӀаламаталги рихъизаруна БЕТІЕРГЪАНАС нижер берда цере. ²³ Нижин абун, Гъес гъениса нахъе рачана, нижер умумузего рагӀи кун букӀараб гъаб ракъ нижее насиб гъабизе гӀоло. ²⁴ БЕТІЕРГЪАНАС нижеде амру гъабун гъал киналго къанунал тӀуразареян, БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул адаб гъабеян ва Гъесукъа хӀинкъаян, нилъее лъикӀ букӀиналъе ва нилъер гӀумру цӀуниялъе гӀоло. (Жакъаги гъедин буго). ²⁵ Аллагъ нилъеда рази вукӀина, БЕТІЕРГЪАНАС абухъе нилъеца гъал киналго амраби тӀуразаруни“.

Тушбаби нахъе ахӀи

(Тархъ. 34:11-16)

7 ¹ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нуж доб ракъалде швезарила ва гъенир ругел гӀемерал халкъал нахъе къотӀила: хитиялги, гиргашиялги, амориялги, ханааниялги, перизиялги, хивиялги, евусиялги – нужедаса рикӀкӀен гӀемераб ва къуватаб анкьго халкъ. ² БЕТІЕРГЪАН Аллагъас гъел нужер кверде кьураб мехаль ва нужеца гъезда тӀад

бергьенлъи босараб мехалъ, гьел херем* гьаре, ай цо чи нахъе течЮго чІвай гьел. Гьезулгун кинабІаги къотІи-къайги гьабуге, гьезда гурхІелги гьабуге, ³гьезулгун ригьналги гьаруге. Нужерго ясал гьезул васазе россабазе къоге, гьезул ясал нужерго васазе лъудбилъунги рачунге. ⁴Гурони, гьез нужер васал Дир нухдасаги къосинарун, батІиял аллагъзабазе тІагІат гьабиялде цІазе руго ва, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ гьалагаб ццинги рештІун, нужги къокъаб заманалда жанир тІагІинаризе руго. ⁵Гьале нужеца гьабизе кколеб жо: гьезул къурбаназул бакІал риххизаре, диниял ганчІал гьуре, Ашерал хІубал къотІе ва гьезул гьересиаллагъзаби цІадулъ рухе. ⁶Нуж БЕТІЕРГЪАН Аллагъас Жиндиего батІа гьабураб халкълъидал. БЕТІЕРГЪАН Аллагъас тІолго дунялалъул халкъазда гьоркъо-са тІаса рищун руго нуж, Гьесул хирияб халкълъун ва къиматал ирсилаллъун гьаризе.

⁷Цогидаб халкъалдаса рикІкІен гІемерал рукІиналъ гуро БЕТІЕРГЪАНАСЕ нуж хиралъарал ва тІаса ришарал, гьелъул гІаксалда, цогидал халкъазда данде ккун, нужер халкъалъул къадар буго бищун дагъаб. ⁸Амма БЕТІЕРГЪАНАС Жиндирго къудратаб квералдалъун Мисриялдаса нахъе рачана нуж, лагълъиялдаса хвасарги гьарун, ва Мисриялъул пача пиргІавнасул кверщаликъа рорчІизаруна, нуж Бичасе хириял рукІун ва нужер умумузе къураб рагІи кквезе бокъун. ⁹Кидаго кІочон тоге, дур БЕТІЕРГЪАН Аллагъ вукІин ХІакъав Аллагъ. Гьев вуго ритІухъав Аллагъ, Гьев вокъулезул ва Гьесул амрабиги тІуразарулезул наслабазе – гьезул азарабилеб гІелалде гІунтІунги – рахІмуялъул КъотІи цІунулев.

¹⁰ Амма Гьев рихаразе гІажал хъвала Гьес;

нахъ бахъичЮго жаза гьабула гьединазе.

¹¹ПалхІасил, дица жакъа нуже кьурал амрабиги, къануналги, хІукмабиги цІунун хъваде.

¹²Нуж гьал къануназухъ гІенеккани ва нужеца гьел мухІканго тІуразарулел ругони, нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъасги тІубазабила Жиндирго рахІму-цІобалъул КъотІи, нужер умумузе къураб рагІуда рекъон. ¹³Гьесие хириял рукІина нуж, Гьес баракат лъела нужеда

* 7:2 *Херем гьаби* – тІубан тІагІинабиялдалъун БетІергъанасухъе къей. Гьаб магІнаялда чи «херем» гьавизе бегъулаан кинаб букІаниги такъсиралъухъ, ялъуни гьересиаллагъзабазе лагълъи гьабиялъухъ. Гьебго магІнаялда «херем» гьабизе ва цІа гьун бухІизе бегъулаан тушбабазул шагъар ва рагІда швараб давла (бал. Тархъ. 22:20; Къан. 13:16).

ва рикІкен гѣмераб кІудияб халкълъун гъарила нуж. Гъес нуже гѣмерал лѣимал къела, гъарзаяб хІалухъен къела, цІибахъараб чагъирги зайтуналъул нахги къела, боцІуе бачал гѣмерал гъарила, гІи-цІаназул рехъаль буртІал ва къагІи гѣмерлъила. Нужер умумузе рагІи къураб ракъалда гъедин букІине буго нуже. ¹⁴ Нуже гІадин рикъзи битІараб халкъ тІокІаль цониги букІинаро; лѣимал гъаруларев бихьинчи яги чІужугІадан нужеда гъоркъбор рукІине гъечІо, цониги хІораб жо гІи-боцІуда гъоркъобги букІине гъечІо. ¹⁵ БЕТІЕРГЪАНАС киналго унтаби тІаса росила нужедаса. Мисриялъул квешал унтаби (нужеда лъала гъел) риччаларо нужеда тІаде, гъел риччала нужер тушбабазде. ¹⁶ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужер кверщаликъе къурал киналго халкъал нужеца чІвазе ккола; гъезда гурхІизе бегъуларо ва гъезул аллагъабазе тІагІат-гІибадатги гъабизе бегъуларо, гурони, гъеб нужеого гъураб къорлъун букІине буго.

БатІиял халкъазукъа хІинкъуге

¹⁷ Нужеда ракъалда ккезе бегъула: „Гъал нижедасаги къуватал халкъал руго! Кин нижехъа бажарилеб гъал нахъе къотІун?“ – ин. ¹⁸ Нуж гъезукъа хІинкъуге! Ракъалде щвезабе БЕТІЕРГЪАНАС пиргІавнасеги тІолабго Мисриялъеги гъабураб. ¹⁹ Нужерго беразда бихъана доб мехаль Гъес риччарал кІудиял балагъалги, Гъесул хІикматалги, мугІжизаталги, гъениса къватІире нуж рачарав БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул къуватаб кверги къудратги. Гъебго гъабизе буго, гъанже нуж хІинкъун ругел, киналго цогидал халкъазеги. ²⁰ Къужнаял риччазе руго БЕТІЕРГЪАН Аллагъас гъезда тІаде, нужедаса рахчун чІаго хутІаралцин хвезаризе. ²¹ ХІинкъуге гъезукъа, щайгурелъул нуж цІунулев БЕТІЕРГЪАН Аллагъ ккола къудратав ва хІинкъи къолев Аллагъ. ²² БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужеда цересан цо-цоккун гъел халкъал нахъе къотІила; киналго цадахъ гъуризе бегъуларелъул, нужеда сверухъ гІалхул жанаварал гѣмерлъизе гурилан. ²³ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас гъел халкъазда тІад бергъенлъи къела нуже; рихха-хочизарила ва гъурила гъел. ²⁴ Гъес гъезул пачазаби нужер кверде къезе руго ва нужеца гъезул цІаралцин дунялалдаса нахъе хъвагІазе руго. Лъиданиги бажаризе гъечІо нужеда данде чІун. Нужеца киналго тІагІинаризе руго. ²⁵ Гъезул аллагъабазул сипат-суратал нужеца цІа гъун рухІизе ккола. Гъезда тІад бекъараб гІарац-меседалде квер бегъуге, гурони гъеб нуже къорлъун ккезе буго, нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе кутакалда

рихараб жо буго гъеб. ²⁶Хъубаб рихараб жо нужерго рокъобе жанибе босуге, гурони нужги гъеб жоялда цадахъ херем гъаризе руго. Гъединал жалаздаса цуне нужго, гъел тѳуран тѳагинаризе ккола.

БЕТИЕРГЪАН кӳчонге

8 ¹Тадчӳн тѳубазабе дица жакъа нужее кӳлеб бугеб Аллагъасул шибаб амру, нужер гӳмруги цӳнизе, халкъги цӳикӳине букӳине. Цинги БЕТИЕРГЪАНАС нужее къелин нужер умумузе гъа бараб ракъалде лъугъина нуж ва гъеб мукӳур гъабила. ²Нужеда кӳчонге нужер БЕТИЕРГЪАН Аллагъас кӳикъого сональ нуж гӳицаб авлахъалдасан сапаралда рачараб куц. Нужер хӳалбихъизеги, нуж мутӳигӳ гъаризеги, рекӳель бугеб лъазабизеги гӳоло гъабуна гъеб – нужеца Гъесул амраби тѳуразарулищали балагъизе. ³Гъес нуж квегъана ракъиялъ кӳвекӳун, хадуб, нужеда яги нужер умумузда себе бихъа-рагӳичӳлеб маннаги кӳун, хъихъана. Гъес нужеда бихъизабуна сохӳо чед-хинкӳалдалъун гурев инсан чӳаго вукӳунеблъи – инсанесе чӳаголъи БЕТИЕРГЪАНАСУЛ кӳалдисан бачӳараб шибаб рагӳудасан букӳунеблъи! ⁴Кӳикъоябго сональ нужер ретӳел басралъичӳо, хӳатӳалги гъорочӳо. ⁵Бичӳчӳа нужеда, БЕТИЕРГЪАН Аллагъас нужеда малъула инсанас жиндирго васасда малъулеб гӳадин.

⁶БЕТИЕРГЪАН Аллагъасул амраби цуне, Гъесул нухккун хъваде ва Гъесукъа хӳинкъа. ⁷БЕТИЕРГЪАН Аллагъас нуж рачина гъайбатаб улкаялде: гӳоралги чвахулеб, лъадал хӳавузалги ругеб, гӳатӳиракъаздагун мугӳрузда иццалги чвахулеб, ⁸рольги пурчӳинаги гъарзаяб улкаялде, гъединго цӳибилги, инжирги, соногӳечги гъарзаяб, зайтуналъул гъутӳбиги гъоцӳоги гӳемераб ракъалде. ⁹Гъениб чадил мукъсанлъи букӳине гъечӳо ва гӳорцӳизегӳан квен букӳине буго – нужее гӳолареб жо гъениб щибго букӳине гъечӳо. Ганчӳиль махх буго гъениб, кӳурабалъан мазгаргун пахъ бахъизе бегъула.

¹⁰Гъенир гӳорцӳизегӳан кваналеб мехаль БЕТИЕРГЪАН Аллагъасе рецц гъабе, Гъес нужее кӳураб баракатаб ракъалъухъ. ¹¹Вореги, БЕТИЕРГЪАН Аллагъ кӳчонге, дица жакъа нужее кӳурал Гъесул къануналги, амрабиги, хӳукмабиги тѳуразаре. ¹²Нужее гӳорцӳизегӳан кваназе жоги швараб, лъикӳал минабиги ран нуж гъениреги рахъараб ва ¹³гӳи-боцӳиги, гӳарац-меседги, цогидаб бечелъиги гӳемерлъараб мехаль, ¹⁴нужер гӳамал кӳодольуге ва БЕТИЕРГЪАН Аллагъ кӳчон тоге. Гъеслъидал нуж Мисриялдаса, нужер лагълъиялдаса, хвасар гъарурал ¹⁵ва, загъруял борхъазулги ичӳкӳалазулги цӳураб, хӳинкъи

цикІІараб салул авлахъалдасан ва бакъвараб чЮбогояб ракъалдасан нуж цере рачарал. Нужее гЮло Гьес къурулгъа къватІибе лгым бачІинабуна ¹⁶ ва бакъвараб авлахъалда, нужер умумузда бихъа-рагІичІеб манна къуна кваназе. Гьес нуж квегъулел рукІана ва хІалал рихъулел рукІана, хадубккун нужее лгикІлгъи-парахалгъи букІиналгъул мурадалда. ¹⁷ Нужеда ккоге гъеб кинабго бечелгъи нужерго бажариялдалгъун швараб бугин. ¹⁸ БЕТІЕРГЪАН Аллагъ кЮчонге. Гьесин нужее рикъзи кюлеб бугеб жакъа кюялде швезегІанги, нужер умумулгун гъабураб Жиндирго къотІи цЮниялге гЮло.

¹⁹ Амма нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъги кЮчон тани, цогидал аллагъзабазда нахгъи рилгългъун, гъезие тІагІат-гІибадатги гъабунни – гъале Дица нужеда лгъазабулеб буго, чара гъечЮго нуж хвезе руго! ²⁰ Нуж нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасухъ гІенеккичЮни, нужее ракъал къеялге гЮло БЕТІЕРГЪАНАС тІагІинаризе хъварал халкъал гІадин, нужги хвезаризе руго.

БЕТІЕРГЪАНАС гІизраилазе ракъ къеялге гІилла

9 ¹ ГІенекке, ГІизраил халкъ! Гъанже дуца* Иордан гЮр бачинехгъин буго, дудасаги рикІкІен цикІІарал ва къуватал халкъазул ракъал кверде роси мурадалда. Гъезул шагъарал руго кЮдиял, зодире гІунтІарал къадаз сверун къарал. ² Гъезул гІадамал руго залимал ва къуватал – Анакил наслу! Дуда лгъала гъел ва дуда гІемер рагІана анакилазда данде чЮн лгъихъа бажарулебилан гъезул рахъалгъ бицунеб. ³ Амма дуда лгъан букІа Живго БЕТІЕРГЪАН Аллагъ унев вукІин дуда цеве-цеве, себе батаншинаб кІкІунеб боркъараб цІа гІадин. Гьес гъуризе руго гъел ва дуде бергъенлгъи къезе буго ва, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ рагІуда рекъон, дуца кверде босизе буго гъезул ракъ, гъелги араб бакІ лгъачЮго хехго тІагІинаризе руго.

⁴ Дур БЕТІЕРГЪАН Аллагъас гъел дуда цереса къотІидал, дуда ракІалде ккоге: „Нижер ритІухгългъиялгъухъ рачана БЕТІЕРГЪАНАС ниж гъанире, гъаб ракъ нижее къезе гЮло“, – ян. Гъел халкъазул капурлгъи сабаблгъунин БЕТІЕРГЪАНАС гъел дуда цереса нахъе ахІизехгъин ругел. ⁵ Дур ритІухгъал ишаздалгъун, ялгъун дур рекІель кутакаб иман-яхІ букІун гурел дуца гъезул ракъазда ханлгъи

* ^{9:1} Гъаб тІехгъалда халкъалде насихІат гъабулаго цолгъул формаылда хІалтІизарурал цІарубакІазул (мун, дудаса, дуде ва гъ. ц.) магІна ккола халкъалдехун буссун гъабураб хитІаб.

гъабизехъин бугеб. БЕТІЕРГЪАН Аллагъас кьолеб буго гъезул ракъ дуе, гъезул квешлъи сабаблъун ва дур умумузе, ай Ибрагъимиеги, Исхакъиеги, Якъубиеги Гъес къураб рагІи букІун. ⁶ Палхасил, дуда лъан букІа, мун ритІухъаб букІиналъ гуреб БЕТІЕРГЪАН Аллагъас дуе доб гъайбатаб ракъ кьолеб бугеб – хІакъикъаталда, мун буго ракі биццатаб халкъ.

Меседил басы

(Тархъ. 32:1-35)

⁷ Киданиги кІочонге, гІицІаб авлахъалда рукІаго кигІан нужеца ццин бахъинабулеб букІарабали БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул. Мисри таралдаса нахъе жакъа кьоаялде швезегІанги нужеца БЕТІЕРГЪАНАСУХЪ гІин тІамичІо. ⁸ Хоривалда нужеца бахъинабураб щидал кутакалъ, БЕТІЕРГЪАНАС нуж тІагІинаризехъин рукІана. ⁹ ГанчІил къанал, ай БЕТІЕРГЪАНАС нилъергун гъабураб КъотІиялъул къанал росизе магІарде тІаде вахараб мехалъ, дица гъениб бана кІикъого сордо-къо, квенги кваначІого, лъимги гъекъечІого. ¹⁰ Гъениб БЕТІЕРГЪАНАС кІиги ганчІил къоно къуна дихъе – гъезда тІад Аллагъасул килщица хъван букІана, жамагІаталъул данделъи ахІараб кьоаялъ магІардаса щадуда гъоркъоса БЕТІЕРГЪАНАС нужеда абурабщинаб жо.

¹¹ КІикъого сордо-къоаялдасан БЕТІЕРГЪАНАС кІиги ганчІил къоно къуна дихъе – КъотІиялъул къанал. ¹² БЕТІЕРГЪАНАС дида абуна: „Хехлъи гъабун магІардаса гъоркъе рещІа, дуца Мисриялдаса къватІибе бачараб халкъ пасалъун буго. КигІан хехгоха гъел Дица малъараб нухдаса тарарал! Меседил биун тІураб басы гъабуна гъез жидеего тІагІат-гІибадаталъе“.

¹³ Ва БЕТІЕРГЪАНАС дида абуна: „ХІакъикъаталдаги Дида бихъулеб буго гъеб букІин ракі биццатаб халкъ! ¹⁴ Биччанте Дица гъел хвезаризе ва араб бакІ лъачІого дунялалдасаго тІагІинаризе. Хадуб Дица дудасан лъугъинабила гъездасаги къадар щикІараб ва къуватаб халкъ“.

¹⁵ Гъебмехалъ дун щадулъ босараб магІардаса гъоркъе вильлъана, кодоб ккун КъотІиялъул кІиги къоноги букІана. ¹⁶ Ва дида бихъана, хІакъикъаталдаги биун тІураб басыги гъабун, нужеца БЕТІЕРГЪАНАСДА данде мунагъ гъабун букІин. ГъедигІанги хехго тарана нуж БЕТІЕРГЪАНАС малъараб нухдаса! ¹⁷ Гъебмехалъ дица кІиябго къоно, нужер беразда себе гІодобги речІІун, бекана.

¹⁸Хадув дун нахъеги БЕТІЕРГЪАНАСДА цеве кІалагъоркье ккана ва гъедин вукІана кІикъого сордо-къояль, цебесеб нухалда гІадин квенги кваначІого лъимги гъекъечІого, БЕТІЕРГЪАНАСДА рихараб жоги гъабун ккараб нужер квешаб мунагъаль БЕТІЕРГЪАНАСУЛ щцин бахъинабун букІун. ¹⁹Дун квешго хІинкъун вукІана БЕТІЕРГЪАНАСУЛ щцидакъя, гъеб щцидал хІалуциналъ Гъес нуж тІагІинаризехъин рукІиндал. Амма БЕТІЕРГЪАНАС гъебмехалъги дир гъари къабул гъабуна. ²⁰Гъарунидеги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ щцин букІана, гъев битІахъе чІвазехъин вукІана. Амма дица Гъаруниегі дугІа гъабуна. ²¹Нужер мунагъин абуні, ай нужеца гъабураб баси дица, щадулъеги рехун биінабуна, хадуб хІур лъугъинегІан хъурун, магІардаса гъоркье чвахулеб лъелъе бана.

²²Гъединго нужеца Таверайлдаги, Массаялдаги, Киврот-Гъата-аваялдаги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ щцин бахъинабуна.

²³Кадеш-Барнеаялдаса нуж къватІире ритІулаго, БЕТІЕРГЪАНАС абуна: „Рахъа, Дица нужеє къураб ракъалда кверщел гъабе“, – ян. Амма нужеца БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул амруялда дандечІей гъабуна. Нуж Гъесда божичІо, Гъесухъ гІенеккичІо. ²⁴Дида лъаралдаса нахъе нуж БЕТІЕРГЪАНАСЕ мутІигІлъичІо.

²⁵БЕТІЕРГЪАНАС нуж тІагІинаризе ругин абураб мехалда, кІикъого сордо-къояль БЕТІЕРГЪАНАСДА цеве кІалагъоркье ккана дун ²⁶ва гъарана Гъесда: „Огъ, ХІалкІюлев БЕТІЕРГЪАН! ТІагІина-буге Дурго халкъ – Дурго ирс! Дурго хІалкІюлъяилдалъун ва къудраталдалъун Дуца хвасар гъаруна ва Мисриялдаса къватІире рачана гъел. ²⁷Дурго лагъзал Ибрагъимги, ИсхІакъги, Якъубги ракъалде щвезаре, гъазул ракъазул согІлъиялгъухъги, гъазул мунагъазухъги, гъазда ккараб гІайибалгъухъги валагъуге, я Аллагъ! ²⁸Гурони, Дуца Дурго халкъ нахъе бачараб улкаялзул чагІаз абизе буго: ‘Балагъе, БЕТІЕРГЪАНАСДА бажарун гъечІо Жинцаго рачун щвезаризе рагІи къураб ракъалде дол рачине; Жиндаго гІемерал рихиял рачун рукІун руго Дос дол гІицІаб авлахъалда хвезаризе’, – ян. ²⁹Амма гъаб халкъ Дур ирслъидал – Дурго хІалкІюлъяилдалъун ва къудраталдалъун Дуца эркен гъабураб!“

Щиял къанал

(Тархъ. 34:1-9)

10 ¹Гъебмехалъ БЕТІЕРГЪАНАС дида абуна: „КІиго къоно бекІке дол цере рукІарал къаназда релъгъараб ва Дихъе

магларде тладе вачла. Гъединго цулар гъамасги гъабе. ² Дица гъел къаназда хъвала дол дуца рекарал тюцересел къаназда рукларал раглаби ва дуца гъел Къотгиялзул гъансида жанир лъела“.

³ Дица акациялзул цулар гъамасги гъабунa, цере рукларазда релълъарал къаналги рекклана, ва гъелги росун магларде тладе вахана. ⁴ БЕТІЕРГЪАНАС, цебехунго гладин, гъезда тладги хъвана нужер жамаглаталъе магларда тлад цадуда гъоркъоса къун буклараб Анцго амру. Ва БЕТІЕРГЪАНАС гъел дихъе къуна. ⁵ Цинги дун маглардаса гъоркъе вилълъана ва гъел дицаго гъабураб гъансида жанир лъуна. Гъанжеги гъенир руго гъел – гъедин амру гъабунa диде БЕТІЕРГЪАНАС».

Гъарун хвей ва левитазул хулухъ

⁶ Беэрот-Бене-Яаканалдаса гизраилал ана Мосерайлде. Гъенив Гъарун хвана ва гъенивго хабалги вукъана; Гъарунил бакладда гъесул вас Элеазар тана кашишлун. ⁷ Гъениса гъел ана Гудгодалде, Гудгодалдаса иццал гемеераб Йотбатайлде. ⁸ Доб заманалда БЕТІЕРГЪАНАС киналго къавмазда гъоркъоса Левийил къавм батла гъабунa ва гъезда тлад къана БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Къотгиялзул гъамас баччизе, гъединго БЕТІЕРГЪАНАСДА цере члун кашишлги гъабизе ва Гъесул царалдаллун халкъалъе дугла гъабизе. Жакъа къоялги гъеб гъедин буго. ⁹ Гъединлъидалин левитазе, цогидал къавмазе гладин, ракъазул бутлаби къечел. БЕТІЕРГЪАН Аллагъас абуралда рекъон, БЕТІЕРГЪАН Живго вуго гъезул бутлаги гъезул ирсги.

¹⁰ «Цебесеб нухалъ гладин, кликъого къоги кликъого сордоги бана дица магларда ва БЕТІЕРГЪАНАС дир гъари къабул гъабунa – гъаб нухалги БЕТІЕРГЪАНАС нуж хвезаричлого тана. ¹¹ БЕТІЕРГЪАНАС дида абунa: „Вахъа, халкъ цебе баче! Биччанте гъезул умумузе Дун гъедараб ракъ гъез кверде босизе“.

Аллагъасул Къануналзул аслияб магна

¹² Гизраилл халкъ! Дур БЕТІЕРГЪАН Аллагъас шиб дудаса тлалаб гъабубеб бугеб? Гъес тлалаб гъабубеб буго: мун БЕТІЕРГЪАН Аллагъасукъа хинкъи, Гъесул нухда битлун хвади, Гъев две хиралги, Гъесие дуца ракл-раклалъго, тлолабго рухлалдаллун ва къуватжаналдаллун тлаглат-гибадат гъаби ва, ¹³ дуего лъикл буклиналъе Поло, жакъа дица къурал Гъесул амрабиги къануналги дуца цуни.

¹⁴Дур БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул ккола зобалги, зобалазул зобалги, гъаб дунялги, дунялалда бугебщинабги. ¹⁵Амма БЕТІЕРГЪАНАСЕ нужер умумул хиралъана ва тІолалго халкъазда гъоркъоса нуж – гъезул наслаби – тІаса ришана (гъедин буго жакъаги). ¹⁶Нужерго рақІал тІерен гъаре* ва малъараб босуларел соғІал чагІилъун рукІунге. ¹⁷Шайгурелъул нужер БЕТІЕРГЪАН Аллагъ вугелъул аллагъ-забазулги Аллагъ, бетІергъанзабазулги БетІергъан – хІалкІюльи цІикІІарав, къудратав, хІинкъун рухІ босизабулев, гъурмахъ-цІарухъ балагъуларев, ришват босуларев! ¹⁸Бесдалазеги къоролзабазеги хІалае вахъуна Гъев, апаразбаби рокъула Гъесие ва гъезие квенги ретІелги кьола. ¹⁹Гъединлъидал нужееги рокъа чияр рақъалдаса рачІарал чагІи, Мисриялда нужгоги рукІиндал чияр рақъалдаса рачІараллъун. ²⁰Дурго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасукъа хІинкъа, Гъесие тІагІат гъабе, Гъесие ритІухълъи цІуне ва, гъа балаго, Гъесул цІаралдалъун гурони гъедуге. ²¹ЦохІо Гъесие гъабизе ккола дуца рещ! Гъев вуго дур Аллагъ! Гъес дуге гІоло кІудиял ва хІинкъарал хІалкІюльаби гъаруна ва гъеб кинабго дур беразда бихъана. ²²Мисриялде гочараб мехаль дур умумузул вукІана 70 чи, гъанжейин абуни, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас зодир цІвабигІанги гІемерлъизаруна нуж.

11 Аллагъасул ишал кІочонге, ¹БЕТІЕРГЪАН Аллагъ хиралъе ва тІадчІун тІуразаре Гъесул къануналги, амрабиги, ахІкамалги. ²Жакъа нужеца кинабго рақІалде щезезабе! Нужер лъималаз гуру хІехъараб ва гъезда гуру бихъараб БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул гІадлуги, Гъесул къудраталъул кверги, Гъесул гучги; ³Мисриялда Гъес гъарурал хІикматал гІаламатал ишалги, Гъес пиргІавнасе ва досул халкъгун улкаялъе гъабурабги; ⁴Гъес Мисриялъул аскаралъеги, чуязеги, чолгъаказеги гъабурабги, гІизраилазда хадур лъугъарал дол киналго БагІараб ралъдал карачелазулъги гъанкъизарун. Аллагъас тІагІинаруна дол киналго доб къоялъ. Жакъа къоялъги гъедин буго гъеб. ⁵Нужер лъималазда гуру бихъараб сапаразда гІицІаб авла-хълалда рукІаго Гъес нужее гъабурабщинаб ⁶ва Рувимил наслуялъул Элиавил васазе, ай Датание ва Авирамие гъабурабги: гІизраилаз чІел гъабураб бакІалъул бакъулъан ракъги къватІун, гъелги, гъезул хъизан-лъималги, чадралги, гІи-боцІиги чІаго ракъулъе кІкІун

* 10:16 *РақІал тІерен гъаре* – жугъутІ мацІалда «рақІазе суннат гъабеян» хъван буго.

араб куц. ⁷ Нужерго беразда рихъана БЕТІЕРГЪАНАС гъарурал киналго кутакал ишал.

⁸ Гъединлъидал жакъа дица нужеда малъарал тЮлалго амраби тЮразаре, цинги нужер къуват букІине буго Йордан бахун инеги, нужее къураб улкаялде лъугъинеги ва гъеб кверде босизеги. ⁹ Гъеб-мехалъ нужер умумузеге гъезул наслабазеге къелин БЕТІЕРГЪАН гъедараб ракъалда халатаб гІумруги букІине буго нужер. Рахъги гъоцІоги чвахулеб ракъ буго гъеб. ¹⁰ Нуж унел ругеб ва нужеца кверде босизехъин бугеб улка, нужеца тараб Мисриялъул улкаялда релълъараб гъечІо. Доба нужеца хурибе хъон хъалаан, хадуб бахча гІадин лъалъазе кколаан гъеб, хІатІалги хІалтІизарун*. ¹¹ Нуж унел ругеб улкаялдаин абун, мугІрул-щобалги гІатІиракъги зодиса чвахараб цІадаца лъалъала. ¹² Гъеб буго живго БЕТІЕРГЪАН Аллагъас хъихъараб улка; лъагІалил байбихъудаса ахиралде швезегІан Гъес кидаго гъелда тІаса бер босуларо.

¹³ „Жакъа Дица къурал амрабазухъ нуж кІвар къун гІенеккани, — ракІ-ракІалъ, тЮлабго рухІалдалъун БЕТІЕРГЪАН Аллагъги хиралъани, Гъесие тІагІатги гъабун, ¹⁴ Дица жиндир гІужда базабила цІад нужер ракъалде — ихдалилги хасалихълъгиялъулги цІад — ва гъарзаго букІина нужее бугІа-ролъги, чагъирги, зайтуналъул нахги. ¹⁵ Дица гІалахалда нужер боцІуе хер бижизабила, ва гІорцІизегІан кваназе нужее квенги букІина“.

¹⁶ Вореха цІодорлъи гъабе, нужер ракІал къосине гури, ва битІараб нухдасаги къурун, чияр аллагъзабазе хъулухъ гъабизе лъугъине гури! ¹⁷ Гъебмехалъ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ щцин гъалагІъила: Гъес зобалазул нуцІби рахала, ракъалъе цІадги букІинаро, бачІинги швеларо, нужги БЕТІЕРГЪАНАС нужее къолеб бугеб гъайбатаб улкаялдаса хехго тІагІинарила.

¹⁸ Дица къурал амраби рекІелъги ургъирги цІуне; ракІалде швелъул гІаламат хІисабалда кверда рухъе гъел, гъединго надалдаги рухъе, кІочон течІого рукІине. ¹⁹ Нужерго лъималаздаги малъе гъел: рокъор гІодор чІун рукІагоги, къватІир сапаралда рукІагоги,

* 11:10 *ХІатІалги хІалтІизарун* — гІалимзабаз абула гъалъул лъабго магІна бугилан: 1) хІатІаз хІалтІизабулел лъалъаялъул къагІида; 2) раххналги хІалтІизарун, хІатІазги мерхъун, лъим бачине рахъал гъари; 3) хурибе лъим баччулаго гІемер хъвадизе ккей.

къижулеб мехалъги, тIаде рахъулеб мехалъги такрар гъаре гъел. ²⁰Дурго рукъалъул нуцIил рахаздаги шагъаралъул кавабаздаги хъвай гъел. ²¹Цинги БЕТIЕРГЪАНАС нужер умумузе къелин гъедараб ракъалда нужерги нужер лъималазулги гIумру халалъила. Ракъалда тIад зоб бугебгIан заманалда нужецаги гъениб гIумру гъабила.

²²Дица къурал тIолалго амрабиги тIуразаруни, БЕТIЕРГЪАН Аллагъги хиралъани, Гъесул нухдасаги къуричIони, Гъесие ритIухъаллъунги ругони, ²³БЕТIЕРГЪАНАСГИ нужер нухдаса нахъе къотIила киналго цогидал халкъал, ва нужедасаги рикIкIен гIемерал къуватал халкъазул ракъал нужецаги кверде росила. ²⁴Нужеца хIетIе чIарабщинаб ракъ нужее букIине буго: кIудияб авла-хъалдаса Ливаналде щвезегIан ва Ефрат гIурухъа КIудияб ралъдахъе щвезегIан тIолалго ракъал нужер рукIине руго. ²⁵Лъидаго кIвезе гъечIо нужеда данде чIезе. Нужер БЕТIЕРГЪАН Аллагъас кIудияб хIинкъи къезе буго нуж шваралщинал улкабазул халкъазе, Гъес нужее къураб рагIуда рекъон.

²⁶Гъале жакъа дица нужее рес къолеб буго баракат яги нагIана тIаса бищизе. ²⁷Жакъа дица нужее къурал БЕТIЕРГЪАН Аллагъасул киналго амрабазухъ гIенеккани ва гъел тIуразаруни, нужее баракат букIина. ²⁸Амма БЕТIЕРГЪАН Аллагъасул амрабазухъ гIенеккичIони ва, жакъа дица нужеда малъараб Гъесул нухдасаги къурун, лъазего лъаларел цогидал аллагъзабазда хадур ани, нужее нагIана букIине буго. ²⁹БЕТIЕРГЪАН Аллагъас нуж нужерго ракъалде щвезарураб мехалъ, Геризим магIардеги рахун баракат къолеб дугIа гъабе ва Гевал магIарде рахун нагIана къолеб дугIа гъабе. ³⁰(Гъел мугIрул руго Иордан бахун доб цояб рахъалда Гилгалалда гIагарлъухъ, Морэ абулел миккил гьутIбузда аскIор, Араваялда чIарал ханааниязул ракъалда, бакътIерхъул рахъалде унеб нухлул ракъанккун.) ³¹Гъанже нужеца Иордан гIор бахунеб буго БЕТIЕРГЪАН Аллагъас къураб ракъ кверщаликъе босизе. Гъеб букIине буго нужер ракълъун ва гъениб гIумруги гъабизе буго нужеца. ³²Жакъа дица нужее загьир гъарурал киналго къануналги амрабиги тIадчIун тIуразаре!

Аллагъасе къурбанал гъаризе бихъизабураб бакI

12 ¹Гъале, нужер умумузул БЕТIЕРГЪАН аллагъас нужее къураб ракъалде швараб мехалъ, нужеца думалъго тIуразаризе кколел Аллагъасул къануналги амрабиги. Гъел тIуразаре нужеца гъениб гIумру гъабулебщинаб заманалда. ²Жидерго аллагъзабазе

хъулухъ гъабулел рукIарал гъел халкъазул мукъадасал бакIал риххе: мугIрузул тIогъазда, гохI-щобазда ва киналго гъутIбузда гъоркъ. ³Гъезул къурбан-бакIал риххе, мукъадасал ганчIал гъуре, Ашерал хIубал рухе ва аллагъзабазул сипат-суратал рек-рекун рай, щибго нахъе течIого.

⁴Гъезда релълъун гъабуге нужеца нужерго БЕТIЕРГЪАН Аллагъасе гъабулел хъулухъги. ⁵Къурбаналги хириял садакъабиги росун нуж рачIине ккола гIицIго БЕТIЕРГЪАН Аллагъас тIаса бишараб ва Гъесул цIар чIвараб бакIалде – киналго къавмазул ракъазда гъоркъоса Гъес Жиндирго мукъадасаб Рукълъун тIаса бишараб бакIалде. ⁶Гъенире рачIа нуж, тIуран рухIулел къурбаналги, цогидал къурбаналги, анцил бутIабиги, хириял садакъабиги, назруялъул ва суннатал къурбаналги, гIи-боцIул тIоцере гъарурал хIайваналги рачун. ⁷Гъениб БЕТIЕРГЪАН Аллагъасда цебе аваданаб квана-гъекъей гIуцIе хъизан-лъималгун цадахъ, нужго хIалтIун ва БЕТIЕРГЪАН Аллагъасул квербакъиялдалъун швараб бугольиялдасаги рохун.

⁸Гъанже гIадин, шивасда берцин бихъухъе, жиндиего бокъабокъарабги гъабун рукIине бегъуларо нуж. ⁹Нуж жеги щвечIо БЕТIЕРГЪАН Аллагъас нужее къолеб бугеб парахатаб ракъалде. ¹⁰Амма Иордан гIор бахарабго, БЕТIЕРГЪАН Аллагъас нужее къолеб бугеб ракъалде щвела нуж. Гъес нужее гъениб хIалхъиги къела, кинабго рахъаль тушбабаздаса цIунараб парахатаб гIумруги букIина нужер.

¹¹Гъеб мехаль дица абураб къагIидаялъ тIуран рухIулел къурбаналги, цогидал къурбаналги, анцил бутIабиги, хириял садакъабиги, назруялъул къурбаналги росун нуж рачIине ккола нужерго БЕТIЕРГЪАН Аллагъас тIаса бишараб ва Гъес Жиндирго мукъадасаб Рукълъун гъабураб бакIалде. ¹²Гъениб БЕТIЕРГЪАН Аллагъасда цебе ихтилат гъабе нужерго васалгун, ясалгун, лагъзалгун ва гъаравашалгун; нужер шагъаразда чIарал левиталги кIочонге, гъезие ракъазул бутIаги магIишатги гъечIелъул, нужее бугеб гIадин. ¹³Вореги, цебе ккараб бакIалда къурбанал рухIуге. ¹⁴гIицIго нужер къавмазул ракъазда гъоркъоса БЕТIЕРГЪАНАС тIаса бишараб бакIалда рухе къурбанал ва дица малъарабщинабги гъениб тIубазабе.

¹⁵Амма дуца гIи-боцIи хъезе бегъула дуцаго гIумру гъабулел бокъараб бакIалда ва бокъарабIан гъанги кваназе бегъула, дурго

ресалъухъ балагъун, ай БЕТІЕРГЪАН Аллагъас дуге къураб боцІи-рикъзиялъухъ балагъун. Нужер бокъарас кваназе бегъула гъединаб гъан – хъубасги вацІададасги – ритІучІалъул яги жайраналъул гъан квине бегъулеб гІадин. ¹⁶ ГІицІго би квание хІалтІизабуге, гъеб лъим гІадин ракъалде гІодобе тІе.

¹⁷ Дуца дурго рокъоб кваназе бегъуларо: бугІа-ролъул ва зайтуналъул нахул анцІил бутІа, гІи-боцІул тІоцебесекъинлъиялъул гъан, назруялъул ва суннатаб къурбаналъул гъан ва хириял садакъабазул нигІмат. ¹⁸ Гъеб кинабго кванаі БЕТІЕРГЪАН Аллагъас тІаса бищараб бакІалда, Гъесда цебе. Биччанте дуда цадахъ гъеб кваназе дур васазги, ясазги, лагъзадерицаги, гъаравашазги, дур шагъаралдаса левитазги. Мунго хІалтІун щвараб нигІматалъул лазат босе гъениб дурго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда цебе. ¹⁹ Вореги, дурго ракъалда парахалъараб мехаль, левитал кІочонге.

²⁰ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас, Жиндирго рагІуда рекъон, дур ракъал гІатІид гъарила; ва гъанаде хъул лъуни, киде бокъаниги, гІорцІизегІан гъан кваназе бегъула дуца. ²¹ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас тІаса бищараб Мукъадасаб бакІ дудаса цІакъго рикІІада бугони, БЕТІЕРГЪАНАС дуге къураб гІи-боцІи дуца дурго бакІалда бокъараб мехаль хъезе бегъула ва бокъарабгІан гъан кваназе бегъула. ²² РитІучІалъул яги жайраналъул гъан гІадин кванаі гъеб. Хъубасги вацІададасги кваназе бегъула гъеб.

Би квание хІалтІизабизе гъукъи

²³ Амма би гъекъеялдаса цІуне, шайгурелъул бидуль буго гІумру: гъангун цадахъ гІумру кваназе. ²⁴ Би квание хІалтІизабизе бегъуларо – лъим гІадин ракъалде гІодобе тІе гъеб. ²⁵ Гъекъоге би – БЕТІЕРГЪАНАСЕ бокъараб гъабуни, дуеги дур наслабазеги лъикІ букІина.

²⁶ Амма Аллагъасе батІа гъабурабги назру гъабурабги жо БЕТІЕРГЪАНАС тІаса бищараб бакІалде босизе ккола. ²⁷ ТІуран рухІулел къурбанал – гъанги биги – БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул къурбан-бакІалде росе. Ракълил къурбаназул биги БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул къурбан-бакІалде тІезе ккола, гъезул гъан кваназе бегъула. ²⁸ ГІадчІун тІубазабе жакъа дица нужеда малъарабщинаб. Дуца БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе бокъараб гъабуни, дуеги дур наслабазеги лъикІ букІине буго.

Гьересиаллагъзабазе хъулухъ гъабиялдаса цуне

²⁹ Нужеца цогидал халкъазухъ бугеб ракъ кверде босизе буго ва гъезул ракъазда гумру гъабизе буго; БЕТІЕРГЪАНАС нужеда цесеса тІагІинаризе руго гъел халкъал. ³⁰ Гъел халкъал тІагІинарун хадуб, гъезул аллагъзабиги цІехон, къорикъе ккеялдаса цуне: „Гъал халкъаз кинаб дин гъабулеб букІараб? Дицаги гъебго гъабила“, – ян абуге. ³¹ БЕТІЕРГЪАНАСЕ гъединаб жо гъабуге! Гъез жидерго аллагъзабазе Гъесда рихарал хъубал жал гъарула. Гъез жидерго гъималцин рухІула гъел аллагъзабазе ГІоло.

³² МухІканго тІубазабе дица малъараб кинабго жо. Гъелда тІаде щибго жубаге яги тІаса бахъуге.

13 ¹ Дуда гьоркъов авараг ялъуни хІикматал макъаби рихъулев чи вахъани, ва гъес цо пуланаб жо ккезе бугин ялъуни цо ГІаламат лъугъине бугин цебеккунго бицани, ² ва гъес бицараб жо хІакъикъаталдаги ккани, гъес абизе бегъула: „РачІа цогидал, нужеда лъаларел аллагъзабазда нахъ рильлъине ва гъезие хъулухъ гъабизе“, – ян. ³ Гъев чиясухъ гІин тІамизе бегъуларо, шайгурелъул БЕТІЕРГЪАН Аллагъас гъедин хІал бихъизе буго нужер, Гъев нужее ракъ-ракъалъ хирияв вугишали балагъизе. ⁴ Нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда нахъ рильлъа, Гъесукъа хІинкъа ва Гъесие гъабе тІагІат-гІибадат; Гъесул амраби тІуразаре ва Гъесухъ гІенекке; Гъесие хъулухъ гъабе ва Гъесие мутІигІго хъваде! ⁵ Гъединав аварагги макъаби рихъулев чиги чІвазе ккола, Мисриялдаса нуж нахъе рачарав ва лагълъиялдаса нуж эркен гъарурав БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул нухдаса нуж къосинаризе лъугъаралъухъ. Гъединаб квешлъи нужеда гьоркъоб тоге, нахъе хъаме гъеб!

⁶ Дур вац, вас, яс, яги дур йокъулей лъади, ялъуни лъикІав гъудул балъгого мун цогидал аллагъзабазде цІазе лъугъани ва гъез абуні: „Рильлъа цогидал аллагъзабазе хъулухъ гъабизе“, – ян (я дуда, я дур умумузда лъалел рукІинчІел аллагъзабазе, ⁷ сверухълъиялъул гІагардаса яги рикІададаса, кинал ратаниги дунялалъул халкъазул аллагъзабазе), ⁸ гъединав чиясда тІад рекъоге, гъесухъ гІинцин тІамуге! Гъединав чиясда барахщуге ва гъев чи вахчуге. ⁹ Гъев чара гъечІого чІвай! Цоцебесеб гамачІ дуца речІиизе ккола, дуда хадуб – хутІараб халкъалъги. ¹⁰ ГанчІица чІвай гъев – Мисриялдаса, нужерго лагълъиялдаса нуж эркен гъарурав БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул нухдаса нуж къосинаризе хІал бихъаралъухъ! ¹¹ ГІизраилазул

тлоабго халкъалда гъеб рагИдал, гъел хИнкъила – тлокалъ нужеда гьоркъоб лъицаниги гъединаб ишги гъабиларо.

¹² Дуда рагIани БЕТIЕРГЪАН Аллагъас нуже кьурал шагъаразул цоялда ¹³ хIалихъатал чагIи раккун ругин ва гъез, нужеда цереккун рихъа-рагIичел, чияр аллагъзабазе тIагIат-гIибадат гъабизе цогидал гIадамалги цIалел ругин, ¹⁴ дуца рагIа-ракъанде шун цIех-рех гъабизе ккола гъеб ишалъул. Гъеб битIараб жо батани, ва хIакъикъаталдаги нужеда гьоркъоб гъединаб махIцараб иш гъабун батани, ¹⁵ шагъаралъул киналго чагIи чара гъечIого чIвазе ккола. Тлоабго шагъарги, гъениб бугебщинабги, гIи-боцIигун цадахъ херем гъабизе ккола; хвалчаца чIвай киналго! ¹⁶ Гъениб батарабщинаб бечелъиги шагъаралъул майданалде бакIаре ва тлоабго шагъаргун цадахъ бухIе, нужерго БЕТIЕРГЪАН Аллагъасе кьолел цIадул къурбан хIисабалда. Гъеб шагъар чIунтелазул гохIлъун хутIизе ккола абадиялъего ва тлокалъ гъеб цIи гъабун базе бегъуларо. ¹⁷ Херем гъабураб жоялде нужеца квер бегъизе бегъуларо! Гъебмехалъ БЕТIЕРГЪАНАСУЛ щин нахъ бусина, нужеда гурхIила ва рахIму-цIоб лъела, нужер умумузе кьураб рагIуда рекъон, нуже гIемерал насабиги къела. ¹⁸ Гъедин букIина нужеца БЕТIЕРГЪАН Аллагъасухъ гIин тIамуни, жакъа лица нужеца загьир гъарурал Гъесул киналго амраби тIуразаруни ва БЕТIЕРГЪАН Аллагъасе бокъулеб къагIидаялъ хъвадани.

Хъубабги бацIадабги

(Лев. 11:1-23)

14 ¹ Нуж руго БЕТIЕРГЪАН Аллагъасул лъимал. Гъединлъидал, хваразда хадуб магIу гъабулелъул, черхалда ругъналги лъоге надалда тIасакун расги кIкIваге. ² БЕТIЕРГЪАН Аллагъасул хирияб халкълъидал нуж. Дунялалъул киналго халкъазда гьоркъоса БЕТIЕРГЪАНАС тIаса ришана нуж, Жиндирго хасаб ирс хIисабалда.

³ Кинаб букIаниги хъубаб жо кванаге. ⁴ Гъале нужеца хIалалаб рухIчаголъи: чIегIербоцIи, гIи-цIани, ⁵ ритIучIал, жайранал, багIнасал, чаницIани, антилопаби ва гIалхул куйдул. ⁶ Нужеца кваназе бегъула щинкIилги кIикIвекъаб, чIамун лагIги рехулеб бокъараб хIайваналъул гъан. ⁷ Амма варанидул, гIанкIил ва даманалъул гъан нужеца кванаге, шайгурелъул гъез чIамун лагI реханиги, гъезул кIикIвекъал шанкIлал гъечелъул, гъединлъидал гъел нужеца хъубаллъун ккола. ⁸ Болъоналъул гъанги кванаге: гъелъул

кИкIвекъарал шанкIлал руго, амма гьель чIамун лагI рехуларо – гьеб нужее хIарамаб буго. Гьельул гъанги кванаге гьельул балканалдаги квер хъваге.

⁹Лъадалъ рукIунел жалазда гьоркъоса нужеца кваназе бегъула гъатахараб хъалги лъедолеб ччугIил квачIги бугеб рухIчаголъи. ¹⁰Амма гъатахараб хъалги лъедолеб ччугIил квачIги гьечIеб ральдал яги гIурул рухIчаголъи кванаге, гьеб нужее хIарамаб буго.

¹¹Бокъараб бацIцадаб хIанчIил гъанги кваназе бегъула нужеца. ¹²Амма нужеца кваназе бегъуларо: цIум, хъвек, хъергъу, ¹³канюк, хъарчигъа, лучнузул кинабниги тайпа, ¹⁴гъудузул кинабниги тайпа, ¹⁵варанихIинчI, беццаруз, ральдахIинчI, хъарчигъабазул кинабниги тайпа, ¹⁶кетуруз, хъуцIихIинчI, хъахIаб беццаруз, ¹⁷пеликан, сип, чудук, ¹⁸хъуцIичIороло, хъуцIихъазазул кинабIаги тайпа, гъудгъуд ва гIункIкIхIинчI.

¹⁹Боржинеги боржунеб, гъединго ункъго хIатIида ракъалдасанги шурулеб кинабниги гIиси-бикъинаб рухIчаголъи нужее хъубаблъун ккола – гьеб кваназе бегъуларо. ²⁰Амма бокъараб бацIцадаб хIинчI нужеца кваназе бегъула.

²¹Хвараб ялъуни жанавараз чIвараб хIайваналъул гъан кванаге. Гьеб кье ялъуни биче нужеда гьоркъор чIел гъабурал чияр халкъазул чагIазе – гъез кваназе бегъула гьеб. Амма нуж руго БЕТIЕРГЪАН Аллагъас хира гъабураб Гьесул халкъ.

БурутI белъинабуге гьельул эбелалъул рахъдалъ.

АнцIил бутIа

²²Щибаб сональ дурго ах-хуралдасан швараб жоялъул анцIил бутIа батIа гъабе. ²³БЕТIЕРГЪАН Аллагъасда цебе, Гьес тIаса бишараб Мукъадасаб бакIалда кваназе ккола дуца бугIа-ролъул, цIибахъараб чагъиралъул ва зайтуналъул нахул анцIил бутIаги рехъадул щибаб тIоцебесеб къинлъиялъул гъанги. Гъедин гъабизе ккола БЕТIЕРГЪАН Аллагъасул кидагосеб хIурмат-адабалде мун ругъунлъун вукIине. ²⁴Амма гьеб бакI дудаса цIакъго рикIкIада бугони, БЕТIЕРГЪАН Аллагъас две къураб хIалухъеналъул анцIил бутIа гъенибе босизе ресги батичIони (БЕТIЕРГЪАН Аллагъас тIаса бишараб Мукъадасаб бакI дудаса цIакъго рикIкIада букIиналъ), ²⁵кинабго анцIил бутIа гIарцухъ хисе ва гьеб гIарацги босун а БЕТIЕРГЪАН Аллагъас тIаса бишараб бакIалде. ²⁶Гъениб гьеб гIарцухъ дуего бокъараб босе: хъвезе жалги, чагъирги, чIагIаги

ва цоги щиб бокъаниги. Ва БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда цебе дурго хъизан-лъималгун цадахъ рохалил квана-гъекъей гѹцѹе. ²⁷Нужеда гагарлъухъ гѹмру гѹбулел левиталги кѹчонге, гъезие ракъазул бутѹаги магѹшатги гъечѹелъул, нуже бугеб гѹадин.

²⁸Щибаб лъабабилеб лъагѹалил ахиралда, гъеб сональ бачѹараб Полабго хѹалухъеналъул анѹил бутѹаги шагъаралъул кавабахъе, нахърател лъолеб бакѹалде босе. ²⁹Гъеб букѹина левитазеги (нужеда лъалелъул нужер гѹадиаб ирсги мал-мулкгѹи гъезул гъечѹеблъѹи), нужеда гъоркъоиб гѹмру гѹбулел чѹяр халкъазул чагѹазеги, бесдалазеги, къоролзабазеги. Риччанте гъелги гѹорѹизегѹан кваназе! Гъебмехаль БЕТІЕРГЪАН Аллагъас дуца гѹабулебщиналда баракат лъела.

Налъулазда тѹасалъугъунеб сон

15 ¹Щибаб анкъго соналдасан нуж налъулазда тѹасалъугъуне ккола. ²Гъеб гъадин гъабе: биччанте жиндирго халкъалъул чѹясе къарзалъе щиб букѹаниги жо къурав чѹяс, гъеб тѹасалъугъун тезе; БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амру бугелъул гъедин гъабеян, тѹокѹаль гъеб налъѹи нахъе тѹалаб гъабѹизе бегъуларо. ³Чѹяр халкъазул чагѹазухъа налъѹи тѹалаб гъабѹизе бегъула, амма дурго халкъалъул чѹясе, ай гѹизраиласе къураб налъуда тѹаса лъугъа. ⁴Мискинал чагѹи рукѹине кколаро нужеда гъоркъор, Шайгурелъул БЕТІЕРГЪАН Аллагъас къолеб бугеб ракъалда БЕТІЕРГЪАНАС гъарзаяб магѹшат къезе бугелъул нуже. ⁵Амма гъедин букѹина, БЕТІЕРГЪАН Аллагъасухъ гѹинги тѹамуни, жакъа дица къурал Аллагъасул амрабѹи мухѹканго тѹуразаруни. ⁶Гъебмехаль БЕТІЕРГЪАН Аллагъас кѹудияб баракат лъела нужеда ва гѹемерал халкъазе къарзалъе къезеги рес букѹина нужер. Нужецаѹин абунѹи, киданиги налъѹи гъабѹизе ккеларо. Нужеца гѹемерал халкъазда тѹад кверщел гъабила, амма нужеда тѹад лъѹицаниги кверщел гъабиларо.

⁷БЕТІЕРГЪАН Аллагъас къураб ракъалда, нужер шагъаразул цоялда, дур гагарлъѹиялъул щивниги чи мискинлъани, дурго ургъелги гъабун вукѹинчѹого, мискиназда квер чѹвалевлъун вукѹа. ⁸Гъезие къваригѹарабщинабѹи сахаватго ва гъѹираялда къе къарзалъе. ⁹Квешаб пѹкру рекѹелъе биччаге – анкъабилеб, ай налъулазда тѹаса лъугъунеб сон тѹаде гѹунтѹулеб бугѹилан, рокъукъго валагъун, мискинлъарав чи нахъ чѹваге. Цинги гъес БЕТІЕРГЪАНАСДЕ гѹарз бахъѹила, мунги мунагъалъукъе ккела. ¹⁰Квер гѹатѹидго, рекѹелъ цинги кквечѹого къе гъесие къарзалъе къолеб жо. Гъеле гъедин

гъабуралъухъин БЕТІЕРГЪАН Аллагъас дуца гъабулебщиналъеги квербакъизе бугеб. ¹¹ Мискинал чагІи ракъалдаса кидаго лъугІизе гъечІо, гъединлъидал дица дуда тІадкъалеб буго – кидаго квер гІатІидавълъун вукІа дурго гІагарал гІизраилаздехунги, цогідав кинав вукІаниги мискин-пакъирасдехунги.

Лагъзал эркен гъари

(Тархъ. 21:2-6)

¹² Дур халкъцояз, ай жугъутІаз (бихъинчи яги чІужугІадан батІалъи гъечІо) жалго две лагъзаллъун ричани ва анлъго сональ две хІалтІани, анкъабилеб сональ дуца гъел тархъан гъаризе ккола. ¹³ Амма тархъан гъавулелъул чІового виччаге гъедиनाव чи! ¹⁴ Сахаватго къе гъесие дурго рехъалъа, тІорщалидаса ва чагъиралдаса бутІа: БЕТІЕРГЪАН Аллагъас две къурабщиналдаса бутІа гъесиеги къе. ¹⁵ Дуда кІочонге мунгоги Мисриялда лагълъун вукІаравлъи ва дур БЕТІЕРГЪАН Аллагъас мун гъениса хвасар гъавуравлъи. Гъединлъидалин жакъа дица дуде гъаб амру гъабулеб бугеб.

¹⁶ Амма лагъас абуні нахъе ине бокъун гъечІин, шайгурелъул мунги дур хъизан-къайги бокъун, дур бакІалда лъикІ бугин жиндиеян, ¹⁷ гъебмехаль нуцІида аскІовги чІезавун, гъебуялъ гъесул гІин борлъе, гъеб гъебу нуцІида къалеб хІалалъ. Гъеб букІина гъев гІумруялъго дур лагълъун хутІулев вукІиналъул гІужлъун, гъебго гъабе гъаравашалъеги.

¹⁸ Амма лагъ эркен гъавизе кканин абун, дур ццин бахъунге, гъев анлъго сональ дуда цева хІалтІун вугелъул, ккун вачарав хІалтІухъанасе къолелдаса кІиго нухаль дагъаб харжалъухъ. Цинги БЕТІЕРГЪАН Аллагъасги гъабулебщиналъулъ квербакъила две.

ГІи-боцІул тІоцебесеб къинлъи

¹⁹ Дурго ГІи-боцІиялдаса щибаб тІоцебе гъабураб бихъинаб хІайван БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе батІа гъабе. ТІоцебе гъабураб бази хІалтІизабуге, тІоцебе гъабураб куйдул квасги къунцІуге. ²⁰ Гъезул гъан щибаб сональ дуцаги дур хъизан-лъималазги, БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда цебе, Гъес тІаса бищараб мукъадасаб бакІалда кваназе ккола. ²¹ Амма гъедиनाव хІайваналъе кинабгІаги жагъаллъи ккани – рекълъун, беццлъун, ялъуни цоги кинаб букІаниги гІузру ккун – гъеб БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе къурбаналъе хъезе бегъуларо. ²² Дурго шагъаралда хъезеги хъун, кванай гъеб. Хъубасги

вацІадаасги кваназе бегула гьелгул гъан, ритІучІалгул яги жай-раналгул гъан кваназе бегулеб гІадин. ²³Амма гьелгул би квание хІалтІизабуге. Гьеб лым гІадин ракъалде гІодобе тІе.

Песахалгул ва Бугурго Чадазул байрам

(Тархъ. 12:14-20; Лев. 23:5-8; Тар. 28:16-25)

16 ¹Авив моцІ кІочонге ва гьеб моцІаль нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе Песахалгул байрам тІобитІе, шайгурелгул Авив моцІалгул сардиль БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нуж Мисриялдаса къватІире рачана. ²БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе Песахалгул къурбан хъве БЕТІЕРГЪАНАС тІаса бищараб мукъадасаб бакІалда. ³Песахалгул къояз реччеб жубараб квен кванаге. Анкъго къояль гІицІго бугурго чед кванай – гІазабалгул чед – шайгурелгул Мисриялдаса къватІире мун гІедегІун вахъине ккедал. Гьедин гъабе нужго Мисриялдаса нахъе араб къо киданиги кІочон течІого букІинелун. ⁴Анкъго къояль нужер улкаядла кибниги реччеб букІине бегуларо. Къаси хъураб къурбаналгул гъанги рогъинегІан нахъе тоге.

⁵БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нуже къураб цониги шагъаралда къурбан хъоге, ⁶Гъес Жиндицаго тІаса бищараб Мукъадасаб бакІалда гурони. ГІицІго гъениб хъве Песахалгул къурбан, бакътІерхулул гІужалда – мунго Мисриялдаса къватІире вахъараб гІужалда. ⁷БЕТІЕРГЪАН Аллагъас тІаса бищараб бакІалда белъе ва гъениб кванай къурбаналгул гъан, ва радал рокъове тІад вусса. ⁸Анлъго къояль бугурго чед кванай, анкъабилеб къояль БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе гІоло динияб данделъи ахІе; гьеб къояль кинабгІаги хІалтІиги гъабуге.

Анкъазул байрам

(Лев. 23:15-22; Тар. 28:26-31)

⁹Лълъари байбихъаралдаса нахъе анкъго анкъ рикІкІе ¹⁰ва БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе гІоло Анкъазул байрам тІобитІе. БЕТІЕРГЪАН Аллагъас две гъарзаго къураб гІадин, дуцаги гьеб къояль квергІатІидго хириял садакъаби гъаре. ¹¹Дурго БЕТІЕРГЪАН Аллагъас тІаса бищараб бакІалда аваданаб квана-гъекъей гІуцІе ва риччанте дуда цадахъ рукІине дур васалги, ясалги, лагъзалги, гъаравашалги, дуда гІагарлъухъ гІумру гъабулел левиталги, гьединго нужеда гъоркъоб гІумру гъабулел апаразабиги, бесдалзабиги,

кърорлабиги. ¹² Киданиги Кючонге мунго Мисриялда лагълъун вукларавлъи ва гьал къанунал тѳуразаре.

Хьошазул байрам

(Лев. 23:33-43; Тар. 29:12-39)

¹³ Хьошазул байрам тѳобитѳе анкьго къоялъ, гьоѳиб лалги тѳамун чаналъуб ѳибилги ѳѳѳун лъуглараб мехалъ. ¹⁴ Аваданаб квана-гьекъей гѳуѳе гьѳб байрамалъул къояз ва дуда цадахъ рукѳине те дур васалги, ясалги, лагълалги, гьаравашалги, дуда гѳагарлъухъ гѳумру гьабулел левиталги, гьединго нужеда гьоркъоб гѳумру гьабулел апаргазабиги, бесдалзабиги, кърорлазабиги. ¹⁵ БЕТѳЕРГЪАНАС тѳаса бищараб бакѳалда анкьго къоялъ БЕТѳЕРГЪАН Аллагьасе гѳоло байрам тѳобитѳе. БЕТѳЕРГЪАН Аллагьас две лъикѳаб бачѳинги къун, гьабубебщиналда баракатги лъун бугелъул, ракѳ-ракѳалъ вохун аваданго вукѳа.

¹⁶ Лъагѳалида жаниб лъабго нухалъ нужер киналго бихьинал рачѳине ккола БЕТѳЕРГЪАН Аллагьасда цере, Гьес тѳаса бищараб бакѳалде: Бугьурго Чадазул байрамкъоялъ, Анкъазул байрамкъоялъ ва Хьошазул байрамкъоялъ. БЕТѳЕРГЪАНАСДА цева чѳового чи вачѳине бегьуларо! ¹⁷ Биччанте щивав чѳияс, жиндирго ресалда рекьон, БЕТѳЕРГЪАН Аллагьас къураб боѳѳи-рикъзиялдаса хиряб садакъа босун бачѳине Мукьадасаб бакѳалде.

Диванчагѳи

¹⁸ БЕТѳЕРГЪАН Аллагьас нуже кьурал киналго шагьаразда диванчагѳиги хѳакимзабиги тѳаме. Гьедин гьабе щибаб къавмалда жаниб ва биччанте гьез ритѳухъаб диван гьабизе. ¹⁹ Диван ракѳбаѳѳаѳдго гьабе, чи ватѳа гьавуге. Ришват босуге, ришватаз гѳакъилзабиги беѳѳлъизарула, ракѳ баѳѳаѳаѳалги гьерсикъабильъун ккезарула. ²⁰ Ритѳухълъи ѳѳуне, гѳиѳѳго ритѳухълъи, цинги дуѳеги гѳумру букѳина ва БЕТѳЕРГЪАН Аллагьас две къолеб бугеб ракъалъул хважаинлъунги вахъила.

Батѳиял аллагьзаби

²¹ Дуца БЕТѳЕРГЪАН Аллагьасе базе бугеб кьурбан-бакѳалда аскѳоб Ашерал хѳуби чѳоге – кинабѳаги хѳуби чѳоге, ²² мажусиязул мукьадасал ганчѳалги лъоге. Дур БЕТѳЕРГЪАН Аллагьасе рихараб жо буго гьѳб.

17 ¹Жагъаллъи бугеб яги кинабџаги џузру ккараб џи-боџи БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе кърбан гъабуге, шайгурелъул БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе кутакалда рихараб жо буго гъеб.

²Нужее БЕТІЕРГЪАН Аллагъас кърбаб цониги шагъаралда, Гъесулгун къотџиги хвезабун, БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе рихараб жо гъабулел бихъинал яги руччаби ратани, ³ялъуни Дир амруги џадахъ босичџого, цониги чи цогидал аллагъзабазе хъулухъ гъабизе ва бакъе, моџрое яги зобалазул боялъе сужда гъабизе лъугъани, ⁴ва гъеб дуда раџани, гъелъул хІакъалъулъ раџа-ракъанде щун цџех-рех гъабе. Гъеб битџараб батани, ва џизраилалда хІакъикъаталдаги гъединаб нахъегІанаб иш гъабун батани, ⁵гъеб иш гъабурал чаџи, бихъинчи чІужугІадан батІалъи гъечџого, шагъаралъул кавабахъеги рачун, ганчІица чІвазе ккола. ⁶Амма тамихІ гъабизе ккани, кІиго ялъуни лъабго нугІ къваригІуна. Цохџо гурони нугІ гъечІони, гъев чи чІвазе бегъуларо. ⁷НугІзабаз речІчІизе ккола џощебе гамачІ, гъезда хадуб – хутџараб халкъалъги. Квешлъи нахъе гъабе нужедаго гъркъоса!

Диван гъаби

⁸Цо-цо ишазе хІукму къотІизе – чІвай-хъвей букІа, пуланаб даџба-къец букІа, цоцалъ раџун ккараб џажизлъи букІа – дур шагъаралъул диванчаџазе захІмалъизе бегъула. Гъебмехалъ мун а БЕТІЕРГЪАН Аллагъас тІаса бищараб Мукъадасаб бакІалде, ⁹Левийил къавмалдаса кашишзабазухъе ва гъенив вугев диванчиясухъе. Гъезда цџехе – гъез бицина дуда битџараб хІукму. ¹⁰БЕТІЕРГЪАНАСУЛ Мукъадасаб бакІалда къотџараб хІукму тІубазабизе ккола. Гъез малъараб къаџидаялда гъабе кинабго. ¹¹Гъез малъараб къануналдаги гъез къотџараб хІукмуялдаги рекъон гъабе кинабго. Гъелдаса дове-гъове къруге. ¹²Гъенив БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе хъулухъалъе чІарав кашишасухъ ялъуни диванчиясухъ гІенеккиларилан лъугъарав чи чІвазе ккола. Квешлъиялдаса баџџе џизраил. ¹³Цинги тІолалго џизраилазда раџила гъеб ва гъел хІинкъила, гъединаб тІасанккараб жоги тІокІалъ гъабиларо.

Пача

¹⁴БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужее кьолеб бугеб ракъалдеги щун, гъебги кверде босун, гъениб џумру гъабулел мехалъ, нужеца абила: „РачІа нилъеца нилъеего пача вищизе, нилъеда сверухъ ругел цогидал халкъазго џадин“, – ан. ¹⁵Нужеца пачалъун вищизе ккола

БЕТИЕРГЪАН Аллагъас вихъизавурав чи — гъев вукІине ккола нужерго халкъалда гьоркъоса чи. Дур халкъалъул гурев, къватІиса ракъалъул чи дудаго тІад пачалъун тоге. ¹⁶Пачаяс жиндиего чуял гІемерлъызаризе бегъуларо ва жеги цикІкІун чуял росизе ГІоло Мисриялде чагІи ритІизе бегъуларо. БЕТИЕРГЪАНАС нужеда абун бугелъул: „Нуж тІокІаль доре нахъ руссунге“, — ян. ¹⁷Пачаяс гІемерал лъудби рачине бегъуларо, гурони гъев битІараб нухдаса къосине вуго. Гъединго гІемераб гІарац-меседги букІине бегъуларо пачаясул.

¹⁸Пачалъиялъул тахиде вахараб мехаль, доб кашишзабазухъги левитазухъги бугеб Къанун хъвазе ккола гъес жиндиего. ¹⁹Биччанте гъеб кидаго гъесухъ букІине ва гъес цІализе. Цинги гъев БЕТИЕРГЪАН Аллагъасукъа хІинкъизе ругъунлъила, Къануналда хъваралъе мутІигІлъила ва киналго Аллагъасул тІадкъаялги тІуразарила. ²⁰Гъебмехаль пачаяс живго халкъалдаса тІадегІан гъавиларо, гъал амрабаздасаги кивего къуриларо. Цинги гъев пачаги гъесул наслуги ГІизраилалъул пачалъиялъул тахида гІемераб мехаль хутІила.

Кашишзабазеги левитазеги къолеб хирияб садакъа

18 ¹ГІизраилалда Левийил наслуялъе, ай кашишзабазегун левитазе ракъазул бутІаги ирсги букІине гъечІо. Гъезул бутІа буго БЕТИЕРГЪАНАСЕ къолел хириял садакъабигун къурбаназдаса; гъездасан букІина гъезие квен-тІех. ²Левийил къавмалъе вацазда гьоркъоб бутІа гъечІо, шайгурелъул Живго БЕТИЕРГЪАН вуго гъезие ирсалъул бакІалда, Гъесул амруялда рекъон.

³Гъале кашишзабазе къезе кколеб бутІа: халкъаль къурбаналъе хъурабщинаб боцІудасаги гІиядасаги гъезул ратІаги, бетІер-кІалги, кванирукъги. ⁴Гъединго хІалухъеналъул — бугІа-ролъул, чагъиралъул, зайтуналъул нахул — тІоцересел бутІабиги, гІиял тІоцебе къунцІараб квасги. ⁵БЕТИЕРГЪАН Аллагъас киналго къавмазда гьоркъоса цохІо гъеллъидал тІаса ришарал, гъелги гъезул наслабиги кидаго БЕТИЕРГЪАНАСДА цере чІун, Гъесие хъулухъалъе рукІине.

⁶ГІизраилазул кинаб букІаниги шагъаралда ГІумру гъабун чІарав левит, жиндиего бокъараб мехалда, БЕТИЕРГЪАНАС тІаса бишараб мукъадасаб бакІалде гочине бегъула. ⁷Гъесул ихтияр буго, БЕТИЕРГЪАНАСЕ хъулухъалъе чІарал жиндирго вацал левиталго падин, гъениб БЕТИЕРГЪАН Аллагъасе хъулухъ гъабун вукІине.

⁸ Гъев левитасе гъесул вацазда бащадаб сурсат къезе ккола, жиндирго умумузул ирс бичун швараб буголъи гъесул батаниги.

БатИял халкъазул гадатал

⁹ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужее къолеб ракъалде швараб мехалда, нужеца гъенир ругел халкъазул къабихІал гадатал росизе бегъуларо. ¹⁰ Къурбан-бакІалда нужер васал яги ясал цІадул къурбанлъун гъаруге ва сихІручагІиги, палихъабиги, балъголъи бицунел ва цоги гъелда релълъараб жо гъабулел чагІиги нужеда гъоркъор рукІине риччаге. ¹¹ Нужеда гъоркъор рукІине бегъуларо инсанасул гІакълу хисизабулел сихІручагІи яги хваразул рухІал рачІинарулел ва батІи-батІиял рухІазда кІаллъалел чагІи. ¹² Гъединал ишал гъарулев шивав чи БЕТІЕРГЪАНАСЕ рихарав вуго; гъел хъубал ишал сабаблъунин БЕТІЕРГЪАН Аллагъас дол халкъал нужер берзукъан нахъе къотІулел ругел. ¹³ БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда цере рацІадагю рукІа!

БЕТІЕРГЪАНАСУЛ гІадегІанав авараг

¹⁴ Нужеца нахъе гъезе ругел халкъаз палихъабазухъги балъголъи бицунел чагІазухъги гІин гІамула, амма нужеде БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул амру гъедианаб гъечІо. ¹⁵ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас, дунго гІадин, нужедаго гъоркъоса авараг вахъинавизе вуго нужее. Гъесухъ гІенекке! ¹⁶ Хоривалда, жамагІаталълул данделъиялда, нужеца БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда гъарун букІиндал: „БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул гъаракъ рагІизеги гъаб кутакаб цІа бихъизеги биччаге нижеда, гурони ниж хвезехъин руго“, – ян.

¹⁷ Ва БЕТІЕРГЪАНАС дида абуна: „Гъез гъедин гъарулеб букІинлъикІ буго. ¹⁸ Дица гъезие, мунго гІадин, гъезда гъоркъоса авараг къела ва гъесул кІалдиб лъела гъезда абизе кколеб жо. Гъес бицина гъезда Дица амру гъабунщинаб. ¹⁹ Гъев аварагги гъоркъов ккун Дица загъир гъарурал рагІабазухъ гІенеккичІев чи Дицаго тамихІалде цІала. ²⁰ Амма Дир цІаралдасан Дица амру гъабичІеб жо бицарав, ялъуни батІияв аллагъасул цІаралдасан кІаллъалев авараг чІвазе ккола.

²¹ Дуда ракъалда ккезе бегъула: ‘Кин дида лъалел БЕТІЕРГЪАНАСУЛ рагІи гъеб гуреблъи?’ – ян. ²² БЕТІЕРГЪАНАСУЛ цІаралдасан абураб жо лъугъинчІони ва гъес абухъе ккечІони, гъеб БЕТІЕРГЪАНАСУЛ рагІи гуро. Жиндиего бокъараб бицунев авараг вуго гъев, гъесукъа хІинкъуге.

Льутуншагьарал

(Тар. 35:6-34; Къан. 4:41-43; Егьош. 20:1-9)

19 ¹БЕТИЕРГЪАН Аллагьас нужее кьолеб бугеб ракъалдаса халкъалги нахъе къотIараб, нужеца гьеб ракъги кверде босараб ва гьезул шагьараздеги минабаздеги нуж рахъараб мехаль, ²⁻³гьеб БЕТИЕРГЪАН Аллагьас нужее кьураб ракъ лъабиде бикъе ва шибаб бутIаялда цо-цо шагьар тIаса бише – кинабниги лъабго шагьар. Цинги гьел шагьаразухъе нух гьабе ва биччанте БЕТИЕРГЪАН Аллагьас нужее кьураб ракъалда тохлъукъе чи чIварав инсан гьениве льутизе.

⁴Лъидего рокьукълъи-ццин гьечIого, тохлъукъе чи чIван вугони, гьедиनाव чиясул ихтияр буго жиндирго гIумру хвасар гьабизельун гьел шагьаразде льутизе. ⁵Масала, пуланав чи гьалмагъгун падахъ рохъове цIул гьабизе ун вугони, ва гьес цIуладе хьвагIараб поштIодаса тохлъукъего бортараб бегIераб маххги шун гьесул гьалмагъ хвани, гьев чи гьеб лъабабго шагьаралъул цоялгъуве льутизе бегъула, жиндирго гIумру цIунизельун. ⁶Амма гьеб шагьар цIакъго рикIада бугони, къисас босулес гьесда хадувги гIунтIун, щидакъе гьев чIвазе рес буго. Гьедиनाव чийин абун, чIвазе мустахIикъав гьечIю, чIварасдехун гьесул ццин букIинчIелъул. ⁷Гьединлъидалин дица дуда лъазабураб лъабго шагьар батIа гьабеян.

⁸БЕТИЕРГЪАН Аллагьас нужер умумузе рагIи къуна нужер ракъал гIатIид гьарилин. Нужер умумузе къелин гьедарал ракъал Гьес нужее къезе руго, ⁹жакъа дица загьир гьарурал Гьесул амраби мухIканго тIуразаруни, БЕТИЕРГЪАН Аллагъ нужее хиралъани ва Гьесул къануназда рекъараб гIумруги гьабун. Гьебмехаль гьеб лъабабго шагьаралде тIаде жеги лъабго шагьар тIаса бише. ¹⁰Гьедин гьабе, БЕТИЕРГЪАН Аллагьас нужее ирсалгъе кьураб ракъалда гIайибго гьечIеб би гIодобе тIечIого букIине ва гьеб бидул гIайибияллъун нужго ккечIого рукIине гIоло.

¹¹Амма лъицаниги гьалмагъасдехун ццинги рекIелъ хьихъун, гьесие гьоркъчIел гьабун ва, тIадги речIчIун гьевги чIван, живго гьел шагьаразул цоялде льутани, ¹²гьев чIвадарухъанас гIумру гьабулеб шагьаралъул кIудияз гьесда хадур чагIи ритIизе ккола, гьев гьениса нахъе вачине. Цинги гьев къезе ккола бидул къисас босулесул кверде, гьес чIвазе вукIине. ¹³Гьесда гурхIуге. ГIайиб гьечIого гIодобе тIураб бидул мунагьалдаса Гизраил цIуне, нужеого лъикI букIине.

¹⁴Мадугьаласулгун бугеб гѳорхъи киданиги добеган цаге, щайгурелъул гъеб буго нугер умумуз лъураб, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нугеер кърал ракъазул гѳорхъи.

НугІзал

¹⁵Пуланав чияс гъабураб квешлъи-такъсиралге диванханаялда хІукму къотІизе ккани, цохІо чиясул нугІлъи гІоларо. Кинаб гІайиб чиясе гІунтІизабубеб бугониги, гъеб тасдикъ гъабула кІиги яги лъабго чиясул нугІлъиялдалъун.

¹⁶Нагагъ цониги чияс гьересияб нугІлъиги гъабун, цогидав гІайибиявлъун ккезавулев вугони, ¹⁷гъев кІиявго чи БЕТІЕРГЪАНАСДА цева вачине ккола – гьенир ругел кашишзабазгун диванчагІаз хІукму къотІизе. ¹⁸ДиванчагІаз гъеб ишалъул мухІканго цІех-рех гъабизе ккола, ва гъев чияс, гьересияб нугІлъиги гъабун, жиндирго халкъцояса бугътан лъун букІин тІатани, ¹⁹гъес цогидасе гъабизехъин букІараб жо гъесие жиндиего гъабизе ккола. Гьединаб квешлъи нужедаго гьоркъоб биччаге. ²⁰Гъеб рагІидал киналго хІинкъила ва тІокІаль гьединаб хІалихъалъи нужеда гьоркъоб лъицаниги гъабиларо. ²¹ГурхІел гъабуге гьединав чияса! Гумруялъухъ – гІумру, бералъухъ – бер, гІусалъухъ – гІус, квералъухъ – квер, бохалъухъ – бох.

Рагъ гъабиялъул къагІидаби

20 ¹Тушбабигун рагъ ккани ва нужеда бихъани гъезул нуже-даса гІемер цІикІарал чуялги, чолгъакалги, рагъухъабиги рукІин, нуж гъезукъа хІинкъуге, щайгурелъул нуж Мисриялдаса къватІире рачарав БЕТІЕРГЪАН Аллагъ вукІине вугелъул нуже-да цадахъ. ²Биччанте рагъ байбихъилалде, рагъухъабазда цеваги вахъун, кашиш кІалгъазе. ³Гъес абизе биччай: ‘ГІизраилил халкъ, гІенекке! Нуж жакъа тушбабигун рагъизе руго. Нуж къвакІун чІа, гъезукъа хІинкъуге, нахъе къаге ва гъезда цебе ракІІ туркІизе биччаге. ⁴БЕТІЕРГЪАН Аллагъ вукІине вуго нужеда цадахъ, нугер тушбабазда данде вагъизе ва нугеер бергъенлъи къезе мурадалда’.

⁵Хадуб биччанте церехъабаз рагъухъабазда абизе: ‘Нугер лъицаниги цІияб мина бан батани, амма жеги гьениве вахъун ватичІони, виччанте гъев рокъове тІадвуссине. Гурони, гъев рагъда чІвазе бегъула, цинги гъесул минаялъуве цогидав вахъина ва цогидас тІобитІила цІияб минаялде рахъиналъул сухІматги. ⁶Лъицаниги

цОлбол ах Гезабун батани, амма жеги гъениса пихъалгъул пайда босун батичОни, виччанте гъев рокъове тАдвуссине. Гурони, гъев рагъда чИвазе бегъула, цинги гъесул ахил пихъалдаса цогидас пайда босила. ⁷Нужеда гъоркъоса лъиениги яс абун ятани, амма жеги бертин гъабун батичОни, виччанте гъев рокъове тАдвуссине. Гурони, гъев рагъда чИвазе бегъула ва гъесул абурайги чияца ячина'. ⁸Хадуб халкъалгъул церехъабаз абизе ккола: 'Нужеда гъоркъов ватани ракI хИнкъарав яги тамахав чи, виччанте гъединав чи рокъове тАдвуссине, цогидазулги ракIал тамахлъичОго рукIине', – ян.

⁹Гъелдаса хадуб биччанте гъез аскаразда тАд рагъул церехъаби тезе.

¹⁰Шагъаралде тАде гъужум гъабилалде цебе, цин нужергун ракълил къотИи-къай гъабизе рес къе гъезие. ¹¹Шагъаралгъул жамагIат гъелда разилъани ва гъез нужее каваби рагъани, риччанте гъел нужеда цере хIалтIизе. ¹²Амма гъез нужергун ракълил къотИи-къай гъабичОни, гъеб шагъар сверун ккве. ¹³БЕТИЕРГЪАН Аллагъас гъеб шагъар нужер кверде къун хадуб, гъенир ратарал тОлалго бихъинал чИвай. ¹⁴Руччабиги, лъималги, гИи-боцIиги нужеего дав лалгъун босе. Гъеб кинабго тушбабазул бугольиялдаса пайда босе, БЕТИЕРГЪАН Аллагъас нужее къун бугелгъул гъеб. ¹⁵Гъедин гъабе нужедаса рикIада ругел, батIиял ракъазул халкъазул шагъаразе.

¹⁶Амма БЕТИЕРГЪАН Аллагъас нужее ирсалгье къураб ракъалгъул шагъаразда цониги инсан чIаго тоге. ¹⁷Туран тIагIинаре гъел – хитиялги, амориялги, ханааниялги, перизиялги, хивиялги, евусиялги – БЕТИЕРГЪАН Аллагъасул рагIуда рекъон. ¹⁸Гурони гъез нужги куцазе руго жидерго аллагъабазе гъез гъарулел хъубал ишазде ва БЕТИЕРГЪАН Аллагъасда цере нуж мунагъалгъукье ккезе руго.

¹⁹Шагъар гIемераб мехалъ сверун ккун бугони, гъенир ругел гъутIбузе зарал гъабуге, гъезда гIащтIи хъваге. Гъездасан пихъ кванай, амма гъутIби къотIуге. Авлахъалда ругел гъутIби гIадамал гурелгъул, гъезда данде рагъ гъабизе ккани. ²⁰Пихъ бижуларел гъутIби къотIизе бегъула ва шагъар сверун кквезе шулалъаби разе хIалтIизаризе бегъула, дуда данде чIараб шагъар кверде босизегIан.

ТIатичIел такъсирал

21 ¹Дуе БЕТИЕРГЪАН Аллагъас къолеб бугеб ракъалда кибгIаги гIалахалда инсанасул жаназа батани ва гъев чи лъица чIваравали лъазе рес гъечОни, ²биччанте нужер кIудиял чагIазги диванчагIазги гъеб бакIалдаса сверухъ ругел шагъаразде бугеб

манзил борцине ³ва бишун ГагардеГанасеб шагъар таса бишизе. Биччанте гъеб шагъаралъул кудиял чаглаз бачине жеги гарбида рукъги бачлеб, халтгизабичлеб гачлар. ⁴Хадуб гъез гъеб лъарал рагалда бугеб авлахъалде, жеги кидаго хъонги хъачлеб, хурги бекъичлеб бакалде бачина ва гъениб гъеб гачларалъул габур бекила. ⁵Левийил наслуялъул кашишзабиги рукъине ккола гъенир. Гьеллъидал БЕТЕРГЪАН Аллагъас таса ришарал Гьесие хулухъалъе чезе ва нуже дугаги гъабизе. Гъезул рагудалъун лъугизе ккола бокъараб дагба-къец ва къал. ⁶Хадуб гъеб жаназата батараб бакалдаса бишун Гагарда бугеб шагъаралъул кудиял чаглаз, лъарахъ габур бекараб доб гачларалда тадги ккун, кверал чуризе ккола. ⁷Биччанте гъез абизе: ‘Нижер квераз гъев чиясул би годобе течю, нижер беразда гъебги бихъичю. ⁸Я Бетергъан, тасалъугъа, Дуцаго хвасар гъабураб Дурго халкъ Гизраилли агълудаса. Гайиб гъечюго годобе тураб биялъухъ Дурго халкъ Гизраилал жавабалде ахуге’. Гъебмехалъ гъеб биялъул Гайиб нужеде ккеларо. ⁹Гъедин БЕТЕРГЪАНАСУЛ амру тубазабиялдалъун, нуж чияр биялъул Гайибалдаса раццалдалъун рукъина.

Асирай лъадилъун ячин

¹⁰Рагъ ккараб мехалъ, БЕТЕРГЪАН Аллагъас тушбаби нужер кверде къедал ва дуца гъел асирлъуде рачиндал, ¹¹нагагъ асиразда гъоркъой берцинай чужугадан йихъани, гъелъухъ рокъи ккани ва гъей дуего ячине бокъани, ¹²гъей дурго рокъое яче. Биччанте гъель бетерги кквазе, малъалги къунцизе, ¹³асирлъбиялъул ретелги хисизе* ва, жиндирго эбел-инсухъги годулаго, цо моццалъ дур рокъоб гумру гъабизе. Гъелдаса хадуб мун гъелда аскюве ине ва гъелъул рослъун вахъине бегула – гъейги дур лъадилъун лъугина. ¹⁴Нагагъ гъей две рекее голей гъечюни, дуца гъей жиндиго бокъаралъуде ине йиччанте. Дур ихтияр гъечю гъей йичизе ялъуни лагълъун гъайизе, шайгурелъул дуца гъелъулгун бусен гахъал гъабидал.

Бишун кудияв васасул ихтиярал

¹⁵Пуланав чиясул кинго лъади йигони: цо йокъулей, цогидай йокъуларей, киязулго васалги ругони, амма бишун кудияв вас

* 21:13 Гъеб киналъулго магна ккола гъель жиндирго халкъалъулгун бухъен къотгизабулб бугин ва Гизраилли халкъгун цолъулей йигин абураб.

йокбуларей лъадуца гъавурав вугони, ¹⁶лъималазда гъоркъоб ирс бикбулелъул, бищун кІудияв васасе букІине кколеб бутІа, йокбуларей лъадул васги махІрум гъавун, йокбулей лъадул васасе къезе бегуларо. ¹⁷Йокбуларей лъадул вас тІоцеве гъавурав вукІиналда разилъизе ккола гъев ва гъесие къезе ккола кинабго жиндирго малмулкалдаса кІиго нухаль цикІкараб бутІа, шайгурелъул гъев вуго гъесул бихъинаб къуваталъул тІоцебесеб чІил, тІоцевесев васасул ихтияралги гъесухъ рукІуна.

МукІурлъуларев васасул хІакъалъулъ

¹⁸Лъилниги вугони къосараб гІамалги бугев, малъарабги гъабуларев, кигІан тамихІ гъабуниги эбел-инсухъги гІенеккуларев вас, ¹⁹биччанте инсуцаги эбелалъги гъев вачине шагъаралъул кавабахъе* кІудиял чагІазда цева. ²⁰Гъез кІудиял чагІазда абизе ккола: ‘Нижер васасул мекъаб гІамал буго, малъарабги гъабубеб гъечІо, нижехъ гІенеккулевги гъечІо. ГицІго кваназегги гъекъолдизегги лъала гъесда’, – ян. ²¹Гъебмехаль шагъаралъул тІоаллго бихъиназ ганчІица чІвазе ккола гъев. Гъединаб хІалихъалъи нужеда гъоркъоб тоге; ккараб жо киналго гІзраилазда рагІидал, гъел хІинкъила гъединаб жоялдаса.

БатІи-батІиял къанунал

²²ЧІвазе мустахІикъаб такъсиралъухъ тамихІги гъабун, лъил букІаниги жаназа гъотІода дализабун бугони, ²³сордо бан гъеб гъениб тезе бегуларо. Гъебго къоялъ гъев вукъизе ккола, шайгурелъул гъотІода варав чи Аллагъасул нагІана шварав чи ккола. БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нуже ирсалъе къураб ракъ хъублъизабуге.

22 ¹Дуда бихъани чияр гІака ялъуни чахъу, рехъадасаги батІалъун, нух къосун ккун букІин, гъеб бихъичІеб хвел гъабуге – хважаинасухъе швезабе. ²Гъев чи дудаса рикІкада ватани яги хІайваналъул хважаин шив кколевали дуда лъалеб батичІони, гъеб духъего баче; гъелда хадув хважаин вачІинегІан дурго рокъобги хъихъун, цинги нахъе къе. ³Гъединго гъабе чияр хІама, ретІел яги бокъараб лъихъаниги билараб жо батани. Кумек гъабичІого аскІоса унге.

* 21:19 Шагъаралъул кавабахъ букІунаан цева заманалда годекІан. ГІемерисеб жамгІияб суал гъенибе босулаан ва гъениб диванги къотІулаан.

⁴ Дуда бихъани лъилниги хІама яги оц гІодоб ккун букІин, бихъичІеб хвелги гъабун, нахъе унге. Гъелгул хважаинасе кумек гъабе гъел тІаде рахъинаризе. ⁵ ЧІужугІаданаль бихъинчиясул партал ретІине бегуларо, бихъинчияс чІужугІаданаль парталги ретІине бегуларо, щайгурелгул гъединаб иш гъабулев чи БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе кутакалда рихарав вуго.

⁶ Нухда унелгул, гъотІода тІад ялъуни гІодоб нухда хІанчІил бусен батани ва гъениб жиндирго тІанчІигун яги ханалгун эбелаб хІинчІ батани, хІинчІги гъелгул тІанчІиги цадахъ росуге дуего. ⁷ Дуца тІанчІи росизе бегула, амма гъезул эбел биччанте. Гъедин гъабун, две лъикІ букІина ва халатаб гІумруги къела. ⁸ ЦІияб мина балаго, гъелгул тІохалгул рагІаллъабазда сверун жо ккве*, гъениса гІодове щивго вортичІого вукІине ва дурго рукъалде бидул хІакъги ккечІого букІине.

⁹ ЦІолбол ахикъ цоги батІияб хъон чІоге, чІани гъеб кинабго две хІарамаб букІине буго – дуца чІараб хъоналгул бачІинги, цІолбол гъабуялгул пихъги. ¹⁰ Оцги хІамаги цадахъ цо пуруц-рукъалда баге. ¹¹ Квасул ва лъолъол кунги цадахъ хІалтІизабун гъабураб ххамил букъараб партал ретІунге. ¹² Дуцаго ретІунеб парталалгул ахада ункъабго бокІнида гІертелал** рукъе.

Ригънал хІакъалгуль къанунал

¹³ Пуланав чияс пуланай яс жиндиего лъадилгун ячани, амма гъелда аскІов вегун хадуб гъесие гъей йокъичІони ¹⁴ ва гъелгул хІакъалгуль мацІал гъаризе жувани: ‘Дица дой гІадан ячана, амма гъелда аскІов вегидал, гъей ясгІадан ятичІо’, – янги абун, ¹⁵ биччанте ясалгул эбел-инсуца гъей ясгІадан йикІарайлъи тасдикъ гъабулеб хІужа босизе шагъаралгул кавабахъе кІудиял чагІазухъе. ¹⁶ Ва биччанте инсуца кІудиял чагІазда абизе: Дица дирго яс къуна гъав чиясе росасе, гъанжейин абун, гъесие гъей рихун йigo. ¹⁷ ‘Дур яс ясгІадан йигин абизе бакІ дида батичІо’, – янги абун, гъав чияс бугътанал лъолел руго дир ясалда. Гъале гъей ясгІадан йикІарайлъи бихъизабулеб хІужа.

* 22:8 НекІсияб ГІизраилалда минаялгул тІох тІепараб букІунаан ва гъеб хІалтІизабулаан рагъи хІисабалда, гъедингІидал рагІалккун тІох сверун жо кколаан, гъениса тохлгукъего гІодове чи вортичІого вукІине.

** 22:12 Гъел гІертелал рукІана БетІергъанасул къанунал кидаго ракІалда чезариялгул гІаламатлгун (Тар. 15:38).

Цинги шаршав бихъизабе кІудиял чагІазда. ¹⁸ Гъебмехалъ кІудиял чагІаз гъев чиясе тамихІ гъабизе ккола. ¹⁹ Гъединго гъе-
сухъа гІакІа бахъизе ккола – нусго шекел бацІадаб гІарцул* –
ва гъеб къезе ккола ясалъул инсуе. Гъев чияс ГІизраилалъул
ясгІаданалъул рахъалъ квешаб хабар тІибитІизабун бугелъул!
Гъейги гъесул лъадилъун хутила ва ГІумруялъго гъейгун ватІалъизе
гъесие ихтиярги букІинаро. ²⁰ Амма гъесул рагІи битІараб бата-
ни, гъей ясгІаданги йикІун ятичІони, ²¹ биччанте гъей гІадан
гъелъул инсул минаялъул кавудухъе ячине. Гъений шагъаралъул
бихъиназ гъей ганчІица чІвазе ккола, ГІизраилл халкъалда
гъоркъоб сурараб иш гъабуралъухъ – жиндирго инсул рокъой
йикІаго саяхъго хъвадаралъухъ. Гъединаб квешлъи нужедаго
гъоркъоса тІагІинабе!

²² Чияр лъадигун цониги чи вегун вукІаравлъи тІатани, гъел
кІиялго чІвазе ккола. Гъединаб квешлъи ГІизраилалдаса тІагІинабе!

²³ Шагъаралда жаниб пуланав бихъинчиясда чияе абурай яс
дандчІвани ва гъев гъейгун вегани, ²⁴ гъел кІиялго, шагъаралъул
кавабахъеги рачун, гъенир ганчІица чІвазе ккола: яс – кумекалъе
чагІи ахІичІелъухъ, бихъинчиян абун, жиндирго ракъцојсе абурай
ясгІадан басра гъајуралъухъ. Гъединаб квешлъи нужеда гъоркъо-
са тІагІинабе! ²⁵ Пуланав бихъинчияс, авлахъалда дандчІварай ва
чияе абурай ясалда тІадеги лъугъун, гъей басра гъајони, гІицІго
бихъинчи чІвазе ккола. ²⁶ Ясалъе кинабгІаги тамихІ гъабуге, щай-
гурелъул гъель щибго хвалие мустахІикъаб жо гъабичІелъул. Гъеб
буго лъица букІаниги, тохлъукъего тІадги речІІун, чи чІвай гІадаб
жо. ²⁷ Авлахъалда йихъарай чияе абурай ясалда тІаде лъугъидал гъев
бихъинчи ва гъей ахІданиги ахІдечІониги (кумек гъарун), гъельие
кумекалъе чи вукІинчІелъул.

²⁸ Кинав вукІаниги бихъинчиясда йихъани жеги лъиего абичІей
ясгІадан, ва гъев гъейгун вегани, ва гъел гІад ккуни, ²⁹ гъес ясалъул
инсуе кІикъоялда анцІго шекел** гІарцул къезе ккола, гъейги лъа-
дилъун ячине ккола, гъей басра гъајуралъухъ. ГІумруялъго гъейгун
ватІалъизе ихтияр гъечІо гъесул. ³⁰ Цониги бихъинчи жиндирго
инсул лъадигун вегизе бегъуларо, щайгурелъул гъеб иш эмен ин-
жит гъави ккола.

* 22:19 ГІага-шагарго 1100 гр.

** 22:29 ГІага-шагарго 550 гр.

ЖамагIаталда гьоркьоса чи нахъе ахIи

23 ¹БЕТИЕРГЪАНАСУЛ динияб данделъиялде вачIине бегьуларо хIаназе жагъаллъи ккарав ялъуни бихъинлъи нахъе къотIарав цониги чи.

²КъватIулъа гъавурав чиги БЕТИЕРГЪАНАСУЛ динияб данделъиялде виччазе бегьуларо, гъединго анцIабилеб къералде швезегIан гъесул цониги наслуги БЕТИЕРГЪАНАСУЛ динияб данделъиялде виччазе бегьуларо.

³Гъединго аммониявги, могIавиявги, анцIабилеб къералде швезегIан гъезул цониги наслуги БЕТИЕРГЪАНАСУЛ данделъиялде рачIине бегьуларо – гъеб буго абадияб къанун. ⁴Шайгурелъул нуж Мисриялдаса рачIунеб мехаль гъез чед-цIамгун* нуже дандчIвай гъабичIо. Гъелда тIадеги гъез Арам-Нагъараималда бугеб Петоралдаса Беорил вас БилгIам ккуна нуже нагIана къезе мурадгун. ⁵Амма БЕТИЕРГЪАН Аллагъас къабул гъабичIо гъеб ва гъесул нагIана баракаталде сверизабуна, шайгурелъул БЕТИЕРГЪАН Аллагъасе нуж хириял рукIун. ⁶Гъединлъидал гIумруялда жаниб киданиги гъезулгун гъудуллъи ккоге ва шибниги лъикIлъи гъезие гъабуге. ⁷Эдомиявгун рокьукъго вукIунге, гъев дур вацIъидал, гъединго мисриявгунги, шайгурелъул мунги гъесул улкаялда апарaglъун вукIиндал. ⁸Нужеда гьоркъор гIумру гъабун чIарал гъезул лъималазул лъимал БЕТИЕРГЪАНАСУЛ динияб данделъиялде къабул гъаризе бегьула.

РацIалъиялъул къанунал

⁹Тушбабазда данде рагъизелъун къайи чIвараб бакIалда, кинаб батаниги хъулъи биччаге. ¹⁰Нагагъ къаси сардилъ нужеда гьоркъоб лъилниги мани бачIани ва гъелдалъун пуланав чи хъулъани, гъев чи халкъалдаса довегIанги ун, гъенив чIезе ккола. ¹¹Бакъанида гъес черх чуризе ккола ва бакъ тIерхъарабго халкъ чIараб бакIалде тIад вуссине бегьула.

¹²Нуж чIараб бакIалдаса къватIибехун цо бакI тIаса бише хIажат тIубаялъе. ¹³Ярагъалда цадахъ духъ букIине ккола ракъ бухъизе санагIатаб алат, хIажат тIубалеб мехаль гвенд бухъизе ва хадуб гъелда тIаде ракъ хъвазе букIине. ¹⁴БЕТИЕРГЪАН Аллагъ вукIине вугелъул нужгун, нуж цIунизе ва тушбаби нужер кверде къезе

* 23:4 ЖугъутIазул къагIидаялда – «чедгун-лъимгун». Шайгурелъул лъадал кидаго кIудияб къимат букIиндал тIагараб Бакъбаккул рахъалда.

гџо. Гъединлъидал нуж чџараб бакџ бацџџадго букџине кџола, Гъесда щибго хъублъи гъениб бихъунгутџизе ва Гъес нужеде мугъ рехичџого букџине.

Батџи-батџиял къанунал

¹⁵ Лъутун духъе вахчизе вачџарав лагъ гъесул хважаинасухъе къоге. ¹⁶ Виччанте гъев нужеда гъоркъов жиндиего бокъараб шагъаралда гџумру гъабун вукџине; гъесие зулму гъабуге.

¹⁷ Гџизраилазул цониги чи — я бихъинал, я руччаби, мажусияз гъабулеб гџадаб динияб хъахџбалъгиялде* гъорлъе лъугъунге. ¹⁸ Хъахџбаялъухъ щвараб, ялъуни гъой бичун** щвараб гџарац, дурго БЕТџЕРГЪАН Аллагъасул Рокъобе босуге. Кинаб батаниги дурго назру гџубазабизелъун гъединаб гџарац хџалтџизабуге. БЕТџЕРГЪАН Аллагъасе кутакалда рихараб жо кџола гъеб кџиябго.

¹⁹ Дурго ракъџоясе къарзалъе гџарац, яги кинаб батаниги нигџмат, яги цоги щиб букџаниги къолеб бугони, гъелда гџаде дуего хайир босуге. ²⁰ Дуца батџияб миллаталъул чагџазухъа босизе бегъула гџокџџборчџараб пайда-хайир, амма дурго вацасухъа босуге. Гъебмехалъ мун унев вугеб ва дуца кверде босизе бугеб ракъалда БЕТџЕРГЪАН Аллагъасги сундулъџоги две квербакъила.

²¹ БЕТџЕРГЪАН Аллагъасе дуца кинабгџаги назру гъабун бугони, гъеб хехго гџубазабе, гурони БЕТџЕРГЪАН Аллагъас дудаса гъеб гџалаб гъабила ва мун мунагъалъукъе кџела. ²² Назру гъабичџого вукџани, две мунагъ букџинаро, ²³ амма щибниги гъабилин рагџи къун бугони, гъеб гџубазабе. Мунго разилъун БЕТџЕРГЪАН Аллагъасе назру гъабун бугелъул дурго кџалалъ.

²⁴ Дурго ракъџоясул цџолбол ахикъа гџорџизегџан пихъ кваназе бегъула, амма гъениса къватџибе щибго босуге. ²⁵ Цогидасул хуриб лъилъари гъабулеб мехалъ, квераз дуего гџорал ракџаризе бегъула, амма, харицелги хъвагџун, чияр бачџин дуего бакџаруге.

24 ¹ Пуланав чияс гъади ячани ва, цадахъ гџумру гъаби-зе лъугъиндал гъелъулъ цо рекъечџеб жоги батун, гъей гъесие рихани, гъес ятџа гъайиялъул кагъат хъвазе бегъула ва,

* ^{23:17} Мажусиязул динияб рокъор бихъиналги цџуялги диниял хъахџбаби рукџунаан, гъезул хъубал диниял гџадатазда гъорлъ гџахъаллъулел.

** ^{23:18} *Гъой* — хъвалсараб магџнаялда гъедин абулеб батџила хъахџба кинигин цогџидав бихъинчигун вегулев бихъинчиясда.

гъебги гъелъухъе къун, гъей жиндирго рокъоса нахъе йитIизе бегула. ²Гъесдаса ятIалъун хадуй гъей цоги чиясе росасе ине бегула. ³Амма кIиабилев росасеги гъей рихани ва, ятIа гъайи-ялъул кагъатги къун, гъесги жиндирго рокъоса нахъе йитIани яги гъелъул кIиабилев рос хвани, ⁴ТIоцевесев росасул ихтияр гъечIо цIидасан гъей ячине, шайгурелъул гъесие гъей хIарамай йикIуна. Гъединаб иш БЕТIЕРГЪАНАСЕ кутакалда рихараб буго. БЕТIЕРГЪАН Аллагъас нуже къураб ракъ гъединач мунагъаз-далъун хъублъизабуге.

⁵Гъанжего гъанже лъади ячарав чи рагъде витIизе бегуларо, ялъуни цоги батIияб борч гъесда тIад лъезе бегуларо. Виччанте гъев цо лъагIел инегIан, жиндирго ячарай лъадиги рази гъаюн, парахат рокъов вукIине.

⁶Гъоркълъалие кверзул гъобо ва гъелъул тIасияб рахъцин босуге, шайгурелъул гъеб башалъула инсанасухъа гъесул чед-хинкI бахъиялда.

⁷Лъицаниги жиндирго вац гIизраилав викъани ва лагъ хIисабалда хIалтIизавуни яги гIарцухъ вичани, гъев тIадги ккуни, гъев чи чIвазе ккола. Гъединаб квешлъи нужедаго гъоркъоса нахъе тIагIинабе!

⁸Барасалъул унтуда хурхун, кинабго тIубазабе Левийил къавмалъул кашишзабаз малъухъе. Нужеца мухIканго тIубазабизе ккола дица гъезие амру гъабунщинаб жо. ⁹Нуж Мисриялдаса рачIунелъул дур БЕТIЕРГЪАН Аллагъас Марямие гъабураб кIочонге.

¹⁰Дуца лъиениги къарзалъе гIарац къолеб бугони, гъелъухъ гъоркълъалие жо босизе гIоло, гъесул рокъове жаниве лъугунге. ¹¹КъватIивехунго чIа, ва дуца къарзалъе гIарац къолес жинцаго къватIибе босун бачIине те гъоркълъел. ¹²Гъев мискинав чи ватани, гъоркълъалие гъес къураб гIаба къаси кижилалде нахъе швезабе. ¹³Бакъ тIерхьиалде гъеб нахъе къе. Цинги гъесие рес букIина жиндирго гIабаги тIад бан кижизе ва гъесул ракIги дудаса бохила. Гъебмехалъ БЕТIЕРГЪАН Аллагъги дуда разилъила.

¹⁴Ккун вачарав мискинав пакъирав хIалтIухъан къварид гъавуге, гъев дур ракъцояв ватаниги яги чияр ракъалдаса вачIарав, дур улкаялъул шагъаразул цоялда чIарав чи ватаниги. ¹⁵Гъебго къоялъ бакъ тIерхьиалде гъесие хIалтIухъ харж къе, шайгурелъул гъев мискинчи вугелъул ва гъеб харжалда бараб гIумру бугелъул гъесул. Гурони гъев гIарз бахъун БЕТIЕРГЪАНАСДЕ къварилгъахъдила, мунги мунагъалъукъе ккела.

¹⁶Лъималазул такъсир сабаблъун умумул чІвазе бегъуларо, умумузул такъсир сабаблъун лъималги чІвазе бегъуларо. Шивав чи жиндирго такъсир сабаблъун хвела.

¹⁷Апарагасулги бесдаласулги ихтиярал хвезаруге, къоролалъухъа гъоркълъалие партал босуге. ¹⁸Дуда кІочонге мунгоги Мисриялда лагълъун вукІаравлъи ва дур БЕТІЕРГЪАН Аллагъас мун гъениса тархъан гъавуравлъи. Гъединлъидал гъал дир амраби тІуразаре.

¹⁹Лълъарулеб мехалъ дуда хуриб гул кІочон тани, гъелда хадув тІад вуссунге, биччанте гъеб апарагазабазеги, бесдалазеги, къоролзабазеги букІине. Гъебмехалъ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас дуца гъабулебщиналда баракат лъела. ²⁰ГъутІбуздаса, тІилица бухун, зайтун гъенезабулеб мехалъ, кІиабилеб нухалъги тІад вуссун, хутІа-кІучараб зайтун гъенезабуге. ГъутІбузда тІад хутІараб жо апарагазабазеги, бесдалазеги, къоролзабазеги те. ²¹ЦІибил бакІарулеб мехалъ, гъабуялда жеги шибниги хутІун бугищали хал гъабуге. Гъениб хутІараб жо апарагазабазеги, бесдалазеги, къоролзабазеги те. ²²Дуда кІочонге мунгоги Мисриялда лагълъун вукІаравлъи, гъединлъидал гъал Дир амраби тІуразаре.

25 ¹КІиги чиясда гъоркъоб дагІба-къец ккани, гъел диван-ханаялде ине ккола ва диванчагІаз хІукмуги къотІила: витІарав ритІухъ гъавила, гІайибиясе тамихІ гъабила. ²ГІайибияв къабизе мустахІикъав ватани, биччанте диванчияс гъеб бакІалдаго жиндирго беразда цебе, ГІодовги вегизавун, чан нухалъ къабизе кколеб батаниги, гъедиГІанаб къадаралда гъесда къабизе. ³Амма кІикъогоялдаса цІикІкІун къабизе бегъуларо, цІакъго гІемерги къабун дурго вац киназдаго цеве инжитлъизавичІого вукІине.

⁴ХІалтІулеб бугеб оцол кІал бухъунге.

⁵КІиги вац цадахъ ГІумру гъабун вугони ва ваги нахъа течІого цояв хвани, хварасул лъади чияе росасе ине бегъуларо. Биччанте гъей гъесул вацас ячине ва, вацасул бакІалда, гъелъулгун рос-лъадулаб ГІумру гъабизе. ⁶Гъелдасан гъавурав ГІоцевесев вас хварасул васлъун рикІкІине ккола, ГІизраилалда гъесул цІар тІагІинчІого вукІине.

⁷Амма гъесие бокъичІони хварав вацасул йикІарай лъади ячине, гъей ячІине ккола шагъаралъул кавабахъе кІудиял чагІазухъе ва гъель абизе ккола: ‘Дир хварав росасул вацасе бокъун гъечІо жиндирго вацасул цІар ГІизраилалда цІунизе ва вацасул бакІалде

лъугъине инкар гъабулеб буго', – ян. ⁸ Гъебмехалъ шагъаралъул кІудиял чагІаз гъев ахІила ва гъевгун кІалъала. Амма гъес, тІирун чІун, гъей ячине инкар гъабун, ⁹ вацасул къоролай ячІине те гъесда аскІое, кІудиял чагІазул беразда йихъун; биччанте гъель гъесул цо сандала тІаса бахъизе ва, гъесул гъурмадеги тун, абизе: 'Гъадин гъабула жиндирго вацасул рукъ гІуцІуларев чиясе', – ян. ¹⁰ Гъев чиясул наслуялда гІизраилаз тІокІцар лъезе буго 'хъит бахъарасул агълу' абун.

¹¹ КІигояв цоцалъ вагъулаго, цоясул лъади ячІани росасе кумекалъе ва рос вухулесул гІаврат къан ккуни, ¹² гъельзул квер къотІе – гурхІуге гъелда.

¹³ Дур букІунге кІиго батІияб гира – цо бакІаб (бичун жо босие), цо тІадагъаб (вичаризе). ¹⁴ Дур рокъоб букІунге кІиго батІияб роцен – цо кІудияб, цо гъитІинаб. ¹⁵ Дур гирабиги дур роценалги рукІине те дурусал ва ритІарал, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас две къолеб бугеб ракъалда дурго гІумру халалъизе. ¹⁶ ХІарам гъабулев чи, шив чи гъев ватаниги, БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе кутакалда рихарав вуго.

¹⁷ Мисриялдаса нуж рачІунелзул амалекияз гъабурабги кІючонге. ¹⁸ Нухда свакан тату хун нуж рукІаго гъел нужеда тІаде кІанцІана ва, Аллагъасукъаги хІинкъичІого, нахъа хутІаралщинал хІал дагълъарал чІвана гъез. ¹⁹ Гъединлъидал, нуже къураб ракъалда БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нуж парахалъизарураб ва киналго тушбабазда тІад нуже бергъенлъи къураб мехалъ, амалекиязул цар тІагІинабе дунялалдаса. Гъедин гъабизе кІючонге!“

ТІоцербесеб бачІин

26 ¹ КватІичІого нуж швела БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нуже къолеб бугеб ракъалде ва, гъебги кверщаликъе босун, гъениб нужеца гІумру гъабизе байбихъила. ² Две БЕТІЕРГЪАН Аллагъас къураб ракъалдаса швараб бачІиналзул тІоцересел нигІматал, гъагъида жанирги лъун, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас тІаса бишараб мукъадасаб бакІалде швезаре. ³ Гъениб кашишасда абе: „БЕТІЕРГЪАН Аллагъ нижер умумузе гъедун вукІана гъаб ракъ нижее къелилан, гъединлъидал дун вачІун вуго гъаб ракъалда вугин дунилан абизе“. ⁴ Цинги кашишас духъа гъегъ босила ва БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул къурбан–бакІалда себе лъела. ⁵ Гъебмехалъ БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда себе дуца абе: „Дир некІсияв эмен вукІана арамеяв. Гъев Мисриялде вахъана дагълал чагІигун ва гъенив гІумру гъабун чІана апарат

хІисабалда. Гъениб гъесдасан лъугъана кІудияб, къуватаб ва рикІен гемеаб халкъ. ⁶Амма мисрияз квешаб бербалагъи гъабизе лъугъана нижедехун – зулму-хІал гъабун захІматго хІалтІизарулел рукІана ниж. ⁷Гъебмехалъ нижерго умумузл БЕТІЕРГЪАН Аллагъасде ахІи бана нижеца ва БЕТІЕРГЪАНАС гъеб къабул гъабун; Гъесда би-хъана нижез къварилъиги, захІматаб хІалтІиги, зулму-хІалги. ⁸Ва БЕТІЕРГЪАНАС ниж Мисриялдаса нахъе рачана Жиндирго къуватаб квралдалъун, гучал ишаздалъун, кІуди-кІудиял мугІизатаздалъун ва хІикмалъабаздалъун. ⁹Гъес гъаб бакІалде рачана ниж ва нижез рахъги гъоцІоги чвахулеб гъаб ракъ къуна. ¹⁰Гъале гъанже, БЕТІЕРГЪАН Аллагъ, дица росун рачІана Дуца къураб ракъалдаса щвараб тІоцебесеб бачІиналъул нигІматал“. Цинги гъегъ БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда цебе лъе ва Гъесие сужда гъабе. ¹¹БЕТІЕРГЪАН Аллагъас дуеги дур хъизан-лъималазеги къурабщиналдаса вохун, аваданлъи гъабе. Биччанте дур аваданлъи гІахъал гъабизе левитазги нужеда гъоркъор чІел гъабурал батІиял халкъазул чагІазги.

¹²Щибаб лъабабилеб соналъ, ай анцІил бутІабазул соналъ, кинабго жоялдаса анцІил бутІа батІа гъабе ва гъеб къе левитазеги, чияр ракъалдаса рачІарал чагІазеги, бесдалазеги, къоролзабазеги – нужер шагъаразда гъелги гІорцІизегІан кваназе рукІине. ¹³Ва БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда абе: „Дица дирго рокъоса хиралъиялъул бутІа босана ва, Дур амруялда рекъон, гъеб левитазеги, къватІиса рачІарал чагІазеги, бесдалазеги, къоролзабазеги къуна. Дида Дур цониги амру кІочон течІо ва гъеб тІубазабичІого течІо. ¹⁴Хирияб анцІил бутІаялда тІаса босун, чи хвараб бакІалда дица щибго кванацІо, хъублъун вукІаго гъелда тІаса щибго босичІо ва хваразул рухІазе гъелда тІаса щибго къечІо*. Дица БЕТІЕРГЪАН Аллагъас малъараб гъабун – Дур амрабазда рекъон тІубазабуна кинабго. ¹⁵Хирияв Аллагъ, зобалаздаса Дурго тІадегІанаб Рокъоса валагъе нижехъ – Дурго халкъ гІизраилаздеги ва, Дуца нижез умумузе къураб рагІуда рекъон, нижез насиб гъабураб рахъги гъоцІоги чвахулеб улкъалдеги баракат рещІинабе!“

* 26:14 *Чи хвараб бакІалда кванацІо ва хваразул рухІазе гъелда тІаса щибго къечІо* – гъаниб бицунеб буго ВацІацад Аллагъасе рихарал ва ханааниязул рукІарал хъубал диниял гІадатазул. Аллагъас бичІІизабилеб буго, гъал анцІил бутІаби хІакъикъаталда Гъесул кколеллъи, Гъес мискинал пакъирал чагІазе къезе хъварал, гъединлъидал Гъесие кутакалда рихарал ханааниязул хъубал гІадатал рикІІад тезе кколеллъи.

БЕТИЕРГЪАНАСУЛ амрабазда нахъ рильлъа

¹⁶ Жакъа БЕТИЕРГЪАН Аллагъас нуж ахІулел руго гъал къануналги хІукмабиги тІуразариялде – тІолабго рухІги жанги къун ракІ-ракалъго тІуразаре гьел! ¹⁷ Жакъа нужеца абуна, БЕТИЕРГЪАН вугин нужер Аллагъ, Гьесул нухда хъвадизе ва Гьесул къануналги, амрабиги, хІукмабиги тІуразаризе ругин ва Гьесухъ гІин тІамизе бугин. ¹⁸ Жакъа БЕТИЕРГЪАНАСГИ абуна, Гьес цебеккунго абун букІаралда рекъон, нуж Гьесул къимат тІадегІанаб ирс кколин ва нужеца Гьесул амраби цІунизе кколин. ¹⁹ Гьес абуна Жинца дунялалда рижаралщинал халкъазда гьоркъоса тІадегІан гъарилин нуж; нуже рещги, кІодолъиги, къадруги къелин ва, Гьес цебеккун абуралда рекъон, нуж рукІине ругин Гьесул тІаса бишараб хирияб халкъълъун».

Гевал магІарда къурбан-бакІ

27 ¹ ГІизраилалъул кІудиял чагІазда себе Мусаца халкъалда абуна:

«Дица жакъа нуже загъир гъарурал тІолалго амраби тІуразаре. ² БЕТИЕРГЪАН Аллагъас нуже къолеб бугеб ракъ кверде босизелъун Иордан тІурул доб рахъалде шведал, гъениб кІиго кІудияб гамачІ лъе, гьезда хъахІаб гачги бахе. ³ Гьел ганчІазда Къануналъул киналго рагІаби хъвай. Гъедин гъабе Иордан тІурул доб рахъалде шведал, нужер умумузул БЕТИЕРГЪАН Аллагъас къураб рагІуда рекъон, БЕТИЕРГЪАН Аллагъас нуже къолеб бугеб рахъги гьоцІоги чвахулеб ракъалде нуж лъугиналда себе. ⁴ Дица малъараб къагІидаялъ, хъахІаб гачги бахун, гьел ганчІал лъе Гевал магІарда, Иорданалъул доб цояб рахъалде шведал. ⁵ Гъениб БЕТИЕРГЪАН Аллагъасе, ганчІил гъабун, къурбан-бакІ бай, ганчІида квартІаги кІутІичІого. ⁶ БЕТИЕРГЪАН Аллагъасе къурбан-бакІ бай бекІичІеб ганчІил ва гьелда тІад БЕТИЕРГЪАН Аллагъасе цІадул къурбанал гъаре. ⁷ Гъединго ракълил къурбаналги хъве ва БЕТИЕРГЪАН Аллагъасда себе кванай къурбаназул гъан рохел-аваданлъиялда. ⁸ Гъаб Къануналъул тІолалго рагІаби мухІканго ва якъинго хъвай нужеца гъеб кІиябго ганчІида тІад».

Гевал магІарда тІад нагІана къей

⁹ Хадуб Мусацаги, левитазги, кашишзабазги тІолабго ГІизраилил халкъалда абуна:

«Гизраил, кIвар кьун гIенекке! Гъанже нуж рахъана БЕТIЕРГЪАН Аллагъасул халкъълун. ¹⁰Нужерго БЕТIЕРГЪАН Аллагъасухъ гIин тIаме ва жакъа дица нужее загъир гъарурал Гъесул амрабиги, къануналги тIуразаре».

¹¹Гъебго къоялъ Мусаца халкъалде гъадиаб амру гъабуна:

¹²«Иорданалгъл доб цояб рахъалде швараб мехалъ, Геризим магIарде тIадеги рахун, халкъалгье баракаталгъл дугIа гъабизе кколел къавмал гъале: Шимеонилги, Левийилги, Ягъудалги, Иссахарилги, Юсупилги, Буняминилги къавмал. ¹³Ва Гевал магIарда тIадеги рахун нагIана къеялгъл дугIа гъабизе кколел къавмал гъале: Рувимилги, Гадилги, Ашерилги, Зевулунилги, Данилги, Нафталилги къавмал.

¹⁴Биччанте левитаз, киназдаго рагIулеб хIалалъ, Гизраилил халкъалда абизе:

¹⁵„БекIкIун яги биун тIун гъересиаллагъ гъабурав ва балъгого гъеб лъурав чиясе нагIана буго! Гъеб буго БЕТIЕРГЪАНАСЕ рихараб жо, устарасул кверзул хIалтIи!“

Ва биччанте тIолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

¹⁶„Инсул яги эбелалгъл адаб рехараб жо гъабурав чиясе нагIана буго!“

Ва биччанте тIолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

¹⁷„Мадугъаласул гIорхъи жанибе бачарав чиясе нагIана буго!“

Ва биччанте тIолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

¹⁸„Беццав чи нухдаса къосинавурав чиясе нагIана буго!“

Ва биччанте тIолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

¹⁹„Апарагазабулги, бесдалазулги, къоролзабулги ихтиярал цIунуларев чиясе нагIана буго!“

Ва биччанте тIолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

²⁰„Инсул гъадуда аскIов вегарав, ва гъелдалгъл эмен инжит гъавурав чиясе нагIана буго!“

Ва биччанте тIолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

²¹„Кинаб букIаниги хIайвангун хъубал гъоркъорлъаби гъарурав чиясе нагIана буго!“

Ва биччанте тIолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

²²„Жиндирго яцалда, ай инсул ялъуни эбелалгъл ясалда аскIов вегарав чиясе нагIана буго!“

Ва биччанте тIолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

²³„Якъадалда аскIов вегарав чиясе нагIана буго!“

Ва биччанте тIолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

²⁴„Балъго чи чIварасе нагIана буго!“

Ва биччанте тлолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

²⁵ „Гарцухъ гайибго гъечлев чи чварасе наглана буго!“

Ва биччанте тлолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

²⁶ „Гъаб къануналъухъ гленеккуларев ва гъеб тубазабуларев чи-
ясе наглана буго!“

Ва биччанте тлолабго халкъалъ абизе: „Амин!“

Мутиглъаразе баракат

(Лев. 26:1-13; Къан. 7:12-16)

28 ¹ РакI-ракIалъго БЕТIЕРГЪАН Аллагъасе мутиглъани
ва жакъа дица нужее загьир гъарурал тлолалго Гъесул ам-
рабазда рекъон хъвадани, БЕТIЕРГЪАН Аллагъас дунялалъулго
халкъаздаса тладеглан гъаризе руго нуж. ² БЕТIЕРГЪАН Аллагъасе
мутиглъани, гъале нужее букIине бугеб баракат:

³ шагъаралдаги баракат букIина нужее, авлахъалдаги баракат
букIина;

⁴ нужер наслу букIина баракатаб, ах-хуралъул бачинги гъарзалъила,
нужер ги-боцIиги цикIкIина – ги-боцIул къинлъиги гIемерлъила;

⁵ нужер гъегъги, хъабаги, хIерчги тIаса чвахила;

⁶ къватIире унелъулги – нужее баракат, рокъоре тIадрусунелъулги –
баракат.

⁷ Нужеда данде рагъизе тушбаби рахъани, гъел гъуризе
БЕТIЕРГЪАНАС кумек гъабила нужее. Нужеда данде гъел цо
нухккун рачIина, амма анкъго нухккун нужехъа лъутила.

⁸ БЕТIЕРГЪАН Аллагъас баракат рештIинабила нужер гъор-бо-
къалде ва кинабго гъабулебщиналде. БЕТIЕРГЪАН Аллагъас къураб
ракъалда Гъес баракаталлъун гъарила нуж.

⁹ БЕТIЕРГЪАН Аллагъасул амраби цIунани ва Гъесул нухда
хъвадани, Гъес къураб рагIуда рекъон, БЕТIЕРГЪАНАС Жиндир-
го хирияб халкълъун гъарила нуж. ¹⁰ Гъебмехалъ дунялалъулго
халкъазда бихъила нуж БЕТIЕРГЪАНАСУЛ халкълъун рукIин ва
гъел нужекъа хIинкъила. ¹¹ Нужее къелин нужер умумузе гъедун
вукIараб ракъалда БЕТIЕРГЪАНАС кинабго гъарзаго къела нужее:
лъымалги, ги-боцIиги, ах-хуралъул бачинги.

¹² БЕТIЕРГЪАНАС зобалаздаса Жиндирго бечелбиялъул гъамас
рагъила нужее ва ригъ-ригъалда цIадги чвахизабила, гъабулебщи-
налда баракатги лъела. Нужеца гIемераб халкъалъе гIарац къарзалъе
къела, амма нужеца лъихъаго босизе ккеларо. ¹³ Жакъа дица загьир

гъарурал БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул амраби мухІканго тІуразарулел ругони, БЕТІЕРГЪАНАС нуж, рачІлѳун гурел, бетІерлѳун гъарила ва кидаго тІалѳуда рукІина, гъоркѳе ккеларо. ¹⁴ Дица нужеда малгъарал амрабазул цонигиялдаса доре-гъанире кѳуруге, батІиял аллагъзабазда нахъ рилтѳлѳунге ва гъезие хѳулухъ гъабуге.

МутІигІлѳичІезе нагІана

(Лев. 26:14-39)

¹⁵ Амма нуж БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе мутІигІлѳичІони ва жакъа дица нужеа загъир гъарурал БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул амрабиги къануналги мухІканго тІуразарулел гъечІони, гъал киналго нагІанаби рачІине руго нужеда тІаде:

¹⁶ шагъаралдаги нужеа нагІана, авлахъалдаги нагІана;

¹⁷ нужер гъегъги, хъабаги, хІерчги нагІанадукѳе ккела;

¹⁸ нужер лѳималазеги нагІана, ах-хуралѳул бачІиналъеги нагІана ва нужер бачазеги, буртІазеги, къагІазеги нагІана;

¹⁹ къватІире унелѳулги – нужеа нагІана, рокъоре тІадрус-сунелѳулги – нагІана.

²⁰ БЕТІЕРГЪАНАС нужеда тІаде биччала нагІана – талихІкъосинги, гъабубебщиналѳулъ битІгъечІолѳиגי; Дунги рехун тун гъарурал квешлѳаби сабаблѳун, нуж тІагІинарила ва хегаб ахирги ккела нужеа. ²¹ БЕТІЕРГЪАНАС квешал унтаби риччалелго риччалел рукІина нужеда тІаде, нужеца кверде босизехъин бугеб ракъалдаса нуж тІуран тІагІинегІан. ²² БЕТІЕРГЪАНАС нужеда тІаде биччала гъѳѳурузул унтиги, цІадул унтиги, бакѳул бухІиги, ракъдаллѳиגי, бухІараб гъуриги, ккал чІвайги. ТІуран тІагІинегІан гъел балагъаз тезе гъечІо нуж. ²³ Зобал нужеа пахъуде сверила, ракъ маххуде сверила. ²⁴ БЕТІЕРГЪАНАС хІурул цІад базабила нужер ракъалде, ва гъеб балебго балеб букІина нуж тІуран хвезегІан.

²⁵ БЕТІЕРГЪАНАС нужер тушбабазе нужеда тІад бергъенлѳи къела: цо нухккун гъезда данде рагъизе ина нуж, анкъго нухккун гъезухъа лѳутила. Гъеб къисмат бихъарабго, тІолалго халкъалги хІинкъила. ²⁶ Нужер жаназаби зодил хІанчІазегун тІалхул жанаваразе давлалѳун рукІина ва гъел нахъе гъезе чи вукІинаро. ²⁷ БЕТІЕРГЪАНАС нужеда тІаде риччала Мисриялѳул, сахлъязаризе кІоларел, рецІѳуца кваналел тІихъалги*, ругъналги,

* 28:27 Бал. Тархъ. 9:8-11.

хъирисги. ²⁸ БетПерсвериги, беццлъиги, гIакълу босиги биччала БЕТПЕРГЪАНАС нужеда тIаде. ²⁹ БецIаб дунялалда беццал чагIи гIадин, къад къоялъги квер кващун нух балагбулел хутIила нуж. Гъабулебщиналъул битI гъечIеллъун лъугъина, къойидаса къойиде нуже гъабулеб зарал ва цIогъ цIикIкIина – нуже кумекалъеги щивго вукIинаро.

³⁰ Васасе яс абила, амма батIияв вегила гъейгун. Мина бала, амма гъениб жаниб гIумру гъабиларо. Цолбол ах чIела, амма гъениса тIоцебесеб пихъ бакIаризецин щвеларо. ³¹ Беразда цебе жиндирго оц хъуниги, хIалбихъизецин гъелъул гъан щвеларо; нужер хIама бачун ина ва тIокIаль гъеб тIад буссиабиларо; нужер гIи-цIани тушбабазе щвела ва нуже кумекалъе щивго вукIинаро. ³² Нужер васалги ясалги чияр халкъалъухъе къела, берал сваказегIан гъел ралагбулел нужги хутIила – щибго гъабун бажарунгутIиялъ малъкъосиялде ккела. ³³ Нуж тIад хIалтIун, нужерго ракъалда гIезабурабщинаб жо нужеда бихъа-рагIичIеб халкъалъ кванала; нужеян абун, цIоб тараб зулму-хIал букIина гIумруялъго. ³⁴ Ва нужеца хIехъезе ккарабщиналъ нуж гIадаллъила. ³⁵ Квешал, сахлъизаризе кIоларел ругънал риччала БЕТПЕРГЪАНАС нужер накабздегун бохдузде, ва хIатIил килщидаса тIоноцIалде щвезегIан гъел нужер черхалдаго тIиритIила.

³⁶ БЕТПЕРГЪАНАС нужги нужедаго тIад лъурав пачаги нужедаги нужер умумуздаги бихъа-рагIичIеб халкъалъул кверщаликъе къела. Ва гъенир нуж лъугъина цIулалги ганчIилги гъарурал ясикIо-аллагъзабазе хъулухъ гъабизе. ³⁷ БЕТПЕРГЪАНАС нуж рахъинарурал ракъазул халкъаз нуж хIакъир гъарила, гъел нужеда тIад релъанхъила ва гъенир инжитлъиялда рукIина.

³⁸ Нужеца хурибе гIемераб хъон хъала, амма бачIин мукъсанаб гурони щвеларо, шайгурелъул ракъул гарцIаль кванан букIун гъеб. ³⁹ Нужеца цолбол гъабу чIела ва гъелъул ах гIезабила, амма гъениса цIибил цIщун чагъир гъекъеларо, шайгурелъул нужер цолбода хIапара бан букIун. ⁴⁰ Киса-кирего улкаядда зайтуналъул гъутIби рижила, амма зайтуналъул нах нужеда бихъиларо, шайгурелъул зайтун цебего гъенон букIун. ⁴¹ Нуже васалги ясалги гъарила, амма гъел нужгун хутIиларо, шайгурелъул асирлъуде рачун ун рукIун. ⁴² Нужер тIолалго гъутIбиги хурул бачIинги хIутI-хъумуралъул давлалъун ккела.

⁴³ Нужеда гьоркъоб гIумру гъабулел батIиял халкъазул гIадамал къойидаса къойиде тIадегIанлъила, нужин абун, къойидаса

къойиде гѳодорегІанлъила. ⁴⁴ Гъезда цере налъукъе ккела нуж, нужерин абунѳи, гъезие къезе шибго букІинаро. Гъел рукІина бетІерлъун, нуж – рачІлъун.

⁴⁵ Гъал киналго балагъал рещІина нужеде тІаде – нужеда хадур лъугъина гъел, нуж теларо гъез. БЕТІЕРГЪАН Аллагъасухъ гІенеккичІюлъѳи ва Гъес тІад къарал амрабиги къануналги тІуразаричІюлъѳи сабаблъун, нуж тІагІинарила. ⁴⁶ Гъел балагъал рукІина нужеги нужер наслабазеги абадиял нугІзаллъун ва гІаламатлъун. ⁴⁷ ГѳорцІараб гІумру бугеб мехалда нужеца БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе разигѳо ва аваданго хъулухъ гъабичІелъул, ⁴⁸ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужеда тІаде риччарал тушбабазда цере хІалтІила нуж, ракъиги, къечги, гІицІлъѳиги, мискинлъѳиги хІехъолога. Тушманас нужер горбода маххул рукъ бала, гъеб гІазаб-гІакъубаялда нужги хвезарила.

⁴⁹ РикІкІадаса, дунялалъул рагІалдаса, нужеда бичІчІулареб мацІалъул халкъ тІамила БЕТІЕРГЪАНАС нужеда тІаде. ЦІум кинигин нужеда тІад речІчІила гъел. ⁵⁰ Гъеб буго вахІшияб халкъ: харабазул адаб гъабулареб, лъималазда гурхІулареб. ⁵¹ Нужер гІи-боцІиги ах-хуралъул бачІинги гъез кванан лъугІизабила, нужги хвела. ⁵² Тушманас нужер улкаялъул киналго шагъарал сверун кквела, нужер шагъаразул рорхатал шулиял къадазги нуж цІуниларѳо ва, гъезде хълги лъун нуж рукІаниги, гъел шушахъ разарила. БЕТІЕРГЪАНАС нуже къураб улкаялъул киналго шагъарал сверун кквела.

⁵³ Шагъарал сверун ккурав тушманас нуже къураб гІазабалъул кутаклъѳиялъ, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас къурал нужерго лъималазул – васазулги ясазулги – гъан кваназе буго нужеца. ⁵⁴ Нужер бищун хІеренавги хІалимавги гурхІизе гъечІю жиндирго вацасдаги, лъадудаги, хутІарал лъималаздаги ⁵⁵ ва, гъезиеги къечІого, жинцаго кваназе буго жиндирго лъимадул гъан. Тушманас нужер шагъаралги сверун ккун, нуж кІудияб балагъалъукъе ккараб мехалъ, нуже тІокІалъ кваназе жо букІине гъечІелъул. ⁵⁶ Бищун хІеренайги хІалимайги чІужугадан, рагІизабун жинца гІодоб хІетІе чІоларей, ццидаль ялагъизе йигѳо жиндирго росасухъги, васасухъги, ясалъухъги ⁵⁷ ва, балъго лъимерги гъабун, жинцаго кваназе буго гъебги гъелда цадахъ къватІибе бачІарабщинаб жоги. Тушманас нужер шагъарал сверун ккураб мехалъ, гъединаб гІазаб букІине буго нуже.

⁵⁸ Гъаб тІехъалда хъвараб Къануналъул щибаб раГи мухІканго тІубазабичІони ва БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул тІадеГанаб цар КІодо гъабулеб гъечІони, ⁵⁹ БЕТІЕРГЪАНАС нужедеги нужер наслабаздеги кидаго рукІинчІел вахІшиял балагъалги, ГІасиял, ГІасаго унарел унтабиги риччазе руго. ⁶⁰ Гъес нужеда тІаде риччазе руго Мисриялъул киналго вахІшиял унтаби ва гъел нужеда тІаса ине гъечІо. ⁶¹ БЕТІЕРГЪАНАС нужеда тІаде риччазе руго гъаб Къануналда рехсечІелги унтабигун балагъал – нуж тІаГІинаричІого тезе гъечІо. ⁶² Зодир цІвабигІан нуж ГІемерлъун рукІаниги, нужер дагъал чаГи гурони хутІизе гъечІо, нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе нуж мутІигІлъичІолъи сабаблъун. ⁶³ Нужее лъикІлъиги гъабулеб, нужер къадарги цІикІКІинабулеб мехаль Гъев вохун вукІаравго ГІадин, гъединго нуж гъуриялдасаги щущахъ разариялдасаги вохизе вуго Гъев. Ва нужеца кверде босизехъин бугеб ракъалдаса нуж нахъе хъамизе руго.

⁶⁴ Цинги БЕТІЕРГЪАНАС нуж, дуњялалъул цояб раГІалдаса цогияб раГІалде щвезегІан, халкъазда гъоркъор рикъ-рикъизарила. Гъенир батІиял аллагъзабазе хъулухъ гъабулел рукІина нуж – я нужеда, я нужер умумузда лъалел рукІинчІел цІулалги ганчІилги гъарурал аллагъзабазе. ⁶⁵ Гъел халкъазда гъоркъоб нужее парахалъи букІинаро, нужер хІатІазе хІалхъи щвеларо. Гъениб БЕТІЕРГЪАНАС нужер ГІакълу ургъалабазул цІезабила, беразул канлъи свинабила ва рухІалъул чара къосинабила. ⁶⁶ Нужер ГІумруялъе кидагосеб хІинкъи букІина, рекІель парахалъи бугеб мехго щвеларо, къасиги къадги хІинкъун сородулел рукІина, чІаго хутІилищ хутІиларищ лъаларого. ⁶⁷ Радал дуца абила: „Вай, хехго сордо щолебани!“ – къаси: „Вай, хехго рогъунебани!“ – ян, бихъа-тарабщиналъ рекІель рещІараб хІинкъи сабаблъун. ⁶⁸ Гумуздаги рекІун БЕТІЕРГЪАНАС Мисриялде тІад русинарила нуж. Нуж тІокІаль гъенире тІад русине гъечІин абун букІаниги, БЕТІЕРГЪАНАС гъенире ритІила нуж ва гъенир тушбабазе нужго лагълъиялде ричизе лъугъина, амма нуж ричун росулев чиги вукІинаро».

КъотІи цІи гъаби

29 ¹ БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялдалъун Хоривалда Мусаца ГІизраилазулгун КъотІи гъабуна. Гъединго МоГІавалда рукІаго БЕТІЕРГЪАНАС Мусадe амру гъабуна ГІизраилазулгун цоги нухаль КъотІи гъабейн. Гъале гъеб КъотІи.

²Киналго гИзраилалги ахIун, Мусаца гьезда абуна:

«Нужерго беразда бихъана БЕТIЕРГЪАНАС Мисриялда пиргIавнасеги, киналго гьесул чагIазеги, гьесул тIолабго улкаялъеги гьабураб. ³Нужерго беразда бихъана гьезие гьабураб къвакIараб тамихIги, гьединго кIудиял гIаламаталги, хIикматал ишалги. ⁴Амма жакъа къоялде щезегIанги [нужер рицатал ракIал сабаблъун] къечIо БЕТIЕРГЪАНАС нужее бичIчи бугеб гIакълуги, бихъараб босулел бералги, рагIаралъул магIна гьабулел гIундулги.

⁵„Дица кIикъого сональ авлахъалда нужее нухмалъи гьабуна: нужер ретIелги басралъичIо хъитги бихъичIо. ⁶Гъениб нужеца чед гуру кванараб, чIагIа яги чагъир гуру гьекъараб. Гьедин гьабуна Дун нужер БЕТIЕРГЪАН Аллагъ вукIин нужеца бичIчIизе гIоло“.

⁷Ахир-къадги гъанире щвана ниль. Цинги Хешбоналъул пача Сихонги Башаналъул пача Огги рачIана нильгун рагъизе, амма нильеца гъурана гьел, ⁸гьезул ракъалги кверде росана ва гьел ракъал рувимилазеги, гадилазеги, манассилазул бащдаб къавмалъеги къуна.

⁹Гъаб къотIиялъул киналго шартIал тIуразаруни, гьабулебщиналъулъ нужее икъбал букIине буго. ¹⁰Жакъа нуж киналго гъаб бакIалда БЕТIЕРГЪАН Аллагъасда цере чIун руго: къавмазул бутIрулги, тухумазул кIудиялги, церехъабиги, киналго гИзраилалги. ¹¹Гьединго гъанир руго нужер лъудбиги, лъималги, киналго нужеда гьоркъоб гIумру гьабун чIарал батIиял халкъазул гIадамалги — нужее цIул бичIулел чагIаздаса бахъараб лъим баччулел чагIазде гIунгIизегIан. ¹²Нуж гъанире ракIарун руго, нужеца БЕТIЕРГЪАН Аллагъасул КъотIи къабул гьабиялъе гIоло. БЕТIЕРГЪАНАС нужгун гьаб КъотIи гьабулеб буго, гъаги гьедун, ¹³Гъес нужер умумузе, ай Ибрагъимиеги, ИсхIакъиеги, Якъубиеги къураб рагIуда рекъон, нуж Жиндирго халкълъун гъариялъе ва нужер Аллагълъун Живго вукIиналъе гIоло. ¹⁴ГIицIго нужергун гуру дица гъаб гъа гьедараб КъотIи гьабулеб бугеб. ¹⁵Гъаб КъотIи гьабулеб буго гъанир БЕТIЕРГЪАН Аллагъасда цере ракIарун ругезулгунги жеги жакъа нильеда гьоркъор гьечIезулгунги.

¹⁶Нужедаго лъала Мисриялда нильер букIараб гIумруги чияр халкъазул ракъаздасан нильеца гьабураб сапарги. ¹⁷Нужеда рихъана гьезул цIулалги, ганчIилги, гIарцулги, меседилги гъарурал

рокъукъал гьересиаллагъзаби. ¹⁸Нужеда гьоркъов киданиги вукӀине виччаге, БЕТІЕРГЪАН Аллагъасде мугъги рехун, дол халкъазул аллагъзабазе тӀагӀат гъабулев чи: я бихъинчи, я чӀужугӀадан, я тӀубараб къавм, яги тухум; вореги, къогӀаб яги загъруяб гӀаркъел тӀад бижулѳб къибил нужедаго гьоркъоб биччаге!

¹⁹КъотӀиялъул нагӀанабиги лъалев цониги чияс, гъезул кӀварги гъабичӀого, жиндирго дугӀаялдалъун ракӀ гӀодобе биччазабулѳб бугони: „Диего бокъарабги гъабун вукӀина, гъабулѳбщиналъул дие битӀги ккела“, – ян пикруги абун, гъѳб гӀамал сабаблъун хвезе вуго гъѳв. „Лъадаца гӀорцӀарабги бакъварабги ракъ цадахъ тӀагӀинабила“*. ²⁰Гъединав чиясдаса БЕТІЕРГЪАН кидаго тӀасалъугъунаро. Хилиплъи хӀехъоларев БЕТІЕРГЪАНАСУЛ гъалагаб ццин рещтӀине буго гъединав чиясде ва гъаб тӀехъалда хъварал киналго нагӀанаби гӀунтӀизе руго гъѳсде; гъѳсул цӀарги БЕТІЕРГЪАНАС дунялалдасаго нахъе хъвагӀазе буго. ²¹ГӀизраилазул тӀолалго къавмазда гьоркъоса вагӀаги гъавун, гъѳв чиясе БЕТІЕРГЪАНАС жаза гъабила гъаб Къануналъул тӀехъалда хъварал КъотӀиялъул киналго нагӀанабазда рекъон.

²²Нужер рукӀинесел гӀелаздаги, нужер наслабаздаги, рикӀкӀадал ракъаздаса рачӀарал батӀиял халкъазул чагӀаздаги бихъила гъаб ракъалде рачӀине ругел балагъалги, БЕТІЕРГЪАНАС риччазе ругел унтабиги. ²³Гъезда бихъила чӀабтӀицаги цӀамуцаги бухӀараб тӀолабго ракъ – щибго бекъизеги бижижеги рес гъѳчӀѳб, кинабгӀаги гӀурччинлъицин гъѳчӀѳб. Гъѳб букӀина гъелегъараб ццидаль БЕТІЕРГЪАНАС тӀагӀинарурал шагъарал Содомги, Гоморраги, Адмаги, Цевоимги гӀадин. ²⁴ТӀолалго халкъаз абизе буго: „Щиб сабаблъун БЕТІЕРГЪАНАС гъаб ракъалда гъаб къо чӀезабураб? Сунца Аллагъасул ццин гъадигӀан гъалаг гъабураб?“ – ин. ²⁵Гъезда абила: „Гъедин ккана гъѳб халкъаль жиндирго умумузул БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул КъотӀи рехун теялъ, гъѳл Мисриялдаса нахъе рачун хадуб Гъѳс гъезулгун гъабун букӀараб КъотӀиялъѳе гъѳл хилиплъиялъ. ²⁶Цере жидеда киданиги лъалел рукӀинчӀѳл ва Аллагъас гъукъарал батӀиял аллагъзабазда хадур лъугъана гъѳл ва гъѳзие тӀагӀат-гӀибадат гъабуна. ²⁷Гъѳб сабаблъун БЕТІЕРГЪАНАСУЛ ццин гъалагӀлъана

* 29:19 *Лъадаца гӀорцӀарабги бакъварабги ракъ цадахъ хвела* – гъаб абиялъул магӀна ккола гӀайибияв сабаблъун, гъѳсдаго цадахъ гӀайибго гъѳчӀѳлги холин абураб.

гъеб улкаялде ва тѣхъалда хъварал киналго нагланабиги швана гьелъул халкъалъе. ²⁸ Гъалагаб щидаль БЕТІЕРГЪАНАС жиндирго ракъалдаса нахъеги къотІун, чияр ракъалде рехана гьел – гъанжеги гьел гъенир руго“, – ян.

²⁹ БЕТІЕРГЪАН Аллагъасул нильеда лъаларел балъголъаби руго, амма Гадамазе загьир гъабурабщинаб, Гъес абадиялъего нильеги нильер наслабазеги къун буго, ниль Гъесул Къануналда рекъон хъвадизе рукІине Глоло.

БЕТІЕРГЪАНАСДЕ русиналъул хІасил

30 ¹ Дица нужеи загьир гъарурал гъал киналго лъикІлъабиги бала-гъалги нужеда тІаде рачІине руго. Гъебмехалъ, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас чияр халкъазда гъоркъор рикъ-рикъизарурал, нуж рекІеде рачІина, ² лъималгун цадахъ нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасде русина, Гъесие мутІигІлъила ва жакъа дица нужеи загьир гъабурабщинаб ракъ-ракъалъ ва тІолабго рухІ-жаналдалъун тІубазабила. ³ Цинги БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нуж асирлъудаса тІад русинарила; Гъев нужеда гурхІила ва Жинцаго киналго халкъазда гъоркъор рикъ-рикъизарурал нуж щидасан данде ракъарила. ⁴ Дунялалъул рагІалде швезарун руқІун ратаниги, БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нуж гъенисаги ракъарила ва тІадресинарила. ⁵ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужерго умумузул ракъалде рачина нуж ва щидасан гъеб ракъ кверде босила нужеца; умумузул букІаралдасаги щикІкІун бечелъиги къела нужеи ва гъездасаги щикІкІина нужер къадарги. ⁶ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужерги нужер наслабазулги ракъазе гъабила суннат, ракъ-ракъалъго тІолабго рухІ-жаналдалъун нужеи БЕТІЕРГЪАН Аллагъ хиралъизе ва нуж чІаго хутІизе Глоло. ⁷ Гъебмехалъ БЕТІЕРГЪАН Аллагъас тІолалго балагъал рещтІинарила, нужги рихарал, нужеи тІазаб-тІакъубаги къезе бокъарал нужер тушбабазде тІаде. ⁸ Нужги щидасан БЕТІЕРГЪАН Аллагъасе мутІигІлъила ва жакъа дица малъарал Гъесул киналго амрабиги тІуразарила. ⁹ Цинги БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужеца гъабубебщиналда кІудияб баракат лъела, нужеи лъимал Гемемер гъарила, гІи-боцІул къинлъи Гемемерлъила ва ах-хуралъул бачІинги гъарзалъила. БЕТІЕРГЪАН нахъеги нужедаса разилъила, нужер умумузудаса разилъарав тІадин, ва нужеи лъикІабщинаб къела. ¹⁰ Гъедин букІина нуж БЕТІЕРГЪАН Аллагъасухъ Гленеккулел ругони ва гъаб Къануналъул тѣхъалда хъварал Гъесул амрабиги тІадкъаялги

тѲуразарун хъвадани – ракІ-ракІалъго тѲолабго рухІ-жаналдалъун нужерго БЕТІЕРГЪАН Аллагъасде руссани.

Таса бище: Гумру яги хвел

¹¹ Жакъа дица нужеє кьолел ругел амраби тѲуразаризе цІакъго захІматал яги нахъ гІунтІун бажаруларел гъчІо. ¹² Гъел зобалазда гуро ругел: „Зобалазде шив вахинев гъел росизе ва нижее загъир гъаризе, нижеца гъел тѲуразаризе рукІине?“ – ян нужеца абизе ккани. ¹³ Ралъад тун дорехунги гуро гъел ругел: „Ралъад бахун довехун шив инев, гъел росизе ва нижехъе кьезе, нижеца гъел тѲуразаризе рукІине?“ – янги абизе кколаро. ¹⁴ Гуро, гъел амраби нужгун руго: гъел нужер мацІалда руго ва нужер рекІель руго, гъединлъидал гъел тѲуразаре.

¹⁵ Балагъе, жакъа дица нужеда цебе лъолеб буго гІумруги баракатги, хвелги балагъги. ¹⁶ Гъале дир амру: БЕТІЕРГЪАН Аллагъ хиралъе, Гъесул нухккун хъваде, Гъесул амрабиги, тІадкъаялги, къануналги тѲуразаре. Цинги нуж чІаго хутІила, нужер къадарги тІадеялдаса тІаде цІикІкіна ва нуж жанире лъугъинехъин ругеб ракъалда БЕТІЕРГЪАН Аллагъас нужеде баракатги рещтІинабила.

¹⁷ Амма нужеца БЕТІЕРГЪАН Аллагъасде мугъ рехани, нуж Гъесие мутІигІлъичІони ва, Гъесул нухдасаги кьурун, батІиял аллагъзабазе хъулухъ гъабизе лъугъани, ¹⁸ гъебмехалъ ракІчІун нуж тІагІинаризе руго; нуж унеб ва нужеца кверде босизе бугеб Йорданалъул доб цояб рахъалъул ракъалда нужер гІумруги халат бахъизе гъчІо.

¹⁹ Жакъа дица зобги ракъги нужеда данде нугІзаллъун ахІулел руго: дица нужеда цебе лъуна – гІумру яги хвел, баракат яги нагІана. ГІумру тІаса бище, нужгоги нужер наслабиги чІаго рукІине, ²⁰ БЕТІЕРГЪАН Аллагъ нужеє хиралъизе, Гъесухъ гІенеккизе ва Гъесулгун шулияб бухъен гъабизе – Гъесдасан бугелъул нужеє гІумру. Нужеє кьелин абун нужер умумузе, ай Ибрагъимиеги, ИсхІакъиеги, Якъубиеги гъедун вукІараб ракъалда Гъес къела нужеє халатаб гІумру».

Егъошуа – Мусал варис

31 ¹ Ахиралдаги Мусаца тѲолабго гІизраилазде гъадианаб хитІаб гъабуна.

² Мусаца абун: «Дица нусиялда кього сон бана ва тІокІаль бажаруларо дихъа нужеда цадахъ хъвадун. БЕТІЕРГЪАНАСГИ абун»

дун Йордан бахун довехун ине гъечІилан. ³ Живго БЕТІЕРГЪАН Аллагъ вукІине вуго нужеда цадахъ, дора ругел халкъалги Гъес нужеда цереса тІагІинаризе руго ва нужеца доб ракъги кверде босизе буго. Егъошуаца цере рачине руго нуж, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ рагІуда рекъон. ⁴ БЕТІЕРГЪАНАС гъел халкъазеги гъабила амориязул пачазаби Сихониеги, Огиеги, гъезул ракъазеги гъабураб – гъел халкъалги гъединго гъурила. ⁵ БЕТІЕРГЪАНАС нужер кверде къезе руго гъел ва нужеца гъезие дица нужеда тІадкъарабщинаб гъабизе ккола. ⁶ Нуж шулаго чІа, къвакІун рукІа. Гъезука хІинкъуге, я нахъе къаге, БЕТІЕРГЪАН Аллагъ вугелъул нужгун. Гъес нуж киданиги рехун тезе гъечІо!»

⁷ Хадуб Мусаца Егъошуа ахІана ва тІоаллго гІизраилазда цебе гъесда абуна:

«Мун къвакІун ва къварун чІа, шайгурелъул мун ине ккола БЕТІЕРГЪАНАС нилъер умумузе рагІи къун букІараб ракъалде гъаб халкъги бачун, ва, гъезул ирс хІисабалда, дуца гъезда гъоркъоб бикъизе ккола гъеб ракъги. ⁸ Живго БЕТІЕРГЪАН ине вуго дуда цева-цева ва Гъев мунгун вукІине вуго; Гъес мун кидаго рехун тезе гъечІо. Мун сункъаниги хІинкъуге ва ракІ тІуркІизе биччаге».

Къанун цІали

⁹ Мусаца гъаб Къанун хъвана ва БЕТІЕРГЪАНАСУЛ КъотІиялъул гъамас баччулел Левийил къавмалъул кашишзабахъе ва ГІизраилалъул кІудиял чагІазухъе къуна. ¹⁰ Хадуб Мусаца абуна:

«Анкъго соналда жаниб цо нухалъ, тІасальгъиналъул соналъ, Хъошазул байрамкъояз, ¹¹ ГІизраилл халкъ БЕТІЕРГЪАН Аллагъасда цебе чІезе, Гъес тІаса бищараб Мукъадасаб бакІалде бакІарараб мехалъ, киналго гІизраилазда рагІун гъаб Къанун цІале. ¹² ТІолабго халкъ бакІаре – бихъиналги, руччабиги, лъималги, нужер шагъаразда чІарал цогидал халкъазул гІадамалги. Биччанте гъезда рагІизе ва лъан букІине: гъел ругъунлъизе ккола БЕТІЕРГЪАН Аллагъасукъа хІинкъизе, Гъесие сужда гъабизе ва Гъесул Къанунги мухІанго тІубазабизе. ¹³ Биччанте жеги гъаб Къанун лъаларел лъималги гІенеккизе ва гъездаги лъан букІине: гъел ругъунлъизе ккола БЕТІЕРГЪАН Аллагъасукъа хІинкъизе ва Гъесие сужда гъабизе. Гъедин букІине ккола кидаго, Йорданалъул доб цояб рахъалда нужеца кверде босизехъин бугеб ракъалда нужеца гІумру гъабубебщинаб мехалъ».

БЕТИЕРГЪАНАСУЛ тІадкъай

¹⁴ БЕТИЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«Дуе хвезе заман шолѣб буго. Егъошуа ахІе ва ДандчІваялъул Чадиралда цере чІа, Дица гъесие амру гъабизе букІине».

Мусаги Егъошуаги ДандчІваялъул Чадиралда цере чІана. ¹⁵ Гъѣб-мехалъ БЕТИЕРГЪАН загъирлъана накІкІул парчадул хІубиялъулъ ва Чадиралдул кІалтІа чІана. ¹⁶ БЕТИЕРГЪАНАС Мусада абуна:

«Мун кватІичІого дурго умумулгун парахалъизе вуго, гъаб халкъин абунѣ, жиб унеб бугѣб ракъалъул гъересиаллагъзабазда хадубги ун, пасалъизе буго. Гъез Дун рехун тезе вуго ва жидергун гъабураб Дир КъотІиги хвезабизе буго. ¹⁷ Гъѣб къоялъ Дир гъезда гъалагаб щин бахъила ва Дица гъелги рехун тела. Гъѣбмехалъ Дица гъездаса Дирго гъумер бахчила, гъелги чияр давлалъун ккѣла. Гѣмерал вахІшиял балагъал рачІина гъезда тІаде. Гъѣбмехалъ гъез абила: „Гъалгощинал балагъал нильѣда тІаде рачІун руго нильгун нильѣр Аллагъ гъѣчІолъиялъ!“ – ин. ¹⁸ Дицайин абунѣ, гъѣб къоялъ ракІчІун Дирго гъумер бахчизе буго, батІиял аллагъзабаздеги руссун, гъез гъабурабщинаб квешлъѣ сабаблъун.

¹⁹ Гъанже гъаб турки хъвай ва ГІзраилазда малъѣ; биччанте гъез гъѣб ахІизе – гъѣб букІине буго гъезда данде чІараб Дир нугІлъун. ²⁰ Дица гъел рачина рахъги гъоцІоги чвахулеб ракъалде, гъезие къѣлин гъезул умумузе Дун гъедараб ракъалде. Гъениб гІорцІизегІан кваназе квенги щун, къаралъараб мехалъ, Дунги рехун тун ва Дир КъотІиги хвезабун, гъел батІиял аллагъзабазде руссина ва гъезие хъулухъ гъабизе лъугъина. ²¹ Хадуб, Гѣмерал балагъалги ГІазаб-ГІакъубаги хІехъезе ккараб мехалъ, гъаб турки гъезда данде нугІлъун чІѣла (рачІунел ГІѣлаздаги кІочене гъѣчІѣлъул гъаб турки). Дида гъанжего гъала гъезул ракІазул къасдал, гъезие къѣлин Дун гъедараб ракъалде гъел швелалдего».

²² Доб къоялъ Мусаца турки хъвана ва ГІзраилазда малъана. ²³ Нунил вас Егъошуаде БЕТИЕРГЪАНАС гъадианаб амру гъабунѣ: «Мун къвакІун ва къварун чІа, шайгурелъул дуца рачине кколелъул ГІзраилал гъезие къѣлин Дун гъедараб ракъалде. Дунги вукІине вуго мунгун».

²⁴ Байбихъудаса ахиралде швезегІан тІолабго Къанун хъван лъугІарабго, ²⁵ Мусаца БЕТИЕРГЪАНАСУЛ КъотІиялъул гъамас баччулел левитазде гъадианаб амру гъабунѣ:

²⁶ «Гъаб Къануналъул тІехъ босе ва КъотІиялъул гъамасалда аскІуб гъѣ. Гъѣб гъениб букІина нужѣда данде чІараб нугІ хІисабалда. ²⁷ Дида

лъалелъул нужеего бокъарабги гъабун чӀолел чагӀи нуж рукӀин. Жакъа, дун жеги нужгун вугеб мехалъцин, гъедигӀан БЕТӀЕРГЪАНАСЕ мутӀигӀлъуларел нужер, дун хун хадуб шибдай букӀина?! ²⁸ Нужер къавмазул кӀудиялги церехъабиги дихъе ахӀе, гъезие дица гъал рагӀаби цӀализе ва гъезда данде нугӀзалгъун зобги ракъги ахӀизе. ²⁹ Дида лъалелъул дун хун хадуб нуж ракӀчӀун пасалъизе рукӀин ва, дица малъараб нухги тун, къосун ккезе рукӀин. Заманалдасан нужеда тӀаде балагъал рещтӀине руго, БЕТӀЕРГЪАНАСДА цере нужеца гъарурал квешлъаби ва Гъесул щцин бахъинабулел нужер ишал сабаблъун».

Мусал турки

³⁰ Мусаца тӀолалго гӀизраилазда рагӀун, байбихъудаса ахиралде щвезегӀан гъаб турки цӀалана.

32 ¹ «Зобал, нуж гӀенекке дир хитӀабальухъ;
Ракъальги гӀинтӀае дир кӀалзул рагӀухъ.

² Дир вагӀза-насихӀат цӀадлъун чвахизе биччай,
щублъун чвахизе те дир рагӀабиги:
гӀурдаде тӀолеб тӀупан кинигин,
хур лъальалеб рахӀмат кинигин!

³ Дица БЕТӀЕРГЪАНАСУЛ цӀар ахӀила!
Нилъер Аллагъасул тӀадегӀанлъи! Гъесие рещ гъабе!

⁴ Гъев вуго шуляб къуру! Гъесул ишал камилал,
Гъесул нухал киналго ритӀарал!
Аллагъ даим ритӀухъав, Жив мекъи кколарев!
Гъев кидаго вацӀадава ва витӀарав!

⁵ Амма яхӀ-намус рехарал Гъесул лъимал
Гъесда цере пасатго хъвадана!
Жидедаго тӀаде рогъоги цӀан,
бокъа-бокъараб гурони гъабулареб тӀадада хвараб агълу!

⁶ Гъебищ БЕТӀЕРГЪАНАСЕ нужер баркала?
ГӀантаб, гӀакълу гъечӀеб халкъ!
Гъев гуревищ нужер Эмен, нуже гӀумру къурав Халикъ –
нужги дунялалда рижарав, нужер гӀумруялъе къучӀги
лъурав?

- ⁷ Цебе араб раќалде швезабе;
 рукларал гелазул хисаб гябе.
 Дурго инсуда цехе, гьес бицина дуда,
 кудиял чагъзда гьикъе, гьез абила дуда.
- ⁸ Падегланас халкъазе ирсалге раќбал кьолеб мехаль,
 Гьес толабго инсаният бикъ-бикъараб мехаль,
 Гьес халкъазул ракъазе горхъи чвана,
 Пизраилил васазул* риккленги хисабалде босун.
- ⁹ БЕТЕРГЪАНАСУЛ бутгалъун ккола Гьесул халкъ,
 Якъуб – Гьесул ирс.
- ¹⁰ Авлахъалда батана Гьесда гьеб халкъ,
 жанаварал рурудулеб галхулаб авлахъалда.
 Гьес гьезул талаб гябуна, гьел хьихъана ва
 Жиндирго ясбер гадин цунана.
- ¹¹ Цумаль жиндирго бусен гябулеб гадин
 ва жиндирго танчъазда гад гьеб боржанхъулеб гадин,
 куркъбалги глебеде ритун, жиндирго танчи
 куркъбаздаги лъун раччулел гадин,
- ¹² БЕТЕРГЪАНАС Жинцаго цебе бачана гьеб халкъ;
 батияв аллагъ гьелгун вукинчу.
- ¹³ Гьедин Гьес дунялалъул борхалгиялде рахинаруна гьел,
 ва, галах-авлахъалъул нигматги къун, кваназаруна.
 Гьес къурабазулъа гьоцо къуна гьезие кваназе,
 парсазухъа зайтуналъул нах къуна,
- ¹⁴ Ги-боцул рехъалъа нахги рахъги къуна,
 къариял къагиги бурталги,
 Башаналъул бишун лъиклал куйдулги,
 таса бишараб рольги къуна.
 Ва две гьекъезе цолбол жа буклана – гябуялълул би.
- ¹⁵ Амма къаралъана Ешурун** ва малъараб гябуларо;

* 32:8 Ялъуни «Аллагъасул васазул».

** 32:15 *Ешурун* – Къанагат гурони жиб халтпизабудареб Пизраилалълул батияб цар. Бал. гьединго 33:5, 26.

гьесда тІатІи чІвана, гьев гьарт-гьартана ва гьесул раКІ
хьачІлъана.

Аллагъ нахъ чІвана – жиндирго Халикъ,
хвасарлъиялъул Къуру рехун тана!

¹⁶ БатІиял аллагъзаби сабаблъун гьез Аллагъасул квешго
ццин бахъинабуна,
жидерго хъубал ишаздалъун Гьев тІуван гьалагълизавуна!

¹⁷ Гьез къурбанал шайтІабазе гьаруна, Аллагъасе гуро –
цере лъалел рукІинчІел аллагъзабазе,
цІиял раккарал аллагъзабазе;

гьел нужер умумузда рагІунцин рукІинчІо.

¹⁸ Нуж гьарураб Къуру нужеца рехун тана,
Нужго рижарав Аллагъ кІочон тана!

¹⁹ Гьеб бихьидал БЕТІЕРГЪАНАСГИ гьел нахъчІвана.
Жидерго васаздеги ясаздеги бахъараб гьалагаб цциналъ,

²⁰ Гьес абуна: „Дица гьездаса Дирго гьумер бахчила,
цинги гьезие ккезе бугелъухъ валагъила.

Гьел руго пасикълъиялъул агьлу,
ритІухълъи лъаларел лъимал!

²¹ Гьересиаллагъзабаздалъун Дир ццин гьалагълизабуна гьез,
квераз гьарурал ясикІо-аллагъзабаздалъун дир раКІ
къогІлъизабуна!

Дицаги гьезуль жахІда бижизабила жидеда
халкъин абизецин бегъуларел гІадамаздалъун;

Гьагаб халкъалдалъун ццидахинарила гьел.

²² Шайгурелъул Дир ццидал цІа бакун бугелъул –
барзахалъул тІиналде гІунтІунги кинабго бухІула гьелъ;
гьелъ бухІула ракъги, ракъалда бижарабщинабги,
къурабазул къучІалги!

²³ Дица гьезда тІаде балагъал раКІарила,
гьезда Дирго чІорал речІчІила:

²⁴ Гьел ракъуца хІалакълъила,
квешал хвалил унтабаз чІвала!

Дица гьезда тІаде гІалхул жанаваразул гажалги,
ракъалдасан шурулел жалазул загъруги биччала.

²⁵ КъотІнор ругел хвалчаца чІвала,

рокъор чІарал хІинкъуца холел рукІина!
Хвезе руго Полохъабиги, бахІаруччабиги,
каранда хахулел лымалги, бетІер хъахІлъарал хараби-
ги.

26 Дица гьел рикъ-рикъун тІагІинарилаан,
халкъазда гьоркъоб гьезул лъалкІцин нахъа течІого,
27 амма гьебмехаль тушбабазул гІамал кІодолъила,
гьезда гьеб мекъи бичІчила,
ва гьез абила: ‘Нилъер къуват бергъана!
БЕТИЕРГЪАНАСУЛ иш гуо гьеб’, – ин.

28 ГІизраилл халкъ – гІакълу билараб халкъ,
гьезда щибго бичІчулеб гьечІо!

29 Гьез гІакълу хІалтІизабулебани,
гьезда кинабго бичІчилаан,
жидерго букІунеб ахирги лъалаан“.

30 Кин кІолеб цо чиясда азаргояв лъутизавизе?!

КІигоясда кин кІолеб анцІазарго чи лъутизавизе?!
Гьедин лъугъуна гьезул алагъас гьел рехун тараб мехаль,
Живго БЕТИЕРГЪАНАС гьел тушбабазул кверде къураб
мехаль!

31 Дозул алагъ нилъер Аллагъ гІадав гьечІелъул!
Нилъер тушбабазда жидедагоги лъала гьеб.

32 Гьезул гъабу – Содомалъул гъабуялдаса лъугъараб,
гьезул щибил – Гоморраялъул ахазукъа лъугъараб.
Гьезул пихъ загъруяб,
цІолбол хъоп къогІаб.

33 Гьезул чагъир – борхыл загъру,
кобраялъул хвалил загъру.

34 „Дица бахчун гуребищ гьеб бугеб?
Дир нахъарокъоб, мугъруги чІван, тун гуребищ гьеб
бугеб?

35 РецІел босулев – Дун вуго. Къисас Дица босила,
гьезул хІетІе хъуштІараб къо бачІиндал.
Гьезде чІегІераб къо бачІунеб буго,
гьезие къачІараб къадар гІедегІун шолеб буго“.

36 БЕТЕРГЪАНАС диван гъabila Жиндирго халкъалъе,
 ва Жиндирго лагъзадериди гурхИла,
 гъезул пакъирлъиги бихъун,
 я асирал, я эркенал нахъе чагИго хутлун гъечЮлъиги
 бихъун.

37 Ва Гъес абила: „Киреха арал гъезул аллагъзаби?
 Киб бугеб гъез мугъчIвалеб букIараб къуру?

38 Нужерго къурбаназул гIатIи гъезие къуна нужеца,
 гъезие чагъирги тIуна.

Биччанте гъанже гъез кумек гъабизе нужее!

Биччанте гъез цIунизе нуж!

39 ГъанжегIаги бичIчIа нужеца, цохЮ Дун вукIин Аллагъ,
 Дун гурев батIияв Аллагъ гъечIевлъи!

ГIажалги хъвала Дица, гIумруги къола Дица.

Дица ругъун лъола – Дицаго сахги гъарула.

Дидаса хвасар гъаризе лъидаго кIоларо!

40 Эхеде кверги борхун гъедулев вуго Дун:

Дирго абадияб цIаралхIа,

41 Дирго хвалченалъул пири бегIер гъабурабго ва
 жаза гъабизе гъеб кодобе босарабго,

Дица рецIел босила тушбабаздаса,

Дун рихаразе жаза гъабила!

42 Дица бидуца мехтизарила Дирго чIорал,

Дир хвалчацаги гIорцIизегIан гъан кванала.

ЧIваразулги асиразулги би!

Тушбабазул церехъабазул бутIрул!“

43 Дунялалъул халкъал, нуж Гъесул халкъалдаса роха!

Жиндирго лагъзадерил бидухъ БЕТЕРГЪАНАС къисас
 босизе буго!

Гъес тушбабазе жаза гъабила,

Жиндирго халкъалъул ракъги бацIцIад гъабила».

44 Гъедин, халкъалда цевеги вахъун, Мусаца киназдаго рагIун гъеб
 туркиялъул рагIаби цIалана; гъесда цадахъ Нунил вас Гъошеаги*

* 32:44 *Гъошеа* – Егъошуал себе букIараб цIар. Мусаца гъесда цIар хисун
 Егъошуа лъуна.

вукІана. ⁴⁵Тіолалго гІзраилазе кинабго вагІза-насихІатги хитІабги гъабун лъугІарабго, ⁴⁶Мусаца абунa:

«Жакъа дица нужеда малъарабшинаб жо рекІель цІуне. Нужерго лъималаздаги малъе гъаб Къануналда хъварал амраби мухІканго тІуразаризе. ⁴⁷Гъел чІорогоял рагІаби гуро – гъел рагІабазуль буго нужер гІумруялгул магІна. Иордан гІоралгул доб цояб рахъалда нужеца кверде босизехъин бугеб ракъалда гъездалъун букІине буго нужее халатаб гІумруги».

⁴⁸Гъебго къояль БЕТІЕРГЪАНАС Мусада абунa:

⁴⁹«Аварим мугІрузде а, Ерихоналда дандбитІун Могавалгул ракъалда бугеб Нево магІарде ваха ва Дица гІзраилазе къолеб бугеб Ханааналгул ракъалъухъ валагъе. ⁵⁰Гъеб магІарде тІаде вахине вуго мун ва гъенив хвезе вуго, цинги дурго умумулгун цолъизе вуго; Гъор магІарда дур вац Гъарунги гъединго хвана ва жиндирго умумузухъе ана. ⁵¹Гъедин ккана, Цин абураб салул авлахъалда рукІаго, Кадешалда бугеб Мерива абураб ищухъ гІзраилазда цебе Дир адаб гъечІеб жоги гъабун, нужеца ГІзраилил халкъалда Дир тІадегІанаб хиралъи бихъязабичІолъи сабаблъун. ⁵²Гъединлъидал, Дица гІзраилазе къолеб бугеб ракъ бихъила дуда рикІададасан, амма гъениве мун лъугъинаро».

Мусал баракаталгул дугІа

33 ¹Гъале Мусаца живго хвелалде цебе ГІзраилил наслабазе гъабураб баракаталгул дугІа.

²Гъес абунa:

«БЕТІЕРГЪАН Синаялдаса загъирлъана,
Сеиралда тІад Гъесул нур гвангъана,
Параналда Гъесул канлъи къалъана,
зобалазул анцІ-анцІ азарилал боялгун Гъев вачІиндал;
Гъесул кваранаб рахъалдасан рурудулеб цІаги!
³ХІакъикъаталдаги Дуге Дурго халкъ (ГІзраил) хирияб буго!

Божи-иманалгул агълу Дур хъатикъ буго!
Гъел киналго Дуда цере накабазда чІола
Дур насихІатазухъги гІенеккулаго.

⁴Мусаца гъезухъе къураб Къанун
Якъубил халкъалгул ирслъун ккола.

⁵ГІзраилалгул тіолабго халкъги гъезул къавмазул
бутІрулги

мажлисалде раКІарараб мехалда,
Ешуруналъул ПарччаХІлъун лъугъана Гъев.

- ⁶ Рувимил наслаби лъугІугеги, гъезие гІумру къеги,
гъесул къавмалъул чагІи дагъал рукІаниги!»
- ⁷ Ягъудал къавмалъул рахъалъ гъес гъадин абуна:
«Я БЕТІЕРГЪАН, Ягъудал наслабазул аХІи Дуда рагІаги!
Гъел гъезул халкъгун цолъизаре.
Гъел жидерго къуваталдалъун тушманасда данде рагъула,
амма Дудасан буго гъезие кумек!»
- ⁸ Левийил къавмалъул рахъалъ гъес гъадин абуна:
«Левийил наслаби – Дур божарал лагъзал,
Гъез цІунула Туммимги Уримги.
Массаялда Дуца хІалбихъана гъезул;
Мериваялъул ищухъ гъелгун вагъана*.
- ⁹ Гъез эбел-инсул рахъалъ абула:
„Нижее КІвар гъечІо гъел эбел-эмен рукІиналъул“, – ин;
вацазул гъурмахъ гъел ралагъуларо,
лъималазухъ гІин тІамуларо.
Щайин абуни, бищун КІвар бугеблъун гъезие буго Дур амру
тІубазаби
ва Дур КъотІи цІуни.
- ¹⁰ Гъез Якъубил наслабазда Дур нухалги,
ГІизраилил халкъалда Дур Къанунги малъула.
Гъез Дуда цере гъуинмахІал рухІула,
Дур къурбан-бакІалда тІад цІадул къурбанал лъола.
- ¹¹ Я БЕТІЕРГЪАН, баракат лъе гъезда ва гъезул махшел-гъу-
нар цІикІинабе;
Гъез гъабубебщиналдаса Мун разилъаги!
Гъезул тушбабазул мугъ бекизабе,
ва гъел рихарал гІодор ккезаре,
тІокІалъ тІаде рахъунареб хІалалъ!»
- ¹² Буняминил къавмалъул рахъалъ гъес гъадин абуна:
«Биччанте БЕТІЕРГЪАНАСЕ хирияв
Гъесда аскІов хІинкъи гъечІеб рахІаталда вукІине.
БЕТІЕРГЪАНАС кидаго цІунула гъев,

* 33:8 *Масса ва Мерива* – бал. Тархъ. 17:1-7 ва Тар. 20:1-13.

Жиндирго кИгъуждузда тІадеги вачун, хІалхьи къола
гъесие».

- ¹³ Юсупил къавмалъул рахъалъ гъес абуна:
«Я БЕТІЕРГЪАН, Юсупил наслабазул ракъалде баракат
рещТІинабе:
тІад зобалаздаса шуб базабе,
ракъулъа жанисан иццал чвахизаре,
¹⁴ бакъ гІун барщараб гъуинаб пихъ къе,
моцІалдаса моцІалде бугІа-ролъ гъарзалъизабе!
¹⁵ Гъезул некІсиял мугІруздаги батІи-батІияб хирияб
нигІмат бижаги,
гохІал-щобаздаги пихъ гъарзалъаги,
¹⁶ ракъалдаса хІалухъен гъарзаго шваги,
азил хъархъида гъоркъоса кІалъарав
БЕТІЕРГЪАНАСУЛ цІобалдалъун.
Гъеб кинабго къеги Юсупил наслабазе,
вацазда гъоркъов жив тІаса вищарасе.
¹⁷ Гучаб оцода рельлъуна Юсупил къуват,
гІалхул бугъил лъгъурдулин ккола гъесул васал.
Гъез халкъазда хІункула,
дунялалъул рагІалда ругездеги гІунтІула:
Ефраимил наслу – анцІ-анцІ азарго,
Манассил – аза-азарго».
- ¹⁸ Зевулунил къавмалъул рахъалъ гъес абуна:
«Зевулунил наслаби, сапаралде рахъунелъул нуж разилъаги;
Иссахарил наслаби, нужерго чадразухъ нужги рохаги.
¹⁹ Гъез магІарде жидехъего къавмал ахІула
ва гъенир рацІадал къурбанал гъарула.
Ралъдал бечелъиялъ хъихъула гъел,
ралъдал салудаса хайир босула».
- ²⁰ Гадил къавмалъул рахъалъ гъес гъадин абуна:
«Гадил наслабазул ракъ гІатІид гъабурасе баракат шваги!
Гъел рельлъуна парахатго гІодоб бегараб гъалбацІалда,
тохлъукъе тІадги речІІун, бетІерги кверги тІезе къачІараб.
²¹ Гъез бищун лъикІаб ракъ тІаса бищана –
халкъалъул бетІерасе мустахІикъаб ракъ.
Халкъалъул бутІрул данде ракІарараб мехалъ,
гъез БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялда рекъон гъабуна,

Гизраилалъе БЕТЕРГЪАНАС къотПараб хІукму
тІубазабуна».

²² Данил къавмалъул рахъалъ гъес абуна:

«Башаналъул мугІруздаса жиб кІанцІулеб
гъалбацІалъул тІинчІалда релълъуна Данил наслаби».

²³ Нафталил рахъалъ гъес абуна:

«Баракатал руго Нафталил наслаби,
БЕТЕРГЪАНАСДАСА баракат шварал руго гъел.
Гъезул ирслъун ккола [Галилеялъул] хІюрги къилбая-
лъул рахъги».

²⁴ Ашерил къавмалъул рахъалъ гъес абуна:

«Ашерил наслаби – киналго вацазда гъоркъор бишун бара-
катал!

Зайтуналъул нахул гІорал чвахаги гъезие,
киналго къавмазе хиралъаги гъел.

²⁵ Нужер кабабазул рахаял маххулги мазгаралъулги гъа-
рурал рукІина,
нужер гІумруялъул къоял гІадин нужер бечелъиги цІикІина».

²⁶ «Ешуруналъул Аллагъасда бащадав шивго гъечІо!

Гъев зобалаздасан дуе кумекалъе воржуна,
Жиндирго кІудияб къудратгун, накІкІул парчабаздаги
рекІун!

²⁷ Абадияв Аллагъ – Гъев вуго мун вахчулеб хъала!

Абадиясул Квер – дуй мугъчІваляе!
Гъес дур тушбаби нахъе ахІана,
ва гъел тІагІинареян буюрухъ къуна.

²⁸ Гизраилил халкъ паракатго букІина,
гІицІго Якъубил агълуялъ гІумру гъабила
чедги чагъирги гъарзаяб улкаялда,
зобалаз кидаго гІаде шуб бецІулеб ракъалда.

²⁹ Баракатаб буго мун, Гизраилил халкъ!

Щал дуда релълъунел,
БЕТЕРГЪАНАС эркен гъабураб халкъ!

Дур хъалхъанги кумекчиги Гъев вуго,
Дур рещалъул хвалченги Гъев вуго!

Тушбаби дуе хІелхІедила,
дуцайин абуни, гъел хІатІикъ мерхъина».

Мусал хвел

34 ¹Цинги МоҒавалъул ҠаҠиракълдаса Муса Нево маҒарде вильлъана ва Ерихоналда дандбитун бугеб Фасга меҒералъул тӀогъиве вахана. Гъенисан БЕТІЕРГЪАНАС Мусада бихъизабуна ГилҠадалдаса Даналде швезеган тӀолабго ракъ, ²гъединго Нафталил тӀолабго ракъги, Ефраимил ва Манассил ракъалги, КӀудияб ралъдахъе гӀунтӀараб Ягъудал тӀолабго ракъги, ³Негевги, Чамасдакалъул ГъутӀбузул шагъаралдаса бахъараб ЦоҒаралде швезеган тӀибитӀараб Ерихоналъул тӀолабго ракъги. ⁴БЕТІЕРГЪАНАС гъесда абунa:

«Гъале Ибрагъимиеги, Исхакъиеги, Якъубиеги Дун гъедараб, гъезул насабазе къелин Дица амру гъарураб ракъ. Дица дуда гъеб бихъизе рес къолеб буго, амма мун гъениве ине гъечӀо».

⁵Цинги БЕТІЕРГЪАНАСУЛ лагъ Муса хвана, БЕТІЕРГЪАНАС гъесда абухъе, МоҒавалъул ракъалда. ⁶Ва гъев МоҒавалда, Бет-Пероралда аскӀоб бугеб расалтъиялда вукъана. Амма жакъа къоялъги лъидаго лъаларо гъесул хоб бугеб бакӀ. ⁷Мусаца нусиялда къого сон бан букӀана, амма хвезеган гъесул беразул канлъиги свинчӀо чорхол рухӀ-жанги дагълъичӀо. ⁸Ғизраилил халкъалъ лъеберго къоялъ маҒу бахъана Мусада хадуб МоҒавалъул расалтъиялда; Мусада хадур Ғодиялъул къоял гъедин тӀуразаруна.

⁹Нунил вас Егъошуаде Ғакъиллъиялъул рухӀ рещтӀана, Мусаца кврал лъун рукӀун гъесда. Ва Ғизраилал гъесда нахъ риллъана, Мусаца малъарабщинабги тӀубазабулеб букӀана.

¹⁰Гъелдаса нахъе Муса Ғадиनाव, БЕТІЕРГЪАНАСУЛ гъумер лъалев авараг Ғизраилалда тӀокӀаль вахъинчӀо. ¹¹Гъес БЕТІЕРГЪАНАСУЛ амруялдалъун Мисриялда пирҒавнасадаги гъесул тӀолалго чаҒаздаги рихъизарурал ва пирҒавнасул ракъалда гъарурал Ғадинал КӀудиял хӀикмалъабиги Ғаламаталги тӀокӀаль лъицаго гъаричӀо. ¹²Мусаца тӀолабго Ғизраилил халкъалда себе бихъизабураб КӀудияб къудратги кутакал ва хӀинкъарал мугӀжизаталги тӀокӀаль лъицаго рихъизаричӀо.

РичІізе захІматал раґабазе баян

Авараг— Аллаґасул амру ґадамазда бицине ґаса вишарав, Аллаґасул вакил. Иллаґыяб РухІалдалъун авараґзабаз букІинесеб бицунаан, ґадамазул Аллаґасда рихарал ишал къватІир чІвазарулаан ва, мунаґызде мугъги рехун, рекІекълъун, тавбу ґабизе ва Аллаґасде руссине ґадамал аґулаан.

Авив— жугъутІазул календаралда рекъон, лъаґІалил ґоцебесеб моґІ (марталъул башалъудаса апрелалъул башалъуде швезегІан). Авивалъул батІияб цІар — Ниссан.

Адам — Аллаґас вижарав ґоцевесев инсан. ґолабго инсаният бижана ґесдасанги ґесул лъади ХІавадасанги. Ғединго Адамги ХІаваги лъугъана Аллаґасул амру хвезабурал ва ґелдалъун мунаґ ґабурал ґоцересел ґадамаллъун. Ғез ґоцебесеб мунаґ ґабуралдаса нахъе ґезул киналго наслаби лъугъана мунапикъзабилъун. Ғадамазул мунаґызухъ ґезие жазаялъе хвелги буго.

Алжан, Эдемалъул ах — «Байбихъи» абураб Тавраталъул ґоцебесеб ґехъалда хъван буго инсан вижиялъул хІакълъулъ. Нилъеда ґъенибго хъван батула ґайбатаб Эдемалъул ахалъулги, ґеб ахикъ ґоцересел ґадамазул букІараб ґумруялълъулги, Аллаґасулгун ґадамазул букІараб бацІадаб, хІикматаб ґоркъоблъиялълъулги хІакълъулъ. Ғеле ґеб Эдемалъул ахалда абула Алжанилан. Адамицаги ХІавацаги Аллаґасул амру хвезабураб мехалъ, ґел Алжаналдаса къватІире ґуна, ва, хвалил хІинкьи бугеб, захІмалъабазулги унтабазулги цІураб ґумруялде ккана ґелги ґолабго инсанияти. Авараґзабаз абулаан, ахирзаманалда Ғизраилалъул ракъ Алжаналда релълъине бугилан, ва киналго хІайванал-жанаваразулгицин цоцае хІинкьи ґечІеб заман букІине бугилан.

Аллаґ — цоґо вугев, раґІму-цІоб ґатІидав, къдратав Халикъ ва дунялалълъулго БетІерґан. Аллаґасул кверщаликъ буго дунял кидаго, ва Ғесул амруялда данде чезе кІолеб къватги ґечІо.

Аллагъ вуго гІорхъи гьечІеб рахІмуялзулги рокьулги ищ. Аллагъасеги бокьула инсанас, ракі-ракіаль Живги хиралъун, Жиндие рецц-бакъги гІибадатги гъабизе, Жинца инсанасе гъабулебщинаб лъикІлъиялзухъ. Амма Аллагъасда божуларезда ва Гьесул амраби нахъ чІвалезда Гьесул рахІму гьечІеб цинги лъазе буго.

Аллагъасул амру – Аллагъасул буюрухъ. Синай маГарда Аллагъас ГІизраилалзул халкъгун КъотІи гъабураб мехаль, Гьес Муса аварасухъе къуна АнцІго амру. Гьел амраби ккола БетІергъанасулгун инсанасул букІине кколеб битІараб гьоркъоблъиялда хурхарал бишун кІвар цІикІкІарал амраби. Гьел амраби лъугъана Мусал Къануналзул, ай Тавраталзул цо бутІалъун. Гьел гурелги Аллагъасул жеги ГІемерал амраби хъван руго Тавраталда.

Аллагъасул Къанун, Таврат, Мусал Къанун – жугьутІ мацІалда תורה («Тора»). Гьениб ГІадамазда малгълъулеб буго кинаб гІумру ва кинаб гІибадат Аллагъас ГІалаб гъабулеб Жиндирго халкъалдаса. Аллагъас ГІизраилазул халкъалъе къуна Къанун, Муса аварагги гьоркъов ккун. НекІсияб КъотІиялзул тІоцесесеб шуго тІехьалда хъван буго гьеб Къанунги гьеб къеялзул хІакъалзулги, гьединлъидал гьелда Аллагъасул Къануниланги, Тавратиланги, Шуго тІехьиланги, Мусал Къануниланги абула. Къануналда къун руго динияб ва жамГІияб гІумруялъе мухІканал насихІатал ва ГІадамазул батІи-батІиял гьоркъорлъабазда хурхун лъикІал малъа-хъваял.

Аллагъасул къегІер – къурбаналъе къегІер ялъуни хух хъвей некІсияб заманалдасаго букІараб ГІадат буго. Аллагъас Муса аварасадасан ГІизраилазе къураб Къануналда рекъон, щибаб къоялъ радалги къасиги, гьединго Песех тІобитІулелзулги, батІи-батІиял диниял байрамаздаги, гьединго цоги хасал лъугъа-бахъиназда бан, кашишзабаз Мукъадасаб бакІалда Аллагъасе къурбанал тІоритІулаан къаГІиги хъун. Къурбаналзул ГІодобе тІураб биялдалъун Аллагъас ГІизраилазул мунагъал чурулаан ва гьедин Аллагъасдаги халкъалдаги гьоркъоб битІараб гьоркъоблъи цІунулаан.

Аллагъасул цІарал – цІаралзул кІудияб кІвар букІана аваразабазула заманалда ва чІясул аслуялда рекъараб цІарги букІунилан абулаан. Аллагъасул щибаб цІаралъги нилъее загьир гъабула Гьесул тІабиГІаталзул цо-цо рахъ. Гъале Аллагъасул Калима-ялда ругел Аллагъасул аслиял цІарал:

Аллагь – жугьутІ мацІалда, אַל («Эль») яги אֱלֹהִים («Элогьим»). Гьаб Аллагьасул цІар хІалтІизабула зобалги, ракьги, тІолабго дунялги бижарав Халикь абураб магІнаялда.

Аллагьзабазулги Аллагь – ракъальулги зобалазулги къуватазда тІад ханлъуда вугев Аллагь. Мажусиязул аллагьзабиги Гьесул хІатІикь руго.

ТІадегІанав Аллагь, ТІадегІанав БЕТІЕРГЪАН – тІолабго дунялалдасаги зобалаздасаги тІадегІанав Аллагь. ЖугьутІ мацІалда, אֵל עֲלִיּוֹן («Эль-Эльон») ва הָיָה עֲלִיּוֹן («ЙГЪВГЪ Эльон»).

ХІалкІюлев Аллагь – ХІалкІюльи цІикІІарав, Бечедав, Гьарзаяв Аллагь. ЖугьутІ мацІалда, אֵל שָׁדַי («Эль-Шадай»).

ХІакъав/ЧІагояв Аллагь – хІакъикъаталдаги, Жиндирго амру тІубазабизелъун, гьаб дунялалда гьабубебщиналъулъ Жив гІахьаллъулев ХІакъикъияв Аллагь. ЖугьутІ мацІалда, חַי אֵל («Эль-Хай») ва אֱלֹהִים חַיִּים («Элогьим хайим»).

Зобалазул Аллагь – зобал рижарав ва гьезул ихтияр Жиндихъ бугев Аллагь. ЖугьутІ мацІалда, אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם («Элогье гьашамайим»).

ХІалкІюлев БЕТІЕРГЪАН – жугьутІ мацІалда, אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ («Адонай ЙГЪВГЪ»), «БЕТІЕРГЪАН – киналъулго БетІергъан» абураб магІнаялда.

БЕТІЕРГЪАН Аллагь – жугьутІ мацІалда, הָיָה אֱלֹהִים («ЙГЪВГЪ Элогьим»), «БЕТІЕРГЪАН – Аллагь» абураб магІнаялда.

БЕТІЕРГЪАН Нисси – тушманасда тІад бергьенлъи къолев БетІергъан. ЖугьутІ мацІалда, הָיָה נֹסֵף («ЙГЪВГЪ Нисси»), «БЕТІЕРГЪАН – дир байрахъ» абураб магІнаялда.

Къудратав БЕТІЕРГЪАН Аллагь – «зобалазул гучал боязул БЕТІЕРГЪАН Аллагь» абураб магІнаялда. ЖугьутІ мацІалда, הָיָה אֵל הַיְיָ צְבָאוֹת («ЙГЪВГЪ Элогье Цеваот»).

Амалекиял – гІзраилаз Ханаан бахъилалде цебе Ханааналда рукІарал халкъазул цоял. Гьел рукІана ЦІамГІалаб ралъадалгьул къилбаялгьулабгун бакъТерхъул рахъалда, Негевалда, гІумру гьабулеб гочарулеб халкъ. ГІзраилал Мисриялдаса гІадруссун рахъиналдего амалекиял гьезде гІадекІанцІана, ва гьелдаса нахъе гьел ГІзраилалгьул тушбабилгьун лъугъана. Аллагъас ГІзраилазде амру гьабуна амалекиял тІуран лъугІизарейан, амма гІемер заман ун хадуб, Ягъудиялгьул пача Хизкиягьил заманалда гурони гьеб амру гІубачІо.

Аммониял – Ибрагъимил вацасул вас ЛутІие жиндирго гьитІинай ясалъ гьавурав вас Бен-Аммил наслаби. Аммонияз Молох аллагъасе гІибадат гьабулаан ва гьесие къурбаналгье лъимал рухІулаан. Гьез гІумру гьабулеб букІана Иордан гІоралгьул бакъбаккул рахъалдехун (гъанжесеб Иордания пачалихъалгьул цо бутІа). Гьелги ГІзраилалгьул тушбабилгьун лъугъана. Ахиркъадги ГІзраилазул халкъалда гьоркъоса гьел нахъе рехана.

Амориял – гІзраилаз Ханаан бахъилалде цебе гьенир рукІарал бишун кІудиял халкъазул цоял. Цо-цо мехалда амориял абураб рагІи хІалтІизабула Ханааналда рукІарал киналго халкъазул гІаммаб цІар хІисабалда, гьединлгьидал цо-цо хъвай-хъвагІаязда гьеб рагІи буссинабула «амориязул халкъал» абун.

АнцІил бутІа – БетТергъанасул Мукъадасаб Рокъобе къолеб, хІалухъеналгьул анцІго бутІа гьабун цо бутІа. АнцІил бутІа бакІарулаан гьелгье хІадурараб хасаб рокъобе, ва гьелдасан напакъа букІунаан кашишзабазеги левитазеги. ГІи-боцІул анцІил бутІа къезе бокъичІони, гьелгьул багъаги гьабун, гьелгьухъ гІарац къолаан левитазе.

Баракат – гьаб рагІул руго хадусел магІнаби: (1) Аллагъасдасан Гьесул рахІму-цІобалдалгьун гІадамазе рещтІунеб рахІмат; (2) Цояс цогидасе Аллагъасдасан гьарулеб лъикІлъи; (3) Аллагъас къуралдаса вохун, инсанас Гьесие гьабулеб рещІ-бакъ.

Баракат къезе, баракат лъезе – гьелгьул магІна ккола лгье букІаниги баракат гьари. Аллагъасул баракат рещтІуна кинаб букІаниги лъикІлъиялдалгьун. ГІадамаз цоцазе баракат гьарула. Умумуз лгьималазе баракат къеялгьул кІварцІикІІараб магІна буго Аллагъасул Калимаялда. Ибрагъимицаги, ИсхІакъицаги, Якъубицаги жидерго лгьималазе баракат къолеб мехалъ, гьез лгьималазе дугІа гьабуна гьезие лъикІаб талихІаб букІинеселгьулги бишун. Аллагъасда

баракат лъеялгул маГна ккола, Аллагъасе инсанас рецц гъаби ва, Аллагъасдаса жив вохун вукІин инсанас загьир гъаби. Баракат къеялгул гІаксаб маГІнаялда хІалтІизабула «наГІана къей».

Барзах – жугьутІ мацІалда, לִשְׁׁ («шеол» – хваразул дунял). НекІсияб КъотІиялгул заманалда, хун хадуб, инсанасул рухІ унеб бакІ, ахираталгул Диван къотІулеб къо тІаде швезегІан гъениб букІине.

БЕТИЕРГЪАН – жугьутІ мацІалда, תִּירָׁ («ЙГЪВГЪ», Тарх 3:14–15).

Гъеб буго ягъудияз бишун хирияблгун рикІкІунеб Аллагъасул цІар. Гъаб цІаргун загьирлъана Аллагъ Мусае. Гъаб цІаралгул маГІна кколин абула: «Гъев ВУГО» ялгун «ВУГЕВ» – «Гъев ВукІана, Вуго, ВукІинегі вуго» абураб маГІнаялда. Гъаб цІаралдалгун Аллагъ нильеда вихула абадияв ва хисуларев вукІин ва инсанасул гІумруялде кІвар къолевлгунги вукІин. Аллагъасул хирияб цІар гІадада абиялдаса цІунизелгун, гъеб цІар абизе гьукъараб гІадат баккана ягъудиязул некІо заманалдаго. Гъеб цІаралгул бакІалда гъез абизе байбихъана «Адонай» (гъелгул маГІна – «дир БетІергъан»), «Адон» («бетІергъан») абулеб раГІи гъединго хІалтІизабулаан даража тІадеГІанав, къо-асс бугев инсанасдехунги.

БетІергъанасул Рукъ, Аллагъасул Рукъ, Мукъадасаб бакІ, Мажлисалгул Чадир – Иерусалималда Сулейман аварагас БетІергъанасул Рукъ балелде себе, ГІизраилалгул халкъаль кибего цадахъ босулеб букІана БетІергъанасул КъотІиялгул гъамас жаниб лъолеб Чадир. БетІергъанас Мусае загьир гъабураб къаГІидааялда гІуцІана гІизраилаз гъеб Чадир. Чадиралда жаниб ва хадубккун Иерусалималгул Мукъадасаб Рокъоб букІана Бишунго Мукъадасаб бакІ ва гъелда цебехунисеб Мукъадасаб бакІги. Бишунго Мукъадасаб бакІалда КъотІиялгул гъамас лгун букІунаан; Мукъадасаб бакІалда гъуинал махІал тІад рухІулеб меседил къурбан-бакІги, мукъадасал чадал лъолеб столги, нахучирахъалги лгун рукІунаан. Чадиралгул къватІисеб рахъалда, гъелда себе лъолаан къурбанал тІад рухІулеб къурбан-бакІ ва лъадал цІураб мазгарул хІерч. ДандчІваялгул Чадиралда жанив БетІергъан Мусае загьирлъулаан ва БетІергъанасе тІаГІатГІибадат халкъаль кинацаго цадахъ гъелда себе гъабулаан. БетІергъан гІизраилалгун вукІиналгул гІаламатлгун букІана гъеб ДандчІваялгул Чадир ва хадубккун Иерусалималда бараб Мукъадасаб Рукъ. ГъединлгІидал Иерусалималгул Мукъадасаб

Рукъалда БетПергъанасул Рукъилан абулаан. Гъеб Чадиралгъул мухІканаб баян къун буго Мусал Къануналда, ай Тавраталда.

Би – Мусал Къануналда рекъон, бидуль букІуна чІагоябщиналгъул гІумру ва гІумруялда тІад ихтиярги цохІо Аллагъасухъ букІуна, гъединлъидал Къануналда гъукъараб буго би гъорлъ бугеб гъан кваназеги, жибго би гъекъезеги. Чияс чиясул би гІодобе тІуни, ракъ хъублъараблъун рикІкІуна. НекІсияб КъотІиялгъул заманалда щибаб къоялъ къурбан хъолаан ва гъелгъул биялъ гІадамалги халкъги мунагъалдаса рацІцІад гъарулаан ва гІайибалгъукъа тархъан гъарулаан. Къурбаналгъул би хІалтІизабулаан къурбанбакІ бацІцІад гъабизеги.

Бишунго Мукъадасаб (Жанисеб) бакІ – БетПергъанасул Чадиралгъул, хадубккун Иерусалималгъул Мукъадасаб Рукъалгъул бишунго жанисеб рахъ – КъотІиялгъул гъамас лъураб бакІ. Бишунго Мукъадасаб бакІалдаги гъелда цебесеб Мукъадасаб бакІалдаги гъоркъоб, багІарсиябгун шакъикъераб квасул бесараб, бищцатаб, кутакалда хирияб пардав бигъун букІунаан. Мусал Къануналда рекъон, гІицІго кІудияв кашиш гурони ине бегъулароан гъениве жаниве, гъебги лъагІалида жаниб цо нухаль – мунагъалдаса рацІцІад гъарулеб Кипурималгъул Къоялъ.

ГилгІад – Манассил васасул – Махирил – вас. Цоги ГилгІадилан абулаан Иордан гІоралгъул бакъбаккул рахъалдехун бугеб мугІрул-щобазул ракъалда. Гъеб ракъги некІсияб ГІизраилалда гъоркъобе ккана; Рувимиеги, Гадиеги, Манассил башдаб къавмалъеги къун букІана гъеб.

Гъабил – Адамилги ХІавалги кІиабилев вас. КІудияв вацас чІвана гъев, Аллагъас Гъабилл къурбан къабул гъабун ва Къабиллаб нахъ чІван хадуб. Гъедин ккана инсанияталгъул тарихалда жаниб тІоцебесеб чІвай-хъвей.

Гъажар – Сарал гъараваш. НекІсияб Гагардасеб Бакъбаккул рахъалда букІараб гІадаталда рекъон, лъимер гъабуларей чІужугІаданалъ жиндирго гъараваш къолаан росасда аскІой егизе ва гъабураб лъимер гъелгъулаблъун рикІкІунаан. Гъединлъидал жиндиего лъимер гъабулеб букІинчІелгъул, жиндирго гъараваш Гъажар къуна Сараца Ибрагъимие ва гъель Ибрагъимие гъавуна ИсмагІил. Амма Ибрагъимил ирсилавлъун лъугъана ИсхІакъ – Аллагъасул хІалкІюльгиялъ, хадубккун Сараца гъавурав. Гъелдаса хадуб, Сараца гъарун, Гъажарги

ИсмаГилги Ибрагъимица нахъе ритІана ва гъез батІаго гІумру гъабизе байбихъана. ИсмаГилиеги Аллагъасул баракат швана ва гъесдаса кІудияб халкъ бижана (исмаГилилал, гІарабияз жидер халкълъун рикІІунел).

Гъарун – Муса аварагги гъесул кІудияв вац Гъарунги ккола Левийил къавмалгъл чагІи. Муса аварагги гъоркъов ккун, гІизраилазе Къанун къураб мехаль, Аллагъас Гъарун вишана тІоцевесев КІудияв кашишлъун. Аллагъас амру гъабун гъелдаса нахъе Гъарунил наслуялдаса гурони кашишзаби тогеян, ва гъезда тІадабщинабги Гъес Жинцаго загъир гъабун.

ГІизраил – Пенуэл абураб бакІалда Шивалигун къркъолев вукІаго, Аллагъас ГІизраил абун цар хисана Якъубил. НекІсияб КъотІиялда Якъубил анЦіла кІиявго васасул наслабазда ГІизраил халкъилан абула.

ГІизраилазул анЦіла кІиго къавм – Якъубил васазул наслаби – Рувимил, Шимеонил, Левийил, Ягъудал, Зевулунил, Иссахарил, Данил, Гадил, Ашерил, Нафталил, Буняминил, гъединго Ефраимил ва Манассил. Ефраимги Манассги рукІана Якъубил хирияв вас Юсупил лъимал. Шибаб къавмалдаса лъугъана чамалиго тухум-къибил ва агълу.

ГІисав – ИсхІакъил кІиго цадахъ гъаруразул тІоцеве гъавурав вас, Якъубил кІудияв вац. Цо къоялъ вакъун рокъове вачІарав гъес чурпадул гъадароялгълхъ Якъубие бичана жиндирго тІоцеве гъавиялгъл даража. Хадуб, херлъун беццІарав эменги гуккун, Якъубица бикъана ГІисавие швезе кколеб букІараб тІоцеве гъавурасул баракат. Гъеб гъереси тІатаниги, баракат Якъубие хутІана. ГІисавица гІумру гъабубеб букІана Эдомалда, Сеиралгъл ракъалда. Гъесул наслабазда эдомиялин (идумеял) абула.

Зайтуналгъл нах, Хирияб нах, нах – Аллагъасул Калимаялда нахилан абула зайтуналгъл нахуда. НекІсияб ГІизраилалда гъеб нахул батІи-батІияб магІна букІана. Гъеб хІалтІизабулаан нахучирахъазе, гъединго ругънал яги тІомол унтаби сахлгъизаризе. Бечедал чагІаз бишун лъикІаб нах хІалтІизабулаан тІомода бахине. Цо-цояз гъеб нах жубалаан гъуинмахІазул хурдулгун ва тІомодаги расудаги бахунаан, берцинаб махІ бахъинабизе. Аллагъасул амруялда рекъон, хасаб къагІидаялъ хІадурараб хирияб нах тІолаан пачалгълун, яги кашишлъун, яги авараггълун толев чиясул ботІроде, гъединго Мукъадасаб БакІалгъл

цІараГалда бахунаан, гьел рацІадаллъун гьаризе. Гьединго зайтуналъул нах тІолаан кърбан-бакІалда тІаде хириял садакьабигун цадахъ.

Ибрам, Ибрагъим авараг – Аллагъас тІаса вишун, жугьутІ халкъалъе жиндалъун кьучІ лъурав ва Аллагъас жиндиргун КъотІи гьабурав авараг. Гьесда цІар Ибрам букІана, амма Аллагъас хисун цІияб цІар кьуна гьесие Ибрагъим абун. Гочарулеб гІумру букІана гьесул. Аллагъасул амру бачІана, гьев, гІагараб ракъги тун, рикІкІаде Ханааналде гочаян. гьев ракъ гьесул наслабазе ирсалъе кьезе бугилан рагІи кьуна БетІергъанас Ибрагъимие. Ибрагъимицаги Сарацаги гІемераб кьо хІехезе ккана ва гІемерал сонал ана гьезие лъимал гьаруларого. Ахирги, тІуран херлъараб мехалъ, Аллагъасул хІалкІолъиялдалъун, гьезие вас ИсхІакъ гьавуна. Ибрагъимил цоги васги вукІана, ИсмагІил абун цІар лъурав, Сарал гьараваш Гьажарие гьавурав. Хадуркун Ибрагъимие жеги лъималги гьаруна цогиял лъудбуздасан. ИсхІакъил вас Якъубил наслуялдалъун кьучІ лъуна жугьутІ халкъалъул анціла кІиго къавмалъе. Аллагъасул Калимаялда жанив Ибрагъим вихъизавулев вуго тІуванго инсан Аллагъасе мутІигІлъиялъул мисаллъун. Сундухъго балагъичІого Аллагъасе бокъараб тІубазабизе хІадурав вукІана гьев – я жиндиего кколел пайда-заралалъухъ, яги гІадамаз бицунелъухъ валагъичІого.

ИсхІакъ – Аллагъасул хъваялдалъун ва Гьесул хІалкІолъиялдалъун, Ибрагъимица 100 сон ва Сараца 90 сон бараб мехалъ гьезие гьавурав вас. Аллагъасул хасаб амру букІана ИсхІакъида хурхун, шайгурелъул Жиндиего батІа гьабураб хасаб халкъ Ибрагъимидасан бижизабизе амру букІана Гьесул. Вас гьавун сонал араб мехалъ, Аллагъас Ибрагъимил хІалбихъана – гьев вас Жиндие кърбаналъе хъвеян амру гьабуна. Мориа магІарда вухъинегі вухъун кърбан-бакІалда тІад лъурав вас хъвезе Ибрагъимица нус кодобе босараб мехалъ, малаикас гьев чІезавуна. Цинги васасул бакІалда Ибрагъимица куй хъуна кърбаналъе. КІикъого сон бараб мехалъ ИсхІакъица ячана Ривка, ва гьесие гьавуна кІиго вас – ГІисавги Якъубги. Нусиялда ункъого сон бараб мехалъ ИсхІакъ хвана.

Кашиш – Мукъадасаб Чадиралъуб ва Иерусалималъул Мукъадасаб Рокъоб хъулухъ гьабизе Аллагъас тІаса вищарав ва батІи-батІиял диниял гІадаталги тадбиралги тІоритІизе ихтияр бугев чи.

Муса аварагасул Къануналда рекъон, кашишзаби толаан Муса аварагасул вац Гъарунил наслабаздасан, шайгурелъул Гъарун тІаса вишун вукІана Аллагъас гъеб хъулухъалъе. Гъезда тІадаб букІана динияб данделъи цебе бачине, къурбанал тІоритІизе ва батИ-батИял диниял гІадаталги тадбиралги тІоритІизе. Гъезие кумек гъабулаан левитаз. ГицІго кашишзабазул гурони ихтияр букІинчІо Бишунго Мукъадасаб (Жанисеб) бакІалде лъугъине. Кашишзабазе бетІерлъи гъабулаан КІудияв кашишас.

Къабил – жугъутІ мацІалда, Кайин.Адамилги ХІавалги КІудияв вас ва Гъабиллил вац. Аллагъас Гъабиллил къурбан къабул гъабуна, Къабиллаб нахъ чІвана. Гъелдаса хадуб Къабиллица чІвана Гъабил. Инсанияталъул тарихалда жаниб гъеб буго гІадамазда гьоркъоб ккараб тІоцебесеб чІвай-хъвей. Аллагъас гъеб сабаблъун Къабиллие нагІана къуна, ва, хвезегІан, гочарулеб гІумруялда чІезавуна гъев.

КъотІиялъулгъамас – НекІсияб КъотІиялда гъедин абула БетІергъанас гІизраилазулгун гъабураб КъотІиялъул хъвай-хъвагІай жаниб лъураб, меседги тІад ккураб цІулал гъабураб, кІудияб хиралъилъун кколеб гъамасалда. Гъениб жаниб лъун букІана кІиги ганчІил къоно. Синай магІарда Мусаги гьоркъов ккун Аллагъас гІизраилалъул халкъгун КъотІи гъабулелъул, Гъес халкъалда тІад лъураб АнцІго амру хъварал къанаби рукІана гъел. Гъеб гъамасалъул тІалъелалда тІад месед тІад бекъараб кІиги херувимги букІана, куркъбалги гІебеде ритІун. Гъамасалъул тІалъелалда жугъутІ мацІалда «каппорет» (קַפֹּרֶת) абула, гъелъул магІна – «парда», «тІаде жо бачин», «тархъан гъари», «мунагъалдаса рацІтІад гъари». КъотІиялъул гъамас БетІергъанасул Рукъалъул Бишун Мукъадасаб бакІалда лъун букІунаан.

Къурбан-бакІ – гІадамаз БетІергъанасе къурбаналъе ва хириял садакъабазе кьолел хІайванал, роль, чагъир, махІгъуинал нахал ва гъ. ц. тІад рухІизе БетІергъанасул Мукъадасаб бакІалда бараб ункъбокІонаб бакІ. Къурбан-бакІалъул тІадехунаб рахъалда, ункъабго бокІнида, эхеде ритІарал цІутелал рукІана, лълъаралин абулел. Къурбаналъе хъураб хІайван, ялъуни гъелъул бутІа къурбан-бакІалда тІад бухІулаан рахъу лъугъинегІан; гъелъул кІкІуялдалъун ва махІалдалъун БетІергъанас гъеб къабул гъабулаан. НекІсияб КъотІиялда, аслияб къагІидаялъ, кІиги батІияб къурбан-бакІ бихъизабун буго: тІоцебесеб – квартІа кІутІичІеб

ганчІил бараб; кІиабилеб – цІулал бараб, тІад мазгарги кку-
раб. Гьединго гьитІинаб, тІад меседги ккураб, кърбан-бакІги
букІана Мукъадасаб бакІалъул Жанисеб бакІалда лъун – тІад
гьуинмахІал рухІизе.

Кърбанал ва хириял садакъаби – Мусал Къануналда рекъон,
гІзраилаз БетІергъанасе кърбанал тІоритІулаан: кърбан
хъолаан, хадуб гьеб тІубанго, ялъуни гьелъул цо бутІа кърбан-
бакІалда тІад бухІулаан, хутІараб кваналаан. Муса аварагасул
заманалдаса байбихъун, БетІергъанас Мукъадасаб Рокъоб цо
чІараб бакІ бихъизабуна кърбаназе, ва гІицІго кашишзабазул
ихтияр букІана кърбанал тІоритІизе. НекІсияб КъотІиялда
кърбаналъул гІемер батІи-батІиял тайпаби рихъизарун руго.
БоцІи хъвей гурегги, «хирияб садакъа» хІисабалда ролъул,
зайтуналъул нахул, чагъиралъул садакъабиги, хІалухъеналъул
тІоцебесеб бачІинги босулаан Мукъадасаб Рокъобе кърба-
налда цадахъ. НекІсияб КъотІиялда цІикІІараб кІвар кун
буго кърбаназда хурхарал диниял гІадатазде. Кърбаназда-
лъун ва БетІергъанасул амраби тІуразариялдалъун букІунаан
Аллагъасдаги инсанасдаги гьоркъоб абадияб бухъен. БатІи-
батІиял кърбаназул батІи-батІияб магІна буго: тІубан бухІулеб
кърбан, цІадул кърбан, мунагъ чурулеб кърбан, гІайиб
бецІулеб кърбан, хъвагІезабублеб кърбан, ракълил кърбан,
баркалаялъул кърбан, назруялъул кърбан, суннатаб кър-
бан, ва гь. ц. БетІергъанасул Рокъор къасиги къадги Гьесие
хъулухъалъе чІарал кашишзабазеги левитазеги гьел кърба-
наздасан букІана квен-тІех.

КІалкквей – Аллагъасул Калимаялда рекъон, инсанас кІал ккола,
цо къоялъ яги чамалиго къоялъ щибго квенги кваначІого лъимги
гьекъечІого. Аллагъасда щиб букІаниги гьаризелъун, яги Гье-
сул амру лъазабизелъун, ялъуни жиндирго мунагъ-такъсиралда
рекІекълъун вукІин бихъизабизелъун, чияс кІалкквейалдалъун
живго Аллагъасде гІагар гъавула ва цохІо Гьесие живго мутІигІав
вукІин бихъизабула. Балагъ тІаде бачІараб яги рухІел ккараб
мехалъги доб заманалда кІал кколаан гІадамаз.

КІудиял, кІудияв, кІудияв чи – кІудиялин себе абулаан, хал-
къалда, тухумалда ва хъизан-агълуялда жанир соназ бишун
кІудиял чагІазда. Хадуб гьедин абизе байбихъана гІзраилазул
рагІи билгълъарал церехъабазда ва бутІрузда. Муса аварагас

жиндиего кумекалѣ лѣабкѣоялда анЦІго кІудияв тІаса вищана гІизраилазул кѣавмазда гѣоркѣоса, халкѣалда гѣоркѣоб ккараб даГІба-кѣецалѣ ва цоги-цоги суалазе хІукму кѣотІиялѣ.

КІудияв кашиш, БетІерав кашиш – КІудияв яги БетІерав кашиш толаан Гѣарунил наслуялдаса. Кѣануналда хѣваралда рекѣон, цохІо гѣесул ихтияр букІана Аллагѣасул ЧадирагІул ва хадубккун ИерусалималгІул Мукѣадасаб РукѣалгІул Бишунго хирияб бакІалде жаниве ине, гѣебги лѣаГІалида жаниб цо нухалѣ.

Левитал – Якѣубил лѣабабилев вас Левийил наслаби. Аллагѣас Левийил кѣавмалдаса Гѣарунги гѣесул наслабиги рищана Жиндирго кашишзабилгІун тезе. Левийил хутІарал наслаби Мукѣадасаб Рокѣор кашишзабазе кумекалѣ хІалтІизе тана (гѣезда левиталилан абула). Цогидал жугѣутІазул ихтияр букІинчІо гѣенир хІалтІизе. Гѣединго левитаз Кѣанун лѣазабулаан ва халкѣалда гѣеб малгІлѣулаан. ГІизраилазда гѣоркѣор ХанааналгІул ракѣал рикѣулеб мехалѣ, цохІо Левийил кѣавмалѣ ракѣ кѣечІо, шайгурелгІул гѣезда тІадаб букІана Мукѣадасаб ЧадирагІул ва хадубккун Иерусалималда Мукѣадасаб Рокѣор кидаго хѣулухѣалда рукІине. РакѣалгІул бакІалда левитазе гѣел жанир чІезе шагѣарал кѣуна.

ЛутІ – ИбрагІим аварагасул вацасул вас. Ханааналде гочунелгІул ИбрагІим аварагас цадахѣ вачана ЛутІ. Гѣезул кІиязулго рехѣаби гІемерлгІидал гѣел цоцаздаса ратІальана – ЛутІ Содом абулеб шагѣаралда чІана. Гѣеб кутакалда пасатаб шагѣар букІана, гѣединлгІидал Аллагѣас гѣеб шагѣаралѣ жаза гѣабизе хІукму кѣотІана, амма цин малаикзабиги ритІун, ЛутІги гѣесул хІизан-лгІималги гѣениса нахѣ рачана. Гѣениса лѣутун унелгІул, нуж нахѣрусун ралагІугеян лѣазабуна малаикас ЛутІида. Амма ЛутІил лѣади, гѣеб раГІухѣги гІенеккичІого, нахѣялагІана ва гѣебсаГІаталгІо цІамул хІубиялде сверана. Гѣелдаса хадуб ЛутІ маГІарда цо нохѣода гІумру гѣабун чІана. Гѣесул кІияйго яс, эменги мехтизавун, гѣесда аскІой йегана, ва гѣез ЛутІие гѣаруна васал: МоГІавги Бен-Аммиги. Гѣездасан лѣугІана моГІавиялги амониялги.

Мажусиял, чияр халкѣал, кѣватІиб ракѣалгІул чаГІи – НекІсияб КѣотІиялда гѣедин абулаан гІизраилал гурел киналго халкѣазда. ШайгурелгІул гІицІго жугѣутІазул букІана ХІакѣав Аллагѣасда божараб дин. ХутІарал халкѣал божулаан гІемер батІи-батІиял аллагѣазабазда, ясикІо-аллагѣазабазеге гІибадат

гѡбулаан гѡез, ва ХІакъав Аллагъасулги Гъес тІаса бищараб халкъ ГІзраилалъулги тушбабилъун рикІкунаан гъел.

Малаик – Аллагъасе хъулухъалъе, Гъесул амраби гІадамазе загьир гъаризе кумекалъе чІарав, гъаб дунялалъул гурев рухІияв рижи. Малаик абураб рагІи ккола некІсияб жугъутІазул мацІалдаса лъугъараб: ۞۞۞ («малах») – гъелъул магІна буго «илчи» ялъуни «вакил». Гъеб рагІи цо-цо мехалда гІадамазда хурхунги хІалтІизабулаан.

Манна – гъаранхералъул хъоналда релъгъараб, хъахІаб кьералъул зобалазул нигІмат. Мисриялдаса ун хадур БетПергъанас зобалаздаса маннаги кьун хъихъана жугъутІал кІикъого соналъ, гъел Синаялъул авлахъалда гочарулел ругелгІан мехалъ. Гъелъул чед бежулаан, ялъуни гъеб белъунаан.

МогІав, могІавиял – ЛутІил (Ибрагъимил вацасул васасул) вас – гъесул кІудияй ясалъ гъавурав. МогІавияз гІумру гъабубеб букІана ЦІамгІалаб ралъдал Бакъбаккул рахъалдехун. Гъез бищун аслияв аллагълъун рикІкунаан Хамос. Гъединго гъез гІибадат гъабулаан БагІал-Пеориеги. МогІавиязул мацІ жугъутІазулалде гІагараб букІана.

МогІавиял гІзраилазул тушбабилъун лъугъана. Мисриялдаса гІзраилал гІадруссун рачІунеб мехалъ, ГІзраилил халкъалъе нагІана кьезе МогІавица мухъги кьун ккуна мажусияв БилгІам. Гъесул нагІана Аллагъас баракаталде сверизабураб мехалъ, гъересиаллагъзабазе гІибадат гъабиялде цІана могІавияз гІзраилал. ГІзраилалъул аварагзабаз гІемер гІайиб чІвалаан гъезда.

Мунагъ – Аллагъасул Къанун хвезаби, Гъесие мутІигІлунгутІи ва Гъесул амруял гІуразаричІолъи. НекІсияб КъотІиялъул заманалда мунагъ гъабурав чиясда гІадаб букІана гъеб мунагъ чуризелъун кърбан хъезе.

Муса авараг – Левийил къавмалдаса Аллагъас тІаса вищарав авараг – гъес жугъутІал Мисриялъул лагълъиялдаса нахъе рачана. Муса авараг лъугъана гъезул бетПерлъунги гъезул авараглъунги, гъел салул авлахъалда гочарулел рукІаралгІан мехалда. Гъес кьуна гІзраилазе Аллагъасул Къанун. Гъеб Къанун хъван буго Аллагъасул Калимаялъул тІоцебесеб шуго тІехъалда (Тавраталда). Муса авараг хвана Ханааналъул ракъалда хІетІеги чІечІого, амма рикІкІадасанго гъеб бихъизе рес кьуна гъесие Аллагъас. Ягъудияз Муса авараг рикІкуна ГІзраилалъул бищун кІудияв авараглъун ва божи-иманалъул эменлъун.

Назорей – гъаб раГул маГна ккола «БетІергъанасе назру гъави» ялъуни «БетІергъанасе ватІа гъави».

Назру гъаби – Аллагъасе шиб букІаниги къелилан яги гъабилан раГи къей. Цо-цо мехалда Гадамаз назру гъабулаан, Аллагъас жидерго гъари къабул гъабиялда хурхун. Инсанас раГи къезе бегъулаан живго тІуван, назорей Гадин, Аллагъасе ватІа гъавизе, ялъуни жиндир боЦи-рикъзиялдасан шиб букІаниги Аллагъасе къезе. Гъабураб назруялъул цІикІараб кІвар букІана, ва гъеб тІубазабичІого тезе бегъулароан.

НекІсияб КъотІи – Мисриялдаса Ханааналде унелъул нухда, Аллагъас Синай маГарда, Мусаги гъоркъов ккун, ГІизраилазул халкъалъулгун КъотІи гъабуна. Гъеб КъотІиялда рекъон, Аллагъас раГи къуна жугъутІазда баракат лъезе ва гъел туш-бабаздаса цІунизе; ГІизраилазги, Гъесул Къануналда хъваралда рекъон, Гъесие мутІигІо хъвадизе ва Гъесул амраби тІуразаризе тІаде босана. Гъеб КъотІиялда НекІсияб КъотІи абула. Цоги НекІсияб КъотІиян абула, гъеб КъотІиялъул хІакъалъулъ ва ГІизраилаз гъеб кин тІубазабулеб букІарабали тІад хъварал тІахъазул мажмугІалда. Гъелда жанире уна: Таврат, тарихи-ял тІахъал, Забур, гІакъиллъиялъул тІахъал ва аварагабазул тІахъал. Гъел тІахъал хъван руго ГІемерал ГІасрабазда жанир Аллагъасул батІи-батІиял аварагабаз. ЦІияб КъотІигун цадахъ гъезда абула Аллагъасул Калимаян.

НухІ авараг – Адамил вас Шетил наслуялъул чи, Ламехил вас, ва Шемилги, Яфетилги, Хамилги эмен. НекІю заманалда Аллагъас хІукму къотІана хІаталдаса ун пасалъараб инсаниятги ракъдаллъиялъул тІолабго рухІІаголъиги хвезабизе. ЦохІю НухІ аварагги гъесул хъизан-лъималги ва шибаб хІарамаб рухІІаголъиялъул кІи-кІиябги, хІалалазул анкъ-анкъги хвасар гъаруна Аллагъас. Аллагъасул амруялдалъун НухІ аварагас кІудияб гама гъабуна, ва цадахъ хъизан-лъималгун ва хІайваналгун гъев гамиде вахун анкъ арабго кІудияб тІупан байбихъана. ЦохІю НухІил хъизан-къай хвасарлъана ва гъездасан тІолабго инсаниятги лъугъана.

Песах – ГІизраилазул бишун кІвар бугел байрамазул цоаб. НекІсияб КъотІиялда рекъон, гъеб байрам тІобитІула шибаб лъаГалил ихдалил ГІужалда, ГІизраилал Мисриялдаса къватІире рорчІи ва лагълъиялдаса тархъанлъи раКІалде щвезабун. Авив (Ниссан) моцІалъул, ай ГІизраилазул календаралъул тІоцебесеб

моцІалъул анціла ункъабилеб къоялъ къаси тІобитІула Песах. Гъеб байрам тІобитІулелъул къурбаналъе къегІер хъола. КъегІер тІубанго бежула ва къогІал хурдулгун, реччеб жубачІеб чедгун цадахъ кванала – гьелъул цо ракъа бекизе бегъуларо. Песахалъул сордоялъ ГІизраилаз раКІалде швезабун бицуна БетІергъанас жалго Мисриялдаса хвасар гъариялъул хІакъалъуль. Къурбаналъе къегІерги хъун, щібаб рукъалъул нуціда гьелъул би бахун букІана ва хвалил малаик би хъвараб рокъове лъугъинчІо; гъединлъидал, гъезул къавулъе хвел жанибе лъугъинчІо доб сордоялъ. Мисриязулин абуні, щібаб къавуль тІоцеве гъавурав вас ва ГІи-боціул тІоцесесеб тІинчІ хвана. Къурбаналъе хъолеб къаГІрида абулаан «Песах», жугъутІ маціалда – прр. Гьелдасан бачІараб буго байрамалъул цІарги. Гъеб раГІул маГІна буго «аскІосан ине», «квер хъвачІого те-зе» ялъуни «тІасан кІанціизе»; шайгурелъул хвалил малаик жугъутІазул рукъазда аскІосан индал.

ПирГІавн – НекІсияб Мисриялъул пача. Цо пирГІавнас Якъубил вас Юсуп жиндирго пачалгъиялда бищун тІадеГІанаб даражялъул бакІалде вахинавуна. Пемемер заман ун хадуб, цогідав пирГІавнас вахІшіяб лагълъиялде ккесаруна ГІизраилал ва цІоб тун инжит гъаруна. Гъединлъидал Аллагъас Муса витІана гьел Мисриялъул лагълъиялдаса тархъан гъаризе.

Рахел – Бетуэлил вас Лаванил гъитІинай яс, ИсхІакъил вас Якъубил лъади. Бетуэл ккола Ибрагъимил вац Нахорил вас. Лаван вукІана Харан абураб шагъаралда чІарав арамеяв ва Якъубил эбел Ривкал вац. Якъубил кІиги лъади йикІана – Лияги гьелъулго яц Рахелги. Рахел гъесие цІикІкІун йокулаан; гьелъие ГІоло 14 сональ Лавание хІалтІана Якъуб. Рахелие Пемемерал сонназ лъимал гъарулел рукІинчІо. Хадуб гьелъие гъаруна Юсуп ва Бунямин. Бунямин гъавулаго хвана Рахел.

Ривка – Бетуэлил яс, Лаванил яц ва ИсхІакъил лъади. Гьелъ ИсхІакъие гъаруна кІигиоцадахъал васал – ГІисавги Якъубги. Ривкае Якъуб цІикІкІун вокулаан, гъединлъидал гьелъ кумек гъабун Якъубие, тІоцеве гъавурав вас ГІисавие инсуца къезе кколеб букІараб баракат жиндиего босизе.

Салим – Гъеб батизе бегъула Иерусалималъул батІияб цІар. Байбихъи абураб тІехъалда хъваралда рекъон, гъеб шагъаралъул ханлъун вукІана Мелкицедек.

Сарай, Сара – Ибрагьимил лъади. Сара йикІана Ибрагьимил эмен-цадахъай яц, гьесул эмен ТерахІие батІияй чІужуялъ гъаюрай. Гьелда цІар Сарай букІана, амма Аллагъас хисун цІияб цІар къуна гьелъие – Сара. Сарацаги Ибрагьимида цадахъ гІемераб захІмат баччана. Сарал гІумру ана лъималги гъаричІого, амма тІуян херлъарайго, Аллагъасул кІудияб хІалкІолгьиялдалъун, гьелъ Ибрагьимие вас ИсхІакъ гъавуна.

Синай – Мисриялъул Синай бащдабчІинкІиллъиялда бугеб мегІер. Гьеб маГарда Аллагъас Муса аварагасдасан гІизраилазулгун КъотІи гъабун ва гъезие Жиндирго Къанун къуна. Муса аварагас, Синай маГарда Аллагъгун дандчІван хадуб, босун бачІана кІиги ганчІил къоно – гъезда тІад Аллагъас хъван букІана АнцІго амру.

Содом ва Гоморра – НекІо заманалда Ханааналда рукІарал шагъарал. Гьенир чІарал халкъазул хІаталдаса араб пасалгьи сабаблъун, Аллагъас гьел шагъаразе жаза гъабун ва, зодоса гІодобе цаги биччан, рухІана.

Суннат – Бихьиназул гІавраталъул раГІал къотІи. Аллагъас Ибрагьимие къураб амруялда рекъон, гъавун микъабилеб къоялъ гІизраилазул щивав васе суннат гъабула. НекІсияб КъотІиялда суннат гъаби кколаан БетІергъанасдаги Ибрагьимидагун гьесул наслабздаги гьоркъоб гъабураб КъотІиялъул гІаламатлъун, ва гьелъул маГІна букІана, суннат гъабурав чи Аллагъасул халкъалъул чи кколин ва Аллагъасул Къануналда нахъвилъгъунин абураб. Суннат гъаби букІана гІизраилазулав вукІиналъул гІаламатлъунги. ГІизраилазул халкъалда абулаан «суннат гъабурал» абун, цогидал, батІи-батІиял аллагъзабазда нахърилъгъарал халкъазда абулаан «суннат гъабичІел» абун.

Тархъан гъари, рацІад гъари – Аллагъасе хъолеб къурбаналдалъун, мунагъаздаса ва мунагъ сабаблъун ккараб гІайибалдаса гІадамал хвасар гъари. Къурбан хъолев чияс, гьеб гІайиб гьечІеб хІайваналъул гІодобе тІураб биялдалъун Аллагъасулгун гьоркъоблъи цІи гъабулаан. «Тархъан гъари» абун жугьутІ мацІалда хІалтІизарулел раГІабазул цояб ккола קָפָר («кафар»), гьелъул маГІнаги буго тІаде жо бачин, ялъуни קַפֹּרֶת «каппорет» – пардав. Цогидал жугьутІ мацІалда хІалтІизарулел раГІабазул маГІна буго: цо инсан ялъуни тІубараб халкъ лагълъиялдаса эркен гъари, ялъуни, хІакъги къун, гІадамал асирлъудаса нахъе рачин (פָּדָה «пада»).

Урим ва Туммим – Урим (нур) ва Туммим (камиллѳи). Кисаялда релѳьлараб жо меседил рахсаца бан букІунаан эфодалѳул каран-да ва гьелда жанир Аллагъасул амру лъазабизе хІалтІизарулел алатал рукІунаан – Урим ва Туммим. ГІалимзабаз абула гьез-далѳун можоро бахѳулаанин: цоялѳул маГІна – «у», цогидалѳул – «гуро» букІанин.

Ханаан – НухІ аварагасул васасул вас Ханаанил наслаби чІараб, КІудияб ралѳадалдаги Йордан ГІоралдаги гьоркъоб бугеб ра-къалѳул цар. Ханаан вукІана Хамил вас. Аллагъасе бокъана гьеб ракъ Ибрагъимиеги гьесул наслаби ГІизраилазеги ирсалѳе къезе. Заманалдасан ГІизраилаз дагъ-дагъккун кверде босана Ханаан.

Ханааниял – ГІизраилал рачІинеГІан Ханааналда рукІарал ГІоалалго халкъал. Гьел рукІана батІи-батІиял халкъал, амма аслияб къагІидааялда, гьел рукІанин абула финикиязде ГІагарал хал-къал. Аллагъасул Калимаялда цо-цо мехалда ханааниялин абула цо чІараб халкъалда. Гьел киналго халкъазул рукІана хъубал, пасатал ва вахІшиял диниял ГІадатал, гьединлѳи-дал гьезул ГІемерисел халкъал ГІизраилаз гьурана – Аллагъас ГІизраилаздасан пайда босана гьел пасатал халкъазе жаза гъа-бизе. ХутІарал ханааниял ГІизраилаз гьениса нахѳе инаруна, ялѳуни гьезда ГІад магъало лѳуна. Ханааналда хутІарал хана-анияз мажусиязул хъубаб дин гъабулеб букІана, гьединлѳидал ГІизраилалги гьез къосинаризе рес букІана.

Херем, херем гъаби – Херем гъабураб жо ккола БетІергъанасе батІа гъабураб, инсанасе хІарамаб жо. Херем гъабиялѳул КІиго маГІна буго. Цо маГІнаялда, херем гъабураб жо ккола тІубан БЕТІЕРГЪАНАСЕ назру гъабураб, ГІокІаль я бичизе, я бичун босизе бегъулареб жо. Инсан херем гъавун вугони, гъев Мукъа-дасаб Рокъове лагълѳун къолаан. Цогидаб маГІнаялда гьеб ккола «тІубан ГІаГІинабиялдалѳун БЕТІЕРГЪАНАСУХЪЕ къей». Гъаб маГІнаялда чи херем гъавизе бегъулаан кинаб букІаниги такъ-сиралѳухъ, ялѳуни гьересиаллагъабазе лагълѳи гъабиялѳухъ. Гьебго маГІнаялда херем гъабизе ва ца гъун бухІизе бегъулаан тушбабазул шагъар ва рагъда щвараб давла.

Херувимал – Куркъбал ругел къуватал малаикзаби ва малаикза-базда гьоркъорги бищун ГІадеГІаназул цо тайпа – Зобалазул ва Мукъадасабщиналѳул хъаравулзаби. БетІергъанасул царалда

сверухъ ва Гъев инсанасе ялъуни халкъалъе загьирлъиялда хурхун гѳмерал рехсола херувимал Аллагъасул Калимаялда; «Херувимазул куркъбазда тІад тах лъурав БЕТІЕРГЪАН», – ин хъван батула нилъеда НекІсияб КъотІиялъул гѳмерисел тІухьдузда. БетІергъанасул Рокъоб, Бишун Мукъадасаб бакІалда жаниб лъураб КъотІиялъул гъамасалда тІад, меседил гъабураб кІиго херувим букІана. БетІергъанасда цере рачІине къваригІараб мехалда, БетІергъанасул Рукъалда цере, гъеб КъотІиялъул гъансида дандритІун чІолаан гІизраилал. Гъел сапаразда рукІаго, Аллагъасул тахалъул гІаламатлъун кколеб гъеб гъамасалда тІасан ва кІиябго херувималда гъоркъосан, Муса аварагги гъоркъов ккун, кІалъалаан БетІергъан Жиндирго халкъалда.

Хирияб нах бахарав – Аллагъас тІаса вишарав чи кашишлъун ялъуни пачалъун толеб мехалъ, хасаб гІадат тІобитІулаан, ва гъесул ботІроде хирияб нахул хъаба чІехьолаан. Киначи букІаниги къайи-цІа Аллагъасе батІа гъабулеб мехалъги гъелда хирияб нах бахунаан. Цо-цо мехалда аварагзабаздаги бахунаан хирияб нах. Гъединго къурбан-бакІги Чадирги Аллагъасе бацІада гъабизелъун, гъездаги хирияб нах бахунаан.

Хирияб (-яв), Аллагъасе батІа гъабураб (гъавурав), бацІадаб – Аллагъасе хъулухъалъе ватІа гъавурав чи, яги Аллагъасе хъулухъалъе хІалтІизабулеб цІарагІ, яги Аллагъасе хъулухъалъе батІа гъабураб бакІ. Гъелъул магІна кколоро гъединачи мунагъ гъабуларин абураб; гъелъул магІна ккола, гъев чи цохІо Аллагъасе хІалтІизе, Гъес тІаса вишун, ватІа гъавун вугин, ялъуни гъеб цІарагІ батІияб бакІалда хІалтІизабизе бегъуларин абураб.

Хирияб чед, хириял чадал – АнцІила кІиго реччѳб жубачІѳб чед лъолаан Мукъадасаб бакІалда хасаб столалда тІад. ЖугъутІ мацІалда מִן־פֶּן הַלֵּל («лехем паним»), «[БетІергъанасда] себе чед» абураб магІнаялда, шайгурелъул Мукъадасаб Рокъов Живго БетІергъан загьирлъулаан. Чадал столалда тІад толаан анкъалъ, хадур гъелги нахъе росун, гъезул бакІалда цІияб анцІила кІиго чед лъолаан. ГІицІго кашишзабазул гурони ихтияр букІинчІо, гъениса нахъе росун хадуб, гъел чадал кваназе.

Хорив – Гъаб буго Синай мегІералъул батІияб цІар. ЖугъутІ мацІалда, חֹרֵב («хорев»). Гъеб раГІул магІна батизе бегъула «ракъдаллъи», «хъарцинлъи».

Хоб – Хварав чиясул жаназа букзулеб бакІ. НекІсияб Палестина-ялда жаназа букзулаан гьотЮда гьоркьа, авлахъалда яги нухлул раГІалда гьитІинабго гвандиниб; хабада тІаде ганчІалги ралаан. Гьединго хоб хІисабалда хІалтІизарулаан тІабигІиял нохъал, ялгуни жидецаго гьарулаан кьурабалъ хобалазе нохъал. Гьединаб нохъоялда цебе кІудияб гамачІи гиризабулаан, гьенибе нух кьазе. Хвел букзулаан аслияб кьагІидаялда шагъар яги росу тун кьватІибехун. Хоб абураб раГІи барзах (хваразул дунял) абураб маГІнаялдаги хІалтІизабула НекІсияб КьотІиялда.

ХІава – ТЮцее Аллагъас ракъалда йижарай чІужугІадан, Адамил лъади. ЖугьутІ мацІалда, ХІава; гьелгул маГІна буго «гІумру».

Шаматкьо – Шамат, жугьутІ мацІалда, שַׁבָּת («шаббат»), ай «хІалхьи» ялгуни «лъалхъизе». ЖугьутІазул календаралда гьеб буго анкьалгул анкьабилеб кьо, гІизраилазул хирияб кьо. Гьелдалгун загъир гьабулеб буго хІалхъиялгул хиралъи ва кІвар буголъи. Мусал Къануналда рекъон, гьеб кьо тІубанго Аллагъасе батІа гьабулаан, гьединлъидал гьеб кьоаялъ кинабниги хІалтІиги гьабизе бегьулароан. Шаматкьо байбихъулаан рузманкьоаялгул бакъанида ва шаматкьоаялгул бакъанида лъугІулаан.

Эдом (Едом) – ЖугьутІ мацІалда, עֲדוֹם («Эдом»). Гьеб батизе бегьула цоги гьелда релъараб раГІудасан лъугъараб – בְּאֵרַבְרָב («баГІараб»). Гьеб буго ГІизраилл (Якъубил) вац ГІисавил ва гьесул наслабазул тЮкІцІар. Гьеб тЮкІцІар ГІисавие швана тЮцеве гьавурав вукІиналгул жиндирго даража баГІараб хилъалодул чурпаялгухъ бичидал. Эдомилан цоги абула ГІисавилги гьесул наслабазулги букІараб ракъалда. Гьез гІумру гьабулеб букІана Сеиралгул мугІрузда. Мисриялдаса ГІизраилал тІадрусун рачІунеб мехалъ, эдомияз риччачІо гьел жидерго ракъалдасан ине.

Эфод – ХІебтил букъун гьабураб, цебехухъалда релъъараб, БетІергъанасе хъулухъ гьабулаго кашишзабаз ратІлида тІасан ретІунеб жо. ЦохЮ КІудияв кашишасул букІана хирияб ххамил букъараб эфод. Кашишзабазул эфодалгул каранда бан букІунаан, БетІергъанасул амру лъазабизелгун хІалтІизарулел Уримги Туммимги жанир лъураб киса.

Юсуп – Якъубил васазул цояв, гьесие бишун хирияв. Вацаз Юсуп лагълъиялде вичана, амма Аллагъас гьесие кумек гьабуна ва Мисриялгул пачаясул кваранаб кверлгун ккезавуна. Доб заманалда гІасияб ва халатбахъараб ракъи бачІана дунялалде. Амма

БетІергъанас Юсупидасан пайда босана гъесул инсул агълуги мисриялги бакъараб хвалдаса хвасарлъызаризе. Юсупидасан лъугъана ГІизраилазул кІиго къавм: гъесул васал Ефраимида-санги Манассидасанги.

Ягъуда – Якъубил вас ва Ягъудал къавмалгъул эмен. Гъесул наслабазда ягъудиялин абула. Ягъудал къавмалдаса ккола ГІизраилалгъул цар раГІарав пача Давудги гъесул вас Сулейманги.

Якъуб – ИсхІакъилги Ривкалги гъитІинав вас, Ибрагъим аварасул васасул вас. ГІисавидаса хадув гъавурав вукІаниги, Аллагъас гъев тІаса вищана, тІоцеве гъавурасул даражаги гъесие швана. Гъесул анЦіла кІиго васасдасан лъугъана ГІизраилазул анЦіла кІиго къавм. Аллагъас Якъубие ГІизраил абураб цар къуна, ва киналго гъесул наслабазда ГІизраилалин абизе байбихъана.

ЯсикЮ-аллагъаби, гъересиаллагъаби – ГанчІил яги цІулал гъарурал жал – аллагъасе ГІадин, ГІадамаз жидее сужда-ГІибадат гъабулел.

Роцeнал

Гера – цѳайиялъул бищун гьитинаб роцен: гѳага-шагарго 0,6 грамм.

Гин – нахул роцен, гѳага-шагарго 3,5 литра.

НатI – халалъиялъул роцен, гѳага-шагарго 45 сантиметр.

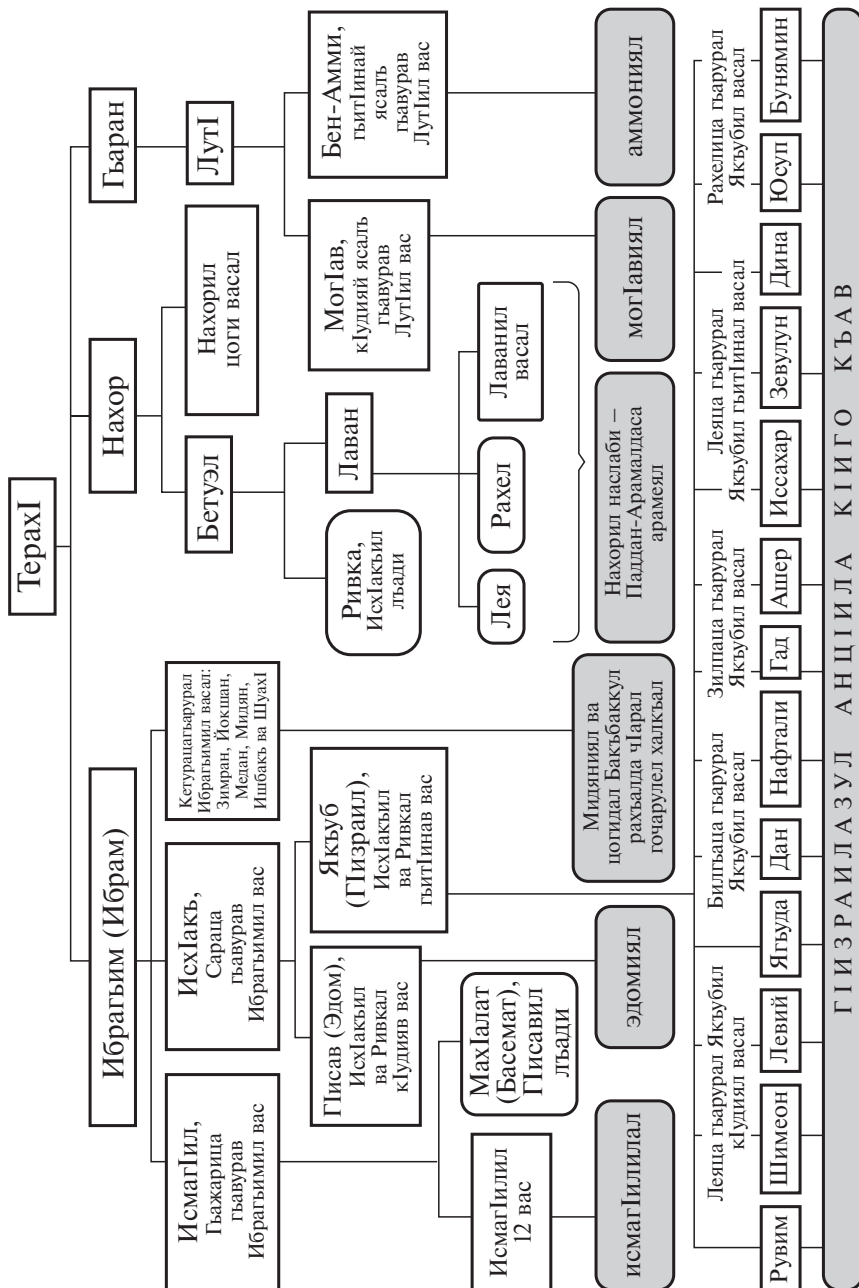
Лог – лъадал роцен, гѳага-шагарго 300 мл.

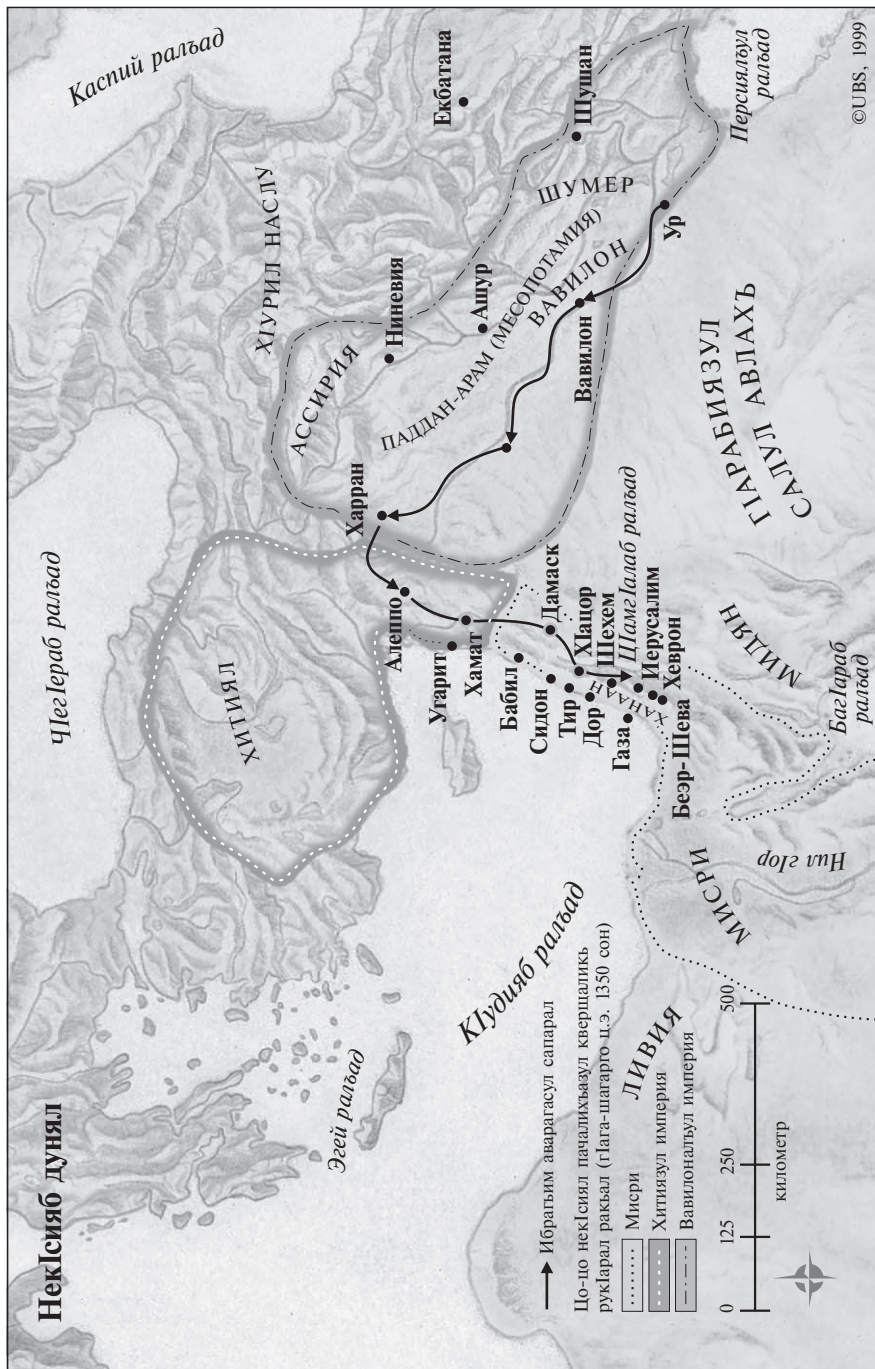
Омер – бугѳа-ролъул роцен, гѳага-шагарго 2,2 литра.

Талант – цѳайиялъул роцен, гѳага-шагарго 34 кило.

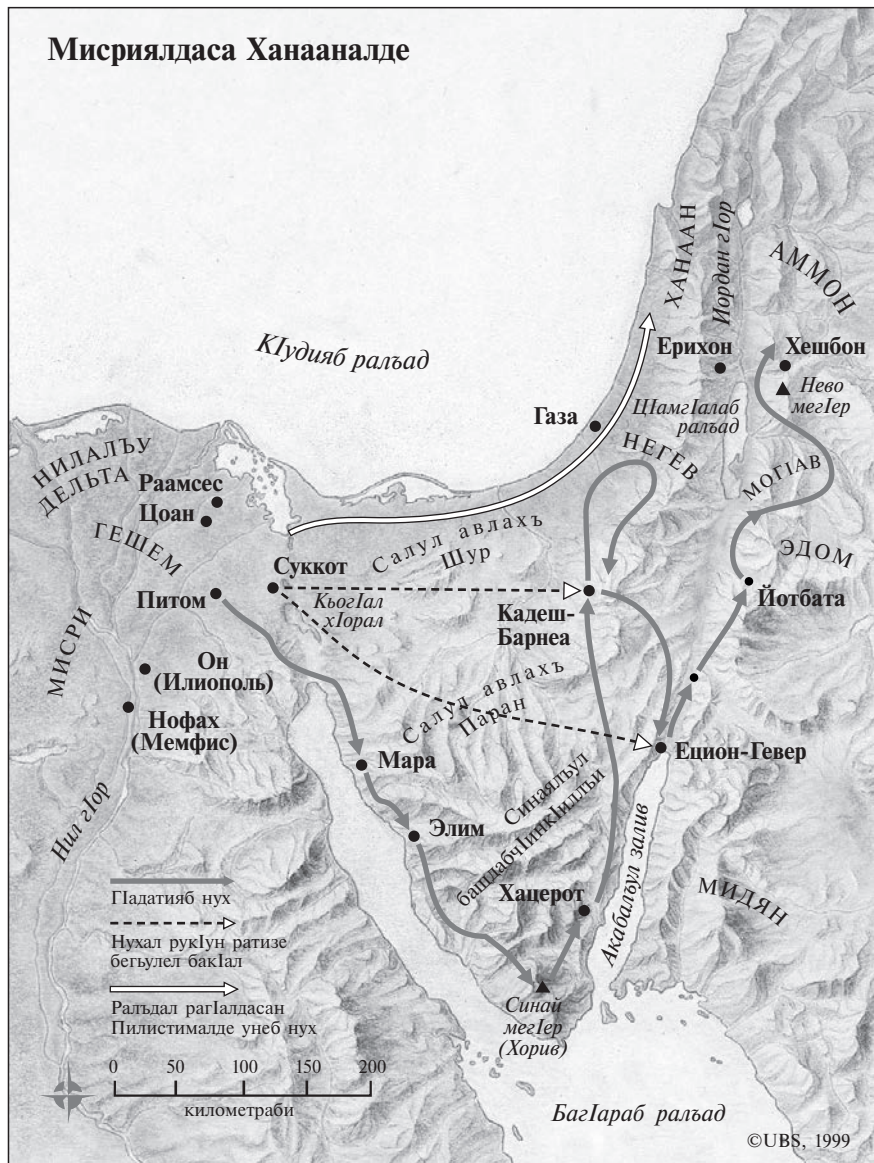
Ефа – бугѳа-ролъул роцен, гѳага-шагарго 22 литра. Цо эфаялда
10 омер буклунаан.

Шекел – цѳайиялъул роцен, гѳага-шагарго 11 грамм.

Мисриялдаса Ханааналде

Техьалда руго

Байбихьы.....	5
Тархъанлъы.....	119
Левит.....	211
Тархал.....	277
Къанун такрар гъаб.....	371
РичІчІизе захІматал рагІабазе баян.....	447
ГІизраилазул некІсиял умумузул ва гъезул гІагарлъиялъул сияхІ	467
Картаби.....	468

Таврат

Пятикнижие на аварском языке

Pentateuch in the Avar language (ISO: ava)

Институт перевода Библии
101000, Москва, Главпочтамт, а/я 360
www.ibt.org.ru

Подписано в печать: 14.01.2025
Формат 60×90 1/16. Печать офсетная.
Тираж 360 экз. Заказ №

Отпечатано в АО «Первая Образцовая типография»
Филиал «Чеховский Печатный Двор»
142300, Московская обл., г. Чехов, ул. Полиграфистов, д. 1
Сайт: www.chpd.ru; e-mail: sales@chpd.ru; тел.: 8(499)270-73-59